

דירקטוריון הבנק מתכבד להגיש לאסיפה הכללית של בעלי המניות, דוח המתייחס למצבו העסקי של הבנק ותוצאות פעולותיו בשנת 2012. דוח זה מוגש בנוסף לדוחות הכספיים המבוקרים ליום 31 בדצמבר 2012 ולסקירת ההנהלה לאותו תאריך.

הנתונים המוצגים בדוח מתייחסים לנתונים מאוחדים ומוצגים ב"סכומים מדווחים" (ראה ביאור 1ב(2) בדוחות הכספיים).

חלק א' - הסביבה העסקית

1. התפתחויות כלכליות בשנת 2012

מרבית האינדיקטורים הכלכליים לשנת 2012 מצביעים על המשך השיפור בפעילות העסקית במשק, אם כי בשיעורים מתונים מאלו שנרשמו אשתקד. עם זאת, גם בשנת 2012 ממשיכות תוצאות המשבר הכלכלי העולמי, המלווה בגרעונות תקציביים כבדים, שבו מצויות מדינות רבות (ובמיוחד מדינות מסוימות המשתייכות ל"גוש היורו") - להעיב על המשק המקומי, בכלל, ועל חברות וגופים המקיימים קשרים כלכליים עם מדינות אלו, בפרט (סקירה מפורטת של המשבר הכלכלי בעולם והשלכותיו כלולה בפרק 12 א' (8) להלן).

תוצר מקומי גולמי - על פי אומדנים מוקדמים שפורסמו על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עלה התוצר המקומי הגולמי בשנת 2012 בשיעור של כ- 3.3%, בהמשך לעליה בשיעור 4.6% שנרשמה אשתקד. נתון זה מהווה אינדיקטור מרכזי למגמת הפעילות הכלכלית במשק.

התוצר המקומי הגולמי לנפש (המנכה משיעור הצמיחה את שיעור הגידול באוכלוסיה), עלה בשנת 2012 בשיעור של 1.5% בלבד, בהמשך לעליה בשיעור של 2.7% שנרשמה בנתון זה אשתקד.

המדד המשולב לבחינת מצב המשק עלה בחודש דצמבר 2012 בשיעור של 0.1% והשלים עליה מצטברת בשיעור של 2.5% בכל שנת 2012, בהמשך לעליה בשיעור של 4.4% שנרשמה אשתקד. נתונים אלו מצביעים על המשך מגמת ההתרחבות במשק, כאמור, אך בשיעורים מתונים מאלה שנרשמו בשנת 2011.

התוצר העסקי (למעט תוצר השירותים הציבוריים והקהילתיים ושירותי הדיור), עלה בשנת 2012 בשיעור של 3.2%, בהמשך לעליה בשיעור של 5.1% שנרשמה בנתון זה בשנת 2011.

מדד הייצור התעשייתי (בניכוי עונתיות) עלה בשנת 2012 בשיעור של 3.7%, בהמשך לעליה בשיעור של 2.0% שנרשמה בנתון זה אשתקד (בניכוי ענפי הטכנולוגיה העילית, רשם המדד עליה בשיעור של 0.4%). גם נתוני המגמה מצביעים על עליה בשיעור של 1.1%, בחישוב שנתי, בנתון זה ברבע האחרון של השנה, בהמשך לעליה בשיעור של 8.4%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

צריכה - ההוצאה לצריכה פרטית לנפש עלתה בשנת 2012 בשיעור של כ- 0.9%, בהמשך לעליה בשיעור של 1.9% שנרשמה בנתון זה אשתקד. גם ההוצאה לצריכה פרטית שוטפת לנפש עלתה בשנת 2012 בשיעור של 1.4%, בהמשך לעליה בשיעור של 1.3% שנרשמה אשתקד.

מאידך, ירדה ההוצאה לרכישת מוצרים בני קיימא לנפש בשנת 2012 בשיעור של כ-4.2%, לעומת עליה בשיעור של 8.5% שנרשמה בשנת 2011.

הפדיון בענפי המסחר והשירותים עלה בתקופה ינואר - נובמבר 2012 בשיעור של 1.7% - בהמשך לעליה בשיעור של 3.2% שנרשמה בנתון זה בשנת 2011. מאידך, מצביעים נתוני הפדיון בחתר תקופתי על מגמת ירידה בפעילות הכלכלית: בתקופה ספטמבר - נובמבר 2012, נרשמה ירידה בשיעור של 2.1%, בחישוב שנתי, בנתון זה - לעומת עליה בשיעור של 2.4%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה בשלושת החודשים הקודמים.

מכירות רשתות השיווק עלו בשנת 2012 בשיעור של 3.7%, בהמשך לעלייה בשיעור של 1.4% שנרשמה בנתון זה אשתקד. מאידך, מצביעים נתוני המגמה על ירידה בשיעור של 2.6% במכירות רשתות השווק ברבע האחרון של השנה, בהמשך לירידה בשיעור של 3.4% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

סחר חוץ ומאזן התשלומים - הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם בשנת 2012 בסך של 70.2 מיליארד ש"ח, לעומת גירעון בסך 52.2 מיליארד ש"ח שנרשם אשתקד, המהווה גידול בשיעור של 34.5%.

יבוא הסחורות, עלה בשנת 2012 בשיעור של כ-7.1% והסתכם בכ-278.4 מיליארד ש"ח. העליה נובעת, בעיקר, מגידול בשיעור של 10.0% ביבוא חומרי גלם (למעט יהלומים וחומרי אנרגיה), המהווה כ-38.2% מסך היבוא - והסתכם בכ-106.3 מיליארד ש"ח וגידול בשיעור של 27.0% ביבוא חומרי אנרגיה, המהווה כ-22.2% מכלל היבוא - והסתכם בכ-62.0 מיליארד ש"ח. מאידך, נרשם קיטון בשיעור של 19.9% ביבוא יהלומים גולמיים ומלוטשים, המהווה כ-10.4% מכלל היבוא - והסתכם בכ-29.0 מיליארד ש"ח.

יבוא מוצרי צריכה, המהווה כ-14.5% מכלל היבוא, עלה בשנת 2012 בשיעור של 1.9%, בהמשך לעליה בשיעור של 10.6% שנרשמה בנתון זה אשתקד, ויבוא מוצרי השקעה (למעט אוניות ומטוסים), עלה בשנת 2012 בשיעור של 1.4%, והסתכם בכ-38.8 מיליארד ש"ח - בהמשך לעליה בשיעור של 38.6% שנרשמה בנתון זה אשתקד.

מאידך, מצביעים נתוני המגמה, בניכוי עונתיות, על ירידה בשיעור של 17.8%, בחישוב שנתי, ביבוא הסחורות ברבע האחרון של שנת 2012, בהמשך לירידה בשיעור של 8.3% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

יצוא הסחורות עלה בשנת 2012 בשיעור של 0.2% בלבד, והסתכם בכ-208.2 מיליארד ש"ח. העליה ביצוא הסחורות נובעת, בעיקר, מגידול בשיעור של 4.4% ביצוא התעשייתי (למעט יהלומים), המהווה כ-82.0% מכלל יצוא הסחורות - והסתכם בכ-170.7 מיליארד ש"ח, וגידול בשיעור של 9.0% ביצוא החקלאי המהווה כ-2.6% מכלל יצוא הסחורות - והסתכם בסך של 5.4 מיליארד ש"ח. מאידך, נרשמה ירידה בשיעור של 18.3% ביצוא יהלומים מלוטשים וגולמיים המהווה כ-15.4% מכלל היצוא והסתכם בשנת 2012 בסך של 32.1 מיליארד ש"ח.

מאידך, מצביעים נתוני המגמה בניכוי עונתיות, על ירידה בשיעור של 16.9%, בחישוב שנתי, ביצוא הסחורות ברבע האחרון של שנת 2012, לעומת עליה בשיעור של 12.8%, בחישוב שנתי, שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

תיירות - בשנת 2012 נרשמה עליה בשיעור של 1.0% במספר הלינות במלונות התיירות, שהסתכם בכ- 22.1 מיליון לינות. מחד, נרשמה עליה בשיעור של כ- 4.0% במספר הלינות של תושבי ישראל - המהווים כ- 56.1% מכלל הלינות, שקוזה בירידה בשיעור של כ- 2.0% במספר לינות התיירים.

מאידך, נתוני המגמה בניכוי עונתיות, מצביעים על ירידה בשיעור של כ- 17%, בחישוב שנתי, במספר לינות התיירים ברבעון האחרון של השנה - בהמשך לירידה בשיעור של כ- 3% שנרשמה בנתון זה ברבע הקודם.

תקציב המדינה - בסיכום שנת 2012 עלו הכנסות המדינה ממסים ואגרות בשיעור של כ- 3.4% והסתכמו בכ- 218.6 מיליארד ש"ח.

העליה שנרשמה בהכנסות המדינה נובעת מעליה בשיעור של 4.8% בהכנסות מ"מסים ישירים" שהסתכמו בכ- 108.3 מיליארד ש"ח, ועליה בשיעור של 2.0% בהכנסות ממסים עקיפים שהסתכמו בסך של כ- 105.1 מיליארד ש"ח. מאידך, נרשמה בשנת 2012 יציבות בהכנסות מאגרות שהסתכמו בסך של כ- 5.2 מיליארד ש"ח, בדומה לאשתקד.

הגירעון הכולל בפעילות הממשלה לשנת 2012 - הסתכם על פי אומדן ראשוני, בסך של כ- 39.0 מיליארד ש"ח, המהווה כ- 4.2% מהתוצר המקומי הגולמי. נתון זה חורג מיעד הגרעון השנתי שנקבע על ידי הממשלה, בסך של 18.3 מיליארד ש"ח (המהווה כ- 2.0% במונחי תוצר לאומי גולמי). העליה בהיקף הגירעון נגרמה, בעיקר, עקב אי עמידה בתחזית לגביית מסים, המוסברת בהתמתנות הפעילות הכלכלית במשק.

מניתוח הגירעון בחתך פעילויות הממשלה עולה, כי מרבית הגירעון (בסך של כ- 33.5 מיליארד ש"ח), נובע מהפעילות המקומית של הממשלה (ללא מתן אשראי), ויתרתו (בסך של כ- 5.5 מיליארד ש"ח), נובע מפעילות הממשלה בחו"ל.

לאור הגידול בנתוני הגירעון כאמור, והחשש מהשלכותיו האפשריות על יציבות המשק המקומי, החליטה הממשלה ביום 30 ביולי 2012 על שורת צעדים פסקאליים העתידים לצמצם את היקף הגירעון בכ- 15 מיליארד ש"ח ובכללם העלאת שיעור מס ערך מוסף ב-1%, לשיעור של 17% (בתוקף מיום 1.9.2012), העלאת תשלומי המעסיקים לביטוח לאומי (בשיעור של 1.6%) ולמס מעסיקים (בשיעור של 1.0%), הגדלת נטל המס המוטל על יחידים (בשיעורים שבין 1% ל-2%), וקיצוץ רוחבי בהוצאות משרדי הממשלה בסך של כ- 700 מיליון ש"ח. ביום 6.8.2012 אישרה הכנסת את עדכוני החקיקה הנגזרים מהחלטות אלו.

תעסוקה - על פי נתונים מנוכי עונתיות, עלה שיעור הבלתי מועסקים בשנת 2012, משיעור של כ- 5.4% מכוח העבודה האזרחי בתחילת השנה, לכ- 6.9% בחודש דצמבר 2012.

אינפלציה - מדד המחירים לצרכן עלה בשנת 2012 בשיעור של 1.6%, לעומת 2.2% אשתקד. העליה שנרשמה במדד המחירים לצרכן בשנת 2012, נמצאת בטווח יעד האינפלציה שנקבע על ידי הממשלה (בשיעור של 3% - 1%). מדד המחירים לצרכן "ללא ירקות ופירות" עלה בשיעור של 1.7%, והמדד "ללא דיור" עלה בשיעור של 1.2%.

יצוין בהקשר זה, כי בשנת 2012 נרשמה ירידה בתרומת המגזר הצמוד למדד להכנסות המימון של הבנק. הקיטון בהכנסות מוסבר, בין היתר, בירידה במרכיב ההכנסות מהפרשי ההצמדה שנוקפו להכנסות המימון (ראה גם פרק 5 להלן), בשל הירידה שנרשמה בקצב האינפלציה בשנת 2012, לעומת השנה הקודמת, כאמור.

מדיניות מוניטרית - במהלך שנת 2012, המשיך בנק ישראל ביישום המדיניות המוניטרית שננקטה על ידו עוד ברבע האחרון שנת 2011.

במסגרת מדיניות זו, ולאור נתונים כלכליים מאוזנים שנרשמו בחלק ממדינות "גוש היורו" והחשש מהשלכותיהם על הפעילות המקומית, שב בנק ישראל והפחית את הריבית במרכז המוניטרי בשנת 2012 בשיעור של 1.0 נקודות האחוז - לשיעור של 1.75%.

ציפיות האינפלציה לשנה הקרובה (הנגזרות מההפרש שבין תשואת אגרות החוב ה"צמודות", לתשואת אגרות החוב ה"שקליות") - לטווח של שנה, הסתכמו בסוף שנת 2012 בשיעור של 2.2%, המהווה עליה בשיעור של 0.2 נקודות האחוז לעומת הנתון שנרשם בסוף שנת 2011. ציפיות אלו נמצאות בתחום יעד האינפלציה שקבעה הממשלה (3% - 1%).

אמצעי התשלום במשק עלו בשנת 2012 בשיעור של כ- 9.8% והסתכמו בכ- 127.9 מיליארד שקל.

שער החליפין - בשנת 2012 התחזק השקל ביחס למרבית המטבעות הזרים העיקריים: ביחס לדולר של ארה"ב התחזק השקל בשיעור של 2.3%, ביחס לאירו בשיעור של 0.4% וביחס ליין היפני בשיעור של 12.1%.

מאידך נחלש השקל ביחס ללירה שטרלינג בשיעור של 2.5%. הירידה בשער החליפין של השקל לעומת המטבעות הזרים הקטינה את מרכיב ההכנסות מהפרשי שער שנכללו בסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית" (ראה הרחבה בפרק 5 להלן).

שוק ההון - בסיכום שנת 2012 נרשמו עליות שערים במדדי המניות, בניגוד למגמה ששררה בשוק זה אשתקד, ולמרות שאינדיקטורים כלכליים שליליים משמעותיים ממשיכים להעיב עדיין על משקים רבים בעולם, לרבות על מדינות "גוש היורו".

המגמה החיובית בשוק המניות הושפעה ממספר גורמים וביניהם:

- הפחתות הריבית במרכז המוניטרי שבוצעו על ידי בנק ישראל במהלך שנת 2012, והפחיתו את אטרקטיביות ההשקעות באפיקים הסולידיים.
- עליות השערים שנרשמו בשוקי המניות בחו"ל, בעיקר בארה"ב, על רקע ההתאוששות שהחלה להסתמן בכלכלה האמריקאית.
- השפעת גורמים אלו מותנה על ידי אינדיקטורים כלכליים שליליים שנרשמו בשנת 2012, לרבות:
 - ירידה בקצב הצמיחה של המשק המקומי, לשיעור של כ- 3%.
 - עליה בשיעורי האבטלה.
 - עליה בגירעון הממשלתי.
 - המשך משבר החוב במדינות "גוש היורו", שלוה בהורדת דירוג האשראי של מספר מדינות ובנקים המשתייכים לגוש זה.

עליות השערים בשוק המניות בשנת 2012 לוו בהמשך הצמצום במחזורי המסחר בבורסה ומחוצה לה, שבסיכומה נרשמה ירידה משמעותית בשיעור של כ- 39% במחזורי המסחר, לסך של כ- 1,060 מיליון ש"ח.

בעקבות המגמה השלילית שנרשמה במחזורי המסחר בשוק המניות, כאמור, ירדו גם היקפי הסכומים שגויסו בשוק הראשוני בשנת 2012 בשיעור של כ- 38%, לסך של כ- 4.0 מיליארד ש"ח, לעומת כ- 6.6 מיליארד ש"ח שגויסו בשנת 2011.

בסיכום שנת 2012, נרשמו עליות שערים בכל מדדי המניות: מדד "ת-א 25" עלה בשיעור של כ- 9.2%, מדד "ת-א 100" עלה בשיעור של כ- 7.2%, מדד "ת-א 75" עלה בשיעור של כ- 4.8%, ומדד "היתר" עלה בשיעור של כ- 6.0%.

המגמות השליליות שנרשמו בהיקפי המסחר בשוק המשני ובהיקף ההנפקות בשוק הראשוני הקרינו גם על תחומים נלווים לשוק זה, ובכללם תחום הפרטת החברות. לפיכך, ובהעדר תנאי שוק מתאימים, לא יזמה הממשלה מהלכי הפרטה כלשהם בשנת 2012.

בשנת 2012 נרשמו עליות שערים בשוק אגרות החוב הממשלתיות ובשוק אגרות החוב הקונצרניות שלוו במחזורי מסחר גבוהים. בסיכום שנת 2012 עלו שערי אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד בשיעור של כ- 9.4%, אגרות החוב הממשלתיות שאינן צמודות עלו בשיעור של כ- 7.0%, ואגרות החוב הצמודות, הלא ממשלתיות, עלו בשיעור של 10.3%. התשואות לפדיון ברוטו, בסוף השנה, של אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד נעו בשעורים שבין 0.1% באגרות החוב "קצרות הטווח", ל- 2.2% באגרות החוב "ארוכות הטווח".

בשנת 2012 עלו שערי המלוות קצרי המועד בשיעור של כ- 2.6%. לאחר עליות אלו, מסתכמת התשואה השנתית לפדיון של מלוות אלו בסוף שנת 2012, בשיעור של כ- 1.9%. מחזור המסחר היומי הממוצע בבורסה ומחוצה לה, במלוות קצרי המועד, ירד בשנת 2012 בשיעור של 46.7% והסתכם בכ- 626 מיליון ש"ח, בלבד.

היקף גיוס ההון הממשלתי באגרות החוב, ברוטו, הסתכם בכ- 82 מיליארד ש"ח, לעומת גיוס בהיקף של כ- 65 מיליארד ש"ח אשתקד. לאור הירידה שנרשמה בתחום גביית המיסים כאמור, נרשמה בשנת 2012 עליה חדה בהיקף גיוס ההון, נטו, שהסתכם בכ- 22.0 מיליארד ש"ח, לעומת כ- 3.0 מיליארד ש"ח נטו, בלבד, שגויסו אשתקד. כ- 71.5% מגיוס ההון בוצע באמצעות אגרות חוב לא צמודות, לעומת כ- 73.5% אשתקד.

בשנת 2012 גדל מרכיב תיק הנכסים של הציבור המושקע באפיק "קרנות הנאמנות" בסך של כ- 19.8 מיליארד ש"ח, לעומת גיוס שלילי (עודף פדיון) נטו, בסך 10.6 מיליארד ש"ח שנרשם באפיק השקעה זה אשתקד. התפלגות הסכומים שגויסו בקרנות הנאמנות בחתך אפיקי השקעה, מצביעה על גיוס בסך של כ- 0.3 מיליארד ש"ח בקרנות "הכספיות", כ- 0.7 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"שקליות", כ- 17.6 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות ה"אג"ח", וכ- 2.5 מיליארד ש"ח גויסו בקרנות "חו"ל". מאידך, נרשמו פדיונות בסך של כ- 1.3 מיליארד ש"ח בקרנות ה"מנייתיות".

2. חקיקה ופיקוח

א. תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 בנושא: "הדירקטוריון"

בדין וחשבון השנתי של הבנק לשנים 2010 ו- 2011, ניתן גילוי מפורט לתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 בנושא: "הדירקטוריון" שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 29 בדצמבר 2010, ונועדה לחזק את עקרונות הממשל התאגידי במערכת הבנקאית, ולהתאים את חובות הדירקטוריון ותפקידיו להמלצות שנקבעו ב"ועדת באזל".

התיקון להוראת ניהול בנקאי 301 נכנס לתוקף ביום 1.1.2012. עם זאת כולל התיקון הוראות מעבר שנועדו להתאים בהדרגה את הפרקטיקה הקיימת, להנחיות שנכללו בהוראה, לרבות:

- דרישה לגיבוש תכנית מפורטת שתתווה תהליך לצמצום מעורבות הדירקטוריון בתהליך אישור מסגרות האשראי בבנק. התכנית תיושם באופן הדרגתי עד ליום 30.6.2013, לכל המאוחר.
- על אף ההנחיה שקבעה כי "ועדת הביקורת" הינה האורגן שיופקד על תהליך אישור הדוחות הכספיים השנתיים והרבעוניים, ניתן יהיה לדחות את יישומה עד ליום 1.1.2013, ולערוך את הדיון במסגרת ועדה אחרת של הדירקטוריון ובתנאי שלפחות מחצית מחברי אותה ועדה יהיו חברי ועדת הביקורת (לרבות יו"ר ועדת הביקורת) - ראה הרחבה להלן.

בדוח לשנת 2011 פורטה היערכות הבנק ליישום ההוראות. בשנת 2012 המשיך הבנק בהיערכות ליישום השלבים הבאים בהוראות, כדלקמן:

- ביום 19 בפברואר 2012 אישר הדירקטוריון נהלים עדכניים בנושא: "הדירקטוריון וועדותיו", המותאמים לכללים החדשים שנקבעו בהוראה.
- ביום 24 ביולי 2012 אישר הדירקטוריון מתווה מפורט לצמצום מעורבות הדירקטוריון בתהליך אישור מסגרות אשראי.
- החל מיום 1 בינואר 2013 הועברה האחריות לנושא: הפיקוח, הבקרה וההכוונה בתהליך אישור הדוחות הכספיים - לועדת הביקורת, כמתחייב מההוראה.

בעקבות השינויים בהנחיות בנק ישראל בתחום ניהול סיכון האשראי, והשינויים הארגוניים הנגזרים מהם, שנכללו בהוראות ניהול בנקאי תקין בנושא: "ניהול סיכון האשראי" (ראה סעיף י' להלן), פרסם בנק ישראל ביום 31 בדצמבר 2012 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301, בנושא: "הדירקטוריון". התיקון יוצר, בין היתר, זיקה בין העקרונות העומדים בבסיס אסטרטגיית הסיכון הכוללת שבאחריות הדירקטוריון, לבין העקרונות שפורטו בהוראת הניהול הבנקאי החדשה (מס' 310) בנושא: "ניהול סיכונים", שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 (ראה סעיף יח' להלן).

במקביל, מועטו מההוראה הקיימת הסעיפים המתייחסים באופן ספציפי לעקרונות לקביעת מדיניות בנושא: "סיכון האשראי", אשר עוגנו והורחבו בהוראת הניהול הבנקאי החדשה בנושא: "ניהול סיכון האשראי" (ראה סעיף י' להלן).

ב. חוק יעול הליכי אכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011.

ביום 17.1.2011 התקבל בכנסת חוק יעול הליכי אכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011.

החוק מקנה לרשות לניירות ערך סמכות לטפל בהפרות חוק בדרך של הליך מנהלי, ומתייחס בעיקר להפרות בשלושה חוקי ניירות ערך מרכזיים: "חוק ניירות ערך", "חוק הייעוץ" ו"חוק השקעות משותפות בנאמנות".

האכיפה המנהלית תאפשר לרשות לנקוט במגוון אמצעי אכיפה, שיישמו כנגד יחידים וכנגד חברות, ובכלל זה הטלת קנסות ועיצומים כספיים משמעותיים - על תאגידים, נושאי משרה ועובדים בעלי רישיון, שעשויים להגיע עד לסך של 5 מיליון ש"ח לתאגיד ועד ל- 1 מיליון ש"ח לנושא משרה ועובד בתאגיד.

יצוין בהקשר זה כי החוק מגביל מאוד את יכולת התאגיד לשפות או לבטח יחידים החשופים לעיצומים אפשריים בגין הפרות חוק אלו.

בנוסף, החוק מטיל על מנכ"ל התאגיד חובה לפקח ולנקוט בכל האמצעים הסבירים למניעת ביצוע הפרות בידי התאגיד ועובדיו, לרבות: קביעת נהלים מתאימים, מינוי אחראי לפיקוח על קיום הנהלים, הדרכת עובדים, ועוד.

בכל מקרה בו תתגלה הפרה, מבלי שנקטו כל האמצעים למניעתה, כאמור לעיל - יוחזק המנכ"ל כמי שהפר, לכאורה, את חובת הפיקוח שהוטלה עליו ותוטל עליו אחריות אישית.

החוק מעודד את התאגידים הכפופים לו, להטמיע "תכנית אכיפה פנימית" אפקטיבית, שתגביר את יכולת התאגיד למנוע ולנטר בשלבים מוקדמים הפרות מנהליות. קיומה ויישומה של "תכנית אכיפה אפקטיבית", תעמוד לזכות התאגיד - ככל שתוטל עליו אחריות להפרת החוקים, כאמור.

יצוין בהקשר זה, כי בחודש אוגוסט 2011 פרסמה הרשות לניירות ערך קריטריונים שימשו לבחינת האפקטיביות של תכנית האכיפה.

הבנק נערך, בשיתוף עם חברת האם ליישום "תכנית אכיפה פנימית". במסגרת זו, הוטלה האחריות ליישום "תכנית האכיפה הפנימית" על קצין הציות.

מעבר לכך, הבנק פועל במסגרת חוקים ותקנות מפורטות בנושא זה שפורסמו על ידי רשות ניירות ערך ובנק ישראל ומקיים מערכות ותהליכי בקרה שנועדו להבטיח, בין היתר, ציות לדין ולהוראות גופי הפיקוח - ובכללם, מערכת נהלים מפורטת ויחידת "קצין ציות", שמתפקידה לאכוף קיומם של נהלים אלה.

ג. צו איסור הלבנת הון (חובת זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים, למניעת הלבנת הון ומימון טרור) (תיקון), התשע"א - 2011.

הצו אושר על ידי ועדת חוקה, חוק ומשפט של הכנסת ביום 6 בנובמבר 2011.

חקיקה זו מאפשרת לבנקים לקבל, להחזיק ולנהל פקדונות כספיים של יחידים שמקורם בתאגיד בנקאי אחר, מבלי שיחולו על פקדונות אלו הוראות שונות הנוגעות, בין היתר, לאימות פרטים, דרישת מסמכים, הצהרות נהנה וזיהוי של המפקיד - ובלבד שכספי הפקדון יוחזרו בתום תקופת הפקדון, לחשבון המקורי של המפקיד.

בהמשך לצעדי חקיקה אלו, פרסם בנק ישראל ביום 29 באפריל 2012 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 417, המעגנת את ההקלות שנקבעו בתיקון לצו איסור הלבנת הון במסגרת נהלי הפעולה של תאגידים בנקאיים בישראל. התיקון להוראה מאפשר לתאגידים הבנקאיים להעביר ולקבל פקדונות כספיים ויחידות השתתפות "במערכת סגורה" באמצעות בנקאות בתקשורת ולכרות את הסכם הפקדון עם הלקוח גם באמצעות כלים מקוונים.

עם זאת, כולל התיקון להוראה דרישה לקיום בקרה פנימית נאותה שתבטיח את צמצום חשיפות התאגידים הבנקאיים לסיכונים הכרוכים בפעילות זו - כתנאי מקדים ליישום פעילות בנקאית זו.

ד. ציות לחוקי המס בארה"ב "FATCA" (Foreign Account Tax Compliance Act)

במטרה להגביר את הפיקוח והאכיפה על נתינים אמריקאים המנהלים חשבונות כספיים מחוץ לגבולות ארה"ב, תיקנו שלטונות המס בארה"ב בחודש מרס 2010 את חוקי המס המקומיים, לרבות שינוי משטר הדיווח של מוסדות פיננסיים זרים, לשלטונות המס בארה"ב.

בהתאם לכללים חדשים אלו יידרשו המוסדות הפיננסיים הזרים (ובכללם הבנק) לחתום על הסכמים עם שלטונות המס האמריקאים (ה- "I.R.S"), במסגרתם יתחייבו מוסדות אלו לזהות את כלל החשבונות של אנשים פרטיים וישויות הנמצאים בבעלות ישירה או עקיפה של נתינים אמריקאים, המתנהלים אצלם, לדווח עליהם לשלטונות המס האמריקאים, ולנכות מס מלקוחות שלא יספקו את המידע והמסמכים הנדרשים.

מוסדות פיננסיים זרים שלא יחתמו על ההסכמים האמורים, יהיו צפויים לניכוי מס בשיעורים גבוהים מתקבולים שיתקבלו ממקורות אמריקאים (הן בגין נכסיהם והן בגין נכסי לקוחותיהם).

עד כה טרם נקבע מועד סופי לכניסתו לתוקף של התיקון לחוקי המס, כאמור. במהלך המחצית הראשונה של שנת 2013, צפויות רשויות המס בארה"ב לפרסם נוסח סופי של התקנות הנדרשות ליישום החקיקה.

הבנק נערך ליישום כללי הדיווח החדשים. במסגרת זו הוקמה בבנק, בשיתוף עם חברת האם, ועדת היגוי הלומדת את הנושא ופועלת ליישום תהליכי עבודה ופיתוח מערכות מידע, שיאפשרו לבנק לעמוד בדרישות הנגזרות מהוראות החקיקה החדשות.

ה. חוק איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עם איראן, התשס"ח - 2008

החוק התפרסם ביום 8 באפריל 2008 ואסר, בין היתר, על מוסדות פיננסיים להשקיע (הן בדרך של החזקה בניירות ערך, והן בדרך של הלוואה - בתנאים שנקבעו בחוק) בתאגידים המקיימים קשר עם איראן, שייכללו ברשימה שתפרסם ועדה ייעודית ("ועדת היישום") שתוקם על ידי המדינה. עד כה טרם פורסמה רשימת תאגידים זו, ולפיכך לא יושם החוק בפועל.

ביום 16 באפריל 2012 פורסמו תקנות: "איסור השקעה בתאגידים המקיימים קשר עסקי עם איראן (רשימת תאגידים וסדרי עבודת ועדת היישום), התשע"ב - 2012". התקנות עוסקות, בין היתר, באופן הכרזת פרטי התאגידים ופרסום שמותיהם, ומבהירות מהו "קשר עסקי מהותי עם איראן".

בהמשך לפרסום תקנות אלו (ובעקבות פרסום של הרשות לניירות ערך בנושא), פרסם בנק ישראל ביום 23.12.2012 הוראה, לפיה הוטל על התאגידים הבנקאים לדווח על חשיפתם לסיכונים ומגבלות אפשריות בשל קשריהם (במישרין או עקיפין) עם איראן או מדינת אויב אחרת, וההשלכות הנובעות מחשיפה זו (ראה פרק 12 ח' להלן).

ו. חקיקה בתחום המיסים

בעקבות העליה בגירעון בפעילות הממשלה, והחשש מהשלכותיו האפשריות על היציבות הכלכלית, אישרה הממשלה ביום 30 ביולי 2011, שורת צעדים בתחום הפיסקאלי ובכללם:

- העלאת מס ערך מוסף (לרבות מס רווח ומס שכר החל על מוסדות כספיים) בשיעור של 1%, ל- 17% (בתוקף מיום 1.9.2012).
- העלאת תשלומי המעסיקים לביטוח הלאומי (בשיעור של 1.6%) ולמס מעסיקים (בשיעור של 1%).

ביום 6.8.2012 אישרה הכנסת שינויים בחוקי מס הכנסה וביטוח לאומי המיישמים את החלטות הממשלה, וביום 30.8.2012 פורסם צו מס ערך מוסף, המעדכן את שיעור מס השכר ומס הרווח המוטל על מוסדות כספיים ל- 17% (בתוקף מיום 1.9.2012). לפיכך, עדכן הבנק במהלך שנת 2012 את שיעורי המס העתידיים לפיהם מחושבות ההפרשות למסים נדחים בדוחות הכספיים. עדכון ההפרשות למסים נדחים כאמור, הקטין את הוצאות המס של הבנק בשנת 2012 בסך של כ- 5 מיליון ש"ח.

מאידך, בעקבות העליה בשיעורי מס השכר והביטוח הלאומי, כאמור, עודכנו בתקופת הדוח ההפרשות בגין התחייבות הבנק לתשלום זכויות עובדים מסוימות, שמימושן מתחייב בתשלום מס שכר וביטוח לאומי. עדכון ההפרשות כאמור, הגדיל את התחייבות הבנק בגין זכויות אלה ליום 31.12.2012, בסך של כ- 5 מיליון ש"ח.

ז. חוק החברות (תיקון מס' 18), התשע"ב - 2012

החוק אושר במליאת הכנסת ביום 9 ביולי 2012, ונכנס לתוקף בחודש ספטמבר 2012. בהתאם להוראות החדשות שנכללו בחוק, יותנה אישורו של הסדר חוב שבין חברה לנושיה, הכולל הצעה ליתור על חלק מחוב החייב, במינוי מומחה שיעסוק בגיבוש הסדר החוב.

ח. חוק החברות (תיקון מס' 19), התשע"ב - 2012

החוק מבוסס על המודל החקיקה האמריקאי בנושא: "הבראת חברות" (Chapter 11), ופורסם ביום 17 ביולי 2012. החוק מסדיר באופן מפורט את תהליכי הבראת החברות וכולל הוראות חדשות המהוות שינוי מרחיק לכת לעומת הפרקטיקה הנוכחית, לרבות מתן סמכות לבית המשפט לפגוע בזכויות נושים (לרבות נושים מובטחים), ככל שהעניין נחוץ להבראת החברה. לאור הזמן הקצר שחלף ממועד פרסום החוק, ומכיוון שטרם נצבר ניסיון כלשהו ביישום - לא ניתן להעריך, בשלב זה, את השפעת החוק החדש על תחום ניהול האשראי במערכת הבנקאית.

ט. תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 342, בנושא: "ניהול סיכון נזילות"

בשנים האחרונות פרסמה "ועדת באזל" מספר מסמכים עדכניים העוסקים בעקרונות לניהול נאות ופיקוח על סיכון הנזילות. בנוסף, נכללו במסמכים אלו מדדים פיקוחיים חדשים לאמידה כמותית של סיכון הנזילות, וכלים פיקוחיים לצורך ניטור סיכון זה.

בעקבות פרסומים אלו פרסם בנק ישראל ביום 13 בינואר 2013 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 342, בנושא: "ניהול סיכון הנזילות", המאמץ את העקרונות וההנחיות לניהול סיכון הנזילות שנקבעו על ידי "ועדת באזל", כאמור.

ההוראה כוללת הגדרות והנחיות חדשות בנושא: "ניהול סיכון הנזילות", ומטילה חובות נוספים על התאגידים הבנקאיים, לרבות:

- הוספת הגדרות חדשות ומדדי נזילות חדשים, ובכללם:
- **"כרית נזילות"** - הכוללת את סך הנכסים הנזילים, לאחר הפעלת מקדמי בטחון הולמים.
- **"יחס נזילות מזערי"** - המהווה את היחס שבין "כרית הנזילות", לבין התשלומים החזויים של התאגיד הבנקאי (בניכוי תקבולים חזויים) - בחודש הקרוב.

- **"יחס מימון יציב" - המהווה את היחס שבין מקורות המימון היציבים של התאגיד הבנקאי, הצפויים בטווח של שנה ומעלה - לבין השימושים ארוכי הטווח שלו הצפויים להתממש בטווח זה.**
 - קביעת דרישות חדשות וחובות שעל התאגידים לקיים בכל הקשור לניהול סיכון הנזילות, ובכללן:
 - דרישה לקיים מדידה שוטפת ובקרה על "יחס הנזילות המזערי", בתדירות יומית (בהפרדה בין יתרות במט"ח לכלל היתרות) - שתביא בחשבון את הסיכון לפגיעה ביכולת התאגיד הבנקאי להחליף בין מטבעות במצבי לחץ קיצוניים.
 - דרישה, לפיה הרף המינימלי של "יחס הנזילות המזערי" - לא יפחת מ- 1.
 - דרישה להחזקת "כרית נזילות" בהיקף נאות, שיענה על צרכי הנזילות של התאגיד הבנקאי לטווח עתידי מינימלי של 30 יום, בתרחישי לחץ שונים.
 - חישוב "תרחישי לחץ" עבור כל אחד מהמרכיבים של "יחס הנזילות המזערי", שיתייחסו לשלוש קטגוריות: "תרחיש לחץ מערכתי", "תרחיש ספציפי לתאגיד הבנקאי", ותרחיש המשלב בין שני התרחישים הקודמים. ההוראה מנחה את התאגידים הבנקאיים להגדיר תרחישים קיצוניים, אך מתקבלים על הדעת ועקביים עם תרחישי קיצון אחרים שמפעיל התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים.
 - דרישה לקיום מעקב אחר "יחס המימון היציב", שיביא בחשבון את התכנית העסקית של התאגיד הבנקאי לטווח של שנה והשלכותיה על פרופיל הנזילות שלו.
 - התאגידים הבנקאיים יידרשו לפתח כלים ומדדים לצורך מעקב וניהול סיכון הנזילות, ובכללם:
 - השפעת תרחישי לחץ שונים (לרבות תרחישי לחץ המתרחשים בתקופה העולה על 30 יום, ותרחישי לחץ קיצוניים מאוד המתרחשים בפרק זמן קצר מחודש) - על יחסי הנזילות של הבנק.
 - בחינה שוטפת של פערי הנזילות לתקופות פרעון שונות, בהתבסס על מועדי הפרעון הצפויים בתרחישים שונים.
 - בחינת תמהיל וריכוזיות מקורות המימון של התאגיד הבנקאי, לפי צד נגדי ולפי מוצרים שונים.
 - מעקב אחרי מצבת הנכסים הלא משועבדים, העשויים לשמש כמקור נוסף לנזילות בעת הצורך.
 - פיתוח ומעקב אחר אינדיקטורים לזיהוי מוקדם של סממנים המצביעים על הרעה אפשרית במצב הנזילות של התאגיד הבנקאי.
 - קביעת מגבלות ויעדים ליחסי נזילות שונים, וקיום מעקב שוטף אחרי מגבלות ויעדים אלו.
 - ההנחיות שנכללו בתיקון להוראה כאמור ייכנסו לתוקף במדורג, כדלקמן:
 - הדרישה לניהול מעקב אחר יחס המימון היציב, תכנס לתוקף ביום 31.12.2013.
 - יתר ההנחיות שנכללו בהוראה, ייכנסו לתוקף ביום 1.7.2013.
- הבנק נערך ליישום כללי המדידה החדשים שנקבעו בטיטות ההוראה, ולמתכונת העתידית לניהול סיכון זה, במועדים שנקבעו לכניסתה לתוקף.
- עם זאת, להערכת הנהלת הבנק, בהתבסס על תוצאות חישובים מוקדמים שנערכו על ידו, ליישום ההוראה לא תהיינה השלכות מהותיות על ניהול הנזילות בבנק.

י. הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא: "ניהול סיכון האשראי"

המשבר הכלכלי העולמי שהתרחש בשנת 2008, לווה בהפסדים כספיים משמעותיים שרשמו בנקים רבים במערכת הבנקאית העולמית. להערכת גורמי הפיקוח בעולם, הפסדים אלו נגרמו בין היתר, עקב כשלים בניהול סיכון האשראי של בנקים רבים, על רקע ניתוח חסר של סיכוני האשראי, הפעלת שיקול דעת שאינו נאות וניהול סיכונים לא זהיר.

ממצאים אלו חייבו הטמעת תהליך הפקת לקחים במערכת הבנקאית, לרבות עדכון תהליכי ניהול סיכון האשראי.

לאור האמור לעיל, ולאור הצורך להתאים את הסטנדרטים הנוכחיים לניהול סיכון האשראי, לסטנדרטים שנקבעו בהמלצות "ועדת באזל" - פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 311) בנושא זה, המבוססת על העקרונות שפרסמה "ועדת באזל" בחודש ספטמבר 2000 ומיועדת להטמיע במערכת הבנקאית שיטת עבודה כוללת לניהול סיכון האשראי. ההוראה מושתתת על הכללים והסטנדרטים שנקבעו ב"ועדת באזל", וכוללת הוראות חדשות ועדכון להוראות קיימות, כדלקמן:

- האסטרטגיה לניהול האשראי והמסגרת לניהול סיכון זה, יותוו על ידי דירקטוריון הבנק. האסטרטגיה תשקף את "תאבון סיכון האשראי" של התאגיד הבנקאי ואת רמת הרווחיות הנגזרת מסוגי החשיפה השונים של סיכון האשראי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תיישם את האסטרטגיה לניהול האשראי ותפתח מסגרת לניהול סיכון זה שתעוגן במסמך "מדיניות האשראי" ותוטמע באמצעות מערכת נהלים ל: זיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה אחר סיכון האשראי.
- מסמך "מדיניות האשראי" יגובש על ידי מנכ"ל הבנק בסיוע מנהל הסיכונים הראשי, ויכלול התייחסות לקשת רחבה של היבטים בתחום סיכון האשראי, ובכללם: מבנה ממשל ניהול סיכון האשראי, שיטות העבודה והכללים ל: זיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה של מוקדי סיכון האשראי, פרופיל הסיכון הרצוי של תיק האשראי, קביעת "סיבולת לסיכון" ומגבלות על החשיפה לסיכון האשראי בחתכים שונים, מדרג סמכויות האשראי, מדיניות הפחתת סיכון האשראי, מדיניות ניהול חובות בעייתיים, וכו'.
- זיהוי וניתוח הסיכונים הגלומים במוצרי האשראי הקיימים בתאגיד הבנקאי מהווה נדבך מרכזי בניהול סיכון האשראי. לפיכך, מוצרי אשראי חדשים יושקו רק לאחר שזוהו כל סיכוני האשראי הגלומים בהם והוטמעו הנהלים הדרושים לניהול ובקרה של סיכוני האשראי בגין מוצרים אלו. הפעלת המוצרים תותנה באישור מקדמי של דירקטוריון הבנק או ועדה מטעמו.
- תהליך אישור מסגרות אשראי יתבסס על קריטריונים נאותים ומוגדרים שיתייחסו להיבטים שונים בתהליך, כגון: סוג הלקוח, היקף האשראי, סוגי מכשירי האשראי וכו'. התהליך יכלול הערכה מקיפה של סיכון האשראי שתבוסס על מידע כמותי ואיכותי של הלווה, ויקשור בין רמת סיכון האשראי לתשואה הנגזרת מסיכון זה.
- ניהול סיכון האשראי יכלול, בין היתר, מגבלות שיתייחסו להיבטים שונים של סיכון האשראי, ובכללם: ריכוזיות לווים, חשיפה ענפית, פיזור גיאוגרפי וחשיפה למוצרים ספציפיים.

- אישור מסגרות אשראי יתבסס על תהליך מובנה שיתייחס למכלול ההיבטים הקשורים לתהליך. איכות התהליך מותנית בהפעלת שיקול דעת והערכות סיכון אובייקטיביים, ככל האפשר. לפיכך, כל תהליך המתייחס לאישור חשיפת אשראי בהיקף העולה על 25 מיליון ש"ח, יכלול התייחסות לחוות דעת כתובה שתיערך על ידי פונקציית ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי, ותבוסס על ניתוח עצמאי ובלתי תלוי של העסקה המוצעת.
- ייאסר על תאגיד בנקאי לאשר עסקאות אשראי שאינן בתנאי שוק או עסקאות שאינן עולות בקנה אחד עם מדיניות האשראי ותהליכי האשראי המקובלים בבנק. בהקשר זה, ניתנה בהוראה תשומת לב מיוחדת לתהליך אישור אשראי לאנשים קשורים, שיהיה כפוף לבקורות נאותות והנחיות שייקבעו על ידי הדירקטוריון.
- קיום מערכת מידע למעקב אחר אשראים ספציפיים הכלולים בתיק האשראי, שתהווה חלק מתהליך סקירת תיק האשראי בבנק. התהליך יכלול קריטריונים לזיהוי התפתחות אשראים בעייתיים, באמצעות מערכת המידע, סיווגם, וקביעת ההפרשה הנדרשת להפסדי אשראי בגינם. התהליך יכלול ניהול רשימת מעקב (watch list) עבור לווים בעלי תסמינים שליליים שיהיה באחריות היחידות העסקיות בבנק. התהליך לסיווג אשראים בעייתיים וקביעת ההפרשות להפסדי אשראי בגינם, יהיה באחריות גורם בהנהלת הבנק שאינו מעורב בפעילות עסקית.
- קיום מערכת פנימית איכותית לדירוג חשיפות אשראי ספציפיות. כל חשיפות האשראי של התאגיד הבנקאי (למעט חשיפות אשראי בהיקף זניח) ידורגו באמצעות המערכת, שתהווה כלי מרכזי בתהליך קבלת החלטות בנושא אשראי, ותסייע בהגדרת מאפייני ואיכות תיק האשראי של הבנק (לרבות שינויים שחלו במאפיינים אלו). בין היתר יידרשו התאגידים הבנקאיים להצביע על קשר הדוק בין אשראים שנכללו ברשימת המעקב (watch list) ואשראים שסווגו כ"בעייתיים", לבין הדירוגים שנקבעו לאשראים אלו על ידי מערכת הדירוג. בשל החשיבות שניתנה בטיטוט ההוראה לנושא: "דירוג האשראי", ומעמדו המרכזי של מכשיר זה בקביעת מדד: "איכות תיק האשראי", הוטלה האחריות לקביעת דירוגי האשראי או אישורם על פונקציית ניהול הסיכונים. איכות הדירוגים (לרבות בחינת עקביות הדירוג), תבחן תקופתית על ידי גוף בלתי תלוי.
- קיום מערכות מידע ניהוליות ושיטות ניתוח שיאפשרו להנהלה למדוד את סיכון האשראי הכולל הנובע מפעילותו הבנקאית (מאזנית וחוז' מאזנית). בין היתר תאפשר המערכת למדוד את רגישות חשיפת סיכון האשראי לשינויים אפשריים במשתני השוק, וההסתברות לשינויים בסיכון האשראי של הלווה בהתבסס על דירוג האשראי שלו. תהליך המדידה יתוקף תקופתית.
- איכות תיק האשראי והרכבו יבוקרו על ידי התאגיד הבנקאי באופן שוטף באמצעות מערכות מידע מתאימות. תהליך הבקרה יתייחס להיבטי חשיפה שונים בגלומים בתיק האשראי (לרבות "ריכוזיות לווים", פיזור גיאוגרפי, וכו'), והאמצעים לניהול והפחתת חשיפות אלו.
- תהליך הערכת אשראים ספציפיים ותיק האשראי בכללותו, ייקח בחשבון שינויים אפשריים בחשיפה לסיכונים אשראי הנובעים משינויים עתידיים צפויים בתנאים הסביבתיים (כלכליים, ענפיים, סיכונים שוק ונזילות), לרבות תרחישי קיצון. תוצאות התרחישים ייסקרו תקופתית על ידי ההנהלה (שתנקוט בצעדים מתחייבים בעת חריגה ממגבלות הסיבולת לסיכון שנקבע לתאגיד), ויילקחו בחשבון במסגרת עדכון מדיניות האשראי של הבנק.

- ייושם מנגנון להערכה בלתי תלויה של תהליכי ניהול סיכון האשראי. תוצאות הסקירה יהוו כלי להערכת יחידות האשראי ומצב תיק האשראי, וידווחו להנהלה ולדירקטוריון הבנק.
 - תיושם מערכת בקרה פנימית, שתתריע על חריגות ממגבלות וממדיניות האשראי שנקבעה, ותסייע לניהול חשיפות האשראי.
 - קיום מערכות אפקטיביות לניהול חובות בעייתיים ולהסדרת אשראים שחלה הידרדרות באיכותם. במסגרת מדיניות האשראי של התאגיד הבנקאי בנושא זה, תינתן התייחסות למבנה הארגוני, לשיטות העבודה ולתהליכים שמיישם התאגיד הבנקאי בנושא הטיפול בחובות הבעייתיים.
- ההוראה תיכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2014. בנוסף, נדרשו התאגידים הבנקאיים לגבש עד ליום 1 ביולי 2013 תכנית מפורטת ליישום הכללים שנקבעו בהוראה, לרבות לוחות זמנים והשינויים הצפויים במדיניות, במבנה הארגוני ובמערכות המידע ולהציגה לבנק ישראל. הבנק נערך ליישום ההנחיות שנכללו בהוראה, במועדים שנקבעו לכניסתן לתוקף.

יא. טיוטת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314

ההוראות החדשות בנושא: "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשות להפסדי אשראי", שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2011 - ייתרו למעשה את כללי הסיווג והמדידה של חובות בעייתיים הכלולים בהוראת ניהול בנקאי תקין 314.

לפיכך, הפיץ בנק ישראל ביום 24 ביוני 2012 טיוטת תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314, המתווה עקרונות ליישום תהליכים נאותים להערכה ולמדידה של סיכון אשראי ושל בקרה על סיכון אשראי, ובכללם:

- תאגיד בנקאי יקיים תהליכים נאותים להערכת סיכוני אשראי, ויישם בקרות אפקטיביות המתאימות להיקף, לאופי ולמורכבות פעילות האשראי בתאגיד הבנקאי.
- התהליכים והבקורות הפנימיים, כאמור, נועדו להבטיח רמה נאותה של הפרשות להפסדי אשראי ויהיו באחריות ההנהלה והדירקטוריון של התאגיד הבנקאי. הדירקטוריון יפקח על יישום עקרון זה באמצעות קבלת דיווחים תקופתיים על מצב תיק האשראי, לרבות חובות בעייתיים, סיווגם, וההפרשות להפסדי אשראי בגינם.
- במסגרת תהליך זה יידרשו התאגידים הבנקאיים לקיים מערכת בקרה פנימית שתכלול תהליך מובנה ל"סקירת אשראי בלתי תלויה", שתהיה באחריות יחידה ייעודית איכותית, שתסקור את תיק האשראי של הבנק ותבחן את יישום הקריטריונים לדירוג פנימי.
- תוטמע מערכת מידע שתשמש לסיווג מהימן של חובות, על בסיס הערכת סיכון האשראי. המערכת תעשה שימוש בנתוני דירוג האשראי לצורך הערכת סיכון האשראי של הלוח (בהתבסס על הערכת דרגת הסיכון שלו) ולצורך קביעת מאפייני הסיכון של תיק האשראי בכללותו. פיתוח מודל הדירוג יהיה באחריות היחידה לניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי.

- התאגיד הבנקאי יישם תהליך כולל לתיקוף כל המודלים הפנימיים המשמשים להערכת סיכוני אשראי, לרבות: דירוג האשראי, מדידת סיכון האשראי (ללקוחות ספציפיים, ולתיק האשראי בכללותו), מבחני קיצון המופעלים על תיק האשראי, והיבטים מסוימים של סיכון האשראי המשמשים בחישוב הלימות ההון - המבוססים על שימוש נרחב בשיקול דעת.
- בכדי לבסס את איכות ואפקטיביות המודל, נדרשים התאגידים הבנקאיים לתקף את המודל באמצעות שימוש במבחני קיצון והשוואה בין תחזית המודל לתוצאות שהתקבלו בפועל (back testing). תהליך התיקוף יהיה באחריות גורם בלתי תלוי ביחידות העסקיות.
- תהליך הערכת סיכוני האשראי וקביעת ההפרשות להפסדי אשראי, יתבסס על שיטת עבודה עקבית לטיפול בהפסדי האשראי, שתכלול: מדיניות, נהלים, מערכות מידע יעודיות ובקורות על תהליך הערכת סיכוני האשראי וקביעת ההפרשות להפסדי אשראי.
- הנתונים שיופקו באמצעות מערכת המידע, יהוו בסיס להערכת איכות תיק האשראי של התאגיד הבנקאי ונאותות ההפרשות להפסדי אשראי. בנוסף, מידע זה ישמש את הדירקטוריון לצורך מעקב ופיקוח על תיק האשראי של הבנק.
- תאגיד בנקאי יקיים הפרשה כוללת להפסדי אשראי (על בסיס פרטני ועל בסיס קבוצתי), בהיקף שיספיק לכיסוי כל הפסדי האשראי הגלומים בתיק האשראי.
- תהליך קביעת ההפרשות להפסדי אשראי יתבסס, בין היתר, על שיקול דעת והערכות סבירות של עובדים מנוסים בתחום האשראי. על פי טיוטת ההוראה, לא ניתן יהיה להסתפק ביישום הכללים המנחים שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא זה, ויהיה צורך להתבסס גם על שיקול הדעת של דרגים מתאימים בהנהלה, שייקח בחשבון שינויים שונים שחלו בתנאים הסביבתיים - שעשויים להשפיע על איכות תיק האשראי ועל הפסדי האשראי הגלומים בתיק זה.
- התאגיד הבנקאי יידרש להטמיע תהליך הערכת סיכוני אשראי אחיד, שימש בכל אחד מהיישומים המתבססים על תהליך זה, לרבות: הערכת סיכוני האשראי, הדיווח החשבונאי, והלימות ההון (לרבות הגילוי הנדרש בנדבך מס' 3 להוראות "באזל 2").
- יישום עקרון זה יחזק את המהימנות והעקביות של תוצרי התהליך, ויקטין את הפוטנציאל לטעות או הטיה אפשרית בהערכת סיכון האשראי, בכל אחד מהיישומים. עקרון זה ימומש באמצעות שימוש במערכות ובנתונים משותפים בתהליך - עבור כל אחד מהיישומים הנ"ל.
- הבנק לומד את ההנחיות החדשות שנכללו בטיטות ההוראה ובוחן את השלכותיהן האפשריות על פעילות הבנק. עד כה טרם פורסמו הוראות מחייבות בנושא זה.

יב. הצעת חוק הבנקאות (שירות ללקוח) (תיקון - מניעת כפל תשלום בגין ניהול חשבון עובר ושכ), התשע"ב - 2012.

ההצעה הונחה על שולחן הכנסת ביום 23 בינואר 2012. על פי הצעת החוק ייאסר על התאגידים הבנקאיים לגבות מלקוחותיהם עמלות מסוימות בגין שירותים בסיסיים בחשבון עובר ושכ, המפורטות בכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), התשס"ח - 2008. הצעת החוק גורסת כי החקיקה הקיימת מאפשרת לבנקים לגבות "כפל תשלום" בגין שירות זה (ניהול חשבון עובר ושכ), ומציעה לפיכך, לקבוע עמלה אחת בלבד בגין שירות זה.

עד כה טרם התגבשה הצעת חוק זו לכלל חקיקה מחייבת. לפיכך, לא ניתן להעריך, בשלב זה, את השלכותיה על פעילות הבנק ותוצאותיו הכספיות.

יג. הצעה לתיקון תקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף וטיטוט תשקיף - מבנה וצורה).

התשע"א - 2011.

ההצעה לתיקון תקנות ניירות ערך מבטלת, בין היתר, את התקנה שאיפשרה לתאגידים בנקאיים ומבטחים להנפיק לציבור כתבי התחייבות שדורגו ב"דרגת השקעה", באמצעות תשקיף של חברה ייעודית.

אם יתקבל התיקון, יוכלו תאגידים אלה להנפיק כתבי התחייבות לציבור אך ורק באמצעות תשקיפים שיפורסמו על ידם.

יד. הצעת חוק המשכון.

ביום 20 במרס 2012 התקבלה הצעת חוק זו בקריאה ראשונה על ידי הכנסת. ההצעה כוללת מספר הוראות שיישומן עלול לפגוע ביכולת הבנקים לממש בטחונות שנמסרו להם על ידי חייבים. עד כה טרם הושלמו הליכי החקיקה. לפיכך, לא ניתן להעריך, בשלב זה, את ההשלכות שיהיו להוראות הכלולות בהצעת החוק, על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

טו. חוק החוזים האחדים (תיקון מס' 4 - קביעת שער מזערי להצמדה כתנאי מקפח).

התשע"ב - 2012

התיקון לחוק פורסם ביום 12.7.2012, ונכנס לתוקף ביום 12.11.2012. על פי התיקון לחוק, התווסף לרשימת התנאים הכלולים בחוזה אחיד, המהווים: "תנאי מקפח, לכאורה", גם תנאי הקובע "מדד מזערי" לתשלומים עתידיים הנובעים מחוזה הצמוד למדד מסוים, ויחולו לגבי ההוראות הרלוונטיות בחוק החוזים האחדים.

טז. טיטוט הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "ניהול סיכון הריבית"

במסגרת עדכון הוראות ניהול בנקאי תקין והתאמתו למסגרת העבודה ולסטנדרטים שנקבעו על ידי "ועדת באזל", הפיק בנק ישראל ביום 2 בדצמבר 2012, טיטוט הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה, בנושא: "ניהול סיכון ריבית".

טיטוט ההוראה קובעת עקרונות וסטנדרטים לניהול סיכון הריבית (המהווה גורם סיכון מרכזי בפעילות הבנקאית השוטפת), לרבות גידור החשיפה לסיכון זה - במטרה להתאים את החשיפה הפוטנציאלית לספיגת הפסדים, בשל התממשות סיכון הריבית, לתיאבון לסיכון של התאגיד הבנקאי.

ההנחיות שנכללו בטיטוט ההוראה מבוססות על עקרונות "מסמך באזל", בנושא: "סיכון ריבית" שפורסמו בשנת 2008, וכוללת עקרונות וקווים מנחים לניהול סיכון הריבית, לרבות:

- האסטרטגיה והמדיניות לניהול סיכון הריבית יאושרו על ידי הדירקטוריון, וייסקרו על ידו בתדירות שנתית, לפחות. המדיניות תכלול קווי סמכות ואחריות לניהול סיכון הריבית.
- ניהול סיכון הריבית ויישום המדיניות שנקבעה יהיה באחריות הנהלת הבנק, ויכלול הטמעת נהלים, יישום כללים ושימוש בכלים מתאימים, לרבות:
- מגבלות על נטילת הסיכון.
- קיום מערכות נאותות למדידת סיכון הריבית.
- דיווח מקיף על סיכון הריבית וניהולו.
- קיום בקורות פנימיות אפקטיביות.

איכות הניהול של סיכון זה, תפוקה על ידי הדירקטוריון בתדירות רבעונית.

- האחריות לתכנון המתודולוגיה למדידת סיכון הריבית ותפעולה, תוטל על פונקציה בלתי תלויה שתהיה מופקדת גם על הניטור והבקרה של הסיכון.
- המדיניות לניהול סיכון הריבית תתאם את אופי הפעילות של התאגיד הבנקאי ומידת מורכבותה ותכלול התייחסות למכשירים העסקיים המותרים בשימוש, אסטרטגיות הגידור והגבלות על נטילת פוזיציות.
- השימוש במוצרים חדשים (לרבות אסטרטגיות גידור), יחל רק לאחר שזוהו כלל הסיכונים הגלומים בהם ויותנה באישור מקדמי של הדירקטוריון.
- מדידת סיכון הריבית תעשה באמצעות מערכות מידע ממוכנות שיספקו להנהלת התאגיד הבנקאי מידע על היקף חשיפת התאגיד הבנקאי לסיכון הריבית הנובעת מ"תמחור מחדש", שינויים בעקום התשואה ושינויים במרווחי הריבית.
- המערכת תספק מדדים לרמות החשיפה של התאגיד הבנקאי לסיכון הריבית ותאפשר איתור חשיפות חריגות.
- התאגיד הבנקאי ימדוד את חשיפתו לסיכון הריבית הן בגישת ה"רווחים" (השפעת השינויים בריבית על התוצאות הכספיות העתידיות של הבנק), והן בגישת "השווי הכלכלי" (השפעת השינויים בריבית על שווי ההון של הבנק).
- מדידת החשיפה לסיכון הריבית תכלול שימוש בסימולציות המדמות מסלולים עתידיים של שיעורי הריבית ושינויים צפויים בפעילות העסקית של הבנק.
- מדידת החשיפה לסיכון הריבית תבוסס על הנחות לגבי השינויים הצפויים בשיעורי הריבית, שייתבססו על תרחישים סבירים אפשריים ואושרו על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון בתדירות שנתית, לפחות.
- ניהול סיכון הריבית יכלול מגבלות וקווים מנחים במטרה להגביל את היקף ההפסדים שעלולים להיגרם עקב התממשות התרחישים לשינויים בשיעורי הריבית.
- המגבלות יתאמו את גודלו ומידת המורכבות של פעילות התאגיד הבנקאי וייתחסו לסיכון הריבית הכולל, תוך הבחנה בין סיכון הריבית בתיק הבנקאי לסיכון בתיק למסחר.
- תהליך ניהול סיכון הריבית יכלול שימוש במבחני קיצון שיתאמו את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי והתנאים הכלכליים הקיימים.
- במסגרת קביעת תרחישי קיצון אלו, יובאו בחשבון גם תרחישים המדמים קריסת הנחות ופרמטרים מרכזיים בניהול הסיכון, וגם תרחישים מסוג "המקרה הגרוע ביותר".
- הדירקטוריון והנהלה יבחנו את תכנון תרחישי הקיצון בתדירות שנתית לפחות, ואת תוצאותיהם בתדירות רבעונית לפחות.
- ניהול חשיפת הריבית יבוצע באמצעות מערכת מידע ניהולית נאותה. המערכת תספק מידע לגבי היקף החשיפה לסיכונים ריבית ביחס למגבלות שנקבעו (הן ביחס להנחות המודל והן ביחס לתרחישי קיצון), ועל רגישות הפוזיציה הנוכחית לשינויים בשיעורי הריבית.

- בהתאם לטיטוט ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים למסור דיווח מיידי למפקח על הבנקים, בכל עת שעולה חשש לפגיעה בשוויים הכלכלי בשיעור העולה על 20% - בשל תרחיש המדמה זעזוע סטנדרטי בשיעור הריבית.
- תהליך ניהול סיכון הריבית יכלול בקרה פנימית נאותה שתסייע לניהול אפקטיבי של סיכון זה, לדיווח פיננסי אמין ולציות לחוקים ולכללי המדיניות שנקבעו על ידי התאגיד הבנקאי.

יז. הצוות לבחינת התחרותיות במערכת הבנקאית

בעקבות ההמלצות שנכללו בדוח ה"ועדה לבחינת שירותים חברתיים כלכליים" ("ועדת טרכטנברג") - בנושא: "השפעת המערכת הבנקאית בישראל על יוקר המחיה בישראל", מונתה על ידי משרד האוצר בשיתוף בנק ישראל בחודש דצמבר 2011, "ועדה לבחינת התחרות במערכת הבנקאית". הועדה התבקשה לבחון ולהמליץ על מהלכים שונים שיגרמו להגברת התחרותיות בענף הבנקאות בכלל, ובמגזר הקמעונאי בפרט.

בין היתר, התבקשה הועדה לבחון את הצורך בהקמת מערכת דירוג אשראי מרכזית למגזר הקמעונאי שתעמוד לרשות כל המערכת הבנקאית, ותקל על מעבר לקוחות בין הבנקים.

בתאריך 16 ביולי 2012 פרסמה הועדה דוח ביניים שהועמד לעיון הציבור וגורמים רלוונטיים אחרים. הדוח כולל המלצות המיועדות להגביר את התחרות במערכת הבנקאית בכלל, ובתחום שירותי הבנקאות הניתנים ללקוחות המגזר הקמעונאי בפרט, ובכללן:

- מוצע לחייב את הבנקים למסור ללקוחותיהם הודעה תקופתית מפורטת שתכלול נתונים ופרטים לגבי היקף נכסיו והתחייבויותיו של הלקוח, פירוט תשלומיו לבנק, דירוג האשראי שלו ונתונים איכותיים אחרים הנוגעים לפעילותו בבנק.
- מוצע לפרסם מידע לגבי שיעורי הריבית האפקטיביים הנהוגים בבנקים השונים לגבי אשראי ופקדונות, באופן שיקל על הציבור לערוך השוואה לגבי נתון זה בין הבנקים השונים (באחריות בנק ישראל).
- מוצע לאפשר ללקוחות לפתוח חשבונות בנק באמצעות מערכת האינטרנט.
- מוצע לקבוע כללים חדשים שיפחיתו את החסמים לניוד חשבונות לקוחות בין הבנקים (כגון: מתן הרשאה לבנק הנעבר לבצע עבור הלקוח פעולות שונות הדרושות להעברת החשבון).
- מוצע להגביל את שיעור הריבית המכסימלי שרשאים הבנקים לגבות בגין עסקאות ומוצרי אשראי.
- מוצע להרחיב את הגדרת "עסק קטן" (שלגביו קיים משטר עמלות מיוחד, מתוקף כללים שפורסמו על ידי בנק ישראל בשנת 2008), גם ללקוחות שמחזור העסקים השנתי שלהם אינו עולה על 25 מיליון ש"ח (במקום מיליון ש"ח כיום), והיקף האשראי שלהם אינו עולה על חמישה מיליון ש"ח.
- מוצע לקבוע מגבלות וכללי גילוי חדשים שיהוו תשתית שתסייע להפחתת העלויות ללקוחות בגין שירותים הקשורים למסחר בניירות ערך, לרבות: מתן מידע לגבי השיעור הממוצע של העמלות הנהוגות בבנק, קביעת שיעור עמלה מכסימלי למסחר בניירות ערך, ביטול "עמלת המינימום" לניהול פקדון ניירות ערך, וכו'.

- מוצע להפחית את עלויות רכישת המלוות קצרי המועד שמנפיקה המדינה, במטרה להעמיד לרשות הלקוחות מוצר חליפי, שיהיה בר תחרות לפקדונות השקליים במערכת הבנקאית.
 - מוצע להכניס לפיקוח עמלות חדשות.
 - מוצע לעודד גורמים נוספים (כגון: גופים מוסדיים ו"אגודות אשראי"), להציע שירותים בנקאיים שיתחרו במערכת הבנקאית.
 - מוצע לעודד הקמת "בנק אינטרנטי", שיוכל לספק שירותים בנקאיים בעלויות נמוכות יותר מהעלויות הנהוגות במערכת הבנקאית.
- בהמשך להמלצות שנכללו בדוח הביניים כאמור, קבע נגיד בנק ישראל ביום 28 בנובמבר מגבלות חדשות בתחום העמלות, במסגרת פרסום: "כללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות) (תיקון) התשע"ג - 2012, המיישם את עיקרי המלצות הועדה בתחום העמלות.
- כללי הבנקאות החדשים נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2013, וכוללים איסור על גביית עמלות מסוימות והפחתת עמלות אחרות, לרבות:
- איסור על גביית עמלת ניהול חשבון עובר ושכ מעסק קטן.
 - בוטלה האפשרות לגבות עמלה בגין כרטיס מידע ובגין כרטיס למשיכת מזומן.
 - האיסור שהוטל על גביית עמלה בגין "טיפול באשראי ובבטוחות" על הלוואות קטנות (הלוואות בהיקף שאינו עולה על 50,000 ש"ח), הורחב והוא יחול מעתה גם על הלוואות שהיקפן אינו עולה על 100,000 ש"ח.
- הבנק מיישם את הכללים החדשים ממועד כניסתם לתוקף. על פי אומדנים מוקדמים שנערכו על ידי הבנק, יישום הכללים החדשים צפוי להקטין את הכנסות הבנק מגביית עמלות בסך של כ- 10-15 מיליון ש"ח לשנה.
- מכיוון שנוסחן הסופי של יתר ההמלצות שנכללו בדוח הביניים של הועדה טרם פורסם - לא ניתן לאמוד, בשלב זה, את היקף ההשפעה שעלולה להיות להמלצות אלה על תוצאותיו הכספיות של הבנק בעתיד.

יח. הוראת ניהול בנקאי תקין 310 בנושא: "ניהול סיכונים"

- במסגרת עדכון הוראות "ניהול בנקאי תקין" והתאמתן למסגרת העבודה ולסטנדרטים שנקבעו על ידי "ועדת באזל", פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 310) בנושא: "ניהול סיכונים".
- ההוראה נועדה לתמוך ביכולת התאגידים הבנקאיים לזהות ולהגיב לסיכונים מתפתחים במועד וביעילות, וכוללת עקרונות וקווים מנחים שעליהם תושתת מסגרת העבודה לניהול סיכונים בתאגידים הבנקאיים, לרבות:
- תהליכי הסיכונים בתאגידים הבנקאיים ינהלו הן במסגרת קווי העסקים והן לרוחב התאגיד הבנקאי בחתך סוגי סיכון.

- התאגידים הבנקאיים יחויבו לקיים "ממשל ניהול סיכונים", המבוסס על שלושה קווי הגנה:
- קווי העסקים (הקו הראשון) - היחידה נוטלת הסיכון תישא בעיקר האחריות לסיכונים הגלומים בפעילותה, לרבות קיום סביבת בקרה נאותה לפעילות זו.
- פונקצית ניהול הסיכונים (הקו השני) - שתישא באחריות לתכנון ופיתוח מסגרת העבודה לניהול הסיכונים, לרבות קביעת מתודולוגיית העבודה והצגת מכלול הסיכונים בפני ההנהלה והדירקטוריון של הבנק.
- הביקורת הפנימית (הקו השלישי) - שמתפקידה לבחון (לרוב בדיעבד), את תקינותם ויעילותם של תהליכי ניהול הסיכונים ולחשוף חולשות פוטנציאליות בבקרה הפנימית.
- ניהול הסיכונים יכול לכלול את מכלול הסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי, ויקיף הן סיכונים עסקיים (לרבות: אשראי, שוק ונזילות), הן סיכונים תפעוליים (לרבות סיכונים משפטיים וסיכוני ציות) והן סיכונים שאינם מוחשיים (כגון: מוניטין ואסטרטגיה).
- ניהול הסיכונים יערך על בסיס קבוצתי וייקח בחשבון גם סיכונים מתהווים והתפתחויות רלוונטיות בתאגיד הבנקאי, לרבות שינויים במבנה התפעולי, התרחבות גיאוגרפית, מיזוגים ורכישות.
- התאגידים הבנקאיים יטמיעו תרבות ארגונית שתאפשר ניהול סיכונים מיטבי, לרבות: גיוס אנשי מקצוע מתאימים, תיחום האחריות של הגורמים העוסקים בניהול סיכונים, הטמעת גישה המעודדת הצפת חולשות וליקויים בנושא: "ניהול סיכונים", קיום תקשורת אפקטיבית חוצת ארגון בין הגורמים הקשורים לניהול סיכונים, וקביעת מדיניות תגמול שתעניק משקל ראוי לשימור ההון ולאיטנות הפיננסית של התאגיד הבנקאי.
- הדירקטוריון יהווה נדבך מרכזי בנושא ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי, ותוטל עליו אחריות לתהליכי מפתח בנושא זה, לרבות:
- התוויית האסטרטגיה של התאגיד לניהול סיכונים, וקביעת "התיאבון לסיכון", שיבוסס על מדדים כמותיים ואיכותיים.
- אישור "מסגרת לניהול סיכונים", לרבות המדיניות ואופן הניהול של כל אחד מהסיכונים להם חשוף התאגיד הבנקאי.
- פיקוח על ניהול הסיכונים של ההנהלה, באמצעות מעקב אחר "פרופיל הסיכון" של הבנק, המהווה אומדן לרמת הסיכון המצרפי הגלום בחשיפות ובפעילות העסקית של הבנק בנקודת זמן נתונה.
- הדירקטוריון יוודא ש"פרופיל הסיכון" עולה בקנה אחד עם ה"תיאבון לסיכון" של הבנק, ולא נרשמו חריגות מהמגבלות שקבע הדירקטוריון.
- הדירקטוריון יקיים דיון לגבי "פרופיל הסיכון" של הבנק והשינויים שחלו בפרופיל זה בתדירות רבעונית לפחות, ובכל עת שחל שינוי מהותי בפרופיל זה.
- הדירקטוריון ימנה ועדה דירקטוריונית ייעודית לניהול סיכונים (להלן: "ועדת ניהול סיכונים"), שתורכב מדירקטורים בעלי מומחיות בנושא זה, ותקיים דיונים מקצועיים ומעמיקים במגוון הנושאים הכרוכים בניהול סיכונים, לרבות: ה"תיאבון לסיכון", מדיניות ניהול הסיכונים, "מסמך הסיכונים", ומוצרים חדשים.

- הועדה תקיים דיונים שוטפים עם מנהל הסיכונים הראשי ותבחן חלופות שונות בנושאים העומדים לפניה, במטרה לגבש המלצות לקראת הדיון שיתקיים בנושאים אלו במליאת הדירקטוריון.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תהיה אחראית לניהול הסיכונים השוטף, ותפעל להטמעת תהליכים, תשתיות ומבנה ארגוני הכרוכים בניהול הסיכונים, לרבות:
 - גיבוש, הטמעה ויישום של "מסגרת לניהול סיכונים", לרבות: מגבלות, תהליכי הניהול, הבקרה והמתודולוגיה.
 - אחריות לקיום תשתית מתאימה (טכנולוגית ואנושית) הדרושה לניהול הסיכונים.
 - עמידה במגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון, לרבות: "התיאבון לסיכון".
- הקצאת "עלויות סיכון" מתאימות ליחידות העסקיות השונות, במטרה לשקף באופן נאות את המתאם שבין תרומת היחידה לפרופיל הסיכון שלה.
- הוגדרו סמכויותיו ותפקידיו של מנהל הסיכונים הראשי בבנק.
- בין היתר נדרש מנהל הסיכונים לדווח לדירקטוריון בכל נושא ועניין שלדעתו נחוץ להביא לידיעת הדירקטוריון, לרבות: המלצה לבחון מחדש את מסגרת ניהול הסיכונים, חוות דעת לגבי "פרופיל הסיכון" של מוצרים חדשים והתאמתם ל"תיאבון לסיכון" של הבנק, וכו'.
- הוגדרו סמכויותיה ותפקידה של פונקציית ניהול הסיכונים בבנק, המהווה את "קו ההגנה השני" במערך ניהול הסיכונים בבנק.
- היחידה לניהול סיכונים תבחן את מסגרת העבודה לניהול סיכונים בראיה "חוצת ארגון", תוודא שהנושאים הקשורים בניהול סיכונים יזוהו ויטופלו בצורה נאותה, ותסייע בפיתוח מתודולוגיות, כלים ושיטות עבודה לניהול סיכונים.
- היחידה לניהול סיכונים תישא באחריות לגיבוש מדדים, מתודולוגיות והטמעת כלים מרכזיים בנושא זה, ובכללם:
 - גיבוש מדדי ה"תיאבון לסיכון".
 - גיבוש ועדכון ה"מסגרת לניהול הסיכון".
 - הערכת נאותות הלימות ההון והנזילות של התאגיד הבנקאי, במסגרת "מסמך ICAAP".
 - בחינת פרופיל הסיכון של מוצרים חדשים.
 - אישור מערכות המדידה והמודלים לניהול סיכונים ותיקופם.
 - זיהוי סיכונים הנובעים ממבנים משפטיים מורכבים.
 - מעורבות בתהליכי אישור אשראי.
- היחידה לניהול סיכונים תהיה עצמאית ותפעל ללא תלות בקווי העסקים של הבנק, באופן שיאפשר לה לחוות דעה בלתי תלויה שתהיה חלק מובנה בתהליך קבלת ההחלטות בכלל, ובהחלטות עסקיות מהותיות, בפרט.

- תאגיד בנקאי המהווה חברה בת של תאגיד בנקאי אחר, יגבש מדיניות לניהול סיכונים ומסגרת עבודה לניהול סיכונים, בהתאמה למדיניות ותיאבון הסיכון הקבוצתיים שנקבעו על ידי החברה האם.
- עם זאת, מוטל על החברה הבת להתאים את המדיניות והמגבלות שנקבעו על ידי החברה האם, למאפיינים הייחודיים של סביבת הפעילות בה פועלת החברה הבת.
- ה"תיאבון לסיכון" (המגדיר את רמת הסיכון שהתאגיד הבנקאי מוכן לקיים), יהווה מדד מרכזי בתהליך ניהול הסיכונים.
- ה"תיאבון לסיכון" של התאגיד הבנקאי ייגזר מהאסטרטגיה העסקית של התאגיד הבנקאי ומרמת ההון והנזילות המינימלית שיקבע הדירקטוריון.
- בשל חשיבותו ומרכזיותו של מדד זה בניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי, יידרשו התאגידים הבנקאיים להגדיר את ה"תיאבון לסיכון" באמצעות מסמך כתוב שיכלול הן מרכיבים כמותיים (כגון: יעדי תשואה, הון, דירוג הבנק, ריכוזיות לווים ופקדונות, ותנודתיות ברווחיות), והן מרכיבים איכותיים (כגון: כיוונים עסקיים רצויים, התמקדות במוצרים מסוימים, וכו').
- ה"תיאבון לסיכון" יושפע מ"קיבולת הסיכון" של התאגיד הבנקאי, המהווה את הסיכון המקסימלי שבו יוכל התאגיד הבנקאי לפעול, בהינתן תרחישים שונים (לרבות "תרחישי לחץ").
- ה"מסגרת לניהול סיכונים" הוגדרה ככלי המרכזי לניהול הסיכונים וליישום המדיניות לניהול סיכונים. "מסגרת העבודה לניהול סיכונים" תכלול, בין היתר:
 - הגדרת תכולה והיקף החשיפה עבור כל אחד מהסיכונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי.
 - מבנה וחלוקת הסמכויות ותחומי האחריות של כל אחת מהיחידות והגורמים העוסקים בניהול סיכונים.
 - המתודולוגיה והכלים לזיהוי והערכת הסיכון.
 - תיאור המגבלות המצרפיות והפרטניות לכל אחד מהסיכונים והמדיניות לגבי השימוש במכשירים מפחיתי סיכון.
 - כללי הדיווח לגבי החשיפה לסיכונים והעמידה במגבלות, לרבות פורמט ותדירות הדיווח.
 - מוצרים חדשים (לרבות שינויים משמעותיים במוצרים קיימים), יאושרו רק לאחר שהוערכו הסיכונים הגלומים בהם והשפעתם על "פרופיל הסיכון" של התאגיד הבנקאי. מוצרים חדשים שיגרמו לחריגה מה"תיאבון לסיכון" של התאגיד הבנקאי ייגנזו ולא יופעלו.
 - בנוסף, מוצר חדש יאושר בכפוף לקיומן של תשתיות ובקורות הולמות לניהול המוצר (לרבות: מערכות מידע, רישום חשבונאי, ציוד וכו').
 - התאגידים הבנקאיים יידרשו לקיים תהליכים ולעשות שימוש בכלים ומתודולוגיות שיאפשרו זיהוי, מדידה והערכה של כלל הסיכונים אליהם חשופים התאגידים הבנקאיים. תהליכים אלו יכללו:
 - שימוש במדדים איכותיים למדידת הסיכון, יחסית לתשואה ולסביבת הפעילות.
 - הימנעות מהסתמכות על שיטת מדידה ספציפית, באמצעות שיטות מדידה חלופיות.
 - הבנת המגבלות וההנחות של שיטות המדידה הקיימות.

- שימוש בהנחות מחמירות (לרבות תרחישים משולבים), בעת בחינת ההשלכות של תרחיש קיצון.
 - הימנעות מהסתמכות מופרזת על הערכות חיצוניות.
 - השוואת האומדנים שנחזו לגבי השלכות החשיפה לסיכונים, לתוצאה שנצפתה בפועל (back testing).
 - זיהוי "ריכוזי סיכון", המהווים גורמי חשיפה לסיכונים שהתממשותם עלולה לגרום להפסדים מהותיים או לשינויים מהותיים בפרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי.
 - מכיוון שניהול הסיכונים כרוך בשימוש במודלים מסוגים שונים, נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים תהליך תיקוף מבוסס ומקיף של המודלים הנמצאים בשימושם, שיגביר את ההבנה לגבי החוזקות והחולשות של כל מודל.
 - התאגידים הבנקאיים נדרשים לעשות שימוש במבחני קיצון בתהליך ניהול הסיכונים.
- מבחני הקיצון יהוו כלי משלים בתהליך ניהול הסיכונים, יאפשרו לבחון "ריכוזי סיכון", ויקלו על פיתוח תכניות חרום וגישות להפחתת סיכון. בנוסף, "תרחישי הקיצון" יהוו מרכיב בקביעת ה"תיאבון לסיכון" של התאגיד הבנקאי. סבירות מבחני הקיצון תבחן על ידי הדירקטוריון, שיידרש לוודא כי בידי ההנהלה תכניות הולמות להתמודדות עם הסיכון בעת משבר.
- התאגידים הבנקאיים נדרשים לקיים מערכות מידע ממוכנות לניטור, מדידה ודיווח על סיכונים. המערכות תאפשרנה לסכום את כלל החשיפות ומדדי הסיכון, במטרה לגבש את פרופיל הסיכון הכולל של התאגיד הבנקאי.
 - התאגידים הבנקאיים יקיימו מערך דיווח אפקטיבי לגבי הסיכונים השונים. הדיווחים יופנו הן לרמת ההנהלה והן ליחידות רוחביות בארגון, ויגבירו את אפקטיביות התקשורת בארגון.
 - טיוטת ההוראה מגדירה כלי דיווח חדש: "מסמך הסיכונים" שיחליף את "מסמך החשיפות" ששימש עד כה ככלי המרכזי לבחינת "פרופיל הסיכון" של הבנק.
- מסמך הסיכונים יציג את "פרופיל הסיכון של הבנק" ויסייע לדירקטוריון לבחון אם "פרופיל הסיכון" חורג מ"תיאבון הסיכון" שנקבע לתאגיד הבנקאי. בנוסף, המסמך יציג את השפעת השינויים בסכיבה החיצונית על "פרופיל הסיכון" של הבנק, ואת ההשלכות שיהיו למבחני הקיצון על "פרופיל הסיכון" ביחס ל"קיבולת הסיכון" של התאגיד הבנקאי.
- "מסמך הסיכונים" יוצג על ידי מנהל הסיכונים הראשי וידון הן בועדת ניהול הסיכונים והן במליאת הדירקטוריון, בתדירות רבעונית לפחות, או בעת שיחול שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי.
- ההוראה תכנס לתוקף ביום 1.1.2014. הבנק נערך ליישום הכללים וההנחיות החדשות שנכללו בהוראה, במועד כניסתם לתוקף.

יט. טיוטת הוראה בנושא: "גילוי על סיכון האשראי בבינוי ונדל"ן"

על רקע ההתפתחויות שחלו בשוק הנדל"ן בשנים האחרונות, פרסם בנק ישראל ביום 12 בפברואר 2013, תיקון להוראת הדיווח לפיקוח על הבנקים, בנושא: "סיכון האשראי הכולל בבינוי ונדל"ן בישראל".

ההוראה מתאימה את דרישות הדיווח הקיימות, למתכונת הגילוי הנהוגה בבנקים בארה"ב וכוללת הנחיות המרחיבות את דרישות הדיווח הקיימות בנושא זה, לרבות:

- דרישה לסווג את האשראי בענף זה לפי אופי הבטחון (כגון: דיור, מסחר, תעשייה וכו').
- דרישה לסווג את האשראי לפי סטטוס הבטחון (כגון: נדל"ן "בניי", ונדל"ן "שבנייתו טרם הסתיימה").
- דרישה לכלול בדיווח גם נתונים לגבי אשראי שניתן ללקוחות שאינם עוסקים בענף הבינוי והנדל"ן, ובלבד שאשראים אלה מובטחים באופן משמעותי על ידי שיעבוד מקרקעין.

ההנחיות שנכללו בהוראה ייכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014.

הבנק נערך ליישום ההנחיות שנכללו בהוראה במועד כניסתן לתוקף.

כ. הוראה בנושא: "גילוי על פקדונות"

ביום 13 בינואר 2013, פרסם בנק ישראל תיקון להוראות הדיווח לציבור בנושא: "גילוי על פקדונות", המתאימה את דרישות הגילוי הקיימות, למתכונת הגילוי המקובלת בתאגידים בנקאיים באירופה ובארה"ב. ההוראה כוללת הנחיות המרחיבות את הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים בנושא זה, לרבות:

- המידע לגבי הפקדונות יכלול הבחנה בין פקדונות נושאי ריבית, לכאלו שאינם נושאים ריבית.
- התאגידים הבנקאיים יידרשו לכלול מידע על התפלגות הפקדונות בחתך מדרגות מפקידים.
- הביאור על פקדונות הציבור יכלול מידע על התפלגות הפקדונות בחתך מקור הפקדון (כגון: "אנשים פרטיים", "תאגידים" ו"גופים מוסדיים").

ההנחיות שנכללו בהוראה ייכנסו לתוקף החל מהדיווח לשנת 2013. על אף האמור לעיל, יידרשו התאגידים הבנקאיים להרחיב את המידע שייכלל בדיווחים הרבעוניים בשנת 2013 (החל מהדיווח ליום 31.3.2013), ולכלול בהם גם נתונים המתייחסים להיקף הפקדונות שגויסו מגופים מוסדיים.

הבנק נערך ליישום ההנחיות שנכללו בהוראה במועדים שנקבעו לכניסתן לתוקף.

כא. הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "ניהול הסיכון התפעולי"

לאור מורכבות התהליכים התפעוליים, המהווים חלק אינטגרלי מהפעילות הבנקאית, והטמעתם במערכות טכנולוגיות מתקדמות, החושפת את התאגידים הבנקאיים לסיכונים תפעוליים ולהפסדים פוטנציאליים העלולים להגרם בשל התממשות אפשרית של סיכונים אלו - פרסם בנק ישראל ביום 14 בפברואר 2012 הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה בנושא: "ניהול הסיכון התפעולי", שנכנסה לתוקף ביום 1 בינואר, 2013.

ההוראה קובעת עקרונות יסוד לניהול הסיכון, לרבות:

- קביעת קוד אתי שיהווה תשתית לתרבות ניהול הסיכון התפעולי.
- קיום "ממשל תאגידי" נאות לניהול הסיכון התפעולי, המבוסס על שלושה קוי הגנה (היחידות העסקיות, פונקציה בלתי תלויה לניהול הסיכון, והביקורת הפנימית).

- הכנת מסגרת עבודה לניהול הסיכון.
 - קיום דיונים תקופתיים ברמת ההנהלה בנושאי מעילות והונאות.
 - עריכת סקר סיכונים תפעוליים בתדירות תלת שנתית לפחות.
 - הכנת תשתית מתאימה לאיסוף מידע ודיווח על סיכונים תפעוליים.
- בעקבות פרסום הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 310 בנושא: "ניהול הסיכונים", פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 350, המתאימה את העקרונות לניהול הסיכונים התפעוליים, לעקרונות לניהול סיכונים שנקבעו בהוראה 310. במסגרת תיקון זה, נכללה בהוראה התייחסות למונחים: "תיאבון לסיכון" ו"סיבולת הסיכון", ונוספה הבהרה לפיה, גם ניהול הסיכון התפעולי יושתת על שלושת קוי ההגנה שנקבעו בהוראה 310.
- במקביל לפרסום הוראה זו, תוקנה הוראת ניהול בנקאי 206, שהתירה לתאגידים בנקאיים גדולים לחשב את דרישת ההון בגין הסיכון התפעולי (כמתחייב מכללי "באזל 2"), בגישת ה"אינדקטור הבסיסי". במסגרת תיקון זה, נדרשו תאגידים בנקאיים אלו לחשב את דרישת ההון בגין סיכון זה, החל מיום 31.12.2012 על פי ה"גישה הסטנדרטית".
- הבנק מיישם את הכללים החדשים לחישוב הסיכון התפעולי ממועד כניסתם לתוקף. יישום שיטת החישוב החדשה כאמור, לא הפחית משמעותית את דרישת ההון בגין סיכון זה

כב. חקיקה בנושא: "הלואאות לדיור"

1. הגבלת שיעור המימון במתן הלואאות.

בשנים האחרונות נרשמו עליות משמעותיות במחירי הדירות בישראל, שלוו בגידול בהיקפי ההלוואות לדיור שניתנו בשיעורי מימון גבוהים, ובעליה במשקל תיק האשראי לדיור ותיק האשראי לענף הבינוי והנדל"ן בסך סיכון האשראי של המערכת הבנקאית.

להערכת בנק ישראל תהליכים אלה טומנים בחובם סיכונים לכשלי אשראי נרחבים למערכת הבנקאית, ועלולים לפגוע ביציבות התאגידים הבנקאיים. לפיכך, פרסם בנק ישראל ביום 1 בנובמבר 2012 הוראה, המגבילה את שיעור המימון בהלוואות לדיור הניתנות על ידי התאגידים הבנקאיים, כדלקמן:

- בהלוואה למטרת רכישת "דירה יחידה" - לא יעלה שיעור המימון על 75% משווי הנכס.
- בהלוואה למטרת רכישת "דירה חלופית" - לא יעלה שיעור המימון על 70% משווי הנכס.
- בהלוואה שניתנה למטרת "השקעה בדירת מגורים" - לא יעלה שיעור המימון על 50% משווי הנכס.

הכללים שנקבעו בהוראה נכנסו לתוקף ביום 1 בנובמבר 2012. הבנק מיישם את ההוראה מהמועד שנקבע לכניסתה לתוקף.

2. העלאת משקל החשיפה לסיכון בתחום ההלוואות לדיור

להערכת בנק ישראל, ההתפתחויות שחלו בתחום ההלוואות לדיור בשנים האחרונות לרבות הגידול המהיר בהיקף ההלוואות והעליה במחירי הדיור, הגדילו את הסיכונים הגלומים בתיק האשראי של התאגידים הבנקאיים. במטרה לשקף התפתחות זו, הפיץ בנק ישראל ביום 18 בפברואר 2013, טיוטאת הוראה הכוללת הנחיות המחמירות את כללי המדידה של סיכון האשראי בתחום זה, לרבות:

- העלאת משקל הסיכון של הלוואות לדיור שמימנו למעלה מ-45% משווי הנכס, מ-35% ביום, ל-50%-75%, לפי העניין (לגבי הלוואות שיינתנו מ-1.1.2013, ואילך)

- שימור הפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי, בשיעור שלא יפחת מ-0.35% מהיקף ההלוואות לדיור. הוראה זו תיושם החל מהרבעון הראשון של שנת 2013.

עד כה טרם פורסמה הוראה מחייבת בנושא זה. הבנק לומד את ההנחיות החדשות שנכללו בטיטוט ההוראה ונערך ליישומן. עם זאת, מאומדנים מוקדמים שנערכו על ידי הבנק עולה, כי ליישום ההנחיות החדשות לא תהינה השלכות מהותיות על תוצאותיו הכספיות של הבנק ויחס הלימות ההון שלו.

חלק ב' - התפתחות עסקי הבנק

3. תאור עסקי הבנק

א. תאור הבנק והתפתחותו

הבנק נוסד ביום 25 באוקטובר 1971 על ידי ברקליס בנק אינטרנשיונל בע"מ מאנגליה (להלן: "בנק ברקליס") ועל ידי קבוצת בנק דיסקונט, תחת השם: "בנק ברקליס - דיסקונט בע"מ".

הפעילות הפיננסית בארץ ישראל של הגופים הבנקאיים שמהם נוסד הבנק החלה בשנת 1918 - עם כיבוש ארץ ישראל על ידי הבריטים, כש"אנגלו איג'יפסן בנק", שפעל עד אז במצרים, הקים שלושה סניפים: בירושלים, יפו וחיפה.

מאוחר יותר, בשנת 1921 הוקם הסניף הרביעי בנצרת. בשנת 1925 רכש "ברקליס בנק D.C.O" (בנק שהיה בבעלות הבנק הבריטי "ברקליס בנק" וסיפק שירותים פיננסיים לשלטונות ברחבי האימפריה הבריטית), את מניותיו של "אנגלו איג'יפסן בנק" ובכך הפך בנק זה לחלק מקבוצת "ברקליס בנק". בשנת 1971 שינה "ברקליס בנק D.C.O" את שמו ל: "ברקליס בנק אינטרנשיונל". סמוך למועד התאגדותו, בתאריך 7 בדצמבר 1971, רכש הבנק את כל הנכסים וההתחייבויות של סניפי בנק ברקליס בישראל (באותה עת כבר פעלו במדינת ישראל, במסגרת בנק ברקליס, כ- 40 סניפים).

ביום 28 בפברואר 1993, לאחר שבנק דיסקונט לישראל בע"מ רכש את מלוא החזקותיו של בנק ברקליס, בבנק - שונה שמו של הבנק, לשמו הנוכחי.

הבנק מוגדר כ"תאגיד בנקאי", על פי חוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א - 1981, והוא בעל רישיון בנק על פי החוק האמור. על הבנק חלות, מערכות של חוקים צווים ותקנות שהוא פועל במסגרתן - ובהן, בין היתר, פקודת הבנקאות, חוק בנק ישראל, חוק הבנקאות (רישוי), חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א - 1981 וכן הוראות, כללים והנחיות המתפרסמות מעת לעת על ידי המפקח על הבנקים. באשר להתפתחויות בנושאי חקיקה הקשורות למערכת הבנקאית - ראה פרק 2 לעיל.

הבנק עוסק בפעילות פיננסית מסחרית ונותן שירותים לכל מגזרי הפעילות, לרבות: בנקאות עסקית, בנקאות מסחרית, בנקאות פרטית, ובנקאות קמעונאית - ומשווק את מלוא המוצרים הפיננסיים הבנקאיים, לרבות: הלוואות ופקדונות בנקאיים, משכנתאות, מימון פיננסי לחברות קבלניות בשיטת "ליווי בניה", כרטיסי אשראי, מכשירים נגזרים ועוד.

בנוסף, מפעיל הבנק מערך ייעוץ, המספק שירותי ייעוץ בתחום שוק ההון.

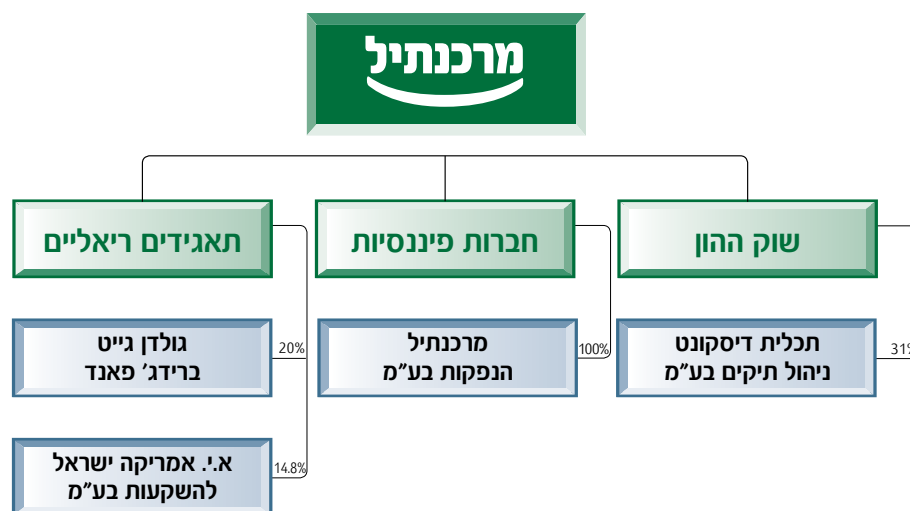
מסגרת פעילות מקיפה זו, מאפשרת לבנק להעניק ללקוחותיו את מלוא הפתרונות הבנקאיים והפיננסיים ולתת להם שירות מקצועי, ברמה גבוהה, בערוצי תקשורת מגוונים לכלל המוצרים הבנקאיים המקובלים בענף - המותאמים לצרכיהם הספציפיים של הלקוחות. לצורך מתן שירותים אלו, מעמיד הבנק לרשות לקוחותיו רשת סניפים הפרוסה בפריסה כלל ארצית, וכוללת 79 סניפים.

הבנק מדורג על ידי חברת "מעלות S & P" (להלן: "חברת הדירוג"), בדירוג "AA", שעודכן לאחרונה ביום 15.1.2013 (זהה לדירוג שניתן לבנק בעבר על ידי החברה).

כתבי ההתחייבות הנדחים של הבנק דורגו על ידי חברת הדירוג בדירוג "A+", הנמוך בדרגה אחת מדירוג הבנק, לאור מתודולוגית הדירוג של חברת הדירוג הבינלאומית "Standard & Poor" (חברת האם של "מעלות S & P"), לפיה - כתבי ההתחייבות נדחים ידורגו בדרגה אחת נמוכה יותר, מדירוג המנפיק.

יצוין עוד, כי בהתאם למתודולוגיה של חברת הדירוג הבנלאומית, כאמור, הוגדר הבנק על ידי חברת הדירוג כ"חברת ליבה" בקבוצת דיסקונט. קביעה זו יוצרת זיקה חד - חד ערכית בין דירוג החברה האם לדירוג הבנק.

ב. תרשים החזקות עיקריות - ליום 31.12.2012.

ג. השליטה בבנק

למועד פרסום דוחות אלה מחזיק בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "בנק דיסקונט"), במלוא הבעלות והשליטה בבנק (100%). לפרטים נוספים בקשר להסכמים מהותיים שבין הבנק לבנק דיסקונט - ראה סעיף ח' להלן.

ד. עסקאות במניות הבנק

בתקופת הדוח ובשנה שקדמה לה לא בוצעו השקעות במניות הבנק ולא בוצעו עסקאות במניות הבנק על ידי החברה האם.

ה. דיבידנדים

חלוקת דיבידנד על ידי הבנק כפופה לעמידה במגבלות שנקבעו בחוק החברות ובהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 331 הודן בחלוקת דיבידנדים בתאגידים בנקאיים.

בשנת 2012 חילק הבנק דיבידנד לבעלי המניות בבנק בסך של 150 מיליון ש"ח. בשנתיים שקדמו לא חולקו דיבידנדים על ידי הבנק.

ו. רכוש קבוע ומתקנים

השקעות הבנק ברכוש קבוע ומתקנים ליום 31.12.2012, מסתכמות כדלקמן:

עלות	בניינים ומקרקעין מיליוני ש"ח	ציוד ריהוט וכלי רכב מיליוני ש"ח	עלויות תוכנה מיליוני ש"ח	סך הכל מיליוני ש"ח
	417	320	358	1,095
פחת נצבר	154	241	258	653
עלות מופחתת ליום 31.12.2012	263	79	100	442

למידע נוסף בדבר זכויות הבנק בבניינים וציוד - ראה ביאור 6 בדוחות הכספים.

ז. בניינים ומקרקעין

מדיניות הבנק הינה להחזיק אך ורק נכסים הדרושים לתפעול השוטף של הבנק, או שיש צפי שיידרשו לו בעתיד. נכסים שאינם עומדים בקריטריונים אלו - מוצעים על ידי הבנק למכירה, או מושכרים לתקופת ביניים, עד שיבשילו התנאים למכירתם.

זכויות הבנק במקרקעין ובבניינים הינם בדרך של בעלות או בדרך של חכירה ושכירות מוגנת. בנוסף, נמצאים בשימוש הבנק 76 נכסים, אותם שכר הבנק בשכירות חופשית.

הבנק בוחן באופן שוטף הפרשים בין השווי ההוגן או הערך בר השבה של נכסים הנמצאים בבעלותו - לבין העלות המופחתת של נכסים אלו בספריו, בהתאם לתקן החשבונאות הבינלאומי מס' 36. במקרים בהם עולה העלות המופחתת של נכסים אלו על השווי ההוגן שלהם (או הערך בר השבה, לפי העניין) - עורך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין נכסים אלו.

בשנתיים האחרונות לא רשם הבנק הפרשות לירידת ערכם של נכסים.

להלן פרטים על המקרקעין והבניינים המשמשים את הבנק ליום 31.12.2012 (במטרים רבועים):

סניפים	שטחים בבעלות או בחכירה מ"ר	שטחים בשכירות מוגנת מ"ר	שטחים בשכירות חפשית מ"ר	סה"כ מ"ר
7,286	396	17,898	25,580	
9,205	-	2,283	11,488	
-	-	1,356	1,356	
2,665	250	762	3,677	
19,156	646	22,299	42,101	

* השטחים הפנויים שאינם בשימוש הבנק, מיועדים לשימוש עתידי, או למכירה - ומוצגים לפי העלות המופחתת שאינה עולה על שווי השוק שלהם.

ח. מערך טכנולוגיות המידע

(1) כללי

מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכת המחשב של החברה האם המפתחת, מתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המחשב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים רב שנתיים על בסיס כלכלי. הסכמים אלו מפרטים את: היקף, איכות, זמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת המעבר - אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת (לעניין ההסכם שנחתם בין הבנק לחברה האם, המסדיר את עלות שירותים אלה - ראה ביאור 18ג'7) בדוחות הכספיים).

פעילות הבנק בתחום מערכות המידע המרכזיות, המשותפות לבנק ולחברה האם, כללה בשנת 2012 מספר נושאים, מרכזיים, ובכללם: השקת מהדורות תוכנה המשפרות ומעדכנות את מערכת המחשב המרכזית, שיפורים בשירותי בנקאות ישירים ללקוחות עסקיים וללקוחות הפועלים בשוק ההון, ומערכות המשפרות את בקרת האשראי.

בנוסף למערכת המידע המרכזית, כאמור - נמצאות בשימוש הבנק מערכות מיחשוב מקומיות הכוללות מערכות תפעול, מידע וניהול, כגון: מערכת לניהול חדר עסקאות חוץ, מערכת לניהול ומדידת סיכונים שוק, מערכת לניהול תיקי משכנתאות, מערכת לניהול תקציבים, מערכת למדידת תוצאות הפעילות בדרך מגזרי פעילות, מערכת למדידת רווחיות סניפים וניהול יעדים, מערכת לניהול משאבי אנוש ועוד.

בעקבות סקר למיפוי התהליכים התפעוליים שנערך בשנים קודמות בבנק ובחברה האם, במטרה להקטין עלויות ולייעל את תהליכי העבודה, המשיך הבנק ליישם בשנת 2012 תהליך, במסגרתו מוסבות חלק ממערכות המידע המקומיות ומוחלפות במערכות המידע של החברה האם.

בשנת 2012 השקיע הבנק בפיתוח מערכות מחשב מקומיות ובשיפור מערכות קיימות, כדלקמן:

- שופרה התשתית של מערכות המידע המקומיות, בעיקר בכל הנוגע למערכות אחסון מרכזי וגיבוי.
- הוכנסו שיפורים במערכות תוכנה מקומיות לניהול מידע: מערכות "מוקד ידע", ומערכות ניהוליות בחטיבת משאבי אנוש.
- הותקנו מערכות גיבוי אבטחת מידע ובקרה מתקדמות נוספות.

(2) מדיניות חשבונאית

תשלומי הבנק בגין מערך טכנולוגיית המידע מסווגים על ידי הבנק לדוח הרווח והפסד, או לרכוש הקבוע, כדלקמן:

- סכומים שנזקפו לדוח הרווח והפסד: כוללים תשלומים לספקים חיצוניים בגין תחזוקת מערכות המידע, תשלומים בגין הרשאות לשימוש בתוכנה וחמרה, והתשלומים השוטפים לחברה האם מכח הסכם המיחשוב הרב שנתי שנחתם בין הצדדים (למעט החלק היחסי בגין מרכיב: "עלויות עצמיות לפיתוח תוכנה", שנזקפו על ידי חברת האם לרכוש הקבוע).

- סכומים שנזקפו לרכוש הקבוע: כוללים רכישות חמרה ותוכנה (הן בגין מערכות מיחשוב מקומיות, והן במסגרת רכישות משותפות לבנק ולחברה האם), וחלק יחסי מתשלומים בגין שירותי מיחשוב ששולמו לחברה האם בגין מרכיב "עלויות עצמיות לפיתוח תוכנה", שנזקפו על ידי החברה האם לרכוש הקבוע.

(3) היבטים כמותיים

- הוצאות ששימשו לתחזוקה של מערך טכנולוגית המידע שלא הוזנו לנכסים.

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012

תוכנה	חומרה	אחר	סך הכל
מליוני ש"ח	מליוני ש"ח	מליוני ש"ח	מליוני ש"ח
-	-	-	-
33	5	-	38
6	1	-	7
-	-	40	40
1	2	1	4
40	8	41	89

- נכסים בגין מערך טכנולוגיות המידע.

ליום 31 בדצמבר 2012

עלות	תוכנה		חומרה		סך הכל
	רכישות	היוון עלויות	מערכות מחשב	מחשב	
	מליוני ש"ח	מליוני ש"ח	מליוני ש"ח	מליוני ש"ח	מליוני ש"ח
יתרה לתחילת השנה	191	140	103	434	
תוספות	6	22	7	35	
גריעות	(1)	-	(44)	(45)	
יתרה לסוף השנה	196	162	66	424	
פחת שנצבר					
יתרה לתחילת השנה	141	85	90	316	
פחת השנה	16	17	5	38	
גריעות	(1)	-	(44)	(45)	
יתרה לסוף השנה	156	102	51	309	
עלות מופחתת	40	60	15	115	

ט תאור מגזרי הפעילות

(1) כללי

בהתאם להוראה בנושא: "דיווח על מגזרי פעילות בתאגיד בנקאי" שפורסמה על ידי בנק ישראל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם מידע איכותי וכמותי לגבי פעילותם הבנקאית בחתך מגזרי פעילות.

על פי הוראה זו הוגדר "מגזר פעילות" כמרכיב בתאגיד הבנקאי שמתקיימים בו שלושה מאפיינים:

- המרכיב עוסק בפעילויות עסקיות אשר מהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות.
- תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים למגזר והערכת ביצועיו.
- קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

(2) השלכת השינויים הארגוניים על מגזרי הפעילות

בהמשך לתכנית להתייעלות ולמיקוד עסקי שנכנסה לתוקף בחודש דצמבר 2011, אישר הדירקטוריון ביום 1 באפריל 2012 תכנית לשינוי המבנה הארגוני בחטיבות האשראי של הבנק, שעיקרה הסטת חלק מהפעילות המסחרית של הבנק (הכוללת בעיקר לקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה על שבעה מיליון ש"ח) ונוהלה בעבר במסגרת ה"חטיבה הקמעונאית" - לחטיבה ה"עסקית - מסחרית".

התכנית נכנסה לתוקף ביום 1 במאי 2012. במקביל לשינויים ארגוניים אלו חלו שינויים בהגדרת מגזרי הפעילות של הבנק, כמפורט להלן:

• **מגזרים הנמצאים באחריות ה"חטיבה הקמעונאית":**

מגזר משקי בית - במסגרת זו נכללים השירותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות הפרטיים של הבנק, שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 300 אלפי ש"ח (עד ליום 1.5.2012: 200 אלף ש"ח), ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח. כמו כן נכללה במגזר זה פעילות הבנק בתחום ההלוואות לדיר.

מגזר עסקים קטנים - במסגרת זו נכללים השירותים שמעניק הבנק בתחומי הבנקאות ושוק ההון ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח (עד ליום 1.5.2012: 1 מיליון ש"ח).

מגזר בנקאות פרטית - במסגרת זו נכללים השירותים בתחומי הבנקאות ושוק ההון שמספק הבנק ללקוחותיו (יחידים ותאגידים), בעלי עושר פיננסי בינוני ומעלה (בדרך כלל לקוחות שהיקף חסכונותיהם והשקעותיהם עולה על 500 אלפי ש"ח).

• **מגזרים הנמצאים באחריות החטיבה ה"עסקית - מסחרית":**

מגזר בנקאות מסחרית - במסגרת זו נכללים שירותי בנקאות שמספק הבנק ללקוחותיו העסקיים בעלי היקף פעילות בינוני (יחידים ותאגידים), שהיקף האשראי שניתן להם עולה 7 מיליון ש"ח (עד ליום 1.5.2012: 1 מיליון ש"ח), ואינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית.

מגזר בנקאות עסקית - במסגרת זו נכללים שירותי הבנקאות שמספק הבנק לתאגידים גדולים שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 40 מיליון ש"ח (עד ליום 15.5.2012: 15 מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות. כן כולל המגזר את פעילות הבנק בתחום הנדל"ן (קבלנות ביצוע ונדל"ן מניב), ללקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח, והפעילות בתחום "ליווי הבניה".

(3) פעילות אחרת:

מגזר ניהול פיננסי - במסגרת זו נכללת הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק (כגון: פעילות בתיק ניירות הערך של הבנק).

בעקבות השינויים הארגוניים והשינויים בתכולת מגזרי הפעילות, כמפורט לעיל, מוצגים הנתונים הכלולים בפרק זה ובביאור 29 בדוחות הכספיים, על פי ההגדרות העדכניות של מגזרי הפעילות. נתוני ההשוואה לתקופות קודמות שנכללו בדוחות אלו - סווגו בהתאם.

כאמור לעיל, מגזרי הפעילות הוגדרו מחדש במטרה להתאים, ככל הניתן, את תכולתם למבנה הארגוני החדש בבנק. עם זאת, מכיוון שהמבנה הארגוני החדש אינו חופף במלואו לתכולת מגזרי הפעילות השונים, מבוססים חלק מהנתונים על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). לאור השינויים הארגוניים, והשלכותיהם על מגזרי הפעילות כאמור, ערך הבנק בשנת 2012 סקר תוצאות מקיף בכל יחידות הבנק, לצורך עדכון התפלגות סכומי התוצאות בבנק, בחתך מגזרי פעילות. נתוני ההשוואה הרלוונטיים לשנים קודמות, סווגו אף הם בהתאם לתוצאות הסקר. עם זאת, מכיוון שתוצאות הסקר מבוססות על הנחות ואומדנים שונים, ייתכן כי בעתיד, לאחר שהתוצאות שהתקבלו ייבחנו ויונתחו לאורך זמן, יחולו שינויים בסיווגם של תוצאות אלו.

על פי הוראות בנק ישראל, יש לכלול בדוחות הכספיים מידע המפרט את תוצאות הפעילות של הבנק בחתך מגזרי פעילות. מידע כאמור נכלל בדוחות הכספיים של הבנק בביאור 29. בנוסף, יש לכלול בדוח הדירקטוריון מידע מפורט לגבי המאפיינים הקיימים של כל אחד ממגזרי הפעילות של הבנק, כגון: מגבלות חקיקה, התפתחויות בשווקים של המגזר, שינויים טכנולוגיים מהותיים, חסמי כניסה ויציאה, מוצרים, תחרות, סוגי לקוחות, דרכי השווק וההפצה ומספר עובדי הבנק המועסקים במגזר.

כמו כן יש לכלול במסגרת הדוח, כאמור - מידע מפורט על תוצאות הפעילות של המגזר בשנה המדווחת, בחתך המוצרים העיקריים הקיימים באותו מגזר. מידע זה נכלל בפרק 10 להלן.

י. דיני המס החלים על הבנק

(1) הבנק והחברות הבנות שלו נישומים על פי פקודת מס הכנסה. כמו כן מוגדרים הבנק ומרבית החברות המאוחדות שלו כ"מוסדות כספיים", לעניין חוק מס ערך מוסף. בהתאם להגדרה זו מוטל "מס שכר" על השכר (כהגדרתו בחוק מס ערך מוסף) המשולם בבנק, ו"מס רווח" על ההכנסה השוטפת בבנק (כהגדרתה בחוק האמור) - בשיעור של 17.0%. לפיכך, מסתכם שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק בשנת 2012 בשיעור של 35.5% (2011 - 34.5%).

(2) לפרטים בדבר שינויי חקיקה בתחום המסים, הנוגעים לתאגידים הבנקאיים שנכנסו לתוקף ביום 1.9.2012 - ראה פרק 2' לעיל.

(3) למידע נוסף לגבי ההפרשות למס של הבנק, והסברים לגבי ההפרשים שבין שיעור המס הסטטוטורי החל על הבנק, כאמור, ושיעור המס האפקטיבי - ראה ביאור 27 בדוחות הכספיים.

יא. הליכים משפטיים

(1) תביעות כנגד הבנק - תובענות

נגד הבנק תלויות ועומדות תובענות משפטיות שהוגשו על ידי לקוחות הבנק, לקוחות לשעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילות הבנק במהלך עסקיו הרגיל. עילות התביעות נגד הבנק שונות ומגוונות וכוללות, בין היתר, טענות בדבר חיובי ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התניית שירות בשירות, אי ביצוע הוראות, חיוב חשבונות שלא כדין, ביצוע פעולות בדרך שיש בה כדי לפגוע בלקוחות והפעלת שיקול דעת מוטעה. לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי התובענות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשות הפרשות, לכיסוי חבות אפשרית של הבנק כתוצאה מהתובענות האמורות. לפרטים נוספים בדבר תובענות מהותיות שהוגשו נגד הבנק - ראה ביאור 18ג(6) בדוחות הכספיים.

(2) הליכי גביית חובות

במסגרת מדיניותו לגביית חובות מחייבים, נוקט הבנק במהלך העסקים הרגיל בהליכים משפטיים כנגד חייבים שלא עמדו בהסכמים החוזיים לפרעון האשראי שניתן להם וכנגד מי שעברו לאותם חייבים. ההליכים כוללים, בין היתר, מימוש בטוחות שהועמדו לבנק על ידי הלואים או הערבים להם, הגשת תביעות משפטיות, בקשות לכינוס נכסים, פרוק, תפיסת נכסים משועבדים וכיוצא ב.

בדוחות הכספיים נכללו הפרשות להפסדי אשראי בגין חייבים אלו, על יסוד הערכת מכלול הסיכונים הגלומים בחובות אלו ובהתחשב במידע הקיים על החייב, איתנותו הפיננסית ושווי המימוש של הבטוחות שהתקבלו להבטחת פרעון החובות.

4. התוצאות העסקיות של הבנק

רווח ורווחיות

הרווח לפני מיסים הסתכם בשנת 2012 ב- 293 מיליון ש"ח, לעומת 221 * מיליון ש"ח בשנת 2011, עליה בשיעור של 32.6%.

תשואת הרווח לפני מיסים על ההון העצמי, הסתכמה בשנת 2012 בשיעור של 16.5%, לעומת תשואה בשיעור של 13.2% * בשנת 2011.

ההפרשה למיסים הסתכמה בשנת 2012 ב- 102 מיליון ש"ח, לעומת 59 * מיליון ש"ח אשתקד. שיעור ההפרשה למס מהרווח ברוטו הסתכם ב- 34.8%, לעומת 26.7% * בשנת 2011.

הרווח הנקי הסתכם בשנת 2012 ב- 191 מיליון ש"ח, לעומת 162 מיליון ש"ח בשנת 2011, עליה בשיעור של 17.9%.

* סווג מחדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה ביאור 11ד(2) בדוחות הכספיים.

תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי ברוטו, הסתכמה בשנת 2012 בשיעור של 10.8%, לעומת 9.6% בשנת 2011.

להלן התפתחות תשואת הרווח הנקי על ההון העצמי בבנק, בחמש השנים האחרונות (באחוזים):

	2008	2009	2010	2011	2012
שיעור תשואה שנתי	9.5	11.1	8.1	9.6	10.8

הרווח הנקי למניה (בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב) הסתכם בשנת 2012 בכ- 1.53 אלפי ש"ח, לעומת כ- 1.30 אלפי ש"ח בשנת 2011. הרווח הנקי למניה בת 0.01 ש"ח - ערך נקוב, הסתכם בשנת 2012 בכ- 0.15 אלפי ש"ח, לעומת כ- 0.13 אלפי ש"ח בשנת 2011.

התוצאות העסקיות של הבנק בשנת 2012, בהשוואה לשנת 2011, הושפעו בעיקר מהגורמים הבאים:

- עליה בסך של 12 מיליון ש"ח בהכנסות מריבית, נטו, המהווה גידול בשיעור של 1.7%.
- עליה בסך של 55 מיליון ש"ח בהכנסות המימון שאין מריבית.
- ירידה בסך של 1 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי, המהווה קיטון בשיעור של 2.8%.
- ירידה בסך של 6 מיליון ש"ח בהכנסות מעמלות, המהווה קיטון בשיעור של 1.5%.
- ירידה בסך של 13 מיליון ש"ח בהכנסות האחרות, המהווה קיטון בשיעור של 36.1%.
- ירידה בסך של 23 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות האחרות, המהווה קיטון בשיעור של 2.8%.
- עליה בשיעור המס האפקטיבי - משיעור של 26.7% בשנת 2011, לשיעור של 34.8% השנה.

5. התפתחות ההכנסות וההוצאות

ההכנסות מריבית, נטו, הסתכמו בשנת 2012 בכ- 729 מיליון ש"ח לעומת כ- 717* מיליון ש"ח בשנת 2011, גידול בשיעור של כ- 1.7%. העליה בהכנסות מריבית נובעת בעיקר מגידול בשיעור של כ- 8.3%, ביתרות הממוצעות של הנכסים המניבים (לא כולל מכשירים נגזרים) שקוזה על ידי ירידה בשיעור של 0.14%, בפער הריבית.

להלן טבלה המפרטת את התפלגות הפעילות הפיננסית בבנק ופערי הריבית בחתך מגזרי הצמדה, והתרומה להכנסות הרבית שנרשמה בכל אחד ממגזרים אלו בשנת 2012, בהשוואה לאשתקד:

	2011			2012		
	הכנסות מריבית, נטו*	פער הריבית	היקף הפעילות	הכנסות מריבית, נטו	פער הריבית	היקף הפעילות
	מיליוני ש"ח	%	%	מיליוני ש"ח	%	%
לא צמוד	606	3.76	67	641	3.56	69
צמוד מדד	68	0.07	23	55	0.32	20
מטבע חוץ (כולל צמוד מט"ח)	43	1.84	10	33	1.25	11
	717	2.86	100	729	2.72	100

* סווג מחדש בנין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה ביאור ד1(2) בדוחות הכספיים.

להלן ניתוח מרכיבי השינוי בהכנסות הריבית:

המגזר השקלי הלא צמוד - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ- 69% מכלל נכסי הבנק בשנת 2012, לעומת 67% אשתקד. תרומתו להכנסות הריבית בבנק הסתכמה בכ- 641 מיליון ש"ח, לעומת כ- 606 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ- 88% מכלל הכנסות הריבית בבנק. הגידול בהכנסות הריבית במגזר זה, נובע מעליה בנפח הפעילות.

בשנת 2012 ירד מרכיב האשראי לציבור מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), לשיעור של כ- 72%, לעומת 75% אשתקד - עקב עליה בשיעור של כ- 28% שנרשמה בהיקף הממוצע של הנכסים האחרים במגזר זה (בעיקר פקדונות בבנקים). בסיכום כללי עלה היקף הנכסים במגזר זה בשנת 2012, בכ- 11%, בעיקר עקב גידול בשימושים המיועדים לכיסוי הפקדונות שגויסו מהציבור בשנת 2012 (כנגזרת מירידה באטרקטיביות של שוק ההון המקומי). פער הריבית במגזר הסתכם בשנת 2012 בשיעור של 3.56% לעומת פער ריבית בשיעור של 3.76% שנרשם אשתקד. הירידה בפער הריבית מוסברת, בעיקר, בשינוי בתמהיל השימושים (עליה במרכיב השימושים הנושאים תשואות נמוכות יחסית, כגון: פקדונות בבנקים והשקעות בניירות ערך).

המגזר השקלי צמוד המדד - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ- 20% מכלל נכסי הבנק בשנת 2012, לעומת 23% אשתקד. תרומתו להכנסות הריבית בבנק הסתכמה ב- 55 מיליון ש"ח, לעומת 68 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ- 8% מכלל הכנסות הריבית בבנק. הירידה בהכנסות הריבית במגזר זה מוסברת בירידה בסך של כ- 23 מיליון ש"ח במרכיב ההכנסות מהפרשי הצמדה שנזקפו על הנכסים, נטו, במגזר זה, עקב ירידה בשיעור של 1.1% שנרשמה בקצב האינפלציה בשנת 2012, לעומת הנתון המקביל אשתקד, וקוזה על ידי גידול בהכנסות הנובע מעליה במרכיב "פער הריבית".

מגזר זה מרכז בעיקרו את פעילות הבנק בתחום גיוס הפקדונות מהציבור לטווח בינוני וארוך, בצד המקורות ואת נכסי הכיסוי להתחייבויות אלה, בצד השימושים. בשנת 2012 עלה מרכיב האשראי לציבור, מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), לשיעור של כ- 47% - לעומת 42% אשתקד, עקב עליה בשיעור של כ- 7% בהיקף הממוצע של האשראי לציבור. כאמור, פער הריבית במגזר הסתכם בשנת 2012 בשיעור של 0.32%, לעומת 0.07% בשנה הקודמת. העליה בפער הריבית מוסברת, הן בעליה בשיעור של 0.5% בתשואות תיק ניירות הערך של הבנק (בעיקר עקב הארכת משך החיים הממוצע של תיק אגרות החוב), והן בהפחתה בשיעור של כ- 0.1% שנרשמה בעלות גיוס הפקדונות במגזר זה.

מגזר המט"ח וצמוד המט"ח - היקף הנכסים במגזר זה היווה בממוצע כ- 11% מכלל נכסי הבנק בשנת 2012, לעומת 10% אשתקד. תרומתו להכנסות מריבית בבנק הסתכמה ב- 33 מיליון ש"ח, לעומת 42 מיליון ש"ח אשתקד, המהווים כ- 4% מכלל הכנסות מריבית בבנק. היקף הפעילות הממוצע במגזר זה עלה בשיעור של כ- 16% לעומת השנה הקודמת. בשנת 2012 ירד מרכיב האשראי לציבור מכלל נכסי הבנק המניבים במגזר זה (לא כולל מכשירים פיננסיים נגזרים), לשיעור של כ- 50%, לעומת כ- 56% אשתקד. מאידך, נרשמה עליה בשיעור של 33% בנכסים האחרים (בעיקר פקדונות בבנקים). הירידה בהכנסות הריבית, נטו, במגזר זה, נובעת מירידה בשיעור של 0.59 נקודות האחוז שנרשמה בפער הריבית, משיעור של 1.84% אשתקד, לשיעור של 1.25% בשנת 2012.

הירידה בפער הריבית מוסברת, בעיקר, בשינוי בתמהיל השימושים (עליה במרכיב השימושים הנושאים תשואה נמוכה יחסית, כגון: פקדונות בבנקים).

פער הריבית הכולל בשנת 2012, המהווה את היחס שבין הכנסות הריבית (לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי), לבין היתרה הממוצעת של הנכסים הכספיים - הסתכם בשנת 2012 בשיעור של 2.72%, לעומת 2.86% אשתקד.

* סווג חדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח וההפסד - ראה ביאור ד' (2) בדוחות הכספיים.

להלן נתונים לגבי התפלגות ההכנסות מריבית בבנק - בחתך מגזרי פעילות:

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר

	2012	2011**	שיעור השינוי
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים
משקי בית	203	217	(6.5)
עסקים קטנים	306	265	15.5
בנקאות מסחרית	55	60	(8.3)
בנקאות עסקית	111	101	9.9
בנקאות פרטית	48	51	(5.9)
ניהול פיננסי	6	23	(73.9)
סך הכל	729	717	1.7

הכנסות המימון שאינן מריבית, נטו הסתכמו בשנת 2012 בסך של 5 מיליון ש"ח, לעומת הוצאה, נטו, בסך של 50 * מיליון ש"ח שנרשמה אשתקד.

הגידול בהכנסות המימון שאינן מריבית נובע, בעיקר, מעליה בהכנסות מדיבידנדים ורווחים ממימוש ניירות ערך בסך של 50 מיליון ש"ח, ומירידה בסך של 36 מיליון ש"ח בהוצאות, נטו, מפעילות במכשירים נגזרים. הירידה שנרשמה בהוצאות, נטו, מהפעילות במכשירים נגזרים, נובעת מעליה בסך של כ- 10 מיליון ש"ח בהכנסות, נטו, מהפרשי הצמדה ושער שנזקפו על יתרות המכשירים הפיננסיים הנגזרים ומירידה בסך של כ- 19 מיליון ש"ח בהפסדים מהתאמות לשווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים. ההוצאות שנרשמו בגין מרכיב זה נובעות מחוסר הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של "נכסי הבסיס" בגין עסקאות במכשירים נגזרים (הנמדדים על "בסיס צבירה"), לבין השיטה לחישוב שוויים של המכשירים הנגזרים ששימשו לכיסוי נכסי הבסיס (הנמדדים על "בסיס השווי ההוגן"). הפערים ברישום החשבונאי, כאמור לעיל, מהווים "הפרשי עיתוי" שייזקפו לדוחות הרווח והפסד של הבנק בעתיד.

מאידך, רשם הבנק בתקופת הדוח הפרשה לירידת ערכן של השקעות באגרות חוב ובמניות מסוימות בסך של כ- 20 מיליון ש"ח, לאחר שירידה זו סווגה בתקופת הדוח כ"ירידת ערך בעלת אופי שונה מזמני".

להלן נתונים לגבי המרכיבים העיקריים של סעיף "הכנסות המימון שאינן מריבית", בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר

	2012	2011**	שינוי
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הוצאות, נטו, מפעילות במכשירים נגזרים***	(25)	(61)	36
רווחים ממימוש אגרות חוב, נטו	47	4	43
דיבידנדים שהתקבלו מניירות ערך	7	-	7
הפרשה לירידת ערכם של ניירות ערך	(20)	-	(20)
הפרשי שער	(4)	7	(11)
סך הכל	5	(50)	55

* סווג מחדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה ביאור ד1(2) בדוחות הכספיים.
 ** סווג מחדש בעקבות השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק בתקופת הדוח - ראה פרק 3ט' לעיל.
 *** מזה הוצאה בסך של כ- 9 מיליון ש"ח בגין התאמות ל"שווי הוגן" (בשנת 2011 כ- 28 מיליון ש"ח).

ההוצאות בגין הפסדי אשראי נטו הסתכמו בשנת 2012 ב- 35 מיליון ש"ח, לעומת 36 מיליון ש"ח אשתקד, ירידה בשיעור של 2.8%. בשנת 2012 הוותה ההוצאה בגין הפסדי אשראי 4.8% מהכנסות הריבית נטו, לעומת 5.0% מהכנסות אלה בשנה הקודמת, ושיעורה מסך האשראי לציבור הגיע לכ- 0.21%, לעומת 0.23% אשתקד.

להלן נתונים לגבי התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2012, לעומת השנה הקודמת:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2011	2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
46	38	• על בסיס פרטני
(10)	(3)	• על בסיס קבוצתי*
36	35	סך הכל

* לרבות מחיקות חשבונאיות בסך של 5 מיליון ש"ח בגין חובות נחותים שההוצאה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי, בניכוי גביית חובות שנמחקו בעבר, בסך של 23 מיליון ש"ח. (2011 - 37 מיליון ש"ח, ו- 32 מיליון ש"ח, בהתאמה).

ההוצאות בגין הפסדי אשראי שנרשמו בשנת 2012, כאמור - נמוכות בכ- 50% מהאומדן המקורי שנחזה על ידי הבנק. האומדן המקורי התבסס על נתוני החובות הבעייתיים שדווחו בתקופות קודמות, וכלל תחזית לשינויים בפרמטרים שונים המהווים מרכיב בחישוב ההפרשות להפסדי אשראי, כגון: תחזית הגידול באשראי (לרבות אשראי בעייתי), תחזית הגידול בתקופת הפיגור של החובות הבעייתיים, והשפעת מרכיב ההיוון על ההפרשה התקופתית להפסדי אשראי.

הקיטון בהוצאה בגין הפסדי אשראי, ביחס לאומדן המוקדם, כאמור, נובע מהגורמים הבאים:

- ירידה בשיעורי המחיקות החשבונאיות, נטו, לעומת התכנון המקורי, תרמה להגדלה מתונה של ההוצאה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, בשיעור נמוך יותר מהאומדן המקורי שנחזה על ידי הבנק.

- היקף הסכומים שנגבו בשנת 2012, בגין חובות שנמחקו בעבר היה גבוה מהאומדן המקורי. השיעור הנמוך של החובות הבעייתיים, כמו גם השיעור הנמוך של ההוצאות בגין הפסדי אשראי ביחס להיקף תיק האשראי של הבנק - מהווים אינדיקטור לשיפור באיכות תיק הנכסים של הבנק. להלן נתונים לגבי התפתחות ההוצאות בגין הפסדי אשראי - בחתך מגזרי פעילות:

לשנה שנסתיימה ב-31 בדצמבר		
2012	*2011	שינוי
מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח
(17)	10	(27)
מסקי בית		
15	27	(12)
עסקים קטנים		
14	3	11
בנקאות מסחרית		
23	(3)	26
בנקאות עסקית		
-	(1)	1
בנקאות פרטית		
35	36	(1)
סך הכל		

* סווג מחדש בעקבות השינוי בהגדרת תכולתם של מגדרי הפעילות בבנק בשנת 2012 - ראה פרק 3 ט' לעיל

היתרה המצטברת של ההפרשה להפסדי אשראי "על בסיס קבוצתי" הסתכמה ליום 31.12.2012 ב- 253 מיליון ש"ח, והיא מהווה כ- 1.12% מסיכון האשראי הכולל לציבור באותו מועד (31.12.2011) - 246 מיליון ש"ח, ו- 1.13% בהתאמה).

לפרטים נוספים לגבי היקף החובות הבעייתיים בבנק ליום 31.12.2012 וסיווגם, ולגבי מדדי איכות תיק האשראי של הבנק - ראה פרק 12א' (4) להלן.

ההכנסות מעמלות הסתכמו בשנת 2012 ב- 365 מיליון ש"ח, לעומת 371 * מיליון ש"ח אשתקד - ירידה בשיעור של 1.6%. ההכנסות התפעוליות מהוות כ- 50.0% מהכנסות הריבית, נטו, (לעומת 51.2% בשנת 2011), ו- 76.0% מהוצאות השכר (לעומת 73.3% בשנת 2011). הירידה בהכנסות התפעוליות מוסברת, בעיקר, על ידי ירידה בסך של כ- 9 מיליון ש"ח בהכנסות מפעילות ב"שוק ההון" (מזה כ- 5 מיליון ש"ח בגין הכנסות שנזקפו אשתקד מפעילות חברת מרכנתיל שוקי הון, שפעילותה מוזגה בתחילת השנה עם פעילותה של החברה הכלולה: "תכלית דיסקונט ניהול תיקים בע"מ" - ראה פרק 9 להלן).

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2012 ב- 794 מיליון ש"ח, לעומת 817 מיליון ש"ח אשתקד ירידה בשיעור של 2.8%.

הירידה בהוצאות התפעוליות נובעת, בעיקר, מירידה בשיעור של 5.3% שנרשמה בהוצאות השכר, המוסברת, בין היתר, בהפרשה לתכנית פרישה מרצון בסך של 22 מיליון ש"ח שנרשמה אשתקד. מאידך, נרשמה עליה בשיעור של 3.4% בהוצאות "אחזקה ופחת בניינים וציוד", עקב גידול שוטף בהוצאות אחזקת מבנים, בסך של כ- 5 מיליון ש"ח.

שיעור הכיסוי של ההוצאות התפעוליות והאחרות על ידי ההכנסות מעמלות (להלן: יחס "הכיסוי התפעולי") הסתכם ב- 46.0%, לעומת 45.4% * אשתקד.

ההפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות הסתכמה בשנת 2012 ב- 102 מיליון ש"ח לעומת כ- 59 * מיליון ש"ח אשתקד. שיעור ההפרשה למיסים ביחס לרווח לפני מסים הסתכם בשנת 2012 ב- 34.8%, לעומת 26.7% * אשתקד. הגידול בשיעור ההפרשות למס נובע מעליה בשיעור של 1.05 נקודות האחוז בשיעור המס הסטטוטורי החל על התאגידים הבנקאיים, ומחיסכון במיסים בסך של 19 מיליון ש"ח שנרשם בשנה הקודמת (לעומת חיסכון במס בסך של 5 מיליון ש"ח בלבד, שנרשם בשנת 2012), הנובע מעדכון שיעורי ההפרשות לפיהם מחושבים מסים נדחים לקבל, נטו, בשל השינויים בחוקי המס שפורסמו בשנים 2011 ו- 2012 (ראה ביאור 27 ו' בדוחות הכספיים).

6. מצב האמצעים ההוניים

ההון העצמי של הבנק ליום 31.12.2012 הסתכם ב- 1,889 מיליון ש"ח, לעומת 1,764 מיליון ש"ח ביום 31.12.2011, עליה בשיעור 7.1%. העליה בהון העצמי נובעת מגידול בסך של 84 מיליון ש"ח בערכה של הקרן הונית מ"התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", נטו-ומהרווח השוטף בשנת 2012, וקוזה על ידי דיבידנד בסך 150 מיליון ש"ח שחילק הבנק בשנת 2012.

לפרטים נוספים בדבר הערכת השווי ההוגן של ניירות הערך הזמינים למכירה - והטיפול החשבונאי בהפרשים שבין שווי זה לעלותם המופחתת על ניירות הערך - ראה פרק 7 להלן.

* סווג מחדש בגין יישום מתכנת חדשה לדוח רווח והפסד - ראה ביאור 1 ד' (2) בדוחות הכספיים.

יחס ההון העצמי לסך המאזן ליום 31.12.2012 הסתכם ב- 7.1%, לעומת 7.0% ביום 31.12.2011.

יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון ליום 31.12.2012 (על פי הוראות ניהול בנקאי תקין (מס' 211 - 201), המהוות את מכלול מסגרת העבודה ליישום כללי "באזל 2" בתאגידים הבנקאיים בישראל - הסתכם בשיעור של 15.0% (31.12.2011 - 13.2%). יחס זה עולה הן על השיעור המינימלי - 9%, שנקבע על ידי בנק ישראל, והן על "רף המינימום" שנקבע על ידי דירקטוריון הבנק (בשיעור של 13%).

יחס ההון לרכיבי סיכון "ברובד הראשון" (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל) ליום 31.12.2012 - על פי כללי "באזל 2" מסתכם בשיעור של 10.5% (31.12.2011 - 9.7%).

לתאריך המאזן מהווים כתבי ההתחייבות הנדחים (שניתן להכיר בהם כ"הון משני") - כ- 37.9% בלבד מ"ההון ברובד הראשון" של הבנק (כהגדרתו בהוראות בנק ישראל), לעומת יחס מכסימלי בשיעור של 50% המותר על פי הוראות בנק ישראל. כתבי ההתחייבות הנ"ל דורגו על ידי חברת Standard & Poor - מעלות" (להלן: "חברת הדירוג"), בדירוג "A+" (נמוך בדרגה אחת מדירוג המנפיק של הבנק), בהתאם למתודולוגיה של חברת הדירוג הבינלאומית "Standard & Poor".

יצוין בהקשר זה, כי במסגרת הערכות המערכת הבנקאית לאימוץ מסגרת עבודה מעודכנת לדרישות הון (כללי "באזל 3"), פרסם בנק ישראל ביום 28 במרס 2012 הוראה בנושא: "מסגרת באזל 3 - יחסי הון ליבה מינימליים".

על פי ההוראה, יידרשו התאגידים הבנקאיים לקיים יחס "הון ליבה" (המוגדר כ"הון העצמי", ב"רובד הראשון") מינימלי לרכיבי הסיכון שלהם, שלא יפחת מ- 9.0% (על פי כללי המדידה של "באזל 3"), ולעמוד ביעד זה לא יאוחר מיום 1.1.2015.

יחס "הון הליבה" לרכיבי סיכון של הבנק ליום 31.12.2012 (על פי כללי "באזל 2") - מסתכם ב- 10.5% (31.12.2011 - 9.7%). מחישובים ראשוניים שנערכו על ידי הבנק עולה, כי יישום כללי המדידה המוצעים בהנחיות "באזל 3" צפוי להקטין את יחס "הון הליבה" של הבנק בכ- 0.4 נקודות האחוז (לפרטים נוספים על ההשלכות שעשויות להיות ליישום כללי "באזל 3" על יחס הלימות ההון בבנק - ראה פרק 14' להלן). בשנת 2012 הנפיק הבנק כתבי התחייבות נדחים לא סחירים (הון משני) בסך של 150 מיליון ש"ח, במסגרת תכנית העבודה השוטפת של הבנק. כתבי ההתחייבות הנ"ל דורגו על ידי "חברת הדירוג" בדירוג זהה לזה של יתר כתבי ההתחייבות של הבנק.

7. התפתחויות בנכסים ובהתחייבויות

להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
6.0	25,039	26,530	סך כל המאזן
3.5	3,548	3,672	מזומנים ופקדונות בבנקים
8.9	5,037	5,486	ניירות ערך
5.8	15,716	16,629	אשראי לציבור
6.1	20,981	22,254	פקדונות הציבור
(7.4)	148	137	פקדונות מבנקים
0.9	915	923	כתבי התחייבות נדחים

מזומנים ופקדונות בבנקים

	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
שיעור השינוי	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
%			
20.0	1,999	2,399	שקל לא צמוד
(47.5)	326	171	שקל צמוד מדד
(9.9)	1,223	1,102	מטבע חוץ
3.5	3,548	3,672	סך הכל

היתרות במגזר הלא צמוד כוללות בעיקר הפקדות בבנק ישראל לצרכי עמידה בהוראות הנזילות והפקדת עודפי מקורות במכרזי בנק ישראל. במגזר הצמוד למדד היתרה כוללת בחלקה הפקדות בתאגידים בנקאיים לזמן ארוך ככיסוי לכתבי התחייבות נדחים שגויסו על ידי הבנק. במגזר המט"ח היתרה כוללת בעיקר הפקדות בבנק ישראל ובבנקים בחו"ל.

העליה בפקדונות בבנקים במגזר ה"שקלי הלא צמוד" מוסברת בעיקר, בהשקעת עודפי המקורות שהצטברו בפקדונות בבנק ישראל. הירידה בפקדונות במגזר ה"שקל הצמוד למדד" מוסברת בעיקר, בהסטת עודפי שימושים במגזר זה למגזר ה"שקלי הלא צמוד", על רקע הירידה שנרשמה בקצב האינפלציה במשק.

ניירות ערך

	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
שיעור השינוי	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
%			
-	-	299	אגרות חוב מוחזקות לפדיון
3.7	4,971	5,153	ניירות ערך זמינים למכירה
(48.5)	66	34	ניירות ערך למסחר
8.9	5,037	5,486	סך הכל

תיק אגרות החוב המוחזקות לפדיון מוצג לפי העלות המופחתת. בשנת 2012 רכש הבנק אגרות חוב מוחזקות לפדיון בסך 299 מיליון ש"ח.

תיק ניירות הערך הזמין למכירה מוצג לפי השווי ההוגן. ליום 31.12.2012, עלה השווי ההוגן של תיק ניירות הערך הזמינים למכירה - על עלותו המופחתת בסך של כ- 145 מיליון ש"ח (31.12.2011) - 14 מיליון ש"ח).

סכום זה, בניכוי השפעת המס, הגדיל את ההון העצמי של הבנק למועד הדוח בסך של כ- 94 מיליון ש"ח. תיק זה, בו כלולים מרבית ניירות הערך של הבנק, כולל את השקעת הבנק כנגד פקדונות הציבור וההון הפעיל. ניירות הערך שהושאלו על ידי הבנק ללקוחות ותאגידים בנקאיים מוצגים בדוחות הכספיים בסעיפי "אשראי לציבור", ו"מזומנים ופקדונות בבנקים" לפי העניין, ויתרתם ליום 31 בדצמבר 2012, מסתכמת בסך של 179 מיליון ש"ח, ו- 1 מיליון ש"ח, בהתאמה. (31.12.2011 - 175 מיליון ש"ח ו- 104 מיליון ש"ח בהתאמה).

תיק ניירות הערך למסחר מנוהל על ידי הבנק, בהתאם להנחיות ה"פורום הפיננסי המצומצם". מרבית הפעילות במסגרת זו התמקדה במסחר באגרות חוב ממשלטיות, תוך ניצול שינויים ברמות המחירים ששררו בשווקים אלה.

היתרה הממוצעת של התיק למסחר בשנת 2012 הסתכמה בכ- 54 מיליון ש"ח (לעומת 90 מיליון ש"ח אשתקד), ומהווה כ- 6% מהמסגרת שאושרה על ידי הדירקטוריון.

להלן נתונים לגבי התפלגות ההשקעה באגרות חוב בחתך ענפי משק ודירוג אשראי, ולגבי הרווחים (הפסדים) הצבורים בגינם:

ליום 31.12.2012						
הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דירוג האג"ח**	ענף פעילות	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		א. אגרות חוב לא ממשלתיות	
					(1) אגרות חוב סחירות	
-	14	638	624	AA+ עד CCC	שירותים פיננסיים ועסקיים	
-	-	18	18	A עד A+	מסחר	
-	4	199	195	AAA עד AA-	חשמל ומים	
-	-	8	8	AA+	תקשורת	
1	1	28	28	AA+ עד AA-	תעשייה	
1	19	891	873		סה"כ אגרות חוב סחירות	
					(2) אגרות חוב שאינן סחירות	
-	8	162	154	AAA עד AA-	חשמל ומים	
-	1	12	11	AA	נדל"ן	
1	-	19	20		תעשייה	
1	9	193	185		סה"כ אגרות חוב לא סחירות	
2	28	1,084	1,058		סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות	
-	119	4,057	3,938		ב. אגרות חוב ממשלתיות*	
2	147	5,141	4,996		סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה	

ליום 31.12.2011						
הפסדים שטרם מומשו	רווחים שנצברו	שווי הוגן	עלות מותאמת	דירוג האג"ח**	ענף פעילות	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח		א. אגרות חוב לא ממשלתיות	
					(1) אגרות חוב סחירות	
14	11	787	790	AA+ עד A-	שירותים פיננסיים ועסקיים	
1	-	15	16	A עד A+	מסחר	
-	-	2	2	AA-	חשמל ומים	
4	-	25	29	AA+ עד AA-	תעשייה	
19	11	829	837		סה"כ אגרות חוב סחירות	
					(2) אגרות חוב שאינן סחירות	
-	4	78	74	AA-	חשמל ומים	
-	1	13	12	AA	נדל"ן	
5	2	33	36	AA	תעשייה	
5	7	124	122		סה"כ אגרות חוב לא סחירות	
24	18	953	959		סך הכל אגרות חוב לא ממשלתיות	
4	24	4,003	3,983		ב. אגרות חוב ממשלתיות*	
28	42	4,956	4,942		סך הכל אגרות חוב בתיק הזמין למכירה	

* היתרה כוללת אגרות חוב של ממשלת ישראל.
** אגרות החוב דורגו על ידי חברות דירוג ישראליות.

להלן התפלגות ההפסדים שנצברו וטרם מומשו בגין אגרות חוב אלו בחתך של שיעור ההפסד מתוך עלות ההשקעה ופרק הזמן שבו נצברו הפסדים אלו.

31 בדצמבר 2012					
תקופת צבירת ההפסדים					
סך הכל	מ-9 ועד 12 חודשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-3 ועד 6 חודשים	עד 3 חודשים	שיעור ההפסד ביחס לעלות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
א. אגרות חוב לא ממשלתיות					
2	2	-	-	-	עד 20%
2	2	-	-	-	
ב. אגרות חוב ממשלתיות					
-	-	-	-	-	עד 20%
-	-	-	-	-	
2	2	-	-	-	סך הכל

31 בדצמבר 2011					
תקופת צבירת ההפסדים					
סך הכל	מ-9 ועד 12 חודשים	מ-6 ועד 9 חודשים	מ-3 ועד 6 חודשים	עד 3 חודשים	שיעור ההפסד ביחס לעלות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
א. אגרות חוב לא ממשלתיות					
13	5	-	6	2	עד 20%
11	6	-	5	-	20% - 40%
24	11	-	11	2	
ב. אגרות חוב ממשלתיות					
4	-	-	-	4	עד 20%
4	-	-	-	4	
28	11	-	11	6	סך הכל

על פי הוראות בנק ישראל וכללי חשבונאות מקובלים יש לזקוף ל"קרן הון" הפסדים שטרם מומשו, כאמור לעיל - רק אם הפסדים אלו הינם בעלי אופי "זמני". הפסדים בעלי אופי ש"אינו זמני" - ייזקפו לדוח רווח והפסד.

לצורך החלטה לגבי אופי ההפסדים שנצברו בגין אגרות החוב, כאמור - מתבססת הנהלת הבנק על המבחנים הבאים:

- דירוג אגרות החוב לרבות שינויים שחלו בדירוג האגרות.
- שיעור ירידת ערך אגרות החוב ביחס לעלותן (גם בהתחשב בהתפתחויות שחלו לאחר תאריך המאזן).
- משך הזמן בו היה שווי אגרות החוב נמוך מעלותן.
- התשואה לפדיון של אגרת החוב ביחס לטווח הפדיון ולתשואות המקובלות בענף.
- התנודתיות בשווי ההוגן של אגרות החוב.
- מצבו הכלכלי של מנפיק אגרת החוב ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.

- כוונת ויכולת הבנק להחזיק באגרות החוב הנ"ל עד למועד פדיון.
- סווג אגרת החוב (או אי סווגה), כ"חוב בעייתי".
- ארועי כשל תשלום שנרשמו בגין אגרות החוב.

אגרות החוב הנ"ל נרכשו על ידי הבנק במטרה להחזיק בהן עד לפדיון או עד למועד בו עליית שוויין ההוגן - תאפשר לבנק לממשן ברווח. בכוונתו וביכולתו של הבנק להחזיק באגרות חוב הנ"ל עד ששוויין ההוגן ישוב ויעלה, או עד למועד פדיון.

בשנת 2012 נרשמה ירידה בסך של כ- 26 מיליון ש"ח ביתרת ההפסדים שטרם מומשו (מזה כ- 4 מיליון ש"ח בגין עליית ערכן של השקעות באגרות חוב של ממשלת ישראל).

בהתאם להוראות בנק ישראל, כאמור, בחנה הנהלת הבנק בתקופת הדו"ח, את ההתפתחויות שחלו במצבם העסקי של מספר מנפיקים שההפסד הגלום באגרות החוב שהונפקו על ידם עולה על 20% מעלות ההשקעה באגרות החוב, והעריכה את יכולתם של מנפיקים אלה לעמוד בפרעון התחייבויותיהם. בהתבסס על הערכות ובדיקות אלו - סיווג הבנק בתקופת הדו"ח, הפסדים שטרם מומשו, נטו, בתיק אגרות החוב בסך של כ- 17 מיליון ש"ח כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני" ורשם בגינם הפרשה לירידת ערך בדוח הרווח והפסד (בשנת 2011 - סווג הפסדים כאמור לעיל, כ"הפסדים בעלי אופי זמני"). בנוסף, רשם הבנק בתקופת הדו"ח הפרשה לירידת ערכן של השקעות במניות לא סחירות בסך של 3 מיליון ש"ח.

אשראי לציבור

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
8.6	11,926	12,957	שקל לא צמוד
(3.6)	2,430	2,342	שקל צמוד מדד
(2.2)	1,360	1,330	מטבע חוץ (כולל צמוד למט"ח)
5.8	15,716	16,629	סך הכל

יתרת האשראי לציבור עלתה בשיעור של 5.8% (2011 - 4.2%). הגידול באשראי השקלי הלא צמוד, מוסבר על ידי התרחבות הפעילות במגזר הקמעונאי בשנת 2012, התואמת את יעדי הבנק בתחום זה (ראה גם פרק 22' להלן).

להלן טבלה המפרטת את התפלגות סיכון האשראי הכולל* לציבור לפי ענפי משק:

31 בדצמבר 2011		31 בדצמבר 2012		
מיליוני ש"ח	%	מיליוני ש"ח	%	
5,433	24.9	5,751	25.4	אנשים פרטיים
5,200	23.8**	5,503	24.3	בינוי ונדל"ן
2,759	12.6	3,309	14.6	מסחר
2,241	10.3	2,416	10.7	תעשייה
1,233	5.7	1,338	5.9	שירותים עסקיים אחרים
1,137	5.2	1,261	5.6	תחבורה ואחסנה
1,337	6.1	1,165	5.2	שירותים פיננסיים
2,494	11.4	1,882	8.3	אחרים (פחות מ-5%)
21,834	100.0	22,625	100.0	סך הכל

* סיכון אשראי - לרבות סיכון אשראי חוץ מאזורי.

** שיעור האשראי לבינוי ונדל"ן מכלל האשראי בבנק, על פי הוראות המפקח על הבנקים בנושא: "ריכוזיות אשראי ענפית" מסתכם ליום 31.12.2012 ב-18.9% (31.12.2011 - 20.4%).

להלן נתונים לגבי התפתחות האשראי לציבור - בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	*31.12.2011	31.12.2012	
	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
10.0	4,167	4,585	משקי בית
11.5	4,878	5,438	עסקים קטנים
(7.0)	1,902	1,768	בנקאות מסחרית
1.6	4,693	4,766	בנקאות עסקית
(5.3)	76	72	בנקאות פרטית
5.8	15,716	16,629	סך הכל

פקדונות הציבור

31 בדצמבר 2011				31 בדצמבר 2012			
שיעור השינוי	סה"כ	לזמן קצוב*	לפי דרישה	סה"כ	לזמן קצוב*	לפי דרישה	
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
%							
7.9	15,237	13,286	1,951	16,442	14,242	2,200	שקל לא צמוד
1.0	3,109	3,109	-	3,140	3,140	-	שקל צמוד מדד
22.4	49	49	-	60	60	-	שקל צמוד מט"ח
1.0	2,586	1,680	906	2,612	1,592	1,020	מט"ח
6.1	20,981	18,124	2,857	22,254	19,034	3,220	סה"כ

* לרבות תכניות חסכון

פקדונות הציבור במגזר הלא צמוד עלו בשיעור של 7.9%, מסך של 15,237 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2011, לסך של 16,442 מיליוני ש"ח בסוף שנת 2012. הגידול בהיקף הפקדונות נובע מהאטרקטיביות הגבוהה יחסית של אפיק חסכון זה, בהיותו אפיק השקעה נזיל יחסית.

פקדונות הציבור הצמודים למדד (המהווים ברובם מקור למתן אשראי, בעיקר בתחום המשכנתאות ועבור החטיבה העסקית - מסחרית), עלו בשנת 2012 בשיעור של 1.0%. הגידול בהיקף הפקדונות במגזר זה, מוסבר בין היתר, בירידה שנרשמה בתשואות לפדיון בשוק אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד (המהוות מוצר תחליפי לפקדונות הבנקאיים).

להלן נתונים לגבי התפתחות פקדונות הציבור, בחתך מגזרי פעילות:

שיעור השינוי	*31.12.2011	31.12.2012	
	מיליון ש"ח	מיליון ש"ח	
1.2	5,935	6,005	משקי בית
22.7	2,283	2,801	עסקים קטנים
25.6	1,020	1,281	בנקאות מסחרית
(14.0)	1,909	1,641	בנקאות עסקית
7.0	9,834	10,526	בנקאות פרטית
6.1	20,981	22,254	סך הכל

* סוג מחדש בעקבות השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק בתקופת הדוח - ראה פרק 3ט' לעיל.

כתבי התחייבות נדחים

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
0.9	915	923	שקל צמוד מדד

כתבי ההתחייבות של הבנק כוללים כתבי התחייבות בסך 211 מיליוני ש"ח שהונפקו על ידי חברת מרכנתיל הנפקות בע"מ (חברה בבעלות מלאה של הבנק). דירוג כתבי ההתחייבות הנ"ל אושר לאחרונה ביום 15.1.2013 על ידי חברת "מעלות-S&P" (להלן: "חברת הדירוג") בדירוג "A+", (זוהה לדירוג שנקבע בעבר לכתבי התחייבות נדחים אלו, ונמוך בדרגה אחת מהדירוג שנקבע ליתר ההתחייבויות של הבנק ("AA-").

הפער בדירוג נגזר ממתודולוגיית הדירוג של חברת הדירוג העולמית S&P (חברת האם של "מעלות S&P"), לפיה - יפחת דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים בדרגה אחת, מתחת לדירוג המנפיק.

בשנת 2011 עדכנה חברת הדירוג את התייחסותה למיצובו של הבנק בקבוצת דיסקונט, והגדירה את הבנק (לצורך קביעת דירוג האשראי שלו) כ"חברת ליבה". קביעה זו יוצרת זיקה חד - חד ערכית בין הדירוג של חברת האם לדירוג הבנק.

בשנת 2012 גייס הבנק כתבי התחייבות נדחים בסך של 150 מיליון ש"ח, שיעמדו לפרעון בתשלום אחד ביום 30.9.2022, כתחליף לכתבי התחייבות נדחים אחרים שגויסו על ידי הבנק בעבר ונפרעו בשנת 2011, ולצורך שימור רמת הון מינימלית (הנגזרת מהמגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון).

כתבי ההתחייבות הנדחים ליום 31.12.2012 מהווים - 37.9% בלבד מ"ההון הראשוני" של הבנק כהגדרתו בהוראות בנק ישראל. שיעור זה נמוך מהשיעור המכסימלי (50%) המותר על פי הוראות אלו.

לפרטים נוספים בדבר הכללים להכרה בכתבי התחייבות נדחים - כ"הון ברובד השני", שצפויים לחול בתקופת המעבר שבה ייושמו כללי "באזל 3" - ראה פרק 14'ג' להלן.

סעיפים חוץ מאזניים

להלן נתונים לגבי ההתפתחות בסעיפים החוץ מאזניים העיקריים:

שיעור השינוי	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(27.8)	126	91	אשראי תעודות
(14.9)	485	413	ערבויות להבטחת אשראי ⁽¹⁾
16.3	833	969	ערבויות לרוכשי דירות ⁽²⁾
2.6	622	638	ערבויות והתחייבויות אחרות

1. הירידה בסעיף ערבויות להבטחת אשראי - נובעת מסימון של מספר עסקאות מהותיות.

2. העליה בסעיף "ערבויות לרוכשי דירות" - עקבית להתרחבות שנרשמה בתחום ההלוואות לדיר.

8. מצב הנזילות ומדיניות גיוס המקורות

כללי

על רקע ההתמתנות שנרשמה במגמת האינפלציה במשק ברבע האחרון של שנת 2011 ובשנת 2012, ולאור החששות מהחרפת המשבר הכלכלי המתחולל בחלק ממדינות "גוש היורו" (ראה גם פרק 12א'8) להלן) והשלכותיו האפשריות על הפעילות הכלכלית המקומית - המשיך בנק ישראל במתווה שנקט על ידו החל מהרבע האחרון של שנת 2011 והפחית בשנת 2012 את הריבית במכרז המוניטרי בשיעור 1.0 נקודות האחוז.

להלן נתונים לגבי האינדיקטורים הכלכליים שאיפיינו את שנת 2012:

- רמת אינפלציה נמוכה, שהסתכמה בשנת 2012 בשיעור של 1.6%, הנמצא בטווח יעד האינפלציה השנתי שנקבע על ידי הממשלה.
- ירידה בשער החליפין של השקל מול מרבית המטבעות הזרים, שגרמה להתחזקות בשיעור של עד כ- 12.0% בשער המטבע המקומי לעומת המטבעות הזרים המרכזיים.
- ירידה בשיעור של 1.0 נקודות האחוז בשיעור הריבית במכרז המוניטרי של בנק ישראל, הנגזרת מיישום המתווה המוניטרי שנקט על ידי בנק ישראל החל מהרבע האחרון של שנת 2011. בתום שנת 2012 הסתכם שיעור הריבית במכרז המוניטרי בשיעור של 1.75%, לעומת 2.75% בסוף שנת 2011.
- עליה בהיקפי הגיוס, נטו, באמצעות אגרות חוב על ידי ממשלת ישראל: בשנת 2012 גייסה הממשלה באמצעות הנפקת אגרות החוב של המדינה, סך של כ- 22.0 מיליארד ש"ח, לעומת כ- 3.0 מיליארד ש"ח בלבד, שגויסו על ידי המדינה אשתקד.
- עליה קלה בציפיות האינפלציה של הציבור - שהסתכמו בתום שנת 2012 בשיעור של 2.2%, המהווה עליה בשיעור של כ- 0.2 נקודות האחוז ביחס לנתון שנרשם בתחילת השנה.
- על רקע הירידה בשיעור הריבית במכרז המוניטרי בשנת 2012, כאמור, נרשמו עליות שערים במרבית אפיקי ההשקעה בישראל. בעקבות התפתחויות אלו, נרשמו במהלך שנת 2012 שינויים בהרכב תיק הנכסים של הציבור, כדלקמן:
- עליה בשיעור של כ- 0.7% במשקל קרנות הנאמנות בתיק הנכסים.
- ירידה בשיעור של כ- 0.8% במשקלם של פקדונות הציבור בבנקים בתיק הנכסים.
- עליה בשיעור של כ- 0.1% במשקל המניות בתיק הנכסים.

הבנק

מדיניות גיוס המקורות בבנק מכוונת ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים ורווחיים לאורך זמן.

מקור המימון העיקרי לפעילות הבנק הינו ציבור הלקוחות בסניפי הבנק השונים הפרוסים בכל רחבי הארץ וכוללים לקוחות מסחריים ועסקיים, מלכר"ים, לקוחות קמעונאיים ומשקי בית.

במסגרת השאיפה ליצירת תשתית למקורות מימון יציבים, לגיוון תמהיל המקורות ושיפור מבנה הנזילות שלו, הושקעו על ידי הבנק בשנת 2012 מאמצי שיווק במטרה להרחיב בסיס הלקוחות הבינוניים והקטנים במוצרי פקדונות בנקאיים, בכלל - ובפיקדונות חסכון בהפקדות חודשיות, בפרט - פעילות התורמת לקשר ארוך טווח עם הלקוח ולתזרים שוטף של הפקדות בתכניות חסכון. כחלק ממאמצים אלו, מופעלים מרכזי "בנקאות פרטית", המשרתים את מעגל הלקוחות בעלי עושר פיננסי.

להלן ההתפתחות במקורות הבנק בשנת 2012, במגזרים השונים:

פקדונות לא צמודים - היקף הפקדונות הלא צמודים עלה בשנת 2012 בשיעור של 7.9% והסתכם ביום 31 בדצמבר 2012 בסך 16,442 מיליון ש"ח.

העליה בהיקף הפקדונות נובעת מהאטרקטיביות הגבוהה יחסית של אפיק השקעה זה, בהיותו אפיק השקעה נזיל יחסית.

במסגרת מדיניות גיוס הפקדונות הלא צמודים, שואף הבנק להרחיב את תשתית הלקוחות ולהגדיל את פיזור תיק הפקדונות תוך קיום רמת תעריפים דומה למקובל במערכת הבנקאית. במקביל, מפעיל הבנק חדר "עסקאות שקלים" שנועד לתת מענה לפקדונות גדולים, תוך מתן גמישות בהטבות לפקדונות אלה.

פקדונות צמודים למדד - היקף הפקדונות הצמודים למדד (לרבות תכניות חסכון) הסתכם ביום 31 בדצמבר 2012 בסך של כ- 3,140 מיליון ש"ח, המהווה עליה בשיעור של כ- 1.0% לעומת יתרתם בסוף השנה הקודמת. העליה בהיקף הפקדונות הצמודים נובעת, בין היתר, מירידת התשואות בשוק אגרות החוב הממשלתיות הצמודות למדד.

עיקר הגיוס במגזר זה בשנת 2012, התבצע באמצעות הפקדות חד פעמיות לתקופה של כשנתיים ובאמצעות הפקדות בהוראות קבע חדשיות.

פקדונות במטבע חוץ וצמודים למטבע חוץ - היקף הפקדונות ליום 31 בדצמבר 2012, הסתכם בכ- 2,672 מיליון ש"ח, המהווה עליה בשיעור של כ- 1.4%. העליה שנרשמה באפיק חסכון זה, נובעת, בין היתר, מהצורך לגוון את אפיקי ההשקעה, על רקע התנודתיות ואי הוודאות הקיימים בשוק ההון.

כתבי התחייבות נדחים - במסגרת המדיניות לגיוון תמהיל המקורות ולשיפור יחס הלימות ההון שלו, מגייס הבנק מעת לעת גם כתבי התחייבות נדחים. היקף כתבי התחייבות הנדחים ליום 31.12.2012 מסתכם ב- 923 מיליון ש"ח (31.12.2011 - 915 מיליון ש"ח). בשנת 2012 הנפיק הבנק כתבי התחייבות נדחים בלתי סחירים, המהווים הון משני, בסך של 150 מיליון ש"ח, כתחליף לכתבי התחייבות שנפרעו במהלך השנה.

כתבי ההתחייבות דורגו על ידי חברת "מעלות" S&P (להלן: "חברת הדירוג"), בדירוג "A+", הנמוך בדרגה אחת מהדירוג שנקבע ליתר ההתחייבויות של הבנק ("AA-"). הפער בדירוג נגזר ממתודולוגיית הדירוג של חברת הדירוג הבינלאומית S&P (חברת האם של "מעלות" S&P) - לפיה יפחת דירוג כתבי ההתחייבות הנדחים בדרגה אחת מתחת לדירוג המנפיק.

דירוג כתבי ההתחייבות עודכן על ידי חברת הדירוג לאחרונה ביום 15.1.2013, ואשר את הדירוג שנקבע בעבר לכתבי התחייבות אלה.

לפרטים נוספים באשר למגבלות החדשות שעלולות לחול בעתיד על הנפקת כתבי התחייבות נדחים, בעקבות יישומם הצפוי של כללי "באזל 3" - ראה פרק 14' להלן.

9. פעילות בשוק ההון

פעילות הבנק בניירות ערך

הבנק מבצע פעילות בניירות ערך עבור לקוחותיו וכן עבור עצמו לכיסוי התחייבויותיו בגין פקדונות הציבור ולשימושי הון פעיל. היקף תיק ניירות הערך שהחזיק הבנק ליום 31.12.2012 עבור עצמו ועבור לקוחותיו באופן ישיר, לרבות השקעה באמצעות קופות גמל שהבנק משמש להן כבנקאי, הסתכם בכ- 15.5 מיליארד ש"ח (31.12.2011 - כ- 16.3 מיליארד ש"ח).

היקף תיק הלקוחות (לרבות התיק הכלול בקופות הגמל) הסתכם בכ- 10.0 מיליארד ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של כ- 11.5%, לעומת היתרה בתחילת השנה.

היקף העמלות מעסקי לקוחות בניירות ערך הסתכם בשנת 2012 בכ- 22 מיליון ש"ח, לעומת כ- 26 מיליון ש"ח אשתקד.

ניהול השקעות

הבנק מנהל תיקי השקעות ללקוחותיו באמצעות חברה כלולה: "תכלית דיסקונט - ניהול תיקים בע"מ" (להלן: "תכלית"), כמפורט להלן:

בדוחות הכספיים לשנת 2011 נכלל מידע לגבי עסקה למיזוג סטטורי שנחתמה ביום 19.12.2011 בין "מרכנתיל שוקי הון בע"מ" (להלן: "החברה" - לשעבר חברה בת בבעלות מלאה של הבנק), לבין "תכלית" (שהייתה בבעלות מלאה של בנק דיסקונט - קודם לעסקה), במסגרתה קלטה "תכלית" לתוכה ביום 1 בינואר 2012 את החברה (לרבות: נכסים, התחייבויות וזכויות אחרות), בתמורה להנפקת מניות לבנק בשיעור של 31% מאמצעי ההון שלה, לאחר המיזוג. עם ביצוע המיזוג חדלה החברה להתקיים, ומניותה התבטלו.

היקף תיקי ההשקעות שנוהלו על ידי "תכלית" ביום 31.12.2012 - מסתכם בכ- 4 מיליארד ש"ח, המהווה ירידה בשיעור של כ- 5% לעומת היקף תיקי ההשקעות שנוהלו על ידי שני הגופים ביום 31.12.2011 (קודם לכניסת המיזוג לתוקף).

שירותי בנקאות ישירה וכרטיסים מגנטיים

בנקאות ישירה

במטרה לאפשר ללקוחותיו לקבל מידע ולבצע פעולות בנקאיות מסוימות מחוץ למערכת הסניפים ומעבר לשעות הפתיחה של הסניפים, מפעיל הבנק, בשיתוף עם החברה האם מערכת בנקאות ישירה הכוללת "טלבנק טלפוני" ושירותי אינטרנט, המאפשרים ללקוחות גישה ישירה למחשב הבנק.

מספר הלקוחות המנויים על שירותי האינטרנט הבנקאיים "מרכנתיל באינטרנט" עלה בכ- 14.7%, בהשוואה למספרם בשנה הקודמת.

כרטיסים מגנטיים

הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו כרטיסי שירות מגנטיים (כספומט) וכרטיסי אשראי מסוג "ויזה" "דיינרס" ו"מסטר קארד". מספר כרטיסי הכספומט בבנק ירד בשנת 2012 בכ- 6.6% בהשוואה לשנה הקודמת, ובמספר כרטיסי האשראי נרשמה עליה בשיעור של כ- 14.4%.

להלן נתונים כספיים לגבי הפעילות בכרטיסי אשראי:

א. ההכנסות מריבית בגין אשראי שניתן ללקוחות הסתכמו בשנת 2012 בכ- 13 מיליון ש"ח, (2011 - זהה).

ב. סך ההכנסות מעמלות בגין תפעול מערך כרטיסי אשראי הסתכמו בשנת 2012 בכ- 24 מיליון ש"ח (2011 - 23 מיליון ש"ח).

ייעוץ פנסיוני

בחודש דצמבר 2011 אושרה על ידי דירקטוריון הבנק תכנית למיקוד עסקי והתייעלות. במסגרת התכנית הוחלט, בין היתר, על שינוי מתכונת הפעילות של הבנק בתחום ה"ייעוץ הפנסיוני", תוך התבססות על קבלת שירותים בתחום זה באמצעות מערך הייעוץ של החברה האם.

לאור האמור לעיל, הוכנה על ידי הבנק תכנית מפורטת הכוללת מתווה לקבלת שירותים פנסיוניים בסניפי הבנק באמצעות מערך הייעוץ של החברה האם, תוך התייחסות להיבטים תפעוליים, משפטיים וארגוניים.

ביום 29.3.2012 הוגשה התכנית לאישור הממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון במשרד האוצר (להלן: "הממונה").

ביום 26 ביולי 2012 הודיע הממונה לבנק על הסכמתו להפסקת פעילות הייעוץ הפנסיוני בבנק (בכפוף לקיום הנחיות מפורטות), החל מיום 31.12.2012, ומתן השירות ללקוחות הבנק באמצעות בנק דיסקונט.

בהמשך להודעה זו, התקבל ביום 30.9.2012 היתר מהמפקח על הבנקים למתן שירותי ייעוץ פנסיוני ללקוחות הבנק, על ידי החברה האם, באמצעות דלפקי ייעוץ ייעודיים שימוקמו בסניפי הבנק, בכפוף לקיום הנחיות שפורטו בהיתר. תוקף ההיתר הוגבל לארבע שנים ויפוג ביום 31.12.2016.

בעקבות קבלת האישורים וההיתרים כאמור, פעל הבנק ברבע האחרון של שנת 2012 להסבת הסכמי הייעוץ הפנסיוני שנחתמו בעבר בין הבנק ללקוחותיו - לחברה האם.

החל מיום 1.1.2013 הופסקה פעילות הייעוץ הפנסיוני בבנק. לפיכך, החל ממועד זה ניתנים שירותי הייעוץ הפנסיוני, ללקוחות הבנק, באמצעות מערך הייעוץ הפנסיוני של החברה האם.

חלק ג' - תיאור עסקי הבנק בחתך מגזרים ותחומי פעילות

10. תיאור עסקי הבנק בחתך מגזרי פעילות

בפרק זה מתוארת ההתפתחות העסקית של הבנק, בחתך מגזרי פעילות. להלן ריכוז הנתונים לגבי התפתחות הרווח הנקי של הבנק בחתך מגזרי פעילות לשנת 2012, בהשוואה לאשתקד:

2012	2011	שינוי
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
43	46	(3)
מסקי בית		
93	50	43
עסקים קטנים		
8	17	(9)
בנקאות מסחרית		
40	50	(10)
בנקאות עסקית		
8	11	(3)
בנקאות פרטית		
(1)	(12)	11
ניהול פיננסי		
191	162	29
סך הכל		

* סווג מחדש בעקבות השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק בשנת 2012, ראה פרק 33' לעיל.

(1) כללי

מדידת תוצאות הבנק, בחתך מגזרי פעילות - נערכה על פי הוראות והנחיות שפורסמו על ידי המפקח על הבנקים בנושא זה.

יצוין כי מאחר שהמבנה הארגוני של הבנק אינו חופף במלואו למגזרי הפעילות המדווחים, מבוססים חלק מהנתונים, בשלב זה, על הנחות ואומדנים שונים (בעיקר בנושא הקצאת עלויות). בעתיד, לאחר שהמידע המופק מהמערכת יילמד ויונתח לאורך זמן, ייתכן שיחולו שינויים בהנחות ובאומדנים הנ"ל.

(2) מתודולוגיה

להלן תמצית מידע לגבי המתודולוגיה לפיה נזקפו הכנסות והוצאות למגזרי הפעילות השונים:

הכנסות מריבית - לכל מגזר פעילות נזקף מרווח ריבית המהווה סיכום של המרכיבים הבאים:

- ההפרש שבין הכנסות הריבית ששויכו למגזר (בפעילות אשראי), לבין עלות הריבית המחושבת על פי "מחיר מעבר".
- ההפרש שבין עלות הריבית (בפעילות פקדונות), לבין הכנסות הריבית בגין אותם פקדונות, המחושבות על פי "מחיר מעבר".

"מחיר המעבר" נקבע בהתבסס על מחירי ציטוט פקדונות בשוק המוסדי, והוא מהווה בקירוב את העלות השולית של גיוס פקדונות בבנק.

על פי מתודולוגיה זו, בה מותאם מחיר מעבר ספציפי לכל מוצר אשראי או פקדון, בכל אחד ממגזרי ההצמדה - מגזרי הפעילות אינם נושאים בסיכוני שוק, אלא בסיכון אשראי בלבד.

הכנסות מימון שאינן מריבית – הכוללות את התוצאות הכספיות בגין פעילות במכשירים נגזרים מסויימים, רווחים או הפסדים מפעילות מימון הנובעים משינוי בתנאי השוק, והכנסות מריבית, נטו בגין פעילות שאינה משויכת ללקוחות הבנק - נזקפים למרכז ניהול הנכסים וההתחייבויות (נ"ה), שאליו נזקפות גם ההכנסות מניהול ההון הפעיל של הבנק. רווחים או הפסדים אלו מוצגים במגזר: "ניהול פיננסי".

הוצאות בגין הפסדי אשראי - נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגין נערכו ההפרשות.

הכנסות מעמלות - נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגינו נזקפה העמלה.

הוצאות תפעוליות - הוצאות ישירות הניתנות לזיהוי, נזקפו למגזר הפעילות המתאים. הוצאות עקיפות או הוצאות ישירות שאינן ניתנות לשיוך מדויק - סווגו למגזרי הפעילות השונים, בהתבסס על אומדנים והערכות שנערכו ביחידות הבנק השונות.

(3) להלן תאור מפורט של מגזרי הפעילות:

א. מגזר משקי הבית

במסגרת מגזר זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים, לרבות שירותים בתחום שוק ההון ובתחום ההלוואות לדיור - ללקוחות הפרטיים המתאפיינים בפעילות של משקי בית. שירותים אלו מסופקים ללקוחות המגזר באמצעות מערך הסניפים של הבנק המונה 79 סניפים בפריסה ארצית ומאורגנים, בחלוקה גיאוגרפית, בחמישה אזורים.

מרבית לקוחות הבנק המשתייכים למגזר זה, מקבלים מהבנק שירותי בנקאות באמצעות סניפים המשתייכים ארגונית לאזורי "עכו" ו"נצרת" (32 סניפים). סניפים אלו ממוקמים במקומות יישוב שבהם יש רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". הכנסות הבנק מהלקוחות המשתייכים למגזר זה ומקבלים שירותי בנקאות באזורים אלו הסתכמו בשנת 2012 בסך של כ- 152 מיליון ש"ח, המהווים כ- 47% מכלל הכנסות הבנק ממגזר "משקי בית".

הבנק רואה במגזר הקמעונאי יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית ושוקד על הגדלת פריסת הסניפים במגזר זה ושיפור השירות ללקוחות המגזר. עם זאת, מכיוון שישום תכנית העבודה לשנת 2012 כלל בחינה מקיפה של מערך הסינוף בבנק (ראה פרק ד'22 להלן), לא נפתחו על ידי הבנק סניפים חדשים במהלך השנה.

המוצרים הבנקאיים והשירותים אותם מספק הבנק ללקוחות המגזר כוללים, בין היתר: ניהול חשבון עו"ש, מוצרי אשראי - לרבות הלוואות לדיור, מוצרי השקעה - לרבות פקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, והשקעה בניירות ערך.

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר (המשך)

- באשר להשלכות האפשריות של עבודת הצוות לבחינת הגברת התחרותיות בענף הבנקאות והשלכות הנובעות מעדכון תעריפוני העמלות על ידי נגיד בנק ישראל, על מגזר זה - ראה פרק 2'ז, לעיל.
- לפרטים נוספים באשר להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא "ניהול סיכוני אשראי" שפורסמה ביום 23.12.2012, והשלכותיה הצפויות על תהליכי החיתום הניהול והבקרה על סיכון האשראי - ראה פרק 2'ז, לעיל.
- לפרטים נוספים באשר לחקיקה המיועדת להגביל את חשיפת המערכת הבנקאית לסיכונים בתחום ההלוואות לדיור - ראה פרק 2כב', לעיל.

התפתחויות בשווקים של המגזר

להלן נתונים לגבי ההתפתחויות העיקריות בשנת 2012, הרלוונטיות למגזר זה:

- המשך תהליך, שנמשך מספר שנים, במסגרתו מאמצים לקוחות המגזר שימוש בכלים טכנולוגיים מודרניים, כגון: תקשורת באמצעות אינטרנט (מחשבים ביתיים וניידים) ותקשורת באמצעות מוקדי שירות.
- המשך הערכות גופים פיננסיים שונים (בעיקר חברות ביטוח וחברות כרטיסי האשראי) למתן שירותים פיננסיים שונים ללקוחות המגזר (בעיקר שירותי אשראי), כתחליף לשירותים שסופקו עד כה, בעיקר, על ידי המערכת הבנקאית.
- במהלך שנת 2012 נרשמו הפחתות בשיעור הריבית במרכז המוניטרי הנקבע על ידי בנק ישראל. לפיכך, נרשמו ירידות גם במרווחי הריבית של הבנק.
- בשנת 2012 התגברה התחרות הבנקאית על פלח הלקוחות במגזר זה - בעיקר בתחום הפקדונות הבנקאיים. במסגרת זו פותחו על ידי בנקים מסוימים מוצרים המאפשרים לכלל הלקוחות לקבל ריבית מועדפת במוצרים אלו מבלי להעביר את כלל פעילותם לאותו בנק.
- החל מיום 1 בינואר 2012 מוזגה פעילות ניהול תיקי השקעות של הבנק לתוך חברת "תכלית דיסקונט - ניהול תיקים בע"מ", חברה כלולה של הבנק. החל מאותו תאריך ניתנים שירותי ניהול תיקי השקעות ללקוחות הבנק באמצעות חברה זו (ראה גם פרק 9 לעיל).
- בהתאם למתווה שנקבע בתכנית למיקוד עסקי והתייעלות שאושרה בסוף שנת 2011 - ניתנים שירותי הייעוץ הפנסיוני ללקוחות הבנק, החל מיום 1 בינואר 2013 - באמצעות מערך הייעוץ של החברה האם (ראה גם פרק 9 לעיל).

שינויים טכנולוגיים מהותיים

בשנת 2012 לא חלו שינויים טכנולוגיים מהותיים במגזר זה.

יצוין עם זאת, כי לקוחות מגזר "משקי הבית" נמצאים בשנים האחרונות בתהליך רציף של אימוץ טכנולוגיות מתקדמות במסגרת ערוצי הבנקאות הישירה, ובהן: שימוש באינטרנט ובטלפון.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

מחסומי כניסה ויציאה עיקריים

השירותים אותם מספק הבנק ללקוחות המגזר רבים ומגוונים וכוללים: שירותי ניהול חשבון עובר ושב, שירותים בתחום האשראי, שירותים בתחום הפקדונות, שירותים בתחום שוק ההון ושירותים פיננסיים (כרטיסי אשראי, הוראות קבע, וכו'). שירותים אלו מעוגנים במערכת מורכבת של חוזים, הסכמים וכללי התנהגות שנקבעו בין הבנק ללקוחותיו.

דרישה לעריכת שינויים במערכת הסכמים זו, כרוכה בקשיים טכניים ועלולה לפיכך, להוות חסם בפני לקוח המשתייך למגזר משקי הבית, ושוקל להעתיק את פעילותו לבנק אחר.

נושא זה עמד על סדר יומה של הועדה לבחינת התחרות במערכת הבנקאית, שאף פרסמה מספר המלצות בענין זה בדוח הביניים שפורסם על ידה ביום 16.7.2012 (ראה פרק 2 יז' לעיל).

מוצרים חדשים

המוצרים והשירותים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר דומים לאלו שמציעים גם יתר הבנקים במערכת הבנקאית.

גם בשנת 2012 הושם כבנק דגש על העמקת הפעילות עם לקוחות המגזר בתחום הפקדונות. במסגרת זו שם הבנק דגש בתקופת הדוח על אפיקי פסיבה הכוללים מסלולי הפקדות ארוכי טווח במגזר השקלי ובמגזר הצמוד המציעים ריביות בשיעורים עולים ככל שתקופת הפקדון ארוכה יותר.

תחרות

מגזר זה מהווה את אחד המגזרים המרכזיים בבנק ולפיכך מהווה יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק. מגזר זה מתאפיין בסיכון נמוך יחסית, עקב הפיזור הרחב של האשראי בין לקוחותיו ולכן הוא מהווה יעד מועדף להתרחבות של יתר הבנקים במערכת (לרבות הבנקים הגדולים והבינוניים), למרות התשומות הגבוהות יחסית הנדרשות לתפעולו. לפיכך, קיימת תחרות רבה בין כל הבנקים על פלח לקוחות זה.

במסגרת ההתמודדות מול יתר הבנקים על פלח לקוחות זה, פונה הבנק ללקוחותיו, באמצעות ערוצי מדיה שונים - במסרים המבליטים את מחויבות הבנק למתן שירות איכותי ואישי ללקוחות המגזר.

מעבר לכך, כאמור לעיל - 32 מסניפי הבנק, נמצאים באזורי "עכו" ו"נצרת" ומרבית מלקוחותיהם (המשתייכים למגזר פעילות זה) מתגוררים ביישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". בנוסף לבנק, פועלים באזורים אלה ובקרוב אוכלוסיה זו בנקים נוספים, כגון: "בנק ערבי", "בנק לאומי", "בנק הפועלים", ועוד.

על פי סקרים שערך הבנק, מרבית הלקוחות המשתייכים לאוכלוסיות אלו, מקבלים שירותי בנקאות באמצעות שני הבנקים הגדולים ויתרת הפעילות מתחלקת בין יתר הבנקים, לרבות "בנק ערבי" והבנק.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תחרות (המשך)

הבנק מתחרה עם הבנקים הנ"ל על פלחי אוכלוסיה אלו, על ידי מתן שירות אישי ומסור באמצעות עובדים המעורים במנהגים ובתרבות של הלקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות אלו ומעניקים להם שירות התואם את צרכיהם היחודיים. בנוסף, משיק הבנק מעת לעת מסעי פרסום ייחודים הפונים ישירות לאוכלוסיות המתגוררות באזורים אלו - באמצעות אמצעי מדיה מקומיים.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם לקוחות פרטיים בעלי עושר פיננסי בינוני ומטה שסממני פעילותם הפיננסית אופייניים ל"משקי בית". מאחר שהאשראי הניתן לכל אחד מלקוחות אלו - נמוך יחסית, וכלל האשראי למגזר מפוזר בין מספר רב של לקוחות - מתאפיין מגזר זה בסיכון נמוך יחסית. כאמור, מרבית מלקוחות המגזר של הבנק, המקבלים שירותי בנקאות באזורי "עכו" ו"נצרת" מתגוררים ביישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית".

שיווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי המדיה השונים, השקת מסעי פרסום יעודיים למגזר זה המציגים את השירות האישי המקצועי והמסור המאפיין את הבנק, כגורם מפתח להידוק הקשרים שבין הבנק לבין לקוחות המגזר. כמו כן מעודד

הבנק, באמצעות מבצעים והטבות, הצטרפות פלחי לקוחות השייכים למגזר, כגון: שכירים, סטודנטים, צעירים, חיילים, יוצאי צבא וכו'. במטרה להגדיל את אוכלוסיית הלקוחות של הבנק המשתייכים למגזר זה נערכו על ידי הבנק בשנת 2012 קמפיינים שיווקיים ממוקדים לצעירים באזורי "עכו" ו"נצרת" ולזוגות צעירים במגזר החרדי.

בנוסף, יוזם הבנק פניות לאוכלוסיות מטרה ספציפיות השייכות למגזר, כגון: עובדי חברות גדולות, עובדי מוסדות וכו'. הפניות נעשות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, והעברת מסרים שווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דיוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק. בפעילות שיווקית זו נעזר הבנק ביועצי שיווק ובמשרד פרסום.

הון אנושי

המספר הממוצע של משרות עובדי הבנק ששויכו למגזר "משקי הבית", הסתכם בשנת 2012 בכ- 592 משרות - מזה כ- 54 "משרות ניהול" (בשנת 2011: 594 * ו- 52 * משרות בהתאמה).

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 494 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 98 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ואגפי מטה אחרים בבנק), שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2011: 492 * ו- 102 * משרות, בהתאמה).

* סווג מחדש בגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות - ראה פרק 33' לעיל.

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר "משקי הבית" לשנת 2012, וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד.

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012				
מגזר "משקי בית"				
החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	הלוואות לדיור מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית נטו:				
	157	-	86	71
	46	-	(64)	110
27.8	203	-	22	181
-	-	-	-	-
הכנסות מימון שאינן מריבית				
27.7	203	-	22	181
31.7	123	8	5	110
סך ההכנסות				
29.1	326	8	27	291
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי				
-	(17)	-	2	(19)
34.4	273	18	31	224
רווח (הפסד) לפני מיסים				
23.9	70	(10)	(6)	86
26.4	27	(4)	(2)	33
רווח נקי (הפסד)				
22.5	43	(6)	(4)	53
תשואה להון (אחוזים)				
	13.4	*	*	27.2
17.2	4,441	10	2,331	2,100
25.5	6,131	-	-	6,131
18.2	3,147	23	1,207	1,917
7.3	874	874	-	-
מרכיבי הכנסות הריבית:				
	140	-	22	118
	63	-	-	63
סה"כ הכנסות מימון				
	203	-	22	181

* לא רלוונטי

א. מגזר משקי הבית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011*

מגזר "משקי בית"

החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	הלוואות לדיור מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
				הכנסות ריבית, נטו:
	160	-	75	85
	57	-	(57)	114
30.2	217	-	18	199
-	-	-	-	-
32.5	217	-	18	199
36.1	134	9	4	121
32.7	351	9	22	320
27.8	10	-	2	8
34.1	279	18	32	229
28.1	62	(9)	(12)	83
27.1	16	(4)	(4)	24
28.4	46	(5)	(8)	59
	16.2	**	**	32.7
17.1	4,071	10	1,985	2,076
26.7	5,900	-	-	5,900
16.9	2,896	27	1,013	1,856
7.3	931	931	-	-
2.1	45	45	-	-
				מרכיבי הכנסות הריבית:
	150	-	18	132
	67	-	-	67
	217	-	18	199

ההכנסות במגזר "משקי בית" הסתכמו בשנת 2012 בסך של 326 מיליון ש"ח, לעומת 351 מיליון ש"ח אשתקד, המהווה קיטון בשיעור של 7.1%. הקיטון נובע הן מירידה בסך של 11 מיליון ש"ח בהכנסות מעמלות והן מירידה בסך של 14 מיליון ש"ח בהכנסות מריבית, נטו, בעיקר עקב קיטון במרווחי האשראי.

בסיכום שנת 2012 נרשם במגזר זה רווח בסך 43 מיליון ש"ח, לעומת 46 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה ברווח הנקי נובעת מהירידה בהכנסות כאמור, וקוזה בקיטון בסך של 27 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

* סווג מחדש - בגין יישום מתכנת חדשה לזוח רווח והפסד - (ראה ביאור 2/ד'1) בדוחות הכספיים, ובגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק בשנת 2012 - ראה פרק 3ט' לעיל.

** לא רלוונטי.

ב. מגזר עסקים קטנים

מבנה המגזר

במסגרת מגזר זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים קטנים יחסית (יחידים ותאגידים). השרות ללקוחות המגזר ניתן הן באמצעות מערכת ההפצה של הבנק הכוללת 79 סניפים ובאמצעות ערוצי הפצה ישירים: אינטרנט ומוקד Call Center. השירותים שמספק הבנק ללקוחותיו במגזר זה כוללים בעיקר מוצרי אשראי שונים התואמים את אופי פעילותם וכן מגוון מוצרי השקעה, לרבות פקדונות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, ומכשירים נגזרים.

כמחצית מלקוחות הבנק המשתייכים למגזר זה, מתגוררים ביישובים בהם יש רוב מוחלט לאוכלוסיה הלא יהודית, ומקבלים שירותי בנקאות באמצעות 32 מסניפי הבנק המשתייכים ארגונית לאזורי "עכו" ו"נצרת". הכנסות הבנק מהלקוחות המשתייכים למגזר זה ומקבלים שירותי בנקאות באזורים אלו הסתכמו בשנת 2012 בסך של כ- 204 מיליון ש"ח, המהווים כ- 44% מכלל הכנסות הבנק ממגזר "עסקים קטנים".

במסגרת יישום מדיניות הבנק הרואה במגזר הקמעונאי יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק, שוקד הבנק על שיפור השירות ללקוחות המשתייכים למגזר פעילות זה. מכיוון שיישום תוכנית העבודה לשנת 2012 כלל בחינה מקיפה של מערך הסינוף בבנק (ראה פרק 22' להלן), לא נפתחו על ידי הבנק סניפים חדשים במהלך שנה זו.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

- באשר להשלכות האפשריות של עבודת הצוות לבחינת הגברת התחרות במערכת הבנקאית וההשלכות הנובעות מעדכון תעריפוני העמלות על ידי נגיד בנק ישראל, על התוצאות הכספיות במגזר זה - ראה פרק 12' לעיל.
- לפרטים נוספים באשר להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא: "ניהול סיכון האשראי" שפורסמה ביום 23.12.2012 והשלכותיה הצפויות על תהליכי החיתום הניהול והבקרה על סיכון האשראי - ראה פרק 2' לעיל.

התפתחות בשווקים של המגזר

ההתפתחויות העיקריות הרלוונטיות למגזר זה בשנת 2012, הינן כדלקמן:

- קיימת נטייה של לקוחות המגזר לשימוש גובר בערוצי הבנקאות הישירים, כגון: אינטרנט, ומוקדי שירות.
- קיימת הערכות של גופים פיננסיים שונים (בעיקר חברות ביטוח וחברות כרטיסי האשראי) למתן שירותים שונים למגזר זה שניתנו עד כה בעיקר על ידי המערכת הבנקאית (בעיקר שירותי אשראי).

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

הבנק ובנקים אחרים במערכת הבנקאית נמצאים בשנים האחרונות בתהליך רציף של אימוץ טכנולוגיות מתקדמות ובהן ערוצי בנקאות ישירה המאפשרים ללקוחות המגזר ביצוע מהיר של פעולות בנקאיות בכל שעות היממה ובתעריפים מופחתים.

מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים

השירותים אותם מספקת המערכת הבנקאית ללקוחותיה מעוגנים במערכת של חוזים והסכמים המיועדים להסדיר את כללי ההתנהגות העסקית השוטפת שבין הבנק וללקוחותיו (לרבות הסכמים לניהול חשבון, תנאי עסק כלליים, כתבי שעבוד וקיצוז בטוחות וכו').

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

מחסומי הכניסה והיציאה העיקריים (המשך)

מורכבות הפעילות הפיננסית המבוצעת על ידי הלקוחות באמצעות המערכת הבנקאית ומורכבות המערכת החוזית התומכת בפעילות זו, עלולה לסרב לעיתים את תהליכי המעבר של הלקוחות מבנק אחד למשנהו. נושא זה עמד לנגד עיני הועדה לבחינת התחרותיות בענף הבנקאי, שכללה המלצות בעניין זה במסגרת דוח הביניים שפורסם על ידה ביום 16.7.2012 (ראה פירוט בפרק 2 י' לעיל). עד כה טרם פורסם הדוח הסופי של הועדה וטרם החלו הליכי חקיקה בנושא זה.

תחליפים למוצרים ושירותים במגזר

המוצרים והשירותים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר דומים לאלו שמציעים גם יתר הבנקים במערכת הבנקאית ולמרביתם לא קיימים תחליפים חוץ בנקאיים. עם זאת, כוונתם של גופים פיננסיים נוספים (בעיקר חברות ביטוח וחברות האשראי) לספק שירותים - בעיקר שירותי אשראי, ללקוחות הנזקקים לשירותים אלו - עשויה לגרום לפיתוח מוצרים חדשים שאינם קיימים כיום.

תחרות

מגזר זה מהווה את אחד המגזרים הבולטים של הבנק ולפיכך מהווה יעד מרכזי בהתפתחותו העסקית של הבנק. לקוחות המגזר חשופים לתחרות מצד כל הבנקים במערכת (לרבות הבנקים הגדולים והבינוניים).

מאחר שתחום פעילות זה מהווה יעד מועדף על בנקים אחרים במערכת - קיימת תחרות רבה מצד בנקים אחרים על פלח לקוחות זה.

מעבר לכך, כאמור לעיל, 32 מסניפי הבנק משתייכים לאזורי "עכו" ו"נצרת" ועיקר לקוחותיהם (המשתייכים למגזר פעילות זה) מתגוררים ב"ישובים שבהם קיים רוב מוחלט לאוכלוסיה ה"לא יהודית". בנוסף לבנק, פועלים באזורים אלו ובקרוב אוכלוסיה זו בנקים נוספים כגון: "בנק ערבי", "בנק לאומי", "בנק הפועלים" ועוד. על פי סקרים שערך הבנק, מרבית הלקוחות המשתייכים לאוכלוסיות אלו מקבלים שירותי בנקאות באמצעות שני הבנקים הגדולים ויתרת הפעילות מתחלקת בין יתר הבנקים הפועלים באזורים אלו - לרבות "בנק ערבי" והבנק.

על מנת להתמודד עם התחרות הקיימת במגזר פעילות זה השקיע הבנק מאמצים בפרסום, יצירת קשרים אישיים עם הלקוחות, מתן שירות אישי, ומציאת פתרונות פיננסיים למכלול צרכי העסקיים של הלקוח.

בנוסף, הבנק מתחרה עם יתר הבנקים הפועלים באזורי "עכו" ו"נצרת" על לקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות "לא יהודיות", על ידי מתן שירותים בנקאיים באמצעות עובדים המעורים במנהגים ובתרבות של הלקוחות המשתייכים לפלחי אוכלוסיות אלו ומעניקים להם שירות התואם את צרכיהם היחודיים.

לקוחות

לקוחות מגזר זה, הינם לקוחות שמורכבות פעילותם העסקית נמוכה יחסית, הפועלים במגוון ענפי משק.

שיווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשיית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים ובכלל זה, טלויזיה, עיתונים ורדיו, פניות אישיות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, העברת מסרים שיווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דיוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק. בפעילות שיווקית זו נעזר הבנק ביועצי שיווק ובמשרד פרסום.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

הון אנושי

המספר הממוצע של משרות עובדי הבנק ששייכו למגזר "עסקים קטנים", הסתכם בשנת 2012 בכ- 599 משרות - מזה כ- 57 "משרות ניהול" (בשנת 2011: 600** ו- 54** משרות, בהתאמה). היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 504 משרות ובנוסף, שייכו למגזר זה 95 משרות עקיפות (בעיקר עובדי אגפי המטה וההנהלה של הבנק), שעלותן נזקפה לתוצאות העסקיות של המגזר (בשנת 2011: 501** ו- 99** משרות, בהתאמה).
להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר "עסקים קטנים" לשנת 2012 וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2012

מגזר "עסקים קטנים"

החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
					הכנסות ריבית נטו:
	366	-	22	344	• מחיצוניים
	(60)	-	(12)	(48)	• בין מגזרי
42.0	306	-	10	296	
-	-	-	-	-	הכנסות מימון שאינן מריבית
41.7	306	-	10	296	סך הכל הכנסות מימון
41.2	160	3	1	156	הכנסות מעמלות והכנסות אחרות
41.5	466	3	11	452	סך ההכנסות
42.8	15	-	(1)	16	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
38.7	307	8	4	295	הוצאות תפעוליות ואחרות
49.1	144	(5)	8	141	רווח (הפסד) לפני מיסים
50.0	51	(2)	3	50	הפרשה למיסים
48.7	93	(3)	5	91	רווח נקי (הפסד)
	20.4	*	13.3	21.9	תשואה להון (אחוזים)
20.5	5,286	4	455	4,827	יתרה ממוצעת של נכסים
12.3	2,949	-	-	2,949	יתרה ממוצעת של התחייבויות
25.6	4,431	8	366	4,057	יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
2.5	296	296	-	-	יתרה ממוצעת של ניירות ערך
					מרכיבי הכנסות הריבית:
	274	-	10	264	• מרווח מריבית מפעילות באשראי
	32	-	-	32	• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	306	-	10	296	סה"כ הכנסות ריבית

* לא רלוונטי

** סווג מחדש בגין השינוי הבגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות - ראה פרק 3 ט' לעיל.

ב. מגזר עסקים קטנים (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011*

מגזר "עסקים קטנים"				
החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	משכנתאות מסחריות מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
				הכנסות ריבית, נטו:
	312	-	17	• מחיצוניים 295
	(47)	-	(10)	• בין מגזרי (37)
37.0	265	-	7	258
-	-	-	-	הכנסות מימון שאין מריבית
39.7	265	-	7	258 סך הכל הכנסות מימון
38.3	142	2	1	139 הכנסות מעמלות
37.9	407	2	8	397 סך ההכנסות
75.0	27	-	-	27 הוצאות בגין הפסדי אשראי
37.9	310	7	5	298 הוצאות תפעוליות ואחרות
31.7	70	(5)	3	72 רווח (הפסד) לפני מסים
33.9	20	(2)	1	21 הפרשה למסים
30.9	50	(3)	2	51 רווח נקי (הפסד)
	11.5	**	6.2	12.8 תשואה להון (אחוזים)
20.1	4,789	4	336	4,449 יתרה ממוצעת של נכסים
10.4	2,292	-	-	2,292 יתרה ממוצעת של התחייבויות
25.8	4,435	10	354	4,071 יתרה ממוצעת של נכסי סיכון
2.6	329	329	-	- יתרה ממוצעת של ניירות ערך
0.4	9	9	-	- יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול
				מרכיבי הכנסות הריבית:
	237	-	7	230 • מרווח ריבית מפעילות באשראי
	28	-	-	28 • מרווח ריבית מפעילות בפקדונות
	265	-	7	258 סה"כ הכנסות מריבית

ההכנסות במגזר "עסקים קטנים" הסתכמו בשנת 2012 בסך של 466 מיליון ש"ח, לעומת 407 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של 14.5%. העליה בהכנסות נובעת הן מגידול בשיעור של 15.5% בהכנסות מריבית, והן מעליה בשיעור של 12.7% בהכנסות מעמלות.

בסיכום שנת 2012 נרשם במגזר זה רווח בסך 93 מיליון ש"ח, לעומת 50 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, המהווה עליה בשיעור של 86%. הגידול ברווח הנקי נובע הן מהעליה בהכנסות, כאמור, והן מירידה בסך של 12 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

* סוג מחדש - בגין יישום מתכנת חדשה לדוח הרווח והפסד (ראה ביאור 21ד') בדוחות הכספיים, ובגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק בשנת 2012 - ראה פרק 33' לעיל.
** לא רלוונטי.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לתאגידים מדרג הביניים (Middle Market). המוצרים והשירותים הבנקאיים שמספק הבנק מותאמים לצרכיהם העסקיים של לקוחות אלו וכוללים את מגוון מוצרי האשראי (לרבות: הלוואות, ערבויות ומכתבי אשראי), מוצרי השקעה ושירותים בתחום שוק ההון (לרבות: פקדונות באפיקים שונים וניירות ערך). כן כולל המגזר פעילות בתחום משכנתאות מסחריות, במסגרתה מעניק הבנק מימון ללקוחות עסקיים לרכישת נדל"ן מסחרי הן לשימושים עצמיים והן למטרות השקעה.

השירות ללקוחות המגזר ניתן באמצעות מערך הסניפים של הבנק, המונה 79 סניפים בפריסה ארצית.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

לפרטים נוספים באשר להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא: "ניהול סיכון האשראי", שפורסמה ביום 23.12.2012 והשלכותיה הצפויות על תהליכי החיתום הניהול והבקרה על סיכון האשראי – ראה פרק 2' לעיל.

התפתחות בשווקים של המגזר

לקוחות המגזר הינם לקוחות עסקיים הפועלים במגוון ענפי משק ובעיקר בענפי התעשייה, המסחר והשירותים העסקיים. לפיכך, לתהליכים מאקרו כלכליים המתרחשים במשק ומשליכים על רמת הפעילות הכלכלית במשק בכלל, ובענפים אלו בפרט – ישנה השלכה ישירה על השווקים בהם פועלים הלקוחות המשתייכים למגזר.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

המאפיינים העסקיים של פעילויות לקוחות המגזר מחייבים שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים שישירותו פעילות זו. הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו במגזר זה כלים שיתאמו את צרכיהם המגוונים, וביניהם: מערכות לניהול פעילות סחר חוץ, חדרי עסקאות מתקדמים, ועוד. שמירה על עדכניות ושכלול מערכות אלו מהווה גורם חשוב באיכות השירות הניתן ללקוחות המגזר ומהווה גורם הכרחי להרחבת הפעילות עם לקוחות אלו.

גורמי הצלחה קריטיים במגזר

- בין הגורמים הנדרשים להצלחה במגזר ניתן למנות את:
- הכרת צרכי הלקוח והתאמת המוצרים והשירותים הנדרשים לו.
 - מתן שירות מקצועי וזמינות גבוהה במתן שירותים לצרכים המשתנים של לקוחות המגזר.
 - העמדת תשתית טכנולוגית מתאימה לצרכי הלקוחות.
 - קיום מערך בקרה יעיל הבוחן את ההתפתחויות העסקיות של הלקוחות, במטרה לגלות מוקדם ככל האפשר סממנים המצביעים על פוטנציאל להתרחשות צפויה של כשלי אשראי.

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

חסמי כניסה ויציאה

התחרות הרבה הקיימת במערכת הבנקאית סביב הלקוחות במגזר זה מחד, ותחכום הגבוה יחסית של הלקוחות המשתייכים למגזר זה - מאידך, מקטינה למינימום את חסמי המעבר של הלקוחות, מבנק אחד למשנהו.

בנוסף, תהליך יישומו של חוק נתוני אשראי, במסגרתו נדרשים הבנקים לספק נתונים שונים לגבי לקוחותיהם, צפוי גם הוא להקטין את חסמי המעבר של הלקוחות.

מוצרים

המוצרים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר כוללים בעיקר מכשירי אשראי המותאמים לצרכיהם הייחודיים של הלקוחות, ומכשירים פיננסיים אחרים, לרבות מכשירים נגזרים לגידור סיכונים וכו'.

מוצרים אלו דומים בעיקרם למוצרים מקבילים המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית.

תחרות

לקוחות המגזר מתאפיינים ברמת תחכום עסקית גבוהה יחסית. נתון זה, בתוספת העדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר - יוצרים תשתית לתחרות גבוהה בין כל הבנקים במערכת. התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות) והן ברמות חשיפה גבוהות יותר לסיכונים אשראי אותם מוכנים המתחרים להציע.

האמצעים בהם נוקט הבנק במסגרת ההתמודדות בתחום זה כוללים: שיפור השירות ללקוח, שמירה על קשר אישי ולעיתים מתן הנחות בתחום המחירים.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם תאגידים עסקיים מדרג הביניים (Middle Market), שהיקף האשראי שאושר להם עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח. עם לקוחות המגזר נמנים גם לקוחות עסקיים שניתן להם אשראי לרכישת נדל"ן מסחרי לשימוש עצמי או נדל"ן מסחרי מניב (משכנתאות מסחריות).

שיווק והפצה

שיווק שירותים ומוצרים בנקאיים ללקוחות המשתייכים למגזר זה (הן לקוחות הבנק והן לקוחות פוטנציאליים), מתבסס על מערך הסניפים, תוך שימוש בגורמים מקצועיים במנהלות האזור, ובמטה החטיבה העסקית - מסחרית. במסגרת פעולות השיווק ללקוחות הפוטנציאליים המשתייכים למגזר זה, לא נעשה שימוש באמצעי פרסום או בגורמי שיווק חיצוניים.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות המסחרית הסתכם בשנת 2012 בכ- 71 משרות, מזה כ- 7 "משרות ניהול" (בשנת 2011: 69* ו- 6* משרות, בהתאמה). היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 63 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 8 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2011: 60* ו- 9* משרות, בהתאמה).

* סווג מחדש בגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות - ראה פרק 3 ט' לעיל

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות המסחרית" לשנת 2012, וניתוח מרכיביו - בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012				
מגזר "בנקאות מסחרית"				
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו:				
	76	-	6	70
	(21)	-	(3)	(18)
7.5	55	-	3	52
-	-	-	-	-
הכנסות מימון שאינן מריבית				
7.5	55	-	3	52
5.8	21	1	-	20
6.8	76	1	3	72
40.0	14	-	-	14
6.3	50	1	3	46
4.1	12	-	-	12
3.9	4	-	-	4
4.2	8	-	-	8
	4.0	*	0.1	4.4
תשואה להון (אחוזים)				
7.2	1,854	1	115	1,738
4.8	1,148	-	-	1,148
11.4	1,980	2	119	1,859
5.3	641	641	-	-
מרכיבי הכנסות הריבית:				
	48	-	3	45
	7	-	-	7
	55	-	3	52

* לא רלוונטי

ג. מגזר הבנקאות המסחרית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011*				
מגזר "בנקאות מסחרית"				
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	משכנתאות מסחריות	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו:				
	90	-	10	80
	(30)	-	(7)	(23)
8.4	60	-	3	57
-	-	-	-	-
הכנסות מימון שאינן מריבית				
	60	-	3	57
9.0	60	-	3	57
4.8	18	2	-	16
7.3	78	2	3	73
8.3	3	-	(2)	5
6.4	52	2	2	48
10.4	23	-	3	20
10.2	6	-	1	5
10.5	17	-	2	15
	8.7	**	19.7	8.0
8.2	1,944	1	138	1,805
4.6	1,026	-	-	1,026
11.5	1,968	3	109	1,856
4.8	613	613	-	-
1.5	32	32	-	-
מרכיבי הכנסות הריבית:				
	53	-	3	50
	7	-	-	7
	60	-	3	57

ההכנסות במגזר "בנקאות מסחרית" הסתכמו בשנת 2012 בסך של 76 מיליון ש"ח, לעומת 78 מיליון ש"ח אשתקד - ירידה בשיעור של 2.6%. הירידה בהכנסות נובעת מקיטון בשיעור של 9.4% בהכנסות הריבית מפעילות בתחום האשראי.

בסיכום שנת 2012, נרשם במגזר זה רווח בסך 8 מיליון ש"ח, לעומת 17 מיליון ש"ח אשתקד. הקיטון ברווח הנקי, נובע מהירידה בהכנסות, כאמור, ומעליה בסך של 11 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

* סוג מחדש - בגין יישום מתכנת חדשה לדוח הרווח והפסד - (ראה ביאור ד"1/2) בדוחות הכספיים, ובגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בשנת 2012 - ראה פרק 33 לעיל.

** לא רלוונטי.

ד. מגזר הבנקאות העסקית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לחברות הגדולות והמובילות במשק (Corporate Market). עסקיהם של לקוחות אלו מאופיינים במורכבות ותחכום ניכרים - לפיכך, מספק הבנק ללקוחות אלו מוצרים פיננסיים, בעיקר בתחום האשראי, המותאמים לפעילותם וצרכיהם הספציפיים - תוך ראייה כוללת של מגוון עסקיהם.

הטיפול בלקוחות אלו נמצא באחריות החטיבה העסקית-מסחרית של הבנק, הפועלת במגזר זה באמצעות שתי יחידות משנה, כדלקמן:

- אגף עסקים - שבאחריותו נמצאים הלקוחות העסקיים הגדולים של הבנק בעלי מסגרת אשראי העולה על 40 מיליון ש"ח - כולל 5 תחומים מתמחים, שבראש כל אחד מהם ניצב מנהל תחום בעל התמחות ספציפית. שירותי הבנקאות ניתנים ללקוחות אלה באמצעות מספר סניפים בעלי התמחות במתן שירותים מותאמים לצרכי הלקוחות שמשתייכים לפלח זה.
- אגף נדל"ן - המטפל בכל חברות הנדל"ן הפועלות בבנק, בעלות מסגרת אשראי העולה על 7 מיליון ש"ח. האגף פועל הן בתחום ייזום נדל"ן באמצעות מימון בשיטת "ליווי פיננסי סגור", למטרת ביצוע פרויקטים לבניית מבנים - בעיקר מבני מגורים למכירה, לרבות באמצעות "קבוצות רכישה" (בטיפול מחלקת ליווי בניה), והן בתחומי: קבלנות ביצוע, נדל"ן מניב ואחזקות נדל"ן (בטיפול מחלקת נדל"ן). השירותים ללקוחות אלו ניתנים באמצעות מערך הסניפים של הבנק.

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלות על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון והממונה על ההגבלים העסקיים.

היות והאשראי במגזר הבנקאות העסקית מתפלג בין מספר לקוחות נמוך יחסית ומכיוון שסיכון האשראי הוא אחד הסיכונים העיקריים במערכת הבנקאית, פרסם הפיקוח על הבנקים מספר הוראות הרלוונטיות בעיקר לבנקאות העסקית:

- הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 313, המגבילה את היקף האשראי שיכול תאגיד בנקאי לתת ל"לווה יחיד", "קבוצת לווי" (כהגדרתם בהוראה) ולקבוצות "לווי" גדולות (שהיקף החבות של כל אחת מהן עולה על 10% מאמצעי ההון של התאגיד הבנקאי).
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323, המגבילה את היקף ה"אשראי לרכישת שליטה בחברות" (כהגדרתו בהוראה), שיכול תאגיד בנקאי לתת לרוכשי החברות.
- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 - המגבילה את היקף האשראי שיכול תאגיד בנקאי לתת ל"איש קשור" (כהגדרתו בהוראה).

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

מגבלות חקיקה ותקינה החלות על המגזר (המשך)

- הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 326 - המסדירה את תהליכי העבודה, הדווחים וההסכמים המשפטיים בתחום מימון הבניה למגורים בשיטת ה"ליווי הפיננסי הסגור".
- לפרטים נוספים באשר להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 311 בנושא: "ניהול סיכון האשראי", שפורסמה ביום 23.12.2012 והשלכותיה הצפויות על תהליכי החיתום, הניהול, והבקרה על סיכון האשראי – ראה פרק 2' לעיל.

התפתחויות בשווקים של המגזר

בין הלקוחות הנמנים על מגזר זה, נכללות החברות הגדולות והמוכילות במשק. לפיכך, לתהליכים מאקרו כלכליים המתרחשים במשק ומשליכים על רמת הפעילות הכלכלית במשק, כגון: שיעור הצמיחה, שינוי בביקושים המקומיים ובשווקי חו"ל, שינוי בתנאי הסחר וכו' – ישנה השלכה ישירה על השווקים של לקוחות המגזר.

ההתפתחויות השליליות שנרשמו בפעילות הכלכלית העולמית החל משנת 2008 (ראה גם פרק 12 א' (8) להלן) הקרינו גם על הפעילות הכלכלית המקומית, ועל מצבם העסקי של לקוחות המגזר, בכלל – ושל לווים הפועלים בחו"ל (הן בתחום הנדל"ן והן בענפים שנפגעו מהמשבר הכלכלי העולמי) – שמימנו את פעילותם באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון, בפרט. בשנת 2012 נרשמו מספר כשלי אשראי משמעותיים בשוק האשראי החוץ בנקאי, מצד לווים מרכזיים שהתקשו לעמוד בהתחייבויותיהם למחזיקי אגרות החוב, בעקבות התפתחויות שליליות שנרשמו בעסקיהם. במקרים רבים נאלצו מחזיקי אגרות החוב להסכים להסדרי חוב שגילמו ויתורים והפסדים כבדים למשקיעים באגרות החוב של אותם לווים. התפתחויות שליליות אלו העלו את רמת אי הודאות והחששות של ציבור המשקיעים בשוק ההון וגרמו לעלייה בשיעורי הריבית של סדרות אגרות חוב רבות. התפתחויות אלו מנעו למעשה כל אפשרות למיחזור חובותיהן של חברות רבות בשוק ההון. לאור האמור לעיל, ולאור המתווה המחמיר את דרישות הלימות ההון המינימליות במערכת הבנקאית שנקבע על ידי בנק ישראל, הואטה מגמת התפתחות האשראי במערכת הבנקאית בשנת 2012, תוך הסטת שימושי האשראי למגזרים בעלי רווחיות גבוהה, שהשפיעה במישרין על הלקוחות המשתייכים למגזר זה.

שינויים טכנולוגיים מהותיים

המאפיינים העסקיים של פעילות הלקוחות במגזר, מחייבים שימוש בכלים טכנולוגיים מתקדמים שישירותו פעילות זו. הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו במגזר זה כלים שיתאמו את צרכיהם המגוונים, לרבות: מערכות לניהול פעילות סחר חוץ, חדרי עסקאות לפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, מערכות מסחר בשוק ההון ועוד. שמירה על עדכניות ושכלול מערכות אלו, מהווה גורם חשוב באיכות השירות הניתן ללקוחות המגזר ומהווה גורם הכרחי להרחבת הפעילות עם לקוחות אלו.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

גורמי הצלחה קריטיים במגזר

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר כוללים:

- הכרת פעילות הלקוח, הבנת צרכיו, והתאמת המוצרים והשירותים הבנקאיים תוך ראייה כוללת של צרכי הלקוח.
- מתן שירות מקצועי בזמינות גבוהה והתאמת השרות והמוצרים לצרכי המשתנים של הלקוח.
- העמדת תשתית טכנולוגית מתאימה לצרכי הלקוחות.
- קיום מערכת בקרה יעילה הבוחנת את ההתפתחויות העסקיות של הלקוחות, במטרה לגלות מוקדם ככל האפשר סימנים המצביעים על אפשרות להתרחשות כשלי אשראי.

חסמי כניסה ויציאה

ככלל, קיימת תחרות רבה במערכת הבנקאית סביב לקוחות מגזר זה, בשל היקפם הגבוה של השירותים הבנקאיים הדרושים למגזר זה, מחד - והתחכום הגבוה המאפיין לקוחות אלה, מאידך - מקטינים למינימום את חסמי המעבר של לקוחות מגזר זה, מבנק אחד למשנהו.

מאידך, הוראות רגולטוריות מסוימות, כגון - הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313, שנועדה להגביל את ריכוזיות הלוואים הגדולים וקבוצות לווים גדולות במערכת הבנקאית וההחמרה הצפויה בדרישות ליחס הלימות הון מנימלי, מהוות חסם להגדלת נפח האשראי של לווים גדולים מסוימים, המשתייכים למגזר זה - בבנקים בהם יגרום מתן האשראי הנוסף לחריגה מהמגבלות שנקבעו בהוראה, ובמקרים מסוימים (כגון: מיזוג בין שתי קבוצות לווים גדולות), עשויה ההוראה לאלץ את התאגיד הבנקאי להקטין את מסגרות האשראי, לאותם לווים.

מוצרים ותחליפים למוצרים ולשירותים של המגזר

המוצרים אותם מציע הבנק ללקוחות המגזר כוללים בעיקר מכשירי אשראי המותאמים לצרכיהם הייחודיים של הלקוחות, ומכשירים פיננסיים אחרים, לרבות מכשירים נגזרים לגידור סיכונים, "השאלת אגרות חוב" (כתחליף למוצרי אשראי סטנדרטיים, העשויות להוזיל את עלות האשראי ללקוחות אלו, בהתאם להתפתחות תשואות אגרות החוב בשוק ההון).

בסוף העשור הקודם, החלו לקוחות רבים המשתייכים למגזר זה, לצמצם את היקף האשראי הבנקאי שלהם ולהסיט את מקורות המימון הדרושים להם, לשוק ההון (גיוס מקורות באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של מניות, אגרות חוב וניירות ערך אחרים). שורשיה של מגמה זו נעוצים במספר גורמים:

- הרחבת הגדרות בנק ישראל בכל הקשור ל: "לוואה יחיד" ו"קבוצת לווים", אילצה מספר בנקים להקטין את מסגרות האשראי שניתנו לקבוצות לווים מסוימות, שחבותן - על פי ההגדרות החדשות - חרגה מתקרת האשראי המותרת.
- צמצום היקף הגיוסים הממשלתיים בשוק אגרות החוב, גרם לעודף ביקושים במכשיר זה.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

מוצרים ותחליפים למוצרים ולשירותים של המגזר (המשך)

- רצונן של החברות לגוון ולשפר את מבנה המקורות שלהם, באמצעות מעבר ממקורות קצרי טווח, למקורות ארוכי טווח.
- עליית אטרקטיביות גיוס המקורות באמצעות שוק ההון, עקב הוזלת מחירי הגיוס, גמישות רבה יותר בהעמדת הבטוחות וכו'.

בעקבות המשבר הפיננסי שהתפתח בעולם במהלך שנת 2008 - במהלכו נרשמו ירידות שערים חדות בשוק המניות ואגרות החוב בישראל (עקב החשש מהשלכות המשבר על המשק בישראל), השתרר קיפאון בשוק ההון המקומי שמנע מלקוחות הפועלים בשוק זה, לגייס הון - או למחזר את חובותיהם בשוק ההון. כנגזרת ממשבר זה נקלעו עסקים רבים למצוקת נזילות, שהובילה במקרים מסוימים לעליה בביקוש לאשראי הבנקאי, ובמקרים אחרים לעריכת "הסדרי חוב", בין החברות לנושיהן.

תחרות

לקוחות המגזר מתאפיינים ברמת התחכום העסקית הגבוהה ביותר ביחס לכלל מגזרי הפעילות. לנוכח נתון זה, ועקב העדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר - מתקיימת תחרות עזה בין כל הבנקים במערכת, במגזר פעילות זה. התחרות מתבטאת הן בתחום המחרים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות) והן בתחום השירות.

לקוחות

בין הלקוחות המשתייכים למגזר זה - נמנים תאגידים עסקיים המשתייכים לשורה הראשונה של החברות במשק, חברות ציבוריות, ויזמים בתחום הבניה למגורים. הלקוחות המשתייכים למגזר זה מטופלים במישרין על ידי החטיבה העסקית-מסחרית בבנק ומקבלים שירותי בנקאות שוטפים במערך הסניפים של הבנק.

שיווק והפצה

שיווק השירותים והמוצרים ללקוחות המשתייכים למגזר זה נעשה על ידי מטה החטיבה העסקית-מסחרית, ראשי תחומים באגף העסקי ובאגף הנדל"ן, הנמצאים בקשר רציף עם לקוחות המגזר לצורך מתן פתרונות לצרכיהם הפיננסיים ולצורך ליווי פעילותם העסקית. הבנק לא עושה שימוש בכלי פרסום או גורמי שיווק חיצוניים במגזר פעילות זה.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות העסקית-מסחרית, הסתכם בשנת 2012 בכ- 57 משרות-מזה, כ- 6 "משרות ניהול" (בשנת 2011: 58* ו- 6* משרות בהתאמה). היקף המשרות של עובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 51 משרות ובנוסף, שויכו למגזר זה 6 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2011: 52* ו- 6* משרות, בהתאמה).

* סווג מחדש בגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות - ראה פרק 3 ט' להלן.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות העסקית" לשנת 2011 וניתוח מרכיביו - בהשוואה לאשתקד.

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012				
מגזר "בנקאות עסקית"				
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	נדל"ן	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית נטו:				
	173	-	85	88
	(62)	-	(38)	(24)
15.2	111	-	47	64
220.0	11	-	-	11
הכנסות מימון שאינן מריבית				
16.6	122	-	47	75
8.5	31	3	19	9
הכנסות מעמלות				
13.6	153	3	66	84
65.7	23	-	12	11
8.7	69	3	28	38
רווח לפני מיסים				
20.8	61	-	26	35
הפרשה למיסים				
20.6	21	-	9	12
רווח נקי				
20.9	40	-	17	23
תשואה להון (אחוזים)				
	6.4	*	5.4	7.5
18.0	4,649	2	1,818	2,829
7.2	1,729	-	420	1,309
34.9	6,042	7	3,068	2,967
44.1	5,311	5,311	-	-
מרכיבי הכנסות הריבית:				
	105	-	44	61
	6	-	3	3
	111	-	47	64

* לא רלבנטי

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011*				
מגזר "בנקאות עסקית"				
החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	נדל"ן מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
				הכנסות ריבית:
	169	-	87	83
	(68)	-	(40)	(28)
14.1	101	-	47	54
-	5	-	-	5
				הכנסות מימון שאינן מריבית
15.9	106	-	47	59
10.0	37	5	22	10
				סך ההכנסות
13.3	143	5	69	69
-	(3)	-	(11)	8
8.9	73	4	29	40
33.0	73	1	51	21
39.0	23	-	17	6
30.9	50	1	34	15
				תשואה להון (אחוזים)
	8.2	**	11.1	5.0
19.2	4,570	2	1,848	2,720
9.8	2,174	-	480	1,694
36.3	6,229	10	3,108	3,111
45.9	5,837	5,837	-	-
0.1	1	1	-	-
				מרכיבי הכנסות הריבית:
	94	-	44	50
	7	-	3	4
	101	-	47	54

ההכנסות במגזר "בנקאות עסקית" הסתכמו בשנת 2012 בסך של 153 מיליון ש"ח, לעומת 143 מיליון ש"ח אשתקד - עליה בשיעור של 7.0%.

* סווג מחדש - בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד - (ראה ביאור 1'ד2) בדוחות הכספיים ובגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בשנת 2012 - ראה פרק 3'ט לעיל.

** לא רלוונטי.

ד. מגזר הבנקאות העסקית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

העליה בהכנסות נובעת הן מגידול בסך של 6 מיליון ש"ח בהכנסות המימון שאינן מריבית, והן מעליה בשיעור של 11.7% בהכנסות מריבית, בעיקר מפעילות בתחום האשראי. בסיכום שנת 2012, נרשם במגזר זה רווח בסך של 40 מיליון ש"ח, לעומת 50 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 20%. הירידה ברווח הנקי על אף הגידול שנרשם בהכנסות, כאמור, נובעת מעליה בסך של 26 מיליון ש"ח בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית

מבנה המגזר

במסגרת מגזר פעילות זה מספק הבנק מגוון שירותי בנקאות ללקוחות (פרטיים ותאגידיים), בעלי עושר פייננסי בינוני וגבוה (שהיקף חסכוניותיהם והשקעותיהם עולה, בדרך כלל, על 0.5 מיליון ש"ח), הפועלים בעיקר בתחום ה"פסיבה". המוצרים והשירותים הבנקאיים שמציע הבנק ללקוחות מגזר זה (Private Banking) כוללים מגוון מוצרי השקעה, לרבות: ניהול תיקי השקעה, פקדונות, השקעות בניירות ערך, ועוד.

השירות ללקוחות המגזר ניתן באמצעות מערך הסניפים של הבנק ובאמצעות מרכזי "ייעוץ מתמחים" המספקים שירותי בנקאות מתמחה ללקוחות המגזר.

מגבלות חקיקה ותיקנה החלות על המגזר

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלות על המערכת הבנקאית מצד גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: הפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים, רשות ניירות ערך, הבורסה לניירות ערך בתל אביב ועוד.

- לגבי ההשלכות האפשריות שעשויות לחול על הבנק בשל יישום החוק לייעול הליכי אכיפה ברשות לניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011 - ראה פרק 22, לעיל.
- באשר להשלכות האפשריות של דוח הביניים שפרסם הצוות לבחינת הגברת התחרותיות בענף הבנקאות וההשלכות הנובעות מעדכון המגבלות על תעריפוני העמלות שפרסם נגיד בנק ישראל, על מגזר זה - ראה פרק 12, לעיל.

התפתחויות בשווקים של המגזר

השירותים הבנקאיים העיקריים המוצעים ללקוחות המשתייכים למגזר זה, הינם שירותים בתחומי ההשקעות ונכסי לקוחות, באמצעות "מוצרי פסיבה", כגון: ניירות ערך, ניהול השקעות, וכו'. החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", במסגרתם נאסר על הבנקים לשווק ולנהל חלק מהמוצרים בתחום זה, כגון: קרנות נאמנות, קופות גמל ותעודות סל - נועדו להגביר את התחרות בין "יצרני ומנהלי המוצרים" על לקוחות המגזר, על ידי צמצום חלקה של המערכת הבנקאית והעברת תחומי פעילויות שבהן היו הבנקים דומיננטיים - לגופים מחוץ למערכת הבנקאית.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

התפתחויות בשווקים של המגזר (המשך)

בעקבות צעדי חקיקה אלו, חדלה המערכת הבנקאית להוות גורם פעיל בניהול ושיווק מוצרים בשוק ההון ובשוק הפנסיוני. מאידך, השיקו חלק מהבנקים שקיבלו רשיון לכך ממשד האוצר שירות חדש בתחום הייעוץ הפנסיוני (שלא זכה עד כה להענות משמעותית בקרב הלקוחות הפוטנציאליים. באשר לשינויים האירגוניים שחלו בבנק בנושא זה, ראה הרחבה בהמשך). על אף המשבר הפיננסי העולמי שלווה בתנודתיות רבה בשוק ההון ולעליה ברמת אי הודאות לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוק ההון, נרשמה בשנת 2012 הסטה של כספי לקוחות, מהאפיקים הסולידיים (לרבות פקדונות במערכת הבנקאית), לשוק ההון- בעקבות הצעדים המוניטריים שננקטו על ידי בנק ישראל במהלך שנת 2012 (במסגרתם הופחתו שיעורי הריבית הלא צמודה במכרז המוניטרי בשיעור של כ- 1.0 נקודות האחוז), שהקטינו את אטרקטיביות ההשקעה באפיקים הסולידיים ובפקדונות בנקאיים.

להלן פרטים על השינויים שחלו בבנק בתחום זה במהלך שנת 2012:

- החל מיום 1 בינואר 2012 מוזגה פעילות ניהול תיקי ההשקעות של הבנק, לתוך חברת "תכלית דיסקונט-ניהול תיקים בע"מ" (חברה כלולה של הבנק). לפיכך, השירותים בתחום "ניהול תיקי השקעות" ללקוחות הבנק, ניתנים החל מתאריך המיזוג, באמצעות חברה זו (ראה גם פרק 9 לעיל).
- בהתאם למתווה שנקבע בתכנית למיקוד עסקי והתייעלות שאושרה בסוף שנת 2011 - ניתנים שירותי הייעוץ הפנסיוני ללקוחות הבנק, החל מיום 1 בינואר 2013, באמצעות מערך הייעוץ של החברה האם (ראה גם פרק 9 לעיל).
- בעקבות המשבר הכלכלי העולמי והחשש מהשלכותיו על הפעילות המקומית, הפחית בנק ישראל במהלך שנת 2012 את הריבית במכרז המוניטרי ב- 1.0 נקודות האחוז, לשיעור של 1.75% בלבד בסוף שנת 2012. רמות ריבית אלו מפחיתות מאד מהאטרקטיביות של האפיקים הסולידיים (לרבות: פקדונות בנקאיים). לפיכך קיים חשש לפגיעה בהיצע המקורות במערכת הבנקאית שתגרום להקטנה משמעותית ברווחיות של מוצרים אלו.

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר

גורמי ההצלחה הקריטיים במגזר כוללים:

- מתן שרות מקצועי ואישי והתאמת השירות והמוצרים להעדפותיו של הלקוח.
- עדכון הלקוחות בתנאים המשתנים בשווקים השונים והתאמת מוצרי ההשקעה, בהתאם לכך.
- שמוש בכלים טכנולוגיים המאפשרים מתן ייעוץ מקצועי וקבלת החלטה מושכלת של הלקוחות.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

חסמי כניסה ויציאה

ככלל, מתאפיין מגזר זה בתחרות רבה מצד המערכת הבנקאית על לקוחות המגזר - המתאפיינים בעושר פיננסי, תחכום רב וסיכון נמוך - הנגזר מהזדקקות נמוכה של לקוחות אלו למוצרי אשראי.

גורמים אלו מקטינים למינימום את חסמי המעבר של הלקוחות המשתייכים למגזר זה - מבנק אחד למשנהו.

בנוסף, מכירת חלק ממוצרי ההשקעה על ידי הבנקים (קופות גמל וקרנות נאמנות - בעקבות ה"רפורמה בשוק ההון") - שהיו בשימוש לקוחות מגזר זה ונוהלו על ידי הבנקים - גורמת למעבר לקוחות המשתייכים ברובם למגזר זה, מהמערכת הבנקאית לגופים מתחרים, ומחריפה את התחרות.

עם זאת, מורכבות הפעילות הפיננסית המבוצעת על ידי הלקוחות באמצעות המערכת הבנקאית ומורכבות המערכת החוזית התומכת בפעילות זו, עלולים לסרבב לעיתים את תהליכי המעבר של הלקוחות מבנק אחד למשנהו. נושא זה עמד לנגד עיני הועדה לבחינת התחרותיות בענף הבנקאי, שכללה המלצות בעניין זה במסגרת דוח הביניים שפורסם על ידה ביום 16.7.2012 (ראה פירוט בפרק 2 יז' לעיל). עד כה טרם פורסם הדוח הסופי של הועדה וטרם החלו הליכי חקיקה בנושא זה.

מוצרים ותחליפים למוצרים ושירותים של המגזר

על פי החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", נאסר על הבנקים, לנהל ולשווק מוצרים מסוימים (כגון: קרנות נאמנות, קופות גמל ו"תעודות סל"), המהווים חלק ממוצרי השקעה של לקוחות המגזר. להלן התפתחויות שחלו במוצרים המוצעים ללקוחות המגזר - בבנק וב"מערכת הבנקאית".

- במהלך שנת 2012 המשיך הבנק בפיתוח פעילות היחידה הייעודית לטיפול בתושבי חוץ, המתמקדת בשיפור השירות הבנקאי שניתן לפלח לקוחות זה, ובמתן שירותים בנקאיים הכוללים את צרכיו המיוחדים של פלח לקוחות זה.
- במהלך שנת 2012 הועמקה הפעילות בתחום "ייעוץ ההשקעות" בבנק, גייסו יועצים חדשים והורחבה הפריסה הגיאוגרפית באזורים בהם ניתן שירות זה.

תחרות

כאמור, הלקוחות המשתייכים למגזר הבנקאות הפרטית מתאפיינים בתחכום רב ובדרישה לשירות מקצועי ברמה הגבוהה ביותר. נתון זה, בנוסף להעדר חסמי מעבר אפקטיביים עבור לקוחות המגזר, כאמור - גורם לתחרות גבוהה בין כל הבנקים הפועלים במערכת, על פלח לקוחות זה.

התחרות מתבטאת הן בתחום המחירים (עמלות ועלויות גיוס פקדונות) והן בתחום השירות. בנוסף לתחרות בתוך המערכת הבנקאית, קיימת תחרות על פלח לקוחות זה גם מצד גופים אחרים הפועלים בשוק ההון, כגון: חברות לניהול תיקים, ברוקרים פרטיים וכו'.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תחרות (המשך)

הבנק מתמודד עם התחרות הגוברת במגזר זה, הן באמצעות פיתוח ושדירוג התשתית הטכנולוגית המקצועית והאנושית שהוא מעמיד לרשות לקוחות המגזר, הן באמצעות הצעת פתרונות ותנאים אטרקטיביים ללקוחות, והן ביצירת שיתופי פעולה עם גורמים מוסדיים בתחום, לרבות חתימה על הסכמי הפצה עם חברות לניהול קרנות נאמנות.

בנוסף, ההסכמים שחתמו הבנקים בשנים האחרונות, כחלק מהערכותם ליישום החוקים שנחקקו במסגרת ה"רפורמה בשוק ההון", שכללו מכירות נכסים ומוצרי השקעה של לקוחות המשתייכים ברובם למגזר זה, לחברות ביטוח וגופים פיננסיים חוץ בנקאים אחרים, הגבירו את התחרות על פלח לקוחות זה - גם מצד חברות הביטוח וגופים פיננסיים אחרים. במסגרת התחרות עם גופים אלה, מושקעים משאבים רבים בשיפור השירות ללקוחות, העלאת רמתם המקצועית של יועצי ההשקעות, שיפור התשתית הטכנולוגית ועדכון מוצרי ההשקעה המוצעים ללקוחות.

לקוחות

הלקוחות המשתייכים למגזר זה הינם לקוחות בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה. לקוחות אלו מתאפיינים בתחכום, הכרת מגוון מכשירי ההשקעה והמוצרים הקיימים במערכת הבנקאית ובשוק ההון, ובדרישה לקבלת שירות מקצועי ברמה גבוהה ביותר.

במסגרת השאיפה להעמיק את פעילות הבנק בקרב לקוחות המגזר, מחד - ובמטרה להעניק שירות מיטבי ללקוחות המועדפים במגזר זה - השיק הבנק שלושה מרכזי שירות מתמחים המספקים שירות מקצועי ומהיר ללקוחות המגזר.

שיווק והפצה

הפניה ללקוחות המגזר נעשית באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים ובכלל זה - טלוויזיה, עיתונים ורדיו, וכן פניות אישיות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, העברת מסרים שיווקיים באמצעות אתר האינטרנט, דיוור ללקוחות, שילוט ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק. בפעילות שיווקית זו נעזר הבנק ביועצי שיווק ובמשרד פרסום.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הבנקאות הפרטית, הסתכם בשנת 2012 בכ- 130 משרות - מזה, כ- 14 "משרות ניהול" (בשנת 2011: 133 * - 13 * משרות, בהתאמה).

היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה הסתכם ב- 108 משרות ובנוסף, שיוכו למגזר זה 22 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2011: 110 * - 23 * משרות בהתאמה).

* סווג מחדש בגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעולות - ראה פרק 3 ט' לעיל.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות של מגזר ה"בנקאות הפרטית" לשנת 2012 וניתוח מרכיביו- בהשוואה לאשתקד:

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2012			
מגזר "בנקאות פרטית"			
החלק מכלל הבנק אחוזים	סך הכל מיליוני ש"ח	שוק ההון מיליוני ש"ח	בנקאות ופיננסים מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית נטו:			
	(203)	-	(203)
	251	-	251
6.6	48	-	48
-	-	-	-
הכנסות מימון שאינן מריבית			
6.5	48	-	48
8.5	33	13	20
7.2	81	13	68
-	-	-	-
8.7	69	24	45
4.1	12	(11)	23
3.9	4	(4)	8
4.2	8	(7)	15
	*	*	*
יתרה ממוצעת של נכסים			
0.5	138	14	124
40.3	9,704	-	9,704
1.3	232	37	195
40.8	4,911	4,911	-
מרכיבי הכנסות הריבית:			
	4	-	4
	44	-	44
	48	-	48

* לא רלבנטי.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011*

מגזר "בנקאות פרטית"			
החלק מכלל הבנק	סך הכל	שוק ההון	בנקאות ופיננסים
אחוזים	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות מימון, נטו:			
	(194)	-	(194)
	245	-	245
7.1	51	-	51
-	-	-	-
7.6	51	-	51
10.1	41	19	22
8.6	92	19	73
-	(1)	-	(1)
9.4	77	31	46
7.2	16	(12)	28
8.5	5	(4)	9
6.8	11	(8)	19
	**	**	**
0.5	109	15	94
39.1	8,645	-	8,645
1.5	259	48	211
39.4	5,017	5,017	-
95.9	2,055	2,055	-
מרכיבי הכנסות הריבית:			
	4	-	4
	47	-	47
	51	-	51

ההכנסות במגזר "בנקאות פרטית" הסתכמו בשנת 2012 בסך של 81 מיליון ש"ח, לעומת 92 מיליוני ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון בשיעור של 12.0%. הקיטון בהכנסות נובע הן מירידה בסך 8 מיליון ש"ח בהכנסות מעמלות והן מירידה בסך של 3 מיליון ש"ח בהכנסות הריבית מפעילות בפקדונות.

* סווג מחדש - בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד (ראה ביאור ד'2) בדוחות הכספיים), ובגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק בשנת 2012 - ראה פרק 33, לעיל.
 ** לא רלוונטי.

ה. מגזר הבנקאות הפרטית (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

בסיכום שנת 2012, נרשם במגזר זה רווח בסך של 8 מיליון ש"ח לעומת 11 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון ברווח הנקי נובע מהירידה בהכנסות, כאמור, וקוֹזז בקיטון בשיעור של 10.4% בהוצאות התפעוליות.

ו. מגזר "ניהול הפיננסי"

מבנה המגזר

מגזר זה מרכז את כלל הפעילות הפיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק, לרבות פעילות עם בנקים ופעילות בתיק ניירות הערך של הבנק.

במסגרת זו, נכללים תחומי הפעילות הפיננסית הבאים:

- ניהול ההון הפעיל של הבנק, במטרה להשיא את רווחי הבנק באמצעות ניהול ייזום ומבוקר של עודף הנכסים הפיננסיים החשופי לסיכונים שוק, בכפוף לעמידה במגבלות ה"תיאבון לסיכון של הבנק", ומגבלות החשיפה לסיכונים שוק ונזילות שנקבעו על ידי הדירקטוריון.
- ניהול כלל הנכסים הפיננסיים בבנק ("Assets & Liabilities Management").
- ניהול החשיפות לסיכונים שוק - (לרבות החשיפות לסיכון בסיס וריבית) וחשיפה לסיכונים נזילות.
- ניהול מרכיב "אמצעי ההון" הכלול בתכנון יעדי הלימות ההון של הבנק, לרבות גיוס אמצעי הון באמצעות הנפקות ציבוריות ופרטיות של כתבי התחייבות נדחים.
- ניהול התמחיר בבנק - באמצעות קביעת מחירי העברה לכלל מגזרי הפעילות והמוצרים הפיננסיים בבנק ותמחור עסקאות פיננסיות מיוחדות.
- פיתוח מכשירים פיננסיים.
- ניהול הפעילות הפיננסית (במכשירים פיננסיים ובמכשירים פיננסיים נגזרים) עם מוסדות בנקאיים בארץ וברחבי העולם, תוך עמידה במגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון לפעילות זו.

הפעילות הפיננסית במגזר זה, כמתואר לעיל, נמצאת באחריות החטיבה הפיננסית בבנק, הפועלת באמצעות אגפים ויחידות משנה, לרבות: האגף הפיננסי, חדר העסקאות במטבע חוץ, חדר עסקאות בניירות הערך, ומרכז מטבע חוץ.

מוצרים

במסגרת הפעילות הפיננסית הנכללת במגזר זה, כמפורט לעיל, עושה החטיבה הפיננסית שימוש במוצרים ובפעילויות, כדלקמן:

- מסחר בניירות ערך באמצעות ניהול תיק ניירות הערך של הבנק הכולל מוצרי השקעה סחירים (בעיקר אגרות חוב ממשלתיות) ומוצרים לא סחירים (בעיקר אגרות חוב קונצרניות).

ו. מגזר "ניהול הפיננסי" (המשך)

מוצרים (המשך)

- פעילות במכשירים פיננסיים עם בנקים וגופים מוסדיים, בעיקר באמצעות פקדונות לזמן קצר, בכל מגזרי ההצמדה.
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים - המשמשת בין היתר, כלי מרכזי לניהול החשיפות לסיכוני שוק ונזילות ומתבצעת באמצעות הפעילות בחדר עסקאות חוץ שפעילותו כפופה לחטיבה העסקית.
- השקת מוצרים פיננסיים חדשים כפופה למגבלות "התיאבון לסיכון" בבנק, ומותניית באישור מוקדם של הדירקטוריון.

אסטרטגיה עסקית

- האסטרטגיה העסקית בתחום הפעילות הפיננסית בבנק נגזרת מרמת ה"תיאבון לסיכון" בבנק וכפופה למגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון בנושא: "הלימות הון" ו"חשיפה לסיכוני שוק" (ראה הרחבה בפרקים 12 ב' ו-13, להלן).
- מגבלות החשיפה לסיכוני שוק שנקבעו על ידי הדירקטוריון משקפות רמה נמוכה של "תיאבון לסיכון" ומותירו לבנק חופש פעולה מוגבל לביצוע חשיפות יזומות.

מגבלות חקיקה - תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

- הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות, הנחיות והוראות המוטלים על המערכת הבנקאית בכלל, ועל הפעילות הפיננסית, בפרט, על ידי גופי חקיקה ופיקוח, לרבות: בנק ישראל והפיקוח על הבנקים, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון במשרד האוצר, הממונה על ההגבלים העסקיים ורשות ניירות ערך.
- כאשר להשלכות האפשריות הנובעות מיישום חוק ייעול הליכי אכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א - 2011, על הפעילות הפיננסית בבנק בתחום ניירות הערך - ראה פרק 22 לעיל.
 - כאשר להשלכות האפשריות שיהיו ליישום הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 310 בנושא: "ניהול סיכונים" שפורסם ביום 23 בדצמבר 2012, על המתודולוגיה, השיטות ותהליכי ניהול סיכוני השוק והנזילות בבנק - ראה פרק 2' יח' לעיל.
 - כאשר להשלכות האפשריות שיהיו לתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 342 שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 13 בינואר 2013 על המתודולוגיה, השיטות ותהליכי ניהול סיכון הנזילות בבנק - ראה פרק 22' ט' להלן.
 - כאשר להשלכות האפשריות שיהיו ליישום הכללים שנקבעו בטיטוט הוראת ניהול בנקאי תקין, בנושא "ניהול סיכון הריבית" שהופצה על ידי בנק ישראל ביום 2 בדצמבר 2012, על המתודולוגיה, השיטות ותהליכי ניהול סיכון הריבית בבנק - ראה פרק 22' טז' לעיל.
 - כאשר להשלכות האפשריות שיהיו ליישום הכללים שנקבעו בטיטוט התיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 - 201, ו-208, שהופצו על ידי בנק ישראל ביום 30 בדצמבר 2012 ונועדו להטמיע את ההמלצות שנכללו במסמך ה"מסגרת הפיקוחית הגלובלית לחיזוק המערכת הבנקאית" ("כללי באזל 3"), שפורסמו על ידי ועדת באזל בחודש דצמבר 2010 - על המתודולוגיה, השיטות והאמצעים לניהול אמצעי ההון בבנק ולעמידה במגבלות החדשות הצפויות ליחס הלימות ההון - ראה פרק 14' ג' להלן.

ו. מגזר "הניהול הפיננסי" (המשך)

התפתחויות בשווקים ובסביבה העסקית של המגזר

- במסגרת ניהול אמצעי ההון של הבנק. הנפיק הבנק בשנת 2012 כתבי התחייבות נדחים לא סחירים בסך של 150 מיליון ש"ח. כתבי ההתחייבות הנ"ל דורגו על ידי חברת הדירוג בדירוג "A+" (זהה לדירוג כלל כתבי ההתחייבות בבנק). דירוג הבנק אושרר לאחרונה על ידי חברת הדירוג ביום 15.1.2013.
- באשר להחלטות שהתקבלו על ידי הדירקטוריון בנושא: "שינוי מתכונת הפעילות בחדר העסקאות במטבע חוץ", והתפתחויות שחלו בנושא זה בשנת 2012 - ראה פרק 22' להלן.

גורמי הצלחה קריטיים במגזר:

בין הגורמים ההכרחיים לפעילות תקינה במגזר זה ניתן למנות:

- קיום תשתית טכנולוגית מתקדמת, הכוללת מערכות מידע בתחומי הניהול הפיננסי וניהול הסיכונים, לרבות: מערכות מידע למדידה ודיווח על סיכונים שוק, מערכות למסחר, ניהול, מדידה ודיווח על הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, מערכות למסחר, ניהול, מדידה ודיווח על הפעילות בניירות ערך, מערכות תקשורת מתקדמות לקישור עם גופים הפועלים בתחומי המסחר במטבעות, ניירות ערך ומכשירים נגזרים, ועוד.
- הפעילות במגזר זה מתאפיינת בתחרותיות גבוהה מחד, ובפעילות במוצרים פיננסיים מתוחכמים, מאידך. לפיכך, נדרש לשלב בפעילות זו כח אדם איכותי, המעודכן בהתפתחויות הכלכליות והעסקיות המתרחשות במגזר זה חדשות לבקרים ושמירה על איכות כח האדם ויתרונותיו היחסיים, באמצעות הדרכות, העסקת יועצים חיצוניים, והפצת פרסומים ומאמרים מקצועיים.
- קביעת מגבלות ברורות לחשיפה לסיכונים במגזר שישקפו את ה"תיאבון לסיכון" של הבנק.
- קביעת מתודולוגיה עדכנית לתהליכי עבודה, ומדידת החשיפה לסיכונים שוק באמצעות פונקצית ניהול הסיכונים בבנק.
- פיקוח הדוק ותכופ של הועדה לניהול סיכונים והדירקטוריון, על תוצאות הפעילות והעמידה במגבלות החשיפה לסיכונים שוק ונזילות שנקבעו, באמצעות קבלת דיווחים מהחטיבה הפיננסית ומהיחידה לניהול סיכונים.

לקוחות

הלקוחות הפועלים במגזר זה נמנים על גופים הפועלים בתחומי הבנקאות ושוק ההון, ובכללם: בנקים מסחריים בארץ ובעולם, ברוקרים הסוחרים במטבע חוץ ובניירות ערך, חדרי עסקאות במטבע חוץ וגופים מוסדיים אחרים הפועלים בשוק ההון.

הון אנושי

מספרן הממוצע של משרות עובדי הבנק שיוחסו למגזר הניהול הפיננסי הסתכם בשנת 2012 בכ- 38 משרות, מזה כ- 4 משרות ניהול (בשנת 2011: 42* ו- 4* משרות, בהתאמה). היקף משרות העובדים המועסקים ישירות במגזר זה מסתכם ב- 36 משרות, ובנוסף שויכו למגזר זה 2 משרות עקיפות (בעיקר עובדי הנהלת הבנק ועובדי אגפי מטה אחרים) שעלותן נזקפה לתוצאות הכספיות של המגזר (בשנת 2011: 40*, ו- 2* משרות, בהתאמה).

* סווג מחדש בגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות - ראה פרק 3 ט' לעיל.

1. מגזר "הניהול הפיננסי" (המשך)

התוצאות הכספיות במגזר

כאמור לעיל, במגזר זה מרוכזת כלל הפעילות הפיננסית, שאינה משויכת ללקוחות הבנק.

בנוסף, נזקפת למגזר הכנסות הריבית, נטו, בגין תשואת המקורות שמעמיד המגזר לפעילות באשראי, בניכוי הוצאות הריבית בגין עלות השימושים שהעמיד המגזר לפעילות בפקדונות (באמצעות מנגנון קביעת מחירי העברה) בנוסף, בהתאם למתודולוגיה שנקבעה למדידת התוצאות הכספיות של הבנק בדרך מגזרי פעילות, נזקפות למגזר זה תוצאות החשיפה לסיכוני שוק בבנק (כשבסיכוני האשראי נושאים יתר מגזרי הפעילות).

לפיכך, מרכיבי הכנסות המימון במגזר זה כוללים:

- הכנסות ריבית, נטו, בגין ההפרש שבין תשואת הנכסים, לעלות המקורות הפיננסיים בבנק במונחי "מחירי העברה", דהיינו - מרכיב זה מבטא את תשואת ה"הון הפעיל" בבנק, במונחי "מחירי העברה".
- תוצאות החשיפה לסיכוני בסיס, המהווים את ההכנסות מהפרשי הצמדה והפרשי שער, נטו שנצברו על ה"הון הפעיל".
- התוצאות הכספיות הנובעות מהתאמות לשווי הוגן של יתרות המכשירים הפיננסיים הנגזרים וניירות הערך בתיק למסחר.
- תוצאות החשיפה לסיכוני ריבית הנובעים משינויים בריבית שחלו בתקופה ומפערי המח"מ שבין הנכסים להתחייבויות החשופים לשינוי ריבית אלה.
- התוצאות הכספיות הנובעות ממסחר בתיק ניירות הערך של הבנק.
- הכנסות מדיבידנדים שהתקבלו בגין השקעות הבנק בניירות ערך (לרבות ב"קרנות הון סיכון").
- הפרשות בגין ירידת ערכם של ניירות ערך, שסווגו כ"הפסדים בעלי אופי שונה מזמני".

ההפסד במגזר הניהול הפיננסי הסתכם בשנת 2012 בסך של 1 מיליון ש"ח, לעומת 12 מיליון ש"ח אשתקד. השיפור בתוצאות הכספיות במגזר זה נובע מירידה בסך של 49 מיליון ש"ח בהוצאות המימון שאינן מריבית, נטו, וקוזה בקיטון בסך של 15 מיליון ש"ח בהכנסות האחרות (המהוות בעיקר הכנסות ממימוש מבנים), וקיטון בסך של 17 מיליון ש"ח בהכנסות הריבית (הנובע בעיקר מקיטון במרכיב הפרשי הצמדה על ההון הפעיל שנזקף למגזר זה). הירידה בהוצאות המימון שאינן מריבית, נטו, נובעת מהגורמים הבאים:

- ירידה בסך 19 מיליון ש"ח בהוצאות בגין "התאמות לשווי הוגן" של מכשירים פיננסיים נגזרים (הנובעות מאי הקבלה בין השיטה לחישוב שווים של נכסי הבסיס בגין עסקאות אלו, לבין השיטה למדידת שווים של המכשירים הנגזרים).
- עליה ברווחים ממימוש אגרות חוב זמינות למכירה ומהתאמת ערכן של אגרות חוב למסחר, בסך של 43 מיליון ש"ח, שנזקפו למגזר זה.
- ירידה בסך של 8 מיליון ש"ח בהוצאה בגין הפרשי הצמדה שנזקפו על יתרות השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים.

השפעת מרכיבים אלו קוזה על ידי הפרשה בסך של 20 מיליון ש"ח בגין ירידת ערכן של אגרות חוב ומניות זמינים למכירה, שסווגו כ"בעלות אופי שונה מזמני" ונזקפה למגזר זה.

(4) פעילות במוצרים

א. פעילות בשוק ההון

השירותים שמספק הבנק ללקוחותיו בשוק ההון כוללים בעיקר ייעוץ בניירות ערך, (לרבות הפצת קרנות נאמנות). השירותים בתחום פעילות זה ניתנים ללקוחות, בעיקר באמצעות מערך הסניפים של הבנק. התמיכה המקצועית למוצרים והשירותים שמציע הבנק בתחום זה, נמצאת באחריות החטיבה הקמעונאית.

פיתוח מוצרים חדשים, מערכות מידע (לרבות מערכות מסחר) ועוד, בתחום זה, נמצא באחריות החטיבה הפיננסית.

לפרטים נוספים על פעילות הבנק בשוק ההון - ראה פרק 9 לעיל.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

פעילות הבנקים בתחום זה הוסדרה על ידי חוקים שחוקקה הכנסת בעקבות המלצות ועדה ייעודית שהוקמה על ידי הממשלה במטרה למנוע ניגודי עניינים ולהגביר את התחרות בתחום זה.

מכח חוקים אלו חויבו התאגידים הבנקאיים להפסיק את פעילותם בתחום ניהול קופות הגמל ובתחום ניהול קרנות הנאמנות.

באשר להשלכות האפשריות של הצוות לבחינת הגברת התחרותיות בענף הבנקאות וההשלכות הנובעות מעדכון המגבלות בתעריפי העמלות שנקבעו על ידי בנק ישראל על הפעילות בשוק ההון – ראה פרק 2' לעיל.

מוצרים חדשים

במהלך שנת 2012 המשיך הבנק בהטמעת ופיתוח מערכת מידע מתקדמת, מבוססת אינטרנט, המאפשרת ללקוחות הפועלים בשוק ההון לסחור ולקבל מידע מפורט ועדכני בכל הנוגע להתרחשויות ולמגמות בשוק ההון, בכלל - ולגבי השקעותיהם בפרט, ולערוך באופן עצמאי שינויים בתיק השקעותיהם.

תחרות

הפעילות במרבית המוצרים בתחום זה (ייעוץ בניירות ערך וניהול תיקי השקעות), מאופיינת בתחרות גבוהה בין הבנקים לבין גורמים מוסדיים (בתי השקעות וגופים פיננסיים אחרים). תחרות זו מועצמת, באמצעות מידע רב המתפרסם באמצעי מדיה מגוונים, אליהם חשופים כלל הלקוחות - הכולל נתוני תשואות, סיכונים, ופילוחים נוספים, בכל אחד מאפיקי ההשקעה והחסכון וקביעת דירוג לגופים המנהלים את הנכסים באפיקים אלו. במסגרת תחרות זו משקיע הבנק משאבים רבים בשיפור השירות והעלאת רמתם המקצועית של עובדי הבנק בתחום זה.

לקוחות

עיקר הלקוחות הפועלים בתחום זה שייכים למגזר הבנקאות הפרטית ומאפיינים בעושר פיננסי בינוני ומעלה, הכרת מגוון ההשקעות והמוצרים הקיימים בתחום זה, ובדרישה לקבלת שירות ברמה הגבוהה ביותר.

שיווק והפצה

שיווק המוצרים בתחום זה נעשה באמצעים מגוונים, לרבות: פרסום באמצעי מדיה שונים, ובכלל זה טלוויזיה, עיתונים ורשת האינטרנט. בנוסף, נערכות פניות אישיות ללקוחות באמצעות עובדי מערך הסניפים, פניות יזומות באמצעות מוקד טלפוני, דיור ללקוחות, שילוט, ועלוני מידע המופצים במערכת הסניפים של הבנק.

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות ב"שוק ההון" לשנת 2012, בחתך מגזרי פעילות וניתוח מרכיביו, בהשוואה לאשתקד.

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012					
"שוק ההון"					
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו:					
• מחיצוניים	-	-	-	-	-
• בין מגזרי	-	-	-	-	-
הכנסות מימון שאינן מריבית	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות מימון	-	-	-	-	-
הכנסות מעמלות	8	3	1	3	28
סך ההכנסות	8	3	1	3	28
הוצאות בגין הפסדי אשראי	-	-	-	-	-
הוצאות תפעוליות ואחרות	18	8	1	3	54
הפסד לפני מיסים	(10)	(5)	-	(11)	(26)
הפרשה למיסים	(4)	(2)	-	(4)	(10)
רווח נקי (הפסד)	(6)	(3)	-	(7)	(16)
תשואה להון (אחוזים)					
*	*	*	*	*	*
יתרה ממוצעת של נכסים	10	4	1	14	31
יתרה ממוצעת של התחייבויות	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	23	8	2	37	79
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	874	296	641	4,911	12,033
מרכיבי הכנסות הריבית:					
• מרווח ריבית מפעילות באשראי	-	-	-	-	-
• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות	-	-	-	-	-
סה"כ הכנסות ריבית	-	-	-	-	-

* לא רלוונטי

א. פעילות בשוק ההון (המשך)
תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2011*					
"שוק ההון"					
משיקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו:					
• מחיצוניים	-	-	-	-	-
• בין מגזרי	-	-	-	-	-
הכנסות מימון שלא מריבית	-	-	-	-	-
סך הכל הכנסות מימון	-	-	-	-	-
הכנסות מעמלות	9	2	2	5	19
סך ההכנסות	9	2	2	5	19
הוצאות בגין הפסדי אשראי	-	-	-	-	-
הוצאות תפעוליות ואחרות	18	7	2	4	31
רווח (הפסד) לפני מסים	(9)	(5)	-	1	(12)
הפרשה למסים	(4)	(2)	-	-	(4)
רווח נקי (הפסד)	(5)	(3)	-	1	(8)
תשואה להון (אחוזים)	**	**	**	**	**
יתרה ממוצעת של נכסים	10	4	1	2	15
יתרה ממוצעת של התחייבויות	-	-	-	-	-
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	27	10	3	10	48
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	931	329	613	5,837	5,017
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים	45	9	32	1	2,055
בניהול					2,142
מרכיבי הכנסות הריבית:					
• מרווח ריבית מפעילות באשראי	-	-	-	-	-
• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות	-	-	-	-	-
סה"כ הכנסות ריבית	-	-	-	-	-

ההכנסות מהפעילות בשוק ההון הסתכמו בשנת 2012 בסך של 28 מיליון ש"ח, לעומת 37 מיליון ש"ח אשתקד - ירידה בשיעור של 24.3%. הירידה בהכנסות נובעת, מירידת היקפי פעילות בשוק ההון במהלך שנת 2012, ומקיטון בסך של 5 מיליון ש"ח בהכנסות שנקפו אשתקד בגין פעילות "מרכנתיל שוקי הון" (שמוזגה החל מיום 1.1.2013 עם חברה כלולה של הבנק - ראה הרחבה בפרק 9 לעיל).

* סווג מחדש - בגין יישום מתכנת חדשה לדוח הרווח והפסד (ראה ביאור ד'1 (2) בדוחות הכספיים) ובגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק בשנת 2012 - ראה פרק 33 לעיל.

** לא רלוונטי

א. פעילות בשוק ההון (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

בסיכום שנת 2012 נרשם במגזר זה הפסד בסך 16 מיליון ש"ח, לעומת הפסד בסך 15 מיליון ש"ח אשתקד. העליה בהפסד נובעת מהקיטון בהכנסות, כאמור, וקוצה בקיטון בהיקף ההוצאות התפעוליות.

ב. פעילות במשכנתאות

השירותים שמספק הבנק בתחום זה כוללים מתן "הלוואות לדיר" (ללקוחותיו הפרטיים) ומשכנתאות מסחריות (למגזר הקמעונאי, המסחרי והעסקי).

האחריות למתן שירותים אלו מרוכזת במערך המשכנתאות, בחטיבה ל"בנקאות קמעונאית", למעט פעילות בתחום הנדל"ן המניב ("משכנתאות מסחריות"), ללקוחות שהיקף האשראי שניתן להם, עולה על 15 מיליון ש"ח.

מגבלות חקיקה תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

הפעילות בתחום ההלוואות לדיר הוסדרה באמצעות "חוק המכר (דירות)" ועל ידי הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא זה.

על רקע העלויות החדות שנרשמו במחירי הדירות בשנים 2012 - 2010, והעליה בשיעורי המינוף שנרשמו בהלוואות לדיר, העלוים לפגוע ביציבות המערכת הבנקאית, פרסם בנק ישראל ביום 1 בנובמבר 2012 הוראה, שנועדה להגביל את היקפי המינוף במוצר זה, ולצמצם את החשיפה האפשרית של המערכת הבנקאית לכשלי אשראי נרחבים. לפרטים נוספים בנושא זה - ראה פרק 22 לעיל.

מוצרים

המוצרים אותם מציע הבנק בתחום זה דומים בעיקרם למוצרים המוצעים על ידי בנקים אחרים במערכת הבנקאית.

תחרות

תחום ההלוואות לדיר נחשב ליעד אטרקטיבי לפיתוח שירותים בנקאיים ישירים ונלווים במרבית הבנקים במערכת הבנקאית, בהיותו מאופיין ברמת סיכון נמוכה יחסית ופוטנציאל לפיתוח פעילויות בנקאיות נוספות ללקוחות להם ניתנים השירותים בתחום זה. לפיכך, התפתחה במערכת הבנקאית תחרות עזה בתחום זה, המתבטאת בעיקר בתחום המחירים (מרווחי ריבית ושיעורי עמלות).

האמצעים שמפעיל הבנק במסגרת התחרות בתחום זה כאמור לעיל, כוללים: שיפור השירות ללקוח, שמירה על קשר אישי ולעיתים מתן הנחות בתחום המחירים.

התפתחויות בשווקים של המגזר

היקף ההלוואות לדיר שבוצעו במערך המשכנתאות בשנת 2012, הסתכם בכ- 619 מיליון ש"ח, מזה כ- 75 מיליון ש"ח הלוואות ש"מוחזרו" (בשנת 2011 - 499 מיליון ש"ח ו- 99 מיליון ש"ח, בהתאמה).

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות

להלן תמצית התוצאות הכספיות בתחום ה"משכנתאות" לשנת 2012, בחתך מגזרי פעילות, וניתוח מרכיבין, בהשוואה לאשתקד.

לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר 2012			
"משכנתאות"			
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו:			
86	22	6	114
• מחיצוניים			
(64)	(12)	(3)	(79)
• בין מגזרי			
22	10	3	35
-	-	-	-
הכנסות מימון שלא מריבית			
22	10	3	35
סך הכל הכנסות מימון			
5	1	-	6
הכנסות מעמלות והכנסות אחרות			
27	11	3	41
סך ההכנסות			
2	(1)	-	1
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי			
31	4	3	38
הוצאות תפעוליות ואחרות			
(6)	8	-	2
רווח (הפסד) לפני מיסים			
(2)	3	-	1
הפרשה למיסים			
(4)	5	-	1
רווח נקי (הפסד)			
*	13.3	0.1	0.7
תשואה להון (אחוזים)			
2,331	455	115	2,901
יתרה ממוצעת של נכסים			
-	-	-	-
יתרה ממוצעת של התחייבויות			
1,207	366	119	1,692
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון			
מרכיבי הכנסות הריבית:			
22	10	3	35
• מרווח ריבית מפעילות באשראי			
-	-	-	-
• מרווח ריבית מפעילות בפקדונות			
22	10	3	35
סה"כ הכנסות ריבית			

ב. פעילות במשכנתאות (המשך)

תמצית התוצאות הכספיות (המשך)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011*			
"משכנתאות"			
משקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית, נטו:			
75	17	10	102
(57)	(10)	(7)	(74)
18	7	3	28
-	-	-	-
18	7	3	28
4	1	-	5
22	8	3	33
2	-	(2)	-
32	5	2	39
(12)	3	3	(6)
(4)	1	1	(2)
(8)	2	2	(4)
**	6.2	19.7	**
1,985	336	138	2,459
-	-	-	-
1,013	354	109	1,476
-	-	-	-
-	-	-	-
מרכיבי הכנסות הריבית:			
18	7	3	28
-	-	-	-
18	7	3	28

ההכנסות מהפעילות בתחום המשכנתאות הסתכמו בשנת 2012 בסך של 41 מיליון ש"ח, לעומת 33 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עליה בשיעור של 24.2%. בסיכום שנת 2012, רשם הבנק רווח, בסך 1 מיליון ש"ח בגין הפעילות בתחום זה, לעומת הפסד בסך של 4 מיליון ש"ח אשתקד. השיפור בתוצאות העסקיות, נובע מהגידול בהכנסות, כאמור.

* סווג מחדש בגין יישום מתכנת חדשה לדוח הרווח והפסד בשנת 2012 (ראה ביאור ד'2) בדוחות הכספיים) ובגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בבנק - ראה פרק 33, לעיל.
 ** לא רלוונטי

11. חברות מוחזקות עיקריות

חברות כלולות

גולדן גייט ברידג' פאנד

הבנק השקיע ביחד עם אחרים בקרן הון סיכון: "גולדן גייט ברידג' פאנד" העוסקת במתן הלוואות לחברות הזנק. חלקו של הבנק בהון הקרן מסתכם ב- 20%. על פי הסכם היסוד, התחייב הבנק להשקיע בקרן סכום הנמוך מבין 3 מיליון דולר ארה"ב או 20% מהון הקרן. בשל היקף ההתחייבויות שגויסו בקרן, הסתכמה התחייבות ההשקעה של הבנק בכ- 1.2 מיליון דולר. בשלב זה הקרן עוסקת במימוש נכסים והחזר כספים למשקיעים בלבד. לפיכך, מסתכמת השקעת הבנק בקרן ליום 31.12.2012 בסך של כ- 0.1 מיליון ש"ח.

חלק הבנק ברווחי הקרן בשנת 2012 הסתכם בסכום זניח (2011 - זהה).

תכלית דיסקונט - ניהול תיקים בע"מ

הבנק מחזיק ב- 31% מההון וזכויות ההצבעה בחברת "תכלית דיסקונט ניהול תיקים בע"מ" (להלן: "תכלית"), מכאן הסכם למיזוג סטטוטורי שנחתם בשנת 2011 בין "תכלית" לבין "מרכנתיל שוקי הון בע"מ" (חברה בת לשעבר של הבנק). במסגרתו מוזגה מרכנתיל שוקי הון בע"מ לתוך "תכלית" החל מיום 1 בינואר 2012.

תכלית עוסקת בניהול תיקי השקעות ליחידים, תאגידים וגופים מוסדיים. מאז החברה ליום 31.12.2012 הסתכם בסך של 37 מיליון ש"ח. תרומת החברה לרווח הנקי של הבנק בשנת 2012 הסתכמה בסך של 0.3 מיליון ש"ח.

חלק ד' - חשיפה לסיכונים ניהול ומדידה

12. החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים, כרוכה בנטילת וניהול סיכונים שהעיקריים שבהם הם: סיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכונים נזילות וסיכונים תפעוליים. תהליך ניהול הסיכונים כולל: הגדרת הסיכונים, מדידתם וקביעת מגבלות לחשיפה לסוגי הסיכונים השונים. במסגרת ניהול הסיכונים השוטף מתבסס הבנק על תחזיות והערכות להתפתחויות שוטפות בתחומי: אינפלציה, שינוי שער חליפין, שינוי ריבית ומגמות כלכליות בענפי המשק השונים.

לפרטים נוספים לגבי השינוי בהוראות הניהול הבנקאי התקין בנושא זה שפורסמו על ידי בנק ישראל בחודש דצמבר 2012, והשלכותיהן על גיבוש האסטרטגיה, קביעת המדיניות ותהליכי הניהול הפיקוח והבקרה של הבנק בנושא "ניהול הסיכונים" - ראה פרק יח' לעיל.

א. סיכונים אשראי

סיכון האשראי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מהאפשרות שהצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בהתחייבויותיו (באופן חלקי או מלא).

לפרטים נוספים באשר להוראה החדשה בנושא "ניהול סיכונים אשראי" שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012, והשלכותיה על: גיבוש האסטרטגיה, קביעת המדיניות, ותהליכי הניהול, הפיקוח והבקרה של הבנק בנושא זה, ראה פרק י' לעיל.

1. אסטרטגיות ותהליכים -

ככלל, הבנק רואה את עצמו כ"בנק אוניברסלי" המשרת את כל מגזרי הפעילות בתחום מתן האשראי - לרבות: עסקי, מסחרי וקמעונאי. עם זאת, לאור הנסיון וההתמחות שצבר הבנק במהלך השנים, ניתן דגש בשנים האחרונות להרחבת הפעילות הבנקאית במגזר הקמעונאי (הכולל: משקי בית, שכירים, ועסקים קטנים). מדיניות הטיפול בסיכוני האשראי בבנק נועדה להביא, בין היתר, לשיפור איכות תיק האשראי וגידור הסיכונים הגלומים בו. מדיניות האשראי כוללת קיום מנחים ומגבלות לגבי היבטים שונים של תהליכי חיתום וניהול תיק האשראי - לרבות:

- היחס שבין האשראי לסך הנכסים והון הבנק.
- שיעורי הגידול התקופתיים באשראי.
- שיעורי האשראי במגזרי הפעילות השונים, ביחס לכלל האשראי בבנק, ומגמת השינוי בנתונים אלה.
- חשיפות האשראי בחתך אזורים גאוגרפיים.
- חשיפות האשראי בחתך ענפי משק.
- חשיפות לסוגי עסקאות מסוימים.
- החשיפה לריכוזיות אשראי ומדיניות פיזור האשראי.
- חשיפה לסיכונים סביבתיים.
- מדיניות קבלת הבטחונות והסתמכות על בטחונות.
- מדיניות תמחור האשראי על פי דרגת הסיכון שלו.
- התפלגות החשיפה לסיכוני אשראי בחתך מגזרי הצמדה.
- התפלגות חשיפת האשראי בחתך מגזרי פעילות.
- היבטים שונים בתחום "חיתום האשראי" לרבות קביעת מדרג סמכויות.

מדיניות האשראי של הבנק מתעדכנת בעת הצורך בהתאם לשינויים המתרחשים במשק ובסביבה העסקית של הבנק - ומובאת לאישור הדירקטוריון בתדירות שנתית, לפחות. לפרטים נוספים באשר להשלכות המשבר הכלכלי בעולם על מדיניות ותהליכי האשראי בבנק - ולקחים אותם נדרשו התאגידים הבנקאיים להפיק בעקבות המשבר - ראה הרחבה בהמשך פרק זה.

2. המבנה והארגון של פונקציות ניהול סיכון האשראי -

מערך ניהול האשראי בבנק כולל פונקציות ניהול מדורגות, וכן מערכי בקרה, פיקוח וביקורת על תהליכי מתן האשראי, התפעול והמעקב אחרי ההתפתחויות באשראי. להלן פירוט יחידות ניהול האשראי בבנק, בחתך מבנה ארגוני:

- דירקטוריון הבנק.
- ועדת אשראים של הדירקטוריון.
- ועדת אשראי (הנהלה), בראשות מנכ"ל הבנק.
- ועדות אשראי חטיבתיות - בראשות מנהלי החטיבות: החטיבה העסקית-מסחרית* והחטיבה הקמעונאית.
- ועדות אשראי אזוריות ומנהלי האזורים בבנק.
- מנהלי הסניפים בבנק.

* מנהל החטיבה העסקית-מסחרית, מר אמיר קליבנוב - משמש כמנהל סיכוני האשראי בבנק.

בנוסף, כולל מערך ניהול סיכון האשראי שתי יחידות לטיפול בחובות בעייתיים:

- יחידה ל"אשראים מיוחדים" הפועלת במסגרת החטיבה העסקית-מסחרית בבנק, ומטפלת הן בניהול הסדרה וגבייה של אשראים בעייתיים הנמצאים בטיפול החטיבה העסקית-מסחרית ושל אשראים אחרים (הנמצאים בטיפול משפטי) והן בסיווג וקביעת הפרשות להפסדי אשראי ללקוחות אלו.
 - יחידה לפיקוח ובקרה הפועלת בחטיבה הקמעונאית, ועוסקת הן בניהול והסדרה של חובות בעייתיים המשתייכים לחטיבה הקמעונאית (לפני העברתם לטיפול משפטי) והן בסיווג וקביעת הפרשות להפסדי אשראי ללקוחות אלו.
- מערכות הפיקוח והבקרה בכל הקשור לתהליכי מתן אשראי, התפעול והמעקב לגבי ההתפתחויות בו, כוללות:
- ועדה לניהול סיכון האשראי - בראשות מנהל סיכון האשראי בבנק ובהשתתפות מנהלי האגפים בחטיבות האשראי ופונקציית ניהול הסיכון. הועדה דנה, בין היתר, בנושאי אשראי רוחביים, לרבות מדיניות האשראי ויישום הוראות בנק ישראל.
 - יחידה בלתי תלויה להערכת אשראי - הבוחנת עסקאות אשראי משמעותיות, בטרם קשירתן ומחווה עליהן את דעתה, לרבות התייחסות לחריגות אפשריות ממדיניות האשראי או מנהלי הבנק, ולהיבטים איכותיים שונים בעסקאות, לרבות כושר ההחזר של הלקוחות.
 - יחידה לבקרת אשראי הפועלת בחטיבה לבקרת ניהול סיכונים - המעריכה באופן בלתי תלוי את איכות תיק האשראי של הבנק, לרבות סקירת ההפרשות להפסדי אשראי ותיקוף השיטה לקביעת הפסדי אשראי.
 - בוחני מסמכי אשראי - העוסקים בבחינת מסמכים נלווים לעסקאות אשראי, לרבות מסמכי הבטחונות.
 - בקר ניהול סיכון אשראי - הבודק עמידה במגבלות שונות בתחום האשראי שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ומדווח על חריגות מהמגבלות ומהמדיניות שנקבעה.
 - יחידת פיקוח ובקרה הפועלת בחטיבה הקמעונאית ועוסקת באיתור וזיהוי התפתחות סממנים בעייתיים בקרב לווים בבנק - בשלבים מוקדמים, ככל האפשר.
 - כלכלנים ובקרי אשראי במנהלות האזור.
 - ביקורות פנים שוטפות בסניפים המבוצעות על ידי אגף הביקורת הפנימית.
- תהליכי ניהול סיכון האשראי בבנק, מבוססים על נהלי אשראי מפורטים המגדירים את תהליך מתן האשראי, מדיניות הבטחונות, תהליכי התפעול והבקרה על האשראי שניתן, וסווג חובות בעייתיים. תהליכים אלו כוללים:
- חידוש מסגרות אשראי לגבי מרבית האשראים בתדירות חצי שנתית.
 - הקפדה על יישום נהלי האשראי בבנק.
 - הקפדה על קבלת אישורים לחריגות ממסגרות אשראי - מהדרג המוסמך.
 - טיפול שוטף ופיקוח עקבי על החובות הבעייתיים וגבייתם.
 - דיווחים שוטפים מהסניפים ליחידות המטה.

3. מערכות דווח על סיכון ומדידת סיכון האשראי -

הבנק נעזר לצורך ניהול סיכון האשראי בכלים ממוחשבים הכוללים:

- מערכת מידע מרכזית לניהול האשראי המשמשת למעקב ודיווח על תיק האשראי וההתפתחויות שחלו בו, בחתכים שונים.
- מערכת לדירוג לווים, המבוססת על מודלים לדירוג לווים שפותחו בבנק - באמצעותם מדורגים לקוחות הבנק, בעלי אשראי העולה על 400 אלפי ש"ח. המודלים מיועדים לסווג שונים של פירמות ולפעילות מגוונת, כגון: עסקי רגיל, מימוני, צרכני, ליווי בניה, משכנתאות ולקוחות פרטיים. הערכת רמת הסיכון של הלווה, במודלים האמורים, מבוססת על כושר ההחזר של הלווה ועל מבנה ורמת כיסוי הבטחונות לאשראי. המודלים מושתתים הן על פרמטרים כלכליים וניהוליים והן על הערכות ספציפיות לגבי כל לווה ולווה, בהתבסס על הנסיון שנצבר לגביהם בתקופת פעילותם בבנק.
- מערכת ממוחשבת "תומכת החלטה" לדירוג לווים פרטיים ("Credit Scoring").
- מערכת לפילוח האשראי בבנק בחתך ענפי משק ובחתך מדרגות לווים.
- מערכת "אורות אדומים" לקבלת התראות על קשיים פוטנציאליים במצבם העסקי של לקוחות הבנק.
- מערכת לדיווח על חשיפות אשראי "גדולות" וחשיפות אשראי "גדולות מאד".
- מערכת לדיווח על סיכון אשראי במטבע חוץ.
- מערכת לדיווח על האשראי שניתן לענף הבניה.
- מערכת למעקב אחרי חריגות אשראי בחשבונות עובר ושכ.
- מערכת לניהול ודיווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם.

4. "מדידה וגילוי בנושא: 'חובות בעייתיים'"

ביום 1 בינואר 2011 נכנסה לתוקף הוראה חדשה בנושא: "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" (להלן: "ההוראה"), המבוססת על התקינה החשבונאית הקיימת בארה"ב לגבי תאגידים בנקאיים. עיקרי המדיניות החשבונאית שיושמה בנושא זה, והשלכותיה על כללי המדידה של החובות הבעייתיים וההפרשות להפסדי אשראי בגינם - מפורטים בביאור 1' בדוחות הכספיים.

ההוראה כוללת, בין היתר, הנחיות בתחומי הגילוי, הבקרה והתיעוד בנושא זה, כדלקמן:

- הרחבת דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בגין חובות בעייתיים. על פי ההוראה נדרשים התאגידים הבנקאיים, בין היתר:
- לפרט בדוח הדירקטוריון את השינויים שחלו בתקופת הדווח בכל אחד ממרכיבי ההפרשה להפסדי אשראי, להסביר (במידת הצורך) את הסיבות לשוני (אם היה) שבין ההפרשה להפסדי אשראי - לבין האמדם המקורי, לפרט את השינויים שחלו באיכות תיק האשראי של התאגיד הבנקאי בתקופה המדווחת ולהסביר כיצד שינויים אלו השפיעו על ההפרשה להפסדי אשראי (ראה פירוט בפרק 4 לעיל).
- לתת גילוי כמותי נרחב ל"חובות פגומים", שיכלול בין היתר, מידע לגבי יתרת ה"חובות הפגומים" בחתכים שונים (ראה הרחבה בהמשך).

- קביעת כללים לעריכת נהלים, לתעוד ולבקרה פנימית - בגין השיטות וההתליכים לזיהוי, מדידה, דווח על חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי בגינם. כללים אלו כוללים בין היתר:

- הטלת חובה על התאגידים הבנקאיים לפתח שיטה עקבית לקביעת ההפרשה להפסדי אשראי באמצעות תהליך שיטתי שיושם בעקביות. השיטה תתועד בכתב ותכלול הסברים וניתוחים מבוססים.

- הטלת חובה על הנהלת התאגידים הבנקאיים לסקור תקופתית את השיטה לקביעת הפסדי אשראי, לבצע בדיקות לתקפותה (Validation), ולתעד את הקשר שבין ממצאי הסקירה התקופתית של תיק האשראי לבין יתרת ההפרשה להפסדי אשראי.

בהמשך לפרסום ההוראה, כאמור, פורסמה על ידי בנק ישראל ביום 18 בפברואר 2010 "הוראת שעה", המפשטת את הכללים למדידת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, המחייבים שימוש במודלים סטטיסטיים מורכבים והיסטוריית נתונים לגבי מחיקות חשבונאיות, שלא קיימת במערכת הבנקאית, בשלב זה. כללי המדידה שנקבעו מבוססים על מודלים פשוטים יותר לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, ויהיו בתוקף בשנים 2012 - 2011.

לאור הכללים שנקבעו בהוראה, הגדיר הבנק קריטריונים לסיווג חובות בעייתיים, כדלקמן:

- **"הלואות בפיגור" -** הלואה מוגדרת כ"הלואה בפיגור" אם קיים פיגור בתשלום של החייב ביחס לתנאי הפרעון החוזיים של ההלואה (לא כולל תקופת "grace" שהתיר הבנק לחייב ובתנאי שתקופת ה-"grace" אינה עולה על שבועיים). ההוראה מגדירה "תקופת פיגור בסיסית" במשך 30 יום, כדלקמן:

- בהלואה הנפרעת בתשלומים חודשיים - כאשר לא שולמו שני תשלומים חודשיים או יותר, או כאשר קיים פיגור של למעלה מ- 30 יום בפרעון תשלום חודשי.

- בהלואה הנפרעת בתשלומים תקופתיים לא חודשיים - כאשר קיים פיגור של 30 יום או יותר בפרעון תשלום תקופתי.

- בהלואה לדיור שחלים לגביה הכללים לחישוב הפרשות להפסדי אשראי לפי "עומק הפיגור" - כאשר "עומק הפיגור" מגיע לחודשיים ומעלה.

- **הלואות פגומות -** חובות פגומים מסווגים על ידי הבנק, בהתאם לכללים הבאים:

- כל החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש.

- חובות שנבדקו על "בסיס פרטני", שתקופת הפיגור בגינם עולה על 90 יום (למעט "חובות המובטחים היטב ונמצאים בהליכי גביה", כהגדרתם בהוראות החדשות).

- כל החובות בטיפול משפטי.

- כל חוב אחר שנבדק על "בסיס פרטני" ולהערכת הבנק לא ניתן יהיה לגבות מהחייב את כל הסכומים המגיעים ממנו, לפי תנאי הפרעון החוזיים של החוב.

ההפרשות להפסדי אשראי מחושבות על ידי הבנק בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה והמדיניות שנקבעה על ידי הבנק בנושא זה. ההנחיות מתייחסות לשתי קטגוריות עיקריות בנושא זה, כדלקמן:

• **חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת על בסיס פרטי:**

- ההפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו, מחושבות באחת מבין השיטות הבאות:
- עבור חובות פגומים ה"מובטחים בבטחון" - ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לשווי ההון של הבטחונות.
- עבור חובות פגומים אחרים - ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לבין הערך הנוכחי של שווי התקבולים הצפויים מהחייב. שיעור הריבית שבו מנוכים התקבולים, נקבע על פי שיעור הריבית החוזי של החוב הפגום.

• **חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:**

- ההפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי, מחושבת על פי הכללים הבאים:
- חובות עליהם חלה הוראת השעה של בנק ישראל שפורסמה ביום 18.2.10 (להלן: "הוראת השעה"). הוראת השעה חלה על כלל מכשירי האשראי בבנק (למעט חובות שסווגו כפגומים והלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור").

בהתאם להוראת השעה מחושבת ההפרשה הקבוצתית בגין אשראים אלו כמכפלה של יתרות החוב הרשומות של האשראים עליהם חלה ההוראה (המפולחות בחתך "ענפי משק", ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" שנקבע לכל אחד מענפי המשק, כאמור (לפרטים נוספים באשר למתודולוגיה לקביעת מקדמי הפרשות להפסדי אשראי עבור כל אחד מענפי המשק השונים - ראה ביאור 1 ו'ט' (6) בדוחות הכספיים). להערכת הבנק, "מקדמי הפרשות להפסדי אשראי" שנקבעו, לצורך הערכת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כאמור, מהווים את האומדן הטוב ביותר (בתוך "טווח ההפרשות"), לגבי שיעורי ההפסדים הלא מזוהים, הגלומים בתיק האשראי לכל אחת מהקבוצות שפורטו לעיל.

- הלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת עומק הפיגור - ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראים אלו מחושבת על פי השיעורים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314, הנגזרים מעומק הפיגור של כל אחת מההלוואות.
- מכשירי אשראי חוץ מאזניים (שלא סווגו כפגומים) - ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי זה, מחושבת באמצעות הכפלת יתרת החוב הרשומה של סיכון האשראי, ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי", שנקבע על ידי הבנק (לאחר המרה ל"שווה ערך אשראי" - בהתאם למקדמי CCF שנקבעו בכללי "באזל 2", או על פי מודל עסקי אחר).

- בהתאם לכללים שנקבעו בהוראת השעה, ההפרשות להפסדי אשראי אינן כוללות, החל מיום 1.1.2011 את ההפרשה הכללית והנוספת לחובות מסופקים שעריכתן נדרשה על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315. עם זאת, הבנק ממשיך לחשב בכל תקופת דיווח את סכום ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים, על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315, בכדי לוודא שיתרת ההפרשה להפסדי אשראי, על בסיס קבוצתי, אינה נופלת מסכום ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים, כנדרש בהוראת השעה.

השלכות ההוראה על התפתחות וסווג החובות הבעייתיים בבנק, הינם כדלקמן:

(א) התפלגות החובות הבעייתיים:

1. סיכון אשראי בעייתי - בחתך קוי עסקים

31 בדצמבר 2012			
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
545	6	551	חובות פגומים
22	-	22	סיכון אשראי נחות
220	60	280	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
787	66	853	סך הכל סיכון אשראי בעייתי * ⁽²⁾
145	3	148	בניכוי הפרשה להפסדי אשראי
642	63	705	סיכון אשראי בעייתי, נטו
21	-	21	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום ומעלה
31 בדצמבר 2011			
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
507	2	509	חובות פגומים
35	-	35	סיכון אשראי נחות
183	53	236	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
725	55	780	סך הכל סיכון אשראי בעייתי * ⁽²⁾
140	5	145	בניכוי הפרשה להפסדי אשראי
585	50	635	סיכון אשראי בעייתי, נטו
28	-	28	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום ומעלה

2. נכסים שאינם מבצעים

31 בדצמבר 2012			
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
377	6	383	חובות פגומים ⁽¹⁾
-	-	-	נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
377	6	383	סך הכל נכסים שאינם מבצעים
31 בדצמבר 2011			
מאזני	חוץ מאזני	סך הכל	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
317	2	319	חובות פגומים ⁽¹⁾
-	-	-	נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
317	2	319	סך הכל נכסים שאינם מבצעים

(1) חובות שאינם צוברים הכנסות ריבית
(2) הנתונים מתייחסים ליתרת החוב הרשומה של סיכון האשראי לציבור.

(ב) יחסים פיננסיים:

להלן נתונים לגבי יחסים פיננסיים מסוימים המשמשים להערכת איכות תיק האשראי של הבנק, הנגזרים מנתוני החובות הבעייתיים שחושבו על פי הכללים שבהוראות החדשות:

31.12.2011	31.12.2012	
%	%	
2.0	2.2	• שיעור יתרת האשראי הפגום ⁽¹⁾ , מתוך סך האשראי לציבור ⁽²⁾
0.2	0.1	• שיעור יתרת האשראי ⁽³⁾ בפיגור של 90 יום ומעלה (שאינו פגום), מתוך סך האשראי לציבור
2.0	2.0	• שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽³⁾ , מתוך סך האשראי לציבור ⁽²⁾
3.6	3.8	• שיעור סיכון האשראי המסחרי הבעייתי ⁽³⁾ מתוך סך סיכון האשראי לציבור
23.0	21.9	• שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽³⁾ מתוך האשראי הפגום ⁽¹⁾
0.2	0.2	• שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי, מהיתרה הממוצעת של האשראי ⁽³⁾
0.6	0.1	• שיעור המחיקות נטו, מיתרת האשראי הממוצעת ⁽³⁾
28.1	6.2	• שיעור המחיקות נטו מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי ⁽³⁾

(1) אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית.

(2) הנתונים מתייחסים ליתרת החוב הרשומה של האשראי לציבור.

(3) הנתונים מתייחסים לאשראי לציבור בלבד.

5. גילוי כמותי לסיכון האשראי -

(א) להלן מידע לגבי התפלגות סיכון האשראי ברוטו לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי:

**31.12.2011		**31.12.2012		
יתרות ממוצעות ⁽¹⁾	יתרות לסוף השנה	יתרות ממוצעות ⁽¹⁾	יתרות לסוף השנה	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
18,363	19,239	19,663	20,310	הלואאות*
4,454	4,956	5,254	5,441	אגרות חוב
96	95	79	79	נגזרים O.T.C. ⁽²⁾
5,819	5,762	5,545	5,412	סיכון אשראי אחר ⁽³⁾
1,004	1,065	1,066	1,049	אחרים ⁽⁴⁾
29,736	31,117	31,607	32,291	סך הכל

(1) הממוצע חושב על פי היתרות בסופי רבעון.

(2) סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).

(3) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. חשיפות לסיכון אשראי חוץ מאזניות מוצגות לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(4) כולל בעיקר מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

* לרבות פקדונות בבנקים.

** יתרות סיכון האשראי והיתרות הממוצעות מוצגות על בסיס "יתרות החוב הרשומות" של האשראי כמשמעותן בהוראות החדשות של בנק ישראל בנושא: "חובות בעייתיים"

(ב) מידע לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך אזור גאוגרפי:

פרטים נוספים לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך אזור גאוגרפי נכללים בתוספת 1' בסקירת ההנהלה.

(ג) מידע לגבי התפלגות חשיפות האשראי בחתך הצד הנגדי לאשראי:

31.12.2012

סוג הישות	הלוואות*	אגרות חוב	נגזרים ⁽¹⁾	סיכון אשראי אחר ⁽²⁾	אחרים ⁽³⁾	סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבונות	2,106	4,189	-	1	-	6,296
סקטור ציבורי	147	442	14	40	-	643
תאגידים בנקאיים	1,245	696	14	20	-	1,975
תאגידים	6,668	114	41	3,637	-	10,460
בבטחון נדל"ן מסחרי	1,041	-	-	-	-	1,041
קמעונאיות ליחידים	2,283	-	2	706	-	2,991
עסקים קטנים	4,405	-	1	796	-	5,202
הלוואות לדיור	2,415	-	7	212	-	2,634
נכסים אחרים	-	-	-	-	1,049	1,049
	20,310	5,441	79	5,412	1,049	32,291

31.12.2011

סוג הישות	הלוואות*	אגרות חוב	נגזרים ⁽¹⁾	סיכון אשראי אחר ⁽²⁾	אחרים ⁽³⁾	סך הכל
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבונות	1,716	3,921	-	1	-	5,638
סקטור ציבורי	67	81	30	35	-	213
תאגידים בנקאיים	1,493	743	17	20	-	2,273
תאגידים	6,822	211	37	4,113	-	11,183
בבטחון נדל"ן מסחרי	970	-	-	-	-	970
קמעונאיות ליחידים	2,040	-	3	678	-	2,721
עסקים קטנים	4,093	-	-	766	-	4,859
הלוואות לדיור	2,038	-	8	149	-	2,195
נכסים אחרים	-	-	-	-	1,065	1,065
	19,239	4,956	95	5,762	1,065	31,117

(1) סיכון האשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).

(2) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. חשיפות לסיכון אשראי חוץ מאזניות מוצגות לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(3) כולל בעיקרי מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

* יתרות הלוואות מוצגות על בסיס, "יתרות החוב הרשומות", כמשמעותן בהוראות בנק ישראל בנושא: "חובות בעייתיים".

(ד) מידע לגבי התפלגות תזרימי המזומנים העתידיים בגין חשיפת האשראי בחתך תקופה חוזיות לפרעון⁽¹⁾.

31.12.2012

סך כל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	מעל חמש שנים	משנה ועד חמש שנים	עד שנה	סוג האשראי
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
22,566	293	3,276	6,057	12,940	הלוואות*, **
5,592	-	1,940	2,805	847	אגרות חוב
79	14	43	7	15	נגזרים ⁽³⁾
5,424	970	14	1,176	3,264	סיכון אשראי אחר ⁽⁴⁾
1,049	656	-	-	393	אחרים ⁽⁵⁾
34,710	1,933	5,273	10,045		סך כל חשיפת האשראי

31.12.2011

סך כל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פרעון ⁽²⁾	מעל חמש שנים	משנה ועד חמש שנים	עד שנה	סוג האשראי
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
21,484	398	3,150	5,434	12,502	הלוואות*, **
5,563	-	1,683	2,737	1,143	אגרות חוב
95	30	42	6	17	נגזרים ⁽³⁾
5,762	836	14	1,451	3,461	סיכון אשראי אחר ⁽⁴⁾
1,065	682	-	1	382	אחרים ⁽⁵⁾
33,969	1,946	4,889	9,629	17,505	סך כל חשיפת האשראי

(1) בטבלה זו מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין החשיפות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

(2) כולל נכסים בסך 110 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר. (31.12.2011 - 98 מיליון ש"ח).

(3) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי "שווה ערך אשראי" (לאחר השפעת קיזוזים והכפלה במקדם תוספת - ADD ON).

(4) כולל התקשרויות למתן אשראי וחשיפות חוץ מאזניות אחרות. סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(5) כולל בעיקר: מזומנים, השקעות במניות ורכוש קבוע.

* לרבות פקדונות בבנקים

** היתרות מוצגות על בסיס: "יתרות החוב הרשומות".

(ה) מידע לגבי חשיפות אשראי שסווגו כ"חובות בעייתיים":

נתונים ופרטים לגבי חובות בעייתיים, ויתרת הפרשות להפסדי אשראי נכללו בביאור 4 בדוחות הכספיים ובתוספת ו' לסקירת ההנהלה.

(ו) מידע לגבי התפלגות אשראי בעייתי בחתך אזור גאוגרפי:

נתונים לגבי התפלגות אשראי בעייתי בחתך אזור גאוגרפי נכללו בתוספת ו' לסקירת ההנהלה.

(ז) מידע לגבי התנועה בהפרשות להפסדי אשראי:

נתונים לגבי התנועה בהפרשות להפסדי אשראי נכללו בביאור 4א' (1) בדוחות הכספיים.

6. גילוי לגבי תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית

א. סוכנויות לדירוג אשראי וחברות דירוג אשראי

במסגרת ניהול סיכון האשראי מסתמך הבנק בין היתר על דירוגי האשראי של חברת מוד'ס (Moody's) שהינה סוכנות בינלאומית מוכרת לדירוג אשראי.

ב. סוגי חשיפה מדורגים

סוגי חשיפות האשראי לגביהן עושה הבנק שימוש בדירוג הניתן על ידי Moody's הינם:

- הלוואות לממשלות.
- פקדונות בבנקים.
- השקעות בניירות ערך.

ג. תהליך ייחוס דירוגי אשראי פומביים לנכסים דומים

הבנק עושה שימוש בדירוגי אשראי פומביים, בעיקר - בכל הנוגע להשקעות בניירות ערך (סחירים ובלתי סחירים), שדורגו ספציפית על ידי חברת דירוג מוכרת. משקל הסיכון שניתן לנייר הערך - מבוסס על הדירוג שניתן לו.

ד. התאמה בין הסולם "האלפא נומרי" של חברות הדירוג לקבוצות סיכון

הבנק משייך את חשיפות האשראי השונות לקבוצות סיכון - בהתאם למיפוי הסטנדרטי שנקבע על ידי בנק ישראל, ולא לפי סולמות הדירוג של חברות דירוג האשראי.

ה. מידע לגבי תיקי אשראי המטופלים בשיטה הסטנדרטית בחתך משקלות סיכון ומקדמי סיכון:

(1) לפני הפחתת סיכון האשראי⁽¹⁾⁽²⁾

*31.12.2012							
סוג הישות	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבוניות	6,293	2	-	-	-	1	-
סקטור ציבורי	-	-	-	629	-	12	-
תאגידים בנקאיים	-	407	-	1,543	-	25	-
תאגידים	-	-	-	-	-	10,247	54
בבטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	1,026	6
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	2,911	13	10
עסקים קטנים	-	-	-	-	4,969	100	41
הלוואות לדיר	-	-	2,450	-	110	82	1
נכסים אחרים	323	-	-	-	-	724	2
סך הכל	6,616	409	2,450	2,172	7,990	12,230	114
סך הכל	6,616	409	2,450	2,172	7,990	12,230	114

(1) סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(2) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי (לאחר קיזוזים והכפלה במקדם תוספת (ADD ON).

* חשיפות האשראי מוצגות על בסיס "יתרות החוב, נטו" של האשראי.

ה. מידע לגבי תיקי אשראי המטופלים בשיטה הסטנדרטית ובחתך משקלות סיכון ומקדמי סיכון (המשך):

(1) לפני הפחתת סיכון האשראי⁽¹⁾⁽²⁾ (המשך)

*31.12.2011							
סוג הישות	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבנויות	5,638	-	-	-	-	-	-
סקטור ציבורי	-	-	-	203	-	10	-
תאגידים בנקאיים	-	419	-	1,831	-	23	-
תאגידים	-	-	-	-	-	11,024	29
בטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	962	2
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	2,605	12	45
עסקים קטנים	-	-	-	-	4,651	5	94
הלוואות לדיור	-	-	1,913	-	250	30	-
נכסים אחרים	339	-	-	-	-	722	4
סך הכל	5,977	419	1,913	2,034	7,506	12,788	174
סך הכל	5,638	-	-	-	-	-	-

(2) לאחר הפחתת סיכון האשראי⁽¹⁾⁽²⁾

*31.12.2012							
סוג הישות	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבנויות	6,572	2	-	-	-	1	-
סקטור ציבורי	-	-	-	350	-	12	-
תאגידים בנקאיים	-	445	-	1,567	-	25	-
תאגידים	-	-	-	-	-	9,488	52
בבטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	1,015	6
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	2,211	12	9
עסקים קטנים	-	-	-	-	3,445	92	37
הלוואות לדיור	-	-	2,444	-	111	80	1
נכסים אחרים	323	-	-	-	-	724	2
סך הכל	6,895	447	2,444	1,917	5,767	11,449	107
סך הכל	6,572	-	-	-	-	-	-

(1) סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(2) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי (לאחר קיזוזים והכפלה ב"מקדם תוספת" (ADD ON).

* חשיפות האשראי מוצגות על בסיס "תורות החוב נטו" של האשראי.

ה. מידע לגבי תיקי אשראי המטופלים בשיטה הסטנדרטית ובחתך משקלות סיכון ומקזזי סיכון (המשך):

(2) לאחר הפחתת סיכון האשראי⁽¹⁾⁽²⁾ (המשך)

*31.12.2011								
סוג הישות	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבונות	5,638	-	-	-	-	-	-	5,638
סקטור ציבורי	-	-	-	202	-	11	-	213
תאגידים בנקאיים	-	421	-	1,899	-	22	-	2,342
תאגידים	-	-	-	-	-	10,254	29	10,283
בבטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	810	2	812
קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	1,958	11	42	2,011
עסקים קטנים	-	-	-	-	3,284	4	82	3,370
הלוואות לדירור	-	-	1,907	-	249	30	-	2,186
נכסים אחרים	339	-	-	-	-	722	4	1,065
סך הכל	5,977	421	1,907	2,101	5,491	11,864	159	27,920

(1) סיכון אשראי חוץ מאזני מוצג לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (מקדמי CCF).

(2) סיכון אשראי בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מוצג במונחי שווה ערך אשראי (לאחר קיזוזים והכפלה במקדם תוספת (ADD ON).

* חשיפות האשראי מוצגות על בסיס "יתרות החוב נטו" של האשראי.

7. הפחתת סיכון האשראי -

(א) מדיניות ותהליכים לגבי קיזוזים מהאשראי

על פי ההנחיות שנקבעו ב"מסגרת העבודה" ליישום כללי "באזל 2", הותר לתאגידים הבנקאיים להפחית מחשיפות האשראי שלהם "בטחונות כשירים" וערבויות מסוימות (כהגדרתם בהוראה) - לצורך חישוב נכסי הסיכון, בכפוף לקיום מערכת חוזית מחייבת וברת אכיפה משפטית בכל תחומי השיפוט הרלוונטיים, המאפשרת לבנק לקזז פריטים אלו. יכולת האכיפה תבוסס על תשתית משפטית איתנה ותעוגן בחוות דעת משפטיות מחייבות.

בהתאם להוראות אלו הבנק עושה שימוש בפריטים מקזזי אשראי לצורך חישוב נכסי הסיכון בגין חשיפת האשראי בבנק, כדלקמן:

• בסיכון אשראי מאזני

- פקדונות ששועבדו לטובת הבנק, למעט פקדונות של "ערב מוגן" - ששועבדו לטובת צד שלישי.
- ערבויות בנקאיות שהתקבלו מהחייב.
- משכון ניירות ערך ופקדונות בניירות ערך לטובת הבנק.

• בסיכון אשראי חוץ מאזני

- קיזוז עסקאות במכשירים נגזרים עם בנקים שאיתם נחתמו הסכמי קיזוז העומדים בכללי ISDA.

(ב) מדיניות ותהליכים לגבי שיערוך וניהול בטחונות

כאמור, האמצעים בהם נוקט הבנק במטרה לגדר את סיכון האשראי שניתן, כוללים גם קבלת בטחונות מהחייבים. מדידה עדכנית של חשיפות האשראי של הבנק, מחייבת שיערוך עדכני של קבוצות הבטחונות השונים.

הבנק קבע כללים לשיערוך סוגי הבטחונות השונים, כדלקמן:

(1) לגבי "בטחונות כשירים":

- פקדונות בנקאים - שיערוך שוטף בתדירות יומית של הפקדונות, בהתאם לתנאי הפקדון.
- ניירות ערך סחירים - שיערוך שוטף, בתדירות יומית - על פי שער עדכני.
- ערבויות בנקאיות שנתקבלו - שיערוך שוטף בתדירות יומית.

(2) לגבי "בטחונות אחרים":

- שיעבוד שוטף - חישוב ערך עדכני להסתמכות, אחת לחצי שנה.
- שיעבוד ציוד - אחת לשלוש שנים.
- שיעבוד נדל"ן - בהתאם להערכת שמאי, בתדירות תלת שנתית.
- שיעבוד כלי רכב - בהתאם למחירונים מקובלים בשוק, בתדירות חצי שנתית.
- במסגרת ניהול הבטחונות ושמירה על ערכם נוקט הבנק באמצעים הבאים:
- הקפדה על רישום השיעבוד ברשויות המתאימות, כגון: רשם החברות, רשם המשכונות, משרד הרישוי, רשם המקרקעין.
- קבלת הסכמה מגופים שלטונם נרשמו שיעבודים קודמים, לצורך רישום שיעבוד ספציפי.
- הסבת פוליסות ביטוח לטובת הבנק, בגין נכסים ששועבדו לבנק.

(ג) סוגי בטחונות

סוגי הבטחונות העיקריים אותם מקבל הבנק מהחייבים בגין אשראים שניתנו להם, הינם:

(1) "בטחונות כשירים" וערבויות, הניתנים לקיזוז.

בטחונות הניתנים לקיזוז מחשיפות האשראי של הבנק לצורך מדידת נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, כוללים:

- פקדונות בנקאיים משועבדים לטובת הבנק, למעט פקדונות של ערב מוגן לטובת צד ג'.
- פקדון ניירות ערך וניירות ערך שמושכנו לטובת הבנק.
- ערבויות בנקאיות שנמסרו לבנק להבטחת אשראי שנתן הבנק.

(2) בטחונות אחרים

בטחונות נוספים המשמשים את הבנק לצורך גידור סיכוני האשראי שלו כוללים:

- שיעבוד נכסים קבועים, כגון: כלי רכב, נדל"ן מגורים, נדל"ן מסחרי, מכונות וציוד, ושיעבוד שוטף.
- שיעבודים אחרים, כגון: שיעבוד זכויות לקבלת כספים מכח חוזים, שיעבוד ממסרים סחירים שהופקדו בבנק, שיעבוד שוברים בגין רכישות בכרטיס אשראי.

(ד) מידע לגבי ריכוזיות אשראי

הבנק מנהל את חשיפתו לסיכוני ריכוזיות אשראי, על פי המגבלות שנקבעו בתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313, שנכנס לתוקף ביום 31.12.2011, המתייחסות לסוגים מסוימים של קבוצות אשראי, כדלקמן:

- מגבלת "לווה יחיד" - מסתכמת ב- 15% מאמצעי ההון של הבנק.
 - מגבלת "קבוצת לווי" - מסתכמת ב- 25% מאמצעי ההון של הבנק.
 - מגבלת "סך חבויות האשראי הגדולות" (כהגדרתן בהוראה) - מסתכמת ב- 120% מאמצעי ההון של הבנק.
- להלן נתונים לגבי חשיפות הבנק לריכוזיות אשראי, ליום 31.12.2012, ביחס למגבלות שאושרו לבנק ישראל:
- חבות הלווה הגדול ביותר, מהווה כ- 5.3% (31.12.2011 - 8.0%) מאמצעי ההון של הבנק. נתון זה נמוך בשיעור של 64.7% מהמגבלה שנקבעה ע"י בנק ישראל (בשיעור של 15%).
 - חבות קבוצת הלוויים הגדולה ביותר, מהווה כ- 15.5% (31.12.2011 - 21.0%), מאמצעי ההון של הבנק. נתון זה נמוך בשיעור של 37.8% מהמגבלה שנקבעה ע"י בנק ישראל (בשיעור של 25%).
 - "סך חבויות האשראי הגדולות", מהוות כ- 72.6% (31.12.2011 - 99.7%) מאמצעי ההון של הבנק. נתון זה נמוך בשיעור של 39.5% מהמגבלה שנקבעה ע"י בנק ישראל (בשיעור של 120%).

לאור המגמות השליליות שנרשמו בשווקים הפיננסיים בעולם, והחשש מההשלכות האפשריות שעלולות להיות להתרחשויות אלו ולאירועים שליליים צפויים אחרים על המשק הישראלי, הופצה על ידי בנק ישראל הנחיה - על פיה נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם הרבעוניים והשנתיים, החל מיום 30.9.2011 ועד 30.9.2013, נתונים כספיים בגין חבויות של קבוצות לוויים, שהיקף כל אחת מהן עולה על 15% מאמצעי ההון של הבנק (כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313).

ליום 31.12.2012 קיימת בבנק קבוצת לוויים אחת ("קבוצת לוויים בנקאית"), שהיקף חשיפת האשראי של הבנק בגינה עולה על 15% מאמצעי ההון שלו. יתרת החשיפה המאזנית של הבנק בגין קבוצה זו מסתכמת ליום 31.12.2012 בסך של 400 מיליון ש"ח, (31.12.2011 - 481 מיליון ש"ח), המהווה גם את סיכון האשראי הכולל לבנק בגין קבוצה זו.

(ה) גילוי כמותי לגבי יישויות אשראי המכוסות על ידי בטחון פיננסי כשיר וערביות:

*31.12.2012

כיסוי לחשיפת סיכון האשראי ⁽¹⁾						
סוג היישות	באמצעות			סיכון אשראי "נטו" ⁽⁵⁾	סיכון אשראי "רשום" ⁽⁴⁾	חשיפה נטו
	ערביות ⁽³⁾	בטחון כשיר ⁽²⁾	סך הכל			
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבוניות	279	-	279	6,296	6,296	6,575
סקטור ציבורי	(279)	-	(279)	641	643	362
תאגידים בנקאיים	62	-	62	1,975	1,975	2,037
תאגידים	(56)	(705)	(761)	10,301	10,460	9,540
בבטחון נדל"ן מסחרי	-	(11)	(11)	1,032	1,041	1,021
קמעונאיות ליחידים	-	(702)	(702)	2,934	2,991	2,232
עסקים קטנים	(6)	(1,530)	(1,536)	5,110	5,202	3,574
הלוואות לדיור	-	(7)	(7)	2,643	2,634	2,636
נכסים אחרים	-	-	-	1,049	1,049	1,049
סך הכל	-	(2,955)	(2,955)	31,981	32,291	29,026

*31.12.2011

כיסוי לחשיפת סיכון האשראי ⁽¹⁾						
סוג היישות	באמצעות			סיכון אשראי "נטו" ⁽⁵⁾	סיכון אשראי "רשום" ⁽⁴⁾	חשיפה נטו
	ערביות ⁽³⁾	בטחון כשיר ⁽²⁾	סך הכל			
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ריבוניות	-	-	-	5,638	5,638	5,638
סקטור ציבורי	-	-	-	213	213	213
תאגידים בנקאיים	69	-	69	2,273	2,273	2,342
תאגידים	(56)	(714)	(770)	11,053	11,183	10,283
בבטחון נדל"ן מסחרי	-	(152)	(152)	964	970	812
קמעונאיות ליחידים	(1)	(650)	(651)	2,662	2,721	2,011
עסקים קטנים	(12)	(1,368)	(1,380)	4,750	4,859	3,370
הלוואות לדיור	-	(7)	(7)	2,193	2,195	2,186
נכסים אחרים	-	-	-	1,065	1,065	1,065
סך הכל	-	(2,891)	(2,891)	30,811	31,117	27,920

(1) לפני המרה ל"שווה ערך אשראי" (הכפלה במקדמי CCF).

(2) בטחונות שקוזזו מסיכון מאזני או חוץ מאזני, ולאחר הכפלה במקדמי בטחון (HAIRCUTS).

(3) החשיפה בגין הערבות - סווגה לקבוצת השייך של נותן הערבות.

(4) היתרות מוצגות בניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני הפרשות להפסדי אשראי.

8. המשבר הפיננסי והריאלי בעולם - והשלכותיו על המשק והבנקאות בישראל

(א) המשבר בעולם

מזה כחמש שנים מתמודד המשק העולמי עם משבר פיננסי וכלכלי חמור בעצמה ובהיקף שלא נראו ב- 80 השנים האחרונות.

שורשי המשבר נעוצים במדיניות אשראי מקלה שנהגה בשוק המשכנתאות בארה"ב בעשור שקדם לשנת 2008, ואיפשרה מתן משכנתאות ללווים בעלי כושר החזר נחות (לווי SUB-PRIME). מדיניות זו, בצרוף מדיניות מוניטרית מרחיבה שננקטה על ידי הבנק המרכזי בארה"ב מתחילת העשור, גרמו בהדרגה להיווצרות "בועת נדל"ן". עם התפוצצות "בועת הנדל"ן", נגרמו הפסדים כבדים לגופים פיננסיים שהשקיעו במכשירי הון המבוססים על שוק הנדל"ן, עד כדי קריסת מוסדות פיננסיים מובילים (כגון: בנקי ההשקעות "בר סטרנס" ו"ליהמן ברדרס") - והכרח להזרים כספי מדינה למוסדות פיננסיים רבים אחרים ולגופים עסקיים במטרה לאפשר להם לעמוד בהתחייבויותיהם.

סימני המשבר ממשיכים לתת את אותותיהם במשקים רבים במדינות המערב גם כיום, לרבות: שיעורי צמיחה נמוכים, שיעורי אבטלה גבוהים, גרעונות תקציביים, ומצבת חובות גבוהה (הנובעת בעיקר מהזרמת כספי ממשלה לגופים עסקיים החל משנת 2008 במטרה למנוע את קריסתם של גופים אלה). בעקבות העליה החדה והמתמשכת במצבת החובות של ארה"ב, כאמור - ולנוכח החששות מפני קשיים פוליטיים שעלולים למנוע מהממשל האמריקני לעמוד בהתחייבויותיו - הפחיתה סוכנות הדירוג S&P בשנת 2011 (לראשונה, מתום מלחמת העולם השנייה) את דירוג האשראי המושלם שהיה לארה"ב, מדירוג "AAA", לדירוג "AA+". לאור המשך מגמת החריגה בגירעונות התקציביים של הממשל האמריקאי, הודיעו סוכנויות דירוג נוספות שכונתן לבחון את השלכות פרמטים כלכליים אלה על הדירוג ואופק הדירוג של ארה"ב.

המשבר הכלכלי העולמי והזרמות הכספים הכבדות שבוצעו על ידי ממשלות המערב, במטרה למנוע את התפתחות המשבר נתנו את אותותיהם גם במדינות מסוימות המשתייכות ל"גוש הירור", שחלקן (יוון, אירלנד ופורטוגל) נמצאות בקשיים כלכליים כבדים שהצריכו הזרמת סיוע כספי על ידי הבנק המרכזי האירופאי, בכדי לאפשר למדינות אלו לעמוד בהתחייבויותיהן, ועל מדינות אחרות (לרבות: ספרד ואיטליה) רובצת מצבת חובות כבדה, המעוררת חששות כבדים כאשר ליכולתן לעמוד בהתחייבויותיהן בטווח הבינוני ללא סיוע (ישיר או עקיף). ההרעה במצבן הכלכלי של מדינות אלו לוותה בהפחתת דירוג חובותיהן על ידי סוכנויות דירוג האשראי הבינלאומיות עד לרמות המשקפות הידרדרות בכושר הפרעון של אותן מדינות, ומונעת מהן למעשה למחזר את חובותיהן. בנוסף, הודיעו סוכנויות דירוג האשראי על החלטתן לבחון גם את דירוג האשראי של מדינות אירופאיות שכלכלותיהן נחשבו ליציבות עד כה, לאור החשש מפני השלכות המשבר על הבנקים הפועלים בתחומן. כאמור לעיל, במטרה לבלום התפתחויות שליליות אלו, הושקה על ידי הבנק המרכזי האירופי "קרן חילוץ" בהיקף של כ- 500 מיליארד יורו, המסייעת למדינות הנמצאות בקשיים מיידיים ל"מחזר" את חובותיהן. במקביל נדרשו אותן מדינות לקצץ בהוצאותיהן בשיעורים חדים, בכדי להקטין את גרעונותיהן - על אף ההשלכות השליליות שעלולות להיות לצעדים אלה על התוצר המקומי הגולמי ועל רמת החיים באותן מדינות.

על אף האמור לעיל, אין ביטחון כי צעדים אלו (שלוו בקיצוץ נרחב בהוצאות ובצעדי התייעלות אחרים), יספיקו לייצוב כלכלותיהן של אותן מדינות. לפיכך, קיים חשש כי מתווה החילוץ של חלק מהמדינות יהיה כרוך בתכניות להסדרי חוב (שעלולות לכלול מחיקת חובות בשיעורים גבוהים), או בפרישת מדינות מסוימות מ"גוש היורו", שתלווה בזעזועים כלכליים חמורים העלולים לפגוע קשות ב"גוש היורו" ובכלכלת העולם כולו. חשיפת האשראי של הבנק למדינות אלו מסתכמת ליום 31.12.2012 בסך של 4 מיליון ש"ח (31.12.2011 - 5 מיליון ש"ח).

(ב) המשבר בישראל

התמשכות המשבר הכלכלי העולמי, מחד וצעדים שננקטו על ידי הרגולטור המקומי במטרה להסדיר את פעילותן של חברות הפועלות בשווקים צרכניים מסוימים (כגון: "שוק התקשורת"), מאידך - פגעו בתכניות העסקיות של חברות הפועלות במדינות שכלכלותיהן נפגעו במשבר העולמי (בעיקר בענפי הנדל"ן) ובשווקים שנפתחו לתחרות משמעותית בעקבות צעדי ההסדרה על ידי הרגולציה המקומית (בעיקר בתחום התקשורת).

חברות רבות הפועלות בענפים אלו מימנו את פעילותן (או את השקעותיהן בחברות הפועלות בתחומים אלה) באמצעות הנפקת אגרות חוב בשוק ההון.

בעקבות הפגיעה במבנה ההכנסות והתכניות העסקיות של חברות אלו, הודיעו מספר חברות בשנת 2012 כי לא יהיה ביכולתן לפרוע את חובן למחזיקי אגרות החוב. בהעדר מקורות מימון אלטרנטיביים נאלצו אותן חברות ונושיות לגבש הסדרים חלופיים שכללו מחיקת חובות משמעותית ופריסת יתרת החוב לתקופות ארוכות יותר. התפתחויות אלו העיבו על הפעילות בשוק ההון המקומי והגבירו את החששות באשר ליכולתן של חברות אחרות המתמודדות עם קשיים דומים לשקם את פעילותן העסקית ולעמוד בהתחייבויותיהן כלפי מחזיקי אגרות החוב. לפיכך, נרשמו בתקופת הדוח ירידות שיערי חדות בשעריהן של אגרות החוב שהנפיקו חברות אלו והן נסחרות בתשואות המשקפות חשש מ"חדלות פרעון" - גורם המקשה עליהן למחזר את חובותיהן בשוק ההון, או לגייס אשראי בנקאי נוסף. לאור האמור לעיל, מתגברות החששות שחברות נוספות יאלצו לגבש הסדרי חוב שיכללו פגיעה משמעותית בזכויותיהם של מחזיקי אגרות החוב.

אם אכן יתממשו התרחישים שתוארו לעיל, קיים חשש שהתפתחויות שליליות אלו, ישליכו גם על יכולתן של חברות אלו לפרוע את חובותיהן למערכת הבנקאית.

(ג) השלכות המשבר על הבנק

לאור ההתפתחויות הכלכליות בעולם (לרבות משבר החובות במדינות "גוש היורו" והורדת דירוג האשראי של ארה"ב, כאמור) והשלכותיהן על המשק בישראל ועל חברות מקומיות שפעילותן חשופה לשווקים ולמדינות, כאמור ולאור ההתפתחויות השליליות שנרשמו במספר ענפי משק מקומיים, כמפורט לעיל, בוחנת הנהלת הבנק באופן שוטף את חשיפות האשראי של הבנק ללקוחות בעלי רמת מינוף גבוהה וללקוחות הפועלים בענפי משק ובמדינות שחלה עליה ברמת הסיכון שלהם.

(ד) חשיפה למוסדות פיננסיים זרים

לאור השלכות המשבר הכלכלי על המוסדות הפיננסיים ברחבי העולם והחששות ליציבות של מוסדות פיננסיים מסוימים, בוחנת הנהלת הבנק באופן שוטף את חשיפת הבנק לבנקים ומוסדות פיננסיים בחו"ל, ומקיימת דיונים לגבי היקף החשיפה והתאמתה להתפתחויות בבנקאות העולמית.

(5) היתרות מוצגות על בסיס "תורות חוב, נטו" של האשראי.

התאמת החשיפה נשקלת תוך בחינת הפרמטרים הבאים:

- היקף החשיפה של הבנק למוסד הפיננסי, בכלל - וביחס להונו העצמי, בפרט.
- דירוג האשראי של המוסד הפיננסי (ככלל, הבנק מבצע עסקאות הכרוכות בחשיפת אשראי, רק עם מוסדות פיננסיים זרים המדורגים בדירוג "השקעה" ומעלה).
- דירוג האשראי של המדינה בה פועל המוסד הפיננסי.
- נסיון העבר שנצבר בבנק לגבי המוסד הפיננסי.

היקף חשיפת האשראי המכסימלי לכל מוסד פיננסי זר, נקבע על ידי דירקטוריון הבנק. חריגות ממגבלה זו נבחנות על ידי הנהלת הבנק, עבור כל מוסד פיננסי, בתדירות יומית.

במטרה לגדר את חשיפת הבנק להפסדי אשראי הנובעת מפעילות עם בנקים ומוסדות פיננסיים זרים, הגבילה הנהלת הבנק את חשיפת האשראי של הבנק לבנק בודד בחו"ל, לסך של 100 מיליון ש"ח (למעט תשעה בנקים בעלי דירוג אשראי גבוה - להם נקבעו תקרות חשיפת אשראי פרטניות בסכומים שבין 25 ל- 75 מיליון \$ ארה"ב).

בנוסף, קבע הבנק מגבלה, לפיה - שיעור חשיפת האשראי לציבור של הבנק למדינות זרות (על בסיס סיכון סופי), לא יעלה על 4% מסך האשראי בבנק. ליום 31.12.2012 מסתכם שיעור חשיפת האשראי של הבנק לחו"ל, כאמור, בשיעור של 2.2% (31.12.2011 - זהה).

בעקבות המשבר הכלכלי בעולם, פרסם בנק ישראל הוראה, לפיה נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע כמותי ואיכותי לגבי חשיפת האשראי של התאגידים הבנקאיים הפועלים בישראל, למוסדות פיננסיים זרים (כהגדרתם בהוראה).

לתאריך 31.12.2012 מסתכמת חשיפת האשראי של הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾ בסך של 480 מיליון ש"ח (31.12.2011 - 396 מיליון ש"ח), כמפורט להלן:

31 בדצמבר 2012

סיכון אשראי כולל ⁽⁴⁾	סיכון אשראי חוץ מאזור ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזור ⁽²⁾	דירוג אשראי חיצוני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
293	22	271	AAA עד AA-
145	4	141	A+ עד A-
19	19	-	BBB+ עד BB-
23	9	14	ללא דירוג
480	54	426	סך כל חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים

(1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.

(2) פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי לרבות ערבויות להבטחת חובות של צד ג'.

(4) יתרת הפקדונות שהופקדו במוסדות פיננסיים זרים הרשומים במדינות מסוימות הכלולות בתכנית החרום הכלכלית שנכשלה עובד באיחוד האירופאי וקרן המטבע הבינלאומית, הסתכמה ליום 31.12.2012 בסך 3 מיליון ש"ח.

31 בדצמבר 2011

סיכון אש"ח כולל ⁽⁴⁾	סיכון אש"ח חוץ מאזני ⁽³⁾	סיכון אש"ח מאזני ⁽²⁾	דירוג אש"ח חיצוני
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
268	20	248	AAA עד AA-
90	1	89	A+ עד A-
2	-	2	BBB+ עד BB-
36	31	5	ללא דירוג
396	52	344	סך כל חשיפת האש"ח למוסדות פיננסיים זרים

- (1) לרבות: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים, דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הנ"ל.
- (2) פקדונות בבנקים, אש"ח לציבור, השקעות באגרות חוב ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אש"ח לרבות ערבויות להבטחת חובות של צד ג.
- (4) יתרת הפקדונות שהופקדו במוסדות פיננסיים זרים הרשומים במדינות מסוימות הכלולות בתכנית החרום הכלכלית שנכשלה עובד באיחוד האירופאי וקרן המטבע הבינלאומית, הסתכמה ליום 31.12.2011 בסך 3 מיליון ש"ח.

הערות:

1. המדינות העיקריות בהן רשומים המוסדות הפיננסיים הזרים הינן: ארה"ב, גרמניה, ונורבגיה. החשיפה המכסימלית של הבנק ליום 31 בדצמבר 2012 - ביחס לקבוצת מוסדות זרים הפועלים באותה מדינה - אינה עולה על 15% מ"בסיס ההון" של הבנק (כהגדרתו בהוראת נהול בנקאי תקין מס' 311).
2. דירוג האש"ח של המוסדות הפיננסיים הזרים המפורטים מעלה נערך על ידי חברת הדירוג הבינלאומי "Moody's". דירוגי האש"ח מעודכנים על ידי חברת הדירוג, בדרך כלל, בתדירות שנתית. לפיכך, ולאור ההתפתחויות האחרונות במגזר הבנקאות ייתכנו פערים בין הדירוג האחרון שנערך על ידי חברת הדירוג, לבין הערכת הבנק.
3. כל חשיפות האש"ח המאזני למוסדות פיננסיים זרים, כמפורט לעיל - כלולות בדוחות הכספיים בסעיף "פקדונות בבנקים", "השקעות בניירות ערך" ו"נכסים אחרים". לתאריך המאזן לא קיימת בבנק חשיפת אש"ח ל"מוסדות פיננסיים זרים" בגין גופים שאינם בנקים (ליום 31.12.2011 - חשיפה בסך 4 מיליוני ש"ח, שנכללה בדוח על "סיכון האש"ח הכולל לציבור - לפי ענפי משק", בענף "פעילות לווים בחו"ל").

9. סיכויי אש"ח בהלוואות לדיר

כאמור בפרק 2 כב' לעיל, נרשמו בשנים האחרונות גידולים בביקושים ובהיקף הביצועים של הלוואות לדיר, שנגרמו בעקבות התגברות הביקושים בשוק הדיר ועליות המחירים שנגזרו מהמחסור בהיצע הדירות ביחס לביקושים אלו.

העליה שנרשמה בהיקף ההלוואות לדיר (ובכלל זה עליה בהיקף הכספי הממוצע של הלוואות אלה), חורגת משיעורי הצמיחה במשק ומשיעורי העליה ברמת החיים ובהכנסות

משיעורי הצמיחה במשקי הבית. לפיכך, קיים חשש שתהליכים אלו עלולים לפגוע באיכות תיק האשראי לדיור ולהגדיל את חשיפת המערכת הבנקאית לסיכוני אשראי.

לפיכך, הגביר הבנק את הפיקוח על האשראי בתחום זה. הצעדים שנקטו על ידי הבנק, כוללים:

- הגבלת היקף ההלוואות שניתנות ב"בטחון דירת מגורים" (אך לא למטרת מגורים), באופן ששיעורן לא יעלה על 15% מיתרת האשראי לדיור.
 - הגבלת היקפי ההלוואות העוללות להטיל מעמסה על הלווה. ככלל, הבנק אינו נוהג לאשר הלוואות לדיור, שהתשלום החודשי הצפוי בגין עולה על 35% מהכנסות הלווה.
 - הגבלת היקפי ההלוואות המממנות שיעורים ניכרים משווי הנכס המשועבד, כמתחייב מהנחיות שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא זה.
 - הגבלת סיכון הריבית בהלוואה לדיור, כמתחייב מההגבלות המנהליות שהוטלו על ידי בנק ישראל, בנושא זה (ראה פרק כב' לעיל), לפיהן הוגבלו מרכיב ההלוואות ב"ריבית משתנה" (כהגדרתה בהוראה המנהלית שפרסם בנק ישראל), לשיעור שלא יעלה על 33% מההיקף הכולל של מסגרות ההלוואות שאושרו על ידי הבנק החל מיום 5.5.2011.
 - שימוש ב"מקדמי בטחון" (מבחיני עמידות) בתהליך אישור מסגרת ההלוואה. דהיינו, בטרם אישור מסגרת ההלוואה, כוחן הבנק את ההשלכות הצפויות בגין שינויים תיאורטיים במשתני השוק (בעיקר עליה בשיעור של 2-3 נקודות האחוז בשיעור הריבית השנתי), על כושר ההחזר של הלווה.
 - שימוש שוטף בתרחישים תיאורטיים, לרבות תרחישי קיצון, לצורך ניתוח רגישות לגבי השינויים הצפויים בחשיפת הבנק לסיכוני אשראי, כנגזרת מהשינויים בפרמטרים הנבדקים.
 - קיום מעקבים שוטפים אחר ההתפתחויות בשוק הדיור, לרבות: שינויים במחירי הנכסים, שינויים בהיקף ההחזרים החודשיים של ההלוואות, וכו'.
 - עריכת הסדרים נקודתיים ללקוחות המתקשים לעמוד בהחזרים התקופתיים הנגזרים מהסכמי ההלוואות המקוריים.
 - צמצום היקף המימון של הלוואות לדיור הניתנות במסגרת "קבוצות רכישה".
- בעקבות ההתפתחויות בשוק הדיור, כמתואר לעיל, פורסמה על ידי בנק ישראל הוראה, לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם השנתיים והרבעוניים גילוי לגבי סיכון האשראי בגין ההלוואות לדיור, והפעולות שנקטו על ידי התאגיד הבנקאי במסגרת ניהול סיכון זה.
- בנוסף, יכלול הגילוי נתונים כמותיים לגבי חשיפת האשראי לדיור ומאפיינים שונים המצביעים על איכות תיק האשראי לדיור של התאגיד הבנקאי.
- היקף תיק ההלוואות לדיור של הבנק ליום 31.12.2012 מסתכם ב- 2,489 מיליון ש"ח (31.12.2011 – 2,103 מיליון ש"ח). היקף ההלוואות לדיור שבוצעו על ידי הבנק בשנת 2012 מסתכם ב- 619 מיליון ש"ח, מזה כ- 75 מיליון ש"ח בגין הלוואות שמוחזרו (2011 כ- 499 מיליון ש"ח וכ- 99 מיליון ש"ח, בהתאמה).

להלן נתונים, לגבי מאפייני סיכון מסוימים של תיק ההלוואות לדיור של הבנק :

31.12.2011	31.12.2012
%	%
6.4	5.2
17.2	14.5
78.0	80.1

שיעור ההלוואות לדיור שמימנו למעלה מ-75% משווי הנכס⁽¹⁾

שיעור ההלוואות לדיור, שההחזר החודשי, בכל אחת מהן, עולה על 35% מהכנסת הלווה

שיעור ההלוואות לדיור בריבית משתנה, מסך תיק ההלוואות לדיור⁽²⁾

(1) בחישוב היחס לא נכללו התחייבויות למתן הלוואות שטרם נוצלו.

(2) בחישוב היחס נכללו הלוואות בהן תדירות שינוי הריבית עולה על חמש שנים.

לאור התהליכים שתוארו לעיל, בשוק הדיור בכלל, ובהלוואות לדיור בפרט, פרסם בנק ישראל הנחיה, במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים לבחון תקופתית את איכות תיק ההלוואות לדיור שלהם, ולתת ביטוי לשינויים שחלו באיכות תיק אשראי זה, במסגרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, בוחן הבנק באופן שוטף את איכות תיק ההלוואות לדיור, ומעריך בתדירות רבעונית את ההפסדים הפוטנציאליים הגלומים בתיק ההלוואות לדיור, בשל פגיעה אפשרית באיכות תיק אשראי זה, הנובעת מהתהליכים שתוארו לעיל.

אומדן ההפסדים מתבסס על תרחישים עתידיים אפשריים הכוללים: ירידה בהכנסה הפנויה של הלווים, גידול בסכומי ההחזר השוטפים של הלווים הנגזר מעליה צפויה בשיעור ה"ריבית המשתנה", וירידה בשווי הנכסים המשועבדים.

להערכת הבנק ההפסד האפשרי הגלום בתיק האשראי של הבנק, הנגזר מתרחישים אלו, מסתכם ליום 31.12.2012 בסך של כ- 3 מיליון ש"ח (31.12.2011 - זהה). הבנק ערך הפרשה בגין הפסד אפשרי זה וכלל אותה במסגרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

10. סיכון אשראי בגין מימון ממונף (LEVERAGED FINANCE)

סיכון אשראי ממונף מוגדר על ידי הבנק כחשיפה הנובעת ממתן "אשראי למימון רכישת אמצעי שליטה" (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 323), שפרעונו מבוסס בעיקרו על התאגיד הנרכש. להלן נתונים לגבי חשיפת הבנק למימון ממונף, בחתך ענפי משק:

31.12.2011	31.12.2012
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
46	68
83*	45
29*	26
118	139

* הוצג מחדש

11. ריכוזיות ענפית

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315 (להלן "ההוראה"), קובעת, בין היתר, מגבלות לגבי "ריכוזיות חבות ענפית לציבור" של התאגידים הבנקאיים.

ההוראה קובעת כי חבות לציבור (כהגדרתה בהוראות בנק ישראל) בענף כלשהו (למעט ענף "אנשים פרטיים"), העולה בלמעלה מ- 20% על סך החבויות לציבור של התאגיד הבנקאי - תחשב כ"חבות חריגה", ותחייב לפיכך, עריכת הפרשה נוספת להפסדי אשראי, בגין מרכיב זה בדוחות הכספיים.

עם זאת, הותר לתאגידים הבנקאיים שיש ברשותם "עודף יחס ההון המזערי" (כהגדרתו בהוראה) לנכות מ"החבות החריגה" בענף הבניה, לצורך חישוב ההפרשה הנוספת להפסדי אשראי, כאמור - כפל מ"עודף יחס ההון המזערי".

ליום 31.12.2012 מסתכם שיעור החבות הענפי של ענף הבניה בבנק, ביחס לסך חבויות הציבור (כהגדרתם בהוראות בנק ישראל) בשיעור של 18.9% (31.12.2011 - 20.4%, המהווה חריגה בשיעור של 0.4% מהמגבלה שנקבעה בהוראה. עם זאת, מאחר וכפל "עודף יחס ההון המזערי" של הבנק לאותו תאריך, עלה על סכום ה"חבות החריגה" בענף הבניה, כאמור - לא נערכה על ידי הבנק, בתאריך זה, הפרשה נוספת להפסדי אשראי בגין מרכיב זה).

12. הרחבת הגילוי בנושא איכות האשראי וההפרשות להפסדי אשראי

בעקבות עדכון לדרישות הגילוי על איכות האשראי של חובות ועל ההפרשות להפסדי אשראי שפורסמו בחודש יולי 2010 על ידי גוף התקינה החשבונאי בארה"ב (FASB), פרסם בנק ישראל ביום 25 במרס 2012 הוראות דיווח לציבור המאמצות את הכללים שפורסמו בארה"ב בנושא זה וכוללת המלצות להרחבת הגילוי הניתן על ידי התאגידים הבנקאיים בנושא זה, המתייחסות להיבטים כמותיים ולהיבטים איכותיים, כדלקמן:

• היבטים כמותיים:

- בדיווח על האשראי לציבור בחתך ענפי משק, יכלול מידע נוסף לרבות:
 - מידע בגין חובות של ממשלות ובנקים.
 - מידע נפרד לגבי חובות המדורגים ב"דירוג השקעה".
- הגילוי הכמותי הנכלל בביאורים לדוחות הכספיים, יורחב ויכלול בין היתר:
 - מידע לגבי ההפרשות להפסדי אשראי בחתך מגזרים עיקריים: "מסחרי", "דיוור", "פרטי", "בנקים וממשלות".
- מידע נוסף לגבי: יתרות האשראי, "חובות בעייתיים", "חובות פגומים" ו"חובות שאורגנו מחדש" - בחתך ענפי משק עיקריים.
- דיווח נרחב בנושא "חובות פגומים", לרבות: היתרה החוזית של חובות פגומים, היתרה הממוצעת של החובות הפגומים והכנסות הריבית שנרשמו בגינם (תוך התייחסות נפרדת להכנסות ריבית שנרשמו על בסיס מזומן).
- דיווח נרחב בנושא חובות שאורגנו מחדש, לרבות: היקף החוזים שאורגנו מחדש בתקופת הדיווח (לרבות נתוני יתרות החוב לפני הארגון מחדש, ולאחריה), ומידע לגבי היקף הארגונים מחדש שבוצעו בשנים קודמות וכשלו בתקופת הדיווח.

- דיווח נרחב בנושא "הלוואות לדיור", לרבות: הלוואות לדיור בחתך סוגי שיעבוד, ובחתך שיעור המימון שניתן משווי הנכס הנרכש.

• היבטים אכזריים:

הוראת הדיווח כוללת דרישה להרחיב את הדיווח האיכותי הנכלל בביאורים לדוחות הכספיים לגבי חובות בעייתיים, כדלקמן:

- הרחבת הגילוי לגבי מדיניות קביעת הפרשות להפסדי אשראי בהתייחס למגזרי אשראי מרכזיים. הגילוי יתייחס למאפייני הסיכון הרלוונטיים לכל מגזר אשראי ולשינויים שחלו במדיניות קביעת הפרשות להפסדי אשראי במגזרים השונים, במידה והיו כאלה.

- גילוי למדיניות המחיקות החשבונאיות.

- גילוי למתאם שבין היקף החובות שאורגנו מחדש, ובין הפרשות להפסדי אשראי במגזרי האשראי העיקריים ולהשפעת הכשלים שנרשמו בתקופת הדיווח בגין חובות שאורגנו מחדש בשנים קודמות על היקף הפרשות להפסדי אשראי בכל אחד ממגזרי האשראי.

הכללים שנקבעו בהוראה מיושמים על ידי התאגידים הבנקאיים, במדורג, כדלקמן:

- הגילוי לגבי הנתונים המאזניים החדשים יינתן החל מהדיווח ליום 31.12.2012 (נכלל בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31.12.2012)

- יתר הכללים ייכנסו לתוקף החל מהדיווח הכספי ליום 31.3.2013 (למעט הגילוי הנדרש לגבי חובות המדורגים ב"דרגת השקעה", שייכנס לתוקף ביום 31.12.2014).

הבנק מיישם את ההנחיות שנכנסו לתוקף ביום 31.12.2012, החל מהדיווח הכספי הנוכחי, ונערך ליישום יתר ההנחיות שנכללו בהוראה, במועדים שנקבעו לכניסתן לתוקף.

ב. סיכוני שוק

1. כללי -

סיכון שוק מוגדר כהסתברות לפגיעה בהכנסות הבנק וברווחיותו כתוצאה משינויים בשווי ההון של הנכסים וההתחייבויות (מאזני וחוז' מאזני) הנובעים משינויים במחירי השוק, כגון: שינוי בשיעור האינפלציה, שינוי בשיעורי ריבית, שינוי בשערי חליפין, שינויים בשוק ההון וכו'.

לפרטים נוספים באשר להוראות החדשות בתחום "ניהול הסיכונים", בכלל וניהול סיכוני שוק, בפרט - שפורסמו על ידי בנק ישראל בחודש דצמבר 2012, והשלכותיהן על: קביעת האסטרטגיה, גיבוש המדיניות, ותהליכי הניהול הפיקוח והבקרה של הבנק בנושא זה - ראה פרק ז'ח' לעיל.

• אסטרטגיות ותהליכים

מדיניות ניהול סיכוני השוק נועדה להקטין את רמת הסיכון הפיננסי הנוצר בפעילות השוטפת של הבנק מחד גיסא, ולהגדלת רווחי הבנק כתוצאה מביצוע חשיפות יזומות ומבוקרות, מאידך.

בחודש מאי 2009 אישר דירקטוריון הבנק מסמך המגדיר את מדיניות הבנק בנושא: "ניהול סיכונים השוק". בהתאם למסמך מחויב הדירקטוריון לסקור ולאשר את מדיניות הבנק בנושא זה בתדירות שנתית, לפחות.

הנושאים הכרוכים בניהול סיכונים השוק, לרבות: החשיפות לסיכונים שוק, המסגרות שנקבעו להן ביחס למצב בפועל, מובאים לדיון ולאישור הדירקטוריון מדי רבעון, במסגרת מסמך חשיפות כולל. כמו כן, מונתה על ידי הדירקטוריון, ועדה בנושא "ניהול הסיכונים". הועדה מפקחת מקרוב אחרי ניהול סיכונים השוק וסיכונים הנזילות בבנק, לרבות בחינת נושאים שונים המתעוררים מעת לעת, כגון: קביעת מגבלות חדשות, מעקב ופיקוח על יישום הוראות נהול בנקאי חדשות של בנק ישראל, וכו'. ניהול סיכונים השוק, בכפוף למסגרות שאושרו על ידי הדירקטוריון ולרבות טיפול בהתפתחויות חריגות בשווקים הפיננסיים, מותווה ומבוקר על ידי ה"פורום הפיננסי המצומצם", בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים ב"חטיבה הפיננסית" ו"חטיבה לבקרת ניהול סיכונים".

• המבנה והארגון של פונקציית ניהול סיכונים השוק והנזילות

החל מחודש יולי 2010, הועברה האחריות לניהול סיכונים השוק והנזילות לחטיבה הפיננסית, כחלק מהערכות ארגונית הנגזרת מיישום הוראת בנק ישראל בנושא: "מנהל סיכונים ראשי". במסגרת הערכות זו מונה מר ציון בקר, סמנכ"ל ומנהל החטיבה הפיננסית, כמנהל סיכונים השוק והנזילות בבנק.

במסגרת המעקב אחר המגבלות השונות שנקבעו לחשיפות לסיכונים שוק והנזילות מופקים דוחות לכימות הסיכונים. הדוחות מובאים לדיון ב"פורום הפיננסי המצומצם", המתכנס בתדירות שבועית. הפורום מדווח על הערכותיו והחלטותיו למנכ"ל ולהנהלת הבנק.

בנוסף מדווחים דיוני הפורום, אחת לחודש, ל"פורום הפיננסי המורחב" בראשות המנכ"ל, הכולל - מלבד חברי הפורום המצומצם, גם נושאי תפקידים נוספים בבנק. ה"פורומים הפיננסיים" מפוקחים על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת בתדירות רבעונית, לפחות. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק, לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכונים השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

• האופי וההיקף של מערכות הדיווח והמדידה

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכונים השוק והנזילות במערכת ייעודית לניהול סיכונים. המערכת מודדת את החשיפה לסיכונים שוק בגין כלל התיק הבנקאי בתדירות שבועית, לרבות: סיכונים ריבית, סיכונים נזילות, VAR ותרחישי קיצון. מדידת סיכון הבסיס מתבצעת בתדירות יומית. בנוסף, הבנק עושה שימוש במערכת ייעודית המחשבת שינויים בפרמטרים ואינדיקטורים שונים בתחום זה, בתדירות יומית, במטרה לזהות הרעה אפשרית במצב הנזילות של הבנק.

• מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכון

כאמור, מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכונים שוק - מבוססת על גידור החשיפות לסיכונים שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו.

לצורך עמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל אגף הפיננסים בחטיבה הפיננסית מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו. אופן הטיפול בחריגות והדיווח עליהן, הוגדר במסמך המדיניות שאושר על ידי הדירקטוריון, כאמור.

האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:

- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
- השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ותאגידים בנקאיים מיוחדים).
- פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכוני שוק, בהתאם ל"גישה הסטנדרטית", המפורטת בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208.

הדיון בפרק זה כולל התייחסות להגדרות שונות של המושג "הון". בכל המקרים (אלא אם צוין במפורש אחרת) - הכוונה במושג זה מתייחסת להגדרה ה"חשבונאית" של המושג (כפי שנכללה בדוחות הכספיים של הבנק).

• ניהול ומדידת סיכוני שוק

על פי הוראה בנושא ניהול סיכונים, שפורסמה ע"י המפקח על הבנקים, נקבעו עקרונות יסוד לניהול ולבקרת הסיכונים השונים. במסגרת ההוראה שהטילה על הדירקטוריון חובה לדון במדיניות הבנק בתחום ניהול הסיכונים ולאשרה, הועמקה מעורבות הדירקטוריון בתחום. בין היתר מתקיים בועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון, אחת לרבעון, דיון במסמך חשיפות המרכז את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק. כמו כן, מונו בבנק במסגרת הוראה זו מנהל סיכונים ובקר סיכונים.

בהתאם להוראת המפקח על הבנקים כאמור, נדרש הבנק לנהל את החשיפה לסיכוני שוק באמצעות מערכת מידע המבוססת על מודל פנימי. המערכת מודדת את חשיפת הבנק לסיכוני שוק באמצעות אומדן VAR (VALUE AT RISK).

ה-VAR אומד את ההפסד המקסימלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש.

הבנק מפעיל מערכת מיחשוב מתקדמת לניהול ומדידת סיכוני שוק המבצעת אומדן VAR בשיטה הפרמטרית, בתדירות שבועית. ערך ה-VAR בבנק ליום 31 בדצמבר 2012, בשיטה הפרמטרית ברמת מובהקות של 99% לתקופה עתידית של 10 ימים, הינו כ- 16 מיליוני ש"ח (31.12.2011 - 23 מיליוני ש"ח). הבנק קבע מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד העתידי (על פי אומדן ה-VAR) - ביחס להון העצמי, בשיעור של 3.5% מההון. בשנת 2012 לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

בנוסף, עורך הבנק אומדנים לגבי השפעה אפשרית של שינויים קיצוניים במשתני השוק (STRESS TESTS) - על השווי ההוגן של ה"הון הכלכלי של הבנק". יצוין בהקשר זה, כי בחודש יוני 2007, קבע הבנק מגבלות לערך המכסימלי של ההפסד הכלכלי האפשרי בגין תרחישים אלו, בשיעור של 12.5% מההון העצמי של הבנק. בשנת 2012 לא נרשמו חריגות ממגבלה זו.

2. סיכוני בסיס

סיכון הבסיס מוגדר כחשיפת הבנק להפסד שעלול להיגרם עקב שינויים באינפלציה ובשערי החליפין. הסיכון נמדד ביחס להפרש שבין הנכסים לבין ההתחייבויות הפיננסיות של הבנק (ה"הון הפעיל"), בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

מדיניות הבנק, לגבי סיכוני הבסיס הכרוכים בניהול תיק הנכסים הממומן ממקורות ההון הפעיל הכלכלי שלו, קובעת כי: %(-20) עד 120% מהון זה יושקעו בנכסים צמודי מדד, %(-10) עד 25% יושקעו בנכסים במט"ח ובצמודי מט"ח, והיתרה הנגזרת תוחזק בשקלים לא צמודים.

ההחלטות לגבי השקעת ההון הפעיל במגזרים השונים מתקבלות, במסגרת המגבלות שנקבעו, בהתבסס על ניתוח, בקרה ותחזיות לגבי התפתחויות כלכליות במשק, שיעורי ריבית במגזרים השונים ושינויים צפויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין של השקל. הבנק נעזר, לצורך ניהול סיכוני הבסיס, במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

להלן ריכוז נתוני החשיפה לסיכון בסיס (בבנק בלבד), במגזרי ההצמדה השונים:

31 בדצמבר 2011		31 בדצמבר 2012		
חשיפה "חשבוניתית"	חשיפה "כלכלית"*	חשיפה "חשבוניתית"	חשיפה "כלכלית"*	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
340	**573	504	756	שקל לא צמוד
840	**831	901	886	שקל צמוד מדד
70	**88	10	25	מט"ח וצמוד מט"ח
1,250	1,492	1,415	1,667	סה"כ החשיפה לסיכון בסיס

* ניהול החשיפה לסיכונים בסיס מבוצע על פי נתוני ה"חשיפה הכלכלית". המרכיבים העיקריים של ההפרש שבין החשיפה ה"כלכלית", לבין ה"חשיפה החשבוניתית" (המוגדרת: כפרש שבין יתרות הנכסים וההתחייבויות הכספיים, על פי כללי מדידה חשבוניתית מקובלים), הינם כדלקמן:

1. הפרשות מסוימות, כגון: הפרשות בגין זכויות עובדים, נטו - לא נכללו ב"חשיפה הכלכלית".
2. הלוואות צמודות למדד שסווגו כ"חובות פגומים", סווגו למגזר הלא צמוד (במקום לבסיס הנגזר מחוזה ההלוואה).
3. מכשירים פיננסיים המכילים אופציה גלומה, סווגו למגזרי ההצמדה השונים, על פי מודלים לתמחור אופציות.
4. פקדונות שבסיס ההצמדה שלהם אינו קבוע לאורך כל תקופת הפקדון, מסווגים למגזר ההצמדה ששימש לתמחור הפקדון.
5. ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי (בגין חובות "תקינים"), נטו, לא נכללה ב"חשיפה הכלכלית".

** הוצג מחדש

עודף הנכסים במגזר צמוד המדד ליום 31 בדצמבר 2012 הסתכם בכ- 886 מיליון ש"ח, ושימש לכיסוי ההון הפעיל בשיעור של כ- 53% ממנו, לעומת 56%⁽¹⁾ אשתקד. שיעור השקעת ההון הפעיל במגזר הלא צמוד הגיע לכ- 45% לעומת 38%⁽¹⁾ אשתקד. עודף הנכסים במגזר מט"ח וצמוד מט"ח, ביחס להון הפעיל הסתכם ביום 31 בדצמבר 2012 בשיעור של כ- 2%, לעומת כ- 6% אשתקד. הגידול בשיעור ההון הפעיל המושקע במגזר הלא צמוד בסוף שנת 2012 לעומת תחילת השנה, נובע מהסתת נכסים, נטו, למגזר זה במהלך השנה, לאור הירידה שנרשמה בקצב עליית מדד המחירים לצרכן במשק.

נכסי הסיכון בגין חשיפת הבנק לסיכון שער החליפין מסתכמים ליום 31.12.2012 ב- 27 מיליון ש"ח, והקטינו את יחס הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.2012 בשיעור של כ- 0.02 נקודות האחוז.

(1) הוצג מחדש

ניתוח רגישות לשינויים בשער החליפין -

ניתוח הרגישות נערך לגבי תרחישים תאורטיים של שינויים בשערי החליפין של המטבעות העיקריים, בטווח שבין 10% (-), ל-10%. הניתוח בוחן את השפעת התרחישים הנ"ל על הון הבנק ליום 31.12.2012, בהתבסס על היתרות הכספיות של הנכסים וההתחייבות באותם מטבעות (לרבות פעילות במכשירים חוץ מאזניים) ליום 31.12.2012, בתוספת התאמות מסוימות (בעיקר בגין "חובות פגומים"). להלן ריכוז תוצאות ניתוח הרגישות (במיליוני ש"ח):

	10%	5%	-5%	-10%
דולר	*	*	*	*
יורו	*	*	*	*
לירה שטרלינג	*	*	*	*
פרנק שוויצרי	*	*	*	*
יין יפני	*	*	*	*
	-	-	-	-
השפעת אופציות**	6	3	(2)	(2)
השפעה כוללת	6	3	(2)	(2)

* סכום נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

** לא כולל אופציות גלומות.

3. סיכוני ריבית

כללי

סיכון הריבית מוגדר כחשיפת הבנק להפסד, עקב שינויים עתידיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים של הבנק.

חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון הריבית, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208, לגבי "התיק הסחיר" של הבנק.

התיק הסחיר של הבנק כולל את תיק אגרות החוב למסחר של הבנק וכן עסקאות עתידיות המבוצעות למטרת מסחר (עסקאות IRS, עסקאות אקדמה במט"ח ואופציות מטבע שנרכשו). חישוב הקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון הריבית נערך בהתאם לשיטת "התקופות לפרעון".

לפרטים נוספים באשר לטיטוט הוראת הניהול הבנקאי החדשה בנושא: "ניהול סיכון הריבית" שהופצה ביום 2.12.2012 והשלכותיה על תהליך סיכון הריבית בבנק, ראה פרק 2 טז לעיל.

אסטרטגיות ותהליכים

המדיניות באשר לסיכוני ריבית - הנובעים מאי התאמה בין מועדי השתנות הריבית על הנכסים, לבין אלו של ההתחייבויות בתחומי הפעילות השונים, מבוססת על צמצום מירבי של פערים כאמור, מחד - ומתן אפשרות לחשיפה מוגבלת להפסדים בגין סיכון זה, מאידך.

בהתאם למגבלות שאושרו על ידי הדירקטוריון בנושא זה, לא יעלה ההפסד המכסימלי - בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת אחוז בעקום הריבית - על שיעור דיפרנציאלי מהון הבנק, המחושב לכל אחד ממגזרי ההצמדה, כדלקמן: במגזר השקלי הלא צמוד: עד 2.0% מהון הבנק, במגזר הצמוד למדד: עד 3.5% מהון הבנק, ובמגזר המט"ח: עד 1% מהון הבנק. מרבית החשיפה להפסדים אפשריים בגין סיכון הריבית נובעת מהמגזר הצמוד למדד, מאחר שבמגזר זה עיקר הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופה ארוכה יחסית ובריבית קבועה. לצורך מדידת סיכון הריבית עושה הבנק שימוש בהנחות, הנבחנות בתדירות שנתית לגבי היקף הפרעונות המוקדמים של הלוואות משכנתא בריבית קבועה, במגזר הצמוד למדד. שיעור הפרעונות המוקדמים מתבסס על נתוני העבר של פרעונות מוקדמים בהלוואות מסוג זה.

בנוסף, הבנק עושה שימוש בהנחות לגבי היקף המשיכות המוקדמות של פקדונות חסכון ותכניות חסכון בהתבסס על נתוני העבר לגבי משיכת תכניות ופקדונות חסכון בתחנות ביניים בסוגי פקדונות שונים. סיכון הריבית בתיק הבנקאי נמדד בתדירות שבועית.

המבנה והארגון של פונקצית ניהול סיכונים הריבית -

סיכונים הריבית מנוהלים על ידי החטיבה הפיננסית. ניהול הסיכונים כולל מעקב אחר המגבלות שנקבעו לניהול סיכונים הריבית באמצעות הפקת דוחות לכימות ואמידת סיכון זה, בתדירות שבועית.

הדוחות מובאים לדיון ב"פורום הפיננסי המצומצם" המתכנס בתדירות שבועית. הפורום מדווח על הערכותיו והחלטותיו למנכ"ל ולהנהלת הבנק. בנוסף, מדווחים דיוני הועדה אחת לחודש ל"פורום הפיננסי המורחב" בראשות המנכ"ל, הכולל - מלבד חברי ה"פורום המצומצם", גם נושאי תפקידים נוספים בבנק. הפורומים הפיננסיים מפוקחים על ידי ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון המתכנסת בתדירות רבעונית, לפחות. הועדה דנה בסיכונים השונים להם חשוף הבנק, לרבות המגבלות הרצויות לחשיפות לסיכונים השוק. במידת הצורך ממליצה הועדה לדירקטוריון על שינויים במגבלות אלו.

האופי וההיקף של מערכות הדיווח והמדידה -

הבנק נעזר לצורך מדידת החשיפה לסיכונים ריבית במערכת ייעודית לניהול סיכונים המודדת את החשיפה לסיכון הריבית בתדירות שבועית.

מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכון -

- כאמור, מדיניות הבנק בנושא ניהול סיכונים שוק - מבוססת על גידור החשיפות לסיכונים שוק, באמצעות הטלת מגבלות כמותיות על חשיפות אלו. לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, מפעיל "אגף הפיננסי" בחטיבה הפיננסית מערך למדידת הסיכונים ובדיקת קיום חריגות ממגבלות אלו. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות שנקבעו, כוללים:
- רכישת ומכירת מכשירים סחירים בכל מגזרי ההצמדה (בעיקר ניירות ערך לטווחים שונים).
 - השקעה וגיוס מכשירים פיננסיים לא סחירים (בעיקר פקדונות של בנקים ותאגידים בנקאיים מיוחדים).
 - פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים עם בנקים.

מידע כמותי -

להלן ריכוז נתונים על פערי המח"מ במגזרי ההצמדה השונים והשפעתם על חשיפת הריבית של הבנק:

31 בדצמבר 2011			31 בדצמבר 2012		
מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד
1.06	2.93	0.35	0.98	3.18	0.51
מח"מ הנכסים (שנים)					
(1.15)	(4.43)	(0.33)	(1.01)	(4.71)	(0.36)
מח"מ ההתחייבויות (שנים)					
(0.09)	(1.50)	0.02	(0.03)	(1.53)	0.15
פער המח"מ (שנים)					
0.1	2.5	0.3	0.2	3.0	-
ההפסד המכסימלי, ביחס להון* (ב- %)					

* בגין תזוזה בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית.

באמצעות המח"מ (משך חיים ממוצע) ניתן למדוד את הרגישות של הנכסים וההתחייבויות לשינויים בריבית.

מנתוני החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית ליום 31.12.2012 עולה כי במגזר הלא צמוד ובמגזר המט"ח והצמוד מט"ח, מרבית הנכסים וההתחייבויות הינם לתקופת פירעון קצרה של עד שלושה חודשים או בתנאים של ריבית משתנה, ולפיכך חשיפת הבנק לסיכון הריבית בגינם - נמוכה יחסית. במגזר המט"ח מבצע הבנק חוזי החלפות פיננסיות בשיעור הריבית (I.R.S.) ועסקות פרוורד על שערי ריבית (F.R.A.) ומצמצם את החשיפה לסיכון של שינוי בשיעורי הריבית.

במגזר צמוד המדד עולה מח"מ ההתחייבויות על מח"מ הנכסים ליום 31.12.2012 בכ- 18 חודשים.

חישובי מח"מ הנכסים וההתחייבויות של מכשירים פיננסיים בעלי מספר תקופות פרעון אופציונליות, מבוססים על הנחות לגבי מועדי הפרעון של אותם מכשירים. להלן פרטים על סוגי המכשירים הנ"ל, ההנחות לגביהם, והשפעתם על המח"מ של אותם מכשירים:

1. חלק מהאשראי הצמוד למדד במערך המשכנתאות ניתן לפרעון מוקדם, ללא תשלום עמלת פרעון. עם זאת, לאור ניסיון העבר חלק גדול מאשראי זה לא ייפרע גם במקרה של ירידת ריבית. הצגת תזרימי המזומנים בגין אשראי זה, בהתבסס על מודל המעריך את תקופת הפרעון הצפויה של האשראי, על פי ניסיון העבר, היתה מגדילה את מח"מ הנכסים במגזר הצמוד בכ- 3 חודשים.

2. מועד הפרעון של תוכניות חסכון כולל תחזית לפרעון מוקדם ע"י החוסכים, ב"תחנות יציאה". השפעת הצגת תזרימי המזומנים על משך החיים הממוצע של התחייבויות, בהתבסס על תחזית זו, זניחה - ולא גרמה לשינוי במח"מ ההתחייבויות.

• **ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.**

כללי

על פי הוראה שפורסמה על ידי בנק ישראל בנושא: "גילוי על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית", נדרשו הבנקים לכלול בדוח הדירקטוריון מידע לגבי היקף הנכסים וההתחייבויות החשופים לשינויים בשיעור הריבית, על פי שוויים ההוגן - ולכלול ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית, על שוויים ההוגן של מכשירים פיננסיים אלה.

עקרונות המודל

מאחר ולרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים - מחושב השווי ההוגן באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון: ערך נוכחי של תזרימי המזומן העתידיים, המהווים ריבית ניכיון בשיעור המשקף את שיעורי הריבית העדכניים בשוק למכשירים הפיננסיים ואת רמת הסיכון הגלומה בהם, לפי הערכת ההנהלה.

השיטות וההנחות העיקריות שיושמו בחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים:

(1) מכשירים פיננסיים סחירים:

ניירות ערך וכתבי התחייבויות נדחים - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.

(2) מכשירים פיננסיים שאינם סחירים:

אמדין השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים נקבע, בדרך כלל, על ידי היוון תזרימי מזומן עתידי לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח.

החישובים נערכו בהתאם למפורט להלן:

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור חושב לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. הערך הנוכחי נמדד עבור תזרימי התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלוואה בנפרד בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי. קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דירוג לווים המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים. בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו על פי שיעורי הריבית שלפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכוי ההפרשות הספציפיות בגין הפסדי אשראי.

תזרימי המזומנים בגין אשראי במערך המשכנתאות הניתן לפרעון מוקדם, ללא תשלום עמלת פרעון מוקדם - הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלו המבוססת על מודל כלכלי. היוון תזרימי המזומנים, כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים, במקום על פי מועדי הפרעון החוזיים של אותם אשראים, הקטין את השווי ההוגן של אותם אשראים בכ- 18 מיליון ש"ח.

בחישוב השווי ההוגן של אשראי לציבור הצמוד למדד (עם ריצפת מדד) הופרדה האופציה הגלומה ממכשיר זה. להפרדת האופציה היתה השפעה זניחה על השווי ההוגן של המכשיר.

פקדונות וכתבי התחייבות נדחים - השווי ההוגן של פקדונות וכתבי התחייבות נדחים חושב בשיטת היוון תזרימי המזומנים עתידיים לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן, בהתבסס על פרמטרים, כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון. בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה נלקחו בחשבון גם השינויים האפשריים בשווי ההוגן של הפקדון בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות. פקדונות הציבור כוללים "מכשירים מורכבים", כדלקמן:

- "תוכניות חסכון", המהווים פקדונות לתקופת פרעון ארוכה יחסית:
על פי הנסיון שנצבר בבנק, חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי, בניכוי "קנס פרעון מוקדם". תזרימי המזומנים הצפויים בגין תוכניות החסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תוכניות. היוון תזרימי המזומנים, על פי התחזית לפרעונות מוקדמים של תוכניות החיסכון, הקטין את השווי ההוגן של אותן תוכניות בכ- 1 מיליון ש"ח.
 - פקדונות הציבור כוללים פקדונות עם אפשרות בחירה בין קבלת ריבית קבועה, לריבית משתנה:
בחישוב השווי ההוגן הופרדה ה"אופציה הגלומה" במכשיר זה. להפרדת האופציה היתה השפעה זניחה על השווי ההוגן של המכשיר.
 - "תוכניות חסכון" עם אופציה לשינוי בסיס ההצמדה של התכנית ואופציה להבטחת קרן ההפקדה:
בחישוב השווי ההוגן הופרדו ה"אופציות הגלומות" מהתכניות. הפרדת האופציות, כאמור, הגדילה את השווי ההוגן של התכניות ב- 2 מיליון ש"ח.
- מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים** - מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי וכן התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות:
- השווי ההוגן הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאיכות האשראי של הצד הנגדי.
- הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן" כללה התייחסות להפרש בין הריבית שנקבעה בהסכם לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.
- מכשירים נגזרים** - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי השוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת, הלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

הערה:

תהליך הערכת השווי ההוגן באמצעות היוון תזרימי המזומנים העתידי מבוסס על שיעורי ריבית ניכיון הנקבעים באופן סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה מהווה בהכרח אינדיקציה לשווי מימושו של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

• **נתונים כמותיים וניתוח רגישות**

(א) נתונים המבוססים על הוראות בנק ישראל

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012				
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי	
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
26,079	432	2,056	4,873	18,718
נכסים פיננסיים*				
3,494	1,493	734	896	371
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים***				
(24,294)	(774)	(2,017)	(4,296)	(17,207)
התחייבויות פיננסיות*				
(3,732)	(1,137)	(770)	(724)	(1,101)
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים***				
1,547	14	3	749	781
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים				

31 בדצמבר 2011				
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי	
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
24,415	580	2,081	5,252	16,502
נכסים פיננסיים*				
3,238	1,404	850	364	620
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים***				
(22,863)	(739)	(1,995)	(4,171)	(15,958)
התחייבויות פיננסיות*				
(3,472)	(1,217)	(886)	(745)	(624)
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים***				
1,318	28	50	700	540
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים				

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושוי הוגן של מכשירים פיננסיים חוזי מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

*** הסכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים חוזי מאזניים, כשהם מהווים בשיעורי הריבית ששימשו לחישוב השווי ההוגן.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(א) נתונים המבוססים על הוראות בנק ישראל (המשך)

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012							
שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית*							
שינוי בשווי ההוגן							
השינוי בשיעור הריבית	לא צמוד	צמוד מדד	מטבע ישראלי		מטבע חוץ**		מיליוני ש"ח
			דולר	אחר	השפעות מקצות	סך הכל	
גידול מיידי מקביל של אחוז אחד	754	799	5	13	-	1,571	24
גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז	779	754	4	13	-	1,550	3
קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד	808	690	2	15	-	1,515	(32)
אחוזים							

31 בדצמבר 2011							
שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית*							
שינוי בשווי ההוגן							
השינוי בשיעור הריבית	לא צמוד	צמוד מדד	מטבע ישראלי		מטבע חוץ**		מיליוני ש"ח
			דולר	אחר	השפעות מקצות	סך הכל	
גידול מיידי מקביל של אחוז אחד	539	748	51	27	-	1,365	47
גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז	540	705	50	28	-	1,323	5
קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד	541	644	47	30	-	1,262	(56)
אחוזים							

הערות:

* השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן, נטו, של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצוין בשיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית

ניהול חשיפת ריבית בבנק מבוסס על מודל, במסגרתו מהווים תזרימי המזומנים העתידיים בשיעורי ריבית שאינם זהים לאלו ששימשו את הבנק לצורך דווח על חשיפת הבנק לשינויים בשיעור הריבית (בעיקר בכל הנוגע למרווחי הריבית בגין סיכוני אשראי).

להלן נתונים כמותיים לגבי השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים והשפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, המבוססים על המודל המשמש את הבנק בניהול חשיפת הריבית:

(1) שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012				
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי	
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
26,546	443	2,114	4,892	19,097
נכסים פיננסיים*				
3,369	1,450	606	886	427
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים				
(24,287)	(775)	(2,021)	(4,276)	(17,215)
התחייבויות פיננסיות*				
(3,543)	(1,098)	(583)	(622)	(1,240)
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים				
2,085	20	116	880	1,069
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים				

31 בדצמבר 2011				
סך הכל	מטבע חוץ**		מטבע ישראלי	
	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
24,926	587	2,136	5,289	16,914
נכסים פיננסיים*				
3,076	1,300	797	354	625
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים				
(22,784)	(739)	(2,004)	(4,057)	(15,984)
התחייבויות פיננסיות*				
(3,221)	(1,090)	(798)	(584)	(749)
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים וחוזי מאזניים				
1,997	58	131	1,002	806
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים				

* כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוזי מאזניים.

** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

• נתונים כמותיים וניתוח רגישות (המשך)

(ב) נתונים המשמשים לצורך ניהול חשיפת הריבית (המשך)

(2) השפעת שינויים היפותטיים בשיעור הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012							
שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית**							
שינוי בשווי ההוגן				מטבע חוץ*		מטבע ישראלי	
אחוזים ⁽²⁾	מיליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקזזות	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
							השינוי בשיעור הריבית
2.0	42	2,127	-	18	113	925	1,071
							גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
0.2	4	2,089	-	20	115	885	1,069
							גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
(2.4)	(49)	2,036	-	21	117	829	1,069 ⁽¹⁾
							קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾

31 בדצמבר 2011							
שווי הוגן, נטו, של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית**							
שינוי בשווי ההוגן				מטבע חוץ*		מטבע ישראלי	
אחוזים ⁽²⁾	מיליוני ש"ח	סך הכל	השפעות מקזזות	אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד
							השינוי בשיעור הריבית
2.0	40	2,037	-	56	131	1,039	811
							גידול מיידי מקביל של אחוז אחד
0.2	4	2,001	-	57	131	1,007	806
							גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז
(2.4)	(48)	1,949	-	59	131	959	800 ⁽¹⁾
							קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד ⁽¹⁾

הערות:

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.

** השווי ההוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שכל השינוי שצויין בשיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך הכל השווי ההוגן, נטו של המכשירים הפיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שכל השינוי שצויין בשיעורי הריבית בכל מגזר ההצמדה.

(1) בנוסף, הבנק נעזר במודל למדידת השינויים הצפויים ברווח החשבונאי, בשנה הקרובה - בגין שינויים בעקום הריבית. המודל מתבסס על הנחות שונות בנוגע להתפתחויות הצפויות בסעיפי המאזן ובמשתני שוק שונים.

שיעור הקיטון הצפוי ברווח החשבונאי של הבנק, ביחס להון העצמי, בשנה הקרובה (בהתבסס על מודל זה) - עקב קיטון מקביל בשיעור של 1 נקודת האחוז בעקום הריבית, במגזרים: ה"לא צמוד", "צמוד המדד", וה"מט"ח" - מסתכם ב- 2.38%, 1.81% ו- 0.22% בהתאמה; 31.12.2011, 1.85%, 1.95% ו- 0.83% בהתאמה.

(2) טווח השינויים בשווי ההוגן, בגין השינויים בשיעורי הריבית שנרשם בתקופת הדו"ח, הינו כדלקמן: עבור גידול מקביל של אחוז אחד: 1.7% - 0.3% (שנת 2011 4.3% - 1.2%); עבור גידול מקביל של 0.1%: 0.3% - 0.2% (שנת 2011: 0.5% - 0.1%); עבור קיטון מקביל של 1%: (-3.8%) - (-2.0%) (שנת 2011: (-4.9%) - (-1.9%)).

4. סיכון מניות

סיכון מניות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד, עקב ירידה במחירי השוק של המניות הכלולות בתיק ניירות הערך של הבנק. חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון המניות, נערך בהתאם להנחיות שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208 לגבי התיק הסחיר של הבנק. ליום 31.12.2012 לא נכללו מניות בתיק הסחיר של הבנק (31.12.2011 - זהה).

5. סיכון אופציות

סיכון אופציות מוגדר כחשיפת הבנק להפסד עקב שינוי בשווי ההון של אופציות הכלולות בתיק הבנקאי או בתיק למסחר של הבנק (כתוצאה משינוי בנתוני השוק המשמשים בחישוב השווי ההון).

דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לביצוע עסקאות בתחום זה כדלקמן:

- עסקאות בתיק הבנקאי יבוצעו בתנאי "BACK TO BACK" בלבד.
 - לביצוע עסקאות בתיק למסחר נקבעה מגבלת היקף פרמיות (נטו) שנתית.
- חישוב נכסי הסיכון והקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון אופציות, נערך בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 208, בשיטת ה"דלתא פלוס" - הקצאת ההון בגין ה"דלתא", ה"גמא" ו"הווגא" של האופציות.

6. גילוי כמותי להקצאת ההון הנדרשת בגין החשיפה לסיכונים שוק

הבנק מקצה הון בגין החשיפה לסיכונים שוק על פי השיטה ה"סטנדרטית". על פי שיטה זו מחושבים "סיכון הריבית" ו"סיכון המניות" על ה"תיק למסחר" בלבד - המהווה יתרות בגין מכשירים פיננסיים המוחזקים למטרת מסחר, שכוללים את תיקי אגרות החוב למסחר ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים למטרת הפקת רווח. הגדרת התיק למסחר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק. סיכון הריבית מחושב על פי שיטת ה"תקופה לפרעון".

סיכון "שער חליפין" ו"סיכון האופציות" מחושבים על כלל יתרות המכשירים הפיננסיים בבנק. החשיפה ל"סיכון אופציות" מחושבת בשיטת "דלתא פלוס" (דרישות ההון מחושבות על סיכון ה"דלתא" הגמא" ו"הווגא").

להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון של הבנק בגין החשיפה לסיכונים שוק (במיליוני ש"ח):

31.12.2011		31.12.2012		
נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון	
23	2	9	1	סיכון ריבית
-	-	-	-	סיכון מניות
77	7	27	2	סיכון שער חליפין
63	6	43	4	סיכון אופציות
163	15	79	7	סה"כ

ג. סיכון נזילות

הוודאות לגבי היצע המקורות והרכבם ומן הביקוש לשימושים והרכבם. סיכון זה הינו פונקציה של התנהגות הלקוחות והתממשותו עלולה לבוא לידי ביטוי בזמינות ובמחיר המקורות.

להלן נתונים על הנכסים הנזילים של הבנק:

- כ- 13.1% מנכסי הבנק הינם מזומנים ופקדונות בבנקים לתקופה של עד שלושה חדשים - מהם כ- 70.0% פקדונות בבנק ישראל (31.12.2011: 12.4% - 66.2%, בהתאמה).
- כ- 18.8% מנכסי הבנק הינם ניירות ערך סחירים בבורסה (31.12.2011: 19.6% - 19.6%).

דהיינו, כ- 31.9% מסך נכסי הבנק ניתנים למימוש בזמן קצר (31.12.2011: 32.0% - 32.0%). שיעורם הגבוה של הנכסים הנזילים נובע מיישום מדיניות המכוונת לשמר יחסי נזילות גבוהים בבנק, על רקע אי הודאות שהשתררה בעקבות הארועים הכלכליים שהתרחשו ברחבי העולם כנגזרת מהמשבר הפיננסי.

מדיניות הבנק קובעת כי יש להימנע, ככל האפשר, מסיכון של פערים בתזרים המזומנים יחד עם זאת, נקבעו מגבלות לחשיפות אפשריות, במגזרי המט"ח ובמגזר הצמוד והלא צמוד במיוחד. במסגרת מגבלות אלו נקבע כי עודף הנכסים במגזר "מטבע חוץ" המושקע לתקופות בינוניות וארוכות, בניכוי גורמים מסוימים, לא יעלה על 50% - 40% מההתחייבויות לזמן קצר באותו מגזר, בהתאמה (במגזר ה"שקלי": 30% - 15%, בהתאמה). ליום 31.12.2012, מסתכם היחס שבין עודף הנכסים לתקופות בינוניות וארוכות, לבין ההתחייבויות לזמן קצר, כדלקמן:

"טווח ארוך"		"טווח בינוני"	
%		%	
(16.9)		9.1	
25.1		37.8	
		מגזר לא צמוד וצמוד	
		מגזר מט"ח	

להלן נתונים על עודף וגרעון בתזרים המזומנים של הבנק ליום 31.12.2012:

במגזר הלא צמוד קיים גרעון בתקופות לפרעון עד חודש (לרבות השפעת עסקאות עתידיות) המסתכם בכ- 5.5 מיליארד ש"ח (31.12.2011: 6.3 מיליארד ש"ח), בין היתר, עקב הוראת בנק ישראל, לפיה - אשראי שניתן בתנאי חח"ד ללא קו אשראי, או בחריגה ממנו (בהיקף של כ- 0.2 מיליארד ש"ח), יסווג כ"נכס ללא תקופת פרעון". חלק מהגרעון מכוסה על ידי עודפים בסך של כ- 1.9 מיליארד ש"ח בתקופה לפרעון עד שלושה חודשים. נתונים אלו מבוססים על מועדי הפרעון החוזיים של הנכסים וההתחייבויות של הבנק. עם זאת, לאור נסיון העבר - מרבית הפקדונות שסווגו לתקופות פרעון קצרות, מתחדשים באופן שוטף. לפיכך, ובהתבסס על מודל הנזילות שבו עושה הבנק שימוש לצורך ניהול סיכון הנזילות (ראה להלן) - קיים בבנק בפועל ליום 31.12.2012 "פער נזילות" חיובי במגזר זה (לרבות במגזר הצמוד למדד ולמט"ח), לטווח עתידי של חודש, המסתכם ב- 4.9 מיליארד ש"ח. בנוסף, ניתן לגשר על פערי נזילות בתקופות זמן שונות באמצעות פעילות בתיק ניירות ערך.

במגזר הצמוד למדד קיים גירעון בתקופות לפרעון עד שנה, המסתכם בכ- 1.0 מיליארד ש"ח (31.12.2011: 1.4 מיליארד ש"ח), המכוסה בתקופות ארוכות יותר. ניתן לגשר על הפערים במגזר זה, באמצעות פעילות בתיק ניירות הערך.

במגזר המט"ח וצמוד מט"ח קיים גירעון בתקופה לפרעון עד שנה, המסתכם בכ- 0.4 מיליארד ש"ח, (בדומה לאשתקד), המכוסה בתקופות הארוכות יותר (בהנחה שהפיקדונות יתחדשו באופן שוטף). גם במגזר זה ניתן לגשר על פני פערי הזמן שבין פירעון ההתחייבויות לנכסים, באמצעות פעילות בתיק ניירות הערך. יצוין בהקשר זה, כי בהתבסס על מודל הנזילות, המשמש את הבנק לצורך ניהול סיכון הנזילות לטווח קצר, כאמור, קיים במגזר זה פער נזילות חיובי לטווח עתידי של חודש, שהסתכם ליום 31.12.2012 בסך של כ- 0.8 מיליארד ש"ח.

על פי הוראת בנק ישראל בנושא: "ניהול סיכון נזילות", נדרשים התאגידים הבנקאיים, בין היתר, לשמור בכל עת על היקף "נכסים נזילים" (כהגדרתם בהוראה), בסכום שלא יפחת מההתחייבויות שפרעונו, על פי ההסכמים הקיימים, צפוי בטווח של חודש ימים (להלן: "פער הנזילות"). עם זאת נקבע בהוראה, כי בנקים שיש ברשותם מודל פנימי מבוסס היטב לניהול סיכון הנזילות, רשאים להגדיר את הנכסים הנזילים ואת ההתחייבויות הצפויות להיפרע בטווח של חודש - על פי המודל ולא על פי הגדרתם בהוראה או הגדרתם החוזית.

הבנק מנהל את סיכון הנזילות באמצעות כלים ניהוליים ומיחשוביים שפותחו בנושא זה, הכוללים אמצעים לפיקוח, מעקב ובקרה של נתוני הנזילות לטווח קצר. במסגרת זו פותח על ידי הבנק, בסיוע מומחה, "מודל לניהול סיכון הנזילות" שאושר על ידי דירקטוריון הבנק ביום 27.2.2011. המודל משמש את הבנק בניהול סיכון הנזילות, ובדק את "פער הנזילות" (המהווה את הפער שבין הנכסים הנזילים להתחייבויות לפרעון של הבנק) ו"חס הנזילות", לטווחים ותרשישים שונים, וכן את "אופק ההישרדות של הבנק" (המוגדר כתקופה העתידית שבה הבנק צפוי לפעול ללא "גרעונות נזילות"), בתרחישים שונים.

בהתאם למגבלות שנקבעו במודל, פער הנזילות המינימלי בבנק ינוע בטווח, שבין: עודף נכסים נזילים בסך 500 מיליון ש"ח בתרחיש "ירוק" (תנאי נזילות נורמליים), לבין עודף התחייבויות בסך 2,000 מיליון ש"ח, בתרחיש "אדום" (מצוקת נזילות חריפה, עד כדי חשש לקריסת מערך ניהול הנזילות). בשנת 2012 לא נרשמו חריגות מהמגבלות שנקבעו במודל. בנוסף, נקבעו על ידי הבנק מגבלות נוספות בנושא זה המתייחסות לפרמטרים שונים, כגון: ריכוזיות המפקידים וסוגם, והתקופות לפרעון של הפקדונות, בכל אחד ממגזרי ההצמדה.

למידע נוסף באשר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 342 בנושא: "ניהול סיכון הנזילות" שפורסמה ביום 13 בינואר 2013, והשלכותיה על תהליכי ניהול סיכון הנזילות בבנק - ראה פרק 2' לעיל.

ד. הסיכון התפעולי

כללי

הסיכון התפעולי מוגדר כ"חשיפת הבנק להפסד העלול להגרם כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים". הגדרה זו נוסחה על ידי "ועדת באזל" (שעניינה קביעת סטנדרטים בנושאי הגדרה וניהול חשיפות בבנקים המרכזיים, במדינות מפותחות), ואינה כוללת חשיפה לסיכונים אסטרטגיים ותדמיתיים.

הסיכון התפעולי מובנה במרבית הפעילויות והתהליכים בבנק. לפיכך, הבנק נדרש למפות את מוקדי הסיכון התפעולי כתנאי מקדים למדידה וניהול של הסיכון התפעולי. כשל בניהול הסיכון התפעולי עלול לגרום לטעות בהערכת פרופיל הסיכון של הבנק, ולחשוף אותו להפסדים משמעותיים.

במסגרת יישום "כללי באזל 2", פורסמה על ידי בנק ישראל הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 206, המבוססת על המלצות "וועדת באזל" בנושא התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון שפורסמו ביוני 2006. על פי ההוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים, להקצות הון, בין היתר, גם בגין הסיכונים התפעוליים (בנוסף להקצאת הון בגין סיכונים אשראי וסיכונים שוק). לפרטים נוספים באשר להוראת ניהול בנקאי תקין חדשה (מס' 350) בנושא: "ניהול הסיכון התפעולי", שפורסמה על ידי בנק ישראל ביום 14 בפברואר 2012 - ראה פרק 2 כא' לעיל.

אסטרטגיות ותהליכים

תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים וגידורם, כולל הטמעת מהות הסיכונים התפעוליים להם חשוף הבנק בכל דרגי הפעילות, במטרה להעלות את רמת המודעות לקיומם, מחד - וליישם בקרות תפעוליות נאותות, במטרה להקטין את האפשרות להתממשותם, מאידך. מיפוי הסיכונים התפעוליים מהווה תשתית הכרחית בתהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. לפיכך, מתבצע בבנק תהליך מובנה למיפוי הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הבנק, שכלל היבטים שונים בתחום: זיהוי, הערכה, בקרה וגידור של הסיכון התפעולי. התוצאות שהתקבלו בעקבות המיפוי, כאמור, היוו תשתית להערכת מידת החשיפה של הבנק לסיכונים התפעוליים ולקבלת החלטות לגבי האמצעים הנדרשים לצורך יישום תכנית הפחתה וגידור סיכונים אלו. מיפוי הסיכונים, כאמור מעודכן בתדירות תלת שנתית.

הדירקטוריון אישר את מסמך "המדיניות לניהול סיכונים תפעוליים", הכולל היבטים שונים בתחום הסיכון התפעולי, לרבות: מתודולוגית זיהוי הסיכון, עקרונות ניהול הסיכון, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות בתחום זה.

המסמך מהווה בסיס ליישום תהליכי עבודה הנוגעים לזיהוי, הערכה, דווח וגידור הסיכון התפעולי ולפיתוח שיטות להערכת פרופיל הסיכון התפעולי בבנק.

המבנה הארגוני של פונקציות ניהול הסיכון התפעולי -

הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע פעילויות לגידור הסיכונים התפעוליים, הינו באחריות מנהלי היחידות השונות בבנק. המתודולוגיה בכל הנוגע לתהליכי הזיהוי, המדידה, הגידור והבקרה של הסיכון התפעולי - מרוכזת על ידי היחידה לבקרת סיכונים תפעוליים שבחטיבה לבקרת ניהול סיכונים, בראשות בקר הסיכונים התפעוליים הראשי. מבנה ארגוני זה מבטיח הפרדה בין הגורמים הנוטלים ומנהלים את הסיכון התפעולי, לבין הגורמים העוסקים בגיבוש מדיניות, בקרה והפחתת הסיכון התפעולי.

מנהל הסיכונים התפעוליים בבנק הינו מר צבי שובל, סמנכ"ל ומנהל אגף תפעול ומידע. במסגרת ניהול הסיכון התפעולי מונו בקרים תפעוליים בחטיבות ובמחלקות השונות בבנק, הכפופים מקצועית לבקר הסיכונים התפעוליים הראשי, ומהווים חלק ממערך הפיקוח, הבקרה והדיווח בתחום "ניהול הסיכון התפעולי", לרבות קישור בין מטה היחידה לניהול סיכונים תפעוליים לבין היחידות התפעוליות ויחידות הנהלה בבנק.

מערכת הדיווח על סיכונים תפעוליים

בשנת 2011 הטמיע הבנק, בשיתוף החברה האם, מערכת מידע ייעודית מתקדמת לניהול הסיכון התפעולי, המכילה ממשקים למאגרי ידע במערכות אחרות בבנק ומרכזת את כל ההיבטים הכרוכים בניהול הסיכון התפעולי, לרבות מערכות דיווח מפורטות. המערכת מהווה מאגר מידע בכל הנוגע לארועי הכשל הגורמים לארועים אלו והאחראים להתרחשותם.

גידור והפחתת הסיכונים התפעוליים

האמצעים המשמשים את הבנק לגידור הסיכונים התפעוליים, כוללים:

- ניתוח תוצאות הסקר בנושא: איתור ומיפוי הסיכונים התפעוליים, ועריכת תכנית להפחתת הסיכונים שעלו בסקר, שתבוצע על ידי יחידות הבנק השונות בתקופה של שלוש שנים.
- הטמעת תהליכים תפעוליים, המבוססים על הנסיון שנצבר, וכוללים בקורות שנועדו להפחית את הסיכונים התפעוליים.
- עריכת נהלים, הכוללים בקורות שיצמצמו ככל האפשר את האפשרות להתממשות סיכונים תפעוליים והקפדה על יישומם של נהלים אלו.
- שימוש במערכות ממוחשבות הכוללות הגבלות, הרשאות ובקורות נוספות במטרה להפחית ככל האפשר את האפשרות להתממשות הסיכונים התפעוליים.
- יישום שיפורים בתהליכים התפעוליים, לאחר שתוחקרו ארועי כשל, במטרה למנוע את הישנותם של ארועים אלו.
- שימוש בכלי ביקורת ובקרה, לרבות ביקורת פתע שיהוו גורם מרתיע מפני ביצוע מעילות והונאות.
- מתן עדיפות לביצוע ביקורות בתהליכים שזוהו כמוקדים אפשריים להתממשות הסיכון התפעולי.
- הערכות, בשיתוף עם החברה האם, להטמעת המערכת הכוללת לניהול הסיכון התפעולי, כאמור.

השיטה להקצאת הון בגין הסיכון התפעולי

החל מיום 31.12.2012 מחושבת הקצאת ההון בגין החשיפה לסיכון התפעולי על פי "הגישה הסטנדרטית", הנחשבת למתקדמת יותר (לעומת גישה ה"אינדיקטור הבסיסי" שבאמצעותה חושבה הקצאת ההון עד כה). הקצאת ההון הנדרש בגישה החדשה, מבוססת על חלוקת פעילות הבנק לקוי עסקים שהוגדרו בהוראה וחישוב ההון הנדרש בגין כל אחד מקוי העסקים, על פי משקלות שנקבעו בהוראה. לצורך החישוב עושה הבנק שימוש במערכת מידע ייעודית, המסווגת את הכנסות הבנק בחתך קוי עסקים.

הפחתת החשיפה לסיכון התפעולי באמצעות רכישת ביטוח

האמצעים בהם עושה הבנק שימוש במטרה להפחית את החשיפה לסיכונים התפעוליים, כוללים בין היתר, רכישת פוליסת ביטוח בנקאית ייעודית (במסגרת פוליסה משותפת עם החברה האם), המגדרת חלק מהסיכונים התפעוליים אליהם חשוף הבנק.

הכיסוי הביטוחי בפוליסה כולל הגנות מנזקים הנובעים מ: מעילת עובדי הבנק, זיוף מסמכים על ידי לקוחות, תביעות בגין אחריות מקצועית לכשלים בביצוע פעולות בנקאיות, ופשעי מחשב. היקף הכיסוי הביטוחי מסתכם במאה מיליון דולר של ארה"ב, לאירוע ולתקופת הביטוח (ומתייחס לכלל האירועים ב"קבוצת דיסקונט").

בנוסף, מבטח הבנק את רכושו, הכספים שבכספותיו, וחשיפה להפסדים בשל תביעות בגין נזקי גוף, נזקי טרור וחבותו כמעסיק.

כמו כן רכש הבנק, במסגרת פוליסת ביטוח שהוצאה לחברות ב"קבוצת דיסקונט", כיסוי ביטוחי לתביעות כנגד נושאי משרה ודירקטורים בסך של 150 מיליון דולר של ארה"ב.

היקף הכיסוי הביטוחי של הבנק נבחן בעזרת יועץ מקצועי ובלתי תלוי, ותואם את הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 301 ו- 352.

ה. הסיכון המשפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפת הבנק לפגיעה בפעולותיו העסקיות או במצבו הפיננסי העלולים להגרם עקב העדר אפשרות לאכוף חוזים, או עקב התממשות תביעות משפטיות או כתוצאה מהפעלת שיקול דעת מוטעה.

הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, חשיפה להטלת קנסות או צעדי עונשין בגין פעילות פיקוחית או בגין הסדרים פרטיים.

במסגרת ניהול החשיפה לסיכונים משפטיים, הוכן בבנק מסמך מדיניות בנושא "ניהול הסיכונים המשפטיים", המגדיר את הסיכונים המשפטיים, דרכי המעקב אחרי סיכונים אלו והצעדים שיש לנקוט כדי למזער אותם, שאושר על ידי הדירקטוריון. עדכונים שוטפים בנושא זה מועלים באופן שוטף הן בפני ועדת ניהול הסיכונים של הדירקטוריון, והן בפני הדירקטוריון (במסגרת "מסמך החשיפות").

ו. הסיכון הסביבתי

ביום 10 בינואר 2008 הופצה על ידי המפקח על הבנקים טיוטת הוראת ניהול בנקאי תקין בנושא: "סיכונים סביבתיים". טיוטת ההוראה מטילה על התאגידים הבנקאיים חובה להעריך ולנהל את חשיפתם האפשרית לסיכונים סביבתיים באמצעות הגדרת וקביעת מדיניות בגין סיכון זה, הסדרת אמצעים לזיהוי, אמידה, וניהול החשיפה, לרבות קביעת האחראים לניהול הסיכון. במסגרת ניהול הסיכון יחויבו התאגידים הבנקאיים לקבוע מנגנונים שישמשו לניטור ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים ולערוך הדרכות והכשרות מתאימות לעובדים המעורבים בתהליך.

בנוסף, נדרש הדירקטוריון להעמיק את מעורבותו בנושא, באמצעות קיום דיון במדיניות הבנק ובאמצעים והשיטות שנקטו על ידי הבנק במסגרת ניהול, המדידה ובקרת החשיפה לסיכונים סביבתיים.

ביום 11 ביוני 2009 פרסם המפקח על הבנקים הנחיה נוספת בנושא זה, המפרטת היבטים אפשריים שונים לחשיפת התאגידים הבנקאיים לסיכונים סביבתיים ומדגישה את הצורך להתייחס לסיכונים אלה באופן פרטני. כמו כן מובהר בהנחיה כי זיהוי והערכת הסיכון הסביבתי מהווה חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים בתאגיד הבנקאי, ולפיכך נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול להטמעת ניהול הסיכון הסביבתי במכלול הסיכונים המנוהלים על ידם, לרבות באמצעות הטמעת נהלים לזיהוי סיכון מהותי בעת מתן האשראי ולשלב בהערכה התקופתית של איכות האשראי שהועמד ללקוחות, את הערכת הסיכון הסביבתי.

לאור הנחיות אלו הוכן בבנק מסמך מדיניות לניהול הסיכון הסביבתי, שאושר על ידי הדירקטוריון. בעקבות אישור מסמך המדיניות, נקבעו על ידי הבנק נהלי עבודה המרכזים את השיטות לאיתור, הערכה ודרכי הטיפול בתחום הסיכונים הסביבתיים, הוכן מאגר נתונים של גורמים החשופים לסיכון הסביבתי, וניתנו הדרכות לגורמי האשראי בנושא: "ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי".

בהמשך להנחיות שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא זה, הפיץ בנק ישראל ביום 12.4.2011, טיוטה לתיקון הוראות הדיווח לציבור בנושא: "דיווח על החשיפה לסיכונים סביבתיים" על פי טיוטת ההוראה יידרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחותיהם השנתיים והרבעוניים מידע על חשיפתם לסיכונים סביבתיים, לרבות:

- ירידה בערך בטוחות עקב התממשות סיכונים סביבתיים.
 - הרעה במצבם הפיננסי של לווים שנגרמה בשל התממשות הסיכון הסביבתי, או בגין עלויות שנגרמו ללווה כדי לגדר חשיפה זו.
 - עלויות שהוטלו על הבנק, או עלויות שהבנק צפוי לשאת בהן בשל פעולות הקשורות בטיפול בסיכון הסביבתי.
 - ההשלכות הצפויות מיישום החקיקה בנושא זה, על הבנק, לרבות: השקעותיו, רווחיותו, ומעמדו התחרותי.
 - תיאור פעילויות מסוימות של הבנק הגורמות, או שצפויות לגרום, לפגיעה בסביבה ושצפויה להיות להן השפעה מהותית על הבנק.
 - תיאור הליכים משפטיים אשר הבנק, או נושא משרה בכירה שלו, צד להן, הקשורים לאיכות הסביבה.
 - נתונים בגין סכומים שנפסקו כנגד הבנק והפרשות שהוכרו בדוחות הכספיים, בגין הליכים משפטיים ומנהליים המתנהלים כנגד הבנק בגין נושאים הקשורים באיכות הסביבה.
- למועד פרסום הדוח טרם אושר התיקון להוראות הדיווח לציבור, כאמור.

ז. חשיפה לסיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות

לאור התלות הגדולה של התאגידים הבנקאיים בטכנולוגיית מחשב לניהול פעילותם והעליה בסיכוני אבטחת מידע, לרבות סיכוני "תקריות קיברנטיות" הנגזרים מהשימוש ההולך וגובר בטכנולוגיית המיחשוב, פרסם בנק ישראל ביום 5 בדצמבר 2012 הוראה, לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים להרחיב את הגילוי הניתן בדוחותיהם בנושא זה, ולהתייחס בין היתר להיבטים הבאים:

- סיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות שהתממשו בתקופת הדיווח והשלכותיהן על פעילות הבנק, לרבות: נזקים כספיים שנגרמו, העלויות לשיקום הנזקים שנגרמו, פגיעה בקשרי לקוחות, פגיעה במוניטין, וכו'.
 - היבטים בפעילות הבנק החשופים לסיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות.
 - דרכי הפעולה הננקטות על ידי הבנק לצמצום החשיפה לסיכונים אלו, לרבות פעילות המבוצעת באמצעות מיקור חוץ, ועלויותיהן הכספיות.
 - ההסתברות להתממשות סיכוני אבטחת מידע או תקריות קיברנטיות.
- התשתיות הטכנולוגיות הנמצאות בשימוש הבנק, כוללות ארבע סביבות עבודה:
- הרשת התפעולית הפנימית (מערכת המחשב המרכזית) - שבאמצעותה מתבצעת הפעילות העסקית בבנק. רשת זו מופעלת ומתוחזקת על ידי החברה האם (שאחראית, בין היתר, להפחתת החשיפה לסיכוני אבטחת מידע) ומנותקת מיתר סביבות העבודה.

- רשת מנהלתית פנימית - המשמשת לתקשורת בין עובדי ההנהלה השונים בנושאי מנהלה ונושאים מקצועיים.
 - רשת האינטרנט החיצונית - המשמשת להתכתבויות דואר אלקטרוני עם גורמים חיצוניים.
 - אתר האינטרנט של הבנק - המשמש את לקוחות הבנק לביצוע פעולות בחשבונותיהם, המופעל ומתוחזק על ידי חברת האם (שאחראית, בין היתר, להפחתת החשיפה לסיכוני אבטחת מידע באתר זה).
- הרשת התפעולית והמנהלית הפנימיות חשופות לסיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות (לרבות ניתוקן מהרשתות החיצוניות), ובכללם: חדירה בלתי מורשית, העברת "קבצים נגועים" ממקורות חיצוניים באמצעות התקנים לא מורשים או חדירה לאתרים מאובטחים מורשים, והוצאת מידע באמצעים שאינם מורשים.
- רשת האינטרנט החיצונית חשופה לתקריות קיברנטיות, לרבות התקפות והחדרת וירוסים באמצעות קווי התקשורת של הרשת, חדירה בלתי מורשית, ציתות לדואר אלקטרוני והוצאת מידע באמצעות התקנים בלתי מורשים.
- הבנק פועל לצמצום החשיפה לסיכוני אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות (הן ברשת הפנימית והן ברשת האינטרנט), באמצעות מגוון תהליכים ואמצעים, ובכללם:
- אמצעי ההגנה על הרשת הפנימית כוללים:
 - הטמעת מערכות בקרה וניהול אמצעים נתיקים המחוברים לתחנות העבודה.
 - הטמעת מערכת המשמשת להעברה מאובטחת, רב שכבתית, של קבצים מרשתות חיצוניות לרשת הפנימית, העומדת בסטנדרטים שנקבעו על ידי בנק ישראל בנושא: "קודים עוינים".
 - הטמעת כלי הגנה לבסיסי נתונים.
 - הטמעת מנגנונים לזיהוי משתמשים.
 - הקשחת קריטריונים לתקשורת במערכות "גישה מרחוק".
 - שיפור האמצעים למידור בין קבוצות משתמשים שונות.
 - הטמעת אמצעי אבטחה משופרים לתקשורת עם סניפי הבנק.
 - הטמעת תשתיות טכנולוגיות מתקדמות, בעלות עמידות גבוהה יותר לתקריות קיברנטיות.
 - אמצעי ההגנה על הרשת האינטרנט החיצונית, כללו:
 - החלפת מערכות בקרה וניהול אמצעים נתיקים המחוברים לתחנות העבודה.
 - החלפת מערכת להעברה מאובטחת, רב שכבתית, של קבצים.
 - הטמעת מנגנונים לזיהוי משתמשים.
 - הקשחת קריטריונים לתקשורת במערכות "גישה מרחוק".
 - הטמעת מנגנוני "IPS", לצמצום החשיפה להתקפות על קווי התקשורת.
 - שימוש בצפנים במחשבים ניידים.
 - הטמעת תשתיות טכנולוגיות מתקדמות בעלות עמידות גבוהה יותר לתקריות קיברנטיות.

היקף ההשקעות של הבנק באמצעי הגנה לצמצום החשיפות לסיכונים אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות הסתכם בשנת 2012 בסך של כ- 1.6 מיליון ש"ח (לא כולל תשומות שהושקעו על ידי החברה האם בתחום זה).

לאור הסטנדרטים הגבוהים בהם פועלים הבנק והחברה האם שלו ואמצעי ההגנה שננקטו על ידם בתחום זה, כמפורט לעיל, לא נרשמו בשנת 2012 ארועי אבטחת מידע משמעותיים או תקריות קיברנטיות, שגרמו לנזקים כספיים או אחרים.

לפיכך, ולאור האמור לעיל, מעריכה הנהלת הבנק שקיימת הסתברות נמוכה בלבד להתממשות סיכונים אבטחת מידע והתקפות קיברנטיות שעלולים לגרום לנזקים כספיים משמעותיים.

ח. חשיפה לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או עם אויב

בעקבות הנחיות שהוצאו על ידי הרשות לניירות ערך בנושא זה, פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 תיקון להוראות הדיווח לציבור, לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לכלול במסגרת הדיווח השנתי לציבור גילוי לגבי סיכונים ומגבלות המוטלים עליהם, בשל קשריהם עם איראן או עם אויב אחר.

נהלי הבנק אינם מתירים קשרים או פעילות בנקאית (במישרין או בעקיפין) עם איראן או עם גופים אחרים שהוגדרו על ידי רשויות שלטוניות כ"אויב".

להערכת הנהלת הבנק, לא הייתה לבנק חריגה ממגבלות אלו. לפיכך, חשיפת הבנק לסיכונים ציות או כשל אחר הנובעים מקשרים (במישרין או בעקיפין) עם איראן או עם אויב אחר, אינה מהותית, אם בכלל.

ט. הערכת חשיפת הבנק לגורמי הסיכון

להלן ריכוז גורמי הסיכון אליהם חשוף הבנק בפעילותו השוטפת, והתייחסות למידת ההשפעה האפשרית של כל אחד ממרכיבי הסיכונים על הבנק:

גורם הסיכון	השפעת הסיכון
1. השפעה כוללת של סיכונים האשראי	בינונית
• סיכון בגין איכות לווים ובטחונות ⁽¹⁾	בינונית
• סיכון בגין ריכוזיות ענפית ⁽²⁾	בינונית
• סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים ⁽³⁾	בינונית
2. השפעה כוללת של סיכונים שוק	קטנה
• סיכון ריבית ⁽⁴⁾	קטנה
• סיכון אינפלציה ⁽⁵⁾	קטנה
• סיכון שער חליפין ⁽⁶⁾	קטנה
• סיכון מחירי מניות ⁽⁷⁾	קטנה
3. סיכון נזילות⁽⁸⁾	קטנה
4. סיכון תפעולי⁽⁹⁾	בינונית
5. סיכון משפטי⁽¹⁰⁾	קטנה
6. סיכון מוניטין⁽¹¹⁾	בינונית

להלן עיקרי הנימוקים להערכות שצוינו לעיל:

(1) **סיכון בגין איכות לווים ובטחונות** - הדירוג הממוצע של הלווים בבנק נמצא בתחום "סביר עד טוב". בנוסף לכך, מעריכה הנהלת הבנק כי מדיניות קבלת הבטחונות וטיב הבטחונות שמקבל הבנק מהלווים - אינה שונה מהותית מהמקובל במערכת הבנקאית.

יצוין בהקשר לכך, כי בשנת 2012 הסתכם שיעור ההפרשות בגין הפסדי אשראי בשיעור של 0.21%, המהווה ירידה בשיעור של 0.02 נקודת האחוז לעומת הנתון שנרשם אשתקד (0.23%). שיעורי ההפרשות הנמוכים שנרשמו בשנים האחרונות הושגו, בין היתר, באמצעות שיפורים במערכות הבקרה - ובכללם הטמעת מערכת מידע חדשה, הקמת יחידה לטיפול ה"אשראים מיוחדים" בחטיבה העסקית - מסחרית, העוסקת בהסדרי גביה ורישום הפרשות להפסדי אשראי של חובות בעייתיים, ויחידת פיקוח ובקרה בחטיבה הקמעונאית - העוסקת באיתור וגילוי סממנים להידרדרות אפשרית באיכות תיק האשראי של לקוחות החטיבה.

עם זאת, לאור ההתפתחויות השליליות שנרשמו במשקים רבים של מדינות מפותחות ברחבי העולם, וההשלכות שהיו להתפתחויות אלו על פעילותם של לווים רבים במשק המקומי ועל יכולתם לעמוד בהתחייבויותיהם הפיננסיות (שהתבטאו ביישום הסדרי חוב בהיקפים גדולים, תוך גרימת הפסדים כבדים למשקיעים), ולאור החששות שהתפתחויות אלו ימנעו מלווים רבים ל"מחזר" את חובותיהם בשוק האשראי החוץ בנקאי מחד, בשעה שהמערכת הבנקאית מתקשה להרחיב את בסיס האשראי עקב החמרת הדרישות הרגולטוריות המוטלות עליה, מאידך - מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

(2) **סיכון בגין ריכוזיות ענפית** - שיעור האשראי הגבוה ביותר בבנק, בחתך "ענפי משק" הינו בגין אשראי שניתן ללווים שענף העיסוק שלהם הינו "ענף הבניה". שיעור האשראי שניתן לענף הבניה ביחס לכלל האשראי בבנק ליום 31.12.2012, מסתכם בכ- 24.3% (31.12.2011 - 23.8%). מאידך, שיעור האשראי שניתן לאנשים פרטיים ביחס לכלל האשראי בבנק (25.4%), נמוך מהשיעורים המקובלים במערכת הבנקאית. בנוסף, על פי מדדים מקובלים למדידת ריכוזיות ענפית ("מדד הרפינדל"), עולה - כי נתון ה"ריכוזיות הענפית" של הבנק על פי מדד זה, עולה על הנתון הממוצע בחמשת הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל (אף כי בשנים האחרונות צומצם הפער שבין הבנק למערכת הבנקאית בנושא זה). לאור האמור לעיל, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

(3) **סיכון בגין ריכוזיות לווים/ קבוצת לווים** - בהוראות בנק ישראל נקבעו מגבלות ביחס להיקף האשראי שיכול לתת תאגיד בנקאי ל"לווה", "קבוצת לווים" ו- "סך חבות הלווים הגדולים" (כהגדרת מונחים אלו בהוראות בנק ישראל).

ליום 31.12.2012 נופל סך האשראי שניתן על ידי הבנק, מהמגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל, כאמור, כדלקמן:

- ללווה הגדול ביותר: כ- 64.7% מתחת למגבלה (31.12.2011 - 49.3% מתחת למגבלה).
- ל"קבוצת הלווים" הגדולה ביותר: כ- 37.8% מתחת למגבלה (31.12.2011 - 16.0% מתחת למגבלה).
- בגין "סך חביות הלווים הגדולות" ביותר: כ- 39.5% מתחת למגבלה שנקבעה על ידי בנק ישראל - 120% מהון הבנק. (31.12.2011 - 16.9% מתחת למגבלה).

בנוסף לכך, נקבעו בבנק מגבלות נוספות שנועדו להפחית את ריכוזיות האשראי בבנק, לרבות הגבלת מספר הלקוחות הגדולים בבנק. למרות הפער הגדול יחסית בין שיעורי הריכוזיות הקיימים בבנק, ביחס למגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל (ומגמת השיפור שנרשמה בנתונים אלו בשנים האחרונות) - מכיוון שמדדים אלטרנטיביים של פיזור האשראי בבנק (מדדי "הרפינדל" ו"ג'ני"), עולים במעט על הנתונים הממוצעים במערכת הבנקאית, (על אף השיפור שנרשם בבנק בשנה האחרונה בנושא זה), מעריכה הנהלת הבנק כי רמת החשיפה של הבנק לסיכון זה - "בינונית".

(4) **סיכון ריבית** - להערכת הנהלת הבנק המגבלות שקבע הדירקטוריון בנושא זה (כמפורט לעיל), הינן שמרניות, וחשיפת הבנק בפועל נמוכה ממגבלות אלו. לפיכך, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(5) **סיכון אינפלציה** - המגבלות שהציב הדירקטוריון בנושא השקעת ההון הפעיל הכלכלי במגזר ה"צמוד" (כמפורט לעיל), מותירות בידי הנהלת הבנק חופש פעולה גדול. יחד עם זאת, לאור היציבות היחסית השוררת במשק בישראל בשנים האחרונות בתחום ה"שינוי במדד המחירים לצרכן" ומכיוון שמרבית התחזיות צופות תנודתיות נמוכה בפרמטר זה, ולאור העובדה שהבנק הפחית את הפוזיציה שלו במגזר זה, ועוקב מקרוב אחרי השינויים בתחזיות המקור - כלכליות, ומגיב בצורה דינמית לשינויים בתחזיות אלו, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(6) **סיכון שער חליפין** - להערכת הנהלת הבנק, המגבלות שקבע הדירקטוריון בנושא זה (כמפורט לעיל) שמרניות. בפועל, חשיפת ההון הפעיל הכלכלי של הבנק למגזר המט"ח נמוכה במידה ניכרת מהמגבלות שנקבעו, ולפיכך מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(7) **סיכון מחירי מניות** - לאור שיעורי ההשקעה הנמוכים של הבנק במכשיר זה, בדרך כלל, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק למרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(8) **סיכון נזילות** - הבנק שוקד על הגדלת הפיזור ושיפור בתמהיל הפקדונות, ומפעיל מודלים ומגבלות שונות לניהול סיכון הנזילות (כמפורט לעיל). בשנים האחרונות נרשם שיפור ביחסי הנזילות בבנק המתבטא בשיעור גבוה יחסית של נכסים נזילים מכלל נכסי הבנק (ליום 31.12.2012 מסתכם יחס נזילות זה בשיעור של כ- 31.9%).

לאור השיפור ביחסי הנזילות, שלוהו בהטמעת מודלים מתקדמים לניהול סיכון הנזילות, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "נמוכה".

(9) **סיכון תפעולי** - הבנק ערך סקר, במסגרתו מופו הסיכונים התפעוליים ביחידות הבנק השונות והוערכו רמות הסיכון, הבקורות והגידורים בתהליכים התפעוליים ביחידות אלו. בנוסף לכך, ננקטים על ידי הבנק אמצעים שונים במטרה להפחית ולגדר את הסיכונים התפעוליים. עם זאת, לאור אימוצן של טכנולוגיות מורכבות ופיתוח מוצרים בנקאיים מורכבים בשנים האחרונות, והחשש שיישום לא נאות של תהליכים ונהלים לבקרה על סיכונים תפעוליים עלול לגרום להפסדים תפעוליים משמעותיים, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

(10) **סיכון משפטי** - כאמור, הוגדר הסיכון המשפטי כ"חשיפת הבנק לפגיעה בפעולותיו העסקיות או במצבו הכספי עקב העדר יכולת לאכוף חוזים או עקב התממשות תביעות משפטיות או כתוצאה מהפעלת שיקול דעת מוטעה". עד כה לא נרשמו בבנק הפסדים מהותיים בתחום זה. לאור האמור לעיל, ומכיוון שהבנק נוקט בבקורות שונות במטרה לצמצם סיכון זה, ככל האפשר, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב סיכון זה - ברמה "נמוכה".

(11) **סיכון מוניטין** - הסיכון מוגדר כ"חשיפת הבנק להפסדים כתוצאה מפגיעה בתדמיתו בקרב: לקוחות, משקיעים אנליסטים וגופים רלוונטים אחרים, שעלולה להשפיע לרעה על יכולת הבנק לפתח קשרים עסקיים או לשמר אותם, באופן שיקשה על הבנק לגייס מקורות מימון". לאור התפתחות המודעות הצרכנית בציבור לגבי השירותים הניתנים על ידי המערכת הבנקאית ועליוותיה, והפרסומים המופיעים באמצעי התקשורת בנושא זה בתדירות הולכת וגוברת, מעריכה הנהלת הבנק את מידת החשיפה של הבנק בגין מרכיב זה - ברמה "בינונית".

הערה:

קיים קושי רב בהערכת הסיכונים והשפעתם. בכדי להעריך את השפעתו של סיכון, נדרש להניח הנחות בדבר עצמת האירוע העתידי ובדבר ההסתברות שאירוע כזה אכן יקרה. על מנת שהערכה כזו תתבצע באופן אמין, היא חייבת להתבצע באמצעות מודלים מתמטיים מתקדמים, שבדרך כלל, אינם זמינים בשלב זה. הערכת הסיכונים והשפעתם, כפי שהובאה בטבלה לעיל, הינה הערכה סובייקטיבית של הנהלת הבנק. לאור כל האמור לעיל, יש להיזהר בבחינת גורמי הסיכון והערכת השפעתם, ובעריכת השוואות בעניין זה בין הבנקים.

13. באזל 2

א. כללי

הוראות "באזל 2" הינן הנחיות מפורטות בנושא ניהול סיכונים שפורסמו ע"י ועדת באזל לפיקוח בנקאי במסגרת "הבנק לקביעת סטנדרטים בינלאומיים" (ה-BIS), שנוסחן הסופי פורסם בשנת 2006. ביום 20 ביוני 2010 פרסם בנק ישראל שורת הוראות ניהול בנקאי תקין (מס' 211 - 201), המהוות את מכלול מסגרת העבודה ליישום הנחיות "באזל 2" בתאגידים הבנקאיים בישראל (לפרטים נוספים באשר לטיטות התיקון להוראות ניהול בנקאי תקין אלו, שנועדו ליישם את ההמלצות המתוקנות של ועדת באזל שפורסמו בחודש דצמבר 2010 ("כללי באזל 3"), ראה פרק 14 ג' להלן).

ההוראות כוללות הנחיות ושיטות פעולה ליישום שני הנדבכים הראשונים שנכללו בהנחיות "באזל 2", כדלקמן:

- הנדבך הראשון - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים, להקצות הון כנגד סיכונים אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים.
- הנדבך השני - כולל התייחסות לסיכונים שאינם מפורטים בנדבך הראשון ומפרט כללים לבדיקת נאותות ההון שהוקצה לסיכונים השונים בהתאם לתהליך הערכת סיכונים פנימי שייערך על ידי הבנק - ICAAP (INTERNAL CAPITAL ADEQUACY ASSESSMENT PROCESS).

מרכיב נוסף בהנחיות "באזל 2", הינו הנדבך השלישי - לפיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לתת גילוי נאות ולהרחיב את הדיווח לציבור בדבר הסיכונים הכרוכים בפעילות הבנק, בכדי לאפשר לציבור להבין טוב יותר את מכלול הסיכונים להם חשוף הבנק והאופן בו מנוהלים סיכונים אלו ("משמעת שוק").

ב. הנדבך הראשון

על פי הוראות "באזל 2" קיימות שלוש גישות אפשריות להקצאת ההון בגין סיכונים אשראי:

- "גישה הסטנדרטית" - לפיה תתבצע הקצאת ההון בהתאם למשקולות שיקבע הפיקוח על הבנקים ובהתבסס על דירוגים של סוכנויות דירוג חיצוניות מאושרות (גישה זו נכללה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203).
- "גישת דירוגים פנימית בסיסית" - FIRB, לפיה נדרשים הבנקים לאמוד את סיכון האשראי על בסיס מודל פנימי הכולל הסתברות לכשל אשראי (PD).
- "גישת דירוגים פנימית מתקדמת" - AIRB, המבוססת גם היא על מודל פנימי הכולל בנוסף להסתברות לכשל (PD) גם אומדן של ההפסד הצפוי בהתרחש הכשל (LGD) והיקף חשיפת האשראי בעת ארוע הכשל (EAD).

כמו כן, נדרשו התאגידים הבנקאיים להקצות הון כנגד סיכונים תפעוליים. דרישת ההון בגין סיכונים תפעוליים מחושבת החל מיום 31.12.2012 ב"גישה הסטנדרטית" (עד לאותו מועד נערך החישוב בגישת "האינדיקטור הבסיסי").

יחס הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.2012, על פי כללים אלו מסתכם ב-15.0% (31.12.2011) -13.2%). העליה ביחס הלימות ההון בשנת 2012 נובעת מהנפקת כתבי התחייבות נדחים בסך 150 מיליון ש"ח, והרווח השוטף שרשם הבנק בשנת 2012, מחד - ומקיזוז דיבידנד בסך 70 מיליון ש"ח, ששולם מאמצעי ההון של הבנק, מאידך.

כללי המדידה שנקבעו בנדבך הראשון (ונכנסו לתוקף בשנת 2009), נבעו מהצורך להעלות את רמת ואיכות ההון במערכות הבנקאיות בעולם, על רקע המשבר הכלכלי העולמי שפרץ בשנת 2008 וערער את יציבות המערכת הפיננסית העולמית, עד לקריסתם של מאות מוסדות בנקאיים ברחבי העולם.

על רקע התפתחויות אלו ובמסגרת התהליך ליישום כללי "באזל 2" במערכת הבנקאית, פרסם בנק ישראל ביום 30.6.2010 הוראה בנושא: "מדיניות הון לתקופות ביניים", לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים לקבוע רף מנימלי ליחס "הון ליבה" (המוגדר כ"הון ראשוני", בניכוי מכשירי הון מורכבים שהוכרו כ"הון ראשוני") לרכיבי הסיכון שלהם, שלא יפחת מ-7.5% יצוין בהקשר זה, כי:

- ביום 25.1.2011 קבע הדירקטוריון מגבלה, לפיה לא יפחת יחס הלימות ההון הכולל של הבנק משיעור של 13% (כאמור, יחס הלימות ההון של הבנק ליום 31.12.2012 מסתכם בשיעור של 15.0%).
 - מכיוון שהבנק לא הנפיק מכשירי הון מורכבים, מסתכם יחס הון הליבה לרכיבי סיכון של הבנק ליום 31.12.2012 - בשיעור של 10.5% (31.12.2011 - 9.7%).
- לעניין המגבלות החדשות שנקבעו על ידי בנק ישראל בנושא יחס "הון הליבה", במסגרת הערכות התאגידים הבנקאיים ליישום כללי "באזל 3" - ראה פרק 14 להלן.

ג. הנדבך השני

ה"נדבך השני" מהווה תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון (ICAAP). התהליך נועד להבטיח החזקת הון הולם על ידי התאגידים הבנקאיים, שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם וקיום תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך מתייחס, בין היתר לנושאים הבאים: "קביעת יעדי הון", תהליכי "תכנון הון" ו"בחינת מצב ההון", במגוון תרחישי קיצון.

תהליך זה ייסקר ויוערך על ידי הפיקוח על הבנקים (תהליך SREP), במטרה לקבוע אם ההון ויעדי ההון שהגדיר התאגיד הבנקאי - נאותים, ולדרוש צעדי תיקון (במידת הצורך), לרבות: חיזוק הממשל התאגידי וניהול הסיכונים והבקורות הפנימיים (לרבות דרישה לתוספת הון).

• תרחישי קיצון

במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי נבדק, בין היתר השימוש שעושה התאגיד הבנקאי במבחני הקיצון, לצורך הערכת רמת ההון הנדרשת. לפיכך, פרסם בנק ישראל ביום 5.1.2010 מסמך המנחה את הבנקים לערוך מבחני קיצון, כחלק אינטגרלי מניהול הסיכונים הפנימי.

לדעת בנק ישראל, מבחני הקיצון מהווים כלי משלים בתהליך ניהול הסיכונים ומספקים אינדיקציה באשר להון שיידרש לבנק לצורך ספיגת הפסדים שיווצרו במקרה של זעזועים גדולים.

הנחיות בנק ישראל מבוססות על מסמך עקרונות לניהול ופיקוח על מבחני קיצון שפורסם על ידי הוועדה הבינלאומית לפיקוח על הבנקים (BCBS), הכולל עקרונות באשר למטרות מבחני הקיצון, ניהולם ויישומם. בנוסף, הוטל על התאגידים הבנקאיים לכלול במבחני הקיצון את כל מגוון הסיכונים ותחומי הפעילות של התאגיד הבנקאי, להעריך בשיטתיות את ישימות ואפקטיביות התרחישים שנכללו במבחני הקיצון (לרבות התכנית להפחתת הסיכונים), ולתעד את המדיניות והנהלים באשר למבחני קיצון אלו. בנוסף, הוטל על הדירקטוריון וההנהלה להעמיק את מעורבותם בנושא זה.

הנחיית בנק ישראל כוללת התייחסות לשלושה תחומים, המהווים להערכת בנק ישראל את גורמי הסיכון העיקריים במערכת הבנקאית, כדלקמן:

(1) סיכון האשראי - להערכת בנק ישראל התממשות סיכון זה מהווה את האיום העיקרי ליציבות המערכת הבנקאית. לפיכך, נדרשים התאגידים הבנקאיים לכלול במבחני הקיצון תרחישים המתייחסים להידרדרות באיכות תיק האשראי (לרבות עליה במשקל האשראי ללווים בעייתיים ועליה בשיעור הפרשות להפסדי אשראי בגין אשראי זה) ותרחישים המתייחסים לעליה בשיעורי הריבית של הלוואות לדיר שניתנו בריבית משתנה והשפעתה על נטל החוב של הלווים וכושר החזר שלהם.

(2) סיכון הריבית - מבחני הקיצון יכללו תרחישים המתייחסים לתזוזת עקום הריבית בכל שלושת מגזרי ההצמדה בשיעורים שבין 200 ל-300 נקודות בסיס, והשפעתם על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק.

(3) סיכון שער החליפין - מבחני הקיצון יכללו תרחישים של שינויים בשער החליפין בשיעור שבין 20% (-) ל-20%, והשפעתם על הון הבנק.

• תהליך "ICAAP"

הבנק מבצע באופן שוטף תהליך הערכה עצמית להלימות ההון הנדרשת (ICAAP), במסגרתו נבחנת הלימות ההון הנדרשת לבנק בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלומים בפעילותו. במסגרת התהליך נערך מיפוי של מכלול הסיכונים הגלומים בפעילות הבנק ומוכן "מסמך ICAAP" (בתדירות שנתית), המפרט את המתודולוגיה להקצאת ההון הנדרשת בגין חשיפה לסיכונים שלא נלקחו בחשבון במסגרת חישוב יחס הלימות ההון, על פי הנדבך הראשון, כמפורט להלן:

- היבטים נוספים של חשיפה לסיכונים שנכללו כבר בנדבך הראשון, כגון: סיכון אשראי של צד נגדי וכו'.
 - גורמי סיכון שלא נכללו במסגרת הנדבך הראשון, כגון: סיכונים ריכוזיות לווים, סיכונים נזילות, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכונים סליקה וכו'.
 - גורמי סיכון "איכותיים", כגון: סיכונים ציוד, סיכונים מוניטין וסיכונים אסטרטגיים.
 - גורמי סיכון הנגזרים מחשיפה אפשרית לתרחישי קיצון.
- כחלק בלתי נפרד מביצוע התהליך, נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך סקירה בלתי תלויה של תהליך הערכת הלימות ההון. התהליך נסקר בתדירות שנתית על ידי הביקורת הפנימית של הבנק, במקביל לעדכון תהליך ההערכה העצמית של הלימות ההון. הדירקטוריון אישר את העקרונות לביצוע תהליך ההערכה העצמית להלימות ההון הנדרשת- שגובשו על ידי הבנק ונכללו ב"מסמך ICAAP" כאמור, לרבות השיטות למיפוי הסיכונים והמתודולוגיה לחישוב הקצאת ההון הנדרשת בגין סיכונים אלו.
- התהליך להערכת הלימות ההון הנדרשת כולל, בין היתר, בדיקת מוקדי הסיכון בבנק, והערכת חשיפת הבנק למוקדי סיכון אלו ובדיקת האמצעים הנדרשים להפחתתם. במסגרת זו ננקטו על ידי הבנק בשנת 2012 הצעדים הבאים:
- החלטה על שיפור איכות הבקורות בחטיבות האשראי ובחטיבה הפיננסית באמצעות הוספת בקרים ובאמצעות הקמת יחידת בקרה בחטיבה הקמעונאית.
 - צמצום החשיפה לסיכונים ציוד, באמצעות הוספת בקרי ציוד בחטיבה הקמעונאית.
 - עריכת סקר סיכונים תפעוליים הכולל היבטי הלבנת הון, ציוד והמשכיות עסקית.
 - שילוב התייחסות לגורמי סיכון בתוכניות העבודה בבנק.
 - אישור מסמך מדיניות בנושא: "בחינת תרחישים ועריכת מבחני קיצון".
- בהמשך לאמור לעיל, ולאור האומדנים לגבי הקצאת ההון הנוספת שתידרש לבנק בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלום בפעילותו (שנכללה ב"מסמך ICAAP"), כאמור, קבע הדירקטוריון ביום 25.1.2011 מגבלה, לפיה - יחס הלימות ההון של הבנק, לא יפחת משיעור של 13%.
- ליום 31.12.2012 מסתכם יחס הלימות ההון של הבנק, בשיעור של 15.0% (31.12.2011) - 13.2%.

ד. מידע נוסף לגבי ניהול הסיכונים בבנק ("הנדבך השלישי")

הוראות "באזל 2" כוללות דרישות גילוי איכותיות וכמותיות מפורטות לגבי ניהול הסיכונים בתאגיד הבנקאי ("הנדבך השלישי" בהוראות "באזל 2").

במקביל לפרסום הוראות ניהול בנקאי תקין מס' 211 - 201 המהוות את מכלול מסגרת העבודה ליישום שני הנדבכים הראשונים בהנחיות "באזל 2", פורסמה על ידי בנק ישראל ביום 13 באוקטובר 2009, הוראת שעה בנושא: "יישום דרישות הגילוי הנכללות בנדבך 3 של "באזל 2", הכוללת הנחיות להרחבת הגילוי האיכותי והכמותי בנושא: "ניהול סיכונים" בדוחות כספיים, כמפורט להלן.

בפרק זה נכלל חלק מהמידע והנתונים שגילויים נדרש בהוראת השעה, כאמור (יתרת המידע שנדרש על פי הוראת השעה נכללה בחלקים אחרים של הדוח השנתי). לפיכך, ובמטרה לרכז, את מלוא המידע הנדרש על פי הוראת השעה, במקשה אחת - נכללה בסעיף 6 לפרק זה, טבלה - הקושרת בין דרישות הגילוי של ההוראה, לבין הפרקים או הביאורים בדוח השנתי שבהם נכלל המידע הנדרש.

(1) תחולת היישום

(א) שם חברת האם

הבנק נשלט על ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן: "בנק דיסקונט"), המחזיק במלוא הבעלות והשליטה בבנק. בנק דיסקונט הינו תאגיד בנקאי (כמשמעותו ב"חוק הבנקאות") העומד בראש "קבוצת דיסקונט" (שהינה הקבוצה הבנקאית שבה נכלל הבנק), ולפיכך הוראות בנק ישראל בנושא זה חלות גם על החברה האם.

(ב) הבדלים בין בסיס האיחוד ("החשבונאי"), לבין בסיס האיחוד הפיקוחי

ההנחיות ב"הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201", מחייבות את התאגידים הבנקאים לנהל את הסיכונים השונים ולמדוד אותם על בסיס מאוחד. עם זאת, הוראות בנק ישראל לגבי הישויות שיכללו בבסיס זה שונות מכללי חשבונאות מקובלים, כמפורט להלן:

- הוראות בנק ישראל ("כללי באזל 2"):

- ההוראה חלה על התאגיד הבנקאי וחברות הבת המאוחדות שלו.
- נכסי הסיכון הנמדדים לצורך יישום ההוראה כוללים את נכסי הבנק ונכסי חברות הבת שלו (הכלולים במאזן התאגיד הבנקאי), על בסיס מאוחד.
- השקעות במניות ובכתבי התחייבות נדחים של חברות בת שדוחותיהן הכספיים לא נכללו בדוחות הכספיים המאוחדים, השקעות ברכיבי הון פיקוחי של תאגידים בנקאיים וחברות בת שלהם (לרבות מתן אשראי למטרת השקעה ברכיבי הון כאמור), השקעות באמצעי שליטה בחברות לא ריאליות בשיעור העולה על 20% מהון, השקעות בתאגיד ריאלי בודד בשיעור העולה על 15% מבסיס ההון של הבנק, והשקעות באמצעי שליטה בתאגידים ריאליים בשיעור העולה על 20% מהון - יופחתו מההון העצמי של התאגיד הבנקאי.
- כללי חשבונאות מקובלים:
- הדוחות הכספיים של הבנק, על בסיס מאוחד, כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק בצירוף דוחותיהן הכספיים של חברות בת: חברות מוחזקות שלתאגיד המדווח יש שליטה בזכויות ההצבעה שלהן, במישרין או בעקיפין.
- ליום 31.12.2012 לא קיימות בבנק חברות מוחזקות משמעותיות העומדות בקריטריונים לסיווגן בדוחות הכספיים כ"חברות מאוחדות".
- השקעה במניות של חברות כלולות (לרבות תאגידים ריאליים), נכללה במאזן הבנק על בסיס השווי המאזני בסעיף "השקעות בחברות מוחזקות".
- השקעה בחברות מוחזקות אחרות כלולה במאזן הבנק על בסיס השווי ההוגן ומוצגת בסעיף "ניירות ערך".

- ליום 31.12.2012 לא מחזיק הבנק בחברות מוחזקות המאוחדות באיחוד יחסי, כהגדרתן בהוראות ניהול בנקאי תקין.

(ג) איסורים או מגבלות משמעותיות על העברת כספים או הון פיקוחי בקבוצה

- הקבוצה:
- עבירות ההון בקבוצה מהווה נדבך חשוב בכל הנוגע לתכנון ההון ולהפחתת עלויות הגיוס בקבוצה בכלל, ובבנק בפרט.
- הבנק:
- עבירות הון פיקוחי בין הבנק לחברות אחרות בקבוצה, יכולה להתבצע באחת משתי הדרכים, כדלקמן:
- גיוס הון (ראשוני או משני) מהחברה האם, או מחברות אחרות בקבוצה.
- תשלום דיבידנד לחברה האם.
- מערכת ההסכמים בין הבנק ליתר החברות בקבוצה, והוראות החוק החלות עליהן, אינן מטילות כל מגבלה על הבנק ויתר החברות בקבוצה, בנושא זה. יצוין בהקשר זה:
- בשנת 2011 הנפיק הבנק כתבי התחייבות לחברה האם בסך של 80 מיליון ש"ח.
- בשנת 2012 חילק הבנק דיבידנד לבעלי מניותיו (החברה האם), בסך של 150 מיליון ש"ח.
- הדירוג הגבוה שניתן להתחייבויות הבנק (דירוג מנפיק: "AA-"; ודירוג כתבי התחייבות נדחים: "A+"), זהה לזה שניתן לחברה האם ומאפשר לבנק לספק את צרכי ההון המשני שלו מבלי להסתייע בחברה האם או בחברה אחרת בקבוצה. לפיכך, התכניות העתידיות של הבנק לגיוס הון משני אינן כוללות, בשלב זה, הנפקת הון משני לאחת מהחברות בקבוצה. יצוין כי כל כתבי ההתחייבות הנדחים שגייס הבנק בשנת 2012 (בסך 150 מיליון ש"ח), הונפקו לגורמים מוסדיים שאינם קשורים לחברה האם.

(2) הון

(א) פרטים לגבי מכשירי ההון של הבנק

ההון המשמש בחישוב יחס הלימות ההון של הבנק כולל את הרכיבים הבאים:

- הון מניות נפרע.
- קרנות הון.
- עודפים.
- רווח כולל אחר מצטבר (המהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה, לשוויים ההוגן").
- כתבי התחייבות נדחים (שזכויותיהם נדחות בפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים בבנק).

(ב) להלן פרטים על רכיבי ההון בבנק:

31 בדצמבר		
2011	2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
51	51	1. הון ברובד הראשון
		• הון מניות נפרע
* 1,471	1,592	• עודפים
152	152	• קרנות הון
1,674	1,795	
-	(3)	• בניכוי: השקעות בחברות שאינן ריאליות שיש בהן השפעה מהותית
1,674	1,792	סה"כ הון ברובד הראשון
		2. הון ברובד השני
43	103	• הון רובד שני - עליון
571	680	• הון רובד שני - תחתון
614	783	
-	(2)	• ניכויים מההון ברובד השני
614	781	סה"כ הון ברובד השני
2,288	2,573	הון כולל כשיר

* לאחר ניכוי דיבידנד מוצע לתשלום בסך 80 מיליון ש"ח.

(3) הלימות ההון

- גישת הבנק להערכת הלימות ההון הנדרשת

(א) הוראות בנק ישראל

- על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 201 (כללי "באזל 2"), נדרשו התאגידים הבנקאיים (ובכללם הבנק), לשמר יחס הלימות הון שלא יפחת מ- 9%.
- ביום 30 ביוני 2010 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "מדיניות הון לתקופות ביניים", לפיה נדרשים התאגידים הבנקאיים לשמר החל מיום 31.12.2010, יחס "הון ליבה" (במונחי "באזל 2"), שלא יפחת מ- 7.5%.
- במסגרת ההיערכות ליישום כללי "באזל 3" (ראה פרק 14 להלן), פרסם בנק ישראל ביום 28.3.2012 הנחיה, לפיה יחויבו התאגידים הבנקאיים לקיים יחס "הון ליבה", שלא יפחת מ- 9%, החל מיום 1.1.2015.

(ב) הערכת הלימות ההון הנדרשת לבנק נגזרת מהגורמים הבאים:

- המגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל ודירקטוריון הבנק, כמפורט לעיל.
- יחס הלימות ההון הנוכחי על פי כללי המדידה שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 211 - 201.
- תיאבון הסיכון של הבנק ממנו נגזרות תכניות העבודה העסקיות של הבנק, המתווה את ההתפתחות הצפויה בנכסי הסיכון של הבנק.
- אומדנים לגבי התפתחות הרווחיות בבנק (בניכוי תשלומי דיבידנד צפויים).
- הערכה לגבי דרישות הון נוספות בגין סיכונים נוספים הגלומים בפעילות הבנק שלא נכללו בנדבך הראשון של "מסגרת העבודה (במסגרת "תהליך ICAAP"), לרבות בחינת השלכותיהם של תרחישי קיצון שונים על הלימות ההון של הבנק (ראה סעיף ג' לעיל).

(ג) תהליך הערכה עצמית

בנוסף, הבנק מקיים תהליך, במסגרתו נבחנת רמת ההון העצמי הנדרשת לבנק בכדי לתמוך במכלול הסיכונים הגלום בפעילותו. תוצאות ההערכה נכללות ב"מסמך ICAAP" שנדון בדירקטוריון הבנק בתדירות שנתית. בעקבות הערכות אלו נקבעה על ידי הדירקטוריון ביום 25.1.2011 מגבלה, לפיה - יחס הלימות ההון הכולל של הבנק (במונחי "באזל 2"), לא יפחת משיעור של 13%.

יצוין, בהקשר זה כי ליום 31.12.2012 מהווים כתבי ההתחייבות הנדחים שהנפיק הבנק 37.9% בלבד מ"ההון הראשוני", לעומת מגבלה בשיעור של 50% שנקבעה על ידי בנק ישראל - המהווה "תת ניצול" של המסגרת המכסימלית המותרת להנפקת כתבי התחייבות נדחים בסך של כ- 220 מיליון ש"ח. "תת ניצול" זה של מסגרת הגיוס המכסימלית המותרת, כאמור, מאפשר לבנק לגשר על פערים שעשויים להתרחש בעתיד בין הערכת הלימות ההון הנדרשת, ליחס הלימות ההון הקיים, באמצעות גיוס הון משני.

- להלן נתונים לגבי נכסי הסיכון בגין סיכונים אשראי (כהגדרתם בהוראות בנק ישראל), ודרישת ההון בגינם, בחתך ישויות:

31.12.2011		31.12.2012		סוג הישות
נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	-	1	ריבונות
9	98	15	170	סקטור ציבורי
95	1,052	81	895	תאגידים בנקאיים
733	8,145	701	7,794	תאגידים
85	942	92	1,024	בבטחון נדל"ן מסחרי
107	1,185	118	1,311	קמעונאיות ליחידים
204	2,268	217	2,411	עסקים קטנים
76	844	86	958	הלוואות לדיור
65	728	66	728	נכסים אחרים
1,374	15,262	1,376	15,292	סה"כ נכסי סיכון אשראי

(1) דרישת ההון חושבה על פי שיעור של 9% מנכסי הסיכון

- סך כל נכסי הסיכון בגין סיכוני השוק ליום 31.12.2012 הנמדדים על פי "הגישה הסטנדרטית" מסתכם ב- 79 מיליון ש"ח ודרישת ההון⁽¹⁾ בגינם מסתכמת בסך 7 מיליון ש"ח (31.12.2011: 163 מיליון ש"ח, ו- 15 מיליון ש"ח, בהתאמה).
- סך כל נכסי הסיכון בגין הסיכון התפעולי, ליום 31.12.2012 הנמדדים על פי "הגישה הסטנדרטית" מסתכם ב- 1,734 מיליון ש"ח, ודרישת ההון⁽¹⁾ בגינם מסתכמת בסך 156 מיליון ש"ח (31.12.2011: 1,913 * מיליון ש"ח, ו- 172 * מיליון ש"ח בהתאמה).
- להלן נתונים לגבי החשיפה הכוללת של הבנק (כהגדרתה בהוראות בנק ישראל).

הרכב החשיפה הכוללת	31.12.2012		31.12.2011	
	נכסי סיכון	דרישת ההון	נכסי סיכון	דרישת ההון
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
חשיפה לסיכון אשראי	15,292	1,376	15,262	1,374
חשיפה לסיכון שוק	79	7	163	15
חשיפה לסיכון תפעולי	1,734	156	* 1,913	172
סך נכסי הסיכון	17,105	1,539	17,338	1,561

* החשיפה לסיכון התפעולי ליום 31.12.2011 חושבה בגישת ה"אינדיקטור הבסיסי".

- להלן נתונים לגבי התפלגות יחס הלימות ההון בבנק ובחברות המאוחדות שלו:

	31.12.2012		31.12.2011	
	%		%	
יחס הון ברובד הראשון	10.5		9.7	
יחס הון "ליבה"	10.5		9.7	
יחס הון כולל	15.0		13.2	

(4) מניות - גילוי לגבי פוזיציות בתיק הבנקאי

- **אסטרטגיות ותהליכים**
- כעקרון, הבנק נמנע - בדרך כלל, מהשקעה במניות בתיק הבנקאי. ליום 31.12.2012 כולל התיק הבנקאי ארבעה סוגי מניות:
- החזקה בשיעור של 31% מאמצעי ההון בחברה כלולה: "תכלית דיסקונט - ניהול תיקים בע"מ", העוסקת בניהול תיקי השקעות ללקוחות בקבוצת "דיסקונט".
- השקעה בקרנות הון סיכון - המתמחות בהשקעה בהון ובמתן אשראי ל"חברות הזנק" בתחום ה"היי טק".
- אחזקות ריאליות בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ (בשיעור של 14.8%).
- החזקות בשיעור זניח בחברות "היי-טק" שמניותיהן התקבלו בבנק במסגרת ביצוע עסקאות אשראי והחזרי השקעות אחרות.

- **המבנה הארגוני של פונקצית ניהול הסיכונים**

ככלל, "מרכז ניירות ערך" (הכפוף ל"חטיבה הפיננסית") הינו האורגן האחראי על השקעות הבנק בניירות ערך בכלל, ובמניות בפרט. מנהל מרכז ניירות ערך ומנהל החטיבה הפיננסית נמנים על "הפורום הפיננסי המצמצם", המהווה את הגוף האחראי על ניהול סיכוני השוק בבנק.

עם זאת, מאחר וחלק מההשקעות הנוכחיות של הבנק במניות הכלולות בתיק הבנקאי, נובעות מעסקאות אשראי שבוצעו על ידי החטיבה העסקית-מסחרית, או שהן מהוות תחליף לעסקאות אשראי של הבנק - מנהל הסיכון בגין השקעות אלו על ידי האגף העסקי בחטיבה העסקית-מסחרית של הבנק.

- **האופי וההיקף של המערכות למדידת ודיווח על סיכון מניות**

הבנק נעזר במערכת מידע ייעודית לניהול ומדידת ניירות ערך סחירים הכלולים ב"תיק הבנקאי" וב"תיק למסחר". המערכת מפיקה נתונים המתייחסים הן לעלות המופחתת של ניירות הערך, והן לשוויים ההוגן.

עם זאת, מאחר ומרבית המניות הכלולות ב"תיק הבנקאי" של הבנק ליום 31.12.2012 אינן סחירות, לא נכללות השקעות אלו במערכת המידע הייעודית. הדיווח לגבי השווי ההוגן של מניות אלו (המהוות ברובן השקעות בקרנות הון סיכון), מתבסס על דוחותיהן הכספיים של הקרנות.

לאור היקף החשיפה הנמוך של הבנק להשקעה במניות ומאחר ותיק המניות של הבנק כלול בתיק הבנקאי ולא בתיק הסחיר, הבנק אינו מודד חשיפה לסיכוני שוק בגין השקעותיו במניות. בנוסף, לא נכללות ההשקעות במניות במדידת ערך ה-VAR, מכיוון שהשקעות אלו אינן מהותיות.

- **מדיניות הגידור והפחתת החשיפה לסיכון מניות**

מדיניות הבנק לגבי הפחתת החשיפה לסיכון מניות מבוססת על קביעת מגבלות להשקעה במניות בתיק הבנקאי.

על פי מגבלות לא תעלה השקעת הבנק במניות של חברות טכנולוגיה, לרבות השקעות בקרנות הון סיכון, על סך של 7.5 מיליון דולר.

בדיקת חשיפת הבנק לסיכוני המניות והאפקטיביות של מדיניות הגידור נערכת באופן שוטף על ידי החטיבה העסקית-מסחרית בבנק, ומפוקחת על ידי הדירקטוריון בתדירות רבעונית.

- **סוגי המניות בתיק הבנקאי**

כאמור, התיק הבנקאי של הבנק כולל ארבעה סוגי מניות:

- השקעה בחברה לניהול תיקי השקעות, המרכזת את פעולות הבנק בשוק ההון.
 - השקעה בשש קרנות הון סיכון, המשקיעות בחברות הזנק שונות בתחום ה"היי טק".
- ההשקעה בקרנות אלו מהווה תחליף למתן אשראי לעסקים הנמצאים בשלבי הקמה ללא מחזור הכנסות, ולפיכך אינם עומדים בקריטריונים לקבלת אשראי בנקאי.

- השקעה בחברה ריאלית (בתחום הנדל"ן), במטרה לגוון את שימושי הבנק ולקבלת תשואה הולמת.
- מניות של חברות "היי טק" שהתקבלו בבנק, במסגרת החזרי השקעה מקרנות הון סיכון, והטבות הון בעסקאות אשראי שבוצעו בחטיבה העסקית.
- המדיניות והטיפול החשבונאי בהחזקות במניות
 - להלן פרטים לגבי הטיפול החשבונאי במניות הכלולות בתיק הבנקאי של הבנק:
 - ההשקעה בקרנות הון סיכון מוצגת על בסיס השווי ההוגן. השווי ההוגן של השקעה נקבע על פי חלקו היחסי של הבנק בהון העצמי של הקרנות, בהתאם לדוחות הכספיים העדכניים של הקרנות.
 - במקרים בהם היה השווי ההוגן, כאמור, נמוך מעלות ההשקעה בקרנות - ערך הבנק הפרשה לירידת ערך בגין השקעה זו. ההפרשה בגין ירידת הערך נזקפה לדוח הרווח והפסד.
 - ההשקעה בחברת א.י. אמריקה ישראל בע"מ מוצגת על בסיס העלות, שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שווייה ההוגן.
 - ההשקעה בחברת תכלית-דיסקונט ניהול תיקים בע"מ מוצגת על בסיס השווי המאזני.
- גילוי כמותי

- להלן נתונים לגבי עלות המניות בתיק הבנקאי והשווי ההוגן שלהן:

31.12.2011	31.12.2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
15	15	עלות
-	-	התאמה לשווי הוגן*
15	15	שווי הוגן**

* בגין מניות אלו נערכה הפרשה לירידת ערך בעלת אופי שונה מזמני המסתכמת ליום 31 בדצמבר 2012 בסך של 10 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2011 - 7 מיליון ש"ח).

** נתוני השווי ההוגן ליום 31.12.2012 אינם כוללים יתרות המבוססות על מחיר מצוטט בבורסה (31.12.2011 - זהה).

- להלן נתונים לגבי התפלגות ההשקעות במניות, בחתך סחירות:

31.12.2011	31.12.2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
15	15	השקעות לא סחירות
-	-	השקעות סחירות
15	15	סך הכל

• דרישת ההון בגין פוזיציות בתיק הבנקאי

31.12.2011	31.12.2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		א. מניות שסווגו כ"נכסי סיכון"
		מניות שסווגו לתיק הזמין למכירה:
1	-	• קרנות הון סיכון
1	1	• חברה ריאלית
2	1	
-	3	ב. מניות שסווגו מההון

* מהווה השקעה בחברה כלולה

(5) חשיפות הקשורות לסיכון של צד נגדי

• אסטרטגיות ותהליכים

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מהווה חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, וכוללת פעילות עם לקוחות הבנק ועם תאגידים בנקאיים. הפעלת מכשירים פיננסיים נגזרים חדשים ושינוי במדיניות החשיפה של הבנק לגבי מכשירים פיננסיים נגזרים, מתבצעת לאחר אישור ועדת ניהול הסיכונים ודירקטוריון הבנק.

במהלך העסקים הרגיל מבצע הבנק עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים כמתווך וכסוחר עבור לקוחותיו וכמשתמש סופי עבור עצמו. בפעילותו כמתווך חשוף הבנק לסיכונים אשראי של צד נגדי העולים מהפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, וכן לסיכונים הנובעים מאחריותו כמתווך.

בפעילותו כסוחר מנהל הבנק את הסיכונים הנובעים מהשינויים בשערי החליפין של המטבעות (סיכונים בסיס) ואת סיכונים האשראי של הצד הנגדי הנובעות מהפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, יחד עם הסיכונים האמורים המיוחסים למכשירים פיננסיים אחרים.

פעילות הבנק כ"משתמש סופי" מבוצעת, בעיקר, במטרה לגדר את חשיפת הבנק לסיכונים שוק, ובכללם "חשיפת בסיס" (הנובעת מפעילות במקורות ושימושים במטבעות שונים), ו"חשיפת ריבית" (הנובעת מפערים במועדים בהם חלים שינויים בשיעורי הריבית של תזרימי המזומנים העתידיים הנגזרים מפערים במשך החיים הממוצע (מח"מ) של הנכסים לעומת ההתחייבויות).

המסגרות (תקרת היקף כספי) עבור כל אחד מסוגי המכשירים המופעלים על ידי הבנק, אושרו על ידי הדירקטוריון בהתחשב בסיכונים הגלומים בפעילות זו. במסגרת הפעילות במכשירים אלו נערכת בקרה שוטפת למניעת חריגה מהמגבלות על חשיפות, כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריון.

במסגרת ניהול החשיפות לסיכונים בתחום הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים נערך באגף הפיננסים מסמך מדיניות בנושא: "ניהול סיכונים אשראי של צד נגדי", שאושר על ידי הדירקטוריון בשנת 2010.

- **המבנה הארגוני של פונקציות ניהול הסיכונים**

קביעת המדיניות בכל הנוגע לסיכוני אשראי של צד נגדי ו"סיכוני שוק", הכרוכים בפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים, נמצאת באחריות דירקטוריון הבנק. הנהלת הבנק נושאת באחריות ליישום המדיניות ולפיתוח תהליכים לזיהוי, מדידה, מעקב ושליטה בסיכונים אלה. מנהל החטיבה הפיננסית, מר ציון בקר, מונה כמנהל סיכוני "צד נגדי". הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מבוצעת על ידי חדר העסקאות, הכפוף ארגונית לחטיבה הפיננסית.

חדר העסקאות כולל שלוש יחידות משנה:

- יחידות המסחר (FRONT OFFICE).

- יחידת הבקרה (MIDDLE OFFICE)*.

- יחידת תפעול ורישום חשבונאי (BACK OFFICE).

* כפופה לחטיבה לבקרת ניהול סיכונים.

הסיכונים הכרוכים בפעילות חדר העסקאות מנוטרים ומבוקרים על ידי הגורמים הבאים:

- המתודולוגיה למדידת סיכוני אשראי של צד נגדי וסיכוני שוק, נקבעת על ידי החטיבה לבקרת ניהול סיכונים.

- בדיקת החשיפות לסיכוני אשראי של צד נגדי ללקוחות הבנק ועמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות אלו, נערכת על ידי יחידת ה-MIDDLE OFFICE, בתדירות יומית.

- בדיקת החשיפות לסיכוני בסיס ועמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות אלו, נערכת ע"י יחידת ה-MIDDLE OFFICE.

- הבדיקות לגבי החשיפות לסיכוני אשראי של צד נגדי בעסקאות עם בנקים ולסיכוני ריבית ועמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות אלו, נערכות ע"י יחידת ה-BACK OFFICE.

- **מערכות מדידה ודיווח על סיכון**

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מתבצעת בעזרת מערכות מידע, כמפורט להלן:

- מערכת מידע לדיווח על חשיפה לסיכוני אשראי של צד נגדי, המספקת נתונים לגבי המסגרת שאושרה לצד הנגדי לעומת הפוזיציה הקיימת, בהתאם למתודולוגיה שאושרה. מערכות חדר העסקאות מאפשרות קבלת מידע ב"זמן אמת" של חשיפות האשראי של הלקוחות המבצעים פעילות עם חדר העסקאות.

- מערכת מידע לדיווח על חשיפה לסיכוני ריבית.

- מערכת מידע לדיווח על חשיפה לסיכוני בסיס.

- מערכת מידע לדיווח על הנפח המצטבר של העסקאות בסוגי המכשירים הנגזרים השונים, לצורך בדיקת חריגה מהמגבלות שנקבעו.

• חשיפה לסיכונים

הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכה בגורמי סיכון מיוחדים ובכללם סיכוני אשראי של צד נגדי, סיכוני שוק וסיכוני נזילות, כדלקמן:

סיכוני אשראי של צד נגדי - הסכום הנקוב של העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי שלהן. סיכון האשראי הינו השווי ההוגן של המכשיר הנגזר ומהווה את ההפסד המירבי שעלול להגרם לבנק, אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי העסקה וזאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז ברי אכיפה, ובהנחה שהביטחונות הקיימים חסרי ערך.

בניגוד לחשיפת הבנק לסיכון אשראי באמצעות מתן הלוואה, שבה התאגיד הבנקאי המלווה נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון אשראי של צד נגדי הנובע מביצוע עסקה במכשירים נגזרים, יוצר סיכון לשני הצדדים: הן משום שערך השוק של העסקה יכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים לעסקה והן משום שערך השוק אינו ודאי, ועשוי להשתנות בכל תקופת העסקה, בהתאם לתנודות במחירי השוק העומדים בבסיס העסקה.

הבנק קובע מסגרות ספציפיות ללקוחות הפועלים במכשירים פיננסיים נגזרים. חשיפת האשראי הנגרמת בגין פעילות זו מבוקרת באופן שוטף, כמקובל לגבי מסגרות אשראי אחרות. חשיפת האשראי נקבעת על פי חשיפת האשראי הנוכחית בתוספת חשיפה עתידית. חשיפת האשראי הנוכחית נמדדת (בעסקאות שבהן צפוי לצד הנגדי הפסד, או שלצד הנגדי קיימת התחייבות), על פי מודלים כלכליים מקובלים:

- בעסקאות אקדמה (FORWARD) - SWAP: על פי שיטת היוון תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים.
- באופציות אשר אינן נסחרות בבורסה: על פי מודל BLACK AND SCHOLES.
- באופציות הנסחרות בבורסה: לפי שיטת התרחישים הנהוגה בבורסה לניירות ערך בת"א.

החשיפה העתידית (ADD ON) משקפת חשיפה פוטנציאלית אפשרית, עד למועד פקיעת העסקה, ומחושבת כשיעור מהערך הנקוב של העסקה.

חשיפת אשראי של צד נגדי בגין פעילות במכשירים פיננסיים נגזרים מתווספת לחבות הלקוח ומהווה חלק בלתי נפרד ממסגרת האשראי ומיתרת האשראי. הבטחונות הנדרשים מהלקוח בעת קביעת מסגרת האשראי משמשים, בדרך כלל, גם להבטחת חשיפת האשראי הנובעת מפעילותו במכשירים פיננסיים נגזרים.

המסגרות לפעילות עם תאגידים בנקאיים נקבעות בהתחשב בדירוג שנקבע לתאגיד על ידי מוסדות דירוג בינלאומיים מקובלים, ובהתאם למדינה בה פועל הבנק.

סיכון השוק - בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים זהה במהותו לסיכון השוק בגין מכשירים פיננסיים אחרים, תוך התאמות נדרשות הנובעות מאופיים השונה של מכשירים אלו. הבנק מנהל את סיכוני השוק בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, במסגרת הניהול הכולל של הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים.

סיכון נזילות - נובע מהחשש שלא ניתן יהיה לסגור את החשיפה במהירות, על ידי סילוקה במזומן או על ידי יצירת חשיפה הפוכה. סיכון זה קיים בעיקר בעסקאות שהסחירות שלהן נמוכה, או שאינן נסחרות בבורסות, או בשווקים מוסדרים. להערכת הנהלת הבנק, בהתחשב בחלקו של הבנק בפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים במערכת הבנקאית, יכול הבנק לסגור את הפוזיציות שלו במכשירים פיננסיים נגזרים במהירות ולכן אין הוא חשוף לסיכון נזילות משמעותי בגין פעילות זו. עם זאת, הבנק מיישם מדיניות שמרנית בנושא זה, לאור קשיים מערכתיים המתרחשים מעת לעת בתחום.

• מדיניות גידור והפחתת חשיפה לסיכונים

- הפחתת סיכון האשראי של צד נגדי נערכת בהתאם למדרג סמכויות שנקבע על ידי הבנק. השיטות להפחתת סיכון האשראי של צד נגדי, כוללות:

א. אישור מסגרת החשיפה ללקוחות, בהתאם למאפייני העסקאות המבוקשות על ידי הלקוח, כושר ההחזר שלו, טיב הבטחונות שהועמדו על ידו ושיקול הדעת של גורם האשראי המוסמך לכך.

ב. עדכון הלקוח, באמצעות הגורמים העסקיים, לגבי שיעור ניצול מסגרת האשראי ולגבי כיסוי הבטחונות הנדרש בגינה, לרבות דרישה להשלמת בטחונות, במקרה הצורך. על פי מערכת ההסכמים הקיימת בבנק, רשאי הבנק להפחית את החריגות ממסגרת האשראי, באופן כפוי, באמצעות סגירת פוזיציות.

ג. עריכת הסכמי קיזוז, נטו, עם צדדים נגדיים. הסכמים אלה מקנים לבנק יכולת משפטית לאכוף איחוד וקיזוז אוטומטיים של כל ההתחייבויות להעברת יתרות נכסים והתחייבויות במטבעות שונים, בין הצדדים, ביום ערך נתון, באמצעות החלפה של סכום יחיד כנגד כל ההתחייבויות, ברוטו.

בהתאם להסכמים אלה, נגזרים עם ערך חיובי יקוזזו עם נגזרים בעלי ערך שלילי, באופן שתשולם או תתקבל רק יתרת העסקאות, נטו.

ד. עריכת הסכמי קיזוז דו צדדי גם בעסקאות הנערכות עם תאגידים בנקאיים. הסכמים אלה אושרו על ידי ISDA (האיגוד הבינלאומי לנגזרים ועסקאות החלף), או הסכמים העומדים בסטנדרטים המשפטיים של ISDA. ככלל הבנק מתקשר בעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים רק עם גופים מוסדיים החתום על הסכמי ISDA. בנוסף, הבנק פועל לגידור סיכון "חשיפת אשראי צד נגדי" בעסקאות מהותיות במכשירים נגזרים, באמצעות חתימת על הסכמי CSA (המחייבים העמדת בטחונות להבטחת פרעון העסקה).

- גידור החשיפה לסיכונים ריבית מבוצע בעזרת חוזי החלפות פיננסיות על שיעור הריבית (I.R.S) ועסקאות FORWARD על שערי ריבית (F.R.A). הבקרה על האפקטיביות של גידורים אלה, מתבצעת באמצעות נתונים המתקבלים ממערכת מידע ייעודית ביחידת ה-BACK OFFICE, בתדירות שבועית.

- **מדיניות הגנה על בטחונות וקביעת הפרשות בגין הפסדי אשראי**

מדיניות הבנק בכל הקשור להגנה על הבטחונות שקיבל הבנק מהצד הנגדי לחוזה, כתנאי לביצוע העסקה במכשירים נגזרים, פורטה בפרק על סיכוני האשראי (ראה פרק 12 א', לעיל).

קביעת ההפרשות להפסדי אשראי בגין עסקאות במכשירים נגזרים, נבחנת במסגרת בדיקת מכלול הפעילות ופוזיצית האשראי של הלקוח.

- **השיטה שבה נעשה שימוש להקצאת הון כלכלי בגין סיכוני אשראי של צד נגדי**

הקצאת ההון הכלכלי בגין סיכון אשראי של צד נגדי, מבוססת על דרישות ההון שנקבעו בנדבך הראשון של כללי "באזל 2". הבנק מודד את נכסי הסיכון בגין חשיפת אשראי זו, על פי הכללים שנקבעו בהוראה בשיטת ה"חשיפה הנוכחית", לפיה מחושבת החשיפה כסיכום של חשיפת האשראי הנוכחית והחשיפה העתידית (ADD ON), המשקפת את תוספת החשיפה הפוטנציאלית להפסדי אשראי עד לפקיעת העסקה.

סכום החשיפה העתידית מחושב כשיעור מהערך הנקוב של העסקה ומביא בחשבון את סוג נכס הבסיס של העסקה ומשך החיים שלה. הקצאת ההון בגין חשיפה זו, מחושבת בשיעור של 9% מנכסי הסיכון המשוקללים, כאמור.

- **המדיניות בהתייחס לחשיפות סיכון "כיוון השגוי"**

חשיפות לסיכון ב"כיוון השגוי", מוגדרות כחשיפות הנוצרות בגין עסקאות במכשירים נגזרים בהן מתקיים מתאם גבוה בין השווי ההוגן החיובי של העסקה, לבין ההסתברות לכשל אשראי של הצד הנגדי לעסקה.

חשיפות אלו נוצרות, בדרך כלל, כאשר הצד הנגדי לעסקה מבצע אותה למטרות ספקולטיביות ולא לחיסוי עסקי.

מרבית העסקאות במכשירים נגזרים בהם מתקשר הבנק אינן למטרות ספקולטיביות. במקרים בהם מתקשר הבנק בהסכמים לביצוע עסקאות במכשירים נגזרים למטרות ספקולטיביות, נכללות על ידי הבנק בקרות מפצות, לרבות: העמדת בטחונות ספציפיים על ידי הלקוח וקבלת הרשאה מראש לביצוע פעולת סגירת פוזיציה כפויה על ידי הבנק (STOP LOSS), כשיעור ההפסד בעסקה עולה על 2.5% מנפח העסקה.

- **השפעה על סכום הבטחון שהבנק ידרש לספק במקרה של ירידה בדירוג האשראי שלו**

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים כוללת, בין היתר, עסקאות הנערכות עם גופים מוסדיים (לרבות מוסדות פיננסיים זרים). התקשרויות אלו אינן מתבססות על דירוג האשראי של הבנק, מאחר והבנק לא דורג על ידי חברות דירוג בינלאומיות. לפיכך, מערכת ההסכמים שבין הבנק למוסדות הפיננסיים אינה כוללת התניה להשלמת בטחונות עקב שינויים בדירוג האשראי של הבנק.

• היבטים חשבונאיים

רוב נכסי הבסיס שחשיפתם לסיכוני שוק כאמור, כוסתה על ידי עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים, אינם סחירים. ההכנסות וההוצאות הנובעות מנכסים אלה נזקפות לדוח הרווח והפסד על בסיס צבירה, בעוד שתוצאות העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (שהוגדרו כ"עסקאות ALM"), מחושבות לפי השווי ההוגן (המהווה את שווי השוק - במכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל, או שווי המחושב על פי מודל - במכשירים נגזרים אחרים).

לפיכך, לא מתקיימת הקבלה בין עקרונות הרישום החשבונאי של נכסי הבסיס והתוצאות הנובעות מהם, לבין העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים בגין אותם נכסי בסיס שנכללו ב"עסקאות אחרות". הפרשים אלו (המהווים "הפרשי עיתוי"), הקטינו את "הכנסות המימון שאינן מריבית" של הבנק בשנת 2012 בסך של 9 מיליון ש"ח (בשנת 2011 - 28 מיליון ש"ח).

לגבי היקף העסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים על סוגיהם השונים - ראה ביאור 18 ד' בדוחות הכספיים. הכנסות המימון ממכשירים פיננסיים נגזרים מפורטות בביאור 22 בדוחות הכספיים.

• נתונים כמותיים

להלן נתונים לגבי השווי ההוגן של חוזים בגין מכשירים פיננסיים נגזרים:

31.12.2011	31.12.2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		שווי הוגן ברוטו חיובי⁽¹⁾
-	-	נגזרי ריבית
18	24	נגזרי מט"ח
30	14	נגזרי מניות
5	-	נגזרי סחורות
53	38	סה"כ שווי הוגן ברוטו חיובי
61	58	חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית ⁽²⁾
(19)	(17)	הטבות קיזוז
95	79	חשיפת אשראי נוכחית לאחר קיזוז ⁽³⁾

(1) היתרה כוללת שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים פיננסיים נגזרים כהגדרתם בהוראות בנק ישראל, בניכוי שווי הוגן של מכשירים נגזרים סחירים הנסלקים במסלקת מעו"ף, או על ידי צד נגדי מרכזי, ובתוספת חשיפה הנובעת מסיכון אשראי של צד נגדי בגין פעילות לקוחות בבורסה המחושבת על פי כללי הבורסה.

(2) חשיפת אשראי חוץ מאזנית פוטנציאלית בגין מכשירים נגזרים, מחושבת מכפלה של סכום הקרן הרעיונית של תיק הצד הנגדי כולו, במקדם התוספת (ADD ON).

(3) חשיפת אשראי נוכחית הינה השווי ההוגן החיובי של חוזים, לאחר שנלקחו בחשבון הטבות מהסכמי קיזוז בני אכיפה, מבלי להביא בחשבון מקדמי בטחון בשל תנודתיות במחיר, נזילות וכו'. הבנק אינו נוהג להקצות בטחונות ספציפיים בשל עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים.

במטרה לרכז את המידע שנדרש בהוראת השעה מיום 13.10.2009, במקשה אחת - נדרשו התאגידים הבנקאיים לפרסם כדוח טבלה הקושרת בין דרישות הגילויי שבהוראה - לבין הפרקים או הביאורים שבהם נכלל המידע הנדרש, כדוח השנתי. בטבלה המצורפת להלן - ניתנים הפרטים שנדרשו, כאמור:

מרכנתיל

(6) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

דרישות הגילוי בהוראת השעה			פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)		עמוד	
מס' מס'	מס' סעיף	סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי		מיקום משני
טבלה 4 - סיכון אשראי - דרישות גילוי כלליות:						
14.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824 בהוראה), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 12א'	95
98			• הגדרת הלוואות בפיגור והלוואות פגומות	דוח דירקטוריון	פרק 12א'(4)	
99			• הגישות לקביעת הפרשות ספציפיות וכלליות	דוח דירקטוריון	פרק 12א'(4)	
95			• מדיניות ניהול סיכון האשראי	דוח דירקטוריון	פרק 12א'(1)	
15.	ב.	כמותי	סך חשיפות האשראי בחתך סוגי אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 12א'(5)	101
16.	ג.	כמותי	התפלגות חשיפות האשראי בחתך אזור גאוגרפי	סקירת ההנהלה	תוספת ו'	214
17.	ד.	כמותי	התפלגות חשיפות האשראי בחתך צד נגדי	דוח דירקטוריון	פרק 12א'(5)	102
18.	ה.	כמותי	התפלגות תיק האשראי לפי תקופה לפרעון	דוח דירקטוריון	פרק 12א'(5)	103
19.	ו.	כמותי	התפלגות תיק האשראי לפי ענף עיקרי, לרבות:	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	22
212			• הלוואות פגומות והלוואות בפיגור	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	212
212			• יתרות הפרשות ספציפיות וכלליות	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	212
212			• הפרשות ספציפיות שהוכרו ברווח והפסד	סקירת ההנהלה	תוספת ה'	212
20.	ז.	כמותי	הלוואות פגומות ובפיגור, בחתך אזור גיאוגרפי	סקירת ההנהלה	תוספת ו'	214
21.	ח.	כמותי	תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי	דוח כספי	ביאור 4 א'(1)	249

(6) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

דרישות הגילוי בהוראת השעה			פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)		
מס' מס' סעיף	סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני	עמוד
טבלה 5 - סיכון אשראי - גילוי לגבי תיקים המטופלים בגישה הסטנדרטית:					
22.	א.	איכותי	תיקים המטופלים בגישה הסטנדרטית:		
			• שמות חברות דירוג אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(6)(א') 104
			• סוגי החשיפות האשראי שדורגו	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(6)(ב') 104
			• ייחוס דירוגי אשראי פומביים לנכסים אחרים	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(6)(ג') 104
			• התאמה בין הסולם האלפא - נומרי, לקבוצות הסיכון	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(6)(ד') 104
23.	ב.	כמותי	חשיפת אשראי בחתך משקלות סיכון ומקזזי סיכון	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(6)(ה') 104
טבלה 7 - הפחתת סיכון אשראי - גילויים בגישה הסטנדרטית:					
24.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:		
			• מדיניות ותהליכים לגבי קיזוז מאזני וחוז' מאזני	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(7)(א') 106
			• מדיניות ותהליכים לגבי הערכת שווי וניהול ביטחון	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(7)(ב') 107
			• תאור סוגי הבטחונות	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(7)(ג') 107
			• ערבים וצדדים נגדיים לנגזרי אשראי	לא רלבנטי	-
			• מידע לגבי ריכוזיות סיכונים אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(7)(ד') 108
25.	ב.	כמותי	קיזוזי בטחונות כשירים בחתך צד נגדי	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(7)(ה') 109
26.	ג.	כמותי	קיזוזי ערבויות בחתך צד נגדי	דוח דירקטוריון	פרק 12 א'(7)(ה') 109

(6) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

דרישות הגילוי בהוראת השעה			פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)			
מס'	מס' סעיף	סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני	עמוד
טבלה 8 - גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי:						
27.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 13ד'(5)	152
			• שיטות להקצאת הון כלכלי וקביעת מגבלות אשראי	דוח דירקטוריון	פרק 13ד'(5)	156
			• מדיניות להגנה, הערכת שווי, וניהול הבטחונות	דוח דירקטוריון	פרק 13ד'(5)	156
			• סוגים עיקריים של בטחונות	דוח דירקטוריון	פרק 13ד'(5)	155
			• מדיניות בקשר לסיכון ב"כון השגוי"	דוח דירקטוריון	פרק 13ד'(5)	156
			• השפעת השינוי בדירוג האשראי על סכומי הבטחון	דוח דירקטוריון	פרק 13ד'(5)	156
28.	ב.	כמותי	שווי הוגן, קיזוזים וחשיפת אשראי נוכחית	דוח דירקטוריון	פרק 13ד'(5)	157
29.	ג.	כמותי	סיכון אשראי של צד נגדי בנגזרי אשראי	לא רלבנטי	-	-
טבלה 9- איגוח - גילוי בגישה הסטנדרטית:						
30.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824 להוראה)	לא רלבנטי	-	-
31.	ב.	איכותי	מדיניות חשבונאית לגבי פעילות איגוח	לא רלבנטי	-	-
32.	ג.	איכותי	שמות חברות דירוג ששימשו לאיגוחים	לא רלבנטי	-	-
33.	ד.	כמותי	יתרות החשיפה שאוגחו	לא רלבנטי	-	-
34.	ה.	כמותי	חשיפות איגוח פגומות	לא רלבנטי	-	-
35.	ו.	כמותי	התפלגות יתרות איגוח לפי סוג החשיפה	לא רלבנטי	-	-
36.	ז.	כמותי	חשיפות איגוח ודרישות ההון בגין	לא רלבנטי	-	-
37.	ח.	כמותי	איגוחים המטופלים בשיטת הפרעון המוקדם	לא רלבנטי	-	-
38.	ט.	כמותי	פעילות איגוח שבוצעה בשנה הנוכחית	לא רלבנטי	-	-

(6) טבלת קשר - בין דרישות הגילוי (בנדבך השלישי), לבין המידע שנכלל בדוח (המשך)

דרישות הגילוי בהוראת השעה			פרטים לגבי המידע שניתן (מיקום)		
מס' מס'	סעיף	סוג המידע	פרטי המידע הנדרש	מיקום ראשי	מיקום משני
עמוד					
טבלה 10 - סיכון שוק - גילוי לגבי הגישה הסטנדרטית:					
39.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824)	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב' (1)
40.	ב.	כמותי	דרישות הון בגין: סיכונים ריבית, מניות ושער חליפין	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב' (6)
טבלה 12 - סיכון תפעולי:					
41.	א.	איכותי	גילוי איכותי וגישות להערכת ההון הנדרש	דוח דירקטוריון	פרק 12 ד'
42.	ב.	איכותי	גילוי לגבי שימוש בביטוח	דוח דירקטוריון	פרק 12 ד'
טבלה 13 - גילוי לגבי פוזיציות במניות בתיק הבנקאי:					
43.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (4)
150			• אבחנה בין החזקות למימוש, להחזקות אחרות.	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (4)
151			• הטיפול החשבונאי בהחזקות במניות	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (4)
44.	ב.	כמותי	היתרה המאזנית של השקעות ושוויין ההוגן	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (4)
45.	ג.	כמותי	התפלגות ההשקעות במניות בחתך סחירות	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (4)
46.	ו.	כמותי	דרישות הון בגין השקעות במניות	דוח דירקטוריון	פרק 13 ד' (4)
טבלה 14 - סיכון ריבית בתיק הבנקאי:					
47.	א.	איכותי	גילוי איכותי כללי (סעיף 824), לרבות:	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב' (3)
121			• אופי סיכון הריבית בתיק הבנקאי	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב' (3)
123			• הנחות לגבי פרעונות מוקדמים	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב' (3)
122			• תדירות מדידת סיכון הריבית	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב' (3)
48.	ב.	כמותי	ניתוח רגישות של החשיפה לסיכון הריבית	דוח דירקטוריון	פרק 12 ב' (3)

14. "באזל 3"

א. כללי

בעקבות המשבר הפיננסי והכלכלי שהתחולל בשנת 2007 ולאחריה, במהלכו נחשפה המערכת הבנקאית העולמית להפסדי מסחר ואשראי מערכתיים שלא היה ביכולתה לספוג, ובעקבותיהם נאלצה המערכת הציבורית להתערב באמצעות הזרמה חסרת תקדים של נזילות, הון וערבויות - במטרה למנוע מחנק אשראי ונזילות, שעלולים היו לערער את הכלכלה הריאלית - החליטה "ועדת באזל" לערוך רפורמה מקיפה בכללים הקיימים לניהול סיכונים, שתחזק את כללי ההון והנזילות הגלובליים, ותשפר את יכולת המגזר הבנקאי לספוג זעזועים הנגרמים במצבים של לחצים פיננסיים או כלכליים מכל מקור שהוא, ותקטין את הסיכון לזליגת משברים עתידיים מהמגזר הפיננסי למגזר הריאלי.

בחודש דצמבר 2010 פרסמה "ועדת באזל" את המלצותיה לחבילת הרפורמות במסמך ל"מסגרת פיקוחית גלובלית לחיזוק המערכת הבנקאית" (להלן: "באזל 3").

המסמך כולל הנחיות שנועדו לשפר את ניהול הסיכונים והממשל התאגידי ולחזק את הגילוי והשקיפות של התאגידים הבנקאיים, ובכללן:

- **שיפור האיכות של בסיס ההון** - מוצע לצמצם את המרכיבים הנכללים ברובד הראשון של ההון, ולכלול ברובד זה בעיקר הון מניות ועודפים. בהתאמה לעקרון זה, מוצע לגרוע בהדרגה מבסיס ההון ברובד הראשון מכשירי הון מורכבים חדשניים (שההוראות הקיימות התירו את הכללתם בבסיס ההון).
- בנוסף, מוצע לקבוע מתכונת אחידה למכשירי הון שייכללו בבסיס ההון ברובד השני, ולגרוע מכשירי הון המיועדים לכיסוי סיכויי שוק מבסיס ההון ברובד השלישי.
- **חיזוק "כיסוי הסיכון"** - לדעת ועדת באזל, מתן משקל חסר לסיכונים מאזניים וחופף מאזניים, לרבות חשיפות הקשורות לנגזרים - היווה גורם מפתח לחוסר היציבות שהתפתח בזמן המשבר. לפיכך, מציעה הוועדה לחזק את כיסוי הסיכון של מסגרת ההון, באמצעות אימוץ כללים חדשים למדידת השפעת סיכויי צד נגדי בחישוב יחס הלימות ההון, לרבות:
 - חיזוק דרישת ההון בגין סיכויי אשראי של צד נגדי.
 - שימוש במבחני קיצון בחישוב דרישת ההון בגין סיכויי אשראי של צד נגדי.
 - הקצאת הון בגין הפסדים פוטנציאליים שעלולים להיווצר בגין הידרדרות איכות האשראי של הצד הנגדי.
 - מתן תמריץ לתאגידים הבנקאיים להגדיל את היקף העסקאות במכשירים נגזרים המבוצעות עם "צדדים נגדיים מרכזיים", באמצעות הפחתת משקל הסיכון של עסקאות אלו.
 - הקשחת התקנים לניהול סיכון האשראי של צד נגדי במספר תחומים, לרבות בטיפול ב"סיכון בכיוון השגוי".

- **קביעת "יחס מינוף"** - אחד ממאפייני המשבר הבסיסים עליהם הצביעה ועדת באזל, היה יחס מינוף מופרז במערכת הבנקאית. הצמצום הכפוי של יחס המינוף במהלך המשבר, שחק את מחיר הנכסים וגרם להחרפת המשבר.

לאור האמור לעיל, מציעה הועדה לצמצם את המינוף במערכת הבנקאית ולקבוע מדידה פשוטה ובלתי תלויה של מרכיב זה שתשלים את המדידה מבוססת הסיכון.

- **הקטנת "פרו - מחזוריות" וקביעת כריות "אנטי מחזוריות"** - הועדה הגיעה למסקנה שביצוע סימולטני של מהלכים זהים בעת משבר, על ידי משתתפי השוק, גרם לערעור היציבות בצורה משמעותית והחריף את המשבר.

במטרה להקטין את השפעת מרכיב זה, הציעה הועדה לאמץ סדרת אמצעים, ובכללם:

- שימוש בנתונים לטווח ארוך לצורך הערכת ההסתברות לכשל, ושימוש במבחני קיצון המתחשבים בהורדת דירוג תיקי אשראי בעת מיתון.

- שימוש בתהליך ה"נדבך השני" ליצירת "כרית בטחון", באמצעות: שימוש באומדני הסתברות לכשל (PD) עבור תיקי אשראי בתנאי מיתון.

- התבססות על הפרשות להפסדי אשראי "צופות פני עתיד" (EL), במקום השיטה הנוהגת, המבוססת על ה"הפרשות הגלומות" בתיק האשראי.

- חיזוק הכלים העומדים לרשות גורמי הפיקוח לשימור ההון במגזר הבנקאי (באמצעות פיקוח על חלוקת דיבידנדים, רכישה עצמית של מניות, ותגמולי שכר חריגים). השימוש בכלים אלו יגדיל את עמידות המגזר הבנקאי בתקופות מיתון.

- פיקוח על גידול עודף באשראי - להערכת ועדת באזל, גידול עודף באשראי תורם לעליה בהיקף ההפסדים בתקופת מיתון. לפיכך, המליצה "ועדת באזל" לחזק את ההגנות ההוניות, באמצעות הקצאת "כרית בטחון" נאותה.

- **טיפול ב"סיכון מערכת" - לדעת הועדה יש לטפל בנפרד בקבוצות בנקאיות מסוימות שפגיעה אפשרית ביציבותן, עלולה לגרום לזעזוע בכל המערכת הפיננסית ולגלוש גם לכלכלה הריאלית.** הועדה ממליצה להגדיר קבוצות בנקאיות אלו כ"בנקים חשובים מערכתית", ולקבוע עבורם סטנדרטים גבוהים יותר לספיגת הפסדים. בכדי לאפשר לבנקים אלה לעמוד בסטנדרטים הנ"ל, מוצע לקבוע עבורם דרישות הון מחמירות יותר ולהגדיל את הדרישות ל"כריות הון נוספות" בגינם.

- **קביעת "תקן נזילות גלובלי"** - להערכת הועדה, החמרת הדרישות ההוניות לבדה אינה מספקת לשמירה על יציבות המגזר הבנקאי ויש לשלבה בחיזוק הפיקוח על סיכון הנזילות, באמצעות קביעת תקנים בינלאומיים לניהול סיכון הנזילות. התקנים עליהם המליצה הועדה מטפלים בשני היבטים של ניהול סיכון הנזילות:

- **ניהול סיכון הנזילות לטווח קצר** - הועדה מנחה את התאגידים הבנקיים להחזיק כמות מספקת של נכסים נזילים שתספק לתאגיד הבנקאי את אופק הישרדות שלא יפחת מ- 30 יום, גם בעיתות "לחץ קיצוני". עקרון זה יושג באמצעות שמירה על "יחס כיסוי נזילות" (שהוגדר על ידי הועדה), בשיעור שלא יפחת מ- 1.

- **ניהול סיכון הנזילות לטווח בינוני וארוך** - הועדה ממליצה לשפר את פרופיל הנזילות של התאגיד הבנקאי לטווח בינוני, באמצעות מתן תמריצים לגיוס מקורות מימון יציבים וארוכי טווח.

בנוסף, ממליצה הועדה לפתח כלים לניטור שינויים בפרופיל הנזילות של התאגיד הבנקאי שיכללו, בין היתר, שימוש במדדים כמותיים סטנדרטיים, ובכללם:

- אי התאמה חוזית במועדי הפרעון של נכסים והתחייבויות.
- ריכוזיות מקורות המימון.
- זמינות נכסים לא משועבדים.
- יחס כסוי הנזילות (משמש לפיקוח על סיכון הנזילות לטווח קצר).
- כלי ניטור מבוססי שוק.

עד כה טרם נקבעו על ידי בנק ישראל הנחיות מחייבות, פרמטרים ולוחות זמנים לאימוץ כללי "באזל 3" במערכת הבנקאית בישראל (ראה הרחבה בסעיף ג' להלן).

ב. קביעת מגבלות ל"יחס הון הליבה"

ביום 28 במרס 2012 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "מסגרת באזל 3 - יחסי הון ליבה מינימליים", במסגרת היערכות בנק ישראל לאימוץ כללי "באזל 3" בישראל.

לדעת בנק ישראל מתאפיין המשק הישראלי בכלל, והמערכת הבנקאית בישראל בפרט, בסיכונים ייחודיים לרבות:

- חשיפה לזעזועים המתרחשים בחו"ל ולסיכונים בגין שינויים בשערי החליפין, הנובעים ממרכיב גבוה של יצוא בתוצר המקומי.
- חשיפת אשראי מערכתית לקבוצות לווים מסוימות, הנובעת מריכוזיות אשראי גבוהה במערכת הבנקאית.
- חשיפה גבוהה של המשק הישראלי לסיכון "משבר בנקאות מערכתית", בשל מספר נמוך של תאגידים בנקאיים הפועלים בישראל ולאור היקפה המשמעותי של המערכת הבנקאית ביחס למימדי המשק המקומי.

לאור האמור לעיל, נקבע בהוראה יעד ליחס "הון ליבה" מינימלי בשיעור שלא יפחת מ- 9% (על פי כללי "באזל 3"), שיחול על כלל התאגידים הבנקאיים בישראל החל מיום 1.1.2015.

יחס הון הליבה של הבנק (המחושב על פי כללי "באזל 2") ליום 31.12.2012, מסתכם ב- 15.0%. על פי חישובים ראשוניים שנערכו על ידי הבנק, יישום כללי המדידה שנקבעו במסגרת באזל 3, צפוי להקטין את יחס הון הליבה בכ- 0.4 נקודות האחוז.

ג. טיוטת תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין בנושא: "באזל 3"

בהמשך להנחיות שפורסמו על ידי בנק ישראל בנושא "יחסיהם המינימליים על פי כללי "באזל 3" (ראה סעיף ב' לעיל), ובמסגרת ההיערכות לאימוץ כללי "באזל 3", הפיץ בנק ישראל ביום 30.12.2012 טיוטת תיקונים להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 205 - 201, 208 ו- 211, הכוללת תיקונים לכללי המדידה הקיימים בנושא: "ניהול סיכונים" (כללי "באזל 2"), והנחיות חדשות המיועדות להטמיע את העקרונות שנכללו במסמך ועדת באזל שפורסם בחודש דצמבר 2010 (כללי "באזל 3"), המתייחסים בעיקר לשיפור איכות "בסיס ההון", ולחיצוק "כיסוי הסיכון", כמפורט להלן:

- הוחמרו הקריטריונים להכרה במרכיבי הון שיכללו במסגרת ההון ב"רובד הראשון" והם יכללו בעיקר: הון מניות, עודפים וקרנות הון (לרבות פרמיה על מניות).
- נוסף רובד הון נוסף: "רובד ראשון נוסף", שיכלול מכשירי חוב הוניים צמיתים (ואפשרות לפדיון מוקדם רק לאחר שחלפו חמש שנים לפחות ממועד הנפקתם, ובכפוף לקבלת אישור מוקדם מבנק ישראל), הכוללים מנגנונים ל"ספיגת הפסדים", לרבות:
 - הפסקת תשלומי ריבית למחזיקים במכשיר, לפי שיקול דעתו הבלעדי של התאגיד הבנקאי המנפיק, מבלי שהפסקת התשלום תוגדר כ"אירוע כשל".
 - המרה אוטומטית של מכשיר החוב למניות, בכל עת שיחס "ההון העצמי ברובד הראשון", ירד מתחת לשיעור של 7%, או לאחר שהתקבלה הודעת המפקח על הבנקים, לפיה המרת מכשיר החוב למניות הכרחית לשמירת יציבות התאגיד הבנקאי המנפיק (אירוע "אי קיימות").
- בוטלה האבחנה הקיימת ב"כללי באזל 2", בין שני סוגי ההון ב"רובד השני" ("רובד שני" ו- "רובד שני עליון"). לפיכך, יכלול ההון ברובד השני רובד אחד בלבד. בנוסף, הוחמרו הקריטריונים להכרה במכשירי חוב הוניים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי, כ"מרכיבי הון ברובד השני", כדלקמן:
 - המכשירים יונפקו לתקופה של חמש שנים לפחות ויהיו ניתנים לפדיון מוקדם רק לאחר שחלפו חמש שנים ממועד הנפקתם, ובכפוף לקבלת אישור מוקדם מבנק ישראל.
 - המכשיר יכלול מנגנונים ל"ספיגת הפסדים", שיאפשרו המרה אוטומטית למניות בכל עת ש"יחס ההון העצמי ברובד הראשון" ייפול מתחת לשיעור של 5%, או לאחר שהתקבלה הודעת המפקח על הבנקים, לפיה המרת מכשיר החוב למניות הכרחית לשמירת יציבות התאגיד הבנקאי המנפיק (אירוע "אי קיימות").
- מאידך, יותר לתאגידים הבנקאיים לכלול במסגרת מרכיבי ההון ב"רובד השני" גם את יתרת ה"הפרשה להפסדי אשראי המחושבת על בסיס קבוצתי" (בכפוף לתקרה בשיעור של 1.25% מנכסי הסיכון המשוקללים בגין סיכונים אשראי, כהגדרתם בהוראות).
- הוחמרו ההתאמות הפיקוחיות בגין אמצעי ההון, ונוספו מרכיבים נוספים שינוכו מההון ברובד הראשון, לרבות:
 - התאמות חשבונאיות בגין סיכון האשראי של הבנק (DVA) שנכללו בשווי ההוגן של ההתחייבויות בגין מכשירים נגזרים.
 - מסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על הרווחיות העתידית של התאגיד הבנקאי.
 - "עודף מסים נדחים" המהווה את יתרת המיסים נדחים לקבל, שנוצרו מהפרשי עיתוי, העולה על 10% מההון ברובד הראשון (עד ליום 1.1.2017 - החלק העולה על 15% מההון ברובד הראשון).

- בהמשך למגבלות שהוטלו על יחס ההון ברובד הראשון על ידי המפקח על הבנקים ביום 28.3.2012, נכללה בטיטת ההוראה הצעה לקביעת יחס הון מזערי כולל לנכסי סיכון משוקללים שישתכם ב- 12.5%.
 - בנוסף, כוללת טיטת ההוראה "הוראות מעבר" שיאפשרו אימוץ הדרגתי של ההנחיות החדשות שנכללו בטיטת ההוראה - בכל הנוגע להחמרת הקריטריונים להכרה בהון, ולניכוי מההון, כדלקמן:
 - הדרישות לניכוי "עודף מיסים נדחים", יופעלו בהדרגה בשנים 2016 - 2014 (להלן: "תקופת המעבר") ויאומצו במלואן החל מיום 1.1.2017. האימוץ ההדרגתי יכלול ניכוי חלק מסוים בלבד מ"עודף המיסים הנדחים" (כהגדרתו בהוראה), והכרה בחלקו האחר כ"נכס סיכון".
 - מאחר שכתבי ההתחייבות שהונפקו על ידי התאגידים הבנקאיים בעבר, אינם עומדים בקריטריונים להכרה כמרכיב הון ב"רובד השני" (מכיוון שאינם כוללים מנגנון לספיגת הפסדים), מוצע לקבוע בהוראת המעבר, מנגנון לאימוץ הדרגתי של הקריטריונים להכרה בהון פיקוחי לגבי כתבי ההתחייבות אלה, שיופעל בשנים 2022 - 2014 (להלן: "תקופת המעבר"), לפיו - כתבי ההתחייבות אלו יוכרו בחלקם כ"הון ברובד השני" בתקופת המעבר, בשיעורים הולכים ופוחתים, עד לביטולם המלא בתום תקופת המעבר.
- עד כה טרם פורסם נוסח מחייב של הוראות אלו, ולא נקבע מועד מוצע לאימוצם לראשונה.
- להערכת הנהלת הבנק, לו היו מיושמות ההמלצות שנכללו בטיטת ההוראות, כמפורט לעיל, ביום 1.1.2013 כלשונן - היה יחס "הון הליבה" של הבנק קטן בכ- 0.4 נקודות האחוז (מאידך, היה נרשם שינוי זניח בלבד ביחס הלימות ההון הכולל של הבנק).

חלק ה' - גילוי ובקרה

15. מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם פורט בביאור 1 בדוחות הכספיים.

יישומם של כללי חשבונאות אלו, על ידי הנהלת הבנק בעת עריכת הדוחות הכספיים, כרוך לעיתים בהנחות, הערכות ואומדנים שונים המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות הכספיות המדווחות של הבנק. ייתכן שהתממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מהאומדנים וההערכות בהם נעשה שימוש, כרוך במידה רבה של אי ודאות או רגישות למשתנים שונים. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשתנותם עשויה להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים לאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים".

הנהלת הבנק בדעה כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים ונעשו על פי מיטב ידיעתה ושקול דעתה המקצועי.

בהמשך לאמור לעיל, מובאת להלן סקירה תמציתית של הערכות ואומדנים חשבונאיים בנושאים "קריטיים".

א. הפרשות להפסדי אשראי

(1) הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני

אחת לרבעון בוחנת הנהלת הבנק על "בסיס פרטני" את מרבית תיק האשראי של הבנק, הכולל את כל החבויות שיתרתן עולה על 50 אלף ש"ח, במטרה להעריך את ההפסד האפשרי הגלום בו. תהליך הערכת ההפסד האפשרי הגלום בתיק האשראי כולל שני שלבים:

- זיהוי הלקוחות שחלה הרעה בדירוג האשראי שלהם, עקב העדר יכולת לעמוד בהתחייבויותיהם כלפי הבנק או בשל מאפיינים עסקיים אחרים וסיוגם, כפועל יוצא מכך, כ"חובות בעייתיים" בהתאם להגדרות שנקבעו בהוראות בנק ישראל (ועל פי קריטריונים שנקבעו בהוראות הנ"ל), כ: "חובות פגומים", "חובות נחותים", או "חובות בהשגחה מיוחדת".
- עריכת הפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני בגין חייבים שסווגו כ"חובות הפגומים" (המוגדרים כחייבים, שלהערכת הבנק לא יהיה ביכולתם לעמוד בהתחייבויותיהם כלפיו, לפי התנאים החוזיים של החוב). בקביעת ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני מתבססת הנהלת הבנק על מידע הקיים בידיה לגבי החייב, כגון: הבטחונות שהועמדו על ידי החייב להבטחת החוב, תקבולים אחרים הצפויים מהחייב, והמועדים הצפויים למימוש הבטחונות או לקבלת תקבולים אחרים.

יתרת ה"חובות הפגומים", נטו, הכלולה בתיק האשראי הנבחן על "בסיס פרטני" בבנק ליום 31 בדצמבר 2012, מסתכמת בכ- 551 מיליוני ש"ח, נטו, ומהווה כ- 4.2% מתיק האשראי הנבחן על בסיס פרטני לאותו תאריך. ההפרשה להפסדי אשראי שנערכה בגין חובות אלו ליום המאזן מסתכמת בכ- 104 מיליוני ש"ח, ומתוכה נזקק לדוח הרווח והפסד, בשנת 2012 סך של כ- 45 מיליוני ש"ח.

תהליך הערכת ההפרשות להפסדי אשראי בגין האשראי הנבחן על בסיס פרטני, כמתואר לעיל, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (כגון: שוויים ההוגן של הבטחונות, כושר ההחזר של החייב וכו') ונשענים על הערכות סובייקטיביות, הן לגבי הקטגוריה בה סווג החוב הבעייתי (כגון: הבחנה בין "חוב בהשגחה מיוחדת" ל"חוב נחות"), והן לגבי הגורמים המשמשים בחישוב ההפרשה (כגון: מועדי המימוש של הבטחונות והצפי לקבלת תקבולים נוספים).

לשינוי באומדנים או בהערכות שתוארו כאמור לעיל, עשויה להיות השפעה משמעותית על ההפרשה להפסדי אשראי שנכללה בדוחות הכספיים של הבנק.

בנוסף לאמור לעיל, חלק מהאומדנים שצוין לעיל נשען על משתנים כלכליים או משתני שוק וחלקם מתעדכן ככל שהנסיון שנצבר בטיפול בחייב רב יותר. לפיכך, בוחנת הנהלת הבנק אחת לרבעון את האומדנים המשמשים בקביעת ההפרשות בגין החובות הבעייתיים ומעדכנת אותם במידת הצורך.

(2) הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

על פי הכללים שנקבעו בהוראות בנק ישראל, נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך בדוחותיהם הכספיים הפרשות להפסדי אשראי על "בסיס קבוצתי" (מעבר להפרשות להפסדי אשראי על "בסיס פרטני", כאמור לעיל).

ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יחושבו בגין כלל החבויות של התאגיד הבנקאי (למעט: "חובות פגומים"), בהתבסס על מקדמי ההסתברות לכשל (P.D) ומקדם ההפסד הצפוי (L.G.D) של חבויות אלה.

יישום הכללים לחישוב הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כאמור לעיל, מחייב שימוש במודלים סטטיסטיים והיסטוריים נתונים מספקת לגבי המחיקות החשבונאיות, לצורך פילוח כלל החבויות לקבוצות הומוגניות בעלי מאפייני סיכון דומים.

במועד שנקבע ליישום ההוראה (1.1.2011), לא היתה עדיין בידי התאגידים הבנקאיים כמות מינימלית של נתונים היסטוריים, לצורך גיבוש מודלים סטטיסטיים נאותים. לפיכך, פרסם בנק ישראל ביום 18.2.2010 "הוראת שעה" המפשטת את הכללים לחישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי.

הוראת השעה חלה על כלל מכשירי האשראי בבנק (למעט חובות שסווגו כ"פגומים" והלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור").

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראת השעה מחושבת ה"הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", בגין אשראים אלו כמכפלה של יתרות החוב הרשומות של האשראים עליהם חלה ההוראה (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" (כמפורט לעיל), עבור כל אחד מענפי המשק, כאמור - תוך הבחנה בין: "אשראי מסחרי בעייתי", "אשראי בעייתי לאנשים פרטיים" ואשראי "אחר".

לאור הנחיות אלו, נקבעו על ידי הבנק "מקדמי ההפרשות להפסדי אשראי", ליום 1.1.2011 עבור כל אחד מענפי המשק, ועבור כל אחת מקבוצות המשנה, כאמור לעיל, בהתבסס על "טווח הפרשות" (שחושב על בסיס נתוני ההפרשות שדווחו על ידי הבנק בפועל בשנים 2008 - 2010). מקדמי ההפרשות שנקבעו ליום 1.1.2011, כאמור, עודכנו בשנים 2011 ו- 2012, על פי שיעורי המחיקות החשבונאיות שנרשמו בפועל במהלך שנים אלו. להערכת הבנק, "מקדמי ההפרשות להפסדי אשראי" שנקבעו לצורך הערכת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כאמור - מהווים את האומדן הטוב ביותר (בתוך "טווח ההפרשות"), לגבי שיעורי ההפסדים הלא מזוהים, הגלומים בתיק האשראי, לכל אחת מהקבוצות שפורטו לעיל.

תהליך חישוב ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כמתואר לעיל, מתבסס על אומדנים משמעותיים הכרוכים במידה רבה של אי ודאות (כגון: קביעת מקדם ההפרשות, בתוך טווח ההפרשות, עבור כל אחת מקבוצות האשראי, ההסתברות למימוש סיכוני האשראי החוץ מאזניים, וכו'), ונשענים על הערכות סובייקטיביות (כגון: איכות תיק האשראי בכל אחת מהקבוצות, ההתפתחויות הצפויות במשק, המתאם שבין ההפרשות להפסדי אשראי שנרשמו בעבר, לבין ההפסד הנוכחי הגלום בתיק האשראי, וכו').

לפיכך, "ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי", רגישה לשינויים אפשריים באומדנים או בהערכות הסובייקטיביות, כמתואר לעיל, באופן שסטיה אפשרית בגורמים אלו, עלולה להטות את סכום ה"הפרשות להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי" שנכללו בדוחות הכספיים - במידה מהותית.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי ליום 31.12.2012 מסתכמת ב- 253 מיליון ש"ח, והיא מהווה כ- 1.12% מהיתרה הרשומה של סיכון האשראי לציבור בבנק.

ב. התחייבויות תלויות

כנגד הבנק תלויות ועומדות תביעות משפטיות בנושאים שונים, לרבות: חיוב ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התניית שירות בשירות, גביית עמלות או חיובים שונים שלא כדין, אי ביצוע הוראות והפעלת שיקול דעת מוטעה.

לצורך הערכת ההפסדים האפשריים בגין תביעות אלו, מתבססת הנהלת הבנק על חוות דעתם של היועצים המשפטיים המייצגים את הבנק בתביעות אלו ומסווגת אותן לאחת מבין שלוש הקבוצות הבאות:

- תביעות שצפוי הפסד בגין - לגביהן נערכת הפרשה בדוחות הכספיים על פי העובדות הידועות לבנק.
- תביעות שהסיכוי להפסד בגין קלוש - לגביהן לא נערכת הפרשה להפסד, אך ניתן גילוי בגין כאשר סכום התביעה הינו מהותי מאד.
- תביעות שאפשרות התממשותן איננה קלושה - לגביהן לא נערכת הפרשה להפסד, אך ניתן גילוי לסכום החשיפה הכולל של הבנק בגין. על פי הוראות בנק ישראל, ינתן גילוי בדוחות הכספיים בגין התביעות המהותיות בקבוצה זו.

כאמור לעיל, שיוך התביעה לאחת הקבוצות שצוינו לעיל, וערכת הפרשות להפסדים (ככל שיידרשו) מבוססים על חוות דעתם של יועצים משפטיים רלוונטיים.

חוות דעת אלה הינן סובייקטיביות ומתייחסות בחלקן לנושאים שונים ובכללם בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שהניסיון והידע שנצברו בהם עד כה, אינם מספיקים. לפיכך, ייתכן שתוצאות התממשותן של חלק מהתביעות בפועל, תהיה שונה מחוות דעתם של היועצים המשפטיים. לאור היקף התביעות התלויות כנגד הבנק, ייתכן שלאי התממשות חוות דעתם של היועצים המשפטיים כאמור, תהיה השפעה משמעותית על התוצאות הכספיות של הבנק.

הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים בוחנים את התביעות אחת לרבעון ומעדכנים, במידת הצורך, את ההפרשות בגין, על פי ההתפתחויות המשפטיות.

ג. זכויות עובדים

(1) התחייבות לתשלום פיצויי פרישה

על פי הוראות שפרסם בנק ישראל בשנת 2011, נדרשו התאגידים הבנקאיים לכלול בחישוב ההפרשות בגין התחייבותם לתשלום פיצויי פרישה לעובדיהם, גם התחייבויות (לרבות "התחייבויות משתמעות", כמשמעותן בכללי הדיווח הבינלאומיים) לתשלום הטבות נוספות (מעבר להתחייבות החוזית), לעובדים שיפרשו בעתיד. בהתאם להוראה נדרשו התאגידים הבנקאיים לחשב את ההפרשות בגין התחייבויותיהם לתשלום פיצויי פרישה על בסיס אקטוארי, שייקח בחשבון את שיעור העובדים שצפויים לפרוש בפרישה מוקדמת (מכל סיבה שהיא) ואת ההטבות הנוספות שצפויים לקבל עובדים אלה. על אף האמור לעיל, יתרת הפרשה המחושבת על פי הכללים שנקבעו בגילוי דעת 20 של לשכת רואי חשבון בישראל (שעל בסיסם חושבה הפרשה בגין התחייבות הבנק לתשלום פיצויי פרישה, עד למועד יישום ההוראה החדשה), תהווה "רף תחתון מינימלי" להתחייבות שתיכלל בדוחות הכספיים.

חישובי ההפרשות בגין ההתחייבות לתשלום פיצויי פרישה על בסיס אקטוארי כאמור, מבוססים על נסיון העבר ועל פרמטרים סטטיסטיים ותחזיות לגבי העתיד, כגון: תוחלת החיים הצפויה, שיעורי פרישה מוקדמים, גיל העובדים במועד פרישתם המוקדמת, שיעורי עליית השכר הריאלי הממוצעים בעתיד, ועוד. לפיכך, ההפרשה בגין התחייבות הבנק הנגזרת מהערכה אקטוארית זו רגישה לשינויים אפשריים בפרמטרים או בתחזיות עליהם היא מבוססת, באופן שסטייה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את סכום ההתחייבות הכלול בדוחותיו הכספיים של הבנק - במידה מהותית.

בבסיס החישוב האקטוארי נכללו ההנחות הבאות:

- שיעורי פרישת העובדים בעתיד יתבססו על שיעורי הפרישה הממוצעים בשנים 2004 - 2010.
 - סכומי ההטבות הנוספות שישולמו בעתיד, נוכו לערכם הנוכחי, בשיעור ריבית של 4% לשנה.
 - שיעור עליית השכר הריאלי הממוצע הצפוי בעתיד, יסתכם בכ- 2.5% לשנה.
- להלן נתונים לגבי ההשלכות של שינויים אפשריים בפרמטרים ובהנחות שעמדו בבסיס ההערכה האקטוארית, על הפרשות הבנק בגין התחייבותו לתשלום פיצויי פרישה ליום 31.12.2012:

התרחיש הנבחן	גידול בהתחייבויות מיליוני ש"ח
• עליה בשיעור של 1 נקודות האחוז בשיעורי הפרישה של העובדים	21
• עליה בשיעור של 10 נקודות האחוז בשיעורי הפיצויים המשולמים	15
• עליה בשיעור של 0.5 נקודות האחוז בשכר הריאלי השנתי של העובדים	21

(2) מענקי יובל והטבות לאחר הפרישה

על פי הסכמי העבודה הקיימים בבנק, זכאים עובדי הבנק לקבלת "מענקי ותק" הכוללים מספר חודשי משכורת וזיכוי ימי חופשה, לאחר שהשלימו 20, 30 ו- 40 שנות ותק בבנק. כמו כן זכאים עובדי הבנק להטבות מסוימות לאחר צאתם לגמלאות.

על פי כללי חשבונאות מקובלים יש לערוך הפרשה שתשקף את התחייבות הבנק בגין זכויות אלו. עם זאת, ההפרשה כפופה לגורמי אי ודאות, מכיוון שמימוש הזכויות שתוארו לעיל, מותנה בקיום "תנאי סף" מסוימים בעתיד - שאין ודאות להתממשותם בפועל. לפיכך, עריכת ההפרשות בגין התחייבות צפויה זו כרוכה במבחני הסתברות לפרמטרים מסוימים, לרבות:

- מספר העובדים שישלימו את תקופות הותק המזכות אותם במענק.
- מספר העובדים שיפרשו מהבנק במועד שנקבע לצאתם לגמלאות, ולא לפני כן.
- מספר העובדים שיממשו את ההטבות הניתנות לגימלאי הבנק, בתקופה המבוססת על תוחלת החיים הממוצעת.

לאור אי הודאות הכרוכה בעריכת ההפרשה החשבונאית בגין התחייבויות הבנק, כאמור לעיל, הורה בנק ישראל לתאגידים הבנקאיים, לערוך את ההפרשות החשבונאיות בגין התחייבויות עתידיות אלו, על בסיס אקטוארי, בהתחשב בהסתברות למימושן - ולהציג אותן בדוחות הכספיים על פי ערכן המהווה לתאריך עריכת ההפרשה.

בדוחות הכספיים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2012, נכללו הפרשות בגין התחייבויות אלה, בהתאם לכללים שנקבעו על ידי בנק ישראל. יתרת ההפרשה בגין "מענקי ותק" אלה, ליום 31.12.2012 מסתכמת בסך של 99 מיליון ש"ח (31.12.2011 - 91 מיליון ש"ח).

ההפרשות נערכו על בסיס תחשיבים אקטואריים שנערכו על ידי אקטואר מומחה והתבססו על קריטריונים ופרמטרים שונים, לרבות:

- שיעור הפרישה הממוצע של עובדים, ברמות ותק שונות.
- תוחלת החיים הצפויה.
- גיל הפרישה מהעבודה.
- עליית שכר ריאלי עתידית צפויה בשיעור של 2.5% לשנה, בממוצע.
- היוון זרמי התשלומים הצפויים, בשיעור של 4% לשנה.

ההסתברות למימוש הזכויות, הנגזרת מההערכה האקטוארית כאמור, מתבססת על פרמטרים וכלים סטטיסטיים, המבוססים על ניסיון העבר ותחזיות לגבי העתיד. לפיכך, ההפרשה בגין התחייבות הבנק הנגזרת מההערכה האקטוארית כאמור, רגישה לשינויים אפשריים בפרמטרים או בתחזיות עליהם היא מבוססת, באופן שסטיה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את סכום ההתחייבות הכלול בדוחותיו הכספיים של הבנק - במידה מהותית.

להלן נתונים לגבי ההשפעה הצפויה בגין שינויים אפשריים בפרמטרים ובהנחות שעמדו בבסיס ההערכה האקטוארית, כאמור, על ההפרשות בגין התחייבות הבנק לתשלום "מענקי יובל" והטבות לאחר הפרישה, ליום 31.12.2012:

גידול בהתחייבויות	התרחיש הנבחן
מיליוני ש"ח	
7	• ירידה בשיעור של 1 נקודות האחוז בשיעורי הפרישה של העובדים
4	• עליה בשיעור של 0.5 נקודות האחוז בשכר הריאלי השנתי

ד. הצגת מכשירים פיננסיים על פי שווים ההוגן

בהתאם להוראות בנק ישראל, נמדדים מכשירים פיננסיים מסויימים (בעיקר השקעות בניירות ערך בתיק ה"זמין למכירה" וב"תיק למסחר"), וכן מכשירים נגזרים - על פי שווים ההוגן.

הוראות בנק ישראל מגדירות שווי הוגן כ"מחיר שהיה מתקבל במכירת נכס, או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות, ומבחינות בין שני סוגי נתונים שעשויים לשמש בקביעת השווי ההוגן, כדלקמן:

- **"נתונים נצפים"** - נתונים המשקפים את ההנחות שמשתתפים אחרים בשוק משתמשים בהן לתמחור הנכס או ההתחייבות, ומבוססים על נתוני שוק שהושגו ממקורות בלתי תלויים.
- **"נתונים לא נצפים"** - נתונים המשקפים את הערכות התאגיד הבנקאי, לגבי ההנחות של משתתפים אחרים בשוק, בהתבסס על המידע הטוב ביותר של התאגיד הבנקאי.

בהתאם להוראות אלו נדרשו התאגידים הבנקאיים לערוך מדרג איכותי לכל הנכסים והתחייבויות הנמדדים בשיטת השווי ההוגן, על בסיס ההבחנה בין הנתונים ששימשו בקביעת השווי ההוגן ("נתונים נצפים", או "נתונים לא נצפים"), כדלקמן:

(א) **קבוצת איכות גבוהה (רמה 1)** - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.

(ב) **קבוצת איכות ביניים (רמה 2)** - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים נצפים במישרין או בעקיפין (אך אינם מחירים מצוטטים בשוק פעיל), לרבות מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות דומים.

(ג) **קבוצת איכות נמוכה (רמה 3)** - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים לא נצפים (כאשר נתונים נצפים רלוונטיים - אינם זמינים).

הקריטריונים ששימשו לסיווג הנכסים והתחייבויות לקבוצות האיכות השונות, כמפורט לעיל, כללו:

- בקבוצת האיכות הגבוהה (רמה 1), נכללים מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים, הנסחרים בשוק פעיל (המתאפיין במספר רב של משתתפים ומחזורי מסחר גבוהים), ששערי המסחר בו משקפים את מחירי השוק בפועל.
- בקבוצת איכות הביניים (רמה 2), נכללים מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים, שאינם נסחרים בשוק פעיל, שקביעת שווייהם ההוגן מבוססת על ציטוטים בשוק פעיל של מכשירים דומים, או על ציטוטים המתקבלים מגופים בלתי תלויים (להלן: מכשירים ששווייהם ההוגן נקבע באמצעות "שירותי תמחור").
- המכשירים הפיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים) ששווייהם ההוגן נקבע באמצעות "שירותי תמחור" כוללים:
- ניירות ערך שאינם סחירים.
- מכשירים נגזרים הנסחרים מעבר לדלפק (O.T.C.), במגזר השקלי ה"לא צמוד" ובמגזר ה"מט"ח", וחוזי סחורות.

המחירים המצוטטים ב"שירותי התמחור" מתקבלים בתדירות יומית (לגבי מכשירים נגזרים), או רבעונית (לגבי ניירות ערך שאינם סחירים), מגופים ייעודיים, המספקים לבנק "מחירי ציטוט". הבנק נוהג לקבל ציטוטים ממקור בלתי תלוי אחד עבור כל אחד מסוגי המכשירים, ולהתבסס עליו בחישוב השווי ההוגן (לאחר ביצוע תהליך תיקוף - ראה הרחבה להלן). בדרך כלל לא נערכת התאמה לציטוטים שהתקבלו, למעט התאמות הנובעות מממצאים שהתגלו בתהליך התיקוף.

"מחירי הציטוט" המתקבלים מספקי "שירותי התמחור" (שאינם קשורים למבצעי העסקאות), מבוססים בדרך כלל, על מחירי נכסים והתחייבויות דומים הנסחרים בשוק פעיל, בהתאמות המתחייבות עבור הנכסים והתחייבויות הספציפיים שבגינם חושבו "מחירי הציטוט", ואינם מהווים, לפיכך, הצעות מחייבות לביצוע עסקאות באותם נכסים או התחייבויות.

- בקבוצת האיכות הנמוכה (רמה 3), נכללים מכשירים פיננסיים נגזרים שקביעת שווייהם ההוגן מבוססת על ציטוטים בשווקים לא פעילים.

תיקוף השווי ההוגן - על פי הוראות בנק ישראל נדרשו התאגידים הבנקאיים לקיים "תהליך תיקוף" לגבי מכשירים פיננסיים (לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים), ששוויים ההוגן אינו מבוסס על מחירים הנקבעים בשוק פעיל. הבנק מקיים תהליך תיקוף לגבי נכסים והתחייבויות הנמדדים בשיטת השווי ההוגן ומשתמשים לקבוצות האיכות ברמה 2 ו-3. תהליך התיקוף כולל:

- (א) בדיקה מדגמית של נתונים וחישובים.
 - (ב) בדיקות לתיקוף עקומי הריבית ששימשו בהיוון תזרימי המזומנים, וכן בדיקת שיעורי הריבית וסטיות התקן ששימשו בחישוב השווי ההוגן של האופציות.
 - (ג) בדיקת סבירות של התוצאות שהתקבלו.
 - (ד) בדיקת מרכיבי השינוי בשווי ההוגן לעומת תקופות דיווח קודמות.
 - (ה) בדיקת הציטוטים שהתקבלו ביחס לנתוני השוק של נכסים והתחייבויות דומים.
- תהליך התיקוף מבוצע באופן בלתי תלוי ל"גורם המצטט", או לגורם שערך את חישוב השווי ההוגן.

קביעת סיכון האשראי - מרכיב סיכון האשראי (לרבות סיכון אשראי של צד נגדי), מהווה אחד מהפרמטרים המשמשים בקביעת שוויים ההוגן של נכסים והתחייבויות הנמדדים בשיטת השווי ההוגן. השיטות בהן נעזר הבנק לצורך הערכת סיכון האשראי כוללות:

- שימוש בדירוגי אשראי לצורך קביעת דרגת סיכון האשראי.
 - שימוש בציטוטים של חוזי אשראי (C.D.O) למכשירי אשראי דומים.
 - שימוש בציטוטים של מכשירי אשראי דומים, (הנסחרים בשוק פעיל), לצורך הערכת סיכון האשראי של המכשירים הפיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים), שבגינם חושב סיכון האשראי.
- להלן נתונים לגבי יתרות המכשירים הפיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים), הכלולים בדוחות הכספיים לפי שוויים ההוגן תוך אבחנה בין יתרות המבוססות על "נתונים נצפים", ליתרות המבוססות על "נתונים לא נצפים" - וההכנסות (הוצאות) שנזקפו לדוח הרווח והפסד בגינם:

נתונים מאזניים		נתונים תוצאתיים	
יתרות שווי הוגן ליום		לשנה שנתיימה ביום 31 בדצמבר	
31.12.2011	31.12.2012	2011	2012
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
1. ניירות ערך זמינים למכירה -			
"נתונים נצפים"			
4,948	4,832	169	154
• נסחרים בשוק פעיל (רמה 1)			
205	139	15	9
• אחרים (רמה 2)			
5,153	4,971	184	163
סך הכל			
2. מכשירים נגזרים -			
"נתונים נצפים"			
-	-	-	-
• נסחרים בשוק פעיל (רמה 1)			
(68)	(79)	(2)	(72)
• אחרים (רמה 2)			
(150)	(133)	(23)	11
"נתונים לא נצפים" - (רמה 3)			
(218)	(212)	(25)	(61)
סך הכל			

השינויים בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים המשתייכים לקבוצת האיכות הנמוכה ("רמה 3"), בתקופת הדו"ח נובעים מהגורמים הבאים:

- השינוי במשתני השוק של בסיסי ההצמדה אליהם צמודים המכשירים הנגזרים השונים (מדד המחירים לצרכן, ומטבע חוץ), הקטין את השווי ההוגן של מכשירים אלו בשנת 2012, בסך של כ- 16 מיליון ש"ח.
 - הפער בין השינוי בשיעור ריבית השוק במגזר המט"ח, לבין השינוי בשיעור ריבית השוק במגזר הצמוד למדד, הקטין את השווי ההוגן של מכשירים אלו בשנת 2012, בסך של כ- 12 מיליון ש"ח.
 - צבירת הריבית השוטפת, הגדילה את השווי ההוגן של מכשירים אלו בשנת 2012, בסך של כ- 8 מיליון ש"ח.
 - העליה ב"מרכיב סיכון האשראי", הקטינה את השווי ההוגן של מכשירים בשנת 2012, בסך של כ- 3 מיליון ש"ח.
- כאמור לעיל, קביעת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים (לרבות מכשירים נגזרים) המשתייכים לדרגות איכות 2 ו- 3 מבוססת על הערכות והנחות (שפורטו לעיל), הנשענות בין היתר, על שיקול דעת סובייקטיבי.
- לפיכך, סטייה אפשרית בגורמים אלו עלולה להטות את שוויים ההוגן של מכשירים אלו במידה מהותית.

16. גילוי בדבר תהליך אישור הדוחות הכספיים

על פי הוראות בנק ישראל הוטל על התאגידים הבנקאים לכלול בדוחות הדירקטוריון הרבעוניים והשנתיים, מידע בדבר תהליך אישור הדוחות הכספיים, כמפורט להלן:

א. דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק. לאור התיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 301 שפורסם על ידי בנק ישראל ביום 29 בדצמבר 2010, (בו נקבע, בין היתר, כי "ועדת הביקורת" הינה האורגן המתאים ביותר לדיון בדוחות הכספיים הרבעוניים והשנתיים של התאגידים הבנקאיים), הועברה האחריות לבקרה, הכוונה והפיקוח על תהליך אישור הדוחות הכספיים בבנק, לועדת הביקורת, החל מיום 1.1.2013. הועדה מגישה לדירקטוריון, בסיום עבודתה, את המלצותיה בנוגע לאישור הדוחות הכספיים. "ועדת הביקורת" כוללת שישה דירקטורים, ששלושה מהם הינם דירקטורים "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית" (כמוגדר בהוראות בנק ישראל), כדלקמן:

לאה בנאי - יו"ר ועדת הביקורת.

אבי אקשטיין*

יוסף ברסי **, *

אייל הירדנר **, *

חנן זלינגר

שמואל זיו - זוסמן**

* דירקטור בעל מיומנות חשבונאית ופיננסית.

** מונה כחבר בועדת הביקורת ביום 1.1.2013.

ב. תהליך אישור הדוחות הכספיים הרבעוניים כולל את השלבים והאורגנים הבאים:

ועדת גילוי

כחלק מיישום הוראות בנק ישראל בנושא הגילוי בדוחות הכספיים, המבוססות על סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley (ראה פרק 19 להלן), הוקמה בבנק ועדת גילוי, בראשות מנכ"ל הבנק, בה חברים כל חברי ההנהלה של הבנק, המבקר הפנימי ומנהלים בכירים נוספים. הועדה מתכנסת אחת לרבעון (קודם לתחילת הדיונים בדוחות הכספיים), בהשתתפות רואי החשבון המבקרים, ודנה בהתפתחויות שחלו בנושאים שונים במהלך פעילותו העסקית של הבנק ברבעון האחרון, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי בדוחות הכספיים, לרבות: שינויי חקיקה והוראות חדשות, שינויים במדיניות החשבונאית, התפתחות בתביעות משפטיות, שינויים בבקורות הפנימיות (אם היו כאלה), תרמיות ומעילות (במידה וארעו). המלצות ועדת הגילוי מיושמות בדוחות הכספיים של הבנק.

ועדת ביקורת

כאמור, האורגן המופקד מטעם הדירקטוריון על בקרת תהליך אישור הדוחות הכספיים הינו ועדת הביקורת.

לקראת הדיון בפורום "ועדת הביקורת", נמסרת לעיונם של חברי "ועדת הביקורת" טיוטת הדוחות הכספיים בצרוף מסמכים נוספים שסייעו להם בהבנת וניתוח הדוחות הכספיים, לרבות: ניתוח השינויים בתוצאות הכספיות על "בסיס אחיד", התפתחות רב שנתית ורב רבעונית של נתונים מאזניים ותוצאתיים (לרבות נתונים בחתך מגזרי פעילות), ופרטים נרחבים בנושא "חובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי".

לאחר קבלת מסמכים אלו - מקיימת ועדת הביקורת דיון מפורט בדוחות, בו נוטלים חלק, מלבד חברי ועדת הביקורת, גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדיווח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הבנק.

במסגרת הדיון סוקרים המנכ"ל והחשבונאי הראשי בהרחבה את הדוחות הכספיים, תוך מתן הסברים מפורטים לגבי הגורמים לשינויים ולהתפתחויות בנכסים, בהתחייבויות ובתוצאות הכספיות, ונושאים אחרים, כגון: שינויים במדיניות החשבונאית, שינויים בחוקים ובהוראות בנק ישראל, שינויים במדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים והתפתחויות בהתחייבויות התלויות והשפעתן על הדוחות הכספיים. בנוסף, מתקיים דיון נרחב בהתפתחויות שחלו בחובות הבעייתיים בבנק ובהפרשות להפסדי אשראי.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על ממצאים שעלו במהלך ביקורת הדוחות השנתיים, הביקורת על "הבקרה הפנימית על דיווח כספי", וכן על עניינים אחרים שלדעתם יש להביאם לידיעת חברי ועדת הביקורת.

בתום הדיון מגישה ועדת הביקורת את המלצותיה לדירקטוריון בנוגע לאישור הדוחות הכספיים, לקראת הדיון שעורך הדירקטוריון בעניין זה.

דירקטוריון הבנק

לאחר הדיון בועדת הביקורת, מתקיים דיון נוסף במליאת הדירקטוריון, לצורך אישור הדוחות הכספיים. לקראת הדיון נמסרת לחברי הדירקטוריון הטייטה המתוקנת של הדוחות הכספיים (לאחר ששולבו בה ההמלצות וההחלטות שהתקבלו בועדת הביקורת), בצרוף כל המסמכים שהונחו בפני חברי ועדת הביקורת, ומסמכים נוספים, במידת הצורך, על פי החלטת ועדת הביקורת.

בדיון במליאת הדירקטוריון נוכחים, מלבד חברי הדירקטוריון, גם נושאי משרה בכירה הקשורים לדיווח הכספי (לרבות: המנכ"ל והחשבונאי הראשי), ורואי החשבון המבקרים של הבנק.

הדיון כולל: סקירת הדוחות הכספיים על ידי המנכ"ל והחשבונאי הראשי (לרבות הנושאים שנכללו בסקירה בפני ועדת הביקורת, דיווח על יישום המלצות ועדת הביקורת, עמידת הבנק במגבלות החשיפה לסיכונים הקבועות בהוראות, או כאלו שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ודיווח על עסקאות חריגות או מהותיות לעסקי הבנק.

רואי החשבון המבקרים מדווחים על הממצאים שעלו במהלך ביקורת הדוחות הכספיים והביקורת על "הבקרה הפנימית על דיווח כספי", וכן על עניינים אחרים שלדעתם ראוי להביאם לידיעת חברי הדירקטוריון.

במהלך הדיון מפנים חברי הדירקטוריון להנהלה ולגורמים אחרים הקשורים לדיווח הכספי שאלות ובקשות לקבלת הבהרות לגבי נושאים שונים שנכללו (או שאמורים היו להכלל) בדוחות הכספיים. בתום הדיון, בכפוף לקבלת תשובות מספקות מצד הנהלת הבנק, מאשר הדירקטוריון את הדוחות הכספיים.

17. המבקר הפנימי

פרטי המבקר הפנימי

המבקרת הפנימית של הבנק הינה גב' ציונה כהן, המכהנת בתפקיד זה החל מיום 1 באוגוסט 2012, והחליפה בתפקיד זה את מר גלעד אליגון (ששימש בתפקיד זה, עד ליום 30 באפריל 2012, ומונה במועד זה למנהל הסיכונים הראשי בבנק. בתקופת הביניים שמיום 1 במאי 2012 ועד 31.7.2012, שימש בתפקיד המבקר הפנימי של החברה האם).

המבקרת הפנימית אינה בעלת עניין בבנק או קרובה שלו, ואינה רואה החשבון המבקר או מי מטעמו. המבקרת הפנימית ועובדי הביקורת הפנימית עומדים בהוראות סעיף 146 (ב) לחוק החברות, סעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית, והוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא: "פונקצית הביקורת הפנימית".

המבקרת הפנימית הינה עובדת הבנק, ואינה נושאת בכל תפקיד אחר בבנק.

דרך המינוי

מינוי המבקרת הפנימית אושר על ידי ועדת הביקורת בתאריך 22 באפריל ביוני 2012, ועל ידי הדירקטוריון בתאריך 24 באפריל 2012. המינוי אושר על סמך הכישורים, הניסיון וההשכלה של גב' ציונה כהן, אשר הינה בעלת תואר ראשון בכלכלה, ובעלת תואר ראשון ושני במשפטים ושימשה קודם מינויה כאחראית על הביקורת הפנימית בבנק אוצר החייל בע"מ ובבנק מסד בע"מ.

זהות הממונה על המבקר הפנימי

הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הינו יו"ר הדירקטוריון.

תכנית העבודה

הביקורת הפנימית פועלת על פי תכנית עבודה שנתי, שהיא חלק מתכנית עבודה רב שנתית לחמש שנים.

תכניות העבודה השנתית והרב שנתית (להלן: "תכניות העבודה") נקבעו תוך הסתמכות על סקר הערכת סיכונים שביצעה המבקרת הפנימית, על פי מתודולוגיות מקובלות, ותוך התבססות על ההנחיות שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307, בנושא: "פונקצית הביקורת הפנימית".

תכנית העבודה אינה כוללת ביקורת על מערכות מחשב המנוהלות על ידי החברה האם, הואיל והביקורת עליהן מתבצעת על ידי המבקר הפנימי של החברה האם.

בהכנת תכניות העבודה היו מעורבים הנהלת הביקורת הפנימית שהסתייעה בחברת ייעוץ חיצונית.

טיוטת תכניות העבודה הוגשה לעיון יו"ר הדירקטוריון, המנהל הכללי, המבקר הפנימי של החברה האם וראי החשבון המבקרים. תכניות העבודה נדונו בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, ובהמלצתה הן הועלו לדיון בדירקטוריון ואושרו על ידי יו"ר הדירקטוריון.

בתכניות העבודה אין התייחסות לשיקול הדעת שיש למבקרת הפנימית לסטות מהן, אולם בנוהל הביקורת הפנימית נקבע, כי ביטול מטלה מהותית מתכנית העבודה כרוך באישור יו"ר הדירקטוריון ובדיווח לוועדת הביקורת, ובמקרים בהם יש סטייה משמעותית מהתכנון על המבקרת הפנימית לדווח על כך ליו"ר הדירקטוריון וליו"ר ועדת הביקורת.

לדעת המבקרת הפנימית, פעילות הבנק בשנת 2012 לא כללה עסקאות מהותיות כהגדרתן בהוראות בנק ישראל, שהצריכו בדיקה מטעמה.

ביקורת של תאגידים מוחזקים

תכנית העבודה של הביקורת הפנימית כוללת גם ביקורת בתאגידים מוחזקים מהותיים של הבנק. לבנק ולתאגידים המוחזקים על ידו אין פעילות מחוץ לישראל.

היקף העסקה

המבקרת הפנימית והעובדים הכפופים לה מועסקים במשרה מלאה. מספר המשרות הממוצע של עובדים שעסקו בביקורת פנימית (לרבות המבקרת הפנימית), בשנת 2012 - הסתכם ב- 18.5 משרות. המספר הממוצע של המשרות המתייחסות לעובדי האגף לביקורת פנים, הכפופים למבקר הפנימי, ועסקו בטיפול בפניות הציבור, הסתכם בשנת 2012 בכ- 1.9 משרות.

בנוסף לאמור לעיל, בוצעו מספר ביקורות פנימיות בבנק על ידי המבקר הפנימי של החברה האם, ועל ידי מבקר שהועסק על ידי הבנק ב"מיקור חוץ" (בהיקף של כ- משרה אחת).

עריכת הביקורת

תכנית הביקורת הפנימית נערכת, בין היתר, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 307 בנושא: פונקציות הביקורת הפנימית, חוק הביקורת הפנימית, הוראות ניהול בנקאי תקין, הנחיות המפקח על הבנקים, ותקנים מקצועיים של לשכת המבקרים הפנימיים.

הדירקטוריון וועדת הביקורת קיימו דיונים, בין היתר, על תכנית העבודה של הביקורת הפנימית, על סיכום הפעילות השנתית של הביקורת הפנימית, ועל דוחות ביקורת שנערכו על ידי גורמי חוץ (כגון: רואי החשבון המבקרים) ושל הפיקוח על הבנקים.

ועדת הביקורת קיימה דיונים גם על דוחות ביקורת של המבקרת הפנימית, ועל דוחות ביקורת של המבקר הפנימי של החברה האם. בדיונים הנ"ל קיבלו חברי הדירקטוריון וועדת הביקורת מידע על דרך פעילותה של המבקרת הפנימית, ונחה דעתם כי היא פועלת על פי החוקים, ההוראות והתקנים האמורים לעיל.

גישה למידע

למבקרת הפנימית הומצאו כל המסמכים והמידע שנדרשו על ידה, כאמור בסעיף 9 לחוק הביקורת הפנימית, וכן ניתנה לה גישה למידע כאמור באותו סעיף, ובכלל זה גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות נתונים כספיים. בתאגידים מוחזקים הובטח קיום האמור לעיל, בנוהלי הביקורת הפנימית ובסדרי עבודתה.

דין וחשבון המבקר הפנימי

כל דוחות המבקרת הפנימית מוגשים בכתב.

כל דו"ח ביקורת מוגש, בין היתר, ליו"ר הדירקטוריון, למנהל הכללי, ליו"ר ועדת הביקורת, למבקר הפנימי של החברה האם ולרואי החשבון המבקרים. בדיונים השוטפים של ועדת הביקורת נידונים תקצירים של הדוחות, כאשר דוחות מהותיים נידונים במלואם.

כמו כן, התקיימו דיונים בוועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון בדוחות הסיכום החצי שנתיים של המבקרת הפנימית, הכוללים בין היתר רשימה של דוחות הביקורת שפורסמו, כדלקמן:

- הדו"ח על סיכום פעילות האגף לביקורת פנים לשנת 2011 נדון בוועדת הביקורת ביום 12.2.2012 ובמליאת הדירקטוריון ביום 19.2.2012.
- הדו"ח על סיכום פעילות האגף לביקורת פנים למחצית הראשונה של שנת 2012 נדון בוועדת הביקורת ביום 20.8.2012 ובמליאת הדירקטוריון ביום 28.8.2012.

הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי

לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת, היקף, אופי ורציפות פעילות המבקרת הפנימית ותכנית עבודתה סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בבנק.

תגמול

היקף התשלומים למבקר הפנימית ולמבקר הפנימי הקודם (לפי העניין) הסתכם כדלקמן:

	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
	2011**	2012*	
שכר	730	575	
מענקים	220	52	
הוצאות נלוות	370	241	
סה"כ שכר ונלוות	1,320	868	

* כולל שכר ששולם למבקר הפנימית החל מיום 1.8.2012, ולמבקר הפנימי הקודם עד ליום 30.4.2012.

** השכר שולם למבקר הפנימי הקודם.

לדעת הדירקטוריון, אין בתשלומים אלה השפעה על שיקול דעתה המקצועית של המבקר הפנימית.

18. דיווח על דירקטורים בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית

בהתאם להנחיות שנכללו בהוראת ניהול בנקאי מס' 301 בנושא: "הדירקטוריון", נקבע בין היתר, רף מינימלי לחברי הדירקטוריון שהינם בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית, בשיעור שלא יפחת מחמישית מכלל חברי הדירקטוריון. בנוסף, קובעת ההוראה, כי ב"ועדת הביקורת" יכהנו לפחות שני דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית. הבנק מקיים את ההנחיות שנקבעו בנושא זה. חברי הדירקטוריון, שהינם "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית", והרקע העובדתי שבגינם ניתן לראותם כבעלי מיומנות זו, הינם כמפורט להלן:

אבי אקשטיין - בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים (התמחות במימון ובנקאות) מהאוניברסיטה העברית בירושלים. החל משנת 1983 כיהן בתפקידים שונים בבנק ישראל. בתפקידו האחרון ועד ליום 31.12.2007 שימש כסגן המפקח על הבנקים וממונה על תחום הערכה מוסדית ורישוי. מכהן כדירקטור בכלל פיננסיים בע"מ ובנוסף, משמש יועץ בתחומי הבנקאות ושוק ההון. מכהן, בין היתר, כחבר בועדת אשראים, ועדת ביקורת ובעדת ניהול סיכונים של דירקטוריון הבנק.

יוסף ברסי - רו"ח על פי הכשרתו; בעל תואר בוגר בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל-אביב. מכהן כדירקטור בבדל שרתי מחשב ומנהלה בע"מ, בחברת נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ, בדינורס קלוב ישראל בע"מ וב-Discount Reinsurance International Limited, Guernsey. עד לשנת 2008 כיהן כיו"ר הדירקטוריון של דיסקונט גמל בע"מ; בין השנים 2011 - 2010 כיהן כדירקטור בכ.א.ל - כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובין השנים 2012 - 1999 כיהן כדירקטור בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ. מכהן, בין היתר, כחבר בועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק.

אייל הירדני - רו"ח על פי הכשרתו; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות ובעל תואר שני במינהל עסקים עם התמחות במימון מאוניברסיטת בר אילן. בין השנים 2009 - 2004 מילא תפקידים שונים בחברת שמיר תעשיית אופטיקה בע"מ (סימול SHMR), לרבות נשיא ומנכ"ל החברה, ויו"ר הדירקטוריון של כל חברות הבת, משנה למנכ"ל וסמנכ"ל פיתוח עסקי. משמש, החל משנת 1998, כמנכ"ל ובעלים של חברת לרדן יועצים בע"מ, העוסקת במתן ייעוץ כלכלי ופיננסי, ליווי מיזוגים ורכישות, ליווי הנפקות, פיתוח עסקי וכו'.

בין השנים 1994 - 1991 כיהן כקצין תקציבים ביחידת היועץ הכספי לרמטכ"ל / אגף התקציבים במשרד הבטחון. משנת 1994 מרצה בתחומי החשבונאות, הכלכלה, שוק ההון ומינהל עסקים במסודות אקדמאיים שונים. מכהן, בין היתר, כיו"ר ועדת ניהול סיכונים וחבר בועדת ביקורת ובעדת אשראים של דירקטוריון הבנק.

19. בקורות ונהלים לגבי דיווח כספי

א. בקורות לגבי הגילוי בדוחות הכספיים

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 - העוסקת הן בבקורות ונהלים לגבי הגילוי (סעיף 302 בחוק Sarbanes Oxley - להלן "SOX") והן בבקרה הפנימית על דווח כספי (סעיף 404 SOX - ראה סעיף ב' להלן), קובעת בכל הנוגע לבקורות ולנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים התקופתיים, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקורות ונהלים לגבי הגילוי על דיווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך, בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי, את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים, לסוף כל רבעון.
- בנוסף, חויבו המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של כל תאגיד בנקאי, להצהיר אישית, במסגרת הדוחות הכספיים - הצהרות (הכלולות בדוחות אלו) לגבי הגילוי הנכלל בדוחות, בהסתמך על סקירת הדוחות הכספיים והערכת יעילות הבקורות ונהלים לגבי המידע שנכלל בדוחות.
- קיומן של בקורות אלו ותקפותן נבחנות ביחידות השונות של הבנק מידי רבעון. בנוסף, הוקמה בבנק "ועדת גילוי" בראשות המנהל הכללי הכוללת את כל חברי הנהלת הבנק. הועדה מתכנסת אחת לרבעון ודנה בנושאים שונים שהתעוררו במהלך פעילותו העסקית של הבנק, שעשויה להיות להם השלכה על הגילוי הנדרש בדוחות הכספיים.

ב. בקרה פנימית על דיווח כספי

בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 מפורטות גם חובות הנהלת התאגיד הבנקאי לגבי הבקרה הפנימית על דווח כספי (סעיף 404 SOX).

ההוראה קובעת, בכל הנוגע לבקרה הפנימית על דיווח כספי, כדלקמן:

- תאגיד בנקאי חייב לקיים בקרה פנימית על דיווח כספי.
- הנהלת התאגיד הבנקאי תעריך מדי שנה, את אפקטיביות מערך הבקרה הפנימית בתאגיד.
- במקביל להוראה זו פרסם המפקח על הבנקים, הוראת דיווח בדבר: "אחריות ההנהלה על הבקרה הפנימית על דיווח כספי", המיישמת את חובות הדיווח הנגזרות מסעיף 404 SOX. בהתאם להוראה זו ייכלל בכל דוח שנתי "דוח בקרה פנימית", שיכלול:
- הצהרה על אחריות ההנהלה לקיומו ותחזוקתו של מערך ונהלי בקרה פנימית נאותים על דיווח כספי.
- הערכה לגבי יעילותם של מערך וניהול הבקרה הפנימית על דיווח כספי. הערכת התאגיד הבנקאי, כאמור, תבוקר על ידי רואה החשבון המבקר - בהתאם לתקני ביקורת שיאומצו או שיתפרסמו על ידי ה- PCAOB, ובסיומה תומצא על ידי חוות דעת.
- יציין בהקשר זה, כי בהתאם להבהרה להוראת ניהול בנקאי תקין 301 שפורסמה על ידי בנק ישראל, ייאסר על תאגיד בנקאי להתקשר בעסקה מבלי שיתקבל אישור המוקדם של החשבונאי הראשי, באשר ליכולת המדידה של העסקה ותוצאותיה, הצגתה באופן נאות, ולאפקטיביות הבקרה הפנימית על הדווח הכספי בגינה. התאגידים הבנקאיים נדרשו לגבות הנחיה זו בנוהל עבודה מתאים. הבנק מיישם את ההנחיות שנכללו בהוראה.

בשנת 2012 ערך הבנק, בסיוע יועצים חיצוניים, בדיקות מדגמיות לתיקוף מערך הבקרה הפנימית על דיווח כספי. הבדיקות כללו: עדכון התיעוד הקיים בגין תהליכים עסקיים המשליכים על דיווח כספי, סקירת הבקורות הקיימות בגין תהליכים אלו, סקירת בקורות חדשות שנוספו בתקופת הדוח, עדכון התיעוד בגין תהליכים שנוספו ושונו בתקופת הדוח, ובדיקות שוטפות של הבקורות הקיימות והערכת מידת האפקטיביות שלהן.

מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי בבנק, בוקר על ידי רואי החשבון המבקרים ונמצא אפקטיבי. חוות הדעת של רואי החשבון המבקרים על הבקרה הפנימית, במתכונת שנקבעה על ידי בנק ישראל, נכללה בדוחות אלו לפני חוות הדעת על הדוחות הכספיים.

ג. הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

בהתבסס על בחינת הבקורות הקיימות בתהליכי הפקת והעברת המידע הקשורים לדוח הכספי, ועל תוצאות הדיונים שנערכו ב"ועדת הגילוי", העריכה הנהלת הבנק בשיתוף המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק את האפקטיביות של הבקורות ונהלים בתקופה המכוסה בדוח זה, לגבי הגילוי של הבנק.

על בסיס הערכה זו, המנהל הכללי והחשבונאי הראשי של הבנק הסיקו, כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק הינן אפקטיביות, כדי: לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח השנתי, בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

במהלך הרבעון הרביעי שמסתיים ביום 31.12.2012, לא ארע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או שסביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

חלק ו' - מידע נוסף

20. מבנה ארגוני ומשאבי אנוש

א. מבנה ארגוני

בהמשך לתכנית למיקוד עסקי והתייעלות שאושרה בחודש דצמבר 2011 (ראה פרק 22' להלן) ובמטרה לייצור בבנק תשתית אירגונית העולה בקנה אחד עם המטרות שנקבעו לבנק, אישר הדירקטוריון ביום 1 באפריל 2012 תכנית לשינוי במבנה הארגוני של הבנק שמרכיביה העיקריים:

- הסטת חלק מהפעילות הבנקאית המסחרית של הבנק הכוללת טיפול בלקוחות עסקיים שהאשראי שניתן לכל אחד מהם עולה, בדרך כלל, על כ- 7 מיליון ש"ח, מהחטיבה ל"בנקאות קמעונאית", לחטיבה ה"עסקית". בעקבות השינוי בתכולת פעילות החטיבה העסקית, שונה שמה ל: "חטיבה העסקית - מסחרית".
- הסטת חלק מהפעילות המסחרית במגזר הנדל"ן, הכוללת טיפול בלקוחות עסקיים המשתייכים לתחום זה, שהיקף האשראי של כל אחד מהם עולה, בדרך כלל, על כשבעה מיליון ש"ח, מהחטיבה ל"בנקאות קמעונאית" - לאגף הנדל"ן בחטיבה ה"עסקית - מסחרית".

- בחינת אפשרות לריכוז השירותים הבנקאיים שניתנים ללקוחות עסקיים גדולים, במספר סניפים ייעודיים מתמחים.
 - מיקוד השירותים הבנקאיים הניתנים על ידי החטיבה לבנקאות קמעונאית, ללקוחות המשתייכים למגזר הקמעונאי בלבד (משקי בית ועסקים קטנים). בעקבות השינוי בתכולת פעילות החטיבה, שונה שמה ל: "חטיבה הקמעונאית".
 - העתקת תחום האסטרטגיה מ"חטיבה לאסטרטגיה ובקרת ניהול סיכונים", והכפפתו למנכ"ל הבנק.
- השינויים האירגוניים נכנסו לתוקף ביום 1 במאי 2012. במסגרת ההערכות ליישום שינויים אלה הוגדרה מחדש תכולתם של חלק ממגזרי הפעילות בבנק, בהתאמה למבנה הארגוני החדש בבנק (ראה גם פרק 3' לעיל). הסטת הפעילויות בחטיבות האשראי והגדרת תכולתן מחדש, לוותה בשינויים בהנהלת הבנק (ראה פרק 24' להלן).
- לפרטים נוספים באשר לתכנית למיקוד עסקי והתייעלות שגובשה בשנת 2011 והשלכותיה על הפעילויות והיחידות העסקיות בבנק - ראה פרק 22' להלן.
- להלן פרטים לגבי היחידות הראשיות במבנה הארגוני של הבנק, ותחומי אחריותן (לאחר יישום השינוי הארגוני, כאמור):

- **החטיבה הקמעונאית - החטיבה אחראית על תחומי הפעילות הבאים:**
 - טיפול בלקוחות קמעונאיים - Retail, (משקי בית ועסקים קטנים).
 - מתן שירותים בתחום ההלוואות לדיור.
 - מתן שירותים ללקוחות בשוק ההון, לרבות ייעוץ והשקעות במגוון מוצרים הנסחרים בשוק ההון.
- **החטיבה העסקית-מסחרית* - החטיבה אחראית על תחומי הפעילות הבאים:**
 - טיפול בתאגידים עסקיים גדולים (Corporate Market) - לרבות לקוחות הנמנים עם השורה הראשונה של החברות במשק. השירות ללקוחות* אלה ניתן באמצעות האגף העסקי בחטיבה.
 - טיפול בתחום הנדל"ן בבנק - במסגרתו ניתנים שירותים בנקאיים ללקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 7 מיליון ש"ח העוסקים בתחומי הייזום (לרבות מימון בשיטת "ליווי פיננסי סגור", למטרת ביצוע פרויקטים לבניית מבנים, בעיקר בנייני מגורים למכירה המטופלים במחלקת ליווי בניה), קבלנות ביצוע, נדל"ן מניב ואחזקות נדל"ן (בטיפול מחלקת נדל"ן). השירות ללקוחות אלו ניתן באמצעות אגף הנדל"ן בבנק.
 - טיפול בלקוחות מסחריים (Middle Market) - שחבותם עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח ואינם מטופלים על ידי האגף העסקי.
 - מתן שירותים ללקוחות בתחום סחר חוץ - באמצעות מרכז סחר חוץ, הפועל באמצעות שני מוקדים ארציים.
 - טיפול בחובות בעייתיים הנמצאים בטיפול משפטי, וחובות בעייתיים אחרים הנמצאים באחריות החטיבה.

*מנהל החטיבה העסקית משמש כמנהל סיכונים האשראי בבנק.

- **החטיבה הפיננסית -** החטיבה עוסקת בניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק הנובעים מפעילות פיננסית שאינה משויכת ללקוחות הבנק (בעיקר פעילות בניירות ערך ופעילות עם בנקים), ואחראית על ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ALM), ועל ניהול ה"הון הפעיל" של הבנק באמצעות פעילות במכשירים פיננסיים סחירים ובאמצעות מכשירים נגזרים. בנוסף אחראית החטיבה על תמחור המוצרים הפיננסיים בבנק ועל ניהול סיכוני השוק וסיכוני הנזילות. במסגרת תפקידה אחראית החטיבה על פעילות מרכז מטבע חוץ (לרבות קשרים עם מוסדות פיננסיים בחו"ל) ועל חדרי העסקאות (מט"ח, שקלים וניירות ערך), לצורך מסחר ותיווך במטבעות, בריביות בנגזרים, ובניירות ערך.

הפעילויות העסקיות שפורטו לעיל ושירותים עסקיים אחרים הניתנים ללקוחות הבנק, מבוצעים באמצעות מערך סניפי הבנק המונה 79 סניפים, המאורגנים בחמישה אזורים, על פי קוי חלוקה גיאוגרפית, כדלקמן:

- אזור "נצרת".
- אזור "עכו".
- אזור "חיפה והשרון".
- אזור "ירושלים והדרום".
- אזור "תל אביב והמרכז".

האזורים הנ"ל כפופים לחטיבה הקמעונאית, האחראית גם על ה"סניף הראשי" הפועל בתל אביב, שאיננו כלול בחלוקה האזורית.

בנוסף למבנה הארגוני העסקי, קיימות בבנק יחידות מטה המספקות שירותים ליחידות העסקיות, כדלקמן:

- **חטיבת משאבי אנוש ומנהל -** אחראית על תחום כח האדם בבנק, לרבות: מיון והשמת עובדים, תגמול עובדים, נושא השכר, יחסי עבודה, פיתוח וקידום עובדים, הכשרה בנקאית במסגרת מחלקת ההדרכה וטיפול בנכסי הבנק ושמירתם.

כן נמצאים באחריות החטיבה: מחלקת מנהלה ותשלומים ומחלקת הביטחון של הבנק, האחראית על נושא האבטחה בבנק, באמצעות מערכי מיגון ממוחשבים ואנושיים - ועל נושא הבטיחות, לרבות בטיחות אש.

- **החטיבה לבקרת ניהול סיכונים*** - עוסקת בין היתר, בקביעת מדיניות ופרקטיקות לניהול סיכונים, תכנון הלימות ההון, זיהוי ודיווח על סיכונים קיימים וסיכונים מתהווים וקביעת מגגנוני בקרה לניהול סיכונים ואיתור חולשות בבקרה. בנוסף, נמצאים באחריות החטיבה: מחלקת איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, מחלקת הציות, מחלקת בקרת אשראי והיחידה לסקירה בלתי תלויה של תיקי אשראי.

*מנהל החטיבה משמש כמנהל הסיכונים הראשי של הבנק (C.R.O)

- **אגף תפעול ומידע** - באחריות האגף נמצאת התקשורת עם החברה האם בכל נושאי המיחשוב (מאחר שמערכת המידע המרכזית בבנק מבוססת על מערכת הליבה הבנקאית של החברה האם).

האגף מטפל בקליטה והטמעה של מערכות תוכנה חדשות, לרבות מערכות מקומיות, תמיכה בסניפים בנושאי מיחשוב, טיפול בתקלות, רכש ציוד ותוכנות מדף, אבטחת המידע של מערכות המחשב המקומיות בבנק וטיפול בתשתית התקשורת הטלפונית והמיחשובית בבנק. בנוסף, אחראי האגף על ניהול סיכוני "זו" ועל ההערכות ליישום הוראות בנק ישראל בנושא: "המשכיות עסקית".

כמו כן, ממונה האגף על "יחידת התפעול העורפי" שהוקמה במהלך שנת 2011 - ואחראית על ביצוע מרכז של תהליכי תפעול מסוימים שבוצעו קודם לכן על ידי עובדי הסניפים.

- **אגף החשבות** - אחראי על הדיווח הכספי של הבנק לציבור ולבנק ישראל ועל דיווחי נזילות ודיווחים אחרים הנובעים מיישום הוראות ניהול בנקאי תקין.

- **האגף לביקורת פנים** - אחראי על הביקורת הפנימית בבנק ובחברות המאחדות שלו, בדיקת הבקרה הפנימית, הציות להוראות רגולטריות ובדיקת תקינות ניהול הסיכונים והפעילויות השונות בבנק, ביחס לנהלים ולהוראות הקיימים בבנק.

- **אגף הייעוץ המשפטי** - אחראי על הייעוץ המשפטי הכולל של הבנק, לרבות טיפול בתביעות כנגד הבנק. כן אחראי האגף על עריכת הסכמים משפטיים.

- **אגף האסטרטגיה** - האגף פועל בכפיפות למנכ"ל הבנק ומטפל בבחינת ופיתוח האסטרטגיה העסקית של הבנק. כמו כן, עוסק האגף במדידה ניהולית של תוצאות היחידות השונות בבנק, ואחראי על בניה ופיתוח מוצרים פיננסיים חדשים.

ב. משאבי אנוש

• מצבת כח אדם

מספר העובדים המועסקים בבנק ובחברות מאוחדות שלו, על בסיס משרה מלאה, ירד ב- 59 עובדים והסתכם בסוף שנת 2012 ב- 1,510 עובדים, לעומת 1,569 בסוף שנת 2011. בממוצע, ירד מספר העובדים המועסקים ב- 21 משרות והסתכם בשנת 2012 ב- 1,551 משרות, לעומת 1,572 בשנת 2011.

2011	2012	
1,569	1,510	מספר משרות לסוף השנה
1,572	1,551	מספר משרות ממוצע

מנתונים אלה עולה כי בשנת 2012 חל קיטון בשיעור של כ- 1.3% בכח אדם המועסק בבנק (על בסיס מספר משרות ממוצע), בהשוואה לגידול בשיעור של כ- 2.2% שנרשם בשנה הקודמת. הקיטון נובע ברובו מיישום התוכנית להתייעלות עסקית שאושרה בשלהי שנת 2011 (ראה פרק 22' להלן).

• זכויות עובדים

יחסי העבודה בין הבנק לעובדיו, למעט עובדים בעלי חוזה אישי, מושתתים בעיקרם, על הסכם עבודה קיבוצי בסיסי הקרוי "חוקת עבודה" והסכמים קיבוציים משלימים. במסגרת הסכמים אלו נקבע כי תנאי השכר, העבודה והתנאים הנלווים להם, יוצמדו לתנאים הקיימים בבנק לאומי לישראל בע"מ. פרט להסכמים אלו, נחתמים מעת לעת הסכמים פרטניים בין ההנהלה לנציגות העובדים, בגין נושאים ספציפיים.

תנאי העבודה של חברי הנהלת הבנק מוסדרים בחוזי העסקה אישיים.

ביום 22.5.2005 נחתם הסכם בין ההסתדרות החדשה, נציגות העובדים והחשב הכללי במשרד האוצר - הקובע, בין היתר, כי תקפם של ההסכמים הקיבוציים הקיימים בבנק, יוארך עד ליום 31 בדצמבר 2009. לאחר תאריך זה יחולו על ההסכמים הקיבוציים הוראות סעיף 5 להסכם העבודה מיום 17 במאי 1968. דהיינו, תוקף ההסכם יוארך אוטומטית לשנתיים נוספות, אלא אם יודיע אחד מן הצדדים להסכם על כוונתו להכניס בו שינויים. ההסכם הנוכחי התחדש ביום 31 בדצמבר 2011 ויהיה תקף עד ליום 31.12.2013, בכפוף לאמור לעיל.

• מערך התגמולים ומבנה השכר

מערכות השכר והתגמולים לעובדי הבנק מבוססות בדרך כלל, על התאמה בין תפקיד העובד ותורמתו לבנק, לבין השכר המשולם לו ועל פי המתחייב מ"חוקת העבודה" בבנק. תוספות השכר השנתיות משולמות במתכונת דיפרנציאלית, בהתאם לסוג התפקיד, יכולתו האישית של העובד, ההערכה השנתית והפוטנציאל האישי הגלום. לענין המדיניות שגיבש הבנק בנושא התגמול - ראה סעיף ד' להלן.

• הדרכה והכשרה

ככלל, פועלת הנהלת הבנק פועלת לשיפור רמתם המקצועית והכשרתם הניהולית של עובדי הבנק, כאמצעי להשגת יעדים עסקיים, באמצעות קיום הדרכות שוטפות בנושאים מגוונים. בשנת 2012 השתתפו העובדים בכ- 14,700 ימי הדרכה. הנושאים העיקריים שטופלו על ידי מחלקת ההדרכה בשנת 2012 היו: הטמעת מערכת "חריגי אשראי", הכשרת עובדים וסגל ניהול בנושא "ניהול האשראי", הרחבת הדרכות בנושאים רגולטוריים שונים, ובכללם: "איסור הלבנת הון ומימון טרור", "הכר את הלקוח", "הקוד האתי", ציות להיבטים מסוימים של חוקי המס בארה"ב ("FATCA"), והוראות ניהול בנקאי תקין מס' 301 ו- 313. הדרכות בנושא: "שיפור השרות", הכשרת יועצי השקעות בקורסי העשרה מקצועיים, הכשרת עובדים חדשים בנושאי "הכרת הבנק" ו-"עבודת הטלר", קורס "עתודה ניהולית", וכן הדרכות בנושאי "אבטחת מידע", ובטיחות.

ג. סינוף

בסוף שנת 2012 מנה הבנק 79 סניפים, זהה לנתון בסוף שנת 2011.

ד. התגמול בבנק

(1) מדיניות התגמול

ביום 5 באפריל 2009, פרסם המפקח על הבנקים הוראה בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד הבנקאי" (להלן: "ההוראה").

ההוראה פורסמה בעקבות המשבר הפיננסי והיראלי שפרץ בארה"ב במחצית השניה של שנת 2007 והתפשט למרבית המדינות ברחבי העולם.

על פי מחקרים שונים - המשבר נגרם, בין היתר, עקב מדיניות ניהול סיכונים לא מאוזנת שננקטה על ידי בנקים רבים ברחבי העולם, במסגרתה הועדפו שיקולי רווחיות לזמן קצר, תוך התחשבות מועטה בסיכונים ארוכי טווח.

לדעת בנק ישראל וגורמי מחקר בינלאומיים - הסדרי תגמול בלתי נאותים שהונהגו במוסדות פיננסיים רבים, היוו גורם מרכזי בהתפתחות מדיניות ניהול סיכונים לא מאוזנת זו.

לאור האמור לעיל, נכללה בהוראה דרישה, לפיה - על התאגידים הבנקאיים לאמץ מדיניות תגמול כוללת שתתייחס לכלל העובדים בבנק (תוך שימת דגש על תגמול ההנהלה הבכירה ועובדים אשר להם השפעה על נטילת הסיכון בתאגיד הבנקאי), ותיישם עקרונות שיפחיתו ככל האפשר את התמריץ לנטילת סיכונים יתר הנובעים מהסדרי תגמול לא נאותים.

ביום 25.1.2010 אישר הדירקטוריון את מסמך "מדיניות התגמול בבנק", המותאם לעקרונות שנקבעו בהוראה.

בעקבות אישור מסמך המדיניות, כאמור, גיבש הבנק תכנית רב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה של הבנק, שאושרה על ידי הדירקטוריון ביום 26.7.2011.

התכנית מיישמת את הכללים שנקבעו במסמך "מדיניות התגמול בבנק", ואת העקרונות שנקבעו בהוראת בנק ישראל בנושא זה, ובכללם: התאמת תמריצי התגמול לרווחיות הכוללת של הבנק ולמטרות ארוכות הטווח שלו, הפחתת מרכיבים המעודדים נטילת סיכונים העולים על תיאבון הסיכון של התאגיד, יצירת קשר בין תמריצי התגמול לבין הרווח המותאם לסיכון ועלות ההון, ושילובם של מרכיבים המבוססים על עמידת הבנק ביעדי ניהול הסיכונים, ציות לחוקים, להוראות רגולטוריות ולנהלי הבנק-במנגנון התגמול. תכנית התגמול של הבנק מיישמת עקרונות אלו באמצעות המרכיבים והמנגנונים הבאים:

• תגמול שוטף

זכאות ההנהלה הבכירה לתגמול שוטף תחושב מדי שנה, בהתאם לכללים הבאים, ותכלול "מנגנון דחיה", כמפורט להלן:

- יישום ההנחיה להפחתת מרכיבים המעודדים נטילת סיכונים ממנגנון התגמול, יושג באמצעות קביעת "תנאי סף מינימליים" המהווים אמת מידה לרמת הסיכון של הבנק, כגון: "יחס הלימות ההון הכולל", "יחס הון הליבה", "התשואה המותאמת לסיכון", והרווח הנקי. קבלת התגמול השוטף תותנה בעמידת הבנק בכל אחד מהפרמטרים המהווים "תנאי סף".

- התגמול השוטף יחושב על בסיס עמידה ביעדים עסקיים שוטפים, לרבות: "תשואה מותאמת לסיכון", "יחס יעילות" ו"הכנסות תפעוליות".

- התגמול השוטף יכלול גם רכיבים המבוססים על עמידה ביעדי הבנק בתחום ניהול הסיכונים וציות לחוקים.
- תשלום התגמול השוטף ייפרס על פני שלוש שנים. תשלום המרכיבים שנדחו יותנה בעמידת הבנק ב"תנאי הסף" וביעדים העסקיים השוטפים שנקבעו, כאמור, גם בשנת התשלום.
- המנגנון לחישוב התגמול השוטף לא יחול על חברי הנהלה הנושאים בתפקידי פיקוח ובקרה: מנהל הסיכונים הראשי, המבקר הפנימי והחשבונאי הראשי. התגמול השוטף לחברי הנהלה אלו ייקבע על ידי דירקטוריון הבנק, באמצעות מנגנון נפרד.

• תגמול ארוך טווח

התכנית כוללת גם מנגנון לתשלום "תגמול ארוך טווח", שיונתנה בעמידת הבנק ביעדי רווחיות מצטברים ארוכי טווח לשנים: 2011 - 2013.

(2) ויתור על התגמול

ביום 22 ביולי 2012 הודיעו כל חברי הנהלת הבנק, על החלטתם לוותר על מרכיב התגמול השוטף לו היו זכאים בגין שנת 2012.

21. שכר רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון המבקרים של הבנק הינם סומך חייקין וזיו האפט - מבקרים משותפים. להלן פרטים על השכר ששולם לרואי החשבון המבקרים המשותפים עבור הבנק וחברות מאוחדות שלו, בגין שירותים כדלקמן:

הבנק		המאוחד		
2011	2012	2011	2012	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,638	2,865	2,774	2,905	ביקורת הדוחות הכספיים
-	16	-	16	שירותים קשורים לביקורת ⁽¹⁾
163	79	163	79	שירותי מס
2,801	2,960	2,937	3,000	סך הכל

(1) כולל בעיקר ביקורת מערכות מידע וביקורת לצורך אישורים מיוחדים.

22. עניינים אחרים

א. איתור והשבת נכסים של נספי השואה

בין הבנק לבין החברה לאיתור והשבת נכסים של נספי השואה בע"מ (להלן: החברה), התגלעה מחלוקת בגין דרישה לתשלום חוב בסך של כ - 15.3 מיליון ש"ח (שהופחתה לאחר מכן לסך של 8.8 מיליון ש"ח) שהוגשה לבנק על ידי החברה, מכח הוראות "חוק נכסים של נספי שואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו - 2006.

דרישת החוב התייחסה לחבות, לכאורה, של הבנק, בגין נכסים של נספי השואה שהיו בעבר ברשות בנק "ברקליס אינטרנשיונל בע"מ" (שפעל בישראל בתקופת מלחמת העולם השנייה, ופעילותו נרכשה על ידי הבנק בשנת 1971) - שלדעת החברה נותרו, לכאורה, בידי הבנק.

למרות שהבנק חלק עקרונית על דרישת החוב, ועל ההנחות עליהן בוססה, התקשה הבנק לסתור את כל טענות החברה, בהעדר מסמכים מבססים מהתקופה הרלוונטית (מלחמת העולם השנייה והתקופה שקדמה לה).

לאור האמור לעיל, ובעקבות מתווה פשרה שגובש בין הצדדים בנושא זה, נחתם ביום 20 בפברואר 2013 הסכם בין הבנק לחברה, במסגרתו התחייב הבנק לשלם לחברה סך של חמישה מיליון ש"ח בתמורה לביטול כל דרישות החברה כנגדו. בספרי הבנק נכללה הפרשה מתאימה בגין התחייבות זו.

ב. מכירת קופות הגמל

בחודש אפריל 2010 החליט הבנק לממש את החזקותיו (בשיעור של 49%) בחברת: "הדס - מרכנתיל קופות גמל בע"מ" (להלן: "החברה"), באמצעות מתן הודעה למימוש אופציית PUT שניתנה לו בעבר על ידי בעלי המניות האחרים בחברה (להלן: "קבוצת הרוכשים"), בתמורה למחיר מימוש שנקבע באופציה.

במסגרת התהליך שניהלו הצדדים ליישום הודעת המימוש, התגלעה מחלוקת בין הבנק לקבוצת הרוכשים, באשר לפרשנות הראויה של סעיפים מסוימים הנוגעים לחישוב תמורת המכירה. ההיקף הכספי של המחלוקת הוערך בכ- 16 מיליון ש"ח.

על פי מנגנון ליישוב מחלוקות שנקבע בהסכמי העבר שנחתמו בין הצדדים, מונה פוסק לבירור המחלוקת.

ביום 6 בפברואר 2012 נמסרה לצדדים החלטת הפוסק, על פיה זכאי הבנק לקבל מ"קבוצת הרוכשים" בגין הנושאים שבמחלוקת, סכום נוסף בסך של כ- 11 מיליון ש"ח.

בהתאם לכללים שנקבעו במנגנון ליישוב מחלוקות, כאמור, התקיימו מספר פגישות בין הצדדים, בנסיון להגיע להסכמה, על בסיס העובדות שנקבעו על ידי הפוסק. עד כה לא הושגה הסכמה בין הצדדים. אם לא יעלה בין הצדדים להגיע להסכמה - תעמוד לכל אחד מהצדדים הזכות לערער על החלטת הפוסק בפני ערכאות נוספות, אך עד כה טרם הוגשה בקשת ערעור בנושא זה.

לאור הפער הגדול בין עמדות הצדדים וההתפתחויות המשפטיות האפשריות בסוגיה זו - לא זקף הבנק, בשלב זה, הכנסות כלשהן בגין החלטת הפוסק. אם תיוותר החלטת הפוסק בעינה, בגמר ההליך לבירור המחלוקת, צפוי הבנק לרשום רווח נוסף, מעבר לסכום שגרשם בשנת 2010.

ג. מעורבות חברתית ותרומה לקהילה

כגוף עסקי הפועל בקהילה באמצעות מערך הסניפים הפרוש לארכה ורוחבה של המדינה, רואה עצמו הבנק מחויב לגלות מעורבות ומודעות לצרכי הקהילה, ולפעול לקידום ושיפור תנאיהם של גורמים נצרכים בקהילה.

במסגרת זו פעל הבנק בשנת 2012, כדלקמן:

- המשך השתתפות בפרויקט חינוכי, בשיתוף עמותת "הזנק", במסגרתו מימן הבנק בשנת 2012 72 מלגות לימודים במוסדות אקדמיים, לסטודנטים שנמצאו ראויים לכך במגזר הערבי - בתמורה להתחייבותם לתרום מזמנם לפעילות בקהילה. עלות הפרויקט לבנק הסתכמה בשנת 2012 בסך של כ- 0.6 מיליון ש"ח (2011 - זהה).
- תמיכה בפעילות פרויקט "מחשב לכל ילד" (שבחסות ממשלת ישראל), במסגרתו השתתף הבנק בתרומה של 100 ערכות מחשב לילדים ממשפחות מעוטות יכולת, בעלות של כ- 0.1 מיליון ש"ח.
- השתתפות בפרויקט חינוכי, בשיתוף עם עמותת "יד אליעזר", במסגרתו העניק הבנק כ- 160 מלגות לאברכים, בעלות של כ- 0.2 מיליון ש"ח - בתמורה להתחייבותם לשמש כחונכים לילדים המשתייכים למשפחות במצוקה במגזר החרדי.

ד. מיקוד עסקי והתייעלות

בשנת 2011 אישר הדירקטוריון מסגרת פעולה לתכנית העבודה לשנת 2012, הכוללת שני היבטים מרכזיים:

- **מיקוד עסקי**, לרבות: העצמת הפעילות המסחרית והקמעונאית (תוך שינוי מבנה מערך האשראי והסבת כח אדם מפעילות עסקית ומסחרית), העמקת פעילות ייעוץ ההשקעות, ושינוי מתכונת הפעולה בחדר העסקאות במטבע חוץ ובתחום הייעוץ הפנסיוני - תוך התבססות על שירותים שיתקבלו מהחברה האם.
 - **התייעלות**, לרבות: צמצום מהותי בהיקף כח האדם בבנק (בעיקר במטה הבנק), בחינת מערך הסינוף (לרבות הפוטנציאל לחסכון הגלום במיזוג סניפים), ואיחוד יחידות הגביה.
- בשנת 2012 פעל הבנק למימוש ההנחיות שנכללו בתכנית, כדלקמן:
- הורחבו יעדי האשראי והפיקדונות בתחום הקמעונאי והמסחרי שנכללו בתוכנית העבודה לשנת 2012. לפיכך, עיקר הגידול באשראי בבנק בשנת 2012, נרשם במגזר הקמעונאי.
 - נערכו שינויים במבנה הארגוני בבנק במטרה לייצור תשתית מתאימה שתתרום להעצמת הפעילות הקמעונאית בבנק. במסגרת שינויים אלו הועברה הפעילות המסחרית, שנכללה קודם לשינויים אלה ב"חטיבה הקמעונאית", ל"חטיבה העסקית - מסחרית" (ראה הרחבה בפרק 3ט' לעיל).
 - הושקה תכנית לפרישה מרצון של כ- 40 מעובדי המטה בבנק בעלות כוללת של כ- 45 מיליון ש"ח, שיעור המצטרפים לתכנית במהלך שנת 2012 הסתכם בכ- 73%.
 - היעדים לגיוס יועצי השקעות בוצעו במהלך שנת 2012 במלואם.
 - ברבע הראשון של השנה הושלם מיזוג של שתי יחידות הגביה, תוך צמצום של כ- 8% במצבת העובדים.
 - נבחנה פריסת הסניפים בבנק והתאמתה לרווחיות ויעדי הבנק. בתום התהליך הוחלט על מיזוגו של אחד מסניפי הבנק באזור המרכז עם אחד הסניפים השכנים באזור (יבוצע בשנת 2013).

- נבחנו מכלול ההיבטים הכרוכים בשינוי מתכונת הפעילות בחדר העסקאות במטבע חוץ (לרבות: היבטים רגולטורים עסקיים ותפעוליים). בשלב זה טרם התקבלו החלטות אופרטיביות בנושא זה, מלבד החלטה להעמיק את הבקורות הקיימות בפעילות זו.
 - במחצית הראשונה של שנת 2012 הגיש הבנק לאישור הממונה על שוק ההון והחסכון במשרד האוצר (להלן: "הממונה"), תכנית לשינוי מתכונת הפעילות הקיימת בבנק בתחום ה"ייעוץ הפנסיוני" (שכללה "יחידת ייעוץ" נפרדת), ולספק שירות זה באמצעות מערך הייעוץ הפנסיוני של החברה האם.
- ביום 26 ביולי 2012 הודיע הממונה לבנק על הסכמתו להפסקת פעילות הייעוץ הפנסיוני בבנק, החל מיום 31.12.2012, ומתן השירות ללקוחות הבנק באמצעות בנק דיסקונט. בהמשך להודעת הממונה, כאמור אישר המפקח על הבנקים ביום 30.9.2012 לחברה האם לתת שירותי ייעוץ פנסיוני ללקוחות הבנק באמצעות דלפקי ייעוץ ייעודיים שימוקמו בסניפי הבנק, בכפוף לקיום הנחיות שפורטו באישור. תוקף ההיתר נקבע לתקופה של ארבע שנים, שתסתיים ביום 31.12.2016.
- מתווה העסקה אושר על ידי דירקטוריון הבנק ביום 26 באוקטובר 2012. בעקבות קבלת האישורים וההיתרים כאמור, פעל הבנק להסבת הסכמי הייעוץ הפנסיוני שנחתמו עם לקוחותיו, לחברה האם, והשלים עד לתום שנת 2012 את הערכותו ליישום התכנית בהתאם למתווה שנקבע על ידי הממונה, ובהתאם להיתר שניתן על ידי המפקח על הבנקים.
- לאור האמור לעיל, הופסקה פעילות הייעוץ הפנסיוני בבנק החל מיום 1 בינואר 2013. החל ממועד זה, ניתן השירות ללקוחות הבנק באמצעות מערך הייעוץ הפנסיוני של החברה האם.

ה. דוח ביקורת בנושא: "ציות לחוק איסור מימון טרור"

בתאריך 3 במאי 2012 נמסר לבנק דו"ח ביקורת שהוכן על ידי בנק ישראל בנושא: "ציות לחוק איסור מימון טרור", בעקבות ביקורת שנערכה בבנק בנושא זה במחצית השניה של שנת 2010. הדו"ח כולל ממצאים הנוגעים להיבטים שונים בפעילות היחידות העוסקות ביישום החוק, שמרביתם תוקנו על ידי הבנק במהלך התקופה שחלפה ממועד הביקורת.

בעקבות ממצאים אלו נדרש הבנק לקיים דיון בממצאי הדוח בועדת הביקורת ובמליאת הדירקטוריון ולדאוג לתיקון כל הליקויים (בכפוף לאמור להלן) תוך שנה ממועד קבלת הדו"ח, לכל המאוחר (עם זאת, תיקון הליקויים הכרוכים בשינויים במיכון ובמערכות המידע - יסתיים בתוך שנה וחצי ממועד קבלת הדוח, לכל המאוחר).

הדוח ותגובת הבנק לממצאים שנכללו בו נידונו במליאת הדירקטוריון ביום 17 ביוני 2012. ביום 27 ביוני 2012 הגיש הבנק לבנק ישראל את תגובתו לממצאי הדו"ח.

הבנק נערך לתיקון הליקויים בהתאם ללוחות הזמנים שפורטו בתגובתו. בשלב זה, לא ידוע להנהלת הבנק אם מוצו ההליכים הקשורים בביקורת זו. נושא זה ייבחן על ידי בנק ישראל על בסיס ממצאי הדוח ותגובת הבנק (לרבות התייחסות לצעדים שנקטו על ידי הבנק לתיקון הליקויים שנמצאו).

23. שכר והטבות לנושאי משרה בכירים (באלפי ש"ח)

(בסכומים מדווחים)

שנת 2012

שם העובד ⁽⁴⁾		תגמול עבור שרותים ⁽¹⁾						הלוואות שניתנו בתנאי הטבה ⁽³⁾	
שכר ⁽¹⁾	מענקים ⁽¹⁾	הפרשות סוציאליות ⁽²⁾	הטבות אחרות	סך הכל	יתרת הלוואות	תקופה ממוצעת לפרעון (שנים)	הטבה שנתית		
1,593	418	1,721	189	3,890	71	0.25	3	טננבאום יעקב* המנהל הכללי	
1,016	270	397	87	1,770	191	2.91	5	רישפן אבי החשבונאי הראשי	
648	56	890	64	1,658	4	2.64	-	קליבנוב אמיר מנהל החטיבה העסקית-מסחרית	
795	143	342	70	1,350	29	2.64	2	בירון אלון מנהל החטיבה הקמעונאית	
786	117	358	82	1,343	339	4.80	11	שוכל צבי מנהל אגף תפעול ומידע	
752	157	339	66	1,314	71	2.64	4	אליגון גלעד מנהל הסיכונים הראשי	

* ביום 28 באוגוסט הודיע מר יעקב טננבאום על החלטתו לסיים את תפקידו. הפרישה תכנס לתוקף ביום 31 במרס 2013.

שנת 2011

שם העובד ⁽⁴⁾		תגמול עבור שרותים ⁽¹⁾						הלוואות שניתנו בתנאי הטבה ⁽³⁾	
שכר ⁽¹⁾	מענקים ⁽¹⁾	הפרשות סוציאליות ⁽²⁾	הטבות אחרות	סך הכל	יתרת הלוואות	תקופה ממוצעת לפרעון (שנים)	הטבה שנתית		
1,694	600	(191)	166	2,269	47	2.72	1	טננבאום יעקב המנהל הכללי	
1,360	447	1,022	106	2,935	-	-	-	הרמלך רם* מנהל החטיבה העסקית	
1,001	336	376	79	1,792	208	3.29	7	רישפן אבי החשבונאי הראשי	
781	215	594	70	1,660	28	2.72	1	ארליך ישראל* מנהל החטיבה הקמעונאית	
763	205	254	71	1,293	359	5.34	12	שוכל צבי מנהל אגף תפעול ומידע	
730	220	307	63	1,320	68	2.72	2	אליגון גלעד המבקר הפנימי	

* פרש מהבנק ביום 30 באפריל 2012.

- (1) התגמולים היום במונחי עלות לבנק ואינם כוללים מס שכר.
 - (2) ההפרשות הסוציאליות כוללות הפרשות לפיצויים, תגמולים, קרן השתלמות, חופשה, מענק יובל, ביטוח לאומי, וכן השלמת העתודות בגין הנ"ל עקב שינויים בשכר בשנת החשבון.
 - (3) תנאי הלוואות דומים לאלו של כלל עובדי הבנק. סכומי הלוואות נקבעים על פי קריטריונים אחידים, לכלל עובדי הבנק.
 - (4) כל נושאי המשרה הבכירה מועסקים בבנק בהיקף משרה מלא (100%).
- הערות:**
- א. בקביעת השכר והמענקים נלקחו בחשבון בין היתר היקף העסקים של הבנק, הרווחיות ושיעור התשואה על ההון.
 - ב. התנאים לניהול החשבונות בבנק לנושאי המשרה הבכירים, לרבות כל הפעילות במסגרתם, דומים לתנאים הניתנים לכלל עובדי הבנק. על פי רוב תנאים אלו אינם עדיפים על התנאים שמקבלים לקוחות אחרים, בעלי פרופיל בנקאי דומה. מכלול ההטבות הבנקאיות שניתנו לנושאי המשרה הבכירה אינו מהותי.
 - ג. התגמולים מכל הסוגים נכללו בסעיף "שכר והוצאות נלוות" בדוח הרווח והפסד.
 - ד. הדיקטורים בבנק (למעט דיקטורים המכהנים כנושאי משרה בחברה האם), זכאים לתגמול שאינו חורג מהמקובל, ומשולם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדיקטור חיצוני), התש"ס 2000 - כמפורט בביאור 20 בדוחות הכספיים.
 - ה. לפרטים נוספים בדבר החלטה למתן פטור ושיפוי לדיקטורים ונושאי משרה בבנק, ראה ביאור 18 ג' (9) בדוחות הכספיים.
 - ו. לפרטים נוספים בדבר תכנית לתגמול ההנהלה הבכירה שאושרה על ידי הדיקטוריון ביום 26.7.2011 - ראה פרק 20 ד' לעיל.

להלן פרטים נוספים לגבי "מרכיבי התגמול" (כהגדרתם בתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל 1970), של נושאי המשרה הבכירים בבנק:

1. מר יעקב טננבאום - המנהל הכללי של הבנק, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי לתקופת העסקה בלתי קצובה. יצוין בהקשר זה כי ביום 28 באוגוסט 2012 הודיע מר טננבאום על החלטתו לסיים את תפקידו בבנק. הפרישה צפויה להיכנס לתוקף ביום 31 במרס 2013.

בהתאם להסכם העסקה היה המנכ"ל זכאי עם פרישתו לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד, בהיקף של שש משכורות ונאסר עליו לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

בעקבות הודעת הפרישה, הוחלט להוסיף להסכם העסקה, הסדרי פרישה נוספים, לרבות: תשלום מענק נוסף בסך של כ- 1.8 מיליון ש"ח, שישולם למנכ"ל עם פרישתו, בתמורה להסכמתו להאריך את תקופת "אי התחרות" משלושה חודשים לשנה, החל מיום 1 באפריל 2013. כמו כן, יהיה זכאי המנכ"ל עם פרישתו לתנאי "גימלאי" (כמשמעותם בהסכם העבודה בבנק) ולפדיון ימי החופשה שנצברו לזכותו.

לאור כישורי המנכ"ל ונסיונו הרב בתחומי הבנקאות הקמעונאית, החליט הבנק להתקשר עם המנכ"ל לאחר פרישתו בהסכם למתן שירותי ייעוץ לתקופה של שנה אחת (הניתנת להארכה בשנה אחת נוספת, לפי החלטת הבנק), בהיקף של 600 אלפי ש"ח לשנה.

שכרו של המנכ"ל היה צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף הקנה ההסכם למנכ"ל זכאות לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.

על אף הודעת המנכ"ל מיום 22 ביולי 2012, על החלטתו לוותר על התגמול לו היה זכאי בגין שנת 2012 (מכח התכנית הרב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה שאושרה ביום 26.7.2011), יהיה המנכ"ל זכאי לקבלת תגמול בגין שנת 2012 - ככל שיוחלט בסופו של דבר לשלם את התגמול ליתר חברי ההנהלה.

2. מר אבי רישפן - סמנכ"ל בכיר והחשבונאי הראשי של הבנק, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי לתקופת העסקה שמסתיימת ביום 3.8.2018 (גיל הפרישה של מר רישפן). על אף האמור לעיל, יוכלו הצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר רישפן זכאי לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד בהיקף של תשע משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר רישפן לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר רישפן צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר רישפן לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.

ביום 22 ביולי 2012, הודיע מר רישפן (כמו גם יתר חברי ההנהלה), על החלטתו לוותר על התגמול לו היה זכאי בגין שנת 2012 (מכח התכנית הרב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה שאושרה ביום 26.7.2011)

3. מר צבי שובל - סמנכ"ל ומנהל אגף התפעול והמידע, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה שתסתיים ביום 19.5.2017 (גיל הפרישה של מר שובל). על אף האמור לעיל, יוכלו הצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר שובל זכאי לפיצויי פיטורין ולמענק מיוחד בהיקף של תשע משכורות. לאחר סיום עבודתו, ייאסר על מר שובל לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר שובל צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר שובל לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, והפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.

ביום 22 ביולי 2012, הודיע מר שובל (כמו גם יתר חברי ההנהלה), על החלטתו לוותר על התגמול לו היה זכאי בגין שנת 2012 (מכח התכנית הרב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה שאושרה ביום 26.7.2011).

4. מר גלעד אליגון - סמנכ"ל ומנהל הסיכונים הראשי, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר אליגון זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו (או למכפלת המשכורת האחרונה במספר שנות הותק - במקרה של פיטורים), ולמענק מיוחד בהיקף של שש משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר אליגון לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק - במשך שלושה חודשים.

שכרו של מר אליגון צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר אליגון לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.

ביום 22 ביולי 2012, הודיע מר אליגון (כמו גם יתר חברי ההנהלה), על החלטתו לוותר על התגמול לו היה זכאי בגין שנת 2012 (מכח התכנית הרב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה שאושרה ביום 26.7.2011).

5. מר אלון בירון - סמנכ"ל ומנהל החטיבה הקמעונאית, מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים.

עם סיום עבודתו יהיה מר בירון זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו ולמענק מיוחד בהיקף של שש משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר בירון לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק במשך שלושה חודשים. בתמורה לקיום התחייבות זו, יהיה מר בירון זכאי לקבלת מענק נוסף בהיקף של שלוש משכורות.

שכרו של מר בירון צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף, זכאי מר בירון לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות: פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות) והטבות נוספות.

ביום 22 ביולי 2012, הודיע מר בירון (כמו גם יתר חברי ההנהלה), על החלטתו לוותר על התגמול לו היה זכאי בגין שנת 2012 (מכח התכנית הרב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה שאושרה ביום 26.7.2011).

6. מר אמיר קליבנוב - סמנכ"ל ומנהל החטיבה העסקית - מסחרית מועסק בבנק על פי הסכם העסקה אישי, לתקופת העסקה בלתי קצובה. על פי ההסכם זכאי כל אחד מהצדדים לסיים את ההתקשרות ביניהם בהודעה מוקדמת של שלושה חודשים (עם זאת, הבנק לא יהיה רשאי לסיים את ההתקשרות במועד שיקדם ל - 1.5.2013).

עם סיום עבודתו יהיה מר קליבנוב זכאי לפדיון כספי הפיצויים שנצברו לזכותו (או למכפלת המשכורת במספר שנות הוותק שצבר, הגבוה מביניהם) ולמענק מיוחד בהיקף של שש משכורות. לאחר סיום עבודתו ייאסר על מר קליבנוב לעסוק בעיסוק שיהווה תחרות לבנק במשך שלושה חודשים. בתמורה לקיום התחייבות זו, יהיה מר קליבנוב זכאי לקבל מענק נוסף בהיקף של שלוש משכורות.

שכרו של מר קליבנוב צמוד למדד המחירים לצרכן. בנוסף זכאי מר קליבנוב לימי חופשה, ימי מחלה, דמי הבראה, רכב צמוד על חשבון הבנק, הפרשות סוציאליות (לרבות, פיצויי פיטורין, תגמולים, אבדן כושר עבודה וקרן השתלמות), והטבות נוספות.

ביום 22 ביולי 2012, הודיע מר קליבנוב (כמו גם יתר חברי ההנהלה), על החלטתו לוותר על התגמול לו היה זכאי בגין שנת 2012 (מכח התכנית הרב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה שאושרה ביום 26.7.2011).

24. הדירקטוריון וההנהלה

א. כללי

בשנת 2012 קיים הדירקטוריון 24 ישיבות. כן התקיימו 72 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

ב. מידע על חברי הדירקטוריון

ראובן שפיגל

יו"ר הדירקטוריון;

מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 1 במרס 2012 וכיו"ר הדירקטוריון מיום 25 במרס 2012.

בנוסף - מכהן כמנכ"ל בנק דיסקונט לישראל בע"מ; יו"ר דירקטוריון ב- Discount Bancorp Inc ואידיבי (סוויס) בנק בע"מ; דירקטור ב-ל Israel Discount Bank Of New York.

בין השנים 2010 - 2006 כיהן כנשיא Israel Discount Bank Of New York -I Discount Bancorp Inc; כדירקטור ויו"ר הדירקטוריון (נשיא) ב- IDBNY Realty (Delaware), Inc וכדירקטור באידיבי קפיטל קורפ; בין השנים 2012 - 2011 כיהן כיו"ר דירקטוריון כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ודיינרס קלוב ישראל בע"מ; בשנת 2011 כיהן כיו"ר הדירקטוריון ב- דיינרס (מימון) בע"מ ובחברת בית למד דלת בע"מ; בין השנים 2012 - 2006 כיהן כדירקטור ויו"ר דירקטוריון דיסקונט בנק לטין אמריקה; בין השנים 2011 - 2006 כיהן כמנכ"ל Israel Discount Bank Of New York ובין השנים 2006 - 2001 שימש כראש החטיבה הקמעונאית בבנק דיסקונט לישראל בע"מ.

בעל תואר מוסמך ותואר בוגר במינהל עסקים מ- New-York Institute of Technology.

שלמה אבידן

חבר בועדת מינהלה, שכר ותגמולים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 10 ביוני 2010. בנוסף - מכהן כיו"ר דירקטוריון נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ, ציר חברה למסחר בע"מ, דיסקונט גמל בע"מ ונכסי הר הלוי בע"מ. חבר דירקטוריון במסלוקה לחסכון לטווח ארוך בע"מ ובבד"ל שירותי מחשב ומנהלה בע"מ. מכהן כסמנכ"ל תפעול ולוגיסטיקה, ממונה על ההמשכיות העסקית וחבר הנהלה בבנק דיסקונט לישראל בע"מ. בין השנים 2010 - 2009 כיהן כיו"ר דירקטוריון שירותי בנק אוטומטיים (שב"א) בע"מ ומרכז סליקה בנקאי (מס"ב) בע"מ. בעל תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים מאוניברסיטת בר אילן ובעל תואר שני במנהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בעל "נסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

אבי אקשטיין*

חבר בועדת אשראים; ועדת ניהול סיכונים; ועדת ביקורת ובעדת אד-הוק לנהלי הדירקטוריון (יו"ר). מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 15 במרס 2009.

בנוסף - מכהן כדירקטור בכלל פיננסיים. בין השנים 2007 - 1983 כיהן בתפקידים שונים בבנק ישראל, ובתפקידו האחרון שימש כסגן המפקח על הבנקים וממונה על תחום הערכה מוסדית ורישוי. בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במנהל עסקים (התמחות במימון ובנקאות) מהאוניברסיטה העברית בירושלים. במהלך עבודתו בבנק ישראל, השתלם במספר רב של קורסים מקצועיים בארץ ובחו"ל. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה פרק 18 לעיל).

לאה בנאי*

חברה בועדת ביקורת (יו"ר). מכהנת כחברה בדירקטוריון הבנק החל מיום 30 באוקטובר 2008. בנוסף - בין השנים 2009 - 2008 כיהנה כחברה בדירקטוריון ויו"ר ועדת ביקורת באלטשולר שחם קופות גמל; בין השנים 2006 - 2000 כיהנה כחברה בדירקטוריון וכיו"ר ועדת הביקורת של בנק דיסקונט למשכנתאות בע"מ. בעלת תואר ראשון בכלכלה וסוציולוגיה מהאוניברסיטה העברית בירושלים ולימודי תעודה בתחום ביקורת פנים מאוניברסיטת חיפה.

יוסף ברסי

חבר בועדת ביקורת. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 2 ביולי 2012. בנוסף - מכהן כסמנכ"ל בכיר וחבר הנהלה בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, בתפקיד החשבונאי הראשי וראש מערך החשבות. מכהן כדירקטור בבד"ל שירותי מחשב ומנהלה בע"מ, נדבך לנדל"ן והשקעות בע"מ, בדיינרס קלוב ישראל בע"מ וב- Discount Reinsurance International Limited, Guernsey. עד לשנת 2008 כיהן כיו"ר הדירקטוריון של דיסקונט גמל בע"מ; בין השנים 2011 - 2010 כיהן כדירקטור בכ.א.ל- כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובין השנים 2012 - 1999 כדירקטור בדיסקונט ישראל שוקי הון והשקעות בע"מ. בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת תל אביב. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה פרק 18 לעיל).

אייל הירדני*

חבר בועדת ביקורת; ועדת אשראים; ועדת ניהול סיכונים (יו"ר) ובעדת אד-הוק לנהלי הדירקטוריון. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 9 באוגוסט 2009.

* דירקטור חיצוני

בנוסף - מכהן כדירקטור בלרדן יועצים בע"מ, לרדן ייעוץ כלכלי ופיננסי בע"מ, לרדן אחזקות בע"מ ובריבלייז טכנולוגיות בע"מ. בין השנים 2009 - 2004 מילא תפקידים שונים בחברת שמיר תעשיית אופטיקה בע"מ (סימול SHMR). בין השנים 1994 - 1991 כיהן כקצין תקציבים ביחידת היועץ הכספי לרמטכ"ל/אגף התקציבים במשרד הבטחון. משנת 1994 מרצה בתחומי החשבונאות, הכלכלה, שוק ההון ומינהל עסקים במוסדות אקדמיים שונים. בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות ובעל תואר שני במינהל עסקים עם התמחות במימון, מאוניברסיטת בר אילן. בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית (ראה פרק 18 לעיל).

שמואל זיו-זוסמן*

חבר בועדת ביקורת. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 24 באוקטובר 2012.

בנוסף - מכהן כיו"ר הדירקטוריון בלודז'ה רוטקס בע"מ; בין השנים 2012 - 2005 כיהן כיו"ר הדירקטוריון של בנק ערבי ישראלי בע"מ ובין השנים 2011 - 2006 כיהן כיו"ר הדירקטוריון בויטה פרי גליל בע"מ. בין השנים 2005 - 1959 כיהן במגוון תפקידים בבנק לאומי לישראל בע"מ, ובכללם: חבר הנהלה בכיר לניהול משאבים ומשנה למנכ"ל הבנק. בעל תואר ראשון במשפטים מהאוניברסיטה העברית.

חנן זלינגר*

חבר בועדת ביקורת; ועדת ניהול סיכונים ובעדת מינהלה, שכר ותגמולים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 19 בפברואר 2012.

החל משנת 1993 עומד בראש משרד זלינגר ושות', משרד עורכי דין פרטי העוסק בתחומי המשפט המסחרי והעסקי.

בנוסף, מכהן כדירקטור בקרנות הפועלות בנושאי חברה ותרבות - קרן הווארד גילמן לתרבות ישראל, קרן מתנה וקרן בטי וולטר ארצט. בעל תואר ראשון במשפטים מאוניברסיטת תל אביב ותואר מוסמך במשפטים מ- NEW YORK UNIVERSITY.

אלי חוטר

חבר בועדת ניהול סיכונים; ועדת מינהלה שכר ותגמולים ובעדת אד-הוק לנהלי הדירקטוריון. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 25 ביולי 2006.

בנוסף - מכהן בדירקטוריון כ.א.ל - כרטיסי אשראי לישראל בע"מ ובקבוצת קלי סוכנויות לביטוח. בין השנים 2009-2001 כיהן במגוון תפקידים בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, ובכללם מנהל חטיבת משאבי אנוש ומנהל חטיבת שיווק ותכנון אסטרטגי. בעל תואר ראשון בפסיכולוגיה מאוניברסיטת חיפה ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בעל "נסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

ריאד חורי

חבר בועדת מינהלה, שכר ותגמולים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 30 באוקטובר 2008.

בין השנים 2008 - 2004 כיהן בבנק בתפקיד מנהל אזור נצרת, בדרגת עוזר בכיר למנכ"ל. בין השנים 2004 - 1994 כיהן בבנק בתפקיד מנהל אזור עכו. בעל תעודת דיפלומה בבנקאות מ"בית הפקיד" בחיפה.

* דירקטור חיצוני

נחום לנגנטל*

חבר בוועדת אשכלים; ועדת מינהלה, שכר ותגמולים (יו"ר) ובוועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 25 ביוני 2007.

בנוסף - מכהן החל משנת 2003 בתפקיד מנכ"ל חברות ההשקעה יומנטרה השקעות בע"מ וסמסרה השקעות בע"מ; יו"ר משותף באלהר הנדסה ובנין בע"מ; חבר דירקטוריון במסיקה חסון מסחר 2002 בע"מ, מעריב ובאגרי אינווסט קמור בע"מ. בעל תואר ראשון במשפטים ותואר שני בהיסטוריה מאוניברסיטת בר אילן.

שמאל מסנברג*

חבר בוועדת אשכלים (יו"ר) ובוועדת ניהול סיכונים. מכהן כחבר בדירקטוריון הבנק החל מיום 16 בינואר 2007.

בנוסף - משמש כיועץ עסקי; מנכ"ל מסרג - פיתוח עסקים בע"מ; חבר דירקטוריון בנורסטאר הולדינג אינק, ויליפוד השקעות בע"מ, מימון ישיר מקבוצת ישיר (2006) בע"מ, מימון ישיר (ליסינג) מקבוצת ישיר בע"מ, פסגות ניירות ערך בע"מ, קרן מידאס השקעות בע"מ ובחברת בירי בראשי עבודות עפר ופיתוח תשתית וכבישים (1987) בע"מ. בין השנים 1993-2006 כיהן בתפקיד סמנכ"ל וחבר הנהלה בבנק מזרחי טפחות בע"מ (מנהל החטיבה העסקית). בעל תואר ראשון בכלכלה ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בעל "נסיון בנקאי", כהגדרתו בהוראות בנק ישראל.

ג. מידע על נושאי משרה בכירים

יעקב טננבאום

מנכ"ל הבנק; מכהן בתפקידו החל מיום 2 ביולי 2006; בעל תעודה מהמרכז להשתלמות בניהול שליד אוניברסיטת בר אילן, בדבר קורס פיתוח מנהלים (בין השנים 1985-1986). בין השנים 1997-2006 כיהן כמנכ"ל בנק פועלי אגודת ישראל בע"מ.

אבי רישפן

סמנכ"ל בכיר, החשבונאי הראשי של הבנק. מכהן בתפקידו החל מיום 15 במרץ 1999; בעל רשיון רואה חשבון; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת חיפה.

גלעד אליגון

סמנכ"ל, מנהל החטיבה לבקרת ניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO) של הבנק. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 2012; רואה חשבון; בעל תואר ראשון בכלכלה וחשבונאות מאוניברסיטת בר אילן ותואר שני במינהל ציבורי מהמכללה לישראל - Clark Univ. (התמחות במינהל מערכות פיננסיות). בין השנים 2012 - 2002 כיהן כמבקר הפנימי של הבנק וחברות הבת שלו.

אלון בירון

סמנכ"ל, מנהל החטיבה הקמעונאית. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 2012; בעל תואר ראשון בפיזיקה ואלקטרו אופטיקה מאוניברסיטת בן גוריון ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בין השנים 2012 - 2006 כיהן כמנהל החטיבה לאסטרטגיה ובקרת ניהול סיכונים וכמנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO).

* דירקטור חיצוני

ציון בקר

סמנכ"ל, מנהל החטיבה הפיננסית. מכהן בתפקידו החל מיום 9 בינואר 2009; בעל תואר ראשון ושני במשפטים מאוניברסיטת תל אביב. בין השנים 2008 - 2005 כיהן כסמנכ"ל משותף באקסלנס נשואה, שירותי בורסה בע"מ ושימש כדירקטור במסלוקת הבורסה לניירות ערך בע"מ ודירקטור (חליף) בבורסה לניירות ערך בע"מ.

בין השנים 2007 - 2006 שימש כדירקטור ב"מעלות S&P" - החברה הישראלית לדירוג, ESOP חברה לנאמנות בע"מ, ומשנת 2009 ועד היום משמש כיו"ר וחבר דירקטוריון במספר חברות בנות של הבנק.

ציונה כהן

סמנכ"ל, המבקרת הפנימית הראשית. מכהנת בתפקידה החל מיום 1 באוגוסט 2012; בעלת תואר ראשון במשפטים ממכללת שערי משפט, תואר שני במשפטים מאוניברסיטת בר אילן ותואר ראשון בכלכלה מאוניברסיטת בר-אילן. בין השנים 2012 - 2006 כיהנה כמנהלת מטה הביקורת הפנימית בבנק אוצר החייל בע"מ. בין השנים 2012 - 2008 כיהנה כמנהלת מטה הביקורת הפנימית בבנק מסד בע"מ.

אמיר קליבנוב

סמנכ"ל, מנהל החטיבה העסקית-מסחרית. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 2012; בעל תואר ראשון במדעי המדינה ולימודים כלליים מאוניברסיטת תל אביב ותואר שני במינהל עסקים מאוניברסיטת תל אביב. בין השנים 2012-2007 כיהן כעוזר בכיר לסמנכ"ל, בתפקיד ראש אגף אשראי וכלכלה וסגן מנהל החטיבה לבנקאות קמעונאית.

עדו שבח

סמנכ"ל, מנהל חטיבת משאבי אנוש ומינהל. מכהן בתפקידו החל מיום 1 בפברואר 2007; בעל תואר ראשון בכלכלה ומינהל עסקים, תואר שני במינהל עסקים ותואר שני במדעי המדינה מאוניברסיטת חיפה. בין השנים 2006 - 2004 שימש בתפקיד ראש מספן כח-אדם בחיל הים.

צבי שובל

סמנכ"ל, מנהל אגף תפעול ומידע. מכהן בתפקידו החל מיום 1 במאי 1992; בעל תואר ראשון ושני בהנדסת תעשייה וניהול מאוניברסיטת בן גוריון בבאר שבע והתמחות לבעלי תואר שני במערכות מידע מאוניברסיטת תל אביב.

ד. שינויים בהנהלת הבנק

- ביום 28 באוגוסט 2012 הודיע המנהל הכללי, מר יעקב טננבאום, על החלטתו לסיים את תפקידו. הפרישה צפויה להיכנס לתוקף ביום 31.3.2013, בתום כשבע שנים לכהונתו בתפקיד. הדירקטוריון הודה למר טננבאום על תרומתו המשמעותית לקידומו של הבנק ולהתפתחותו בתקופת כהונתו, והסמיך את יו"ר הדירקטוריון לאתר מועמד לכהונת סמנכ"ל הבנק. בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 31 באוקטובר 2012, הוחלט למנות את מר אורי ברוך למנהל הכללי של הבנק. המינוי ייכנס לתוקף ביום 1.4.2013.
- ביום 30.4.2012 סיים מר רם הרמלך, המשנה לסמנכ"ל ומנהל החטיבה העסקית, את תפקידו בבנק.

- ביום 30.4.2012 סיים מר ישראל ארליך, סמנכ"ל ומנהל החטיבה לבנקאות קמעונאית, את תפקידו בבנק.
- בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בתאריכים 1 באפריל 2012 ו- 24 באפריל 2012, אושרו שינויים בהנהלת הבנק, כדלקמן:
- מר אלון בירון שכהן כסמנכ"ל ומנהל החטיבה לאסטרטגיה ובקרת ניהול סיכונים - מונה למנהל ה"חטיבה הקמעונאית". המינוי נכנס לתוקף ביום 1.5.2012.
- מר אמיר קליבנוב - שכהן כעוזר בכיר למנכ"ל ומנהל האגף לכלכלה ואשראי בחטיבה הקמעונאית - מונה למנהל ה"חטיבה העסקית - מסחרית", וקודם לדרגת סמנכ"ל וחבר בהנהלת הבנק. המינוי נכנס לתוקף ביום 1.5.2012.
- מר גלעד אליגון - שכהן כמבקר הפנימי של הבנק, מונה למנהל החטיבה לבקרת ניהול סיכונים ולמנהל הסיכונים הראשי של הבנק, בדרגת סמנכ"ל וחבר בהנהלת הבנק. המינוי נכנס לתוקף ביום 1.5.2012.
- גב' ציונה כהן מונתה למבקרת הפנימית של הבנק בדרגת סמנכ"ל. המינוי נכנס לתוקף ביום 1.8.2012.

ה. שינויים בדירקטוריון הבנק

- ביום 29.2.2012 פרש ד"ר יוסי בכר (המכהן גם כיושב ראש הדירקטוריון של חברת האם) מדירקטוריון הבנק וסיים את תפקידו כיו"ר הדירקטוריון, כמתחייב מהתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 301, בנושא: "הדירקטוריון", שנכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2012.
- ביום 1 במרס 2012 מונה מר ראובן שפיגל (המכהן גם כמנהל הכללי של החברה האם), כחבר בדירקטוריון הבנק, וביום 25 במרס 2012 מונה כיו"ר דירקטוריון הבנק.
- ביום 8 במאי 2012 פרש מר נחום הדסי מחברותו בדירקטוריון הבנק.
- ביום 28 במאי 2012 פרש מר אהוד נחתומי מחברותו בדירקטוריון הבנק.
- ביום 2 ביולי 2012 מונה מר יוסף ברסי כחבר בדירקטוריון הבנק.
- ביום 24 באוקטובר 2012 מונה מר שמואל זיו-זוסמן כחבר בדירקטוריון הבנק.
- בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 24 באפריל 2012 הוחלט על צירופו של מר נחום לנגנטל כחבר בוועדת האשראים של דירקטוריון הבנק (בתוקף מיום 29.5.2012).

יעקב טננבאום
המנהל הכללי

ראובן שפיגל
יו"ר הדירקטוריון

26 בפברואר, 2013

נתונים כספיים עיקריים

שינוי לעומת		לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			רווח ורווחיות
2010	2011	2010	2011	2012	
%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2.7	1.7	*710	*717	729	הכנסות ריבית, נטו
(67.6)	(2.8)	108	36	35	הוצאות בגין הפסדי אשראי
0.8	10.1	*390	*357	393	הכנסות שאינן מריבית
3.9	(2.8)	764	817	794	הוצאות תפעוליות ואחרות
28.5	32.6	228	221	293	רווח לפני מיסים
35.5	17.9	141	162	191	רווח נקי

שינוי לעומת		ליום 31 בדצמבר			מאזן - סעיפים עיקריים
2010	2011	2010	2011	2012	
%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
17.5	6.0	22,570	25,039	26,530	סך כל המאזן
10.3	5.8	15,082	15,716	16,629	אשראי לציבור
16.6	8.9	4,704	5,037	5,486	ניירות ערך
18.8	6.1	18,736	20,981	22,254	פקדונות הציבור
4.5	7.1	1,808	1,764	1,889	הון עצמי

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר			יחסים פיננסיים עיקריים
2010	2011	2012	
%	%	%	
8.0	7.0	7.1	הון עצמי לסך מאזן
13.1	13.2	15.0	הון לרכיבי סיכון
66.8	62.8	62.7	אשראי לציבור לסך המאזן
83.0	83.8	83.9	פקדונות הציבור לסך המאזן
*50.5	*45.4	46.0	הכנסות מעמלות להוצאות תפעוליות
*69.5	*76.1	70.8	הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות
0.7	0.2	0.2	הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
2.6	2.4	2.4	מרווח פיננסי כולל
8.1	9.6	10.8	תשואת הרווח הנקי להון העצמי

* סיווג מחדש

תוספת א' - מאזן מאוחד - מידע רב תקופתי

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר					
2008	2009	2010	2011	2012	
נכסים					
3,396	3,245	2,166	3,548	3,672	מזומנים ופקדונות בבנקים
2,098	4,111	4,704	5,037	5,486	ניירות ערך
15,188	14,783	16,059	16,036	16,966	אשראי לציבור
(862)	(935)	(977)	(320)	(337)	הפרשה להפסדי אשראי
14,326	13,848	15,082	15,716	16,629	אשראי לציבור, נטו
9	-	-	-	-	אשראי לממשלה
3	5	-	-	5	השקעה בחברות כלולות
344	457	494	466	442	בניינים וציוד
40	26	26	27	23	נכסים בגין מכשירים נגזרים
113	115	98	245	273	נכסים אחרים
20,329	21,807	22,570	25,039	26,530	סך הכל נכסים
התחייבויות והון					
17,037	18,178	18,736	20,981	22,254	פקדונות הציבור
427	541	279	148	137	פקדונות מבנקים
45	87	136	157	167	פקדונות הממשלה
636	612	674	915	923	כתבי התחייבות נדחים
170	138	215	244	246	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
571	598	722	830	914	התחייבויות אחרות
18,886	20,154	20,762	23,275	24,641	סך הכל התחייבויות
1,443	1,653	1,808	1,764	1,889	הון
20,329	21,807	22,570	25,039	26,530	סך הכל התחייבויות והון

תוספת ב' - דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב תקופתי

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2012	2011	2010	2009	2008	
1,224	*1,268	*1,089	*1,039	*1,367	הכנסות ריבית
495	*551	*379	*371	*759	הוצאות ריבית
729	717	710	668	608	הכנסות ריבית, נטו
35	36	108	114	123	הוצאות בגין הפסדי אשראי
694	681	602	554	485	הכנסות ריבית, נטו, לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית					
5	*(50)	*(4)	*54	*58	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
365	*371	*386	*366	*346	עמלות
23	*36	*8	22	-	הכנסות אחרות
393	357	390	442	404	סך הכל הכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות					
479	506	467	402	400	משכורות והוצאות נלוות
152	147	129	120	106	אחזקה ופחת בניינים וציוד
163	164	168	177	173	הוצאות אחרות
794	817	764	699	679	סך הכל הוצאות תפעוליות ואחרות
293	221	228	297	210	רווח לפני מיסים
102	*59	*88	*127	79	הפרשה למסים על הרווח
191	162	140	170	131	רווח לאחר מסים
-	-	1	4	3	חלק הבנק ברווחים של חברות כלולות, לאחר מס
191	162	141	174	134	רווח נקי לשנה
רווח למניה (באלפי שקלים חדשים)					
1.53	1.30	1.13	1.40	1.08	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב:
0.15	0.13	0.12	0.14	0.11	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב:

* סווג מחדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה ביאור 6(ב) בדוחות הכספיים.

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה של הבנק וחברות מאוחדות שלו¹

בסכומים מדווחים

2011				2012			
שיעור הכנסה (הוצאה)				שיעור הכנסה (הוצאה)			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח	נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח
אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים	אחוזים
מטבע ישראלי לא צמוד:				מטבע ישראלי לא צמוד:			
6.03		*945	15,667	5.52	964	17,448	נכסים ⁴
		5	239		5	363	השפעת נגזרים משובצים ו-ALM ³
5.98		950	15,906	5.43	969	17,811	סה"כ נכסים
(2.27)		(339)	14,938	(1.96)	(323)	16,447	התחייבויות ⁴
		(10)	357		(19)	683	השפעת נגזרים משובצים ו-ALM ³
(2.28)		(349)	15,295	(2.00)	(342)	17,130	סה"כ התחייבויות
3.70	3.76			3.43	3.56		פער הריבית
מטבע ישראלי צמוד למדד:				מטבע ישראלי צמוד למדד:			
4.94		266	5,379	4.06	210	5,159	נכסים ⁴
		2	252		7	571	השפעת נגזרים ו-ALM ³
4.76		268	5,631	3.78	217	5,730	סה"כ נכסים
(4.87)		*(198)	4,062	(3.74)	(155)	4,124	התחייבויות ⁴
		(64)	591		(33)	625	השפעת נגזרים ו-ALM ³
(5.63)		(262)	4,653	(3.96)	(188)	4,749	סה"כ התחייבויות
(0.87)	0.07			(0.18)	0.32		פער הריבית
מטבע חוץ ⁵ :				מטבע חוץ ⁵ :			
10.72		249	2,319	(0.19)	(6)	2,687	נכסים ⁴
		86	1,468		(10)	1,674	השפעת נגזרים משובצים ו-ALM ³
8.83		335	3,787	(0.36)	(16)	4,361	סה"כ נכסים
(8.09)		(202)	2,503	1.14	33	2,763	התחייבויות ⁴
		(75)	1,196		18	1,504	השפעת נגזרים משובצים ו-ALM ³
(7.51)		(277)	3,699	1.17	51	4,267	סה"כ התחייבויות
1.32	2.63			0.81	0.95		פער הריבית
סך הכל:				סך הכל:			
6.25		1,460	23,365	4.62	1,168	25,294	נכסים כספיים שהניבו הכנסות מימון ⁴
		93	1,959		2	2,608	השפעת נגזרים משובצים ו-ALM ³
6.13		1,553	25,324	4.19	1,170	27,902	סה"כ נכסים
(3.44)		(739)	21,503	(1.91)	(445)	23,334	התחייבויות כספיות שגרמו הוצאות מימון ⁴
		(149)	2,144		(34)	2,812	השפעת נגזרים משובצים ו-ALM ³
(3.76)		(888)	23,647	(1.84)	(479)	26,146	סה"כ התחייבויות
2.37	2.81			2.35	2.71		פער הריבית

* סווג מחדש בגין יישום מתכנת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה בביאור 1 ו-6 (בדוחות הכספיים).

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

בסכומים מדווחים

2011				2012			
שיעור הכנסה (הוצאה)				שיעור הכנסה (הוצאה)			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח	נגזרים ³	נגזרים	מימון	מיליוני ש"ח
אחוזים				אחוזים			
665				691			
*(6)				7			
1				-			
*7				32			
667				730			
(36)				(35)			
631				695			
23,365				25,294			
28				18			
227				285			
(354)				(324)			
23,266				25,273			
21,503				23,334			
213				222			
368				479			
22,084				24,035			
1,182				1,238			
519				503			
(25)				(23)			
1,676				1,718			

סך הכל הכנסות מימון מנכסים כספיים נטו, לרבות נגזרים

הכנסות מימון אחרות:

בגין אופציות

בגין מכשירים פיננסים נגזרים אחרים (לא כולל אופציות, נגזרים בגידור ב-ALM, ונגזרים משוכצים שהופרדו)

הכנסות מימון אחרות שאינן מריבית⁶

רווח מפעילות מימון לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי

הוצאות בגין הפסדי אשראי

רווח מפעילות מימון לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי

סך כל הנכסים הכספיים שהניבו הכנסות מימון⁴

נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים⁷

נכסים כספיים אחרים⁴

הפרשה להפסדי אשראי

סה"כ הנכסים הכספיים

סך כל ההתחייבויות הכספיות שגרמו הוצאות מימון⁴

התחייבויות הנובעות ממכשירים נגזרים⁷

התחייבויות כספיות אחרות⁴

סך כל ההתחייבויות הכספיות

סה"כ עודף נכסים כספיים על התחייבויות כספיות

נכסים לא כספיים

התחייבויות לא כספיות

סה"כ האמצעים ההוניים

* סווג מחדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה ביאור 1ב' (6) בדוחות הכספיים.

תוספת ג' - שיעורי הכנסה והוצאה של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

בדולרים של ארה"ב

2011				2012			
שיעור הכנסה (הוצאה)				שיעור הכנסה (הוצאה)			
כולל	ללא	הכנסות	יתרה	כולל	ללא	הכנסות	יתרה
השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²	השפעת	השפעת	(הוצאות)	ממוצעת ²
נגזרים ³	נגזרים	מימון		נגזרים ³	נגזרים	מימון	
מיליוני \$ ארה"ב				מיליוני \$ ארה"ב			
אחוזים				אחוזים			

31 בדצמבר 2011									
משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן מיליוני ש"ח	משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן מיליוני ש"ח	ללא תקופת פרעון מיליוני ש"ח	מעל 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-10 ועד 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-5 ועד 10 שנים מיליוני ש"ח
0.35	6.39	16,502	0.51	5.12	18,718	110	1	23	577
0.48		459	0.52		269	-	-	-	-
-		161	-		102	-	-	-	3
-		-	-		-	-	-	-	-
**0.35		17,122	**0.51		19,089	110	1	23	580
0.33	2.01	15,958	0.35	1.30	17,207	-	-	54	180
0.21		581	0.59		1,085	-	-	-	-
-		33	-		6	-	-	-	1
0.76		10	0.60		10	-	-	-	-
**0.33		16,582	**0.36		18,308	-	-	54	181
					781	110	1	(31)	399
		540				781	671	670	701
3.03	2.12	5,252	3.60	1.55	4,873	2	4	108	1,215
1.40		357	0.93		891	-	-	3	28
-		7	-		5	-	-	-	1
-		-	-		-	-	-	-	-
**2.92		5,616	**3.18		5,769	2	4	111	1,244
4.17	1.32	4,171	4.54	1.10	4,296	-	-	575	1,124
6.92		631	6.41		643	-	-	-	531
-		103	-		72	-	-	-	1
0.82		11	0.64		9	-	-	-	-
**4.43		4,916	**4.71		5,020	-	-	575	1,656
					749	2	4	(464)	(412)
		700				749	747	743	1,207

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 ** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

תוספת ד' - החשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך)

בסכומים מדווחים

31 בדצמבר 2012

עם דרישה ועד חודש מיליוני ש"ח	מחודש ועד 3 חודשים מיליוני ש"ח	מ-3 חודשים ועד שנה מיליוני ש"ח	משנה ועד 3 שנים מיליוני ש"ח	מ-3 ועד 5 שנים מיליוני ש"ח
מטבע חוץ***				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים				
נכסים פיננסיים*	1,930	269	86	60
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	419	966	303	103
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	-	1	-
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	-	-
סה"כ שווי הוגן	2,349	1,235	390	163
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות				
התחייבויות פיננסיות*	1,788	358	590	22
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	486	521	253	77
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	-	2	7	10
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	1	-
סה"כ שווי הוגן	2,274	881	851	109
מכשירים פיננסיים, נטו				
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	75	354	(461)	54
החשיפה המצטברת במגזר	75	429	(32)	22
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית				
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים				
נכסים פיננסיים****	16,357	1,883	1,613	2,495
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	510	1,296	883	230
אופציות (במונחי נכס הבסיס)****	1	4	30	50
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים	-	-	-	-
סה"כ שווי הוגן	16,868	3,183	2,526	2,775
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות				
התחייבויות פיננסיות*	14,544	959	4,217	2,161
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	547	868	787	286
אופציות (במונחי נכס הבסיס)****	1	4	30	47
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים****	2	3	13	2
סה"כ שווי הוגן	15,094	1,834	5,047	2,496
מכשירים פיננסיים, נטו				
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	1,774	1,349	(2,521)	279
החשיפה המצטברת במגזר	1,774	3,123	602	881

הערות כלליות:

1. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
2. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן בגין המכשיר הפיננסי שנכלל בביאור 19' בדוח הכספי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 19' בדוח הכספי.
3. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן בגינו הכלול בביאור 19' בדוח הכספי.
4. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שנגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול בשיעור של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

31 בדצמבר 2011									
משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן מיליוני ש"ח	משך חיים ממוצע אפקטיבי שנים	שיעור תשואה פנימי אחוזים	סך הכל שווי הוגן מיליוני ש"ח	ללא תקופת פרעון מיליוני ש"ח	מעל 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-10 ועד 20 שנים מיליוני ש"ח	מ-5 ועד 10 שנים מיליוני ש"ח
0.33	2.01	2,661	0.40	1.47	2,488	-	-	11	14
1.95		2,214	1.62		2,226	-	-	-	395
-		40	-		1	-	-	-	-
-		-	-		-	-	-	-	-
**1.06		4,915	**0.98		4,715	-	-	11	409
0.26	0.96	2,734	0.27	0.60	2,791	-	-	12	14
2.37		2,035	2.13		1,881	-	-	3	421
-		66	-		25	-	-	-	2
0.70		2	0.67		1	-	-	-	-
**1.14		4,837	**1.01		4,698	-	-	15	437
					17	-	-	(4)	(28)
		78				17	17	17	21
0.93	4.99	**24,430	1.08	4.10	26,091	124	5	142	1,806
1.66		3,030	1.35		3,386	-	-	3	423
-		208	-		108	-	-	-	4
-		-	-		-	-	-	-	-
**1.00		**27,668	**1.11		29,585	124	5	145	2,233
1.02	1.76	22,863	1.08	1.18	24,294	-	-	641	1,318
2.87		3,247	2.43		3,609	-	-	3	952
-		202	-		103	-	-	-	4
0.78		36	0.62		33	13	-	-	-
**1.24		26,348	**1.25		28,039	13	-	644	2,274
					1,546	111	5	(499)	(41)
		1,320				1,546	1,435	1,430	1,929

* למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
 ** ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
 *** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ
 **** כולל מניות המוצגות בטור "ללא תקופות פרעון"
 ***** כולל אופציות של מניות המוצגות בטור "ללא תקופות פרעון"
 ***** כולל התחייבויות לא כספיות המוצגות בטור "ללא תקופות פרעון"

תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012

סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾			חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾			הפסדי אשראי ⁽⁴⁾		
סך הכל	בעייתי	סך הכל*	מזה: חובות ⁽²⁾	בעייתי ⁽⁵⁾	פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
פעילות בישראל: ציבור-מסחרי								
316	16	314	283	16	15	2	4	7
2,102	151	2,068	1,804	151	121	13	6	49
3,446	174	3,442	1,471	174	83	9	4	64
1,608	26	1,595	1,537	26	23	1	-	12
469	-	107	91	-	-	-	-	1
3,239	112	3,218	2,820	112	81	20	7	68
277	16	277	253	16	15	(2)	(1)	4
1,137	23	1,137	1,043	23	19	3	(1)	11
108	11	100	76	11	10	1	1	2
1,165	17	429	394	5	5	-	-	2
1,338	50	1,334	1,079	50	39	6	4	25
678	13	677	531	13	8	1	1	5
15,883	609	14,698	11,382	597	419	54	25	250
2,637	44	2,637	2,414	44	-	1	-	9
3,114	89	3,096	2,353	89	64	(17)	(6)	73
21,634	742	20,431	16,149	730	483	38	19	332
2,960	-	2,942	2,942	-	-	-	-	-
4,279	-	-	-	-	-	-	-	-
28,873	742	23,373	19,091	730	483	38	19	332
פעילות בחו"ל								
314	-	294	275	-	-	1	-	4
449	55	363	319	55	-	(2)	-	4
70	4	70	66	4	4	(2)	2	1
124	51	124	124	51	51	-	-	16
28	1	28	27	1	1	-	-	-
6	-	6	6	-	-	-	-	-
991	111	885	817	111	56	(3)	2	25
4	-	-	-	-	-	-	-	-
458	-	428	408	-	-	-	-	-
1,453	111	1,313	1,225	111	56	(3)	2	25
30,326	853	24,686	20,316	841	539	35	21	357

- סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים. כפי שחושב לצורך מנגלות חבות של לווה בסך 20,316, 5,474 ו-4,515 מיליוני ש"ח, בהתאמה.
- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות כבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
- סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מנגלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של כ-90 יום ומעלה.
- כולל סיכון אשראי מאזני בגין הלוואות לדיור שניתנו לקבוצות רכישה בסך 75 מיליון ש"ח, לסיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים אלה בסך 123 מיליון ש"ח.

תוספת ה' - סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק על בסיס מאוחד

בסכום מדווחים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2011**

הפסדי אשראי ⁽⁴⁾			סיכון אשראי לציבור					
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבוניות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	סיכון האשראי כולל					
			אשראי לציבור פגום	סיכון אשראי בעייתי ⁽³⁾	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ מאזני *2	סיכון אשרי מאזני *1	
פעילות בישראל: ציבור-מסחרי								
9	2	3	16	17	363	35	318	חקלאות
41	22	9	117	158	2,300	365	1,935	תעשייה
61	8	2	69	125	3,736	2,297	1,439	בינוי ⁶
8	(4)	(10)	20	24	1,536	67	1,469	נדל"ן
1	-	-	-	-	221	8	213	חשמל ומים
52	19	17	61	88	2,841	359	2,482	מסחר
4	-	(4)	17	18	231	22	209	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
7	4	4	11	15	1,158	84	1,074	תחבורה ואחסנה
2	1	-	7	7	105	28	77	תקשורת ושרותי מחשב
1	1	1	3	3	1,341	61	1,280	שירותים פיננסיים
30	14	4	39	52	1,312	241	1,071	שירותים עסקיים אחרים
6	1	1	14	22	651	170	481	שירותים ציבוריים וקהילתיים
222	68	27	374	529	15,795	3,737	12,058	סה"כ הכל מסחרי
8	-	-	-	39	2,198	158	2,040	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
84	27	(4)	75	96	2,821	706	2,115	אנשים פרטיים - אחר
314	90	23	449	664	20,814	4,601	16,213	סה"כ ציבור - פעילויות בישראל
					4,020	-	4,020	ממשלה
-	-	-	-	-	2,918	12	2,906	בנקים
314	90	23	449	664	27,752	4,613	23,139	סה"כ פעילות בישראל
פעילות בחו"ל								
29	-	13	58	116	1,020	217	803	ציבור
					6	-	6	ממשלות
-	-	-	-	-	373	35	338	בנקים
343	90	36	507	780	29,151	4,865	24,286	סך הכל
סיכון אשראי שנכלל בענפי המשק השונים:								
-	-	-	-	-	26	6	20	• תנועות ההתיישבות ⁴
-	-	-	1	2	61	29	32	רשויות מקומיות ⁵

1. אשראי לציבור בסך 16,036 מיליון ש"ח, פקדונות בבנקים בסך 3,209 מיליון ש"ח וכן השקעות באגרות חוב של הציבור בסך 968 מיליון ש"ח אגרות חוב של הבנקים בסך 29 מיליון ש"ח ואגרות חוב של ממשלות בסך 4,026 מיליון ש"ח, ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך 12 מיליון ש"ח ונגד בנקים 6 מיליון ש"ח.

2. סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

3. יתרות חובות בעייתיים בניכוי אשראי המכוסה בבטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים, כולל רכיבי סיכון חוץ מאזני.

4. קיבוצים ומושבים, ארגונים אזוריים וארציים ותאגידים שבשליטת תנועות ההתיישבות.

5. לרבות תאגידים בשליטתם.

6. כולל סיכון אשראי מאזני בגין הלוואות לדיור שניתנו ל"קבוצות רכישה" בסך 63 מיליון ש"ח, וסיכון אשראי חוץ מאזני בגין לווים בסך 158 מיליון ש"ח.

* סיכון האשראי ויתרות החובות הבעייתיים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חובות של לווה ושל קבוצות לווים.

** סווג מחדש

תוספת ו' - חשיפות למדינות זרות על בסיס מאוחד⁽¹⁾

בסכומים מדווחים

א. מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות

מועד הפרעון של החשיפה המאזנית		חשיפה מאזנית מעבר לגבול ⁽³⁾							סך כל החשיפה למדינות זרות:
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	חשיפה חוץ מאזנית ⁽²⁾	חובות פגומים	סיכון אשראי בעייתי	סך הכל	לאחרים	לבנקים	למשלוח	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
14	450	71	1	1	592	162	426	4	ליום 31.12.2012*
14	3	19	-	-	17	16	1	-	מזה LDC
128	355	**53	3	3	483	137	340	6	ליום 31.12.2011*
7	2	**23	-	-	9	8	1	-	מזה LDC

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות ובטחונות נזילים. ליום 31.12.2012 לא היתה לבנק חשיפת אשראי בגין מדינה בודדת, בשיעור העולה על 1% מסך נכסי הבנק (ליום 31.12.2011 - זהה).

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים, כפי שחושב לצורך מגבלת חבות של לווה.

(3) החשיפה המאזנית מוצגת על בסיס "יתרת החוב הרשומה של האשראי".

ב. מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן עולה על 0.75% מסך נכסי הבנק

ליום 31.12.2012 לא קיימת בבנק חשיפת אשראי בגין מדינות, בשיעור העולה על 0.75% מסך נכסי הבנק (ליום 31.12.2011 - זהה).

ג. מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות

חשיפת הבנק בגין מדינות זרות עם בעיות נזילות מסתכמת ליום 31.12.2012 בסך של 10 מיליון ש"ח (ליום 31.12.2011 - 1 מיליון ש"ח).

* חשיפת הבנק למדינות: פורטוגל, ספרד, יוון איטליה ואירלנד שנכללו בתכנית הסיוע שהושקה על ידי הבנק המרכזי האירופאי וקרן המטבע הבינלאומית ליום 31.12.2012 - מסתכמת בסך 4 מיליון ש"ח (31.12.2011 - 5 מיליון ש"ח).

** הוצג מחדש

תוספת ז' - תמצית מאזן מאוחד לסופי רבעונים - מידע רב רבעוני

נכסים מדווחים (במיליוני ש"ח)								
2011				2012				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
נכסים								
1,978	3,447	4,596	3,548	3,145	3,859	3,681	3,672	מזומנים ופקדונות בבנקים
5,011	4,250	3,803	5,037	5,758	5,115	5,216	5,486	ניירות ערך
15,366	15,619	15,553	16,036	15,956	16,340	16,766	16,966	אשראי לציבור, ברוטו
(348)	(321)	(322)	(320)	(311)	(328)	(333)	(337)	הפרשה להפסדי אשראי
15,018	15,298	15,231	15,716	15,645	16,012	16,433	16,629	אשראי לציבור, נטו
-	-	-	-	5	5	5	5	השקעה בחברות כלולות
482	469	467	466	467	462	457	442	בניינים וציוד
35	22	32	27	14	10	21	23	נכסים בגין מכשירים נגזרים
*238	227	247	245	289	255	282	273	נכסים אחרים
22,762	23,713	24,376	25,039	25,323	25,718	26,095	26,530	סך הכל נכסים
התחייבויות והון								
19,048	19,991	20,364	20,981	21,162	21,624	21,946	22,254	פקדונות הציבור
216	89	188	148	115	109	164	137	פקדונות מבנקים
148	153	157	157	157	169	169	167	פקדונות הממשלה
758	829	914	915	1,043	1,030	923	923	כתבי התחייבות נדחים
198	197	239	244	195	221	218	246	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
*758	765	803	830	901	846	884	914	התחייבויות אחרות
21,126	22,024	22,665	23,275	23,573	23,999	24,304	24,641	סך הכל התחייבויות
*1,636	1,689	1,711	1,764	1,750	1,719	1,791	1,889	הון עצמי
22,762	23,713	24,376	25,039	25,323	25,718	26,095	26,530	סך הכל התחייבויות והון

* הוצג מחדש בגין יישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא: "זכויות עובדים".

תוספת ח' - תמצית דוח רווח והפסד מאוחד - מידע רב רבעוני

(במיליוני ש"ח)

2011				2012				
רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	רבעון 1	רבעון 2	רבעון 3	רבעון 4	
*297	*352	*330	*289	285	351	328	260	הכנסות ריבית
*123	*165	*150	*113	115	163	143	74	הוצאות ריבית
174	187	180	176	170	188	185	186	הכנסות ריבית, נטו
(2)	11	4	23	4	10	14	7	הוצאות בגין הפסדי אשראי
176	176	176	153	166	178	171	179	הכנסות ריבית, נטו, לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית								
*(5)	*(1)	*(36)	*(8)	13	(3)	(6)	1	הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
*95	*92	*91	*93	91	90	90	94	עמלות
*4	*32	*3	*-	-	-	(1)	36	הכנסות אחרות
94	123	58	85	104	87	83	131	סך הכל הכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות								
**131	*125	112	141	135	114	112	130	משכורות והוצאות נלוות
37	38	36	36	37	37	38	40	אחזקה ופחת בניינים וציוד
40	39	43	42	36	43	41	43	הוצאות אחרות
208	202	191	219	208	194	191	213	סה"כ הוצאות תפעוליות ואחרות
62	97	43	19	62	71	63	97	רווח לפני מיסים
*23	*30	*17	*(11)	23	26	19	34	הפרשה למיסים
39	67	26	30	39	45	44	63	רווח נקי לתקופה

רווח נקי למניה
(באלפי שקלים חדשים):

0.31	0.54	0.21	0.24	0.31	0.36	0.35	0.51	• מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.03	0.06	0.02	0.02	0.03	0.04	0.03	0.05	• מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב

* סווג מחדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח רווח והפסד - ראה ביאור 1ב/6 בדוחות הכספיים.

** הוצג מחדש בגין יישום למפרע של הנחיות המפקח על הבנקים בנושא "זכויות עובדים".

אני יעקב טננבאום, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2012 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"

אני, אבי רישפן, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2012 (להלן: "הדוח").
 2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
 3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון העצמי ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
 4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי⁽¹⁾ ולבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי⁽¹⁾, וכן:
 - א. קבענו בקורות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקורות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח.
 - ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידע סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.
 - ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
 - ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
 5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואה החשבון המבקר, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
 - א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
 - ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.
- אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על פי כל דין.

(1) כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"

דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן: "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח דירקטוריון").

מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך, גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות, הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקאות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים, והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2012, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO).

בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (believes) כי ליום 31 בדצמבר 2012, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2012 בוקרה על ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק ה"ה סומך חייקין וה"ה זיו האפט כפי שצוין בדוח שלהם בעמוד מספר 221 אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2012.

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

יעקב טונבאום
מנהל כללי

ראובן שפיגל
יו"ר הדירקטוריון

26 בפברואר 2013

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקורנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2012, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי ה- Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (להלן "COSO"). הדירקטוריון והנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה- Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבונו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר:

(1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקאות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו);

(2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקאות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להוראות הדירקטוריון והנהלה של הבנק.

(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקורות תהפוכה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2012, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על ידי COSO.

ביקורנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את הדוחות הכספיים - של הבנק ומאוחדים - לימים 31 בדצמבר 2012 ו-2011 ולכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012 והדוח שלנו, מיום 26 בפברואר 2013, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ - דוחות כספיים שנתיים

ביקרנו את המאזנים המצורפים של בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ (להלן - הבנק) לימים 31 בדצמבר 2012 ו- 2011 ואת המאזנים המאוחדים לאותם תאריכים ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים - של הבנק ומאוחדים - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012.

דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון והנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973 ותקני ביקורת מסוימים שישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצע במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שישומו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי הדירקטוריון והנהלה של הבנק וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקים בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי - של הבנק ובמיוחד לימים 31 בדצמבר 2012 ו- 2011 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים - של הבנק ובמיוחד - לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-PCAOB (Public Company Accounting oversight Board) בארה"ב בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2012, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית של ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO), והדוח שלנו מיום 26 בפברואר 2013 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק.

זיו האפט
רואי חשבון

סומך חייקין
רואי חשבון

מאזנים ליום 31 בדצמבר

נסכמים מדווחים (במיליוני ש"ח)

ביאור	מאוחד		הבנק	
	2012	2011	2012	2011
נכסים				
מזומנים ופקדונות בבנקים	2	3,548	3,672	3,547
ניירות ערך ⁽²⁾⁽¹⁾	3	5,037	5,476	5,020
אשראי לציבור, ברוטו	4	16,036	16,966	16,036
הפרשה להפסדי אשראי	4	(320)	(337)	(320)
אשראי לציבור, נטו		15,716	16,629	15,716
השקעה בחברות מוחזקות	5	5	43	47
בניינים וציוד	6	466	442	466
נכסים בגין מכשירים נגזרים		27	23	27
נכסים אחרים	7	245	271	243
סך הכל נכסים		25,039	26,556	25,066
התחייבויות והון				
פקדונות הציבור	8	20,981	22,280	21,010
פקדונות מבנקים	9	148	137	148
פקדונות הממשלה		157	167	157
כתבי התחייבות נדחים	10	915	923	915
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים		244	246	244
התחייבויות אחרות ⁽³⁾	11	830	914	828
סך הכל התחייבויות		23,275	24,667	23,302
הון	12	1,764	1,889	1,764
סך הכל התחייבויות והון		25,039	26,556	25,066

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

- (1) היתרה כוללת ניירות ערך ששוועדו למלווים בסך 552 מיליוני ש"ח (31.12.2011 - 535 מיליוני ש"ח).
 (2) היתרה כוללת ניירות ערך המוצגים לפי השווי ההוגן בסך 5,187 מיליוני ש"ח (31.12.2011 - 5,037 מיליוני ש"ח).
 (3) היתרה כוללת הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים בסך 20 מיליוני ש"ח (31.12.2011 - 23 מיליוני ש"ח)

אבי רישפן
סמנכ"ל בכיר, חשבונאי ראשי

יעקב טננבאום
מנהל כללי

ראובן שפיגל
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 26 בפברואר 2013

דוחות רווח והפסד לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

(במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד			ביאור
2010	2011	2012	2010	2011	2012	
*1,088	*1,268	1,224	*1,089	*1,268	1,224	21 הכנסות ריבית
*380	*551	496	*379	*551	495	21 הוצאות ריבית
708	717	728	710	717	729	הכנסות ריבית, נטו
108	36	35	108	36	35	4 הוצאות בגין הפסדי אשראי
600	681	693	602	681	694	הכנסות ריבית, נטו, לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
הכנסות שאינן מריבית						
*(4)	*(50)	5	*(4)	*(50)	5	22 הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית
*376	*365	363	*386	*371	365	23 עמלות
*2	*14	23	*8	*36	23	24 הכנסות אחרות
374	329	391	390	357	393	סך הכל הכנסות שאינן מריבית
הוצאות תפעוליות ואחרות						
462	502	479	467	506	479	25 משכורות והוצאות נלוות
129	147	152	129	147	152	אחזקה ופחת בניינים וציוד
164	162	163	168	164	163	26 הוצאות אחרות
755	811	794	764	817	794	סה"כ הוצאות תפעוליות ואחרות
219	199	290	228	221	293	רווח לפני מיסים
*87	*55	101	*88	*59	102	27 הפרשה למיסים על הרווח
132	144	189	140	162	191	רווח לאחר מיסים
9	18	2	1	-	-	חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות, לאחר מיסים
141	162	191	141	162	191	25' רווח נקי
רווח נקי למניה (באלפי שקלים חדשים):						
1.13	1.30	1.53	1.13	1.30	1.53	28 • מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.12	0.13	0.15	0.12	0.13	0.15	• מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב

* סוג מחדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה ביאור 1ב(6). הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על השינויים בהון

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)						
סך הכל הון עצמי	רווח כולל אחר מצטבר *	יתרת רווח	סך הכל הון וקרנות הון	קרנות הון	הון מניות נפרע	
1,653	1,431	19	203	152	51	יתרה ליום 1 בינואר 2010
						התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:
37	-	37	-	-	-	• התאמת ערך
(16)	-	(16)	-	-	-	• נזקף לרווח הפסד בגין מימושים
(7)	-	(7)	-	-	-	• השפעת המס המתייחס
141	141	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,808	1,572	33	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2010
						השפעה מצטברת, נטו ממס של יישום לראשונה של ההוראה בנושא מדידת חובות פגומים והפרשה להפסדי אשראי
(183)	(183)	-	-	-	-	
						התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:
(31)	-	(31)	-	-	-	• התאמת ערך
(3)	-	(3)	-	-	-	• נזקף לרווח הפסד בגין מימושים
11	-	11	-	-	-	• השפעת המס המתייחס
162	162	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,764	1,551	10	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2011
						התאמות, נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן:
158	-	158	-	-	-	• התאמת ערך
17	-	17	-	-	-	• נזקף לרווח והפסד בגין ירידת ערך
(42)	-	(42)	-	-	-	• נזקף לרווח הפסד בגין מימושים
(49)	-	(49)	-	-	-	• השפעת המס המתייחס
(150)	(150)	-	-	-	-	דיבידנד ששולם
191	191	-	-	-	-	רווח נקי לשנה
1,889	1,592	94	203	152	51	יתרה ליום 31 בדצמבר 2012

* מהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים לשנים שנתיימו ביום 31 בדצמבר

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

הבנק			מאוחד		
2010	2011	2012	2010	2011	2012
תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת					
141	162	191	141	162	191
**121	**142	207	**119	**142	209
262	304	398	260	304	400
שינוי נטו בנכסים שוטפים -					
56	264	137	56	263	138
**(1,352)	**(844)	(1,036)	**(1,352)	**(844)	(1,036)
-	**(1)	4	-	**(1)	4
(3)	27	26	(9)	40	33
9	**(11)	(25)	9	**(10)	(26)
(1,290)	(565)	(894)	(1,296)	(552)	(887)
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות -					
554	2,265	1,270	558	2,245	1,269
(262)	(131)	(11)	(262)	(131)	(11)
49	21	10	49	21	10
**77	**29	2	**77	**29	2
**66	**69	78	**107	**66	77
484	2,253	1,349	529	2,230	1,347
(544)	1,992	853	(507)	1,982	860
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה					
-	-	-	6	-	-
54	1	-	54	1	-
-	-	-	-	-	(1)
(3,143)	(3,489)	(3,066)	(3,143)	(3,489)	(3,066)
-	-	(299)	-	-	(299)
1,320	2,052	2,530	1,320	2,052	2,530
1,271	845	571	1,271	845	571
(85)	(65)	(49)	(85)	(65)	(49)
43	14	6	-	-	-
-	26	38	-	49	38
(540)	(616)	(269)	(577)	(607)	(276)
תזרימי מזומנים מפעילות מימון					
-	-	(150)	-	-	(150)
210	265	150	210	265	150
(190)	(78)	(196)	(190)	(78)	(196)
20	187	(196)	20	187	(196)
(1,064)	1,563	388	(1,064)	1,562	388
41	83	(22)	41	83	(22)
2,480	1,457	3,103	2,481	1,458	3,103
1,457	3,103	3,469	1,458	3,103	3,469

* סווג מחדש בגין יישום לראשונה של תקן בינלאומי מס' 7 בנושא: "תזרימי מזומנים" - ראה ביאור לד'1 ו-ב'6).
 ** סווג מחדש - אחר.

נספחים לדוחות על תזרימי המזומנים לשנים שנסתיימו ביום 31 בדצמבר

בסכומים מדווחים (במיליוני ש"ח)

מאוחד			הבנק		
2012	*2011	*2010	2012	*2011	*2010
נספח א' - התאמות הדרושות כדי להציג את המזומנים מפעילות שוטפת					
-	-	(1)	(2)	(18)	(9)
64	64	56	64	64	56
121	**126	111	121	**126	111
(1)	(12)	(18)	(1)	(12)	(18)
20	-	1	20	-	1
(1)	(5)	5	(1)	(5)	5
(23)	(27)	-	(23)	(9)	-
-	-	(5)	-	-	-
-	1	(28)	-	1	(28)
(52)	(21)	(18)	(52)	(21)	(13)
5	45	15	5	45	15
54	54	42	54	54	42
22	(83)	(41)	22	(83)	(41)
209	142	119	207	142	121
נספח ב' - פעולות שלא במזומן					
12	6	21	12	6	21
(103)	202	-	(103)	202	-
5	-	-	5	-	-
-	-	-	(5)	-	-
נספח ג' - נכסים והתחייבויות של חברה בת שנגרעה בתקופת הדוח					
6	-	-	-	-	-
(1)	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-
5	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
(1)	-	-	-	-	-
(1)	-	-	-	-	-
נספח ד' - מידע על ריבית ומיסים שהתקבלו (שולמו)					
1,298	1,255	1,101	1,298	1,255	1,101
-	-	-	6	14	43
(505)	(567)	(424)	(505)	(567)	(424)
(124)	(70)	(90)	(124)	(70)	(84)

* סווג מחדש בגין יישום לראשונה של תקן בינלאומי מס' 7 בנושא: "תזרימי מזומנים" - ראה ראה ביאור 1(1) ו-1(6).

** סווג מחדש - אחר.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

א. כללי

(1) בנק מרכזתיל דיסקונט בע"מ (להלן - "הבנק") הינו תאגיד בנקאי. הדוחות הכספיים המאוחדים ליום 31 בדצמבר 2012, כוללים את אלה של הבנק ושל החברות המוחזקות שלו (להלן: "הקבוצה" או "המאוחד"). הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

(2) הביאורים לדוחות הכספיים מתייחסים לדוחות הכספיים של הבנק ולדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק והחברות המאוחדות שלו, פרט למקרים בהם צוין בביאור כי הוא מתייחס לבנק בלבד או למאוחד בלבד, בהעדר שינוי מהותי בין נתוני הבנק לנתונים במאוחד.

(3) הגדרות -

בדוחות כספיים אלה:

- (א) חברות מאוחדות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.
- (ב) חברות כלולות - חברות, למעט חברות מאוחדות, שהשקעת הבנק בהן, במישרין או בעקיפין כלולה בדוחות הכספיים, על בסיס השווי המאזני.
- (ג) חברות מוחזקות - חברות מאוחדות וחברות כלולות.
- (ד) מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה הבנק פועל. בדרך כלל זהו המטבע של הסביבה שבה הבנק מפיק ומוציא את עיקר המזומנים. מטבע הפעילות של הבנק הינו השקל.
- (ה) מטבע ההצגה - המטבע לפיו מוצגים הדוחות הכספיים.
- (ו) צדדים קשורים - כהגדרתם בתקן החשבונאות הבינלאומי (IAS 24) (למעט בעלי עניין).
- (ז) בעלי עניין - כהגדרתם בפסקה 1 להגדרה "בעל עניין, בתאגיד", בסעיף 1 לחוק ניירות ערך התשכ"ח-1968.
- (ח) מדד - מדד המחירים לצרכן בישראל שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
- (ט) סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין חודש דצמבר 2003, בהתאם להוראות גילויי דעת מספר 23 ו-36 של לשכת רואי חשבון בישראל.
- (י) סכום מדווח - סכום מותאם למועד המעבר (31 בדצמבר 2003), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.
- (יא) עלות - עלות בסכום מדווח.
- (יב) דיווח כספי נומינלי - דיווח כספי המבוסס על סכומים מדווחים.
- (יג) תקני דיווח כספי בינלאומיים - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) והם כוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS), ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS), לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על ידי הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) או פרשנויות שנקבעו על ידי הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC).
- (יד) כללים מקובלים בבנקים בארה"ב - כללי חשבונאות שנדרשים ליישם בנקים אמריקאיים, הנקבעים על ידי רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב, רשות ניירות ערך בארה"ב, המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב, וגופים נוספים ומיושמים בהתאם להיררכיית דיווח שנקבעה בקודיפיקציה של תקני החשבונאות שפרסם המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב (FAS 168). על אף האמור לעיל, החלטות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב, לגבי אופן היישום של כללי חשבונאות מקובלים, יהוו כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארה"ב.

ב. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

(1) עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים הוכנו על פי מדרג תקני דיווח כספי, כדלקמן:

- ככלל, הדוחות הכספיים ערוכים על פי הכללים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים והנחיותיו (להלן: "הוראות המפקח").
- בנושאים מסוימים שצוינו בהוראות המפקח - יושמו תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים שאומצו. עם זאת, במקרים בהם עושה התקן הבינלאומי שימוש בהגדרות שקיימות כבר ב"הוראות המפקח" - יושמו ההגדרות שב"הוראות המפקח".
- לגבי סוגיות שבהן התקן הבינלאומי שאומץ, מפנה לתקן בינלאומי שטרם אומץ - יושמו "הוראות המפקח".
- לגבי סוגיות הנמצאות בתכולת היישום של תקני הדיווח הבינלאומי, שלא נקבע לגביהן טיפול ספציפי בתקני הדיווח הבינלאומי, או ב"הוראות המפקח" - יושמו כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב.

(2) בסיס הצגת הנתונים הכספיים

הנתונים מוצגים בדוחות הכספיים כדלקמן:

(א) נתונים מאזניים

- פריטים כספיים - מוצגים בערכים נומינליים היסטוריים.
- פריטים לא כספיים - מוצגים בערכים מדווחים.

(ב) נתונים תוצאתיים

- הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים כספיים - מוצגות בערכים נומינליים היסטוריים.
- הכנסות והוצאות הנובעות מפריטים לא כספיים (כגון: פחת והפחתות, והוצאות והכנסות מראש) - נגזרות מהתנועה בפריט הלא כספי המאזני.

(3) מטבע פעילות ומטבע הצגה

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק.

(4) בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית למעט נכסים והתחייבויות כמפורט להלן:

- מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים הנמדדים בשיטת השווי ההוגן (כגון: "השקעות בניירות ערך", אשראי הנובע מהשאלת ניירות ערך, ויעודות בגין זכויות עובדים).
- נכסים והתחייבויות הנובעים מהפרשות (כגון: הכנסות לקבל והוצאות לשלם, הפרשות למיסים נדחים, והתחייבויות בגין זכויות עובדים).
- השקעות בחברות כלולות המטופלות בשיטת "השווי המאזני".

ערכם של נכסים לא כספיים ומרכיבי הון שנמדדו על בסיס העלות ההיסטורית, הותאם לשינויים במדד המחירים לצרכן עד ליום 31 בדצמבר 2003, כמתחייב מכללי החשבונאות שהיו בתוקף עד לאותו מועד. החל מיום 1 בינואר 2004 עורך הבנק את דוחותיו הכספיים ב"סכומים מדווחים".

ב. בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

(5) שימוש באומדנים

עריכת הדוחות הכספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli Gaap) והוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, כרוכה בשיקול דעת, הנחות ושימוש באומדנים שהשפיעו על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות ועל הגילוי המתייחס לנכסים והתחייבויות תלויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות בתקופות הדיווח. האומדנים מבוססים על הנחות שנערכו על ידי הנהלת הבנק והן כרוכות באי ודאות או רגישות למשתנים שונים. הערכות ההנהלה מבוססות על ניסיון העבר, נתונים נצפים והנחות סבירות המותאמות לנסיבות של כל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם מתעדכנים באופן שוטף, ותוצאותיהם נזקפות לדוחות הכספיים בתקופה שבה נערך העדכון. יובהר עם זאת, שהתממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים הנ"ל, עשויה להיות שונה מההערכות שנכללו בדוחות הכספיים.

בעקבות נייר עמדה שהופץ על ידי אגף שוק ההון הביטוח והחסכון במשרד האוצר, בחודש יולי 2012, הכולל עדכון אפשרי ל"לוחות התמורות", הנחה בנק ישראל את התאגידים הבנקאיים לכלול בחישוב התחייבויותיהם לתשלום זכויות עובדים את ההשלכות הנובעות מהעדכונים הצפויים ב"לוחות התמורות" בהתאם להמלצות שנכללו במסמך. לאור האמור לעיל, עדכן הבנק בתקופת הדוח את האומדנים לגבי זכויות עובדים מסוימות. עדכון האומדנים כאמור, הגדיל את התחייבות הבנק ליום 31.12.2012 בגין זכויות עובדים אלו בסך של כ- 1 מיליון ש"ח.

(6) שינוי סיווג

- בעקבות יישומן לראשונה של הוראות בנק ישראל בנושא: "מתכונת דוח רווח והפסד לתאגיד בנקאי" (ראה סעיף ד' (2) להלן), סיווג הבנק מחדש נתונים כספיים תוצאתיים מסוימים הכלולים בנתוני ההשוואה של דוחות כספיים אלה, כדלקמן:
- הוצאות מימון, נטו, בגין: הפרשי שער, רווחים ממימוש אגרות חוב, התאמות לשווי הוגן של אגרות חוב למסחר, הכנסות והוצאות ממכשירים נגזרים, שהסתכמו בשנת 2011 בסך של 50 מיליון ש"ח (2010 - 4 מיליון ש"ח), ונכללו בדוחות הכספיים שפורסמו בעבר בסעיף "רווח מפעילות מימון", סווגו מחדש ומוצגים בנתוני ההשוואה הכלולים בדוחות כספיים אלה בסעיף: "הכנסות מימון שאינן מריבית".
- הכנסות מעמלות מעסקי מימון, שהסתכמו בשנת 2011 בסך של 30 מיליון ש"ח (2010 - זעה), ונכללו בדוחות הכספיים שפורסמו בעבר בסעיף "רווח מפעילות מימון", סווגו מחדש ומוצגים בנתוני ההשוואה הכלולים בדוחות כספיים אלה בסעיף: "עמלות".
- רווחים ממימוש חברה מוחזקת שהסתכמו בשנת 2010 בסך של 48 מיליון ש"ח, ונכללו בדוחות הכספיים שפורסמו בעבר בסעיף "רווח מפעולות בלתי רגילות, נטו", סווגו מחדש ומוצגים בנתוני ההשוואה שנכללו בדוחות כספיים אלה בסעיף: "הכנסות מימון שאינן מריבית".
- רווחים ממימוש בניינים וציוד שהסתכמו בשנת 2011 בסך של 35 מיליון ש"ח (2010 - 7 מיליון ש"ח), ונכללו בדוחות הכספיים שפורסמו בעבר בסעיף "רווח מפעולות בלתי רגילות, נטו", סווגו מחדש ומוצגים בנתוני ההשוואה הכלולים בדוחות כספיים אלה בסעיף: "הכנסות אחרות".
- בעקבות יישומו לראשונה של תקן החשבונאות הבינלאומי IAS7 בנושא: "תזרים מזומנים" (ראה סעיף ד' (1) להלן), סיווג הבנק מחדש נתונים בגין תזרימי מזומנים, המתייחסים לנכסים שוטפים והתחייבויות שוטפות, הכלולים בנתוני ההשוואה של הדוחות על תזרימי המזומנים, כדלקמן:
- שינויים, נטו, בגין נכסים שוטפים (פקדונות בבנקים, אשראי לציבור, וניירות ערך למסחר), שהסתכמו בשנת 2011 בסך של 541 מיליון ש"ח (2010 - 1,305 מיליון ש"ח), ונכללו בדוחות הכספיים שפורסמו בעבר במסגרת: "תזרימי מזומנים מפעילות בנכסים". סווגו מחדש, ומוצגים בנתוני ההשוואה הכלולים בדוחות כספיים אלה במסגרת "פעילות שוטפת".

ביאור 1 - כללי ועיקרי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ב. בסיס עריכת הדוחות הכספיים (המשך)

(6) שינוי סיווג (המשך)

- שינויים נטו בגין התחייבויות שוטפות (פקדונות מבנקים, פקדונות הציבור, ופקדונות הממשלה), שהסתכמו בשנת 2011 בסך של 2,135 מיליון ש"ח (2010 - 345 מיליון ש"ח), ונכללו בדוחות הכספיים שפורסמו בעבר במסגרת: "פעילות בהתחייבויות והון", סווגו מחדש ומוצגים בנתוני ההשוואה הכלולים בדוחות כספיים אלה במסגרת: "פעילות שוטפת".
 - בעקבות השינויים במבנה הארגוני של הבנק שאושרו על ידי הדירקטוריון ביום 1 באפריל 2012, ונכנסו לתוקף ביום 1 במאי 2012, חלו שינויים בהגדרת מגזרי הפעילות כדלקמן:
 - מגזר משקי בית** - הורחבה תכולת המגזר והוא כולל (לאחר השינוי) לקוחות פרטיים שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על 300 אלפי ש"ח (עד ליום 1.5.2012 - 200 אלף ש"ח).
 - מגזר עסקים קטנים** - הורחבה תכולת המגזר והוא כולל (לאחר השינוי) לקוחות עסקיים שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה על 7 מיליון ש"ח (עד ליום 1.5.2012 - 1 מיליון ש"ח).
 - מגזר בנקאות מסחרית** - שונתה תכולת המגזר, והוא כולל (לאחר השינוי) לקוחות עסקיים שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 7 מיליון ש"ח (עד ליום 1.5.2012 - 1 מיליון ש"ח), שאינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית.
 - מגזר הבנקאות העסקית** - צומצמה תכולת המגזר והוא כולל (לאחר השינוי) לקוחות עסקיים שהיקף האשראי שניתן להם עולה על 40 מיליון ש"ח (עד ליום 1.5.2012 - 15 מיליון ש"ח), וחברות ציבוריות.
- השינויים בתכולת מגזרי הפעילות כאמור, חייבו את הבנק להקצות מחדש את ההכנסות וההוצאות התקופתיות, בהתאם להגדרות החדשות שפורטו לעיל. הקצאת ההוצאות התבססה על סקר הוצאות מקיף שנערך במהלך שנת 2012 בכל יחידות הבנק, ותוצאותיו נכללו לראשונה בדוחות כספיים אלה. נתוני ההשוואה הרלוונטיים לתקופות קודמות סווגו בהתאם. מכיוון שתוצאות סקר ההוצאות מבוססות על הנחות ואומדנים שונים, ייתכן כי בעתיד, לאחר שהתוצאות שהתקבלו ייבחנו ויונתחו לאורך זמן, יחולו שינויים בסיווגם של תוצאות אלו.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

(1) אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) - מסוימים

בחודש יולי 2006, פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 29, בדבר אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) (להלן: "התקן"). התקן קובע כי ישויות הכפופות לחוק ניירות ערך, התשכ"ה - 1968 ומחויבות לדווח על פי תקנותיו של חוק זה, יערכו את דוחותיהן הכספיים לפי תקני IFRS - לתקופות המתחילות מיום 1 בינואר 2008. האמור אינו חל על תאגידים בנקאיים שדוחותיהם הכספיים ערוכים לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

בהקשר לכך, פרסם בנק ישראל ביום 7 ביוני 2009 מסמך, הכולל מתווה לאימוץ תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים בדיווחים הכספיים של התאגידים הבנקאיים בישראל.

המתווה עורך אבחנה בין תקני דיווח הנוגעים לנושאים הנמצאים בליבת העסק הבנקאי, לבין תקני דיווח אחרים, כדלקמן:

א. תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים שאינם נוגעים בנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי יאומצו בהדרגה בשנים 2011-2012 (לגבי יישום תקנים אלו על ידי הבנק בתקופת הדוח - ראה סעיף ד'(1) להלן). על אף האמור לעיל, עד כה טרם אומץ התקן הבינלאומי IAS - 19 בנושא: "הטבות לעובדים". (על פי טיוטת תיקון להוראות בנקאי תקין שהופצה על ידי בנק ישראל ביום 18 ביוני 2012, צפויים התאגידים הבנקאיים לאמץ את כללי המדידה והדיווח של תקן זה החל מיום 1 בינואר 2014).

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם

(המשך)

(1) אימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) - מסוימים (המשך)

ב. תאריך היעד המקדמי המוצע ליישום תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים הנוגעים לנושאים הקשורים לליבת העסק הבנקאי יהיה 1.1.2013, בכפוף להחלטה סופית שעתיד בנק ישראל לקבל בעניין זה, שתושפע, בין היתר מלוח הזמנים שיקבע בארה"ב, ומהתקדמות "תהליך ההתכנסות" - בין גוף התקינה הבינלאומית וגוף התקינה בארה"ב. מכיוון שעד כה טרם הסתיים תהליך ההתכנסות, כאמור, ממשיך בנק ישראל לקיים מעקב אחר תהליך זה.

בהמשך למתווה שנקבע על ידי בנק ישראל לאימוץ תקני דיווח כספי בינלאומיים, כאמור - פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012, הוראה, במסגרתה נדרשים התאגידים הבנקאיים לאמץ החל מיום 1 בינואר 2013 ארבעה תקני דיווח כספי בינלאומיים חדשים, כדלקמן:

- **תקן חשבונאות בינלאומי מס' 10** - בדבר דוחות כספיים מאוחדים, המחליף את הדרישות בנושא "דוחות כספיים מאוחדים", שנכללו בתקן החשבונאות הבינלאומי מספר 27, בדבר דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים.
- **תקן חשבונאות בינלאומי מס' 11** - בדבר הסדרים משותפים, המחליף את תקן החשבונאות הבינלאומי מס' 31, בדבר זכויות בעסקאות משותפות.
- **תקן חשבונאות בינלאומי מס' 12** - בדבר זכויות בישויות אחרות, המרכז את דרישות הגילוי לגבי חברות בנות, עסקאות משותפות, חברות כלולות וישויות מובנות שאינן מאוחדות.
- **תקן חשבונאות בינלאומי מס' 28 (מתוקן)** - בדבר השקעות בחברות כלולות ובעסקאות משותפות.

להערכת הנהלת הבנק, לא תהיה ליישום הכללים שנקבעו בתקנים אלו השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

(2) אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא מדידת הכנסות ריבית

ביום 29 בדצמבר 2011 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא מדידת הכנסות ריבית".

ההוראה מאמצת את כללי החשבונאות הנהוגים בבנקים בארה"ב בכל הנוגע למדידה, סיווג והכרה בהכנסות והוצאות של סעיפים תוצאתיים מסוימים, לרבות:

- הכנסות מעמלות הקשורות ל"צירת הלואה" - יהוו חלק מהכנסות הריבית האפקטיביות שזוקף התאגיד הבנקאי בגין ההלוואה, וייזקפו לפיכך לדוח הרווח והפסד לאורך חיי ההלוואה (ולא עם גבייתן בפועל).
 - הוצאות ישירות בגין "צירת הלואה" יידחו וייזקפו לדוח הרווח והפסד במקביל לזקיפת ההכנסות בגין הלואה זו.
- ההנחיות שנכללו בהוראה, מהוות שינוי מרחיק לכת ביחס לכללי המדידה וההכרה בהכנסה הנהוגים כיום. עם זאת, עד כה טרם פורסמו על ידי בנק ישראל הנחיות לצורך הגדרת מרכיבי העמלות הקשורות ל"צירת הלואה" וההוצאות הישירות בגין "צירת הלואה".

המועד המקורי ליישום ההנחיות שנכללו בהוראה, נקבע ליום 1.1.2013. עקב מורכבות ההנחיות שנכללו בהוראה ולאור פניות שהתקבלו מהתאגידים הבנקאיים, הפיץ בנק ישראל ביום 25 ביולי 2012 תיקון להוראה זו, הדוחה את המועד שנקבע ליישום ההוראה ליום 1 בינואר 2014. הבנק נערך ליישום הכללים שנקבעו בהוראה במועד כניסתם לתוקף. עם זאת, מכיוון שעד כה טרם נקבעו על ידי בנק ישראל הקריטריונים לסיווג הכנסות והוצאות הקשורות ליצירת ההלוואה, לא ניתן להעריך, בשלב זה, את ההשלכות שעשויות להיות ליישום הכללים שנקבעו בהוראה, על התוצאות הכספיות של הבנק בעתיד.

ג. מידע לגבי השפעה של תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם (המשך)

(3) הוראה בנושא: "קיצוז נכסים והתחייבויות"

בעקבות שינויים שחלו בתקינה החשבונאית בארה"ב, פרסם בנק ישראל ביום 12 בדצמבר 2012 תיקון להוראות הדיווח לציבור (להלן: "הוראות הדיווח") בנושא: "קיצוז נכסים והתחייבויות", במטרה להתאים את הוראות הדיווח הקיימות בנושא זה, לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב.

הוראות הדיווח הקיימות מאפשרות לתאגידים הבנקאיים לקצוז נכסים והתחייבויות הנובעים מעסקאות שבוצעו עם אותו צד נגדי, בהתקיים תנאים מסוימים (ראה סעיף כ' להלן).

התיקון להוראות הדיווח, כולל הרחבות להוראות הדיווח והבהרות נוספות ובכללן:

- התאגידים הבנקאיים יידרשו לשקול קיומם של תנאים לגריעת נכסים והתחייבויות, הכלולים בהוראת הדיווח לציבור - קודם לקיצוזם של נכסים והתחייבויות אלו.
- קיצוז נכסים והתחייבויות יותר רק אם קיים בטחון סביר שזכות התאגיד הבנקאי לקיצוז תהיה תקפה גם במקרה שהצד הנגדי יפשוט את הרגל.
- הותר לתאגידים הבנקאיים לקצוז סכומי שווי הוגן בגין מכשירים נגזרים הנובעים מעסקאות במכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי, בכפוף לקיום הסדר להתחשבנות נטו בין הצדדים (אף אם אין בכוונת התאגיד הבנקאי לפרוע את ההתחייבויות, או לממש את הנכסים, על בסיס נטו).

התיקונים שנכללו בהוראת הדיווח ייכנסו לתוקף ביום 1.1.2013 ויכללו בדוחות הכספיים בדרך של "יישום למפרע". להערכת הנהלת הבנק, יישום ההנחיות החדשות לא צפוי להשפיע מהותית על הדוחות הכספיים.

(4) הוראה בנושא: "דוח על הרווח הכולל"

ביום 9 בדצמבר 2012 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "דוח על הרווח הכולל", במטרה להתאים את מתכונת הצגת הדוחות הכספיים למתכונת שאושרה על ידי המוסד לתקינה חשבונאית בארה"ב בשנת 2011.

על פי ההנחיות שנכללו בהוראה ייכללו השינויים בפריטים מסוימים מההווים "רווח כולל אחר" בדו"ח נפרד שייקרא: "דוח על הרווח הכולל", במקום דוח על השינויים בהון העצמי.

ההנחיות שנכללו בהוראה ייכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2013 ויכללו בדוחות הכספיים בדרך של "יישום למפרע". להערכת הנהלת הבנק, ליישום הכללים שנקבעו בהוראה לא תהיה השלכה מהותית על הדוחות הכספיים.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה בתקופת הדיווח

(1) אימוץ תקני דיווח בינלאומיים (IFRS) מסוימים.

בהמשך למתווה שנקבע על ידי בנק ישראל ביום 7 ביוני 2009, במסגרתו החליט בנק ישראל ליישם, בשלב הראשון את תקני הדיווח הבינלאומיים בנושאים שאינם בליבת העסק הבנקאי - (ראה סעיף ג'(1) לעיל), פרסם בנק ישראל ביום 30 בנובמבר 2011 הוראה, במסגרתה נדרשו התאגידים הבנקאיים לאמץ החל מיום 1.1.2012 ארבעה תקני דיווח בינלאומיים חדשים, כדלקמן:

- **תקן חשבונאות בינלאומי מס' 12 - בנושא: "מיסים על הכנסה"**

ההוראה מאמצת את ההנחיות שנכללו בתקן הבינלאומי, בתוספת התאמות ודגשים שונים, ובכללם:

- הנחיה לרישום "נכס מס", רק כאשר ההסתברות למימוש הנכס עולה על 50%.

- הנחיה לחישוב "מיסים נדחים", בתנאי "אי ודאות".

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

(1) אימוץ תקני דיווח בינלאומיים (IFRS) מסוימים (המשך).

- **תקן חשבונאות בינלאומי מס' 12 - בנושא: "מיסים על הכנסה"** (המשך)
 - הבהרות לגבי התהליכים, הראיות והגורמים שאליהם צריך תאגיד בנקאי להתייחס במסגרת השיקולים לרישום "נכס מס נדחה".
 - הבהרות לגבי התנאים להסתמכות על מכירה עתידית של השקעה - כמקור לרישום "נכס מס נדחה" בגין ירידת ערך ההשקעה במועד הדיווח.
- **תקן חשבונאות בינלאומי מס' 7 - בנושא: "דוחות תזרים מזומנים"**
 - ההוראה מאמצת את ההנחיות שנכללו בתקן הבינלאומי לרבות:
 - התאמת המונחים בהוראות הדיווח לציבור, למונחים שנכללו בתקן הבינלאומי, ובכללם: "תזרימי מזומנים מפעילות השקעה" (במקום "תזרימי מזומנים מפעילות בנכסים"), ו"תזרימי מזומנים מפעילות מימון" (במקום תזרימי מזומנים מפעילות בהתחייבויות ובהון).
 - תזרימי המזומנים שיוצגו בדוח יתבססו על שימוש "בשיטה העקיפה".
 - הדוח יכלול גילוי נוסף, לגבי ריבית ומיסים ששולמו או התקבלו, והשפעת תנודות בשער החליפין על יתרות המזומנים.
- **תקן חשבונאות בינלאומי מס' 24 - בנושא: "צדדים קשורים"**
 - ההוראה מאמצת את ההנחיות שנכללו בתקן הבינלאומי, לרבות דרישה לגילוי מידע המתייחס ל"אנשי מפתח ניהוליים" (בנוסף למידע לגבי הדירקטורים והמנהל הכללי - שנכלל בהוראות הדיווח לציבור עד כה).
- **תקן בינלאומי מס' 23 - בנושא: "עלויות אשראי"**
 - ההוראה מאמצת את ההנחיות שנכללו בתקן הדיווח הבינלאומי, בתוספת הבהרה, לפיה - כתנאי להיוון עלויות אשראי, יידרשו התאגידים הבנקאיים לקבוע מדיניות, נהלים ובקורות - לגבי הקריטריונים להיוון עלויות אלה.
 - הבנק מיישם את הכללים שנכללו בתקני החשבונאות הבינלאומיים שאומצו, כאמור לעיל, החל מהמועד שנקבע בהוראה - 1.1.2012. ליישום התקנים לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

(2) מתכונת חדשה לדוח רווח והפסד

ביום 29 בדצמבר 2011 פרסם בנק ישראל הוראה בנושא: "מתכונת דוח רווח והפסד לתאגיד בנקאי". ההוראה מתאימה את המתכונת להצגת התוצאות הכספיות בדוח הרווח והפסד, למתכונת המקובלת בתאגידים הבנקאיים בארה"ב, כדלקמן:

- במקום סעיף "רווח מפעילות מימון", כולל דוח הרווח והפסד שלושה מרכיבים, כדלקמן:
 - הכנסות ריבית (ראה הרחבה להלן)
 - הוצאות ריבית (ראה הרחבה להלן)
- הכנסות מימון שאינן מריבית (הכוללות את התוצאות הכספיות מפעילות מימון, בגין פריטים שאינם מהכנסות או הוצאות ריבית, לרבות: הכנסות, נטו, בגין מכשירים נגזרים לא מגדרים, התאמה לשווי שוק (לרבות מימוש) של השקעות באגרות חוב ובמניות, הפרשי שער, נטו, וכו').
- הורחבה הגדרת המונח "ריבית" והוא כולל מעתה גם הפרשי הצמדה שנצברו על הקרן.

ד. מידע לגבי תקני חשבונאות חדשים והוראות המפקח על הבנקים שיושמו לראשונה בתקופת הדיווח (המשך)

(2) מתכונת חדשה לדוח רווח והפסד (המשך)

- סיווגם של פריטים מסוימים (כגון: רווחים מהשקעה במניות ודיבידנדים ממניות זמינות למכירה) שונה, והם נכללים בסעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית", במקום בסעיף: "הכנסות תפעוליות".
- אומצה הגישה הנהוגה בארה"ב המצמצמת למינימום את תכולת סעיף "רווח מפעולות בלתי רגילות", באופן שסעיף זה יכלול רק פריטים שאינם רגילים ואינם שכיחים. לפיכך, רווחי הון ממכירת מניות או ממכירת בניינים וציוד - נכללים במסגרת סעיף "הכנסות מימון שאינן מריבית" או בסעיף "הכנסות אחרות".
- עמלות מעסקי מימון (כגון: עמלות ערבות, ועמלות בגין מכשירים חוץ מאזניים אחרים), נכללות במסגרת סעיף "עמלות" או בסעיף "הכנסות ריבית" - במקום בסעיף "רווח מפעילות מימון".

הבנק מיישם את כללי הדיווח החדשים, החל מהמועד שנקבע בהוראה - 1.1.2012.

בעקבות יישום הכללים החדשים, כאמור, שונה סיווגם של פריטים מסוימים בדוח הרווח והפסד (המתייחסים ל"הכנסות מריבית", "הכנסות מימון שאינן מריבית", "עמלות" ו"רווח מפעולות בלתי רגילות"). נתוני ההשוואה הכלולים בדוחות כספיים אלו סווגו בהתאם (ראה סעיף ב' (6) לעיל).

(3) עסקאות עם בעלי שליטה

ביום 30 בנובמבר 2011, פרסם בנק ישראל הוראות בנוגע ליישום הטיפול החשבונאי בעסקאות בין תאגיד בנקאי לבין בעל השליטה בו. ההוראה מאמצת את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זה. ההוראות שנכללו בתקן חשבונאות מס' 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ייושמו רק במקרים שעבורם לא קיימת התייחסות בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב. ההוראה נכנסה לתוקף ביום 1 בינואר 2012, ויושמה על ידי הבנק החל ממועד זה. ליישום הכללים לא הייתה השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

(4) מדידות "שווי הוגן"

ביום 20 בנובמבר 2012 פרסם בנק ישראל הוראה, המתקנת את הוראות הדיווח לציבור בנושא: "מדידת שווי הוגן", ומתאימה אותן לכללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא זה. בין היתר כוללת ההוראה מתכונת דיווח חדשה בנוגע לדרישות גילוי מסוימות בנושא שווי הוגן שנקבעו בתקינה החשבונאית בארה"ב. לפיכך, התאים הבנק, החל מהדיווח הכספי ליום 31.12.2012, את מתכונת הדיווח שנכללה בביאור 19 להלן, וסיווג מחדש את נתוני ההשוואה, בהתאם.

ה. איחוד הדוחות הכספיים

- (1) הדוחות הכספיים המאוחדים כוללים את הדוחות הכספיים של הבנק ושל החברות המאוחדות שלו. יתרות ועסקאות הדדיות בין החברות שאוחדו בוטלו בדוחות הכספיים המאוחדים.
- (2) הדוחות הכספיים של הבנק כוללים גם את הדוחות הכספיים של חברת מרכנתיל הנפקות בע"מ, שהינה "חברת שרות" כהגדרתה בהוראות בנק ישראל.

ו. השקעה בחברות מוחזקות

ההשקעה בחברות מוחזקות כלולה לפי שיטת השווי המאזני, בהתבסס על דוחותיהן הכספיים המבוקרים.

ביאור 1 - כללי ועיקרי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

ז. מטבע חוץ והצמדה

(1) נכסים (למעט ניירות ערך) והתחייבויות במטבע חוץ או הצמודים לו, או הצמודים למדד המחירים לצרכן, כלולים בדוחות הכספיים כדלקמן:

- אלה במטבע חוץ או הצמודים לו:

לפי שערי החליפין היציגים שפורסמו על ידי בנק ישראל לתאריך המאזן, או לתאריך אחר בהתאם לתנאי העסקאות.

- אלה הצמודים במלואם למדד המחירים לצרכן:

לפי המדד הידוע בתאריך המאזן, או לפי המדד בגין החודש האחרון של השנה, בהתאם לתנאי העסקאות.

(2) הכנסות והוצאות במטבע חוץ נכללו בדוחות רווח והפסד לפי שערי החליפין היציגים ששררו בעת התהוותן.

(3) הפרשי שער והצמדה שהתהוו עקב התאמת נכסים והתחייבויות במטבע חוץ או הצמודים לו או למדד המחירים לצרכן, כלולים בדוחות רווח והפסד בסעיפים המתאימים.

(4) פרטים על שערי החליפין היציגים ומדד המחירים לצרכן:

שיעור השינוי ב-%			31 בדצמבר			
2010	2011	2012	2009	2010	2011	2012
2.6	2.2	1.6	105.2	108.0	110.3	112.1
מדד המחירים לצרכן ("בגין" חודש דצמבר) - בנקודות						
2.3	2.6	1.5	105.2	107.6	110.3	111.9
מדד המחירים לצרכן ("ידוע" בחודש דצמבר) - בנקודות						
(6.0)	7.7	(2.3)	3.775	3.549	3.821	3.733
שער החליפין של הדולר של ארצות הברית - בשקלים חדשים						

ח. ניירות ערך

(1) ניירות ערך בידי הבנק

א. בהתאם להוראות המפקח על הבנקים סווגו ניירות הערך שבידי הבנק, לשלוש קטגוריות:

- **אגרות חוב מוחזקות לפדיון** - מהוות אגרות חוב שלבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון. אגרות החוב מוצגות לפי העלות, בתוספת הפרשי הצמדה (או הפרשי שער) וריבית שנצברו וכן מרכיב הנכיון או הפרמיה שנוצרו בעת הרכישה וטרם הופחתו, ובניכוי הפרשה לירידת ערך שאינה בעלת אופי זמני.
- **ניירות ערך למסחר** - מהווים ניירות ערך אשר נרכשו ומוחזקים בעיקרון במטרה למוכרם בתקופה קרובה - מוצגים לפי השווי ההוגן ליום הדיווח. רווחים והפסדים בגין התאמות לשווי השוק - נזקפו לדוח רווח והפסד.
- **ניירות ערך זמינים למכירה** - מהווים ניירות ערך שלא סווגו בקטגוריות הקודמות - מוצגים לפי השווי ההוגן ליום הדיווח, למעט מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין ומוצגות לפי העלות בניכוי הפרשה לירידת ערך, במידת הצורך. הפרשים בין העלות המופחתת של ניירות ערך אלה לבין השווי ההוגן, בניכוי השפעת המס, מוצגים בסעיף נפרד בדוח על השינויים בהון העצמי. הפרשים בין עלות ניירות הערך לעלותם המופחתת - נזקפים לרווח והפסד על בסיס צבירה.

ב. עלות ניירות ערך שמומשו נזקפת לדוח רווח והפסד על בסיס "ממוצע נע".

ח. ניירות ערך (המשך)

(1) ניירות ערך בידי הבנק (המשך)

ג. לגבי הטיפול החשבונאי בנושא ירידת ערכם של ניירות ערך - ראה סעיף יג' להלן.

(2) ניירות ערך בידי אחרים

ניירות ערך זמינים למכירה שהושאלו על ידי הבנק לאחרים - מוצגים לפי שווים ההוגן בסעיף "אשראי לציבור". השינויים בערכם של ניירות ערך אלו, על בסיס צבירה, נזקפים לדוח הרווח והפסד לסעיף "הכנסות מאשראי לציבור". ההפרש בין שווי השוק של ניירות ערך אלו, לבין עלותם המופחתת, נזקף לדוח על השינויים בהון העצמי.

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי

(1) אשראי לציבור

האשראי לציבור, כמו גם יתרות חוב אחרות שלא נקבעו לגביהן כללי הצגה נפרדים (כגון: פקדונות בבנקים), מוצג על פי "תרת החוב הרשומה" שלו, המוגדרת כ"תרת החוב (לרבות ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער שנצברו על החוב), בניכוי מחיקות חשבונאיות" (ולפני הפרשות להפסדי אשראי).

(2) חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי

ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות קטנים והומוגניים מוערכת על בסיס קבוצתי. אוכלוסיית חובות אלו כוללת את כלל ההלוואות לדיור בבנק (שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור"), וחובות אחרים שיתרתם החוזית נמוכה מ- 50 אלף ש"ח.

(3) חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת על בסיס פרטני

חובות אלו כוללים חבויות שיתרתם החוזית עולה על 50 אלף ש"ח (למעט הלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור"), וכן "חובות בעייתיים בארגון מחדש".

(4) חובות פגומים:

• סיווג:

החובות שסווגו כ"פגומים", כוללים את סוגי החובות הבעייתיים הבאים:

- כל החובות הבעייתיים שאורגנו מחדש.
- חובות שנבדקו על בסיס פרטני, שתקופת הפיגור בגינם עולה על 90 יום (למעט "חובות שמובטחים היטב ונמצאים בתהליך גביה", כהגדרתם בהוראה); חובות שבחשבון העובר ושב שלהם לא נזקפו בתקופה מסוימת תקבולים בהיקף שאינו נופל מיתרת החוב הממוצעת שלהם; חובות שחורגים כרציפות ממסגרת האשראי שאושרה להם, למעלה מ- 90 יום וכן חובות בטיפול משפטי (לרבות הקפאת הליכים, כינוס נכסים ופשיטת רגל).
- כל חוב אחר שנבדק על בסיס פרטני ולהערכת הבנק לא ניתן יהיה לגבות מהחייב את כל הסכומים המגיעים ממנו, לפי התנאים החוזיים של החוב.

• חזרה מסיווג "פגום"

- סווג חוב בעייתי כ"פגום", יבוטל במקרים הבאים:
- לא קיימים בגין החוב "מרכיבי פיגור" (ולהערכת הבנק, יתרת החוב תשולם במלואה).
- החוב "מובטח היטב ונמצא בהליכי גביה".

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

(4) חובות פגומים: (המשך)

• צבירת ריבית

- הכללים שמיישם הבנק בנושא צבירת ריבית בגין "חובות פגומים", כוללים:
- הפסקת צבירת הכנסות ריבית בגין "חובות פגומים", החל ממועד סיווגם כ"פגומים".
- ריבית שנצברה על "חוב פגום", עד לסיווגו כ"פגום" וטרם נגבתה - תבוטל.
- על אף האמור לעיל, הבנק ימשיך לצבור ריבית בגין "חובות בעייתיים שאורגנו מחדש", כאשר הצפי לפרעון האשראי נתמך בהערכת אשראי מבוססת.

• הכרה בהכנסות ריבית:

- הכנסות ריבית בגין חובות פגומים יוכרו בהתקיים התנאים הבאים:
- עם חזרת חוב מסווג פגום (ביטול הסיווג), תוכרנה הכנסות ריבית, כדלקמן:
- (1) הריבית השוטפת בגין יתרת החוב הרשומה של החוב תזקף לרווח והפסד באופן שוטף.
- (2) ריבית שנמחקה בעבר ולא נצברה לרווח והפסד - תזקף כהכנסה תקופתית, במשך התקופה העתידית שנוותרה לפרעון החוב, בשיטת "הריבית האפקטיבית".
- עם גביית חוב פגום (כאשר גביית יתרת החוב הרשומה, מובטחת) - תוכר הכנסת הריבית השוטפת בגין יתרת החוב הרשומה (על פי שיעור הריבית החוזי). יתרת הריבית שלא הוכרה כאמור, תזקף לרווח והפסד לאחר שנגבתה מלוא יתרת החוב הרשומה.

(5) מחיקות חשבונאיות:

- בהתאם להנחיות שנכללו בהוראה, הבנק מבחין בין שני סוגי מחיקות חשבונאיות, כדלקמן:
- **מחיקות של חובות שסווגו כפגומים:**
- חובות פגומים שנחשבים לבלתי ניתנים לגביה, או בעלי ערך נמוך שהותרתם כנכס אינם מוצדקת, או שהיא כרוכה במאמצים ארוכי טווח - יימחקו חשבונאית. בהקשר לכך, נקבעו כללים למחיקת חובות פגומים, על פי המאפיינים הבאים:
- חוב פגום "שגבייתו מותנית בבטחון" - יימחק חשבונאית חלק החוב העודף על השווי בר הגביה של הבטחון.
- חוב בעייתי שאורגן מחדש - יימחק סכום "הויתור המותנה" שנכלל בהסדר החוב.
- חוב פגום אחר - יתרת החוב העודפת על סכומי התקבולים הצפויים מהחייב - תמחק חשבונאית, אלא אם קיימות בידי הבנק ראיות שצפויה גביה נוספת מהחייב ובתנאי שקיימת וודאות לגבי ההפסד שייגרם לבנק. ככלל, לא תדחה מחיקה חשבונאית בגין אי וודאות לגבי היקף ההפסד שייגרם לבנק, לאחר שחלפו שנתיים ממועד סיווג החוב כפגום.
- **מחיקת חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:**
- מחיקת חובות אלו נערכת על בסיס הכללים ומאפייני החוב הבאים:
- חוב מובטח בדירת מגורים - יימחק חלק החוב העודף, על השווי ההוגן של דירת המגורים, בחלוף 180 יום מתחילת הפיגור בחוב.

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

(5) מחיקות חשבונאיות: (המשך)

• מחיקת חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי: (המשך)

- חובות של יחידים או תאגידים בפשיטת רגל או בכינוס נכסים - יימחק חלק החוב העודף של שווי הבטחונות שבידי הבנק (ובתנאי שגביית הבטחון צפויה), לאחר שחלפו 60 יום ממועד צו הכינוס או מיום מתן צו הפירוק (לפי העניין).
- חוב שנוצר במרמה - יימחק חשבונאית בחלוף 90 יום ממועד גילוי המרמה.
- חובות אחרים - יימחק חשבונאית חלק החוב העודף על הבטחון שבידי הבנק (ובתנאי שתפיסת הבטחון החלה והינה מובטחת), בחלוף 150 יום מתחילת הפיגור בחוב.

(6) הפרשות להפסדי אשראי

ההפרשה להפסדי אשראי משקפת את הערכת הבנק לגבי הפסדי אשראי הגלומים בתיק הנכסים שלו. בהתאם להנחיות שנקבעו בהוראה, נחלקים כללי המדידה של ההפרשות והפסדי אשראי לשתי קבוצות, כדלקמן:

• חובות שההפרשות להפסדי אשראי בגינם מחושבים על בסיס פרטני:

ההפרשות להפסדי אשראי בגין חובות אלו, מחושבות באחת מבין השיטות הבאות:

- עבור חובות פגומים המובטחים בבטחון - ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לשווי ההוגן של הבטחונות.
- עבור חובות פגומים אחרים - ההפרשה להפסדי אשראי מהווה את הפער שבין יתרת החוב הרשומה של החוב הפגום, לבין הערך הנוכחי של סכומי התקבולים הצפויים מהחייב. הניכיון מחושב על פי שיעור הריבית החוזי של החוב הפגום.

• חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי:

ההפרשה להפסדי אשראי המוערכת על בסיס קבוצתי מחושבת על פי הכללים הבאים:

- חובות עליהם חלה הוראת השעה של בנק ישראל שפורסמה ביום 18.2.10.
- הוראת השעה חלה על כלל מכשירי האשראי בבנק (למעט חובות שסווגו כפגומים והלוואות לדיור שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מחושבת לפי שיטת "עומק הפיגור").
- בהתאם להוראת השעה מחושבת ההפרשה הקבוצתית בגין אשראיים אלו כמכפלה של יתרות החוב הרשומות של האשראים עליהם חלה ההוראה (המפולחות בחתך "ענפי משק"), ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" (כמפורט להלן), עבור כל אחד מענפי המשק, כאמור - תוך הבחנה בין: "אשראי מסחרי בעייתי", "אשראי בעייתי לאנשים פרטיים" ואשראי אחר.
- על פי הוראת השעה, נקבעו על ידי הבנק "מקדמי ההפרשות להפסדי אשראי", ליום 1.1.2011 עבור כל אחד מענפי המשק, ועבור כל אחת מקבוצות המשנה, כאמור לעיל, בהתבסס על "טווח הפרשות" (שחושב על בסיס נתוני ההפרשות שדווחו על ידי הבנק בפועל בשנים 2008-2010). מקדמי ההפרשות שנקבעו ליום 1.1.2011 כאמור, עודכנו במהלך השנים 2011 - 2012, על פי שיעורי המחיקות החשבונאיות שנרשמו במהלך שנים אלו.
- להערכת הבנק, "מקדמי ההפרשות להפסדי אשראי" שנקבעו, לצורך הערכת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי, כאמור - מהווים את האומדן הטוב ביותר (בתוך "טווח הפרשות"), לגבי שיעורי ההפסדים הלא מזוהים, הגלומים בתיק האשראי לכל אחת מהקבוצות שפורטו לעיל.

ט. אשראי לציבור, חובות פגומים וסיכון אשראי, והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

(6) הפרשות להפסדי אשראי (המשך)

- חובות שההפרשה להפסדי אשראי בגינם מוערכת על בסיס קבוצתי: (המשך)
 - הלוואות לדיוור שההפרשה להפסדי אשראי בגינן מחושבת לפי שיטת עומק הפיגור.
 - ההפרשות להפסדי אשראי בגין אשראים אלו מחושבות על פי השיעורים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 314, הנגזרים מעומק הפיגור של כל אחת מההלוואות.
 - מכשירי אשראי חוץ מאזניים (שלא סווגו כפגומים)-ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי זה, מחושבת באמצעות הכפלת יתרת החוב הרשומה של סיכון האשראי, ב"מקדם הפרשות להפסדי אשראי" שנקבע על ידי הבנק (לאחר המרה ל"שווה ערך אשראי" - בהתאם למקדמי CCF שנקבעו בכללי "באזל 2", או על פי מודל עסקי אחר).
 - בהתאם לכללים שנקבעו בהוראת השעה מיום 18.2.2010, ההפרשות להפסדי אשראי אינן כוללות, החל מיום 1.1.2011 את ההפרשה הכללית והנוספת לחובות מסופקים שעריכתה נדרשה על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315.
 - עם זאת, הבנק ממשיך לחשב בכל תקופת דיווח את סכום ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים, על פי הכללים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 315, בכדי לוודא שיתרת ההפרשה להפסדי אשראי, על בסיס קבוצתי, אינה נופלת מסכום ההפרשה הנוספת והכללית לחובות מסופקים - כנדרש בהוראת השעה.

י. רכוש קבוע

- (1) הרכוש הקבוע מוצג לפי העלות בניכוי פחת שנצבר, והפרשות לירידת ערך. העלות כוללת עלויות הניתנות לייחוס במישרין לרכישת הנכס וכל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכסים למיקום ולמצב הדרושים להפעלתו.
- (2) רכיבים מזוהים הכלולים בנכס קבוע, שתקופת חייהם שונה מתקופת החיים של הנכס העיקרי - הופרדו וטופלו בנפרד.
- (3) הפחת מחושב לפי שיטת "הקו הישר" בהתאם לאומדן אורך החיים השימושי של כל חלק ממרכיבי הרכוש הקבוע.
- (4) עלויות מסוימות בגין פיתוח עצמי של תוכנות מחשב מהוונות להשקעה בצידוד. עלויות אלה מופחתות בשיטת "הקו הישר", ממועד תחילת השימוש בתוכנה לאורך תקופת ההנאה הכלכלית בגינם.
- (5) חכירות, בהן נושא הבנק באופן משמעותי (על פי שיעורים שנקבעו בתקינה החשבונאית), בסיכונים ובהטבות הנובעות מהנכס - מסווגות כחכירות מימוניות ונכללו בסעיף "בניינים וצידוד". עלות הנכסים החכורים נקבעת על פי דמי החכירה המינימליים או שוויים ההוגן, כנמוך מביניהם.

יא. נדל"ן להשקעה

- הנדל"ן להשקעה מהווה קרקע או מבנה (חלקם או שניהם) המוחזקים על ידי הבנק לצורך הפקת הכנסות מהשכרה או לשימוש עתידי או לשם עליית ערך הונית, ולמעט נדל"ן המשמש לצורך:
- שירותים ללקוחות או שירותים למטרות מנהליות.
 - מכירה במהלך העסקים הרגיל.
- הנדל"ן להשקעה נמדד לראשונה לפי עלות הרכישה בתוספת עלויות העסקה, ובתקופות העוקבות לפי העלות בניכוי הפחת שנצבר והפסדים מירידת ערך.

יב. הוצאות הנפקה

הוצאות הנפקת כתיב התחייבות נדחים מופחתות יחסית ליתרות שטרם נפרעו, בכל שנה.

יג. ירידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת הדיווח את הצורך לסווג ירידה שחלה בשוויים ההוגן של ניירות ערך בתיק הזמין למכירה כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני".

ההחלטה בדבר סיווג ירידת הערך כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני", מבוססת על המבחנים הבאים:

- (1) שיעור ההפסד ביחס לעלות נייר הערך.
- (2) משך התקופה בה השווי ההוגן של נייר הערך נמוך מעלותו.
- (3) שינוי לרעה במצב המנפיק או במצב השוק בכללותו.
- (4) הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק בנייר הערך לתקופת זמן ארוכה מספיק שתאפשר עליה בשווי ההוגן של נייר הערך, או עד לפדיונו.
- (5) שיעור התשואה לפדיון של אגרת החוב ביחס לתקופה לפדיון ולתשואות מקובלות בענף.
- (6) מצבו הכלכלי של מנפיק נייר הערך ויכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.

ירידת ערך, תסווג כ"ירידה בעלת אופי שונה מזמני", בכל אחד מהמקרים הבאים:

- (1) נייר ערך שבגינו נרשמה ירידת הערך - נמכר לאחר תאריך המאזן, או מיועד להימכר בתוך פרק זמן קצר.
 - (2) הופחת משמעותית הדירוג של אגרת החוב, אשר בגינה נרשמה ירידת הערך לעומת דירוגה במועד רכישה.
 - (3) איגרת החוב שבגינה נרשמה ירידת הערך - סווגה על ידי הבנק כ"חבות בעייתית".
 - (4) חל כשל בתשלום של אגרת חוב שבגינה נרשמה ירידת הערך.
 - (5) נרשמה ירידת ערך משמעותית בשווי ההוגן של נייר הערך שבגינו נרשמה ירידת ערך, ביחס לעלותו ובידי הבנק אין ראיות אובייקטיביות, לרבות ניתוחים כלכליים ועסקיים, המוכיחים ברמה גבוהה של בטחון - כי ירידת הערך הינה בעלת אופי זמני.
- במקרים בהם סווגה ירידת ערך כ"בעלת אופי שונה מזמני" ונזקפה לרווח והפסד, תופחת במקביל עלותו של נייר הערך לשווי ההוגן ותשמש כבסיס עלות חדש. עליות ערך בתקופות דיווח עוקבות, תיזקפנה לסעיף נפרד בהון העצמי במסגרת "רווח כולל אחר מצטבר" ולא לרווח והפסד.

יד. ירידת ערך נכסים שאינם פיננסיים

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בתקן החשבונאות הבינלאומי מס' 36 לגבי נכסים הכלולים בתחולת התקן (בעיקר מבנים), שעלותם עולה על "השווי בר השבה" שלהם. ההפרשה לירידת ערך נבחנת, עבור כל מבנה בנפרד. ערכם של הסכומים "ברי ההשבה", נקבע כדלקמן:

- במבנים המשמשים כסניפי הבנק: על פי היוון תזרים המזומנים העתידי הצפוי מהסניף.
- במבנים אחרים, על פי הערכות שמאי תקופתיות.

טו. זכויות עובדים

(1) התחייבויות הבנק והחברות המאוחדות שלו לעובדיו, הנובעות מיחסי עובד-מעביד, על פי הסכמי העבודה, הדין, והנהוג - מכוסות על ידי עתודות מתאימות. העתודות בגין חלק מההתחייבויות כאמור (המתייחסות לפיצויי פרישה, ומענקי יובל), חושבו על בסיס אקטוארי ומוצגות בערך הנוכחי לתאריך המאזן, בהתבסס על היוון בשיעור של 4% בהתאם להוראות המפקח על הבנקים (ובתנאי שיתרת הפרשה לפיצויי פרישה המחושבת על פי העקרונות שצוינו לעיל, לא תיפול מהיתרה המחושבת על פי הכללים שנקבעו בגילוי דעת 20 של לשכת רואי חשבון בישראל).

בהתאם להנחיות בנק ישראל כוללות התחייבויות לתשלום פיצויי פרישה גם התחייבויות (לרבות התחייבויות משתמעות, כמשמעותן בכללי הדיווח הבינלאומיים), לתשלום הטבות נוספות (מעבר להתחייבות החוזית), לעובדים שיפרשו בעתיד.

(2) לכיסוי התחייבויותיהם בגין פיצויי פרישה הפקידו הבנק והחברות המאוחדות שלו סכומים בקופות גמל לקצבה ולפיצויים.

טז. התחייבויות תלויות

(1) נערכו הפרשות מתאימות לגבי תביעות אשר לדעת הנהלת הבנק ויועציו המשפטיים צפוי הפסד בגין.
(2) בהתאם להוראות בנק ישראל מסווג הבנק את התביעות שהוגשו נגדו - לאחת מהקטגוריות הבאות, בהתאם להסתברות של מימוש החשיפה להפסד בגין תביעות אלו, כדלקמן:

- תביעות שההפסד בגין צפוי (Probable): מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגין, עולה על 70%. בגין תביעות אלו נערכה הפרשה להפסד בדוחות הכספיים, בהתאם לעובדות הידועות לבנק.
- תביעות שהסיכוי להפסד בגין אפשרי (Reasonably Possible): מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגין, עולה על 20% ונמוכה מ-70%. לא נערכה הפרשה להפסד בגין, אך ניתן גילוי לגביהן - כאשר סכום התביעה, מהותי (ראה ביאור 18).
- תביעות שהסיכוי להפסד בגין קלוש (Remote): מוגדרות, בדרך כלל, כתביעות שההסתברות למימוש החשיפה להפסד בגין, נמוכה מ-20%. לא נערכה הפרשה להפסד בגין, אך ניתן גילוי לגביהן - כאשר סכום התביעה מהותי ביותר.

(3) הוראות בנק ישראל מאפשרות לתאגידים הבנקאיים, במקרים מסוימים, שלא לאמוד את סיכויי התביעה, אם לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציו המשפטיים לא ניתן להעריך את התממשות החשיפה לסיכון בגין התביעה. תביעות מהותיות העומדות בקריטריונים אלו - דווחו בנפרד בביאור 18.

יז. עסקאות כרטיסי אשראי

האשראי לציבור כולל גם יתרות חוב הנובעות מעסקאות כרטיסי אשראי שבוצעו על ידי לקוחות הבנק - באמצעות כרטיסי אשראי שהונפקו ללקוח על ידי הבנק, בשיתוף עם חברות כרטיסי האשראי (גם אם הודעת החיוב טרם נשלחה ללקוח על ידי חברת כרטיסי האשראי).

יח. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

(1) הכנסות והוצאות מימון כלולות על בסיס צבירה, בכפוף לאמור להלן:

- לגבי מדיניות הכרה בהכנסות והוצאות ממכשירים פיננסיים נגזרים, ראה סעיף יח' להלן.

יח. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות (המשך)

- לענין ההכרה בהכנסות בגין חובות פגומים - ראה סעיף ד' (2) לעיל.
 - הכנסות ריבית מראש בגין כתבי התחייבות נדחים, מופחתות לפי שיטת "התשואה האחידה".
 - הכנסות מעמלות בגין פרעון מוקדם של הלוואות, נזקפות לדוח הרווח והפסד בשיעורים שנתיים שווים במשך התקופה שנותרה לפרעון הלוואות ו/או במשך שלוש שנים - לפי המוקדם.
 - עמלות הקצאת אשראי ועמלות מימון אחרות נזקפות לדוח הרווח והפסד, בהתאם לתקופת העסקאות.
- (2) עמלות תפעוליות בגין מתן שירותים, נזקפות לדוח הרווח והפסד כאשר לבנק נצמחת זכאות לקבלתן.
- (3) לענין הכנסות מניירות ערך - ראה סעיף ח' לעיל.
- (4) הכנסות והוצאות אחרות מוכרות על בסיס צבירה.

יט. מכשירים פיננסיים נגזרים

- (1) במהלך פעילותו מבצע הבנק עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים (כגון: חוזי מטבע, חוזי ריבית, עסקאות החלפה פיננסיות של מטבע (SWAP), אופציות על שערי מטבע חוץ וכו') הן עבור לקוחותיו במסגרת פעילותו כסוחר והן עבור עצמו - במסגרת ניהול סיכונים השוק אליהם חשוף הבנק (סיכון בסיס, סיכון ריבית וסיכון נזילות) ובמטרה להקטין ככל האפשר את חשיפתו לסיכונים אלה.
- (2) בהתאם להוראות בנק ישראל מוצגים המכשירים הנגזרים, בדוחות הכספיים, על פי שוויים ההוגן. השינוי בשוויים ההוגן של המכשירים הנגזרים נזקף לדוח הרווח והפסד או להון העצמי (כמרכיב של "רווח כולל אחר") - בהתאם ליעודו של המכשיר הנגזר.
- בהתאם להוראות אלו יש לראות בהטבות מסוימות הגלומות בחלק מחוזי ההתקשרות שמבצע הבנק "מכשירים נגזרים משובצים" (ראה ביאור 18 ד' (1)(ג)), ולטפל בהן כמפורט להלן:
- על פי ההוראה יש להפריד הטבות מסוימות שהוגדרו כ"מכשירים נגזרים משובצים", מ"החוזים המארחים" ולטפל בהן כמכשירים נגזרים - דהיינו, למדוד אותם על בסיס שוויים ההוגן בכל עת. המכשיר הנגזר המשובץ מוצג במאזן יחד עם החוזה המארח והשינוי בשווי ההוגן נזקף לדוח רווח והפסד.
- (3) לתאריך המאזן לא היו בבנק מכשירים נגזרים מגדרים.

כ. קיזוז נכסים והתחייבויות

- (1) הבנק מקיזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צד נגדי ומציג במאזן את יתרתם, נטו, בהתקיים התנאים המצטברים הבאים:
- (א) בגין התחייבויות אלה, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים.
- (ב) קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו, או בו זמנית.
- (2) הבנק מקיזז בין פקדונות שפרעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי - לבין האשראי שניתן מפקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. הכנסות, נטו, מהפעילות הנ"ל נכללו בסעיף "עמלות תפעוליות".
- (3) הבנק מקיזז בין מכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי, הכפופים להסדר להתחשבות נטו.

כא. מיסים על ההכנסה

- (1) הבנק וחברות מאוחדות שלו נוקטים בשיטה של ייחוס מיסים בשל הפרשים בעיתוי זקיפת הכנסות והוצאות מסוימות לצרכי מס. כן נכללה עתודה למיסים בגין ההפרש שבין עלותם המופחתת של נכסים לא כספיים בני פחת המוצגת בדוחות הכספיים, לבין העלות המופחתת כאמור, לצרכי מס. המיסים הנדחים חושבו לפי שיטת ההתחייבות ובהתאם לשיעור המס הצפוי לחול בתקופה בה ימומשו המיסים הנדחים, בהתבסס על שיעור המס וחוקי המס אשר נחקקו עד לתאריך המאזן. מימושם של המיסים הנדחים מותנה בקיום רווחים חייבים במס בעתיד. להערכת ההנהלה יהיו מיסים נדחים אלה ניתנים למימוש בעתיד.
- (2) בחישוב המיסים הנדחים לא הובאו בחשבון המיסים שהיו חלים במקרה של מימוש ההשקעה בחברות מוחזקות, מאחר שהבנק מתכוון להמשיך להחזיק בחברות אלו ולא לממשן.
- (3) לא נערכה עתודה למיסים נדחים בגין עודפים שנצברו בחברות מאוחדות שאינן "מוסדות כספיים", מאחר שאין בכוונת חברות אלו לחלק עודפים אלו כדיבדנד בעתיד הנראה לעין.
- (4) ההפרשה למיסים על הכנסות הבנק וחברות מאוחדות מסוימות המוגדרות כ"מוסדות כספיים" לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר של מוסדות כספיים נכלל בדוחות רווח והפסד בסעיף "משכורות והוצאות נלוות".
- (5) הבנק מיישם החל מיום 1 בינואר 2012 את תקן החשבונאות הבינלאומי מספר 12, בנושא: "מיסים על ההכנסה". התקן קובע כי יש לערוך הפרשות בגין התחייבות לתשלום מס ("עתודה למס") או בגין מיסים שתשלומם הוקדם ("מיסים נדחים לקבל") - בעיקר בשל הפרשים שנוצרים מזקיפת הכנסות והוצאות בדוח הכספי, בעתוי שונה מזקיפתן לצורכי מס.

כן נקבע בתקן, כי ההפרשות ל"מיסים נדחים לקבל" או ל"עתודה למס", יחושבו על פי שיעורי המס שיחולו בתקופות בהן צפוי מימושן של הפרשות אלו. בנושאים מסוימים המתייחסים לטיפול החשבונאי במיסים על ההכנסה, לרבות התנאים לרישום הפרשות בגין "מיסים נדחים לקבל", נקבעו על ידי המפקח על הבנקים מגבלות נוספות. בנושאים אלו חלות על הבנק הוראות המפקח, לרבות המגבלות שנקבעו בהוראות אלו.

כב. מדידות שווי הוגן וחלופות שווי הוגן

פריטים מסויימים (בעיקר מכשירים נגזרים וניירות ערך בתיק הזמין למכירה ובתיק למסחר), נמדדים בדוחות הכספיים על פי שוויים הוגן. בנוסף, ניתן בדוחות כספיים אלו (בביאור 19) מידע על שוויים הוגן של כלל המכשירים הפיננסיים בבנק.

מדידת השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים מבוססת על כללים שפרסם בנק ישראל, המבוססים על תקן החשבונאות IAS 157 שפורסם בארה"ב.

על פי כללים אלו, מוגדר השווי הוגן כמחיר שהיה מתקבל במכירת נכס, או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות ב"עסקה רגילה" (עסקה בה מתקיימת חשיפה לשוק בתקופה הקודמת למועד המדידה, עבור עסקאות שמעורבים בהם נכסים או התחייבויות הדומים למכשירים הרלוונטיים למדידה), בין משתתפים בשוק במועד המדידה.

הכללים שפורסמו בהוראה מאפשרת שימוש בשלוש גישות שונות להערכת שווי הוגן, כדלקמן:

- **"גישת השוק"** - לפיה, השווי הוגן של הנכסים וההתחייבויות ייקבע בהתבסס על מחירים ומידע רלוונטי שמקורו בעסקאות שוק לגבי נכסים והתחייבויות זחים או בני השוואה.
- **"גישת ההכנסה"** - לפיה, השווי הוגן ייקבע בהתבסס על היוון תזרימי מזומנים עתידיים לערכם הנוכחי, בהתבסס על שיעורי היוון המקובלים בשוק לגבי הנכסים וההתחייבויות הרלוונטיים.

כב. מדידות שווי הוגן וחלופות שווי הוגן (המשך)

- **"גישת עלות"** - לפיה, השווי ההוגן ייקבע בהתבסס על עלות השחלוף של הנכס או ההתחייבות הרלוונטיים.
כן מבחינה ההוראה בין שני סוגי נתונים המשמשים בקביעת השווי ההוגן:
 - **"נתונים נצפים"** - המשקפים את ההנחות שמשתתפים אחרים בשוק משתמשים בהן, לתמחור הנכס או ההתחייבות, ומבוססים על נתוני שוק שהושגו ממקורות בלתי תלויים.
 - **"נתונים לא נצפים"** - המשקפים את הערכות התאגיד הבנקאי, לגבי ההנחות של משתתפים אחרים בשוק - בהתבסס על המידע הטוב ביותר של התאגיד הבנקאי.
- ההנחות שנקבעו בהוראה מנחות את התאגידים הבנקאיים לעשות שימוש גדול ככל האפשר ב"נתונים נצפים", ושימוש נמוך ככל האפשר ב"נתונים לא נצפים" בתהליך קביעת השווי ההוגן של נכסים או התחייבויות הנמדדים בשיטה זו. בנוסף, נקבע בהוראה מדרג איכותי לנכסים והתחייבויות הנמדדים לפי שיטת השווי ההוגן, כדלקמן:
- (א) קבוצת איכות גבוהה (דרג 1) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות זהים.
- (ב) קבוצת איכות ביניים (דרג 2) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים נצפים במישרין או בעקיפין (אך אינם מחירים מצוטטים בשוק פעיל), לרבות מחירים מצוטטים בשוק פעיל לנכסים או התחייבויות דומים.
- (ג) קבוצת איכות נמוכה (דרג 3) - אליה משתייכים נכסים או התחייבויות שקביעת השווי ההוגן שלהם מבוססת על נתונים לא נצפים (כאשר נתונים נצפים רלוונטיים – אינם זמינים).
- ההנחות והכללים שישומו על ידי הבנק לצורך סווג הנכסים וההתחייבויות לקבוצות האיכות השונות, כאמור לעיל, כללו:
- בקבוצת האיכות הגבוהה (דרג 1), נכללו: מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים הנסחרים בשוק פעיל המתאפיין במספר רב של משתתפים ומחזורי מסחר משמעותיים, כגון: השקעות בניירות ערך סחירים וחוזי אופציה נסחרים בבורסה.
 - בקבוצת איכות הביניים (דרג 2), נכללו: מכשירים פיננסיים ומכשירים פיננסיים נגזרים, שאינם סחירים בשוק פעיל, שקביעת שווייהם מבוססת על ציטוטים בשוק פעיל של מכשירים דומים, או על ציטוטים המתקבלים מגופים בלתי תלויים, כגון: השקעות בניירות ערך לא סחירים ועסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מסוג "שקל - מט"ח", או "מט"ח - מט"ח".
 - בקבוצת האיכות הנמוכה (דרג 3), נכללו: מכשירים פיננסיים נגזרים לא סחירים, שקביעת שווייהם מבוססת על ציטוטים בשווקים לא פעילים, כגון: עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים מסוג "מדד - מט"ח".
- כן כוללים חישובי השווי ההוגן גם מרכיבים בגין סיכון האשראי (בגין חובות) ובגין סיכון אשראי של צד נגדי (בגין מכשירים נגזרים). מדידת מרכיב סיכון האשראי מבוססת על הכללים שנקבעו לחישוב הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות (לרבות הפרשות להפסדי אשראי המחושבות על בסיס קבוצתי). מדידת מרכיב סיכון האשראי של צד נגדי (CVA) מבוססת על מרווחי האשראי של חוזי CDS סחירים של הצד הנגדי לעסקה (במידה וקיימים כאלה), או על מרווחים המבוססים על דירוג האשראי של הלקוח.
- בנוסף, הותר לתאגידים הבנקאיים להחיל את שיטת ה"שווי ההוגן" על מכשירים פיננסיים מסוימים, שעל פי הוראות הדיווח לציבור של בנק ישראל לא נדרש ליישם לגביהם שיטת מדידה זו. על אף האמור לעיל, לא יישם הבנק בתקופות הדיווח את שיטת ה"שווי ההוגן", לגבי פריטים שאין חובה ליישם לגביהם שיטת מדידה זו.

ביאור 1 - כללי ועיקרי דיווח ומדיניות חשבונאית (המשך)

כג. דוח על תזרימי מזומנים

הדוח על תזרימי המזומנים כולל תזרימי מזומנים הנובעים מפעילות שוטפת, פעילות בנכסים ופעילות בהתחייבויות ובהון.

ככלל, מוצגים תזרימי המזומנים הנובעים מפעילות המתייחסת הן לנכסים והן להתחייבויות בסכומם, נטו, למעט תזרימי המזומנים בקשר לבניינים וציוד, ניירות ערך זמינים למכירה והשקעות בחברות מוחזקות. סעיף המזומנים כולל מזומנים ופקדונות בבנקים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים.

כד. רווח למניה

הרווח למניה מחושב על בסיס מספר המניות שהיה במחזור בשנים המדווחות עבור כל סוג מניה בנפרד.

כה. דיווח על מגזרי פעילות

מגזר פעילות הוא מרכיב בתאגיד בנקאי אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות, תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.

המתכונת לדיווח על מגזרי הפעילות של הבנק נקבעה בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. סיווג התוצאות הכספיות בחתך מגזרי פעילות בבנק מבוסס על פילוח נתוני ההכנסות וההוצאות בחתך קבוצות לקוחות הומוגניות, שמאפייני פעילותן הבנקאית תואמים את ההגדרות שנקבעו לכל מגזר פעילות.

ביאור 2 - מזומנים ופקדונות בבנקים

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר	31 בדצמבר	
2011	2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
2,055	2,428	מזומנים ופקדונות בבנק ישראל
1,391	1,239	פקדונות בבנקים מסחריים
102	5	פקדונות בתאגידים בנקאיים מיוחדים
3,548	3,672	סך הכל מזומנים ופקדונות בבנקים
3,103	3,469	כולל מזומנים ופקדונות בבנק ישראל ובבנקים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים

ביאור 3 - ניירות ערך

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2012

התאמה לשווי הוגן				
שווי הוגן**	הפסדים	רווחים	עלות מופחתת*	הערך במאזן
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
אגרות חוב מוחזקות לפדיון⁽¹⁾				
223	-	11	212	212
91	-	4	87	87
314	-	15	299	299
ניירות ערך זמינים למכירה⁽³⁾				
אגרות חוב ⁽¹⁾ :				
4,057	-	119	3,938	4,057
626	-	13	613	626
458	2	15	445	458
5,141	2	147	4,996	5,141
12	-	-	12	12
5,153	***2	***147	5,008	5,153
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב ⁽¹⁾ :				
10	-	-	10	10
4	-	-	4	4
18	-	1	17	18
2	-	-	2	2
34	-	****1	33	34
5,501	2	163	5,340	5,486

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך, במידת הצורך.

** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי ההוגן בתיק הזמין למכירה מניות בסך 12 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך, שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שוויין ההוגן.

*** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.

**** נזקף לדוח רווח והפסד.

הערות:

- (1) לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעה באגרות חוב - ראה ביאורים 21 ו-22.
- (2) הסעיף כולל יתרה בסך 8 מיליון ש"ח, בגין החזקה בשיעור של 14.8% בחברת א.י. אמריקה ישראל.
- (3) בתקופת הדוח סיווג הבנק הפרשות לירידת ערך מניות ואגרות חוב זמינות למכירה בסך של 20 מיליון ש"ח, כ"ירידת ערך בעלת אופי שונה מזמני" וזקף אותן לדוח רווח והפסד.

ביאור 3 - ניירות ערך (המשך)

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2011

התאמה לשווי הוגן				
שווי הוגן**	הפסדים	רווחים	עלות מופחתת*	הערך במאזן
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
ניירות ערך זמינים למכירה				
אגרות חוב ⁽¹⁾ -				
4,003	4	24	3,983	4,003
758	8	11	755	758
195	16	7	204	195
4,956	28	42	4,942	4,956
15	-	-	15	15
4,971	***28	***42	4,957	4,971
סך הכל ניירות ערך זמינים למכירה				
ניירות ערך למסחר				
אגרות חוב ⁽¹⁾ -				
17	-	-	17	17
6	-	-	6	6
33	2	-	35	33
10	-	-	10	10
66	****2	-	68	66
5,037	30	42	5,025	5,037
סך הכל ניירות ערך				

* במניות - עלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך, במידת הצורך.

** נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות ערך בהיקפים גדולים. כן כוללים נתוני השווי ההוגן בתיק הזמין למכירה מניות בסך 15 מיליון ש"ח, שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי העלות, בניכוי הפרשה לירידת ערך, שעל פי הערכת ההנהלה אינה עולה על שוויין ההוגן.

*** כלולים בהון העצמי בסעיף "התאמות בגין ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן", בניכוי השפעת המס.

**** נזקק לדוח הרווח והפסד.

הערות:

(1) פירוט לגבי תוצאות הפעילות בגין השקעות באגרות חוב - ראה ביאורים 21 ו-22.

(2) הסעיף כולל יתרה בסך 10 מיליון ש"ח בגין החזקה בשיעור 14.8% בחברת אי. אמריקה ישראל בע"מ.

(3) לענין ניירות ערך ששועבדו - ראה ביאור 14.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

במאחד ובבנק

א. חובות ** ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

1. תנועה בהפרשה להפסדי אשראי (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012					
הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיוור	
343	-	343	*84	8	*251
יתרת הפרשה לתחילת השנה					
35	-	35	(17)	1	51
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי					
(107)	-	(107)	(38)	-	(69)
מחיקות חשבונאיות					
86	-	86	44	-	42
גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות					
(21)	-	(21)	6	-	(27)
מחיקות חשבונאיות, נטו					
357	-	357	73	9	275
יתרת הפרשה לסוף השנה					

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011					
הפרשה להפסדי אשראי					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיוור	
397	-	397	*108	8	*281
יתרת הפרשה ליום 1.1.2011					
36	-	36	*(2)	-	*38
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי					
(180)	-	(180)	*(71)	-	(109)
מחיקות חשבונאיות					
90	-	90	49	-	41
גביית חובות שנמחקו בשנים קודמות					
(90)	-	(90)	*(22)	-	*(68)
מחיקות חשבונאיות, נטו					
343	-	343	84	8	251
יתרת ההפרשה לסוף השנה					

* סווג מחדש
** אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

א. חובות ** ומכשירי אשראי חוץ מאזניים (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות* ועל החובות* בגינם היא חושבה (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיוור	
יתרת חוב רשומה של חובות*:					
16,491	3,350	13,141	1,427	-	11,714
• שנבדקו על בסיס פרטי					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
2,476	-	2,476	-	2,401	75
- לפי עומק הפיגור					
1,349	-	1,349	932	13	404
- אחר					
20,316	3,350	16,966	2,359	2,414	12,193
סך הכל חובות*					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*					
301	-	301	43	-	258
• שנבדקו על בסיס פרטי					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
4	-	4	-	4	-
- לפי עומק הפיגור					
32	-	32	26	5	1
- אחר					
337	-	337	69	9	259
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי					

31 בדצמבר 2011					
אשראי לציבור					
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל	פרטי		מסחרי
			אחר	לדיוור	
יתרת חוב רשומה של חובות*:					
15,898	3,209	12,689	**1,210	-	**11,479
• שנבדקו על בסיס פרטי					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
2,087	-	2,087	-	2,024	63
- לפי עומק הפיגור					
1,260	-	1,260	**905	16	**339
- אחר					
19,245	3,209	16,036	2,115	2,040	11,881
סך הכל חובות*					
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*					
279	-	279	**48	-	**231
• שנבדקו על בסיס פרטי					
• שנבדקו על בסיס קבוצתי:					
4	-	4	-	4	-
- לפי עומק הפיגור					
37	-	37	31	4	2
- אחר					
320	-	320	79	8	233
סך הכל הפרשה להפסדי אשראי					

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים למעט אג"ח.
** סווג מחדש

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾

1. איכות אשראי ופיגורים (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012

חובות לא פגומים		סך הכל	בעייתיים ⁽²⁾		לא בעייתיים	
בפיגור של 30 יום ועד 89 יום ⁽⁵⁾	בפיגור של 90 יום ומעלה ⁽⁴⁾		אחר	פגומים ⁽³⁾		
פעילות בישראל:						
ציבור - מסחרי:						
4	-	1,471	47	77	1,347	• בינוי ונדל"ן - בינוי
-	-	1,537	-	23	1,514	- פעילות בנדל"ן
-	-	394	-	5	389	• שירותים פיננסיים
16	1	7,980	73	309	7,598	• אחר
20	1	11,382	120	414	10,848	סך הכל מסחרי
9	14	2,414	44 ⁽⁶⁾	-	2,370	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
12	6	2,353	23	64	2,266	- אחר
41	21	16,149	187	478	15,484	סך הכל ציבור בישראל
-	-	2,942	-	-	2,942	בנקים בישראל
41	21	19,091	187	478	18,426	סך הכל פעילות בישראל
פעילות בחו"ל:						
ציבור - מסחרי:						
-	-	319	55	-	264	• בינוי ונדל"ן
-	-	492	-	55	437	• מסחרי אחר
-	-	811	55	55	701	סך הכל מסחרי
-	-	6	-	-	6	אנשים פרטיים
-	-	817	55	55	707	סך הכל ציבור בחו"ל
-	-	408	-	-	408	בנקים בחו"ל
-	-	1,225	55	55	1,115	סך הכל פעילות בחו"ל
41	21	16,966	242	533	16,191	סך הכל ציבור
-	-	3,350	-	-	3,350	סך הכל בנקים
41	21	20,316	242	533	19,541	סך הכל

הערות:

- אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
- סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור אחרות הנמצאות בפיגור של 90 יום ומעלה.
- כלל חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש, ראה ביאור 4 ב' (3) (ב') להלן.
- מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.
- צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 יום ועד 89 יום בסך של 29 מיליוני ש"ח, סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.
- כולל יתרת הלוואות לדיור בסך 44 מיליון ש"ח, לגביהן נערכה הפרשה לפי עומק הפיגור, בהן נחתם הסדר להחזר פיגורים של הלווה, הכולל שינוי בלוח הסילוקין של ההלוואה.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2011

חובות לא פגומים		סך הכל	אחר	פגומים ⁽³⁾	
בפיגור של 30 יום ועד 89 יום ⁽⁵⁾	בפיגור של 90 יום ומעלה ⁽⁴⁾				
35	1	12,689	12,182	507	אשראי לציבור
					• נבדק על בסיס פרטי
					• נבדק על בסיס קבוצתי:
6	16	2,087	2,087	-	• לפי עומק הפיגור
9	11	1,260	1,260	-	• אחר
50	28	16,036	15,529	507	סך הכל ציבור
-	-	3,209	3,209	-	בנקים
50	28	19,245	18,738	507	סך הכל

הערות:

1. אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח.
2. סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור אחרות הנמצאות בפיגור של 90 יום ומעלה.
3. ככלל חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש, ראה ביאור ב' (3) (ב') להלן.
4. מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.
5. צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 יום בסך של 35 מיליוני ש"ח, סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

2. איכות תיק האשראי

להלן נתונים לגבי יחסים פיננסיים מסויימים המשמשים להערכת איכות תיק האשראי, בחתך קבוצות אשראי:

31 בדצמבר 2012

אנשים פרטיים		מסחרי	
סך הכל	אחר		
%	%	%	%
0.2	(0.7)	-	0.4 שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי
3.1	2.7	-	3.9 שיעור החובות הפגומים מתוך האשראי
4.5	3.7	1.8	5.3 שיעור החובות הבעייתיים מתוך האשראי
0.4	0.8	0.9	0.2 שיעור החובות בפיגור מעל 30 יום מתוך האשראי

31 בדצמבר 2011

אנשים פרטיים		מסחרי	
סך הכל	אחר		
%	%	%	%
0.2	0.2	-	0.3 שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי
3.2	4.0	-	3.6 שיעור החובות הפגומים מתוך האשראי
4.5	5.2	1.9	4.9 שיעור החובות הבעייתיים מתוך האשראי
0.5	1.1	1.1	0.3 שיעור החובות הבעייתיים מתוך האשראי

הנהלת הבנק עוקבת אחרי התפתחות אינדיקטורים אלו בתדירות רבעונית ובוחנת את משמעות התוצאות שהתקבלו, הן ביחס לנתונים בתקופות קודמות והן ביחס לנתונים המקבילים במערכת הבנקאית. בהתבסס על בדיקה זו מעריכה הנהלת הבנק כי איכות תיק האשראי בבנק אינה נופלת מאיכות תיק האשראי הממוצעת במערכת הבנקאית.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות* (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים

(א) חובות פגומים והפרשה פרטנית (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012				
חובות פגומים	סך הכל	חובות פגומים אחרים	חובות פגומים בגינם נערכה הפרשה להפסדי אשראי	
יתרה חוזית	יתרה רשומה	יתרה רשומה	יתרת הפרשה**	יתרה רשומה
פעילות בישראל:				
ציבור מסחרי:				
352	77	38	23	39
• בינוי ונדל"ן - בינוי				
27	23	12	1	11
- פעילות בנדל"ן				
14	5	5	-	-
• שירותים פיננסים				
961	309	117	50	192
• אחר				
1,354	414	172	74	242
סך הכל מסחרי				
-	-	-	-	-
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור				
298	64	33	13	31
- אחר				
1,652	478	205	87	273
סך כל הציבור בישראל				
-	-	-	-	-
בנקים				
1,652	478	205	87	273
סך הכל פעילות בישראל				
פעילות בחו"ל				
ציבור מסחרי:				
-	-	-	-	-
• בינוי ונדל"ן				
57	55	1	16	54
• אחר				
57	55	1	16	54
סך הכל מסחרי				
-	-	-	-	-
אנשים פרטיים				
57	55	1	16	54
סך הכל הציבור - בחו"ל				
-	-	-	-	-
בנקים				
57	55	1	16	54
סך הכל פעילות בחו"ל				
1,709	533	206	103	327
סך הכל ציבור ⁽¹⁾				
-	-	-	-	-
סך הכל בנקים				
1,709	533	206	103	327
סך הכל ⁽¹⁾				
1. מזה:				
745	448	129	98	319
• נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים				
228	184	75	23	109
• חובות בארגון מחדש				

הערות:

* אשראי לציבור, פקדונות בבנקים וחובות אחרים למעט אג"ח.
** הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות* (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

(א) חובות פגומים והפרשה פרטנית (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2011			
סך הכל	חובות פגומים אחרים	חובות פגומים בגינם נערכה הפרשה להפסדי אשראי	
		יתרת הפרשה**	יתרה רשומה
507	187	95	320
507	187	95	320
סך הכל ציבור ⁽²⁾			
סך הכל			
2. מזה:			
466	148	94	318
• נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי מזומנים			
197	60	28	137
• חובות בארגון מחדש			

הערות:

* אשראי לציבור, פקדונות בבנקים וחובות אחרים למעט אג"ח.
** הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני.

(ב) חובות בעייתיים בארגון מחדש* (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012

צובר הכנסות ריבית				
סך הכל**	חוב שאינו בפיגור	תקופת הפיגור		אינו צובר ריבית
		30 יום עד 89 יום	90 יום ומעלה	
				פעילות בישראל:
				ציבור מסחרי:
16	10	-	-	• בינוי ונדל"ן - בינוי 6
13	13	-	-	- פעילות בנדל"ן -
1	1	-	-	• שירותים פיננסיים -
76	66	2	-	• אחר 8
106	90	2	-	סך הכל מסחרי 14
23	20	2	-	אנשים פרטיים - אחר 1
129	110	4	-	סך כל פעילות בישראל 15
				פעילות בחו"ל:
-	-	-	-	ציבור מסחרי - אחר 1
54	54	-	-	סך הכל פעילות בחו"ל 1
184	164	4	-	סך הכל ציבור 16
-	-	-	-	סך הכל בנקים -
184	164	4	-	סך הכל 16

* הנתונים מתייחסים ליתרת החוב הרשומה של החובות.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ב. חובות⁽¹⁾ (המשך)

3. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

31 בדצמבר 2011				
סך הכל**	צובר הכנסות ריבית			
	חוב שאינו בפיגור	תקופת הפיגור		אינו צובר ריבית
		30 יום עד 89 יום	90 יום ומעלה	
197	185	5	-	7
-	-	-	-	-
197	185	5	-	7

* אשראי לציבור, פקדונות בבנקים וחובות אחרים למעט אג"ח
** נכלל בחובות פגומים

ג) יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		יתרת חוב רשומה ממוצעת של אשראי לציבור פגום
2011	2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
596	516	
		הכנסות ריבית שנרשמו בגין אשראי זה:
2	8	• על בסיס מזומן
8	8	• אחר
93	94	הכנסות ריבית על בסיס חוזי בגין אשראי זה

4. מידע נוסף על הלוואות לדיור

31 בדצמבר 2012				
יתרת הלוואה לדיור				שיעור המימון**
סיכון אשראי חוץ מאזני מיליוני ש"ח	מזה: ריבית משתנה מיליוני ש"ח	מזה: "בולט" ובלון מיליוני ש"ח	סך הכל מיליוני ש"ח	
275	1,462	68	1,824	• עד 60%
71	530	9	663	• מעל 60%
-	2	-	2	שיעבוד משני או ללא שיעבוד
346	1,994	77	2,489	סך הכל

** היחס בין המסגרת המאושרת לבין שווי הנכס, במועד אישור המסגרת.

ביאור 4 - סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במאחד ובבנק

ד. מיון יתרות האשראי לציבור וסיכון אשראי חוץ מאזני לפי גודל האשראי של לווה

31 בדצמבר 2012				
מדרגות האשראי (אלפי ש"ח)	מ	עד	מספר לווים ⁽⁴⁾	אשראי ⁽²⁾⁽¹⁾ מיליוני ש"ח
סיכון אשראי ⁽³⁾⁽²⁾ מיליוני ש"ח				
-	10	66,762	127	117
10	20	25,646	229	163
20	40	24,682	516	216
40	80	19,776	886	243
80	150	10,447	937	194
150	300	6,585	1,212	183
300	600	4,291	1,628	197
600	1,200	2,346	1,719	225
1,200	2,000	841	1,132	162
2,000	4,000	642	1,570	210
4,000	8,000	298	1,447	208
8,000	20,000	155	1,593	386
20,000	40,000	74	1,645	479
40,000	200,000	52	2,484	1,478
200,000	400,000	2	624	-
400,000	800,000	1	401	14
		162,600	18,150	4,475
31 בדצמבר 2011				
מדרגות האשראי (אלפי ש"ח)	מ	עד	מספר לווים ⁽⁴⁾	אשראי ⁽²⁾⁽¹⁾ מיליוני ש"ח
סיכון אשראי ⁽³⁾⁽²⁾ מיליוני ש"ח				
-	10	67,480	128	121
10	20	25,775	231	166
20	40	23,970	497	217
40	80	18,145	791	246
80	150	9,196	*847	197
150	300	6,012	1,102	185
300	600	3,824	1,441	178
600	1,200	2,051	1,520	179
1,200	2,000	762	1,006	158
2,000	4,000	602	*1,454	213
4,000	8,000	285	1,363	190
8,000	20,000	187	1,955	424
20,000	40,000	62	1,352	422
40,000	200,000	55	*2,642	1,922
200,000	400,000	1	238	-
400,000	800,000	1	449	-
		158,408	17,016	4,818

- (1) לרבות השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים הנובעים מפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים של הציבור.
(2) האשראי וסיכון האשראי החוץ מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווים ושל קבוצת לווים.
(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלת החבות של לווה.
(4) מספר הלווים לפי סה"כ אשראי וסיכון אשראי.

תקרת האשראי במדרגה העליונה הינה בסך של 401 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2011 - 449 מיליוני ש"ח).

* סווג מחדש

ביאור 5 - השקעה בחברות מוחזקות

א. ההרכב:

הבנק		מאוחד	
31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
(1) חברות מאוחדות			
			השקעה במניות לפי שיטת השווי המאזני, לרבות מוניטין
7	4	-	-
4	-	-	-
			השקעה בהלוואות
			רווחים שנצברו ממועד הרכישה
36	34	-	-
			סך הכל השקעות בחברות מאוחדות
47	38	-	-
(2) חברות כלולות			
			השקעה במניות לפי שיטת השווי המאזני, לרבות מוניטין
-	3	-	3
			השקעה בהלוואות
-	2	-	2
			הפסדים שנצברו ממועד הרכישה
-	-	-	-
			סך הכל השקעות בחברות כלולות
-	5	-	5
			סך הכל השקעות בחברות מוחזקות
47	43	-	5

ב. חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות (במאוחד כלולות)

			חלק הבנק ברווחים לפני מיסים של חברות מוחזקות
22	2	1	-
4	-	-	-
			חלק הבנק ברווחים של חברות מוחזקות, לאחר מיסים
18	2	1	-

ג. מיזוג סטטוטורי

ביום 1 בינואר 2012 נכנס לתוקף הסכם למיזוג סטטוטורי, שנחתם ביום 19.12.2011 בין מרכנתיל שוקי הון בע"מ (להלן: "החברה"), שהוחזקה עד לאותו מועד על ידי הבנק בשיעור של 100%, לבין "תכלית דיסקונט - ניהול תיקים בע"מ" (להלן: "תכלית", חברה בת של החברה האם), במסגרתו מוזגה פעילות החברה לתוך "תכלית", בתמורה להנפקת 31% מהון המניות של "תכלית" לבנק. עם ביצוע המיזוג חדלה החברה להתקיים ומניותיה התבטלו. לאור האמור לעיל, נגרעה החברה מהדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק. להלן תמצית נתונים כספיים של החברה שנגרעה:

מיליוני ש"ח	
6	סך הכל נכסים למועד המיזוג (1.1.2012)
-	תרומת החברה לרווח - בשנת 2011
-	- בשנת 2010

ביאור 5 - השקעה בחברות מוחזקות (המשך)

ד. להלן פרטים על חברות מוחזקות:

דיבידנד שנרשם		תרומה לרווח הנקי		ערך השקעה לפי שווי מאזני		חלק בהון, בזכויות הצבעה ובזכות לקבלת רווחים	תחום פעילות עיקרי
2011	2012	2011	2012	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012		
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	
חברות מוחזקות עיקריות							
-	-	-	-	-	5	31.0	תכלית דיסקונט ניהול תיקי ניהול תיקים בע"מ ⁽¹⁾ השקעות
-	-	-	-	-	-	20.0	גולדן גייט ברידג' פאנד קרן הון סיכון
-	-	1	1	2	3	100.0	מרבית סוכנות לביטוח (1996) בע"מ ביטוח סוכנות
-	-	-	-	-	-	100.0	מרכנתיל הנפקות בע"מ חברה להנפקות
חברות אחרות							
-	4	18	-	28	24	99.62	מרכנתיל נכסים בע"מ לא פעילה
-	-	-	-	3	3	100.0	מרכנתיל השקעות בע"מ לא פעילה
7	2	-	-	2	-	-	מרכנתיל לקנ בע"מ (בפרוק מרצון) ⁽²⁾ חדלה להתקיים
-	-	-	1	7	8	100.0	ב.מ.ד. חיתומים ויזום השקעות בע"מ לא פעילה
7	-	(1)	-	5	-	-	מרכנתיל שוקי הון בע"מ חדלה להתקיים
14	6	18	2	47	43		סך הכל

הערות:

(1) הבנק מחזיק ב- 31% בהון ובזכויות ההצבעה של החברה, מכח מניות שהנפיקה החברה לבנק ביום 1 בינואר 2012, כמתחייב מההסכם למיזוג סטטוטורי שנחתם בין החברה לבין מרכנתיל שוקי הון בע"מ (לשעבר חברה בת של הבנק, ראה גם סעיף ג' לעיל), ביום 19.12.2011.

(2) ביום 17 באוקטובר 2010 מכרה החברה את פעילות ניהול קרנות הנאמנות שלה והפסיקה את פעילותה. ביום 4 באפריל 2012 החליטה אסיפת בעלי המניות על פירוק מרצון של החברה. תהליך הפירוק הסתיים ביום 31 בדצמבר 2012.

(3) ביום 19 בדצמבר 2011 התקשרה החברה בהסכם למיזוג סטטוטורי עם חברה בת של החברה האם (ראה גם סעיף ג' לעיל). ההסכם נכנס לתוקף ביום 1.1.2012, ולאחריו חדלה החברה להתקיים ומניותיה התבטלו.

ביאור 6 - בניינים וציוד

א. ההרכב במאוחד:

עלות ⁽¹⁾	בניינים ומקרקעין	ציוד, ריהוט וכלי רכב	עלויות תכנה	סך הכל
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
יתרה לתחילת השנה	445	*375	*331	1,151
תוספות	9	18	28	55
גרועות	(37)	(73)	(1)	(111)
יתרה לסוף השנה	417	320	358	1,095
פחת שנצבר ⁽²⁾				
יתרה לתחילת השנה	163	*296	*226	685
פחת השנה	14	17	33	64
גרועות	(23)	(72)	(1)	(96)
יתרה לסוף השנה	154	241	258	653
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2012	263	79	100	442
יתרה מופחתת ליום 31 בדצמבר 2011	282	79	105	466
שיעור הפחת הממוצע בשנת 2012 (אחוזים)	4.0	11.2	14.3	8.6
שיעור הפחת הממוצע בשנת 2011 (אחוזים)	4.1	*10.6	14.3	9.4

(1) היתרה כוללת עלויות פיתוח תוכנות שהונו בסך של 60 מיליון ש"ח (31.12.2011 - כ- 55 מיליון ש"ח).

(2) הפחת שנצבר כולל הפסדים שנצברו מירידת ערך בסך 2 מיליון ש"ח (31.12.2011 - זהה).

ב. זכויות במקרקעין

(1) הבנק הינו בעל זכויות בדרך של חכירה ושכירות מוגנת בבניינים ומקרקעין לתקופות המסתיימות בשנים שבין 2016 עד 2044. יתרתן המופחתת של הזכויות הנ"ל הסתכמה כדלקמן:

31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
28	29
3	4
31	33

(2) מקרקעין ומבנים שעלותם המופחתת הסתכמה בסך של כ- 11 מיליון ש"ח אינם בשימוש הבנק ומהווים "נדל"ן להשקעה" (31 בדצמבר 2011 - כ- 12 מיליון ש"ח).

(3) זכויות במקרקעין שעלותן המופחתת הסתכמה בסך של כ- 173 מיליון ש"ח טרם נרשמו על שם הבנק בלשכות רישום המקרקעין (31 בדצמבר 2011 - כ- 176 מיליון ש"ח), עקב עיכובים בפעולות מקדימות לרישום מצד מנהל מקרקעי ישראל (מזה כ- 125 מיליון ש"ח בגין מבנה המשרדים של הנהלת הבנק ויחידות המטה הראשיות, שנרכש בשנת 2009).

* סווג מחדש

ביאור 7 - נכסים אחרים

ההרכב:

מאוחד		הבנק		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
192	189	192	189	מסים נדחים לקבל, נטו
9	11	9	11	הוצאות מראש
44	*24	44	*24	הכנסות לקבל
1	1	1	1	הוצאות הנפקה להפחתה של כתבי התחייבות נדחים
27	*20	25	*18	חייבים אחרים ויתרות חובה
273	245	271	243	סך הכל נכסים אחרים

* סווג מחדש

ביאור 8 - פקדונות הציבור

ההרכב במאוחד:

31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
3,219	2,857	פקדונות לפי דרישה
19,031	17,982	פקדונות לזמן קצוב ואחרים
4	142	פקדונות בתוכניות חסכון
22,254	20,981	סך הכל פקדונות הציבור

ביאור 9 - פקדונות מבנקים

ההרכב במאוחד ובבנק:

31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
77	80	בנקים מסחריים
9	26	פקדונות לפי דרישה
51	40	פקדונות לזמן קצוב
137	146	קיבולים
		סך הכל פקדונות מבנקים מסחריים
		תאגידים בנקאיים מיוחדים
-	2	פקדונות לזמן קצוב
137	148	סך הכל פקדונות מבנקים

ביאור 10 - כתבי התחייבות נדחים

א. ההרכב:

במאחד ובבנק		שעור תשואה פנימי*	משך חיים ממוצע*	שעור הריבית	במטבע ישראלי צמוד מדד
31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012				
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	אחוזים	שנים	אחוזים	
915	923	4.1	6.7	3.3-6.9	

* משך חיים ממוצע הינו ממוצע תקופות התשלומים, על פי שקלול תזרימי המזומנים העתידיים, המהווים לפי שיעור התשואה הפנימי. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הריבית הנדרש כדי לנכות את תזרימי המזומנים העתידיים - ליתרה המאזנית של הסעיף.

ב. זכויותיהם של כתבי ההתחייבות הנדחים, נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של הבנק בין מובטחים ובין שאינם מובטחים.

ביאור 11 - התחייבויות אחרות

ההרכב: (במיליוני ש"ח)

מאחד		הבנק		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	
99	91	99	91	הפרשה ל"מענקי וותק" (ביאור 15')
99	98	99	98	הפרשות בגין הוצאות שכר ונלוות
49	33	49	33	הפרשות בגין שירותי מחשב
107	102	107	102	עודף העתודה לפיצוי על פרישה היעודה
26	8	26	8	מיסים שוטפים - עודף הפרשה על מקדמות
20	23	20	23	הפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי
29	22	29	22	הכנסות מראש
9	7	9	7	מוסדות
414	383	414	383	זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
62	63	62	61	זכאים אחרים ויתרות זכות
914	830	914	828	סך הכל התחייבויות אחרות

ביאור 12 - הון

ההרכב: (בשקלים חדשים)

מאחד		הבנק		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	
רשום	מונפק ונפרע	רשום	מונפק ונפרע	
12,250	6,222	12,250	6,222	מניות רגילות א' בנות 0.1 שקל חדש
12,250	6,205	12,250	6,205	מניות רגילות ב' בנות 0.1 שקל חדש
500	16	500	16	מניות רגילות 0.01 שקל חדש
25,000	12,443	25,000	12,443	סה"כ מניות

ביאור 13 - הלימות ההון

א. כללי

הלימות ההון מחושבת בהתאם ל"גישה הסטנדרטית" הכלולה בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 201-208 (להלן: "כללי באזל 2").

ב. יחס הלימות ההון

31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		1. הון לצורך חישוב יחס ההון
1,674*	1,792	הון ברובד הראשון, לאחר ניכויים
614	781	הון ברובד השני, לאחר ניכויים
2,288	2,573	סך הכל הון כולל
		2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון
15,262	15,292	סיכון אשראי
163	79	סיכוי שוק
1,913	1,734	סיכון תפעולי
17,338	17,105	סה"כ יתרות משוקללות של נכסי סיכון
		3. יחס ההון לרכיבי סיכון
		• יחס הון ברובד הראשון לרכיבי סיכון
9.7	10.5	
		• יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
13.2	15.0	
9.0	9.0	• יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים
		באחוזים

ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		1. הון ברובד הראשון
1,674*	1,795	הון עצמי
-	(3)	בניכוי: השקעות בחברות שאינן ריאליות שיש בהן השקעה מהותית
1,674	1,792	סך הכל הון ברובד הראשון
		2. הון ברובד השני
		(א) הון ברובד השני - עליון
		• 45% מסכום הרווחים נטו, לפני השפעת המס המתייחס, בגין התאמות לשווי הוגן של ני"ע זמינים למכירה
6	66	
37	37	• הפרשה כללית לחובות מסופקים
43	103	סך הכל ברובד השני - עליון
		(ב) הון ברובד השני - תחתון
571	680	• כתבי התחייבות נדחים
		(ג) ניכויים מההון ברובד השני
		• השקעות בחברות שאינן ריאליות שיש בהן השקעה מהותית
-	(2)	
614	781	סך הכל הון ברובד השני

* לאחר ניכוי דיבידנד מוצע לתשלום בסך של 80 מיליון ש"ח.

א. בהתאם להסכם שנחתם בין הבנק לבין מסלקת המעו"ף, הפקיד הבנק בטוחה לטובת מסלקת מעו"ף, בגין אחריותו כלפי המסלקה עבור עסקאות שביצע הבנק ושביצעו לקוחותיו ועבור חלקו בקרן הסיכונים. בהתאם להסכם התחייבה המסלקה להשיב את סכום הבטוחה על פירותיה לבנק. עם זאת, למסלקת מעו"ף זכות לממש את הבטוחה - כולה או חלקה - על פי שיקול דעתה, כנגד הפחתת חוב הבנק כלפיה - בסכום זהה. שווי הבטוחה לטובת מסלקת מעו"ף כאמור ליום 31 בדצמבר 2012 מסתכם בסך של כ- 73 מיליון ש"ח ונכלל בדוחות הכספיים בסעיף "ניירות ערך" (31.12.2011 - 74 מיליון ש"ח).

מסלקת המעו"ף הקימה קרן סיכונים בסכום שיקבע בידי דירקטוריון המסלקה מעת לעת. חבר מסלקת מעו"ף אחראי כלפי המסלקה לחלקו בקרן הסיכונים, הנקבע בשיעור יחסי לפעילותו באופציות או לסך הבטוחות שעליו להעמיד למסלקת המעו"ף (ראה ביאור 18ג'5).

ב. במטרה להבטיח את הפעילות הסדירה בבורסה, החליט דירקטוריון מסלקת הבורסה לניירות ערך בתל-אביב על הקמת קרן סיכונים, בה ישתתפו כל חברי מסלקת הבורסה ובכללם הבנק. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים, כאמור לעיל, נקבע ביום 31 בדצמבר 2012 בסך של כ- 5 מיליון ש"ח (31.12.2011 - זהה). סכום זה יעודכן על ידי מסלקת הבורסה מידי שנה.

להבטחת התחייבותו לקרן הסיכונים כאמור, ולאחריותו כלפי המסלקה עבור עסקאות שביצע הבנק ושביצעו לקוחותיו - חתם הבנק על הסכם לפיו יפקיד הבנק לטובת מסלקת הבורסה, בטוחה - אגרות חוב ממשלתיות.

להבטחת ההסכם רשם הבנק ביום 13.4.2005 שיעבוד קבוע, בדרגה ראשונה, לטובת מסלקת הבורסה בגין בטוחה זו והזכויות בגינה. שווי הבטוחה ליום 31.12.2012 מסתכם ב- 11 מיליון ש"ח (31.12.2011 - 9 מיליון ש"ח).

ג. במטרה לייעל את פעילות סליקת הכספים במשק ולצמצם את חשיפת בנק ישראל בתחום זה, הושקה על ידי בנק ישראל מערכת לסליקת תשלומים גדולים ב"זמן אמת" (מערכת RTGS) המאפשרת העברת כספים מהירה וסופית בין הבנקים המקושרים למערכת - ובתנאי שיתרת הנזילות בבנקים לא תפחת מההיקף הנדרש לביצוע העברות הכספים. לאור הסדרי סליקה אלו - הבנק עשוי להזדקק, מעת לעת, לקבלת אשראי לפרקי זמן קצרים מבנק ישראל.

במטרה להבטיח את התשלום המלא של הסכומים שיגיעו לבנק ישראל בגין אשראי זה, שיעבד הבנק ביום 15 בנובמבר 2010 לטובת בנק ישראל, בשיעבוד קבוע בדרגה ראשונה, את כל הנכסים וההתחייבויות שהופקדו על ידו ב"חשבון הבטוחות" המתנהל במסלקת הבורסה לניירות ערך (בנוסף לשיעבוד הצף, בדרגה ראשונה, שנרשם על נכסים אלו ביום 23 ביולי 2007).

להלן נתונים לגבי הרכב הנכסים שהופקדו:

2011	2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
479	462	• בטוחות שהופקדו • יתרה ממוצעת
454	471	• יתרה לסוף השנה

ד. בנוסף, הבנק מפקיד מעת לעת פקדונות בבנק ישראל המהווים (ביחד עם ניירות הערך שהופקדו כאמור), בטוחה לתקרת האשראי הניתן לבנק מבנק ישראל באמצעות מכרזי אשראי. יתרת הפקדונות שהופקדו כאמור בבנק ישראל ליום 31.12.2012 מסתכמת בסך של 2,005 מיליוני ש"ח (31.12.2011 - 1,436 מיליוני ש"ח). בשנת 2012 לא השתתף הבנק במכרזי אשראי, כאמור (2011 - זהה).

ביאור 15 - זכויות עובדים

א. פיצוי פרישה

(1) התחייבויות הבנק והחברות המאוחדות שלו לתשלום פיצויי פרישה לעובדיהם מכוסות על ידי הפקדות בקופות פיצויים ועל ידי הפרשות מתאימות. ההתחייבויות לפיצויים מחושבות על בסיס אקטוארי הלוך בחשבון גם הטבות אותן עשוי הבנק לשלם לעובדים שיפרשו בעתיד, מעבר להתחייבות החוזית הקיימת בגינם (ראה ביאור 10). ההפרשה בגין התחייבות זו נוכתה לערכה הנוכחי בתאריך המאזן, בריבית היוון בשיעור של 1.5% (המבוססת על ריבית ההיוון שנקבעה בהוראות בנק ישראל – בשיעור של 4%, בניכוי מרכיב בגין הגידול הצפוי בשכר הריאלי, בשיעור של 2.5%). כמו כן זכאים המנהל הכללי ומספר מנהלים נוספים למענק נוסף בהיקף שבין 6 ל-9 משכורות חודשיות (לעניין זכויות נוספות, להן זכאי המנכ"ל עם פרישתו - ראה ביאור 20, להלן). סכומי היעודה והעתודה הינם כדלקמן:

מאוחד והבנק		
31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
370	371	סכום העתודה
268	264	סכום היעודה
102	107	עודף עתודה נטו (נכלל בסעיף "התחייבויות אחרות")

הבנק והחברות המאוחדות שלו אינם רשאים למשוך את כספי היעודה אלא לצורך תשלום פיצויי פרישה. (2) התחייבות הבנק לפיצויי פרישה אינה כוללת רכיבים מסוימים בגין הזכויות לקבלת פיצויי פרישה המתייחסות לעובדים שהצטרפו להסכם פנסיה - ממועד הצטרפותם להסכם, מאחר שעל פי ההסכם נושאת קרן הפנסיה בהתחייבות לתשלום הסכומים המגיעים לעובדים בגין רכיבים אלו. כן לא כוללת היעודה לפיצויים את הצטרבות ההפקדות בגין אותם רכיבים בקרן הפנסיה, שכן כספים אלו אינם נמצאים בשליטתו של הבנק.

ב. מענקי וותק

על-פי הסכמי העבודה בבנק, זכאים העובדים לקבלת מענקים בשל וותק בהגיעם לרמות וותק מסוימות ("מענקי יובל"). המענקים האמורים כוללים תשלום בגובה של מספר משכורות חודשיות וזיכוי של ימי חופש, הכל בהתאם לדרגת העובד ורמות הוותק השונות. בדוחות הכספיים נכללה הפרשה בשל מלוא התחייבות הבנק לתשלום המענקים האמורים על פי חישוב אקטוארי, בהתחשב בהסתברות מימושם של המענקים בסך של כ-99 מיליון ש"ח (31.12.2011 - כ-91 מיליון ש"ח).

ההפרשה למענקים אלה חושבה בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים לפי שיעור היוון של 1.5%. שיעור זה הינו לאחר ניכוי של 2.5% בגין הגידול הצפוי בשכר הריאלי, על פי הערכת ההנהלה.

ג. חופשות

עובדי הבנק זכאים לחופשה שנתית לפי הסכמי העבודה הקיימים ובכפוף להוראות חוק חופשה שנתית התשי"א-1951. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2012 נכללו הפרשות לחופשה במאוחד ובבנק בסך של כ-23 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2011 - זהה) חישוב ההפרשה מבוסס על השכר האחרון בתוספת הוצאות נלוות.

ד. ביטוח רפואי

על פי ההסכם למיזוג עסקי שנחתם בין הבנק לחברה מאוחדת, התחייב הבנק להמשיך ולשלם דמי ביטוח רפואי לגמלאי החברה המאוחדת אשר יצאו לגמלאות עד למועד המיזוג. הבנק ערך הפרשה בגין התחייבות זו על בסיס אקטוארי. סכום ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2012 המחושב לפי שיעור היוון של 4% הסתכם לסך של 2 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2011 - זהה).

ה. זכויות אחרות

עובדי הבנק זכאים להטבות מסוימות לאחר צאתם לגמלאות. התחייבות הבנק לתאריך המאזן בשל הטבות אלו חושבה על בסיס אקטוארי. סכום ההתחייבות כאמור ליום 31 בדצמבר 2012, לאחר היוון בשיעור של 4%, הסתכם בכ-37 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2011 - כ-39 מיליון ש"ח).

ביאור 16 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	צמוד מדד	לא צמוד	
נכסים						
3,672	-	129	973	171	2,399	מזומנים ופקדונות בבנקים
5,486	12	-	43	2,211	3,220	ניירות ערך
16,629	-	302	1,028	2,342	12,957	אשראי לציבור, נטו
5	3	-	-	2	-	השקעה בחברות כלולות
442	442	-	-	-	-	בניינים וציוד
23	6	2	1	4	10	נכסים בגין מכשירים נגזרים
273	10	-	-	-	263	נכסים אחרים
26,530	473	433	2,045	4,730	18,849	סך הכל נכסים
התחייבויות						
22,254	-	766	1,906	3,140	16,442	פקדונות הציבור
137	-	9	58	-	70	פקדונות מבנקים
167	-	-	32	-	135	פקדונות הממשלה
923	-	-	-	923	-	כתבי התחייבות נדחים
246	6	79	5	144	12	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
914	30	2	10	8	864	התחייבויות אחרות
24,641	36	856	2,011	4,215	17,523	סך הכל התחייבויות
1,889	437	(423)	34	515	1,326	הפרש
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
-	-	430	(4)	387	(813)	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
-	-	-	(27)	-	27	אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
-	-	-	-	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)
1,889	437	7	3	902	540	סך הכל כללי
-	-	-	(36)	-	36	אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)
-	-	-	-	-	-	אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)

* כולל צמודי מטבע חוץ.
** לרבות יתרות בגין מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם הינו פריט לא כספי.

ביאור 16 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2011						
סך הכל	פריטים שאינם כספיים**	מטבע חוץ*		מטבע ישראלי		
		אחר	דולר	לא צמוד	צמוד מדד	
נכסים						
מזומנים ופקדונות בבנקים	3,548	-	218	1,005	326	1,999
ניירות ערך	5,037	15	-	65	2,401	2,556
אשראי לציבור, נטו	15,716	-	361	999	2,430	11,926
בניינים וציוד	466	466	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים	27	8	1	15	3	-
נכסים אחרים	245	12	-	-	-	233
סך הכל נכסים	25,039	501	580	2,084	5,160	16,714
התחייבויות						
פקדונות הציבור	20,981	-	735	1,900	3,109	15,237
פקדונות מבנקים	148	-	9	40	-	99
פקדונות הממשלה	157	-	-	34	-	123
כתבי התחייבות נדחים	915	-	-	-	915	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	244	8	80	22	133	1
התחייבויות אחרות	830	22	1	11	17	779
סך הכל התחייבויות	23,275	30	825	2,007	4,174	16,239
הפרש	1,764	471	(245)	77	986	475
מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:						
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	-	-	289	(25)	(147)	(117)
אופציות בכסף נטו (במונחי נכס בסיס)	-	-	-	(27)	-	27
אופציות מחוץ לכסף נטו (במונחי נכס בסיס)	-	1	-	-	-	(1)
סך הכל כללי	1,764	472	44	25	839	384
אופציות בכסף נטו (סכום נקוב מהוון)	-	-	-	(44)	-	44
אופציות מחוץ לכסף נטו (סכום נקוב מהוון)	-	3	-	(1)	-	(2)

* כולל צמודי מטבע חוץ.

** לרבות יתרות בגין מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם הינו פריט לא כספי.

ביאור 17 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפרעון

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012

תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים⁽¹⁾

עם דרישה ועד חודש	מחודש ועד שלושה חודשים	משלושה חודשים ועד שנה	משנה ועד שנתיים	משנתיים ועד שלוש שנים	משלוש ועד ארבע שנים
מטבע ישראלי לא צמוד					
נכסים ⁽⁶⁾	2,860	2,984	2,103	1,401	1,422
התחייבויות	965	4,617	615	154	63
הפרש	(5,543)	1,895	1,488	1,247	1,359
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	28	(296)	(403)	(140)	-
אופציות (במונחי נכס בסיס)	1	1	6	4	3
מטבע ישראלי צמוד למדד					
נכסים	37	67	685	724	853
התחייבויות	199	388	1,937	779	103
הפרש	(162)	(321)	(1,252)	(55)	344
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	-	283	449	81	(21)
מטבע חוץ⁽³⁾					
נכסים ⁽⁷⁾	1,606	114	232	122	132
התחייבויות	1,795	374	603	28	17
הפרש	(189)	(260)	(371)	94	115
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(28)	13	(46)	59	21
אופציות (במונחי נכס בסיס)	(1)	(1)	(6)	(6)	(4)
פריטים לא כספיים					
נכסים	6	-	-	-	-
התחייבויות	6	-	-	-	-
הפרש	-	-	-	-	-
סה"כ ליום 31 בדצמבר 2012					
נכסים	7,088	3,041	3,901	2,949	2,386
התחייבויות	12,982	1,727	7,157	1,422	274
הפרש	(5,894)	1,314	(3,256)	1,527	2,112
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	-	-	-	-	-

- (1) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.
- (2) נכסים ללא תקופת פרעון כוללים נכסים בסך 110 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.
- (3) כולל הצמדה למטבע חוץ.
- (4) כפי שנכללה בביאור מס' 16 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים.
- (5) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.
- (6) כולל אשראי בתנאי חח"ד בשקלים: לפי דרישה ועד חודש - בסך 26 מיליון ש"ח, מחודש ועד שלושה חודשים: 1,637 מיליון ש"ח, משלושה חודשים ועד שנה: 2 מיליון ש"ח, ללא תקופת פרעון: 172 מיליון ש"ח.
- (7) כולל אשראי בתנאי חח"ד במט"ח: מחודש ועד שלושה חודשים: 29 מיליון ש"ח, ללא תקופת פרעון: 7 מיליון ש"ח.

שיעור תשואה חוזית ⁽⁵⁾	יתרה מאזנית ⁽⁴⁾		סך-הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנה	מעשר ועד עשרים שנה	מחמש ועד עשר שנים	מארבע ועד חמש שנים	
	סך הכל	ללא תקופת פרעון						
5.31	18,849	474 ⁽²⁾	20,321	64	676	2,101	1,271	
1.68	17,523	-	17,753	43	123	112	79	
3.63	1,326	474	2,568	21	553	1,989	1,192	
	(813)		(811)	-	-	-	-	
	27		28	-	-	4	3	
2.45	4,730	2	5,395	130	583	1,581	334	
2.49	4,215	-	4,471	-	114	789	105	
(0.04)	515	2	924	130	469	792	229	
	387		329		3	(425)	(20)	
1.81	2,478	7	2,647	25	156	149	64	
0.49	2,867	-	2,898	-	17	39	11	
1.32	(389)	7	(251)	25	139	110	53	
	426	-	482		(3)	425	20	
	(27)	-	(28)		-	(4)	(3)	
-	473	467	6	-	-	-	-	
-	36	30	6	-	-	-	-	
-	437	437	-	-	-	-	-	
4.45	26,530	950	28,369	219	1,415	3,831	1,669	
1.68	24,641	30	25,128	43	254	940	195	
2.77	1,889	920	3,241	176	1,161	2,891	1,474	
	-	-	-	-	-	-	-	

ביאור 17 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה ולפי תקופה לפרעון (המשך)

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2011

תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים⁽¹⁾

עם דרישה ועד חודש	מחודש ועד שלושה חודשים	משלושה חודשים ועד שנה	משנה ועד שנתיים	משנתיים ועד שלוש שנים	משלוש ועד ארבע שנים
מטבע ישראלי לא צמוד					
נכסים ⁽⁶⁾	4,756	2,824	3,025	1,619	968
התחייבויות	11,042	595	3,469	653	79
הפרש	(6,286)	2,229	(444)	966	889
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	4	(251)	133	-	-
אופציות (במונחי נכס בסיס)	1	1	6	6	3
מטבע ישראלי צמוד למדד					
נכסים	39	85	1,002	711	891
התחייבויות	189	402	1,912	815	51
הפרש	(150)	(317)	(910)	(104)	840
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	-	183	120	(21)	(19)
מטבע חוץ⁽³⁾					
נכסים ⁽⁷⁾	1,414	409	318	114	116
התחייבויות	1,765	393	566	24	15
הפרש	(351)	16	(248)	90	101
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(4)	68	(253)	21	19
אופציות (במונחי נכס בסיס)	(1)	(1)	(6)	(6)	(3)
פריטים לא כספיים					
נכסים	7	-	-	1	-
התחייבויות	7	-	-	1	-
הפרש	-	-	-	-	-
אופציות (במונחי נכס בסיס)	-	-	-	-	-
סה"כ ליום 31 בדצמבר 2011					
נכסים	6,216	3,318	4,345	2,445	1,975
התחייבויות	13,003	1,390	5,947	1,493	145
הפרש	6,787	1,928	(1,602)	952	1,830
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	-	-	-	-	-

(1) בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי בסיסי הצמדה, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפרעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.

(2) נכסים ללא תקופת פרעון כוללים נכסים בסך 98 מיליון ש"ח שזמן פרעונם עבר.

(3) כולל הצמדה למטבע חוץ.

(4) כפי שנכללה בביאור מס' 16 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ מאזניים בגין נגזרים.

(5) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(6) כולל אשראי בתנאי חח"ד בשקלים: לפי דרישה ועד חודש - בסך 26 מיליון ש"ח, מחודש ועד שלושה חודשים: 1,456 מיליון ש"ח, משלושה חודשים ועד שנה: 2 מיליון ש"ח, ללא תקופת פרעון: 248 מיליון ש"ח.

(7) כולל אשראי בתנאי חח"ד במט"ח: לפי דרישה ועד חודש: 7 מיליון ש"ח, מחודש ועד שלושה חודשים: 189 מיליון ש"ח, ללא תקופת פרעון: 47 מיליון ש"ח.

שיעור תשואה חוזי ⁽⁵⁾	יתרה מאזנית ⁽⁴⁾		סך-הכל תזרימי מזומנים	מעל עשרים שנה	מעשר ועד עשרים שנה	מחמש ועד עשר שנים	מארבע ועד חמש שנים	
	סך הכל	ללא תקופת פרעון						
6.25	16,714	535 ⁽²⁾	18,117	39	614	2,037	863	
(2.25)	16,239	102	16,302	5	46	79	43	
4.00	475	433	1,815	34	568	1,958	820	
	(117)	-	(114)	-	-	-	-	
	26	-	28	-	-	4	3	
2.87	5,160	-	5,928	116	542	1,181	329	
(2.59)	4,174	-	4,380	-	116	618	49	
0.28	986	-	1,548	116	426	563	280	
	(147)	-	(219)	-	24	(465)	(21)	
2.32	2,664	47	2,769	8	111	148	45	
(0.72)	2,832	-	2,863	-	23	47	13	
1.60	(168)	47	(94)	8	88	101	32	
	264	-	333	-	(24)	465	21	
	(27)	-	(28)	-	-	(4)	(3)	
-	501	493	8	-	-	-	-	
-	30	22	8	-	-	-	-	
-	471	471	-	-	-	-	-	
	1	-	-	-	-	-	-	
5.10	25,039	1,075	26,822	163	1,267	3,366	1,237	
(2.12)	23,275	124	23,553	5	185	744	105	
2.98	1,764	951	3,269	158	1,082	2,622	1,132	
	-	-	-	-	-	-	-	

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

א. מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה (במאזן המאוחד)

31 בדצמבר 2011		31 בדצמבר 2012		עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי
הפרשה להפסדי אשראי ⁽²⁾	יתרת החובה ⁽¹⁾	הפרשה להפסדי אשראי ⁽²⁾	יתרת החובה ⁽¹⁾	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	126	-	91	אשראי תעודות
7	492	6	419	ערבויות להבטחת אשראי
1	834	1	970	ערבויות לרוכשי דירות
5	627	5	643	ערבויות והתחייבויות אחרות
1	455	1	473	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו*
4	1,034	3	962	מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה שלא נוצלו
1	1,136	1	990	התחייבויות להוצאת ערבויות
4	1,031	3	862	התחייבויות בלתי חוזרות למתן אשראי שאושר ועדיין לא ניתן

* מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי ניתנות לביטול בכל עת - ללא תנאי.

(1) יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף התקופה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

(2) יתרת הפרשה להפסדי אשראי.

ב. התקשרות חוץ מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגביה⁽¹⁾

מאוחד והבנק	
31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח

(1) יתרת האשראי מפקדונות לפי מידת הגביה⁽²⁾

37	35	במטבע ישראלי צמוד למדד
----	----	------------------------

(2) תזרימים בגין עמלת גביה מפעילות זו - במאוחד ובבנק (במיליוני ש"ח):

31 בדצמבר		31 בדצמבר		31 בדצמבר		31 בדצמבר		סך הכל
2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	
עד שנה*	עד שנה*	עד שנה*	עד שנה*	עד שנה*	עד שנה*	עד שנה*	עד שנה*	
1	-	1	-	1	-	1	-	1
1	-	1	-	1	-	1	-	1
1	-	1	-	1	-	1	-	1

במגזר הצמוד למדד:

• תזרימים חוזיים עתידיים

• תזרימים עתידיים צפויים

לאחר הערכת ההנהלה

לפרעונות מוקדמים

• תזרימים צפויים מהוונים

לאחר הערכת ההנהלה

לפרעונות מוקדמים⁽³⁾

(1) אשראים ופקדונות שהחזרתם למשקיע מותנית בגביית האשראים (או הפקדונות), עם עמלת גביה במקום מרווח.

(2) הלוואות עומדות ופקדונות ממשלה שניתנו בגינם בסך 3 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2011 - 4 מיליוני ש"ח) לא נכללו בלוח זה.

(3) ההיוון בוצע לפי שיעור של 3% (31 בדצמבר 2011 - זהה).

* סך ההכנסות הצפויות בתקופה זו - נמוך מ-0.5 מיליון ש"ח.

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

(1) קיימות התחייבויות והתקשרויות אחרות לתאריך המאזן כדלהלן:

מאוחד והבנק		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
26	29	התקשרות להשקעה בבניינים וציוד
197	151	חוזי שכירות לזמן ארוך
		להלן פירוט דמי השכירות לתשלום בשנים הבאות:
19	16	שנה ראשונה
19	16	שנה שנייה
19	15	שנה שלישית
18	14	שנה רביעית
17	13	שנה חמישית
105	77	שנה שישית ואילך
197	151	סך הכל דמי שכירות לתשלום

(2) בנוסף לאמור לעיל, חלק מסניפי הבנק נמצאים במבנים השכורים בשכירות מוגנת. דמי השכירות לתשלום בשנת 2012, מסתכמים בכ- 1 מיליוני ש"ח, לעומת 0.4 מיליוני ש"ח אשתקד.

(3) הבנק התקשר בהסכמים להשקעה בשש קרנות הון סיכון. ההתחייבות העתידית המכסימלית של הבנק להשקעה בקרנות אלו, מעבר להשקעה שבוצעה עד ליום המאזן, מסתכמת בכ- 4 מיליון ש"ח (31.12.2011) - 7 מיליון ש"ח).

(4) הבנק שהינו חבר בבורסה לניירות ערך בתל-אביב התחייב לפצות, ביחד עם חברי הבורסה האחרים, את המסלקה של הבורסה אם יגרם לה נזק כתוצאה מחוסר מלאי או מחוסר כיסוי כספי של אחד מחברי הבורסה (ראה גם ביאור 14 ב').

(5) הבנק הנמנה עם החברים במסלקת מעו"ף בע"מ, אחראי ביחד עם חברי מסלקת המעו"ף כלפי המסלקה לכל חבות כספית המתחייבת מעסקאות באופציות המתבצעות בבורסה.

לצורך כך הקימה מסלקת מעו"ף קרן סיכונים. חלקו של הבנק בקרן הסיכונים לתאריך המאזן מסתכם בסך של כ- 5 מיליון ש"ח שהם 0.35% מסך קרן הסיכונים באותו מועד. הבנק נדרש להעמיד לטובת מסלקת מעו"ף בטוחות (אגרות חוב ממשלתיות) בסכום שיבטיח הן את חבותו האפשרית בגין חלקו בקרן הסיכונים, כאמור וסכום נוסף הנגזר מהיקף פעילות הבנק בתחום זה (ראה ביאור 14 א').

כמו כן התחייב הבנק כלפי מסלקת מעו"ף לשלם כל חיוב כספי העשוי לנבוע מפעילות לקוחותיו בגין כתיבת אופציות הנסחרות במסגרת המסלקה.

(6) במהלך העסקים השוטף הוגשו כנגד הבנק תובענות משפטיות. בין היתר עולות בתביעות אלה טענות בדבר חיובי ריבית שלא כדין (או שלא על פי המוסכם), התניית שרות בשרות, אי ביצוע הוראות, חיוב חשבונות שלא כדין והפעלת שיקול דעת מוטעה. לדעת הנהלת הבנק, המתבססת על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי התובענות, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשו הפרשות, לכיסוי חבותו הצפויה של הבנק כתוצאה מהתובענות האמורות.

סכום החשיפה הנוספת בשל תובענות שהוגשו נגד הבנק, כאמור לעיל, בנושאים שונים ואשר סבירות התממשותן אפשרית, מסתכם ליום 31 בדצמבר 2012 בסך של כ- 21 מיליון ש"ח.

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(6) (המשך)

להלן פירוט של התובענות המהותיות שהוגשו כנגד הבנק:

(א) תביעה ובקשה להכיר בה כתביעה ייצוגית שהוגשה כנגד הבנק ביום 28 בינואר 2002 על ידי לקוח של הבנק בגין נזקים שנגרמו לו, לטענתו, בשל השיטה לרישום המחאות דחיות שהגיעו לפרעון בחשבונות העובר ושכ הנהוגה בבנק. לטענת הלקוח, קיימות שיטות אלטרנטיביות שעלותן נמוכה יותר. לפיכך, השיטה שהועדפה על ידי הבנק היוותה, לכאורה, הטעיה והסבה לו עלויות מיותרות.

הסכום הנקוב בבקשה לתביעה ייצוגית, המייצג (לטענת התובע), את ה"עלות העודפת" עבור כלל לקוחות הבנק, הסתכם לטענתו, בכ- 17 מיליון ש"ח. בתאריך 20 באוקטובר 2003 החליט בית המשפט המחוזי לקבל את בקשת הלקוח ואישר את הגשת התביעה כ"תביעה ייצוגית". בחודש דצמבר 2003 הגיש הבנק בקשה למתן רשות ערעור על החלטת בית המשפט, לבית המשפט העליון ובקשה לעיכוב ביצוע פסק הדין, שהתקבלה על ידי בית המשפט.

ביום 25 באוקטובר 2007 החליט בית המשפט העליון לקבל את בקשת הערעור של הבנק, לבטל את החלטת בית המשפט המחוזי ולהחזיר את התביעה לדיון נוסף בבית המשפט המחוזי - מכיוון שהחלטת בית המשפט המחוזי ניתנה קודם לאישורו של "חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו 2006.

ביום 27.4.2008 החליט בית המשפט המחוזי לחזור ולאשר את הגשת התביעה כ"תביעה ייצוגית". לפיכך, הגיש הבנק ביום 22.5.2008 לבית המשפט העליון בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי - ובקשה לעיכוב בביצוע פסק הדין.

ביום 21 ביוני 2012 פסק בית המשפט העליון כי הבנק נהג כשורה ומסר ללקוח את מלוא המידע הרלוונטי, ולפיכך לא נגרמה כל הטעיה ללקוח. כן קבע בית המשפט כי הנוהג הקיים בבנק מגלם תועלת רלוונטית ללקוח.

לפיכך, דחה בית המשפט את תביעת הלקוח ואת הבקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית.

(ב) ביום 19 ביוני 2006 הוגשה כנגד עשרה תאגידים בנקאיים (ובכללם הבנק), עשר חברות ביטוח, שתיים עשרה חברות לניהול קופות גמל (ובכללן מרכזתיל ניהול קופות גמל בע"מ) ואגף ההוצאה לפועל של מדינת ישראל (להלן: "הגופים הנתבעים") - תביעה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית, בהתאם לחוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו - 2006, על ידי שמונה תובעים, בגין נזקים שגרמו לכאורה הגופים הנתבעים, לתובעים, שביקשו להטיל "עיקולי צד ג" (באמצעות לשכת ההוצאה לפועל) - על פקדונות של חייבים שייתכן והיו בחזקתם של הגופים הנתבעים.

לטענת התובעים - על אף ששילמו, כחוק, אגרות הוצאה לפועל עבור המידע אותו הם זכאים לקבל מהגופים הנתבעים (הדרוש להם לצורך הטלת העיקולים), כאמור לעיל - בפועל, השירות והמידע שהתקבל מ"הגופים הנתבעים" היה לקוי, שכן הגופים הנתבעים לא היו ערוכים להשיב על הבקשות לקבלת מידע, כאמור, באמצעות "מדיה אלקטרונית" ולפיכך התשובות שקיבלו התובעים מהגופים הנתבעים היו חלקיות, ניתנו לעיתים באחור (או שלא ניתנו כלל) ובמקרים מסוימים ניתנו תשובות מוטעות.

כמו כן, לטענת התובעים נוהגים הבנקים וחברות הביטוח לגבות תשלום אגרות הוצאה לפועל, נפרדות עבור כל קופת גמל הנמצאת בניהולם - במקום תשלום אחד עבור כל קופות הגמל המנוהלות על ידם (באמצעות החברה לניהול קופות גמל שבשליטתם).

סכום הנזק שנכלל בבקשה לתביעה ייצוגית כנגד כל התובעים הסתכם בכ- 233 מיליון ש"ח (מכתב התביעה לא ניתן היה ללמוד על חובו של הבנק בנזק שנגרם, לכאורה, לתובעים).

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(6) (המשך)

(ב) (המשך)

ביום 29.3.2012 הגישו התובעים לבית המשפט: "בקשה מוסכמת להסתלקות מהבקשה לאישור התביעה כתובענה ייצוגית". לאור האמור לעיל, החליט בית המשפט בתאריך 22.4.2012 לדחות את הבקשה לאישור התביעה, כתובענה ייצוגית. בנוסף, חזרו בהם התובעים ביום 29.3.2012 גם מתביעותיהם האישיות.

(ג) ביום 20.10.2009 הוגשה כנגד הבנק ובנקים אחרים (השותפים ב"קונסורציום בנקאי" להלן: "הקונסורציום") תביעה על ידי לווה שקיבל בעבר הלוואה מ"הקונסורציום" לרכישת מניותיה של חברת "בזק", בגין "ריבית חריגה עודפת" בסך 804 מיליון ש"ח (שעודכנה ביום 11.2.2010 לסך של כ-830 מיליון ש"ח) בה חויב, לטענתו, התובע על ידי ה"קונסורציום", לאחר שלא עמד בתנאי הלוואה.

לטענת התובע, יש לראות בריבית חריגה זו - "ריבית עודפת", שנזקפה לחובתו בשל השתהות בלתי סבירה של כונס הנכסים שמונה מטעם "הקונסורציום", למימוש הבטוחה שניתנה בגין הלוואה (מניות "בזק"), מעבר לזמן הסביר שנדרש למימוש בטוחה זו, ולכן אין להשית עליו ריבית חריגה, בגין התקופה שמעבר לפרק הזמן הסביר הנדרש למימוש הבטוחה.

כמו כן, לטענת התובע, לא היה בכוונת הצדדים, מלכתחילה, להפעיל את מנגנון ה"ריבית החריגה" לתקופה כה ארוכה, ולפיכך, שימוש במנגנון זה עבור כל התקופה שבה לא נפרעה הלוואה - מהווה חריגה מהכוונות שגיבשו הצדדים בעת חתימת חוזה הלוואה, והוא מהווה פיצוי בלתי סביר ל"קונסורציום" בגין הנזק שנגרם לו.

חלק הבנק בתביעה מסתכם בכ-33 מיליון ש"ח. הנהלת הבנק סבורה כי הבנק פעל כשורה ועל פי מערכת ההסכמים שבין הלווה לבין הבנק (ויתר הבנקים החברים ב"קונסורציום").

(7) מערכות המיחשוב המרכזיות של הבנק מבוססות על מערכות המחשב של חברת האם, המתפעלת ומתחזקת אותן. שירותי המיחשוב והתפעול המסופקים לבנק על ידי החברה האם מעוגנים בהסכמים על בסיס כלכלי.

הסכמים אלו מפרטים את היקף איכות וזמינות שירותי המחשב המסופקים לבנק ומבטיחים את רציפותם, הן בתנאי ההתקשרות הנוכחית והן בתקופת המעבר, אם ירצה אחד מן הצדדים להפסיק את ההתקשרות הקיימת (לפרטים נוספים באשר לסכומים שולמו על ידי הבנק לחברה האם בגין התקשרות זו - ראה ביאור 20 לעיל).

(8) איתור והשבת נכסים של נספי השואה

בין הבנק לבין החברה לאיתור והשבת נכסים של נספי השואה בע"מ (להלן: החברה) התגלעה מחלוקת בגין דרישה לתשלום חוב בסך של כ-15.3 מיליון ש"ח (שהופחתה לאחר מכן לסך של 8.8 מיליון ש"ח) שהוגשה לבנק על ידי החברה, מכח הוראות "חוק נכסים של נספי שואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה), התשס"ו - 2006, בגין חבות לכאורה שיוחסה לבנק, ונובעת מנכסים של נספי השואה שהיו בעבר ברשות בנק "ברקליס אינטרנשיונל בע"מ" (שפעל בישראל בתקופת מלחמת העולם השנייה, ופעילותו נרכשה על ידי הבנק בשנת 1971) - שלדעת החברה נותרו, לכאורה, בידי הבנק.

למרות שהבנק חלק עקרונית על דרישת החוב, ועל ההנחות עליהן בוססה - התקשה הבנק לסתור את כל טענות החברה, בהעדר מסמכים מבססים מהתקופה הרלוונטית (מלחמת העולם השנייה והתקופה שקדמה לה).

לאור האמור לעיל ובעקבות מתווה פשרה שגובש בין הצדדים בנושא זה, נחתם ביום 20 בפברואר 2013 הסכם בין הבנק לחברה, במסגרתו התחייב הבנק לשלם לחברה סך של חמישה מיליון ש"ח בתמורה לביטול כל דרישות החברה כנגדו. בספרי הבנק נכללה הפרשה מתאימה בגין התחייבות זו.

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(9) מתן פטור והתחייבות לשיפוי דירקטורים ונושאי משרה

הבנק התחייב לפטור מראש דירקטורים ונושאי משרה בבנק וכן דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברות בנות מסוימות (כהגדרתם בהחלטה), מאחריות בשל נזק שייגרם לבנק (ולאותן חברות בנות) עקב הפרת חובת זהירות מצד הדירקטור או נושא המשרה.

בנוסף, התחייב הבנק לשפות דירקטורים ונושאי משרה, בשל התחייבות כספית אפשרית שתוטל עליהם, ובגין הוצאות התדיינות סבירות בגין סוגי אירועים מסוימים המפורטים בהצגת ההחלטה. הפטור מאחריות והתחייבות למתן השיפוי, כאמור - כפופים לעקרונות ולהתניות הבאים:

א. הפטור מאחריות והתחייבות למתן השיפוי יחולו רק על הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק ובאותן חברות בנות, שכינהו משנת 2002 ואילך.

ב. הפטור מאחריות והתחייבות למתן שיפוי לא יחולו בשל אירועים הכרוכים בפעולות או מחדלים, כדלקמן:

- הפרת חובת אמונים.
- הפרת חובת זהירות שנעשתה בכוונה ובפזיזות (למעט אם נעשתה ברשלנות בלבד).
- פעולה שנעשתה מתוך כוונה להפיק רווח אישי שלא כדין.
- קנס או כופר שהוטל על נושא המשרה.

ג. הסכום המירבי של השיפויים שיינתנו לכל נושאי המשרה והדירקטורים בבנק לא יעלה על 10% מההון העצמי של הבנק, ובתנאי שמימוש השיפוי לא יפגע ביחס ההון המזערי הנדרש על פי הוראות הניהול הבנקאי התקין ולא יגרום לחריגה ממגבלות השיפוי הקבוצתיות שנקבעו בחברה האם.

(10) בתאריך 13 באפריל 2010 הודיע הבנק על החלטתו לממש את אופציית המכר (שניתנה לו במסגרת ההסכם למכירת פעילות ניהול קופות הגמל שנחתם בשנת 2007) - ומכר לקבוצת הרוכשים את יתרת החזקותיו (בשיעור של 49%) בחברה לניהול קופות גמל, על פי מנגנון המכירה שנקבע בהסכמים שנחתמו בעבר בין הצדדים (להלן: "מערכת ההסכמים"). במסגרת תהליך שניהלו הצדדים ליישום הודעת המימוש, התגלעה מחלוקת בין הבנק לקבוצת הרוכשים באשר לפרשנות הראויה של סעיפים מסוימים הנוגעים לחישוב תמורת המכירה. ההיקף הכספי של המחלוקת מוערך בכ 14-16 מיליון ש"ח.

על פי מנגנון ליישוב מחלוקת שנקבע במערכת ההסכמים - מונה פוסק לבירור המחלוקת.

ביום 6 בפברואר 2012 נמסרה לצדדים החלטת הפוסק, על פיה זכאי הבנק לקבל מ"קבוצת הרוכשים" בגין הנושאים שבמחלוקת - סכום נוסף בסך של כ- 11 מיליון ש"ח.

בהתאם לכללים שנקבעו במנגנון ליישוב מחלוקת, כאמור, התקיימו מספר פגישות בין הצדדים, בנסיון להגיע להסכמה, על בסיס העובדות שנקבעו על ידי הפוסק. עד כה לא הושגה הסכמה בין הצדדים. אם לא יעלה בין הצדדים להגיע להסכמה - תעמוד לכל אחד מהצדדים הזכות לערער על החלטת הפוסק בפני ערכאות נוספות, אך עד כה טרם הוגשה בקשת ערעור בנושא זה.

לאור הפער הגדול בין עמדות הצדדים וההתפתחויות המשפטיות האפשריות בסוגיה זו - לא זקף הבנק, בשלב זה, הכנסות כלשהן בגין החלטת הפוסק. אם תיוותר החלטת הפוסק בעינה, בגמר תהליך לבירור המחלוקת, צפוי הבנק לרשום רווח נוסף, מעבר לסכום שנרשם בשנת 2010.

ג. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

(11) בעקבות הערכות שפורסמו על ידי בנק ישראל וגורמי מחקר בינלאומיים לפיהם הסדרי תגמול בלתי נאותים שהיו נהוגים במוסדות פיננסיים רבים בעולם, היוו תמריץ להתפתחות מדיניות ניהול סיכונים לא מאוזנת ותרמו להתפתחות המשבר הפיננסי והריאלי שהתרחש במדינות רבות בעולם בשנת 2008, פרסם בנק ישראל ביום 5 באפריל 2009 הוראה בנושא: "מדיניות התגמול בתאגיד בנקאי" (להלן: "ההוראה"), הכוללת דרישה, לפיה על התאגידים הבנקאיים לאמץ מדיניות תגמול כוללת לעובדי הבנק שתכלול התייחסות מיוחדת לתגמול ההנהלה הבכירה ועובדים נוספים שיש ביכולתם להשפיע על נטילת הסיכון בתאגיד הבנקאי, ותיישם עקרונות שיפחיתו ככל האפשר את התמריץ לנטילת סיכונים יתר הנובעים מהסדרי תגמול לא נאותים.

ביום 25.1.2010 אישר הדירקטוריון את מסמך "מדיניות התגמול" בבנק, המותאם לעקרונות שנקבעו בהוראה. בעקבות אישור מסמך המדיניות, גיבש הבנק תכנית רב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה של הבנק, שאושרה על ידי הדירקטוריון ביום 26.7.2011.

התכנית מיישמת את הכללים שנקבעו במסמך "מדיניות התגמול בבנק", ואת העקרונות שנקבעו בהוראת בנק ישראל בנושא זה, ובכללם: התאמת תמריצי התגמול לרווחיות הכוללת של הבנק ולמטרות ארוכות הטווח שלו, הפחתת מרכיבים המעודדים נטילת סיכונים העולים על תיאבון הסיכון של התאגיד, יצירת קשר בין תמריצי התגמול לבין הרווח המותאם לסיכון ועלות ההון, והוספת מרכיבים למנגנון התגמול המבוססים על עמידת הבנק ביעדי ניהול הסיכונים, ציות לחוקים ולחוראות רגולטוריות, ולנהלי הבנק.

תכנית התגמול של הבנק מיישמת עקרונות אלו באמצעות המרכיבים והמנגנונים הבאים:

• תגמול שוטף

זכאות ההנהלה הבכירה לתגמול שוטף תחושב מדי שנה, בהתאם לכללים הבאים, ותכלול "מנגנון דחיה", כמפורט להלן:

- יישום ההנחיה להפחתת מרכיבים המעודדים נטילת סיכונים ממנגנון התגמול, יושג באמצעות קביעת "תנאי סף מינימליים", המהווים אמת מידה לרמת הסיכון של הבנק, כגון: "יחס הלימות ההון הכולל", "יחס הון הליבה", "התשואה המותאמת לסיכון", והרווח הנקי. קבלת התגמול השוטף תותנה בעמידת הבנק בכל אחד מהפרמטרים המהווים "תנאי סף".
- התגמול השוטף יחושב על בסיס עמידה ביעדים עסקיים שוטפים, לרבות: "תשואה מותאמת לסיכון", "יחס יעילות" ו"הכנסות תפעוליות".
- התגמול השוטף יכלול גם רכיבים המבוססים על עמידה ביעדי הבנק בתחום ניהול הסיכונים וציות לחוקים.
- תשלום התגמול השוטף ייפרס על פני שלוש שנים. תשלום המרכיבים שנדחו יותנה בעמידת הבנק ב"תנאי הסף" וביעדים העסקיים השוטפים שנקבעו, כאמור - גם בשנת התשלום.
- המנגנון לחישוב התגמול השוטף לא יחול על חברי ההנהלה הנושאים בתפקידי פיקוח ובקרה: מנהל הסיכונים הראשי, המבקר בפנימי והחשבונאי הראשי. התגמול השוטף לחברי הנהלה אלו ייקבע על ידי דירקטוריון הבנק, באמצעות מנגנון נפרד.

• תגמול ארוך טווח

התכנית כוללת גם מנגנון לתשלום "תגמול ארוך טווח", שיותנה בעמידת הבנק ביעדי רווחיות מצטברים ארוכי טווח לשנים: 2011-2013.

יצוין בהקשר זה כי ביום 27 ביולי 2012 הודיעו כל חברי ההנהלה הבכירה, עליהם חלה התכנית כאמור, על החלטתם לוותר על התגמול לו היו זכאים בגין שנת 2012. לפיכך לא נכללה בספרי הבנק הפרשה בגין התחייבות לתשלום זה.

ד. מכשירים נגזרים

1. כללי

(א) בפעילותו השוטפת, חשוף הבנק לסיכונים שוק ובהם: סיכון בסיס, סיכון ריבית וסיכון נזילות. במסגרת ניהול סיכונים השוק ובמטרה להקטין ככל האפשר את החשיפה לסיכונים שוק, כאמור לעיל, מפעיל הבנק מגוון רחב של מכשירים נגזרים, כגון:

חוזי מטבע (כולל אופציות) - חוזים להחלפה בין שני מטבעות במועד עתידי על פי שער חליפין שנקבע מראש. במסגרת המכשירים הפיננסיים מסוג זה נכללות, בין היתר: עסקאות אקדמה (Forward), עסקאות החלפה פיננסיות של מטבע (Swap) ואופציות להבטחת שערי החליפין בין מטבעות בעתיד.

חוזי ריבית - עסקאות להחלפה בין תזרימי מזומנים הנובעים מריבית המחושבת על פי שיעורים קבועים, לבין ריבית המחושבת לפי שיעורים משתנים וכן חוזים להבטחת שיעורי ריבית עתידיים.

אופציות על מחירי מניות - אופציות על מדד מניות המעו"ף ומניות אחרות. בעסקאות אלו פועל הבנק כמתווך בלבד עבור לקוחותיו.

חוזים בגין מתכות - עסקאות להבטחת מחיריהן של מתכות בעתיד. בעסקאות אלו פועל הבנק כמתווך בלבד עבור לקוחותיו, תוך התחייבות של הלקוח לבצע עסקה הפוכה לעסקה העתידית הראשונית עד למועד מימוש העסקה הראשונית.

(ב) הפעילות במכשירים נגזרים כרוכה בחשיפה לסיכונים כדלקמן:

סיכון אשראי - מהווה את ההפסד הצפוי לבנק אם הצד הנגדי לחוזה, לא יעמוד בתנאי החוזה. מאחר שהסכום הנקוב של העסקה, אינו משקף בהכרח את סיכון האשראי שלה, הוגדר סיכון האשראי בהקשר למכשירים פיננסיים נגזרים, בהתבסס על עלות ההתקשרות בעסקה דומה, לו הוקמה במועד מדידת הסיכון עבור לקוח בעל מאפיינים דומים, לתקופה שנותרה עד לפקיעת המכשיר הנגזר.

הבנק קובע מסגרות ספציפיות ללקוחות הפועלים במכשירים נגזרים. חשיפת האשראי הנגרמת בגין פעילות זו מבוקרת באופן שוטף, כמקובל לגבי מסגרות אשראי אחרות. מדיניות הבנק לגבי הבטחות הנדרשים לגבי פעילות הלקוחות במכשירים נגזרים, אינה שונה ממדיניותו לגבי הבטחות הנדרשים בגין חשיפות אשראי אחרות.

סיכון שוק - מהווה את חשיפת הבנק להפסד בגין תנודות בשווי ההון של המכשיר הנגזר בעקבות שינויים במשתני שוק כגון: שערי חליפין, שיעורי ריבית ושיעור האינפלציה.

סיכון נזילות - מהווה את חשיפת הבנק להפסד הנובע מכך שלא ניתן יהיה לסגור חשיפה במכשיר נגזר במהירות, על ידי סליקה במזומן, או על ידי יצירת חשיפה הפוכה. סיכון זה קיים בעיקר לגבי עסקאות שסחירות נמוכה, או שאינן נסחרות בבורסות או בשווקים מוסדיים. להערכת הנהלת הבנק, בהתחשב בחלקו בפעילות המכשירים הנגזרים במערכת הבנקאית, יכול הבנק לסגור את הפוזיציות שלו במכשירים נגזרים במהירות יחסית ולכן אין הוא חשוף לסיכון נזילות משמעותי מפעילות זו.

(ג) בנוסף לאמור לעיל, מתקשר הבנק, במסגרת פעילותו, בחוזים שבפני עצמם אינם מהווים מכשירים נגזרים, אך הם נחשבים כ"חוזים מארחים" המכילים "מכשירים נגזרים משובצים". ה"חוזים המארחים" הינם מכשירים פיננסיים המקנים לצד הנגדי לחוזה הטבה (אופציה) בתנאים מסוימים, שמאפייניהם הכלכליים אינם קשורים באופן ברור והדוק למאפיינים הכלכליים של ה"חוזים המארחים" (לדוגמא: פקדון המבטיח ללקוח את המסלול הגבוה מבין: הפרשי הצמדה למדד או לשער החליפין). בהתאם להוראות בנק ישראל, יש לראות בהטבות אלו: "מכשירים נגזרים משובצים".

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

2. היקף הפעילות, במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			במטבע חוץ	שקל-מדד

(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	-	377	-	855
חוזי Forward				
חוזי אופציה לא סחירים ¹ :				
-	-	5	-	-
אופציות שנכתבו				
-	-	50	-	-
אופציות שנקנו				
-	-	1,236	702	-
Swaps ³				
-	-	1,668	702	855
סה"כ נגזרים ALM				

2. נגזרים אחרים ¹				
16	-	-	-	-
חוזי Forward				
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:				
-	541	3	-	-
אופציות שנכתבו				
-	541	3	-	-
אופציות שנקנו				
חוזי אופציה אחרים:				
-	-	-	-	-
אופציות שנכתבו				
-	-	-	-	-
אופציות שנקנו				
16	1,082	6	-	-
סה"כ נגזרים אחרים				

-	-	101	-	-
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)				

(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	-	25	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי				
-	-	155	82	6
שווי הוגן ברוטו שלילי				
2. נגזרים אחרים ¹				
-	7	-	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי				
-	7	-	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי				

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שיעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שיעור ריבית קבוע: נגזרים ALM - 604 מיליון ש"ח.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

2. היקף הפעילות, במאוחד (במיליוני ש"ח) (המשך)

31 בדצמבר 2011				
חוזי סחורות ואחרים	חוזים בגין מניות	חוזי מטבע חוץ	חוזי ריבית	
			במטבע חוץ	שקל-מדד

(א) סכום נקוב של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	-	258	-	324
חוזי Forward				
חוזי אופציה לא סחירים ⁴ :				
-	-	1	-	-
אופציות שנכתבו				
-	-	58	-	-
אופציות שנקנו				
-	-	1,328	544	-
Swaps ³				
-	-	1,645	544	324
סה"כ נגזרים ALM				

2. נגזרים אחרים ¹				
93	-	-	-	-
חוזי Forward				
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:				
-	365	534	-	-
אופציות שנכתבו				
-	365	534	-	-
אופציות שנקנו				
חוזי אופציה אחרים:				
-	-	62	-	-
אופציות שנכתבו				
-	-	62	-	-
אופציות שנקנו				
93	730	1,192	-	-
סה"כ נגזרים אחרים				

-	-	346	-	-
3. חוזי החלפת מטבע חוץ (SPOT)				

(ב) שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

1. נגזרים ALM ^{2,1}				
-	-	16	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי				
-	-	144	80	4
שווי הוגן ברוטו שלילי				
2. נגזרים אחרים ¹				
5	8	10	-	-
שווי הוגן ברוטו חיובי				
5	8	10	-	-
שווי הוגן ברוטו שלילי				

1. למעט חוזי החלפות מטבע חוץ SPOT.
2. נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
3. מזה חוזי החלפת שיעורי ריבית בהם הסכים הבנק לשלם שיעור ריבית קבוע: נגזרים ALM - 544 מיליון ש"ח.
4. כולל יתרת ערך נקוב של "מכשירים נגזרים משובצים" שהופרדו מ"החוזים המארחים".

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

3. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה, במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012

בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
3	10	-	19	32	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
1	-	-	3	4	בניכוי הסכמי קיזוז
2	10	-	16	28	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
-	22	-	123	145	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
2	32	-	139	173	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

31 בדצמבר 2011

בורסות	בנקים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סה"כ	
9	8	-	22	39	שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים ¹
-	2	-	5	7	בניכוי הסכמי קיזוז
9	6	-	17	32	יתרות מאזניות של נכסים הנובעים ממכשירים נגזרים ²
-	27	-	134	161	סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים ³
9	33	-	151	193	סה"כ סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים

- מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משוכצים בסך 9 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2011 - 8 מיליון ש"ח).
- מתוך זה יתרה מאזנית של מכשירים נגזרים העומדים בפני עצמם בסך 19 מיליון ש"ח (31.12.2011 - 24 מיליון ש"ח) ו- 4 מיליון ש"ח בגין מכשירים נגזרים משוכצים, שלא יוחסו למכשיר פיננסי (31.12.2011 - 3 מיליון ש"ח).
- סיכון אשראי חוץ מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי) כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.

ביאור 18 - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ד. מכשירים נגזרים (המשך)

4. פירוט מועדי פרעון - סכומים נקובים במאוחד (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012

סה"כ	מעל 5 שנים	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 3 חודשים ועד שנה	עד 3 חודשים	
					חוזי ריבית
855	-	102	449	304	שקל-מדד
702	385	121	97	99	אחר
1,775	432	112	342	889	חוזי מטבע חוץ
1,082	-	1	-	1,081	חוזים בגין מניות
16	-	-	16	-	חוזי סחורות ואחרים
4,430	817	336	904	2,373	סה"כ
4,874	821	75	591	3,387	31 בדצמבר 2011

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

א. שווי הוגן של מכשירים פיננסיים - כללי

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים.

לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק", מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומן עתידי, המהווה בריבית ניכין בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי, לפי הערכת ההנהלה.

חישובי השווי ההוגן המבוססים על הערכת תזרים המזומן העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון, מהווים אומדן סובייקטיבי. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה מהווה בהכרח אינדיקציה לשווי ממושן של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות בשיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית.

בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן יתכן ולא ימומש מכיוון שכרוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפרעון.

בשל כל אלו, יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי הבנק. כמו כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום בתהליך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

ב. השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

(1) מכשירים פיננסיים סחירים : ניירות ערך וכתבי התחייבויות נדחים - השווי ההוגן נקבע לפי שווי שוק.

(2) מכשירים פיננסיים שאינם סחירים (למעט מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים):

השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שאינם סחירים בריבית קבועה נקבע, בדרך כלל, על ידי היוון תזרים מזומנים עתידי, לפי שיעורי ריבית שבהם ביצע הבנק או היה מבצע, עסקאות דומות במועד הדיווח, כמפורט להלן:

אשראי לציבור - השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים, מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. הערך הנוכחי נמדד עבור תזרים התקבולים העתידי (קרן וריבית) לכל הלוואה בנפרד, בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי. קביעת רמת הסיכון, כאמור, נגזרת ממודל דירוג לווים המשמש את הבנק ובוחן את רמת הסיכון של הלקוח בהתבסס על פרמטרים פיננסיים, ניהוליים וענפיים. בדרך כלל שיעורי הריבית ששימשו לצורך היוון תזרימי המזומנים נקבעו לפי שיעורי ריבית לפיהם נעשות בבנק עסקאות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של חובות בעייתיים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית ניכיון המשקפים את סיכון האשראי הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ניכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה ביותר המשמש את הבנק בעסקאותיו במועד הדיווח. תזרימי המזומנים עבור חובות בעייתיים, חושבו לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

תזרימי המזומנים בגין אשראי במערך המשכנתאות הניתן לפרעון מוקדם, ללא תשלום עמלת פרעון מוקדם - הוערכו על פי תחזית לפרעון מוקדם של אשראים אלו המבוססת על מודל כלכלי. היוון תזרים המזומנים, כאמור, על פי מועדי הפרעון הצפויים, במקום על פי מועדי הפרעון החוזיים של אותם אשראים, הקטין את השווי ההוגן של אותם אשראים בכ- 18 מיליון ש"ח.

פקדונות וכתבי התחייבות נדחים - השווי ההוגן של יתרת פקדונות וכתבי התחייבות נאמד בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים, לפי שיעור הריבית בו מגייס הבנק פקדונות דומים או כתבי התחייבות דומים לתאריך המאזן, בהתבסס על פרמטרים כגון: תקופת הפקדון, סוג ההצמדה וגודל הפקדון. בחישוב השווי ההוגן של פקדונות הצמודים למדד או לשקל לפי ברירה, נלקחו בחשבון גם השינויים האפשריים בשווי ההוגן של הפקדון בהתחשב בערך הזמן של הברירה ובשינויים הצפויים במדד המחירים עד למועד הפרעון של הפקדונות.

פקדונות הציבור כוללים "תכניות חסכון", המהווים פקדונות לתקופת פרעון ארוכה יחסית. על פי הנסיון שנצבר בבנק - חלק מהמפקידים נוהג לפרוע את הפקדונות קודם לתאריך הפרעון החוזי שלהם תמורת שוויים החוזי בניכוי "קנס פרעון מוקדם". תזרימי המזומנים הצפויים בגין תכניות החסכון הוצגו בהתבסס על נתונים סטטיסטיים הכוללים תחזיות לפרעונות מוקדמים של אותן תכניות.

היוון תזרימי המזומנים, על פי התחזית לפרעונות מוקדמים של תוכניות חיסכון, הקטין את השווי ההוגן של אותן תוכניות חיסכון בכ- 1 מיליון ש"ח.

(3) מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים

מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים בהם היתרה מייצגת סיכון אשראי וכן התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות - השווי ההוגן הוערך בהתאם לעמלות בעסקאות דומות במועד הדיווח תוך התאמה ליתרת תקופת העסקה ולאילו האשראי של הצד הנגדי.

הערכת השווי ההוגן של "התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן", כללה התייחסות להפרש בין הריבית שנקבעה בהסכם, לבין הריבית בעסקאות דומות במועד הדיווח.

מכשירים נגזרים - מכשירים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק. מכשירים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל, הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת, הלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי, לרבות סיכון האשראי של צד נגדי (CVA). סיכון האשראי של צד נגדי מבוסס על מרווחי האשראי של חוזי CDS סחירים של הצד הנגדי לעסקה (במידה וקיימים כאלה), או על מרווחים המבוססים על דירוג האשראי של הלקוח.

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. ההרכב במאוחד

31 בדצמבר 2012

סך כל נכסים פיננסיים					
שווי הוגן					
יתרה במאזן	רמה 1 ⁽¹⁾	רמה 2 ⁽²⁾	רמה 3 ⁽³⁾	סה"כ	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופקדונות בבנקים	3,672	2,429	-	1,268	3,697
ניירות ערך*	5,486	5,272	229	-	5,501
אשראי לציבור	16,629	179	5	16,630	16,814
נכסים בגין מכשירים נגזרים	27	7	14	6	27
הלוואה לחברה כלולה	2	-	-	2	2
נכסים פיננסיים אחרים	77	-	8	69	77
	25,893	7,887	256	17,975	26,118
השפעת הסכמי קיזוז	(4)	(1)	-	(3)	(4)
סך כל נכסים פיננסיים	25,889**	7,886	256	17,972	26,114
התחייבויות פיננסיות					
פקדונות הציבור	22,254	-	14,658	7,767	22,425
פקדונות מבנקים	137	-	137	-	137
פקדונות הממשלה	167	-	134	42	176
כתבי התחייבות נדחים	923	220	13	763	996
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	250	7	93	150	250
התחייבויות פיננסיות אחרות	560	-	-	560	560
	24,291	227	15,035	9,282	24,544
השפעת הסכמי קיזוז	(4)	(1)	-	(3)	(4)
סך כל התחייבויות פיננסיות	24,287**	226	15,035	9,279	24,540
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים					
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:	13	-	-	13	13

הערות:

(1) הנתונים מבוססים על מחירי שוק שצוטטו ב"שוק פעיל".

(2) הנתונים מבוססים על מידע נצפה משמעותי אחר.

(3) הנתונים מבוססים על מידע לא נצפה משמעותי.

* לפירוט נוסף לגבי היתרות במאזן ונתוני השווי ההוגן- ראה ביאור 3.

** מזה נכסים בסך 7,888 מיליון ש"ח והתחייבויות בסך 4,122 מיליון ש"ח שיתרתם במאזן זהה, או מהווה קירוב לשווי ההוגן.

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ג. ההרכב במאוחד (המשך)

31 בדצמבר 2011

יתרה במאזן	שווי הוגן			סה"כ
	רמה 1 ⁽¹⁾	רמה 2 ⁽²⁾	רמה 3 ⁽³⁾	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
נכסים פיננסיים				
מזומנים ופקדונות בבנקים	3,548	-	1,405	3,564
ניירות ערך**	5,037	188	-	5,037
אשראי לציבור	15,716	5	15,605	15,785
נכסים בגין מכשירים נגזרים	*34	12	6	34
נכסים פיננסיים אחרים	44	-	44	44
	24,379	205	17,060	24,464
השפעת הסכמי קיזוז	(7)	(3)	(4)	(7)
סך כל נכסים פיננסיים	***24,372	202	17,056	24,457
התחייבויות פיננסיות				
פקדונות הציבור	*20,981	13,661	7,457	21,118
פקדונות מבנקים	148	148	-	148
פקדונות הממשלה	157	123	42	165
כתבי התחייבות נדחים	915	32	582	939
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	*251	102	133	251
התחייבויות פיננסיות אחרות	493	-	493	493
	22,945	14,066	8,707	23,114
השפעת הסכמי קיזוז	(7)	(7)	-	(7)
סך כל ההתחייבויות הפיננסיות	* ** 22,938	14,059	8,707	23,107
מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים				
עסקאות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:	13	-	13	13

הערות:

(1) הנתונים מבוססים על מחירי שוק שצוטטו ב"שוק פעיל".

(2) הנתונים מבוססים על מידע נצפה משמעותי אחר.

(3) הנתונים מבוססים על מידע לא נצפה משמעותי.

* הוצג מחדש.

** לפירוט נוסף לגבי היתרות במאזן ונתוני השווי ההוגן- ראה ביאור 3.

*** מזה נכסים בסך 7,432 מיליון ש"ח והתחייבויות בסך 3,689 מיליון ש"ח, שיתרתם במאזן זהה, או מהווה קירוב לשווי ההוגן.

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ד. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2012				
מידות שווי הוגן המתבססות על מחירים				
יתרה מאזנית	השפעת הסכמי קיזוז	נחונים לא נצפים (רמה 3)	נחונים נצפים אחרים (רמה 2)	מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
נכסים				
1	-	-	-	1
מזומנים ופקדונות בבנקים				
ניירות ערך זמינים למכירה				
4,057	-	-	-	4,057
• אגרות חוב - ממשלתיות				
1,084	-	-	193	891
- אחרות				
ניירות ערך למסחר				
14	-	-	4	10
• אגרות חוב - ממשלתיות				
20	-	-	20	-
- אחרות				
5,175	-	-	217	4,958
סך כל ניירות ערך				
אשראי לציבור:				
179	-	-	-	179
• בגין השאלת ניירות ערך				
5	-	-	5	-
• בגין נגזרים משובצים				
184	-	-	5	179
סך הכך אשראי לציבור				
8	-	-	8	-
נכסים פיננסיים אחרים				
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
-	-	-	-	-
• חוזי ריבית - שקל מדד				
17	3	6	14	-
• חוזי מטבע חוץ				
6	1	-	-	7
• חוזים בגין מניות				
-	-	-	-	-
• חוזי סחורות				
23	4	6	14	7
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים				
5,391	4	6	244	5,145
סך הכל נכסים				
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
6	-	6	-	-
• חוזי ריבית: - שקל מדד				
82	-	-	82	-
- במטבע חוץ				
152	3	144	11	-
• חוזי מטבע חוץ				
6	1	-	-	7
• חוזים בגין מניות				
-	-	-	-	-
• חוזי סחורות				
246	4	150	93	7
סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ד. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

31 בדצמבר 2011				
מידות שווי הוגן המתבססות על מחירים				
יתרה מאזנית	השפעת הסכמי קיזוז	נתונים לא נצפים (רמה 3)	נתונים נצפים אחרים (רמה 2)	מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
נכסים				
104	-	-	-	104
מזומנים ופקדונות בבנקים				
ניירות ערך זמינים למכירה				
4,003	-	-	-	4,003
• אגרות חוב - ממשלתיות				
953	-	-	124	829
- אחרות				
ניירות ערך למסחר				
23	-	-	6	17
• אגרות חוב - ממשלתיות				
43	-	-	43	-
- אחרות				
5,022	-	-	173	4,849
סך כל ניירות ערך				
אשראי לציבור:				
175	-	-	-	*175
• בגין השאלת ניירות ערך				
5	-	-	5	-
• בגין נגזרים משובצים				
180	-	-	5	175
סך הכך אשראי לציבור				
נכסים בגין מכשירים נגזרים:				
• חוזי ריבית				
-	-	-	-	-
- שקל מדד				
-	-	-	-	-
- במטבע חוץ				
19	2	*4	*9	8
• חוזי מטבע חוץ				
8	-	-	*-	8
• חוזי בגין מניות				
-	5	*2	3	-
• חוזי סחורות				
27	7	6	12	16
סך הכל נכסים בגין מכשירים נגזרים				
5,333	7	6	190	5,144
סך הכל נכסים				
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
4	-	4	-	-
• חוזי ריבית: - שקל מדד				
80	-	-	80	-
- במטבע חוץ				
152	2	129	17	8
• חוזי מטבע חוץ				
8	-	-	-	8
• חוזים בגין מניות				
-	5	-	5	-
• חוזי סחורות				
244	7	133	102	16
סך הכל התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				

* סוג מחדש (ראה סעיף ו' להלן).

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ה. שינויים בפרטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

31 בדצמבר 2012

שווי הוגן לתחילת השנה	הפסדים שמומשו וטרם מומשו	סילוקים	שווי הוגן לסוף השנה	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו*
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
• חוזי ריבית	(4)	(7)	5	(6)
• חוזי מטבע חוץ	(129)	(16)	1	(144)
סך הכל	(133)	(23)	6	(150)

31 בדצמבר 2011

שווי הוגן לתחילת השנה	רווחים (הפסדים) שמומשו וטרם מומשו	סילוקים	שווי הוגן לסוף השנה	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו*
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
• חוזי ריבית	-	(4)	-	(4)
• חוזי מטבע חוץ	(145)	15	1	(129)
סך הכל	(145)	11	1	(133)

ו. העברות בין רמות במדרג השווי ההוגן

בהתאם להבהרות שפורסמו על ידי בנק ישראל, שינה הבנק בשנת 2012 את דירוגם של מכשירים נגזרים מסוימים, ששוויים ההוגן ליום 31.12.2012 מסתכם בסך של 6 מיליון ש"ח (31.12.2011 - זהה), מ"רמה 2", ל"רמה 3" - מכיוון שחישוב מרכיב סיכון האשראי בגינם מבוסס על נתונים שאינם נצפים.

מידע לגבי יתרות השווי ההוגן של המכשירים הנגזרים האמורים, לאחר הסיווג כאמור, נכלל בסעיף ד' לעיל. עם זאת, בהעדר נתונים זמינים לא ניתן היה לכלול את השינויים התקופתיים בשוויים ההוגן של מכשירים אלה, בסעיף ה' לעיל.

ביאור 19 - יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

ז. פריטים הנמדדים בשווי הוגן שאינו על בסיס חוזר ונשנה

31 בדצמבר 2012					אשראי פגון שגבייתו מותנית בביטחון
מדידות שווי הוגן המתבססות על					
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל	הפסד	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	85	85	(3)	
-	12	-	12	(2)	ניירות ערך
-	12	85	97	(5)	סך הכל
31 בדצמבר 2011					
מדידות שווי הוגן המתבססות על					
רמה 1	רמה 2	רמה 3	סך הכל	רווח	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
-	-	41	41	3	אשראי פגון שגבייתו מותנית בביטחון
-	15	-	15	-	ניירות ערך
-	15	41	56	3	סך הכל

ח. מידע נוסף בגין נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה ששימשו במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו ל"רמה 3".

1. מידע כמותי (במיליוני ש"ח)

31 בדצמבר 2012				
שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח (%)	מידע כמותי ממוצע* (%)
85	ציטוט שווי הוגן	אמדן שווי הבטוחה	-	-
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים:				
(6)	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה**	0.4-2.38	1.54
(144)	היוון תזרימי מזומנים	ציפיות אינפלציה**	0.32-0.32	0.32

* ממוצע משוקלל
** עד שנה

2. מידע איכותי

עקום "ציפיות האינפלציה" לשנה הקרובה הינו הנתון הלא נצפה המשמעותי המשמש במדידת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נגזרים.

עליה בתחזית האינפלציה תגרום לירידה בשווי ההוגן של התחייבויות צמודה למדד בגין מכשיר פיננסי נגזר (ולעליית השווי ההוגן של נכס צמוד למדד) - ולהיפך.

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

א. יתרות

31 בדצמבר 2012					
בעלי עניין ואחרים				מחזיקי מניות	
אחרים		אנשי מפתח ניהוליים		חברה אם	
היתרה הגבוהה לסוף השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה

(1) בסעיפי המאזן כלולות
יתרות עם צדדים קשורים
כדלקמן:

נכסים					
193	5	-	-	1,010	731
פקדונות בבנקים					
40	40	1	1	-	-
אשראי לציבור					
(1)	(1)	-	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי					
39	39	1	1	-	-
אשרי לציבור, נטו					
5	5	-	-	-	-
השקעות בחברות כלולות					
24	24	-	-	5	5
נכסים אחרים					
התחייבויות					
1,657	1,123	8	7	-	-
פקדונות הציבור					
-	-	-	-	303	6
פקדונות מבנקים					
-	-	-	-	84	83
כתבי התחייבות נדחים					
426	415	17	17	52	50
התחייבויות אחרות					
-	-	-	-	1,889	1,889
מניות (כלול בהון)					

(2) בהתחייבויות תלויות כלולות
יתרות עם צדדים קשורים
כדלקמן:

15	12	-	-	1	1
ערבויות שניתנו					
2	2	1	1	-	-
מסגרות אשראי שלא נוצלו					
2	1	-	-	6	4
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים					

(3) ערבויות שהתקבלו

1	1	-	-	51	37
בגין אשראי ללקוחות					
-	-	-	-	3	3
כתב שיפוי שהתקבל					

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (במיליוני ש"ח)

א. יתרות (המשך)

31 בדצמבר 2011					
בעלי עניין ואחרים*			מחזיקי מניות		
אחרים		אנשי מפתח ניהוליים	חברה אם		
היתרה הגבוהה לסוף השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה הגבוהה במשך השנה	היתרה לסוף השנה	היתרה לסוף השנה

(1) בסעיפי המאזן כלולות
יתרות עם צדדים קשורים
כדלקמן:

נכסים					
127	78	-	-	975	975
פקדונות בבנקים					
23	23	1	1	-	-
אשראי לציבור					
(1)	(1)	-	-	הפרשה להפסדי אשראי	
22	22	1	1	אשראי לציבור, נטו	
21	19	-	-	-	-
נכסים אחרים					

התחייבויות					
*1,276	*1,270	7	7	-	-
פקדונות הציבור					
3	3	-	-	113	9
פקדונות מבנקים					
-	-	-	-	82	82
כתבי התחייבות נדחים					
391	384	14	14	43	33
התחייבויות אחרות					
-	-	-	-	1,764	1,764
מניות (כלול בהון עצמי)					

(2) בהתחייבויות תלויות כלולות
יתרות עם צדדים קשורים
כדלקמן:

12	6	-	-	-	-
ערבויות שניתנו					
3	2	1	1	-	-
מסגרות אשראי שלא נוצלו					
12	2	-	-	3	-
סיכון אשראי חוץ מאזני בגין עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים					

(3) ערבויות שהתקבלו

7	1	-	-	51	51
בגין אשראי ללקוחות					
-	-	-	-	8	3
כתב שיפוי שהתקבל					

* הוצג מחדש

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במיליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012

בעלי עניין אחרים		מחזיקי מניות
אחרים	אנשי מפתח ניהוליים	חברה אם
(1) הכנסות מריבית, נטו		
בגין נכסים		
3	-	10
1	-	-
4	-	10
בגין התחייבויות		
(34)	-	-
-	-	(1)
-	-	(4)
(34)	-	(5)
(30)	-	5
(3)	-	(4)
(33)	-	1
14	-	2
(15)	(19)	(30)
(34)	(19)	(27)
(15)	-	(25)

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במיליוני ש"ח)

ב. תמצית תוצאות עסקיות עם בעלי עניין וצדדים קשורים:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011		
בעלי עניין אחרים		מחזיקי מניות
אחרים	אנשי מפתח ניהוליים	חברה אם
(1) הכנסות מריבית, נטו		
בגין נכסים		
7	-	72
1	-	-
8	-	72
בגין התחייבויות		
(22)	-	-
-	-	(2)
(22)	-	(2)
(14)	-	70
(2)	-	-
(16)	-	70
14	-	-
(2) הכנסות מעמלות		
(15)	(19)	(33)
(17)	(19)	37
(15)	-	(25)

* הוצג מחדש

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך) (במיליוני ש"ח)

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2010		
בעלי עניין אחרים*		מחזיקי מניות
אחרים	אנשי מפתח ניהוליים	חברה אם
(1) הכנסות מריבית, נטו		
בגין נכסים		
5	-	(25)
1	-	-
6	-	(25)
בגין התחייבויות		
(9)	-	-
-	-	(2)
(9)	-	(2)
(3)	-	(27)
2	-	2
(1)	-	(25)
20	-	-
(14)	(20)	(33)
5	(20)	(58)
(14)	-	(17)

* הוצג מחדש

ביאור 20 - בעלי עניין וצדדים קשורים (המשך)

במאזן המאוחד (המשך)

ג. בהוצאות התפעוליות והאחרות נכללו הטבות לבעלי עניין כדלקמן:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012			
החברה האם		אנשי מפתח ניהוליים	
מספר בעלי הטבה	סך הטבות	מספר בעלי הטבה	סך הטבות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
דמי ניהול לחברה אם	-	2	-
שכר לבעל עניין המועסק בבנק	-	-	10
שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק	4	**	11
לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011			
החברה האם		אנשי מפתח ניהוליים	
מספר בעלי הטבה	סך הטבות	מספר בעלי הטבה	סך הטבות
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
דמי ניהול לחברה אם	-	2	-
שכר לבעל עניין המועסק בבנק	-	-	8
שכר חברי דירקטוריון שאינם מועסקים בקבוצת הבנק	2	**	14

* מזה הטבות לעובדים לזמן קצר בסך 12 מיליון ש"ח, הטבות לזמן ארוך - 1 מיליון ש"ח והטבות לאחר סיום ההעסקה בסך 3 מיליון ש"ח, (2011 - 14 מיליון ש"ח, 0 מיליון ש"ח ו- 2 מיליון ש"ח, בהתאמה).

ד. עסקאות עם צדדים קשורים

- עסקאות עם צדדים קשורים נעשו במהלך העסקים הרגיל ובתנאים דומים לאלה של עסקאות עם צדדים שאינם קשורים. הכנסות והוצאות המתייחסות לעסקאות אלה כלולות בסעיפים המתאימים בדוח רווח והפסד.
- לענין ההתקשרות עם החברה האם בנושא שירותי מחשב - ראה ביאור 18ג(7).
- לענין התחייבות הבנק למתן פטור מראש ולשיפוי דירקטורים ונושאי משרה בבנק - ראה ביאור 18ג(9).

ביום 28 באוגוסט 2012 הודיע המנכ"ל על החלטתו לסיים את כהונתו בבנק. הפרישה צפויה להכנס לתוקף ביום 31 במרס 2013.

בהתאם להסכם ההעסקה שנחתם בין הבנק למנכ"ל בעבר, התחייב המנכ"ל שלא לעסוק לאחר פרישתו בעיסוק שיהווה תחרות לבנק, במשך שלושה חודשים. בעקבות הודעת המנכ"ל כאמור, הוסכם בין הבנק לבין המנכ"ל להאריך את תקופת "אי - התחרות" משלושה חודשים - לשנה, בתמורה לתשלום פיצוי בסך של כ- 1.8 מיליון ש"ח. כמו כן, יהיה המנכ"ל זכאי לתנאי "גימלאי" (כמשמעותם בהסכם העבודה בבנק) ולפדיון ימי החופש שנצברו לזכותו. לאור נסיונו ומומחיותו של המנכ"ל, החליט הבנק להתקשר עם המנכ"ל, לאחר פרישתו, בהסכם למתן שירותי ייעוץ לתקופה של שנה אחת (הניתנת להארכה בשנה אחת נוספת, לפי החלטת הבנק), בהיקף של 600 אלפי ש"ח לשנה.

במסגרת הסדרי הפרישה שגובשו לאחר הודעת המנכ"ל, כאמור, הוסכם כי למרות החלטת המנכ"ל מיום 27 ביולי 2012 לוותר על התגמול לו היה זכאי בגין שנת 2012 (מכח התכנית הרב שנתית לתגמול ההנהלה הבכירה - ראה ביאור 18ג(11)), יהיה המנכ"ל זכאי לקבלת תגמול זה, ככל שיוחלט בסופו של דבר לשלם את התגמול גם ליתר חברי ההנהלה הבכירה.

ביאור 21 - הכנסות והוצאות ריבית

ההרכב במאוחד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2012	*2011	*2010
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
א. הכנסות ריבית		
מאשראי לציבור	998	1,019
מפקדונות בבנק ישראל וממזומנים	42	54
מפקדונות בבנקים	21	32
מאגרות חוב (ראה ג' להלן)	162	162
מנכסים אחרים	1	1
סך הכל הכנסות ריבית	1,224	1,268
ב. הוצאות ריבית		
על פקדונות הציבור	(433)	(487)
על פקדונות הממשלה	(5)	(6)
על פקדונות מבנקים	(2)	(4)
על כתבי התחייבות נדחים	(55)	(54)
על התחייבויות אחרות	-	-
סך כל הוצאות הריבית	(495)	(551)
סך הכנסות ריבית, נטו	729	717
ג. פרוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות חוב		
מוחזקות לפדיון	5	-
זמינות למכירה	155	159
למסחר	2	3
סך הכל כלול בהכנסות ריבית	162	162

* סווג מחדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד ראה ביאור 1ב(6) ו-1ד(2).

ביאור 22 - הכנסות מימון שאינן מריבית

ההרכב במאוחד

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2012	*2011	*2010
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר		
הוצאות נטו בגין מכשירים נגזרים **ALM	(25)	(61)
רווחים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה	42	10
הפסדים ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה ***	(17)	(7)
הפרשי שער, נטו	(4)	7
דיבינד ממוניות זמינות למכירה	7	-
הפרשה לירידת ערכן של מניות זמינות למכירה	(3)	-
רווח ממכירת מניות של חברות כלולות	-	-
סך הכל הוצאות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	(51)	(3)
ב. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרת מסחר****		
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח למסחר, נטו****	5	1
סך הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרת מסחר*****	5	1
סך הכל הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית	5	(50)

* סוג מחדש, בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד – ראה ביאורים 1(6) ו-1 ד'2).

** מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

*** לרבות הפרשה לירידת ערך בסך של 17 מיליון ש"ח שנרשמה בשנת 2012 (בשנים קודמות, לא נרשמה הפרשה לירידת ערך).

**** כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות מסחר.

***** מזה רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין אגרות חוב למסחר שמוחזקות ליום 31.12.2012 בסך 3 מיליוני ש"ח, (31.12.2011 - 1 מיליון ש"ח; 31.12.2010 - הפסד בסך 1 מיליון ש"ח).

***** להכנסות מריבית הנובעות מהשקעה באג"ח למסחר - ראה ביאור 21.

ביאור 23 - עמלות

ההרכב

מאוחד			הבנק		
2012	*2011	*2010	2012	*2011	*2010
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
170	172	177	170	172	177
24	23	27	24	23	27
22	25	34	22	25	34
7	7	5	5	6	4
-	5	9	-	-	-
70	66	59	70	66	59
27	28	27	27	28	27
10	10	12	10	10	12
1	1	1	1	1	1
27	28	27	27	28	27
7	6	8	7	6	8
365	371	386	363	365	376

ניהול חשבון
כרטיסי אשראי
פעילות בניירות ערך ובמכשירים
נגזרים מסוימים
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
ניהול, נאמנות ותפעול לגופים מוסדיים
טיפול באשראי
הפרשי המרה
פעילות סחר חוץ
הכנסות, נטו, משרות תיקי אשראי
עמלות מעסקי מימון
עמלות אחרות

סך הכל עמלות

ביאור 24 - הכנסות אחרות

ההרכב

מאוחד			הבנק		
2012	*2011	*2010	2012	*2011	*2010
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
23	35	6	23	13	-
2	-	1	2	-	1
(3)	-	-	(3)	-	-
1	1	1	1	1	1
23	36	8	23	14	2

רווח הון ממכירת בניינים וציוד
רווחים מיעודות בגין זכויות עובדים, נטו
הפסד הון ממכירת בניינים וציוד
אחרות

סך הכל הכנסות אחרות

* סוג מחדש בגין יישום מתכנת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה ביאורים 1 ב' (6) ו-1 ד' (2).

ביאור 25 - משכורות והוצאות נלוות

ההרכב:

	מאוחד			הבנק		
	2012	2011	2010	2012	2011	2010
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
משכורות	319	303	303	319	301	299
פיצויים, תגמולים, פנסיה, קרן השתלמות וחופשה	51	*49	41	51	*48	41
מס שכר וביטוח לאומי	80	76	75	80	75	74
הוצאות נלוות אחרות	29	34	23	29	34	23
הוצאות בגין תכנית פרישה מרצון	-	22	-	-	22	-
הוצאות נלוות בגין שנים קודמות, נטו	-	*22	25	-	*22	25
סך הכל משכורות והוצאות נלוות	479	506	467	479	502	462

ביאור 26 - הוצאות אחרות

ההרכב:

	מאוחד			הבנק		
	2012	2011	2010	2012	2011	2010
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
שיווק ופרסום	9	11	11	9	11	10
הובלות ותקשורת	15	18	18	15	18	18
שירותי מחשב	52	47	40	52	47	40
משרדיות	4	5	5	4	5	5
ביטוח	3	3	4	3	3	4
שירותים מקצועיים	34	37	39	34	36	38
הדרכה והשתלמות	2	3	3	2	3	3
שכר חברי דירקטוריון	3	3	3	3	3	3
דמי ניהול לחברה האם	2	2	2	2	2	2
עמלות	2	2	3	2	2	2
אחרות	37	33	40	37	32	39
סך הכל הוצאות אחרות	163	164	168	163	162	164

ביאור 27 - הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות

א. ההרכב (במיליוני ש"ח):

מאוחד			הבנק		
2012	*2011	*2010	2012	*2011	*2010
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
מיסים שוטפים					
156	75	81	155	75	79
(2)	(5)	7	(2)	(5)	7
154	70	88	153	70	86
מיסים נדחים					
(53)	-	3	(53)	(4)	4
6	8	(3)	6	8	(3)
(5)	(19)	-	(5)	(19)	-
(52)	(11)	-	(52)	(15)	1
102	59	88	101	55	87

ב. מס תיאורטי

התאמה בין סכום המס התיאורטי שהיה חל אילו הרווח לפני מיסים היה מתחייב במס לפי שיעור המס הסטטוטורי החל על בנק בישראל, לבין ההפרשה למיסים שנזקפה בדוח רווח והפסד:

מאוחד			הבנק		
2012	*2011	*2010	2012	*2011	*2010
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
104	76	81	103	69	78
מס (חסכון במס) בגין:					
1	2	1	1	2	1
-	-	(1)	-	-	(1)
(2)	(2)	1	(2)	1	3
4	3	4	4	3	4
(5)	(19)	-	(5)	(19)	-
-	(1)	2	-	(1)	2
102	59	88	101	55	87
35.53	34.48	35.34	35.53	34.48	35.34

* סוג מחדש בגין יישום מתכנת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה ביאור 21(2), ו-1ב(6).
 ** כולל מסים הנובעים מיישום הסכמים שנחתמו עם רשויות המס בנושא הכרה בהוצאות בגין הפסדי אשראי של חובות בעייתיים.

ביאור 27 - הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)

ג. מיסים על ההכנסה שהוכרו מחוץ לדוח רווח והפסד

היתרות המצטברות של מיסים שנזקפו להון*:

מאוחד והבנק		
ליום 31 בדצמבר		
2012	2011	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
(46)	5	מיסים שוטפים
(3)	6	מיסים נדחים
(49)	11	סך הכל

ד. שומות מס

- לבנק הוצאו שומות מס סופיות עד וכולל שנת המס 2008.
- לחברות המאוחדות שומות מס הנחשבות כסופיות עד וכולל שנת המס 2008.

ה. יתרות מיסים נדחים לקבל ועתודה למיסים נדחים (במאזן המאוחד):

מיסים נדחים לקבל						
יתרות		שיעורי מס ממוצעים		נזקף לדוח רווח והפסד		
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	%	%	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
58	55	35.90	35.11	(3)	(13)	מהפרשה לחופשה ונלוות אחרות לשכר
38	36	35.90	35.07	(2)	(19)	מעתודה לפיצויי פרישה, נטו
4	3	35.90	35.10	(1)	-	מהתאמת נכסים לא כספיים אחרים
116	118	35.90	35.07	2	3	מהפרשות בגין הפסדי אשראי
-	1	-	27.19	1	9	מהפרשי עיתוי אחרים
216	213	35.90	35.01	(3)	(20)	סך הכל

* המיסים נזקפו בגין הפער שבין שוויים ההוגן של ניירות ערך זמינים למכירה, לבין עלותם המופחתת.

ביאור 27 - הפרשה למיסים על הרווח מפעולות רגילות (המשך)

ה. יתרות מיסים נדחים לקבל ועתודה למיסים נדחים (במאזן המאוחד): (המשך)

עתודה למיסים נדחים					
יתרות		שיעורי מס ממוצעים		נזקף לדוח רווח והפסד	
31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	31 בדצמבר 2011
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
5	4	35.90	31.02	(48)	7
מניירות ערך					
18	18	34.76	34.63	-	2
מהתאמת נכסים לא כספיים בני פחת					
1	2	10.12	10.16	(1)	-
מהתאמת נכסים לא כספיים אחרים					
24	24	28.22	28.22	(49)	9
סך הכל					

א. חקיקה

(1) ביום 23 ביולי 2009 פורסם "חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט - 2009, במסגרתו הוחלט על הפחתה הדרגתית בשיעור מס החברות - משיעור של 25% בשנת 2010, עד לשיעור של 18% בלבד, בשנת 2016.

לפיכך ירד שיעור המס הסטטוטורי של הבנק בשנת 2011 ב- 0.86 נקודות האחוז, לשיעור של 35.48%.

(2) ביום 6 בדצמבר 2011, אושר בכנסת ה"חוק לשינוי נטל המס (תיקוני חקיקה), התשע"ב-2011 (להלן: "החוק"), המיישם חלקים מסוימים מהמלצות הועדה לבחינת שינויים חברתיים כלכליים (ועדת טרכטנברג) - שאומצו על ידי הממשלה ביום 30 באוקטובר 2011.

החוק מתייחס להיבטים מסוימים במיסוי תאגידים ופרטיים, והקפיא בין היתר את מתווה ההפחתה בשיעורי מס חברות לתאגידים, שנקבע בחקיקה משנת 2009, מחד - והעלה, את שיעור מס החברות ל- 25%, החל משנת 2012, מאידך (לעומת מס חברות בשיעור של 24% ששרר בשנת 2011).

לאור השינויים שנכללו בחוק - עדכן הבנק ביום 31 בדצמבר 2011 את שיעורי המס העתידיים לפיהם מחושבים ההפרשות למיסים נדחים בדוחות הכספיים. עדכון שיעורי המס, כאמור - הקטין את הוצאות המס של הבנק בשנת 2011 בסך של כ- 20 מיליוני ש"ח.

(3) בעקבות התכנית לצמצום הגירעון שאישרה הממשלה ביום 30 ביולי 2012, הכוללת צעדים בתחום הפיסקאלי, אישרה הכנסת חוקים המיישמים את החלטות הממשלה, כדלקמן:

- ביום 6 באוגוסט 2012 אושר החוק לצמצום הגירעון ולשינוי נטל המס (תיקוני חקיקה), התשע"ב-2012 המעדכן, בין היתר, את שיעור הביטוח הלאומי המוטל על מעסיקים בגין תשלומי שכר, החל מחודש ינואר 2013: מ - 5.9%, ל - 6.8% (בשנים 2014 ו- 2015, יעלה שיעור זה ל - 7.0% - 7.5%, בהתאמה).
- ביום 30 באוגוסט 2012 פורסם צו ערך מוסף (שיעור המס על מלכ"רים ומוסדות כספיים) (תיקון), התשע"ב - 2012, לפיו עודכנו שיעורי מס השכר ומס הרווח החלים על מוסדות כספיים, החל מיום 1.9.2012, בשיעור של 1% ל-17%. בעקבות תיקון זה עודכן שיעור המס הסטטוטורי החל על מוסדות כספיים מ- 35.3%, ל- 35.9%.

לאור תיקוני חקיקה אלו, עדכן הבנק בשנת 2012 את שיעורי המס העתידיים לפיהם מחושבות ההפרשות למיסים נדחים בדוחות הכספיים. עדכון ההפרשות למיסים נדחים כאמור, הקטין את הוצאות המס בשנת 2012 בסך של כ- 5 מיליון ש"ח.

ביאור 28 - רווח למניה (מאוחד)

מאוחד			
2012	2011	2010	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1. רווח למניה			
1.53	1.30	1.13	מניה בת 0.1 שקלים חדשים - ערך נקוב
0.15	0.13	0.12	מניה בת 0.01 שקלים חדשים - ערך נקוב
2. כמות מניות			
ממוצע משוקלל של מספר המניות			
124,720	124,720	124,720	• מניות בנות 0.1 שקלים חדשים
1,600	1,600	1,600	• מניות בנות 0.01 שקלים חדשים

ביאור 29 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות

1. כללי

בבנק הוטמעה מערכת מידע ניהולית המספקת להנהלת הבנק מידע שוטף לגבי תוצאות פעולותיו של הבנק בחתך "מגזרי פעילות", כפי שהוגדרו על ידי הנהלת הבנק, כמפורט להלן:

משקי בית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות פרטיים שסממני פעילותם אופייניים לאלו של משקי בית, לרבות אשראי בהיקף שאינו עולה על 300 * אלפי ש"ח ופקדונות בהיקף שאינו עולה על 500 אלפי ש"ח.

עסקים קטנים - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות עסקיים (יחידים ותאגידים) של הבנק שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על 7 * מיליון ש"ח.

בנקאות מסחרית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות עסקיים בינוניים (לקוחות שהיקף האשראי שניתן להם עולה בדרך כלל על 7 * מיליון ש"ח, ואינם נכללים במגזר הבנקאות העסקית), לרבות גופים מוסדיים.

בנקאות עסקית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות הגדולים של הבנק (תאגידים שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 40 * מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות, בעיקר בתחום מתן האשראי.

בנקאות פרטית - כולל שירותי בנקאות הניתנים ללקוחות (פרטיים ותאגידים) בעלי עושר פיננסי בינוני וגבוה.

ניהול פיננסי - כולל פעילות פיננסית שאינה עם לקוחות הבנק (כגון: התוצאות מניהול תיק ניירות הערך של הבנק ופעולות עם בנקים וגופים מוסדיים אחרים).

סיווג התוצאות העסקיות של הבנק למגזרי הפעילות השונים, כאמור לעיל, נערך על פי המתודולוגיה הבאה:

הכנסות ריבית - לכל מגזר פעילות נזקף "מרווח ריבית" המהווה סיכום של המרכיבים הבאים:

- ההפרש שבין הכנסות הריבית ששוויו לאותו מגזר (בפעילות אשראי), לבין עלות הריבית המחושבת לפי "מחיר מעבר".
- ההפרש שבין עלות הריבית (בפעילות פקדונות), לבין הכנסות הריבית בגין אותם פקדונות, כשהכנסות אלו מחושבות על פי "מחיר מעבר".

* לפרטים נוספים באשר לשינויים שחלו בתכולת מגזרי הפעילות בשנת 2012 - ראה סעיף 2 להלן.

1. כללי (המשך)

"מחיר המעבר" נקבע בהתבסס על מחירי ציטוט פקדונות בשוק המוסדי, והוא מהווה בקירוב את העלות השולית של גיוס פקדונות בבנק.

על פי מתודולוגיה זו, בה מותאם מחיר מעבר ספציפי לכל מוצר אשראי או פקדון, בכל אחד ממגזרי ההצמדה - מגזרי הפעילות אינם נושאים בסיכונים שוק, אלא בסיכון אשראי בלבד.

רווחים או הפסדים מפעילות מימון הנובעים משינוי בתנאי השוק, נזקפים למרכז ניהול הנכסים וההתחייבויות (נב"ה), שאליו נזקפות גם ההכנסות מניהול ההון הפעיל של הבנק. רווחים או הפסדים אלו מוצגים במגזר: "ניהול פיננסי".

הוצאות בגין הפסדי אשראי - נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגין נרשמו ההוצאות.

הכנסות תפעוליות - עמלות והכנסות תפעוליות אחרות נזקפות למגזרי הפעילות השונים, בהתאם לשיוך הלקוח שבגין נזקפה ההכנסה.

הוצאות תפעוליות - הוצאות ישירות הניתנות לזיהוי, נזקפו למגזר הפעילות המתאים. הוצאות עקיפות או הוצאות ישירות שאינן ניתנות לשיוך מדויק - סווגו למגזרי הפעילות השונים, בהתבסס על אומדנים והערכות שנערכו ביחידות הבנק השונות.

תשואה להון - הקצאת ההון לצורך חישוב התשואה להון בכל אחד ממגזרי הפעילות התבססה על נכסי הסיכון הממוצעים בכל מגזר.

2. שינויים בתכולת מגזרי הפעילות

בעקבות השינויים במבנה הארגוני של הבנק שאושרו על ידי הדירקטוריון ביום 1 באפריל 2012, ונכנסו לתוקף ביום 1 במאי 2012, חלו שינויים בהגדרת מגזרי הפעילות, כדלקמן:

- **מגזר משקי בית -** הורחבה תכולת המגזר והוא כולל (לאחר השינוי) לקוחות פרטיים שהיקף האשראי שניתן להם אינו עולה, בדרך כלל, על 300 אלפי ש"ח (עד ליום 1.5.2012 – 200 אלף ש"ח).
 - **מגזר עסקים קטנים -** הורחבה תכולת המגזר והוא כולל (לאחר השינוי) לקוחות עסקיים שהיקף האשראי שניתן להם ובדרך כלל אינו עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח (עד ליום 1.5.2012 – 1 מיליון ש"ח).
 - **מגזר בנקאות מסחרית -** שונתה תכולת המגזר, והוא כולל (לאחר השינוי) לקוחות עסקיים שהיקף האשראי שניתן להם עולה, בדרך כלל, על 7 מיליון ש"ח (עד ליום 1.5.2012 – 1 מיליון ש"ח), ושאינם משתייכים למגזר הבנקאות העסקית.
 - **מגזר הבנקאות העסקית -** צומצמה תכולת המגזר והוא כולל (לאחר השינוי) לקוחות עסקיים שהיקף האשראי שניתן להם, עולה, בדרך כלל, על 40 מיליון ש"ח (עד ליום 1.5.2012 – 15 מיליון ש"ח) וחברות ציבוריות.
- השינויים בתכולת מגזרי הפעילות כאמור, חייבו את הבנק להקצות מחדש את ההכנסות וההוצאות בין מגזרי הפעילות, בהתאם להגדרות החדשות שפורטו לעיל.
- הקצאת ההוצאות התבססה על סקר הוצאות מקיף שנערך במהלך שנת 2012 בכל יחידות הבנק, ותוצאותיו נכללו לראשונה בדוחות כספיים אלו. נתוני ההשוואה הרלוונטיים לתקופות קודמות סווגו בהתאם.
- מכיוון שתוצאות סקר ההוצאות מבוססות על הנחות ואומדנים שונים, ייתכן כי בעתיד, לאחר שהתוצאות שהתקבלו ייבחנו וינתחו לאורך זמן, יחולו שינויים בסיווגן של תוצאות אלו.

ביאור 29 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות (המשך)

3. ההרכב (במיליוני ש"ח)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2012						
משיקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	ניהול פיננסי	סך הכל מאוחד
הכנסות ריבית, נטו						
• מחיצוניים	157	366	76	173	(203)	729
• בין מגזרי	(46)	(60)	(21)	(62)	251	-
סך הכל הכנסות מריבית	203	306	55	111	48	729
הכנסות מימון שאינן מריבית	-	-	-	11	(6)	5
סך הכל הכנסות מימון	203	306	55	122	48	734
עמלות והכנסות אחרות	123	160	21	31	33	388
סך ההכנסות	326	466	76	153	81	1,122
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(17)	15	14	23	-	35
הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת	252	282	46	63	63	730
פחת	21	25	4	6	2	64
רווח (הפסד) לפני מיסים	70	144	12	61	12	293
הפרשה למיסים על הרווח	27	51	4	21	4	102
רווח נקי לשנה (הפסד)	43	93	8	40	8	191
תשואה להון (באחוזים)	13.4	20.4	4.0	6.4	*	10.8
יתרה ממוצעת של נכסים	4,441	5,286	1,854	4,649	138	25,777
מזה: השקעות בחברות כלולות	-	-	-	-	-	5
יתרה ממוצעת של התחייבויות	6,131	2,949	1,148	1,729	9,704	24,053
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	3,147	4,431	1,980	6,042	232	17,310
יתרה ממוצעת של ניירות ערך	874	296	641	5,311	4,911	12,033
מרכיבי הכנסות הריבית:						
מרווח מפעילות מתן אשראי	140	274	48	105	4	
מרווח מפעילות קבלת פקדונות	63	32	7	6	44	
סך הכל הכנסות ריבית לפני הוצאות בגין הפסדי אשראי	203	306	55	111	48	

* לא רלוונטי

ביאור 29 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות (המשך)

3. ההרכב (במיליוני ש"ח) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2011*						
מסקי בית	עסקים קטנים	בנקאות מסחרית	בנקאות עסקית	בנקאות פרטית	ניהול פיננסי	סך הכל מאוחד
הכנסות ריבית, נטו						
160	312	90	169	(194)	180	717
• מחיצוניים						
57	(47)	(30)	(68)	245	(157)	-
• בין מגזרי						
217	265	60	101	51	23	717
סך הכל הכנסות ריבית						
-	-	-	5	-	(55)	(50)
הכנסות מימון שאינן מריבית						
217	265	60	106	51	(32)	667
סך הכל הכנסות מימון						
134	142	18	37	41	35	407
עמלות והכנסות אחרות						
351	407	78	143	92	3	1,074
סך ההכנסות						
10	27	3	(3)	(1)	-	36
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי						
254	282	48	68	77	24	753
הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת						
25	28	4	5	-	2	64
פחת						
62	70	23	73	16	(23)	221
רווח (הפסד) לפני מיסים						
16	20	6	23	5	(11)	59
הפרשה למיסים על הרווח						
46	50	17	50	11	(12)	162
רווח (הפסד) נקי						
16.2	11.5	8.7	8.2	**	**	9.6
תשואה להון (באחוזים)						
4,071	4,789	1,944	4,570	109	8,304	23,787
יתרה ממוצעת של נכסים						
-	-	-	-	-	-	-
מזה: השקעות בחברות כלולות						
5,900	2,292	1,026	2,174	8,645	2,074	22,111
יתרה ממוצעת של התחייבויות						
2,896	4,435	1,968	6,229	259	1,370	17,157
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון						
931	329	613	5,837	5,017	-	12,727
יתרה ממוצעת של ניירות ערך						
45	9	32	1	2,055	-	2,142
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול						
מרכיבי הכנסות הריבית:						
150	237	53	94	4		
מרווח ריבית מפעילות באשראי						
67	28	7	7	47		
מרווח ריבית מפעילות בפקדונות						
217	265	60	101	51		
סך הכל הכנסות ריבית						

* סוג מחדש בגין יישום מתכנת חדשה לדוח הרווח והפסד ובגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בשנת 2012 - ראה ביאורים 1(ב) ו-1(ד)2).
 ** לא רלוונטי.

ביאור 29 - מידע כספי לפי מגזרי פעילות (המשך)

3. ההרכב (במיליוני ש"ח) (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2010*						
מסך הכל מאוחד	ניהול פיננסי	בנקאות פרטית	בנקאות עסקית	בנקאות מסחרית	עסקים קטנים	משקי בית
הכנסות ריבית, נטו						
710	134	(120)	165	76	311	144
• מחיצוניים						
-	(102)	156	(54)	(14)	(27)	41
• בין מגזרי						
710	32	36	111	62	284	185
סך הכל הכנסות ריבית						
(4)	(19)	-	14	-	1	-
הכנסות מימון שאינן מריבית						
706	13	36	125	62	285	185
סך הכל הכנסות מימון						
394	(1)	47	34	22	144	148
עמלות והכנסות ואחרות						
1,100	12	83	159	84	429	333
סך ההכנסות						
108	-	-	(11)	13	61	45
הוצאות בגין הפסדי אשראי						
708	23	73	63	45	263	241
הוצאות תפעוליות ואחרות, למעט פחת						
56	1	-	4	4	25	22
פחת						
228	(12)	10	103	22	80	25
רווח (הפסד) לפני מיסים						
88	(1)	3	36	8	31	11
הפרשה למיסים על הרווח						
140	(11)	7	67	14	49	14
רווח לאחר מיסים						
1	1	-	-	-	-	-
חלק הבנק ברווחים של חברות כלולות						
141	(10)	7	67	14	49	14
רווח נקי לשנה (הפסד)						
8.1	**	**	10.0	7.5	10.7	5.0
תשואה להון (באחוזים)						
22,231	7,394	112	4,624	1,691	4,941	3,469
יתרה ממוצעת של נכסים						
3	3	-	-	-	-	-
מזה: השקעות בחברות כלולות						
20,527	1,849	7,952	2,547	646	2,254	5,279
יתרה ממוצעת של התחייבויות						
16,479	1,091	240	6,332	1,762	4,330	2,724
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון						
470	-	94	-	-	-	376
יתרה ממוצעת של נכסי קרנות נאמנות						
12,175	-	4,483	6,285	281	604	522
יתרה ממוצעת של ניירות ערך						
2,188	-	2,046	28	32	15	67
יתרה ממוצעת של נכסים אחרים בניהול						
מרכיבי הכנסות הריבית:						
		4	103	59	263	139
מרווח ריבית מפעילות באשראי						
		32	8	3	21	46
מרווח ריבית מפעילות בפקדונות						
		36	111	62	284	185
סך הכל הכנסות מריבית						

* סווג מחדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד ובגין השינוי בהגדרת תכולתם של מגזרי הפעילות בשנת 2012 – ראה ביאורים 6/1 ו- 2/1.
** לא רלוונטי

ביאור 30 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד)

א. מאזן

31 בדצמבר 2011	31 בדצמבר 2012	
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	
		נכסים
3,547	3,672	מזומנים ופקדונות בבנקים
5,019	5,475	ניירות ערך
16,036	16,966	אשראי לציבור, ברוטו
(320)	(337)	הפרשה להפסדי אשראי
15,716	16,629	אשראי לציבור, נטו
46	42	השקעות בחברות מוחזקות
415	404	בניינים וציוד
27	23	נכסים בגין מכשירים נגזרים
244	273	נכסים אחרים
25,014	26,518	סה"כ נכסים
		התחייבויות והון
21,010	22,280	פקדונות הציבור
148	137	פקדונות מבנקים
157	167	פקדונות הממשלה
915	923	כתבי התחייבות נדחים
244	246	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
828	914	התחייבויות אחרות
23,302	24,667	סה"כ התחייבויות
1,712	1,851	הון
25,014	26,518	סה"כ התחייבויות והון

ביאור 30 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד) (המשך)

ב. דוח רווח והפסד

	2012	2011	2010
	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
הכנסות ריבית			
הכנסות ריבית	1,224	1,268	1,088
הוצאות ריבית	496	551	380
הכנסות ריבית, נטו	728	717	708
הוצאות בגין הפסדי אשראי	35	36	108
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	693	681	600
הכנסות שאינן מריבית			
הכנסות מימון שאינן מריבית	5	(50)	(4)
עמלות	363	365	376
הכנסות (הוצאות) אחרות	35	20	2
סה"כ הכנסות שאינן מריבית	403	335	374
הוצאות תפעוליות ואחרות			
משכורות והוצאות נלוות	479	502	462
אחזקה ופחת בניינים וציוד	151	145	128
הוצאות אחרות	163	162	163
סה"כ הוצאות תפעוליות אחרות	793	809	753
רווח לפני מיסים	303	207	221
הפרשה למיסים על הרווח	100	55	87
רווח לאחר מיסים	203	152	134
חלקו של הבנק ברווחים, נטו, של חברות מוחזקות	2	18	9
רווח נקי	205	170	143

* סוג מחדש בגין יישום מתכונת חדשה לדוח הרווח והפסד - ראה ביאורים 6)ב' ו- 11)ד'.

ביאור 30 - תמצית דוחות כספיים בערכים היסטוריים - לצרכי מס (הבנק בלבד) (המשך)

ג. דוחות של השינויים בהון (במיליוני ש"ח)

הון מגיות	פרמיה	קרן כללית*	רווח כולל אחר מצטבר**	עודפים	סה"כ הון
מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח	מיליוני ש"ח
יתרה ליום					
***	70	95	20	1,407	1,592
1 בינואר 2010					
-	-	-	20	-	20
התאמות נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן					
-	-	-	(7)	-	(7)
השפעת המס המתייחס					
-	-	-	-	143	143
רווח נקי לשנה					
***	70	95	33	1,550	1,748
31 בדצמבר 2010					
-	-	-	-	(183)	(183)
השפעה מצטברת, נטו, ממס של יישום לראשונה של ההוראה בנושא: "מדידת חובות פגומים והפרשה להפסדי אשראי"					
-	-	-	(34)	-	(34)
התאמות נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן					
-	-	-	11	-	11
השפעת המס המתייחס					
-	-	-	-	170	170
רווח נקי לשנה					
***	70	95	10	1,537	1,712
31 בדצמבר 2011					
-	-	-	133	-	133
התאמות נטו, בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן					
-	-	-	(49)	-	(49)
השפעת המס המתייחס					
-	-	-	-	(150)	(150)
דיבידנד ששולם					
-	-	-	-	205	205
רווח נקי לשנה					
***	70	95	94	1,592	1,851
31 בדצמבר 2012					

* הקרן נוצרה מרווחים שוטפים ומיועדת לחלוקת דיבידנד בתנאים מסוימים ולכיסוי הפסדים בלתי צפויים.
 ** הסעיף מהווה "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן".
 *** נמוך מ - 1 מיליון ש"ח.